

Årsredovisning 2018

Detta är Handelsbanken

Handelsbanken har ett decentraliserat arbetssätt med stark lokal förankring. Banken har ett rikstäckande kontorsnät i Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna. Handelsbanken ser dessa länder som sina hemmamarknader. Handelsbanken grundades 1871 och har verksamhet i fler än 20 länder.

Närmare
800
kontor.

**Nöjdare
kunder**

än genomsnittet för branschen på
alla våra sex hemmamarknader.*

47 år i rad

med högre lönsamhet än genomsnittet för
jämförbara banker på hemmamarknaderna.

147 år
av tillgänglighet.

NÖJDA KUNDER PÅ SAMTLIGA SEX HEMMAMARKNADER*

Varje år genomför EPSI Rating, där SKI (Svenskt Kvalitetsindex) ingår, oberoende mätningar av kundnöjdhet. Årets undersökningar visade att Handelsbanken har nöjdare privat- och företagskunder än genomsnittet för branschen på alla bankens sex hemmamarknader.

Dessutom visar undersökningen att Handelsbankens kunder är betydligt mer lojala än övriga bankers kunder, samtidigt som de ger bankens digitala tjänster höga betyg. Att de digitala kundmötena upplevs som bra är viktigt för långsiktigt starka kundrelationer och bidrar till bankens fortsatt starka position avseende kundnöjdhet.

I Sverige har Handelsbanken haft nöjdast privatkunder 30 år i rad enligt SKI. På senare år har avståndet till såväl de övriga tre stora bankerna som till branschen som helhet växt och under 2018 ökade Handelsbankens försprång ytterligare.

HANDELSBANKENS KREDITRATING I TOPP AV VÄRLDENS BANKER

Ingen annan bank i världen har högre rating än Handelsbanken när man ser på bankernas rating från såväl Fitch som Moody's och Standard & Poor's.

Bankens nybildade brittiska dotterbolag Handelsbanken plc har av Fitch och Standard & Poor's fått samma höga rating som Handelsbanken.

FORTSATT ORGANISK TILLVÄXT

Affärsvolymerna ökade under året på alla sex hemmamarknader. På samtliga hemmamarknader ökade Handelsbanken utlåningen till allmänheten och detsamma gällde för inlåningen från allmänheten, för alla hemmamarknader förutom i Norge.

I Sverige har Handelsbanken funnits sedan 1871 och 2018 blev ytterligare ett år med tillväxt och stora inflöden av nya affärsvolymerna – både för sparande och utlåning. Nysparandet i bankens fonder i Sverige uppgick till 13 miljarder kronor, vilket motsvarade en marknadsandel på 24 procent, att jämföras med bankens andel av den svenska fondmarknaden på 11,1 procent. Samtidigt ökade bankens marknadsandel av inlåningen. Offentlig statistik visade att under året gick 19 procent av nettoökningen av hushållsinlåningen i Sverige in på konton i Handelsbanken.

* Enligt EPSI/SKI (Svenskt Kvalitetsindex). Sedan SKI:s mätningar startade 1989 har Handelsbanken nöjdast privatkunder av de fyra stora bankerna i Sverige (Handelsbanken, Nordea, SEB och Swedbank).

Året i korthet

Tillväxt i affärsvolymerna i samtliga hemmamarknader.

Räntabiliteten på eget kapital ökade till 12,8 procent (12,3).

Rörelseresultatet steg med 5 procent till 22 013 miljoner kronor (21 025). Justerat för engångsposter steg rörelseresultatet med 3 procent.

Periodens resultat efter skatt steg med 8 procent till 17 357 miljoner kronor (16 102).

Resultatet per aktie steg till 8,93 kronor (8,28).

Intäkterna steg med 5 procent till 43 770 miljoner kronor (41 674). Justerat för engångsposter steg intäkterna med 4 procent.

Räntenettot ökade med 5 procent till 31 286 miljoner kronor (29 766).

Provisionsnettot steg med 5 procent till 10 247 miljoner kronor (9 718).

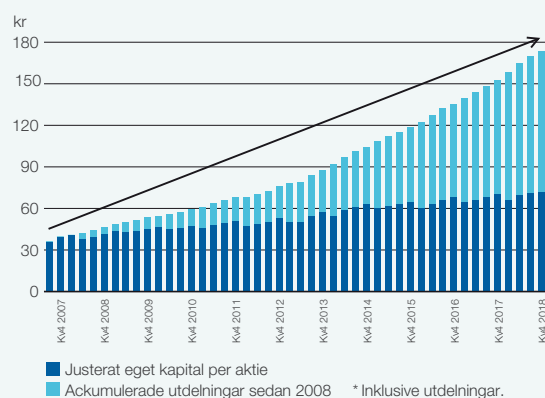
K/I-talet steg till 47,7 procent (45,5).

Kreditförlustnivån enligt IFRS 9 uppgick till 0,04 procent (0,08 enligt IAS 39).

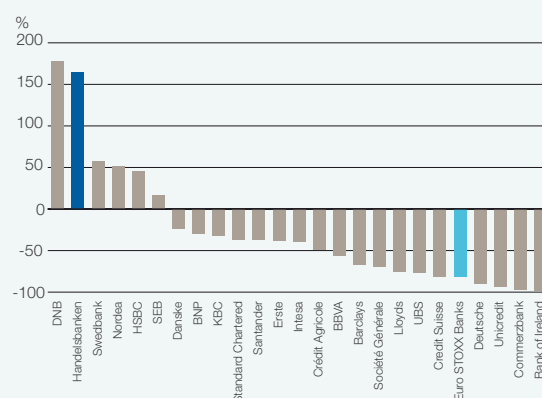
Kärnprimärkapitalrelationen minskade till 16,8 procent (22,7) efter föreslagen utdelning. Finansinspektionens beslut att flytta riskviktsgolvet för svenska bolån till Pelare 1 minskade kärnprimärkapitalrelationen med 5,5 procentenheter. Den totala kapitalrelationen uppgick till 21,0 procent (28,3).

Styrelsen föreslår en ordinarie utdelning på 5,50 kronor per aktie samt att det befintliga återköpsmandatet förlängs ytterligare ett år.

Genomsnittlig tillväxt i eget kapital 2007–2018*

Totalavkastning sedan finanskrisens början 30 juni 2007 – 31 december 2018

Kort information

Handelsbankens årsstämma 2019

Plats: Grand Hôtel, Vinterträdgården, Ingång Royal, Stallgatan 4, Stockholm.

Tid: Onsdagen den 27 mars 2019 klockan 10.00.

Anmälan om deltagande

Aktieägare som önskar delta i stämman ska vara införda i den av Euroclear Sweden AB förda aktieboken senast torsdagen den 21 mars 2019. Anmälan sker via handelsbanken.se/bolagsstamma, telefon 08-701 19 84 eller till Handelsbanken Corporate Governance, 106 70 Stockholm senast torsdagen den 21 mars 2019.

Aktieägare som låtit förvaltarregistrera sina aktier måste, för att äga rätt att delta i stämman, begära att tillfälligt föras in i den av Euroclear förda aktieboken. Aktieägaren måste underrätta förvaltaren om detta i god tid före torsdag den 21 mars 2019, då sådan införing ska vara verkställd.

Utdelning

Styrelsen föreslår som avstämningsdag för utdelning fredag den 29 mars 2019, vilket innebär att Handelsbankens aktie handlas utan rätt till utdelning torsdag den 28 mars 2019. Beslutar stämman i enlighet med förslaget, beräknas utdelningen skickas ut av Euroclear onsdag den 3 april 2019.

Finansiell kalender 2019

6 februari	Bokslut 2018
27 mars	Årsstämma
17 april	Delårsrapport januari – mars 2019
17 juli	Delårsrapport januari – juni 2019
23 oktober	Delårsrapport januari – september 2019

Finansiell information

Följande rapporter kan laddas ner alternativt beställas från handelsbanken.se/ir:

- årsredovisningar
- delårsrapporter
- riskrapporter
- bolagsstyrningsrapporter
- faktaböcker
- hållbarhetsredovisningar.

Distribution

Årsredovisningen kan beställas genom Investor Relations, telefon 08-701 10 00, eller via handelsbanken.se/ir. På bankens webbplats finns även Handelsbankens rapport Risk and Capital – Information according to Pillar 3 samt övriga rapporter som nämns här ovanför tillgängliga.

Handelsbankens hållbarhetsrapportering 2018

Utöver Handelsbankens årsredovisning 2018, ger Handelsbanken ut en separat hållbarhetsredovisning. Hållbarhetsredovisningen omfattar aktiviteter och resultat under 2018. Redovisningen är upprättad i enlighet med Global Reporting Initiatives (GRI) standards för hållbarhetsredovisning, nivå Core och är granskad av bankens externa revisorer. Handelsbanken redovisar årligen koncernens hållbarhetsarbete och hållbarhetsredovisningen omfattar hela koncernen, om inte annat anges. För de bolag i koncernen som omfattas av årsredovisningslagens krav på hållbarhetsrapportering utgör den separata hållbarhetsredovisningen även den lagstadgade hållbarhetsrapporten.

Redovisningen utgör Handelsbankens Communication on Progress Report till FN:s Global Compact.

Information om Handelsbankens hållbarhetsarbete finns även publicerad på handelsbanken.se/hallbarhet.

Innehåll

Vd-ord	Långsiktiga relationer – vår framgångsfaktor	4
	FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE KONCERNEN	
	Innehåll	6
	Idé och mål	7
	Måluppfyllelse	8
	Vår idé och arbetssätt	10
	Organisation	13
	Medarbetare i Handelsbanken	14
	Hållbarhet i Handelsbanken	16
Verksamhetens utveckling	Finansiell översikt 2018	18
	Verksamhetens utveckling	19
	5-årsöversikt Koncernen	22
	Nyckeltal per år	24
	Utveckling per kvartal	25
	Segmentinformation	26
	Handelsbanken Sverige	28
	Handelsbanken Storbritannien	30
	Handelsbanken Danmark	32
	Handelsbanken Finland	34
	Handelsbanken Norge	36
	Handelsbanken Nederländerna	38
	Handelsbanken Capital Markets	40
	Aktien och ägarna	42
Bolagsstyrningsrapport	Bolagsstyrningsrapport 2018	45
	Innehåll	45
	Struktur för bolagsstyrning	46
	Styrelse	58
	Senior Management samt Audit och Whistleblowing Function	60
	FINANSIELLA RAPPORTER KONCERNEN	
	Innehåll	63
	Resultaträkning Koncernen	64
	Totalresultat Koncernen	65
	Balansräkning Koncernen	66
	Förändring i eget kapital Koncernen	68
	Kassaflödesanalys Koncernen	70
	Noter Koncernen	71
	FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE MODERBOLAGET	177
	FINANSIELLA RAPPORTER MODERBOLAGET	
	Innehåll	178
	Resultaträkning Moderbolaget	179
	Totalresultat Moderbolaget	180
	Balansräkning Moderbolaget	181
	Förändring i eget kapital Moderbolaget	183
	Kassaflödesanalys Moderbolaget	185
	5-årsöversikt Moderbolaget	186
	Noter Moderbolaget	188
	STYRELSENS OCH VD:S UNDERSKRIFTER	
	Styrelsens och vd:s underskrifter	233
	REVISIONSBERÄTTELSE	
	Revisionsberättelse	234
	KONTAKTUPPGIFTER	
	Innehåll	239
	Kontaktuppgifter	240
	Kontor och kontorschefer	242
	Styrelser dotterbolag	249
	ÖVRIGT	
	Definitioner och förklaringar	250

Långsiktiga relationer – vår framgångsfaktor

Ännu ett år har Handelsbankens kombination av personlig service, lokal närvaro och bra digitala tjänster visat sig vara mycket uppskattad. I mätning efter mätning håller kunderna Handelsbanken högre än konkurrenterna – ett kvitto på att vår affärsmodell fungerar.

Nya digitala lösningar gör att vi kan frigöra tid för fler kundmöten och mer rådgivning. I en tid när personlig service håller på att bli en bristvara stärker det Handelsbankens position i konkurrensen om nya kunder och fler bra affärer.

När jag summerar 2018 kan jag konstatera att det har varit ett ganska turbulent år i vår omvärld. Fallande börskurser, handelskrig, tecken på en avmattning i världsekonomin, osäkerhet kring Storbritanniens utträde ur EU och sjunkande bostadspriser på flera av våra hemmamarknader var några av ingredienserna i omvärldens utveckling. Den svenska aktie-marknaden sjönk under året med 11 procent och Stockholmsbörsens bankindex föll med 13 procent. Handelsbankens A-aktie sjönk med 12 procent. Inklusive utdelning sjönk aktien med 6 procent. Sedan millennieskiftet har Handelsbankenaktien stigit med 176 procent, samtidigt som Stockholmsbörsen stigit med 18 procent. Trots oro i omvärlden och i kontrast till den negativa kursutvecklingen har Handelsbankens utveckling varit stabil – och för 47:e året i rad har vi nått vårt företagsmål, att ha en högre avkastning på eget kapital än genomsnittet för våra konkurrenter.

Handelsbankens affärsmodell har varit densamma i snart 50 år, med ett decentraliserat beslutsfattande, låg risktolerans och ett ständigt kostnadsfokus som några av hörnstenarna. Långsiktighet är ett annat av våra ledord. Vi tror på långsiktiga relationer med våra kunder, med våra medarbetare och även med de samhällen och marknader där vi finns. Vi vill alltid vara nära det samhälle som vi verkar i – därför tror vi på en decentraliserad affärsmodell där det lokala kontoret är navet i den kundrelation som byggs på personliga möten i kombination med digitala tjänster och lösningar.

”Vi tar marknadsandelar, inte bara på våra nya hemmamarknader, utan även i Sverige, där vi varit verksamma i snart 150 år.”

LÅNGSIKTIGA KUNDRELATIONER

En förutsättning för att kunna ha långsiktigt goda kundrelationer tycker jag är att vara lyhörd för kundernas behov och efterfrågan och hur de förändras. I dag sker de allra flesta av våra kontakter med kunderna på digitala mötesplatser. Vi utvecklar hela tiden våra digitala tjänster för att kunderna ska kunna göra sina bankaffärer när och var de vill. De här tjänsterna är ofta mycket uppskattade av våra kunder, något som vi ser i de oberoende mätningar av kundnöjdhet som vi följer noga.

Samtidigt märker vi att bra digitala tjänster inte tar bort behovet av att då och då ha en personlig kontakt med någon från banken – antingen på något av våra bankkontor eller via telefon eller distansmöte. Vår erfarenhet är inte att digitaliseringen av våra banktjänster gör att behovet av personlig kontakt försvinner.

Vår kombination av personlig service, lokal närvaro och bra digitala tjänster visar sig åter vara uppskattad av kunderna. I årets kundnöjdhetsundersökningar konstaterar det oberoende undersökningsföretaget

EPSI Rating, där även SKI (Svenskt Kvalitetsindex) ingår, att Handelsbankens kunder i genomsnitt är klart mer nöjda med sin bank än branschgenomsnittet på var och en av våra sex hemmamarknader. Det gäller både privat- och företagskunder. I Storbritannien och Nederländerna har vi dessutom en mycket god marginal till konkurrenterna. Det är kanske inte så konstigt – Storbritannien och Nederländerna är relativt nya marknader för Handelsbanken, där vår affärsmodell fortfarande uppfattas som någonting helt nytt och annorlunda. Men även på vår äldsta hemmamarknad – Sverige – har vår kundnöjdhet ökat markant i år och avståndet till konkurrenterna är större än på mycket länge. Det är något som jag är väldigt glad för och ser som ett kvitto på att vår affärsmodell fungerar både på för oss etablerade och lite nyare marknader.

Den vinnande kombinationen av att vara lokala och personliga och att samtidigt erbjuda våra kunder bra, välfungerande digitala plattformar har förstärkt Handelsbankens position ytterligare under det gångna året. Kunderna gillar verkligen Handelsbanken och gör därför mer affärer med oss. Vi tar marknadsandelar, inte bara på våra nya hemmamarknader, utan även i Sverige, där vi varit verksamma i snart 150 år.

Därför känns det helt rätt att investera mer i IT-utveckling och i digitalisering för att säkerställa att vi förblir relevanta för våra kunder även i framtiden. Samtidigt värnar vi om kundernas möjlighet att få lokal och personlig service och vill därför ha kvar omfattande nätverk av kontor på våra hemmamarknader. Vi ser tydligt att detta ger oss klara konkurrensfördelar, inte minst när många andra banker väljer att kraftigt minska ned på sina fysiska mötesplatser. Möjligheten att få personlig service håller snabbt på att bli en bristvara i hela branschen, vilket ger en bank som vår en god position att konkurrera om nya bra kunder.

Handelsbankens marknadsposition är alltså unik. Våra kunder är nöjda med den service och de tjänster som vi erbjuder dem. När vi nu, tack vare digitalisering och automatisering av interna administrativa processer, har möjlighet att frigöra tid för fler kundmöten och mer rådgivning är förutsättningarna goda för ytterligare tillväxt i form av fler och bättre affärer för banken.

Ett exempel på det är sambandet mellan bra rådgivningsmöten och inflydet till våra fonder. I Sverige ser vi att sex av tio kunder väljer att öka sitt fondsparande efter ett sådant möte. Under 2018 ökade antalet rådgivningsmöten kraftigt i Sverige jämfört med 2017. Det digitala rådgivningsverktyg som möjliggjort den här ökningen är ett exempel på hur vi investerar i digital teknik för att effektivisera och frigöra resurser så att vi kan göra fler och bättre affärer med våra kunder. Vidareutveckling av verktyget pågår för att det ska kunna användas på allt fler av våra hemmamarknader. Andra exempel är vår användning av artificiell intelligens för rådgivningsgranskning och den pågående digitaliseringen av bolåneprocessen.

LÅNGSIKTIGT BIDRAG TILL SAMHÄLLET

Långsiktighet är viktigt inte bara i relationen med våra kunder, utan också när det gäller vår roll i samhället. Handelsbanken är en av världens mest stabila och finansiellt starka banker, enligt de stora ratinginstituten. Tack vare vår förmåga att hålla kreditförlusterna på en låg nivå över tid bygger vi finansiell styrka och kan på så vis vara en tillgång för de samhällen där vi

verkar – inte en belastning. Handelsbanken är till exempel en av de största betalarna av bolagsskatt i Sverige.

I Sverige genomför det oberoende institutet Kantar Sifo varje år en undersökning för att mäta företags anseende hos befolkningen. Även 2018 rankades Handelsbanken som ett av de bäst ansedda företagen och som klart bäst jämfört med andra banker.

Långsiktighet och hållbarhet går hand i hand. Därför är det helt naturligt för oss som företag att integrera hållbarhet i alla aspekter av vår verksamhet. Det gäller såväl i vardagen på våra arbetsplatser som när vi utvecklar de produkter och tjänster som våra kunder efterfrågar.

Under året har vi vidareutvecklat vårt erbjudande såväl inom fond- och kapitalförvaltning som inom grön finansiering. Ett exempel är de "Sustainable Multi Asset Strategies" som våra brittiska kapitalförvaltningskunder under året fått tillgång till. Ett annat är Svanenmärkningen av indexfonden XACT Sverige, den första i sitt slag att få denna miljömärkning. Under året gav Handelsbanken också ut sin första gröna obligation. Medlen från obligationen används för att finansiera kunders tillgångar och projekt som bidrar till att bekämpa klimatförändringarna eller minska effekterna av dem.

Att Handelsbanken fortsatt stödjer och arbetar med internationella initiativ för hållbart företagande, bland annat Globala målen i Agenda 2030, FN:s Global Compact och PRI (FN:s principer för ansvarsfulla investeringar) är självklart. Det ligger också helt i linje med Handelsbankens sätt att arbeta.

Storbritannien är en av våra största hemmamarknader, med fler än 200 bankkontor runt om i landet. Under den senaste tioårsperioden har Handelsbankens utlåning, inlåning och kapitalförvaltning i Storbritannien mångdubblats. Bland små och medelstora företag är Handelsbanken den bank som rekommenderas mest enligt konkurrensmyndigheten Competition and Markets Authority. Trots det är vår marknadsandel fortfarande liten och möjligheterna för fortsatt tillväxt därför näst intill oändliga. Under 2018 ombildade vi verksamheten i Storbritannien från filial till dotterbolag. På så vis lägger vi grunden för en långsiktig närvaro i landet samt för möjligheten att både göra mer affärer med befintliga kunder och välkomna många nya privat- och företagskunder till Handelsbanken.

LÅNGSIKTIGA MEDARBETARRELATIONER

En grundläggande värdering som vi i Handelsbanken har är en fast tro på varje individs förmåga att fatta kloka beslut och på så vis bidra till bankens framgångar. Vi är många som har jobbat mer eller mindre hela våra arbetsliv i banken, vilket är något att vara stolt över. För oss är varje medarbetare viktig, och vi värnar därför om vår inkluderande och delegerande kultur.

Jämställdhet och mångfald tillhör våra mest grundläggande värderingar. Om vi kan attrahera, rekrytera och utveckla medarbetare med olika erfarenhet och bakgrund blir vi en ännu bättre bank och förbättrar våra förutsättningar för att anpassa oss till ett samhälle i ständig förändring. Att män och kvinnor har samma förutsättningar att lyckas och utvecklas i Handelsbanken är en självklarhet och vi har under många år arbetat systematiskt för att bli ett än mer jämställt företag. Vi strävar efter en jämn könsfördelning inom olika yrkesroller, arbetsgrupper och enheter. Där har vi kommit långt – i Sverige är till exempel hälften av alla chefer kvinnor.

”Men jämställdhet handlar inte bara om siffror, det handlar också om värderingar och hur vi bemöter varandra.”

Men jämställdhet handlar inte bara om siffror, det handlar också om värderingar och hur vi bemöter varandra. Därför har vi under året uppmärksammat vikten av att kontinuerligt arbeta med våra grundläggande värderingar kring jämställdhet, mångfald och inkluderande kultur, och det arbetet fortsätter vi med.

Jag vill passa på att tacka alla kollegor runt om i banken som under året återigen har möjliggjort en långsiktig och framgångsrik utveckling för Handelsbanken.

Till slut vill jag tacka alla Handelsbankens kunder för det fortsatta förtroendet. Vi jobbar på för att motsvara – eller ännu hellre överträffa – era förväntningar även under kommande år.

Stockholm i februari 2019

Anders Bouvin, verkställande direktör och koncernchef

Förvaltningsberättelse

INNEHÅLL

Idé och mål	7
Måluppfyllelse	8
Vår idé och arbetssätt	10
Organisation	13
Medarbetare i Handelsbanken	14
Hållbarhet i Handelsbanken	16
FINANSIELL ÖVERSIKT 2018	18
VERKSAMHETENS UTVECKLING	19
5-ÅRSÖVERSIKT KONCERNEN	22
NYCKELTAL PER ÅR	24
UTVECKLING PER KVARTAL	25
SEGMENTINFORMATION	26
Handelsbanken Sverige	28
Handelsbanken Storbritannien	30
Handelsbanken Danmark	32
Handelsbanken Finland	34
Handelsbanken Norge	36
Handelsbanken Nederländerna	38
Handelsbanken Capital Markets	40
AKTIEN OCH ÄGARNA	42
BOLAGSSTYRNINGSRAPPORT 2018	45
Innehåll Bolagsstyrningsrapport	45
Struktur för bolagsstyrning	46
Styrelse	58
Senior Management samt Audit och Whistleblowing Function	60

Idé

Handelsbanken har ett decentraliserat arbetssätt med stark lokal förankring genom landsomfattande kontorsnät och långsiktighet i kundrelationerna.

Banken växer internationellt genom att etablera affärsmodellen på utvalda marknader.

Mål

Handelsbankens mål är att ha högre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna.

Handelsbankens lönsamhetsmål syftar bland annat till att ge aktieägarna en långsiktigt god värdetillväxt, uttryckt i en över konjunkturcykeln stigande vinst per aktie.

Målet ska främst nås genom nöjdare kunder och lägre kostnader än konkurrenterna.

Hög lönsamhet är avgörande, inte enbart för att attrahera aktieägare att investera i banken, utan också för att skapa förutsättningar för tillväxt, hög rating och låga fundingkostnader samt för bankens utlåningskapacitet.

Lönsamheten påverkar också bankens förmåga att hantera risker och bedriva effektiv kapitalhantering.

Måluppfyllelse

Handelsbankens mål är att ha högre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna. Målet ska främst nås genom att banken har nöjdare kunder och lägre kostnader än konkurrenterna.

ÖVERGRIPANDE MÅL

Företagsmål

Handelsbankens mål är att ha högre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna.

Måluppfyllelse

Handelsbankens räntabilitet på eget kapital uppgick till 12,8 procent (12,3). Justerat för engångsposter uppgick räntabiliteten till 12,3 procent (12,0). Motsvarande siffra för ett vägt genomsnitt av övriga stora nordiska banker var 10,7 procent (11,5). Motsvarande siffra för ett vägt genomsnitt av samtliga jämförelsebanker på hemmamarknaderna uppskattas till cirka 10,6 procent (10,6). Detta innebär att Handelsbanken för 47:e året i rad uppfyller företagsmålet.

Räntabilitet på eget kapital 1973–2018

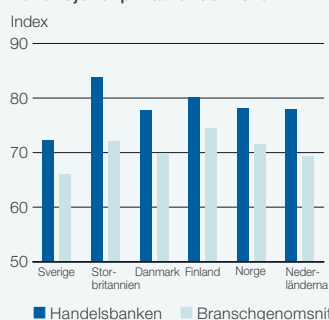
MEST NÖJDA KUNDER

Banken ska nå lönsamhetsmålet genom att bland annat ha nöjdare kunder än konkurrenterna. Kvaliteten och servicen ska därför minst motsvara och helst överträffa kundernas förväntningar.

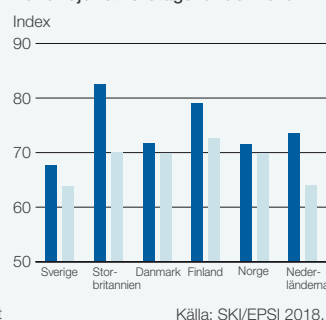
Utfall

Handelsbanken har nöjdare privat- och företagskunder än genomsnittet för branschen på alla bankens sex hemmamarknader. Därmed behåller banken sin starka och stabila position avseende kundnöjdhet. Nöjda kunder är ett mått på att Handelsbankens sätt att arbeta fungerar.

Kundnöjdhet privatkunder 2018

Kundnöjdhet företagskunder 2018

Källa: SKI/EPSI 2018.

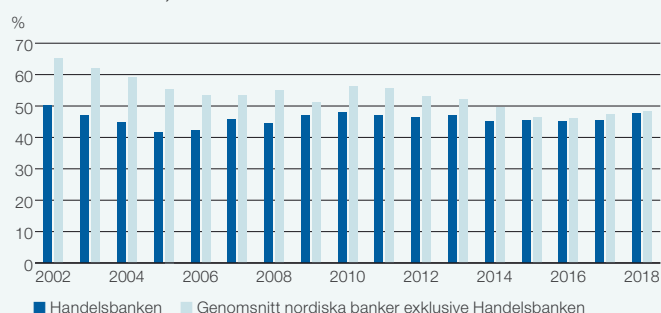
MEST KOSTNADSEFFEKTIVA BANKEN

Lönsamhetsmålet ska också nås genom att kostnadseffektiviteten ska vara högre än i jämförbara banker.

Utfall

Handelsbankens omkostnader i relation till intäkter för kvarvarande verksamhet uppgick till 47,7 procent (45,5). Motsvarande nyckeltal för ett genomsnitt av övriga stora nordiska banker var 48,1 procent (46,5).

Kostnader/Intäkter, exklusive kreditförluster 2002–2018

KREDITKVALITET

Handelsbanken har låg risktolerans. Detta innebär att krediternas kvalitet aldrig får åsidosättas för att nå högre volym eller högre marginal.

Utfall

Kreditförlusterna uppgick till -881 miljoner kronor (-1 683). I relation till utlåningen uppgick kreditförlusterna till 0,04 procent (0,08). Under de senaste tio åren, det vill säga sedan 2009, har bankens genomsnittliga kreditförlustnivå uppgått till 0,09 procent. Det ska jämföras med genomsnittet för övriga stora nordiska banker som under samma period uppgick till 0,24 procent.

Kreditförluster i procent av utlåning 1998–2018

RATING

Handelsbanken ska ha en hög rating hos de externa ratinginstituten.

Utfall

Ingen annan bank i världen har högre rating än Handelsbanken när man ser på bankernas rating från såväl Fitch som Moody's och Standard & Poor's. Handelsbankens lång- och kortfristiga seniora rating var under året oförändrad hos de ratinginstitut som följer banken.

Nordiska bankers rating

31 december 2018	Moody's			Standard & Poor's		Fitch	
	Finansiell styrka (BCA)*	Långfristig	Kortfristig	Långfristig	Kortfristig	Långfristig	Kortfristig
Handelsbanken	a2	Aa2	P-1	AA-	A-1+	AA	F1+
Nordea	a3	Aa3	P-1	AA-	A-1+	AA-	F1+
Swedbank	a3	Aa2	P-1	AA-	A-1+	AA-	F1+
SEB	a3	Aa2	P-1	A+	A-1	AA-	F1+
DNB	a3	Aa2	P-1	A+	A-1		
Danske Bank	baa1	A2	P-1	A	A-1	A	F1

* Baseline Credit Assessments (BCA) är en indikator för the issuers' standalone intrinsic strength.

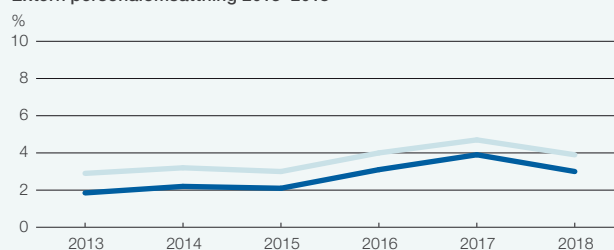
Källa: SNL.

LÅNGSIKTIGHET

Banken har en långsiktig syn på relationer till såväl kunder som medarbetare, och ser varje rekrytering som betydelsefull och långvarig.

Utfall

Den externa personalomsättningen var fortsatt låg och uppgick till 3,9 procent (4,7) i koncernen och 3,0 procent (3,9) i Sverige.

Extern personalomsättning 2013–2018*

* Andel anställda som slutat externt (exklusive pensioneringar och avlidna) i relation till medeltalet anställda.

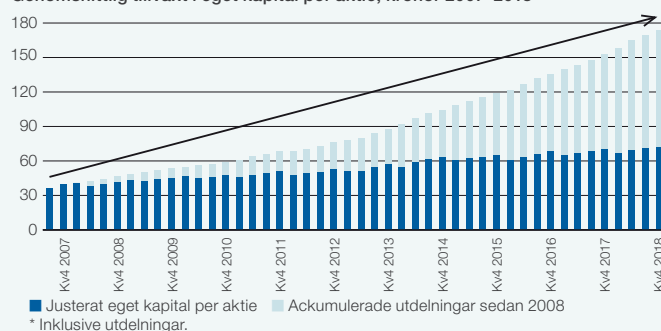
— Sverige
— Koncernen

STABIL, HÖG VÄRDETILLVÄXT

Tillväxten i eget kapital, inklusive utdelningar och aktieåterköp, är ett mått på det finansiella värde som skapas.

Utfall

Den genomsnittliga tillväxten i eget kapital, inklusive utdelning och aktieåterköp, uppgick till 15 procent per år under de senaste nio åren. Den låga variationen mellan kvartalen bekräftar bankens låga risktolerans och är ett mått på stabiliteten i värdeskapandet.

Genomsnittlig tillväxt i eget kapital per aktie, kronor 2007–2018*

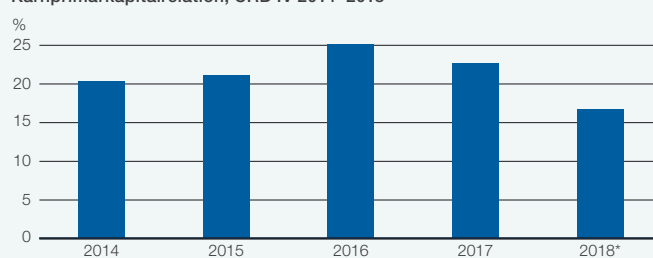
* Inklusive utdelningar.

KAPITAL

Bankens mål är att kärnprimärkapitalrelationen under normala förhållanden ska överstiga det kärnprimärkapitalbehov som Finansinspektionen (FI) kommunicerar till banken med 1–3 procentenheter. Banken ska även i övrigt uppfylla de kapitalkrav som myndigheterna beslutar om.

Utfall

Från och med utgången av 2018 finns ett kapitalkrav i Pelare 1 som tidigare återfanns som ett buffertkrav i Pelare 2 avseende bolån i Sverige. Riskexponeringsbeloppet har därmed ökat vilket inneburit lägre kapitalrelationer. Det av FI kommunicerade kapitalbehovet har, uttryckt i procent, sjunkit i motsvarande omfattning. Kärnprimärkapitalrelationen uppgick vid utgången av året till 16,8 procent. Banken bedömer att FI:s kärnprimärkapitalkrav vid samma tidpunkt uppgick till 15,1 procent. Bankens kapitalisering låg därmed inom målintervallet.

Kärnprimärkapitalrelation, CRD IV 2014–2018

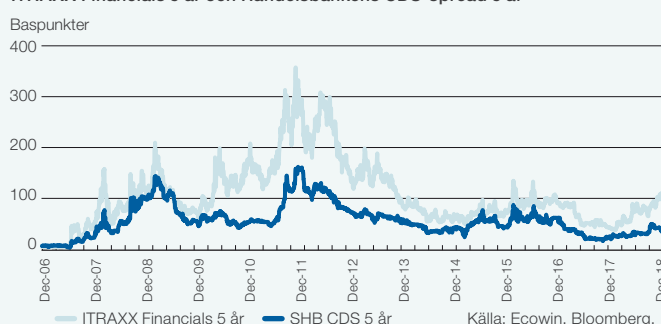
* Kärnprimärkapitalrelationen har påverkats av att Finansinspektionen per 2018-12-31 flyttat riskviktsgolvet för bolån i Sverige till Pelare 1.

LIKVIDITET OCH FINANSIERING

Handelsbanken ska kunna klara sig i minst tolv månader under stressade förhållanden utan att låna upp nya pengar på de finansiella marknaderna. Upplåningskostnaderna ska vara lägre än för jämförbara banker.

Utfall

Emissionsvolymen av obligationer ökade under året till 247 miljarder kronor (163), varav 161 miljarder kronor (138) i säkerställda obligationer, 70 miljarder kronor (22) i seniora obligationer och 16 miljarder kronor (3) i tidsbundna förlagslån. Banken har stora volymer likvida medel, hypotekslån och andra tillgångar som inte är pantsatta och som därmed utgör ett skydd för bankens seniora långgivare. Banken har en stark likviditetssituation. Kassamedel och likvida tillgångar placerade i centralbanker uppgick till 351 miljarder kronor (267) och volymen likvida obligationer och övriga likvida tillgångar uppgick till 176 miljarder kronor (179).

ITRAXX Financials 5 år och Handelsbankens CDS-spread 5 år

Källa: Ecwin, Bloomberg.

Vår idé och arbetssätt

I Handelsbanken är lokal närvaro och nära relationer centralt. Därför har vi ett decentraliserat arbetssätt med stark lokal förankring genom landsomfattande kontorsnät.

Vi växer internationellt genom att etablera vår affärsmodell på utvalda marknader. Alltid med tillgänglighet, långsiktiga kundrelationer och låg risktolerans i fokus.

LÅNGSIKTIGHET

Handelsbanken har bedrivit bankverksamhet sedan 1871 och har den äldsta noterade aktien på Stockholmsbörsen. Vårt mål är att ha högre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på våra hemmamarknader. Det ska främst nås genom nöjdare kunder och lägre kostnader än konkurrenterna.

”Vår idé om hur vi ska driva bank bygger på tilltro och respekt för den enskilda individen.”

Vår idé om hur vi ska driva bank bygger på tilltro och respekt för den enskilda individen. Det innebär att vi ger våra medarbetare stort ansvar och stora befogenheter att fatta beslut i alla typer av frågor som rör kunden. Det skapar bättre och snabbare beslut närmare kunden och bidrar i sin tur till att banken får nöjdare kunder.

Kundundersökningar visar att våra kunder har valt oss därför att de litar på oss och har förtroende för vårt sätt att driva bank. Förutom att en bank bygger hela sin affär på förtroende handlar det i grunden också om att vara tillgänglig, enkel att ha att göra med och att bemöta kunderna med förståelse och omtanke.

Vårt sätt att bygga och driva Handelsbanken grundar sig på flera olika faktorer.

NÖJDA KUNDER

Viktiga affärsbeslut ska tas så nära kunden som möjligt. Detta leder till bättre beslut och nöjdare kunder; våra kunder har alltid möjlighet att få träffa den som bestämmer – inte ett ombud. Det är en god förutsättning för bra kundmöten. Kundens förtroende byggs på lång sikt, men vinn och vårdas vid varje möte. Kundmötet är därför centralt i verksamheten, såväl det fysiska som det digitala. För att hjälpa kunderna på bästa sätt får kontoren stöd av bankens koncerngemensamma enheter, affärsområden och regionala huvudkontor.

Tillgänglighet

Vi lägger stor omsorg på att vara tillgängliga för våra kunder; det är en viktig del av Handelsbankens sätt att bedriva bank. Våra kunder uppskattar att vi finns lokalt, att vi känner dem och den lokala marknaden, samt att vi tar våra affärsbeslut just där, lokalt tillsammans med kunden.

Genom att väva samman vår lokala närvaro med digitala lösningar vill vi erbjuda personliga kundmöten – oavsett om kunden träffar oss på våra lokala kontor eller via digitala kanaler.

På de flesta hemmamarknader erbjuder vi våra kunder personlig teknisk support dygnet runt. När kontoret är stängt kan våra kunder i Sverige dessutom få personlig service via telefon på över 20 olika språk. Även på andra marknader erbjuder vi personlig service via telefon utanför kontorstid.

”Våra kundrelationer startar oftast på det lokala bankkontoret, men därefter sker mötena betydligt oftare digitalt.”

Enkelhet och omtanke

Våra kundrelationer startar oftast på det lokala bankkontoret, men därefter sker mötena betydligt oftare digitalt. För oss är det en självklarhet att kunden ska kunna göra samma affär med oss oavsett om mötet sker på kontoret eller digitalt. Därför utvecklar och förbättrar vi kontinuerligt bankens tekniska lösningar så att kunden kan växla mellan mötesplatserna och sköta sina bankaffärer när och där det passar dem bäst.

Kundernas önskemål och behov styr utvecklingen av våra mötesplatser. Vår uppgift är att göra det enkelt för kunden att nå oss och att erbjuda en rådgivning och service som präglas

av omtanke. Därför utgår vi alltid från den enskilda kundens behov, samtidigt som vi löser varje vardagsärende på ett effektivt sätt.

”Banken har en långsiktig syn på relationer till såväl kunder som medarbetare och ser varje rekrytering som betydelsefull.”

Decentraliserade beslut

Handelsbankens decentraliserade arbetssätt innebär att vi ger våra medarbetare stort ansvar och stora befogenheter att ta beslut i alla typer av frågor som rör kunden. Det är alltid de lokala kontoren som har kundansvaret, oavsett hur, var och när kunden har kontakt med banken. Korta beslutsvägar stärker anpassningsförmågan till förändringar på den lokala marknaden och skapar förutsättningar för att ta tillvara nya affärsmöjligheter.

Stark tro på medarbetare

Banken har en långsiktig syn på relationer till såväl kunder som medarbetare och ser varje rekrytering som betydelsefull. Medarbetare med stor kunskap och erfarenhet från många delar av banken leder till att banken har nöjda kunder. För att medarbetare ska stanna krävs rätt förutsättningar för att utvecklas i arbetet, samt att banken på ett flexibelt sätt möter medarbetarnas behov under olika faser i livet.

Dessa långsiktiga relationer med våra medarbetare förstärks av bankens resultatandelsystem Oktogonen. Istället för kortsiktiga bonussystem skapar Oktogonen ett långsiktigt och likvärdigt incitament för alla bankens medarbetare, oavsett befattning, anställningsform och arbetsuppgift. Dessutom är personalen via Oktogonen en av de största ägarna i banken, eftersom den främst placerar medarbetarnas resultatandelar i aktier i Handelsbanken. Av

koncernens medarbetare omfattas 98 procent av Oktogonen.

Den externa personalomsättningen i koncernen uppgick under året till 3,9 procent.

Vårt bästa råd

Oavsett mötesplats ger vi alltid vårt bästa råd till kunden utan att ta hänsyn till vad som kortsiktigt är den mest lönsamma produkten för Handelsbanken. Med vårt bästa råd bygger vi förtroendefulla, långsiktiga relationer med varje kund.

Produkter och tjänster

Handelsbanken erbjuder produkter och tjänster för att möta alla våra kunders finansiella behov. Det är den enskilde kundens förutsättningar och önskemål som avgör vilka produkter eller tjänster som är rätt.

”Handelsbankens organiska tillväxtmodell innebär att vi kan växa med låg risk och god kontroll på kostnaderna.”

LÖNSAMHET FÖRE VOLYM

Våra medarbetare som möter kunden har inte rörlig ersättning, varken i form av bonus eller provisioner, och saknar därför personliga ekonomiska incitament att försöka övertyga kunden om att en viss tjänst eller produkt passar bäst. Det finns heller inga volymkrav, budgetar eller centralt bestämda säljmål i banken. Istället mäter banken sin framgång i kundnöjdhet, kostnadseffektivitet och lönsamhet.

Handelsbanken når en högre lönsamhet genom att banken drivs mer effektivt och därmed till lägre kostnad än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna.

ORGANISK TILLVÄXT

För att Handelsbanken långsiktigt ska bevara hög lönsamhet krävs också tillväxt. Handels-

banken växer, främst genom att våra kontor gör fler affärer, dels med nya kunder, men också med alla de kunder som vi har haft en relation med under många år. Vi växer också genom att öppna kontor på orter där banken inte tidigare varit verksam. På så sätt växer Handelsbanken kund för kund, kontor för kontor. Handelsbankens organiska tillväxtmodell innebär att vi kan växa med låg risk och god kontroll på kostnaderna. Såväl sättet att arbeta som sättet att växa har visat sig fungera på allt fler orter och i allt fler länder.

Stabila finanser

Stabila finanser är en förutsättning för förmågan att göra alla de affärer banken och våra kunder önskar göra – med goda villkor.

Stabila finanser ger inte enbart handlingsfrihet, utan också lägre finansieringskostnader och bidrar därmed till högre lönsamhet.

”Den låga risktoleransen upprätthålls genom en stark riskkultur som är uthållig över tid och som gäller på alla områden i koncernen.”

Handelsbanken bygger sin finansiella styrka på helt kommersiella villkor och är en av få banker som inte sökt finansiellt stöd från staten, centralbanker eller aktieägare under tider av oro på de finansiella marknaderna.

LÅG RISKTOLERANS

Bankens strikta förhållningssätt till risk innebär att banken medvetet undviker att delta i affärer med hög risk, även om ersättningen för ögonblicket är hög. Den låga risktoleransen upprätthålls genom en stark riskkultur som är uthållig över tid och som gäller på alla områden i koncernen.

Banken lägger stor vikt vid att kreditgivningen baseras på en bedömning av varje enskild kunds återbetalningsförmåga.

Organisation

Vi finns där våra kunder vill möta oss: på det lokala kontoret, digitalt eller på telefon.

För att skapa bästa möjliga förutsättningar för goda relationer med våra kunder är vi geografiskt organiserade, med närmare 800 kontor runt om i världen.

VÅRA HEMMAMARKNADER

Handelsbankens hemmamarknader är Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna. I dessa länder har vi landsomfattande kontorsnät, som är organiserade i en eller flera regionbanker. Varje hemmamarknad har lönsamhetsansvar för kontorsrörelsen i respektive land.

De flesta kontor finns på våra hemmamarknader men vi har också kontor i fler än 20 länder runt om i världen. De har som huvuduppgift att stödja bankens kunder på hemmamarknaderna med deras internationella affärer.

EFFEKTIV GEOGRAFISK ORGANISATION

Vår geografiska organisation är decentraliserad och kostnadseffektiv med korta och tydliga beslutsvägar. Varje lokalt kontor har ett eget verksamhetsområde med eget resultatansvar. Ett verksamhetsområde är ett geografiskt avgränsat område som utgör kontorets lokala marknad.

Kontor inom ett större geografiskt område bildar regionbanker. Där finns gemensamma administrativa resurser, regional expertis och specialister som stöd för kontorens affärer.

Regionbanken ingår i, eller bildar i sin tur, en landsorganisation som också kan omfatta flera regionbanker, beroende på hur många lokala kontor som finns i det aktuella landet och var de är belägna.

Handelsbankens geografiska organisation leder till en utpräglad lokal närvaro på alla marknader där banken är verksam. Produktspecialister på bankens affärsområden ansvarar för de

produkter och tjänster som de lokala kontoren erbjuder sina kunder. Men ansvaret för en kund ligger alltid på ett bankkontor, som till exempel initierar alla kreditbeslut för kunder i sitt geografiska verksamhetsområde.

Alla intäkter och kostnader fördelas på de enskilda bankkontoren.

SJÄLVSTÄNDIGA LOKALA KONTOR

Handelsbankens geografiska organisation ger en lokal närvaro som skapar nöjda och lojala kunder och ger tillgång till lokal information på de marknader där vi är verksamma.

Varje kontor i Handelsbanken leds av en kontorschef, som är ansvarig för hela bankaffären i sitt verksamhetsområde. Kontorschefen bemannar och organiserar kontoret efter de affärer som kontoret väljer att göra på sin lokala marknad.

Vi har gett våra kontorschefer en mycket hög grad av självbestämmande eftersom vi är övertygade om att de som är närmast kunden fattar de klokaste besluten – både ur kundens och ur bankens synvinkel. Det är en god förutsättning för att skapa och upprätthålla starka kundrelationer.

Kontoret och kontorschefen är alltid starkt engagerade i det lokala samhället och har bred och djup kännedom om den lokala marknaden. Därför har också bankkontoret det yttersta kund- och kreditansvaret, men får vid behov stöd från regionala huvudkontor och centrala avdelningar.

Den lokala närvaron skapar också goda förutsättningar för lokal och snabb information vid

bedömningar av till exempel kreditrisker. Det innebär att kreditgivningen har en stark lokal förankring, där den nära relationen till kunden verkar för låga kreditrisker. Samtidigt ökar det kontorets kunskaper om kunderna och deras förutsättningar. Det möjliggör både personlig kundservice och bättre beslutsunderlag som anpassas individuellt för våra kunder.

På central nivå fastställer Handelsbanken policyer och regelverk på en rad områden, bland annat för kreditgivning, hållbarhet, etik och personalfrågor. Inom ramen för dessa centrala ramverk, och inom bankens företagskultur, är det de lokala kontoren som tar beslut som bygger på lokal information. Dessutom finns gemensamma funktioner för affärstöd och affärsutveckling av bankens produkter och tjänster samt starka kontrollfunktioner som säkerställer och stöttar i att regler och riktlinjer följs.

Sedan början av 1970-talet har Handelsbankens decentraliserade organisation utvecklats och förfinats för att öka kundnöjdheten och bankens effektivitet.

Genom ett lokalt, decentraliserat beslutsfattande minskar dessutom bankens behov av centrala funktioner och chefer på mellannivå. Men det kräver samtidigt en väldefinierad affärsmodell, en stark företagskultur och ett gediget system för affärskontroll. Handelsbanken har detta arbetssätt och dessa funktioner på plats sedan länge och har därmed en god kostnadseffektivitet i koncernen.

Så här är vi organiserade

Handelsbankens sätt att arbeta kan enkelt beskrivas med en pil där all verksamhet är inriktad mot kunden. Kontoren är närmast kunden och ansvarar för bankens kunder på sin lokala marknad. Varje hemmamarknad har sin egen landsorganisation med lönsamhetsansvar för kontorsrörelsen i respektive land. För att våra kunderbjudanden ska hålla hög kvalitet har vi ett antal koncerngemensamma affärsområden där produktägare tar fram och utvecklar våra produkter och lösningar. På det centrala huvudkontoret finns också koncerngemensamma enheter som har ett övergripande ansvar för olika funktioner i banken.

Medarbetare i Handelsbanken

Handelsbankens affärsmöjligheter och framgång är beroende av det förtroende vi får av kunder, investerare, allmänhet, myndigheter och våra medarbetare. En förutsättning för detta förtroende är att bankens verksamhet präglas av hög etisk standard och ett ansvarsfullt agerande samt att bankens medarbetare uppträder förtroendeskapande. Under 2018 hade Handelsbanken drygt 12 300 medarbetare som var verksamma i fler än 20 länder, varav drygt 40 procent utanför Sverige.

EN LÅNGSIKTIG OCH ATTRAKTIV ARBETSGIVARE

Att arbeta i Handelsbanken handlar främst om relationer med andra människor och att dela bankens grundläggande värderingar. Vi lägger stor vikt vid att våra medarbetare drivs av att sätta kunden främst, tycker om stort eget ansvar och vill ta egna initiativ. De koncerngemensamma riktlinjerna för anställda bygger på bankens kultur, arbetssätt och grundläggande människosyn.

STÄNDIG UTVECKLING

Vår styrka bygger på våra medarbetares samlade kompetens. Den viktigaste källan till ökad professionalism är lärandet i det dagliga arbetet där alla medarbetare har ansvar för att ständigt utveckla sig själva och verksamheten. Handelsbanken har en väl inarbetad och strukturerad process för utveckling av verksamheten och medarbetarna. Det innebär att samtliga medarbetare är delaktiga i framtagandet av den egna enhetens verksamhetsplan. Därefter genomför varje chef individuell kompetenskartläggning samt planerings- och utvecklingssamtal med medarbetarna som resulterar i en individuell handlingsplan med mål och aktiviteter på kort

och lång sikt för att utveckla både banken och den enskilde medarbetaren. Handlingsplanen följs upp kontinuerligt och ligger till grund för ett årligt lönesamtal mellan medarbetaren och chefen.

ARBETSMARKNAD OCH KULTURBÄRARE

Handelsbankens starka företagskultur och värderingar har en avgörande betydelse för bankens framgång. Intern rekrytering och långvarig anställning är viktigt för oss. Medarbetaren har möjlighet att under sin anställningstid utvecklas inom olika yrkesroller, arbeta inom flera områden i banken och även i olika länder där vi har verksamhet. Handelsbanken har en fortsatt låg extern personalomsättning, som under året uppgick till 3,9 procent (4,7). En förutsättning för detta är att varje medarbetare bemöts utifrån den fas medarbetaren befinner sig i.

Chefer i Handelsbanken måste vara starka kulturbärare. Därför rekryteras de flesta chefer internt. Ett väl fungerande chefsförsörjningsarbete är en avgörande faktor för att kunna möta bankens nuvarande och framtida kompetensförsörjningsbehov. Under 2018 rekryterades 99 procent (97) av alla chefer i Sverige internt. För hela koncernen var motsvarande siffra 96 procent (92).

JÄMSTÄLLDHET, MÅNGFALD OCH INKLUDERANDE KULTUR

Att arbeta med jämställdhet, mångfald och inkluderande kultur är en del av Handelsbankens grundläggande värderingar. Det handlar om att ta tillvara medarbetarnas samlade potential och att bredda rekryteringsbasen för att ännu mer bli en bank vars medarbetare speglar det samhälle som banken verkar i.

Banken har en självklar och uttalad nolltolerans mot trakasserier, kränkande beteenden och diskriminering. Våra riktlinjer, rutiner och instruktioner tydliggör ansvar för utredning och hantering av ärenden, och initiativ tas på flera håll i koncernen för att ytterligare öka kunskapen och medvetenheten om jämställdhet och mångfald.

Handelsbankens jämställdhetsmål är att vara ett företag där kvinnor och män har samma möjligheter, förutsättningar och makt att forma banken och sina arbetsliv. I varje land ska därför en jämställdhetsplan, som stödjer koncernens jämställdhetsmål och bland annat syftar till att skapa en jämn könsfördelning mellan olika yrkesroller, arbetsgrupper och enheter i banken, tas fram. I hela koncernen var 39 procent (40) av cheferna kvinnor och motsvarande siffra för det totala antalet medarbetare i koncernen var 49 procent (49). Vid årsskiftet var 46 procent (47) av bankens chefer i Sverige kvinnor och motsvarande siffra för det totala antalet medarbetare i Sverige var 52 procent (52).

Handelsbanken arbetar för att åtgärda osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män. I Sverige har detta arbete skett tillsammans med de fackliga organisationerna under flera år och är numera en integrerad del av den ordinarie verksamheten. Banken och de fackliga parterna följer noga utvecklingen av jämställda löner inom banken och bankens chefer har mandat och verktyg att korrigera de skillnader som upptäcks i årliga lönekartläggningar.

ARBETSMILJÖ OCH HÄLSA

Handelsbankens riktlinjer för hälsa och arbetsmiljö beskriver hur vi ständigt utvecklar vår arbetsmiljö och förutsättningar för god hälsa. Vårt övergripande arbetsmiljömål är att medarbetarna ska må bra, utvecklas och fungera optimalt och arbetet utgår från ett antal friskfaktorer

Hjulet – samspillet mellan verksamheten och medarbetarna

Hjulet speglar samspillet mellan verksamheten och medarbetarens utveckling. Chefer och medarbetare arbetar gemensamt för att skapa den egna enhetens verksamhetsplan varje år. Därefter genomförs planerings- och utvecklingssamtal (PLUS) som utgör länken mellan verksamhetsplanen och medarbetarens mål. Resultatet blir att samtliga medarbetare har en individuell handlingsplan som följs upp kontinuerligt under året och ligger till grund för årets lönesamtal mellan chef och medarbetare.

som syftar till att nå målet. Alla medarbetare har ett ansvar för sin egen hälsa och för att bidra till en god arbetsmiljö.

Varje chef ansvarar för att, tillsammans med sina medarbetare och facklig representant eller personalrepresentant, regelbundet genomföra arbetsmiljöundersökningar baserade på friskfaktorer. Här ingår frågor om fysisk och psykosocial arbetsmiljö, säkerhet, jämställdhet, mångfald och inkludering. Utifrån resultatet skapas tillsammans en arbetsmiljöplan med aktiviteter för att bevara och utveckla en god och hälsosam arbetsmiljö samt motverka risk för ohälsa. Arbetsmiljöplanen integreras sedan i verksamhetsplanen och blir på så sätt en naturlig del av verksamhetens utveckling.

Varje land och enhet följer regelbundet upp arbetsmiljö, sjukfrånvaro och inrapporterade incidenter för samtliga medarbetare i parts-gemensamma arbetsmiljö- och säkerhetsforum, med arbetsgivar- och personalrepresentanter. Från och med 2017 finns möjlighet för varje land och enhet att följa upp resultat av genomförda

arbetsmiljöundersökningar på aggregerad nivå, per friskfaktor, fråga och uppdelat på könsidentitet.

FACKLIGA RELATIONER

Handelsbankens traditionellt goda fackliga relationer är en värdefull del av bankens kultur. Banken främjar alla medarbetares rätt att ansluta sig till fackföreningar eller arbetstagarorganisationer.

Det förs en ständig dialog mellan fackliga företrädare och chefer om verksamheten, till exempel om förändringar och nyheter som ska lanseras – där värdefulla kunskaper utbyts redan på idéstadiet. Förutom de frågor som hanteras i dialog med fackliga organisationer och andra former av lokala arbetstagarorganisationer i respektive land, finns även Handelsbankens European Works Council (EWC) som är ett forum för gemensamma och gränsöverskridande frågor inom de länder i Europa där koncernen har verksamhet.

OKTOGONEN – BANKENS RESULTAT-ANDELSSYSTEM

En förutsättning för att uppnå bankens företagsmål om högre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna, är att bankens medarbetare gör en bättre arbetsinsats jämfört med branschen i övrigt. Sedan 1973 har Handelsbanken, varje år utom tre, avsatt en del av vinsten till ett resultatandels-system för medarbetarna. Medlen förvaltas av Stiftelsen Oktogonen.

En förutsättning för att det ska avsättas pengar är att Handelsbanken uppfyller företagsmålet. Varje medarbetare får lika stor del av det avsatta beloppet, oavsett befattning, anställningsform och arbetsuppgift. Resultatandels-systemet är långsiktigt då utbetalning till andelsägaren, enligt huvudregeln, kan göras tidigast från 60 år. Av koncernens medarbetare omfattas nu 98 procent (98) av Oktogonen.

Hållbarhet i Handelsbanken

Hållbarhet är djupt förankrat i Handelsbankens företagskultur och arbetssätt och omfattar hela koncernens verksamhet på samtliga marknader. Det handlar om att agera ansvarsfullt och långsiktigt inom de områden där vi som bank har en påverkan, såväl i vår egen verksamhet som via våra produkter, tjänster och vår affärsverksamhet. Hållbarhet omfattar flera perspektiv: ekonomiskt, socialt samt klimat och miljö. Genom att agera ansvarsfullt utifrån alla dessa perspektiv bygger vi långsiktiga relationer med kunder, medarbetare, ägare, investerare och samhället i stort.

EN VIKTIG GRUND

Långsiktiga affärsrelationer, lågt risktagande och kostnadsmedvetenhet är hörnstenar i Handelsbankens företags- och affärskultur. Därför är hållbarhet sedan lång tid tillbaka en naturlig del i vår verksamhet. En viktig grund för bankens hållbarhetsarbete är stabila finanser och med vår strikta inställning till risk har vi över tid lyckats hålla våra kreditförluster på en låg nivå. Finansiell styrka ger oss goda förutsättningar att inte ligga samhället till last i svåra tider. Istället kan vi bidra på ett positivt sätt, såväl vad gäller ekonomisk stabilitet i de samhällen vi verkar i, som genom att vara en ansvarsfull skattebetalare.

Handelsbanken stödjer internationella initiativ och riktlinjer, som FN:s Global Compact, OECD:s riktlinjer för multinationella företag, FN:s miljöprogramms finansiella initiativ (UNEP-FI), TCFD:s rekommendationer om klimatrelaterade finansiella upplysningar, FN:s principer för ansvarsfulla investeringar (PRI), FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter, ILO:s kärnkonventioner samt Barnrättsprinciperna. Dessa riktlinjer och initiativ är vägledande för vårt hållbarhetsarbete och kompletteras av styrdokument såsom policyer och riktlinjer, utfärdade av styrelsen och verkställande direktören, bland annat Policy för hållbarhet, Policy för etik och Policy mot korruption, vilka i sin tur omsätts i instruktioner för bankens olika verksamhetsområden.

ANSVARSFULL AFFÄRSKULTUR

Handelsbanken är en långsiktigt stabil bank. En bank som, oavsett tillståndet i omvärlden, finns där för våra kunder. Genom att vara en bank med stabila finanser och lokal närvaro agerar Handelsbanken som en ansvarsfull samhällsaktör. I den rollen tar banken ansvar genom att agera på ett sådant sätt att så få kunder som möjligt ska drabbas av betalningssvårigheter, samtidigt som bankens starka lokala närvaro bidrar till samhällsutvecklingen i stort. Genom våra bankkontor är vi naturligt engagerade i det lokala näringslivet, men även när det gäller andra samhällsfrågor, där bankkontoren och deras medarbetare bidrar med kunskap och engagemang.

Affärskultur handlar också om hur ett företag ser på skattefrågor. Handelsbanken är en av Sveriges största betalare av bolagsskatt och i vår separata hållbarhetsredovisning redovisas genererade intäkter, vinster och de skatter och avgifter banken betalat i de länder där vi har verksamhet.

Vår roll som ansvarsfull arbetsgivare bygger på en grundläggande tro på individens vilja och förmåga att fatta rätt beslut. Chefer och medarbetare har ett gemensamt ansvar för att se möjligheter i varandras olikheter och att behandla varandra med respekt. Därför är jämställdhet, mångfald och en inkluderande kultur en del av Handelsbankens grundläggande värderingar.

MOTVERKA FINANSIELL BROTTSLIGHET

Handelsbankens decentraliserade arbetssätt och starka lokala förankring i samhället skapar goda möjligheter till nära och långsiktiga kundrelationer. Det innebär att våra medarbetare lär känna sina kunder och kan förstå deras verksamhet och behov. Det är också grunden för att upprätthålla effektiva rutiner, processer och system för att minska risken att banken utnyttjas som ett led i någon typ av brottslighet. Handelsbanken arbetar riskförebyggande vad gäller korruption. Även när det gäller penningtvätt och annan ekonomisk brottslighet spelar bankerna en viktig roll i sitt arbete med att förhindra sådana brott samt att utreda och rapportera misstänkta fall. Bankens medarbetare har under året genomfört obligatoriska utbildningar inom åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt i etik och hållbarhet, inklusive en fördjupning om korruption.

MILJÖ OCH KLIMAT

Handelsbanken vill, tillsammans med våra kunder, verka för en omställning till en växthusgasneutral ekonomi i linje med Parisavtalet. Bankverksamhet i sig har relativt liten påverkan på miljö och klimat. Men att hela tiden sträva efter att minska vår egen påverkan är ändå viktigt – både för våra medarbetare och för våra kunder. Att minska på pappersanvändning, avstå från onödiga resor med flyg eller bil och istället fokusera på lösningar för distansmöten är bra sätt att minska vår negativa påverkan. Här bidrar också digitala lösningar till att både vi och våra kunder kan minska vårt avtryck. Handelsbanken arbetar kontinuerligt för att minimera utsläpp av växthusgaser och annan miljöpåverkan. Vår miljöpåverkan kommer framförallt från energiförbrukning, tjänsteresor och transporter samt resursanvändning, till exempel pappersförbrukning.

ANSVARSFULL FINANSIERING OCH ANSVARSFULLA INVESTERINGAR

Den största möjligheten att bidra till och påverka en hållbar utveckling och samtidigt bidra positivt när det gäller miljö och klimat har Handelsbanken genom vår affärsverksamhet: när vi finansierar våra kunders projekt och verksamhet och när vi får förtroendet att förvalta deras kapital. Såväl inom kreditgivning som i investeringar görs en integrerad analys och bedömning av företagens hållbarhetsutmaningar respektive möjligheter.

Vårt uppdrag att förvalta våra kunders sparande ger oss stor möjlighet att medverka till en hållbar utveckling. För att leverera bästa möjliga långsiktiga avkastning till våra kunder är det viktigt att vi investerar i företag som har hållbara affärsmodeller och undviker de som bidrar negativt till hållbar utveckling.

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Handelsbankens arbete med att skydda och respektera mänskliga rättigheter baseras på internationella normer och överenskommelser och är en förutsättning för långsiktigt värdeskapande. Det gäller i vår egen verksamhet, för oss som arbetsgivare och i de verksamheter som är kopplade till banken genom produkter, tjänster och affärsförbindelser.

HÅLLBARHETSRISKER

Hållbarhetsrisker kan uppstå i och med bankens olika roller – som långgivare, kapitalförvaltare, tjänsteleverantör, inköpare eller arbetsgivare. Hållbarhetsrisker spänner över områden som mänskliga rättigheter, miljö, klimat, informationssäkerhet, korruption och finansiell kriminalitet. Att förutse och hantera hållbarhetsrisker är viktigt ur såväl ett ekonomiskt som legalt perspektiv, men även för bankens anseende.

Handelsbankens arbete med att hantera hållbarhetsrisker följer bankens decentraliserade modell och ligger i linje med bankens låga risktolerans. Bankens affärsverksamheter ansvarar för att identifiera hållbarhetsrisker och hantera dessa och det görs inom ramen för etablerade riskhanteringsprocesser. Till exempel i vår kreditgivning till företag tar vi hänsyn till olika typer av risker som kan påverka deras återbetalningsförmåga. Där ingår även hållbarhetsrisker, till exempel miljö- och klimatrisker och förhållningssätt till mänskliga rättigheter.

VÄSENTLIGA HÅLLBARHETSFRÅGOR

Det är viktigt för oss att vara lyhörda och fånga upp förväntningar från våra kunder, medarbetare, investerare och samhället i övrigt. Genom dialog lär vi oss kontinuerligt och kan prioritera i vårt hållbarhetsarbete. Det ska vara

tydligt för våra intressenter hur vi bidrar och vilken roll vi har i samhället. Agenda 2030 och de Globala målen för hållbar utveckling är centrala i vår väsentlighetanalys och rapportering av Handelsbankens hållbarhetsarbete. Under 2018 har en omfattande väsentlighetsanalys genomförts i syfte att definiera bankens mest väsentliga hållbarhetsfrågor. Jämfört med tidigare år har bankens påverkan genom produkter och tjänster, framförallt investeringar och finansiering, ökat markant i betydelse.

Handelsbanken utvecklar också nya produkter, till exempel gröna lån för att finansiera projekt som har ett positivt bidrag till grönare och mer hållbara samhällen.

Handelsbankens hållbarhetsrapportering

Utöver Handelsbankens årsredovisning 2018, ger Handelsbanken ut en fullständig hållbarhetsredovisning där koncernens hållbarhetsarbete, inklusive affärsmodell, policyer, risker och nyckeltal redovisas. Handelsbanken redovisar årligen koncernens hållbarhetsarbete och hållbarhetsredovisningen omfattar hela koncernen. För de bolag i koncernen som omfattas av årsredovisningslagens krav på hållbarhetsrapportering utgör den separata hållbarhetsredovisningen även den lagstadgade hållbarhetsrapporten. Hållbarhetsredovisningen finns publicerad på handelsbanken.se/ir och handelsbanken.se/hallbarhet.

Finansiell översikt 2018

- Tillväxt i affärsvolymen i samtliga hemmamarknader.
- Räntabiliteten på eget kapital ökade till 12,8 procent (12,3).
- Rörelseresultatet steg med 5 procent till 22 013 miljoner kronor (21 025). Justerat för engångsposter steg rörelseresultatet med 3 procent.
- Periodens resultat efter skatt steg med 8 procent till 17 357 miljoner kronor (16 102).
- Resultatet per aktie steg till 8,93 kronor (8,28).
- Intäkterna steg med 5 procent till 43 770 miljoner kronor (41 674). Justerat för engångsposter steg intäkterna med 4 procent.
- Räntenettet ökade med 5 procent till 31 286 miljoner kronor (29 766).
- Provisionsnettot steg med 5 procent till 10 247 miljoner kronor (9 718).
- K/I-talet steg till 47,7 procent (45,5).
- Kreditförlustnivån enligt IFRS 9 uppgick till 0,04 procent (0,08 enligt IAS 39).
- Kärnprimärkapitalrelationen minskade till 16,8 procent (22,7) efter föreslagen utdelning. Finansinspektionens beslut att flytta riskviktsgolvet för svenska bolån till Pelare 1 minskade kärnprimärkapitalrelationen med 5,5 procentenheter. Den totala kapitalrelationen uppgick till 21,0 procent (28,3).
- Styrelsen föreslår en ordinarie utdelning på 5,50 kronor per aktie samt att det befintliga återköpsmandatet förlängs ytterligare ett år.

Verksamhetens utveckling

Koncernens rörelseresultat ökade med 5 procent till 22 013 miljoner kronor (21 025). Justerat för engångsposter steg rörelseresultatet med 3 procent. Valutakurseffekter påverkade rörelseresultatet positivt med 264 miljoner kronor. Räntabiliteten på eget kapital steg till 12,8 procent (12,3). Periodens resultat efter skatt ökade med 8 procent till 17 357 miljoner kronor (16 102) och resultatet per aktie steg till 8,93 kronor (8,28). K/I-talet steg till 477 procent (45,5).

Kärnprimärkapitalrelationen uppgick till 16,8 procent (22,7).

ENGÅNGSPOSTER OCH SÄRSKILDA POSTER I RÖRELSERESULTATET

mkr	Helår 2018	Helår 2017	Föränd- ring
Engångsposter			
Utdelning från VISA Sweden	198	576	-66%
Förändrad pensionsplan i den brittiska verksamheten	141	-	
Realisationsvinst från försäljning av aktier i UC AB	837	-	
Övergång till premiebaserad pensionsplan i den norska verksamheten	26	239	-89%
Summa Engångsposter	1 202	815	
Särskilda poster			
Benchmarkeffekten i Stadshypotek	-20	-1	
Avsättning till vinstandels-systemet Oktogonen	-859	-768	12%
Rörliga ersättningar	-55	-73	-25%
Summa Särskilda poster	-934	-842	11%
Summa	268	-27	

INTÄKTER

Koncernen – Intäkter mkr	Helår 2018	Helår 2017	Föränd- ring
Räntenetto	31 286	29 766	5%
varav statliga avgifter	-2 771	-2 024	37%
Provisionsnetto	10 247	9 718	5%
Nettoresultat av finansiella trans.	908	1 271	-29%
Övrigt	1 329	919	45%
Summa intäkter	43 770	41 674	5%

Intäkterna steg med 5 procent till 43 770 miljoner kronor (41 674). Justerat för engångsposter, steg intäkterna med 4 procent.

Valutakurseffekter påverkade intäkterna positivt med 797 miljoner kronor.

Räntenettet steg med 5 procent till 31 286 miljoner kronor (29 766). Mer än hela räntenettot förbättringen på 1 520 miljoner kronor förklarades av högre affärsvolym, som bidrog med 1 616 miljoner kronor. Sammantaget något högre marginaler i kontorsrörelsen ökade räntenettet med 153 miljoner kronor. Valutakurseffekter påverkade positivt med 597 miljoner kronor. Benchmarkeffekten i Stadshypotek uppgick till -20 miljoner kronor (-1). Högre statliga avgifter sänkte räntenettet med -747 miljoner kronor.

Avgiften till Resolutionsfonden uppgick till -2 491 miljoner kronor (-1 730). Resolutionsavgiften under 2018 var 0,125 procent av avgiftsunderlaget men kommer under 2019 att uppgå till 0,09 procent. Inklusive avgifter till olika insättningsgarantier uppgick statliga avgifter totalt till -2 771 miljoner kronor (-2 024).

Medelvolymen utlåning till allmänheten ökade med 7 procent, eller 151 miljarder kronor, till 2 174 miljarder kronor (2 023), varav 37 miljarder kronor förklarades av valutakurseffekter. Utlåningen till hushållssektorn steg med 7 procent till 1 139 miljarder kronor (1 062) och företagsutlåningen ökade med 8 procent till 1 035 miljarder kronor (960).

Medelvolymen in- och upplåning steg med 5 procent till 1 083 miljarder kronor (1 034). Valutakurseffekterna påverkade medelvolymen positivt med 19 miljarder kronor. Medelvolymen hushållsinlåning ökade med 10 procent till 466 miljarder kronor (423), medan inlåningen från företag ökade med 1 procent till 617 miljarder kronor (611).

Provisionsnettot ökade med 5 procent till 10 247 miljoner kronor (9 718). Fond, depå och övrig kapitalförvaltning steg med 454 miljoner kronor, eller 11 procent, till 4 735 miljoner kronor (4 281), samtidigt som courtageintäkterna minskade med 22 procent, till 690 miljoner kronor (886). I och med införandet av MiFID 2 den 1 januari 2018 utgår inte längre courtage på diskretionär förvaltning, vilket har påverkat courtageintäkterna negativt. Motsvarande intäkter redovisas istället under rådgivningsprovisioner. Ut- och inlåningsprovisionerna steg med 8 procent till 1 340 miljoner kronor (1 238) samtidigt som nettot från betalningar ökade med 6 procent till 1 975 miljoner kronor (1 868). Provisionsnettot från kortverksamheten ökade med 5 procent till 1 247 miljoner kronor (1 193). Valutakurseffekter påverkade provisionsnettot positivt med 152 miljoner kronor.

Nettoresultatet av finansiella transaktioner minskade till 908 miljoner kronor (1 271), främst till följd av ovanligt höga intäkter i jämförelseperioden relaterade till marknadsturbulensen vid årsskiftet 2016/2017.

Övriga intäkter ökade till 1 329 miljoner kronor (919), bland annat till följd av reavinst från försäljning av UC AB.

KOSTNADER

Koncernen – Kostnader mkr	Helår 2018	Helår 2017	Föränd- ring
Personalkostnader	-13 465	-12 472	8%
varav Oktogonen	-859	-768	12%
varav norsk pensionsplan	26	239	-89%
varav brittisk pensionsplan	141	-	
Övriga kostnader	-6 712	-5 889	14%
Av- och nedskrivningar	-713	-619	15%
Summa kostnader	-20 890	-18 980	10%

Koncernen – Kostnader mkr	Helår 2018	Helår 2017	Föränd- ring
Storbritannien och Nederländerna*	-3 945	-3 434	15%
Bolagisering i Storbritannien	-314	-104	202%
Ändrad pensionsplan, Norge och UK	167	239	-30%
Utvecklingskostnader	-2 016	-1 821	11%
Valutaeffekt	-448	-	
Övriga löpande kostnader	-14 334	-13 860	3%
Summa kostnader	-20 890	-18 980	10%

* Justerat för bolagiseringskostnader, valuta och ändrad pensionsplan.

UTVECKLINGSKOSTNADER

Koncernen – Utvecklingskostnader mkr	Helår 2018	Helår 2017	Föränd- ring
Utvecklingsinvesteringar	-2 526	-2 315	9%
varav personal	-1 118	-970	15%
varav övriga kostnader	-1 408	-1 345	5%
Aktiveringar och periodiseringar	786	694	13%
Utvecklingsinvesteringar efter aktiveringar	-1 740	-1 621	7%
Av- och nedskrivningar	-276	-200	38%
Utvecklingskostnader	-2 016	-1 821	11%

De totala kostnaderna ökade med 10 procent till -20 890 miljoner kronor (-18 980). Valutakurseffekter ökade kostnaderna med -448 miljoner kronor. Ökningen i totala kostnader är främst hänförlig till den tidigare kommunicerade ökade utvecklingen, fortsatt ökade satsningar för tillväxten i Storbritannien och Nederländerna samt arbetet med bildandet av dotterbolag i Storbritannien.

Banken bedömer att de investeringar som nu genomförs i Storbritannien lägger grunden för en fortsatt långsiktig och lönsam utveckling av verksamheten med en högre effektivitet än vad som var möjligt tidigare.

Därutöver har banken fortsatt att förstärka sina kontrollfunktioner. Under 2018 ökade bankens kostnader för arbetet att förebygga penningtvätt med 348 miljoner kronor.

Utvecklingskostnaderna inklusive avskrivningar uppgick till -2 016 miljoner kronor (-1 821). För 2019 bedömer banken fortsatt att utvecklingskostnaderna kommer att uppgå till cirka 2,1–2,2 miljarder kronor. I den bedömningen antas nivån på utvecklingsinvesteringar komma att stiga från 2018-års nivå till följd av några större projekt inom kategorin teknisk utveckling, bland annat kopplat till hanteringen av data.

De totala investeringarna i bankens utveckling uppgick till -2 526 miljoner kronor (-2 315). Aktiveringar ökade till 786 miljoner kronor (694).

De totala investeringarna i utveckling kan indelas i fyra huvudändamål: regelverksanpassningar, affärsutveckling, teknisk utveckling samt utveckling i bankens tillväxtmarknader. Fördelningen av investeringarna framgår av tabellen nedan. Under året har utvecklingsinvesteringar kopplade till regelverksanpassningar, utanför Storbritannien och Nederländerna, sjunkit med 11 procent jämfört med föregående år, medan de ökat för övriga ändamål.

Personalkostnaderna steg med 8 procent till -13 465 miljoner kronor (-12 472). Under första kvartalet gjordes en förändring av pensionsplanen i Storbritannien vilken gav en engångseffekt som sänkte personalkostnaderna med 141 miljoner kronor. I Norge gjordes under första kvartalet 2017 en förändring av pensionsplanen som gav en positiv engångseffekt om 239 miljoner kronor samt ytterligare en positiv engångseffekt om 26 miljoner kronor under fjärde kvartalet 2018. Justerat för dessa effekter ökade personalkostnaderna med 7 procent. Avsättningen till vinstandelsstiftelsen Oktogonen uppgick till -859 miljoner kronor (-768). De rörliga ersättningarna, inklusive sociala avgifter och lönebikostnader, sjönk till -55 miljoner kronor (-72). Personalkostnader hänförliga till bankens utveckling ökade med 15 procent till -1 118 miljoner kronor (-970).

Genomsnittligt antal anställda ökade med 475 personer jämfört med föregående år till

12 307 medarbetare (11 832). Ökningen förklaras av den fortsatta expansionen i Storbritannien och Nederländerna, bankens ökade satsning på utveckling samt fortsatt uppbyggnad av kontrollfunktioner.

Övriga kostnader ökade med 14 procent till -6 712 miljoner kronor (-5 889), främst till följd av ökad utveckling samt kostnader förknippade med dotterbolagiseringen i Storbritannien och bankens fortsatta förstärkning av kontrollfunktionerna. De övriga kostnaderna hänförliga till bankens utveckling uppgick till -1 408 miljoner kronor (-1 345).

Bankens kostnader för dotterbolagiseringen i Storbritannien uppgick till -314 miljoner kronor (-104). Utöver det fortsätter banken att investera i utveckling och fortsatt tillväxt i Storbritannien. För 2019 bedömer banken att kostnaderna hänförliga till bildandet av det brittiska dotterbolaget kommer att uppgå till en nivå strax under nivån för 2018.

Avskrivningar ökade med 15 procent till -713 miljoner kronor (-619), varav -276 miljoner kronor (-200) avsåg avskrivningar kopplade till utveckling.

UTVECKLINGINVESTERINGAR – PER ÄNDAMÅL

Koncernen – Utvecklingsinvesteringar mkr	Helår 2018	Helår 2017	Förändring
Regelverksanpassningar	-881	-985	-11%
Teknisk utveckling	-846	-784	8%
Affärsutveckling	-543	-424	28%
Storbritannien och Nederländerna	-256	-119	115%
Övrigt	-	-3	
Summa utvecklingsinvesteringar	-2 526	-2 315	9%

KREDITFÖRLUSTER

Koncernen – Kreditförluster mkr	Helår 2018	Helår 2017	Förändring
Kreditförluster, netto	-881	-1 683	-802
Kreditförlustnivå i % av utlåning (IFRS 9)	0,04		
Kreditförlustnivå i % av utlåning (IAS 39)		0,08	

Kreditförlusterna minskade och uppgick till -881 miljoner kronor (-1 683). Kreditförlustnivån enligt IFRS 9 uppgick till 0,04 procent (0,08 enligt IAS 39).

HANDELSBANKENS BRITTISKA DOTTERBOLAG

Handelsbankens verksamhet i Storbritannien drivs från och med den 1 december 2018 som det helägda dotterbolaget Handelsbanken plc då verksamheten flyttades från filialen in till dotterbolaget. Handelsbanken erhöll banktillstånd för Handelsbanken plc i början av november 2018.

Handelsbanken plc bedriver sin verksamhet gentemot bankens brittiska kunder enligt samma principer som i övriga koncernen.

Finansiering och likviditet

De internationella upplåningsmarknaderna har gradvis under året kommit att präglas av större osäkerhet. Banken har mot den bakgrunden valt att ha en hög emissionsaktivitet och förlängt löptiden på sin upplåning något. Emissionsvolymen av obligationer ökade under året till 247 miljarder kronor (163), varav 161 miljarder kronor (138) i säkerställda obligationer, 70 miljarder kronor (22) i seniora obligationer och 16 miljarder kronor (3) i tidsbundna förlagslån.

Banken har stora volymer likvida medel, hypotekslån och andra tillgångar som inte är pantsatta och som därmed utgör ett skydd för bankens seniora långgivare. Kvoten mellan icke pantsatta tillgångar och all icke säkerställd marknadsfinansiering uppgick vid årets slut till 216 procent (224 vid utgången av 2017).

Banken har en stark likviditetssituation. Kassa-medel och likvida tillgångar placerade i centralbanker uppgick till 351 miljarder kronor (267) och volymen likvida obligationer och övriga likvida tillgångar uppgick till 176 miljarder kronor (179).

Koncernens Liquidity Coverage Ratio (LCR), beräknat enligt EU-kommissionens delegerade akt, uppgick vid årets slut till 146 procent (139 i slutet av 2017). Net stable funding ratio (NSFR) steg och uppgick vid årets slut till 104 procent (102 i slutet av 2017).

Kapital

Från och med den 31 december 2018 finns ett kapitalkrav i Pelare 1 som motsvarar ett riskviktsgolv om 25 procent för svenska bolåneexponeringar. Motsvarande riskviktsgolv återfanns tidigare som ett buffertkrav i Pelare 2. Bankens riskexponeringsbelopp har som en följd av förändringen ökat med 163 miljarder kronor till 708

miljarder kronor vilket inneburit en sänkning av de olika kapitalrelationerna. Det av Finansinspektionen kommunicerade kapitalbehovet har uttryckt i procent sjunkit i motsvarande omfattning. Det nominella kapitalkravet från Finansinspektionen har endast påverkats marginellt av förändringen.

Bankens kapitalmål innebär även fortsättningsvis att bankens kärnprimärkapitalrelation, under normala förhållanden, ska överstiga det kärnprimärkapitalbehov som Finansinspektionen kommunicerar till banken med 1–3 procentenheter. Måltalsintervallet innebär att golvnivån höjs med cirka 1,6 miljarder kronor jämfört med tredje kvartalet räknat på riskexponeringsbeloppet i slutet av året. Även målen för primär- och totalkapitalrelationerna är oförändrade och ska överstiga de behov som Finansinspektionen kommunicerar med 1 procentenhet.

Bankens policy för utdelning är kopplad till kapitalmålet och dess nedre gräns för måltalsintervallet.

Kärnprimärkapitalrelationen uppgick vid utgången av det fjärde kvartalet till 16,8 procent. Banken bedömer att Finansinspektionens kärnprimärkapitalkrav vid samma tidpunkt uppgick till 15,1 procent. Bankens kapitalisering låg därmed inom målintervallet.

Kapitalsituationen 31 december 2018 jämfört med 31 december 2017

Kapitalfrågor mkr	31 dec 2018	31 dec 2017	Förändring
Kärnprimärkapitalrelation, CRR	16,8%	22,7%	-5,9
Total kapitalrelation, CRR	21,0%	28,3%	-7,3
Riskexponeringsbelopp, CRR	707 579	509 032	39%
Kärnprimärkapital	118 810	115 753	3%
Total kapitalbas	148 659	144 115	3%
Kapitalkrav, Basel I-golv		102 848	
Total kapitalbas, Basel I-golv		146 472	

Kapitalbasen uppgick till 149 miljarder kronor (144) och bankens totala kapitalrelation uppgick till 21,0 procent (28,3).

Kärnprimärkapitalet uppgick till 119 miljarder kronor (116) samtidigt som kärnprimärkapitalrelationen uppgick till 16,8 procent (22,7).

Effekten av att riskviktsgolvet för svenska bolån flyttades till Pelare 1 uppgick till -5,5 procentenheter genom att riskexponeringsbeloppet ökade till 708 miljarder kronor (509). Perio-

dens resultat efter avdrag för föreslagen utdelning ökade kärnprimärkapitalrelationen med 1,2 procentenheter. Högre utlåningsvolym minskade kärnprimärkapitalrelationen med -0,3 procentenheter. Kundmigration i låneportföljen påverkade med -0,4 procentenheter. Nettoeffekten av olika risknivåer på in- och utflöden i utlåningsportföljen, så kallad volymmigration, gjorde att kärnprimärkapitalrelationen ökade med 0,4 procentenheter.

Införandet av nya riskviktsgolv i Pelare 1 för Special Property Lending i Storbritannien under första kvartalet minskade kärnprimärkapitalrelationen med -0,4 procentenheter.

Valutakurseffekter minskade kärnprimärkapitalrelationen med -0,1 procentenhet. Förändringen i pensionsnettot påverkade negativt med -0,8 procentenheter som en följd av lägre tillgångsvärden samt att diskonteringsräntan för svenska pensionsförpliktelser sänkts till 2,0 procent (2,2). Övriga effekter netto var neutrala.

Ekonomiskt kapital och tillgängliga finansiella resurser

Bankens interna bedömning av kapitalbehovet utgår från bankens kapitalkrav, stresstester samt bankens modell för ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC). Detta ställs i relation till bankens tillgängliga finansiella resurser (Available Financial Resources, AFR). Den av styrelsen fastställda målsättningen är att kvoten mellan AFR och EC för koncernen ska överstiga 120 procent. Vid utgången av fjärde kvartalet uppgick EC för koncernen till 60,2 miljarder kronor och AFR till 163,1 miljarder kronor. Kvoten mellan AFR och EC var därmed 271 procent. För konsoliderad situation uppgick EC till 31,4 miljarder kronor och AFR till 160,4 miljarder kronor.

Rating

Handelsbankens lång- och kortfristiga seniora rating var under kvartalet oförändrad hos de ratinginstitut som följer banken, vilket framgår av nedanstående tabell. Såväl Standard & Poor's som Fitch bekräftade ratingen under fjärde kvartalet. Samtliga ratingar har stabila utsikter.

Standard & Poor's och Fitch åsatte en rating på Handelsbanken plc under kvartalet på samma nivåer som moderbolaget, båda med stabila utsikter.

RATING

– Rating	Långfristig	Kortfristig	Counter-party risk rating
Standard & Poor's	AA-	A-1+	AA-
Fitch	AA	F1+	
Moody's	Aa2	P-1	Aa1
DBRS	AA (low)		

HANDELSBANKENS ÅRSSTÄMMA DEN 27 MARS

Styrelsen föreslår årsstämman en utdelning om 5,50 kronor per aktie (7,50). Föregående års utdelning bestod av en ordinarie utdelning om 5,50 kronor och en extra utdelning om 2,00 kronor.

Vidare föreslår styrelsen att det nuvarande återköpsprogrammet om maximalt 120 miljoner aktier förlängs ytterligare ett år. Styrelsen föreslår vidare att årsstämman bemyndigar styrelsen att kunna emittera konvertibla skuldebrev, i form av så kallade AT1-obligationer, i syfte att anpassa bankens kapitalstruktur till vid var tid rådande kapitalbehov.

Som avstämningsdag för utdelning föreslår styrelsen den 29 mars 2019, vilket betyder att Handelsbankenaktien handlas utan rätt till utdelning den 28 mars 2019 och att utbetalning då beräknas ske den 3 april 2019.

5-årsöversikt Koncernen

Koncernens resultaträkning mkr	2018	2017	2016	2015	2014
Räntenetto	31 286	29 766	27 943	27 740	27 244
Provisionsnetto	10 247	9 718	9 156	9 320	8 556
Nettoresultat av finansiella transaktioner	908	1 271	3 066	2 608	1 777
Riskresultat försäkring	106	142	142	157	165
Övriga utdelningsintäkter	218	591	228	281	251
Andelar i intresseföretags resultat	0	14	25	17	18
Övriga intäkter	1 005	172	203	213	303
Summa intäkter	43 770	41 674	40 763	40 336	38 314
Personalkostnader	-13 465	-12 472	-12 542	-12 581	-11 766
Övriga kostnader	-6 712	-5 889	-5 401	-5 203	-5 099
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-713	-619	-495	-487	-462
Summa kostnader	-20 890	-18 980	-18 438	-18 271	-17 327
Resultat före kreditförluster	22 880	22 694	22 325	22 065	20 987
Kreditförluster, netto	-881	-1 683	-1 724	-1 597	-1 781
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	14	14	32	7	6
Rörelseresultat	22 013	21 025	20 633	20 475	19 212
Skatter	-4 656	-4 923	-4 401	-4 277	-4 069
Årets resultat från kvarvarande verksamhet	17 357	16 102	16 232	16 198	15 143
Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet, efter skatt	-	-	13	145	41
Årets resultat	17 357	16 102	16 245	16 343	15 184
<i>varav tillhör</i>					
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	17 354	16 099	16 244	16 342	15 183
Minoritet	3	3	1	1	1
Resultat per aktie, kvarvarande verksamhet, kr	8,93	8,28	8,42	8,49	7,94
efter utspädning	8,84	8,20	8,30	8,32	7,82
Resultat per aktie, avvecklad verksamhet, kr	-	-	0,01	0,08	0,02
efter utspädning	-	-	0,01	0,07	0,02
Resultat per aktie, total verksamhet, kr	8,93	8,28	8,43	8,57	7,96
efter utspädning	8,84	8,20	8,31	8,39	7,84

5-årsöversikt för moderbolaget presenteras på sidan 186.

Under den senaste femårsperioden har Handelsbanken fortsatt att förbättra resultatet, stärkt balansräkningen, expanderat verksamheten och ökat kundnöjdheten.

Skapat aktieägarvärde

Under den senaste femårsperioden, det vill säga sedan den 31 december 2013, har Handelsbanken genererat ett positivt aktieägarvärde på 47 miljarder kronor. Börsvärdet minskade med 10 miljarder kronor samtidigt som banken lämnat 57 miljarder kronor i utdelning till aktieägarna.

Lägre risk

Under den senaste femårsperioden uppgick Handelsbankens samlade kreditförluster till 7 666 miljoner kronor, vilket motsvarar en genomsnittlig årlig kreditförlustnivå på 0,08 procent. Motsvarande siffra för de övriga stora nordiska bankerna uppgick till 0,09 procent.

Nöjdare kunder

Sedan SKI (Svenskt Kvalitetsindex) startade mätningarna av kundnöjdhet i Sverige 1989, har Handelsbanken varje år på privatsidan av varje år utom ett på företagsidan, varit den av de fyra stora bankerna som haft nöjdast kunder i Sverige. Under de senaste fem åren har Handelsbanken utökat avståndet i kundnöjdhet gentemot övriga banker – bland såväl privat- som företagskunder. Under hösten presenterade SKI årets undersökning som visade att av privatkunderna fick Handelsbanken indexvärdet 72,3, vilket ska jämföras med de övriga tre stora bankerna som låg i intervallet 58,5–65,7. För fem år sedan, det vill säga 2013, hade Handelsbanken ett kundnöjdhetsindex som låg 9,0 över snittet för de övriga tre stora bankerna i Sverige. Hösten 2018 hade detta förspång växt till 11,1.

Även på bankens övriga fem hemmamarknader hade Handelsbanken betydligt nöjdare kunder än genomsnittet för branschen. I både

Norge och Storbritannien uppvisar Handelsbanken samma utveckling som i Sverige, det vill säga att Handelsbanken under de senaste fem åren, på såväl företags- som privatsidan, utökat avståndet i kundnöjdhet gentemot genomsnittet för branschen. Samma utveckling kan också noteras på företagsmarknaden i Finland och på privatsidan i Nederländerna.

Organisk tillväxt

Nöjda kunder ger fler affärer. Därför är Handelsbanken en bank som växer. Banken växer främst genom att befintliga kontor gör fler affärer, dels med de många nya kunder som väljer att flytta sina bankaffärer till Handelsbanken, dels med alla de kunder som vi haft en relation med under många år. Men Handelsbanken växer också genom att öppna nya kontor på orter där banken tidigare inte varit verksam.

Affärsvolymerna ökade under året på alla våra hemmamarknader. I Handelsbanken steg utlåningen till allmänheten på samtliga sex

Koncernens totalresultat					
mkr	2018	2017	2016	2015	2014
Årets resultat	17 357	16 102	16 245	16 343	15 184
Övrigt totalresultat					
Poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen					
Förmånsbestämda pensionsplaner	-4 405	3 919	3 993	-3 152	-2 699
Egetkapitalinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	-188				
Skatt på poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	978	-864	-876	688	592
varav förmånsbestämda pensioner	977	-864	-876	688	592
varav egetkapitalinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	1				
Summa poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	-3 615	3 055	3 117	-2 464	-2 107
Poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen					
Kassaflödessäkringar	768	-2 350	-3 145	-501	8 772
Skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	-12				
Instrument tillgängliga för försäljning (IAS 39)		-470	-1 160	682	295
Årets omräkningsdifferens	-188	-2 241	1 183	-1 713	5 924
varav säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet	-850	-1 509	-142	-394	2 558
Skatt på poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	38	844	833	215	-2 501
varav kassaflödessäkringar	-159	517	692	110	-1 924
varav skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	3				
varav instrument tillgängliga för försäljning (IAS 39)		-5	110	18	-14
varav säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet	194	332	31	87	-563
Summa poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	606	-4 217	-2 289	-1 317	12 490
Summa övrigt totalresultat	-3 009	-1 162	828	-3 781	10 383
Årets totalresultat	14 348	14 940	17 073	12 562	25 567
varav tillhör					
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	14 345	14 940	17 072	12 562	25 566
Minoritet	3	0	1	0	1
Koncernens balansräkning					
mkr	2018	2017	2016	2015	2014
Tillgångar					
Kassa och centralbanker	350 774	265 234	224 889	236 748	505 579
Utlåning till allmänheten	2 189 092	2 065 761	1 963 622	1 866 467	1 807 836
Utlåning till övriga kreditinstitut	22 137	20 250	31 347	49 656	70 339
Räntebärande värdepapper	172 989	178 607	161 114	119 290	141 944
Övriga tillgångar	243 182	237 125	246 608	249 972	290 978
Summa tillgångar	2 978 174	2 766 977	2 627 580	2 522 133	2 816 676
Skulder och eget kapital					
In- och upplåning från allmänheten	1 008 487	941 967	829 336	753 855	1 022 267
Skulder till kreditinstitut	194 082	174 820	178 781	163 770	200 074
Emitterade värdepapper	1 394 647	1 276 595	1 261 765	1 245 367	1 212 613
Efterställda skulder	51 085	32 896	33 400	34 216	30 289
Övriga skulder	187 612	199 095	187 917	196 657	224 606
Eget kapital	142 261	141 604	136 381	128 268	126 827
Summa skulder och eget kapital	2 978 174	2 766 977	2 627 580	2 522 133	2 816 676

hemmamarknader. Inlåningen från allmänheten ökade på alla hemmamarknader utom i Norge.

Men det är inte bara på våra nya hemmamarknader som Handelsbanken växer. I Sverige har vi bedrivit verksamhet i snart 150 år och 2018 blev ytterligare ett år med organisk tillväxt. Under året fortsatte Handelsbanken att ha stora inflöden av nya affärsvolym i Sverige – avse-

ende såväl sparande som utlåning. Nysparandet i bankens fonder i Sverige uppgick till 13 miljarder kronor, vilket motsvarade en marknadsandel på 24 procent. Samtidigt ökade inlåningen; den publika statistiken visade att av nettoökningen av inlåningen från hushåll i Sverige under året gick 19 procent in på konton i Handelsbanken.

Handelsbanken är en bank som växer. Men inte därför att banken ser storlek som ett mål i sig, utan därför att tillväxt är en naturlig konsekvens av Handelsbankens affärsmodell, som ger nöjdare kunder och skapar stabilt värdeskapande för våra aktieägare.

Nyckeltal per år

Koncernens nyckeltal	2018	2017	2016	2015	2014
Resultat före kreditförluster, kvarvarande verksamhet, mkr	22 880	22 694	22 325	22 065	20 987
Kreditförluster, netto mkr	-881	-1 683	-1 724	-1 597	-1 781
Rörelseresultat, kvarvarande verksamhet, mkr	22 013	21 025	20 633	20 475	19 212
Årets resultat från kvarvarande verksamhet, mkr	17 357	16 102	16 232	16 198	15 143
Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet, mkr	-	-	13	145	41
Årets resultat från total verksamhet, mkr	17 357	16 102	16 245	16 343	15 184
Balansomslutning, mkr	2 978 174	2 766 977	2 627 580	2 522 133	2 816 676
Eget kapital, mkr	142 261	141 604	136 381	128 268	126 827
Räntabilitet på eget kapital, total verksamhet, %	12,8	12,3	13,1	13,5	13,4
Räntabilitet på eget kapital, kvarvarande verksamhet, %	12,8	12,3	13,1	13,4	13,3
Räntabilitet på totalt kapital, %	0,58	0,56	0,58	0,58	0,57
K/I-tal kvarvarande verksamhet, %	47,7	45,5	45,2	45,3	45,2
K/I-tal kvarvarande verksamhet, inkl kreditförluster, %	49,7	49,6	49,5	49,3	49,9
Kreditförlustnivå, %	0,04				
Kreditförlustnivå (IAS 39), %		0,08	0,09	0,09	0,10
Reserveringsgrad för osäkra fordringar, %		64,9	59,9	54,5	47,2
Andel osäkra fordringar, %		0,13	0,16	0,21	0,25
Resultat per aktie, kr	8,93	8,28	8,43	8,57	7,96
efter utspädning	8,84	8,20	8,31	8,39	7,84
Ordinarie utdelning per aktie, kr	5,50 ¹	5,50	5,00	4,50	4,17
Total utdelning per aktie, kr	5,50 ¹	7,50	5,00	6,00	5,83
Justerat eget kapital per aktie, kr	72,90	72,90	69,28	65,14	64,13
Antal aktier per 31 december, miljoner	1 944,2	1 944,2	1 944,2	1 907,0	1 907,0
varav utestående	1 944,2	1 944,2	1 944,2	1 907,0	1 907,0
Genomsnittligt antal utestående aktier, miljoner	1 944,2	1 944,2	1 927,1	1 907,0	1 907,0
efter utspädning	1 974,5	1 974,3	1 972,7	1 971,9	1 959,0
Kärnprimärkapitalrelation, % enligt CRR	16,8	22,7	25,1	21,2	20,4
Primärkapitalrelation, % enligt CRR	18,6	25,0	27,9	23,8	22,1
Total kapitalrelation, % enligt CRR	21,0	28,3	31,4	27,2	25,6
Medelantal anställda	12 307	11 832	11 759	11 819	11 692
Antal kontor i Sverige	390	420	435	474	478
Antal kontor i Storbritannien	208	208	207	198	179
Antal kontor i Danmark	56	57	57	57	57
Antal kontor i Finland	36	45	45	46	46
Antal kontor i Norge	49	49	50	50	51
Antal kontor i Nederländerna	29	28	25	23	20
Antal kontor i övriga världen	11	12	13	13	17

För definitioner av alternativa nyckeltal hänvisas till sidan 250 och för beräkning av dessa nyckeltal hänvisas till Faktaboken som finns tillgänglig på handelsbanken.se/ir.

¹ Utdelning enligt styrelsens förslag.

Utveckling per kvartal

Koncernens utveckling per kvartal mkr	2018:4	2018:3	2018:2	2018:1	2017:4
Ränteintäkter	12 914	12 798	12 353	11 106	10 853
Räntekostnader	-5 042	-4 936	-4 449	-3 458	-3 076
Räntenetto	7 872	7 862	7 904	7 648	7 777
Provisionsintäkter	3 124	3 084	3 048	2 927	2 998
Provisionskostnader	-513	-460	-497	-466	-497
Provisionsnetto	2 611	2 624	2 551	2 461	2 501
Nettoresultat av finansiella transaktioner	303	186	290	129	164
Riskresultat försäkring	40	10	15	41	34
Övriga utdelningsintäkter	201	3	12	2	576
Andelar i intresseföretags resultat	-3	10	2	-9	30
Övriga intäkter	59	33	861	52	70
Summa intäkter	11 083	10 728	11 635	10 324	11 152
Personalkostnader	-3 464	-3 421	-3 363	-3 217	-3 178
Övriga kostnader	-1 889	-1 554	-1 644	-1 625	-1 712
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-171	-181	-189	-172	-184
Summa kostnader	-5 524	-5 156	-5 196	-5 014	-5 074
Resultat före kreditförluster	5 559	5 572	6 439	5 310	6 078
Kreditförluster, netto	-276	-230	-222	-153	-1 084
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	5	2	3	4	3
Rörelseresultat	5 288	5 344	6 220	5 161	4 997
Skatter	-1 272	-1 238	-989	-1 157	-1 235
Periodens resultat	4 016	4 106	5 231	4 004	3 762
<i>varav tillhör</i>					
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	4 015	4 105	5 231	4 003	3 760
Minoritet	1	1	0	1	2
Resultat per aktie, total verksamhet, kr	2,07	2,11	2,69	2,06	1,93
efter utspädning	2,05	2,09	2,66	2,04	1,92

Segmentinformation

Segmentinformation 2018		Hemmamarknader							Justeringar och elimine- ringar	Totalt
mkr	Sverige	Stor- britannien	Danmark	Finland	Norge	Neder- länderna	Capital Markets	Övrigt		
Räntenetto	16 988	5 555	1 713	1 315	3 832	675	440	768		31 286
Provisionsnetto	3 995	704	478	502	413	160	3 971	24		10 247
Nettoresultat av finansiella transaktioner	626	210	103	45	88	21	805	-990		908
Riskresultat försäkring							106			106
Andelar i intresseföretags resultat								0		0
Övriga intäkter	55	7	10	16	7	2	24	1 102		1 223
Summa intäkter	21 664	6 476	2 304	1 878	4 340	858	5 346	904		43 770
Personalkostnader	-3 512	-1 970	-782	-437	-824	-355	-2 278	-3 237	-70	-13 465
Övriga kostnader	-1 104	-881	-214	-195	-250	-103	-1 027	-2 938		-6 712
Internt köpta och sålda tjänster	-3 473	-786	-364	-365	-460	-117	8	5 557		
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-65	-72	-8	-21	-17	-17	-127	-386		-713
Summa kostnader	-8 154	-3 709	-1 368	-1 018	-1 551	-592	-3 424	-1 004	-70	-20 890
Resultat före kreditförluster	13 510	2 767	936	860	2 789	266	1 922	-100	-70	22 880
Kreditförluster, netto	-202	-125	5	-172	-413	14	10	2		-881
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	5	-1	5	0	4	-	0	1		14
Rörelseresultat	13 313	2 641	946	688	2 380	280	1 932	-97	-70	22 013
Resultatutdelning	1 883	32	70	183	127	2	-2 297			
Rörelseresultat efter resultatutdelning	15 196	2 673	1 016	871	2 507	282	-365	-97	-70	22 013
Interna intäkter	-631	-1 086	-209	-157	-2 572	-296	-2 741	7 692		
K/I-tal, %	34,6	57,0	57,6	49,4	34,7	68,8	112,3			47,7
Kreditförlustnivå, %	0,02	0,06	-0,01	0,14	0,17	-0,03	-0,02	-0,23		0,04
Tillgångar	1 833 177	384 417	122 915	193 618	262 164	54 684	279 656	2 157 293	-2 309 750	2 978 174
Skulder	1 751 892	370 369	116 748	187 243	245 500	52 941	275 448	2 157 293	-2 321 522	2 835 912
Allokerat kapital	81 285	14 048	6 168	6 376	16 664	1 743	4 208		11 769	142 261
Räntabilitet på allokerat kapital, %	15,1	15,5	13,3	10,9	12,3	13,5	-6,6			12,8
Årets investeringar i icke-finansiella anläggningstillgångar	106	145	4	1	12	42	417	473		1 200
Årets investeringar i intresseföretag								-		-
Medelantal anställda	4 084	2 230	615	518	697	300	1 582	2 281		12 307

Principer för redovisning av segment samt beskrivning av de poster som visas i kolumnerna Övrigt och Justeringar och eliminerings framgår av not K44.

Segmentinformation 2017		Hemmamarknader								
									Justeringar och elimine- ringar	
mkr	Sverige	Stor- britannien	Danmark	Finland	Norge	Neder- länderna	Capital Markets	Övrigt		Totalt
Räntenetto	16 694	4 659	1 714	1 203	3 666	557	472	801		29 766
Provisionsnetto	4 434	602	433	462	410	155	3 174	48		9 718
Nettoresultat av finansiella transaktioner	663	127	95	52	90	20	979	-755		1 271
Riskresultat försäkring							142			142
Andelar i intresseföretags resultat						2		12		14
Övriga intäkter	49	3	15	18	14	1	26	637		763
Summa intäkter	21 840	5 391	2 257	1 735	4 180	735	4 793	743		41 674
Personalkostnader	-3 465	-1 828	-669	-396	-570	-289	-2 241	-2 818	-196	-12 472
Övriga kostnader	-1 180	-549	-159	-180	-223	-85	-922	-2 591		-5 889
Internt köpta och sålda tjänster	-3 168	-595	-335	-303	-424	-98	52	4 871		
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-79	-63	-13	-19	-14	-13	-83	-282	-53	-619
Summa kostnader	-7 892	-3 035	-1 176	-898	-1 231	-485	-3 194	-820	-249	-18 980
Resultat före kreditförluster	13 948	2 356	1 081	837	2 949	250	1 599	-77	-249	22 694
Kreditförluster, netto	-210	-739	-466	-57	-157	2	-56			-1 683
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	2	-1	13	0	1	-	-1	0		14
Rörelseresultat	13 740	1 616	628	780	2 793	252	1 542	-77	-249	21 025
Resultatutdelning	1 257	35	94	150	90	3	-1 629			
Rörelseresultat efter resultatutdelning	14 997	1 651	722	930	2 883	255	-87	-77	-249	21 025
Interna intäkter	601	-935	-237	-228	-2 196	-227	-2 735	5 957		
K/I-tal, %	34,2	55,9	50,0	47,6	28,8	65,7	100,9			45,5
Kreditförlustnivå (IAS 39), %	0,02	0,38	0,48	0,05	0,06	-0,01	0,12			0,08
Tillgångar	1 716 334	366 440	114 495	188 330	247 576	47 478	284 454	1 943 297	-2 141 427	2 766 977
Skulder	1 636 370	353 334	108 784	182 684	231 739	46 013	280 140	1 943 297	-2 156 988	2 625 373
Allokerat kapital	79 964	13 106	5 711	5 646	15 837	1 465	4 314		15 561	141 604
Räntabilitet på allokerat kapital, %	15,3	10,2	9,7	12,8	14,1	14,3	-1,5			12,3
Årets investeringar i icke-finansiella anläggningstillgångar	54	112	1	45	22	28	463	431		1 156
Årets investeringar i intresseföretag								76		76
Medelantal anställda	4 078	2 045	608	506	672	273	1 625	2 025		11 832

Handelsbanken Sverige

Handelsbanken Sverige består av kontorsrörelsen i fem regionbanker samt av Handelsbanken Finans, Ecster och Stadshypoteks verksamheter i Sverige. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbankerna tillhandahåller ett fullsortiment av banktjänster på 390 kontor och mötesplatser i hela Sverige. Handelsbanken Finans erbjuder finansbolagstjänster och arbetar genom bankens kontor.

Resultat per kvartal Handelsbanken Sverige					Totalt 2018	Totalt 2017	Föränd- ring, %
mkr	2018:4	2018:3	2018:2	2018:1			
Räntenetto	4 239	4 232	4 276	4 241	16 988	16 694	2
Provisionsnetto	992	1 055	989	959	3 995	4 434	-10
Nettoresultat av finansiella transaktioner	123	164	190	149	626	663	-6
Övriga intäkter	13	6	4	32	55	49	12
Summa intäkter	5 367	5 457	5 459	5 381	21 664	21 840	-1
Personalkostnader	-845	-887	-879	-901	-3 512	-3 465	1
Övriga kostnader	-283	-260	-288	-273	-1 104	-1 180	-6
Internt köpta och sålda tjänster	-921	-819	-865	-868	-3 473	-3 168	10
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-15	-17	-16	-17	-65	-79	-18
Summa kostnader	-2 064	-1 983	-2 048	-2 059	-8 154	-7 892	3
Resultat före kreditförluster	3 303	3 474	3 411	3 322	13 510	13 948	-3
Kreditförluster, netto	-61	5	-31	-115	-202	-210	-4
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	1	1	2	1	5	2	150
Rörelseresultat	3 243	3 480	3 382	3 208	13 313	13 740	-3
Resultatutdelning	462	491	487	443	1 883	1 257	50
Rörelseresultat efter resultatutdelning	3 705	3 971	3 869	3 651	15 196	14 997	1
Interna intäkter	-235	-29	-305	-62	-631	601	-205
K/l-tal, %	35,4	33,3	34,4	35,4	34,6	34,2	
Kreditförlustnivå, %	0,03	0,00	0,01	0,04	0,02		
Kreditförlustnivå (IAS 39), %						0,02	
Tillgångar	1 833 177	1 811 790	1 791 848	1 767 086	1 833 177	1 716 334	7
Skulder	1 751 892	1 732 779	1 716 710	1 684 283	1 751 892	1 636 370	7
Allockerat kapital	81 285	79 011	75 137	82 804	81 285	79 964	2
Räntabilitet på allokert kapital, %	14,2	15,7	16,1	13,8	15,1	15,3	
Medelantal anställda	4 016	4 229	4 031	4 057	4 084	4 078	0
Antal kontor	390	402	407	415	390	420	-7
Affärsvolym, Sverige							
Medelvolym, mdkr					2018	2017	Föränd- ring, %
Utlåning till allmänheten¹					1 339	1 270	5
varav hushåll					828	782	6
varav hypotekslån					780	732	7
varav företag					511	488	5
varav hypotekslån					301	283	6
Inlåning från allmänheten					592	550	8
varav hushåll					346	321	8
varav företag					246	229	7

¹ Exklusive utlåning till Riksgälden.

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet minskade med 3 procent till 13 313 miljoner kronor (13 740) och räntabiliteten uppgick till 15,1 procent (15,3).

Räntenettot ökade med 2 procent, eller 294 miljoner kronor, till 16 988 miljoner kronor (16 694). Högre affärsvolymerna ökade räntenettot med 907 miljoner kronor medan försämrade marginaler påverkade räntenettot med -82 miljoner kronor. De statliga avgifterna ökade med 325 miljoner kronor och uppgick till -1 362 miljoner kronor (-1 037), varav avgifter till Resolutionsfonden ökade till -1 147 miljoner kronor (-812).

Provisionsnettot minskade med 10 procent, eller 439 miljoner kronor, till 3 995 miljoner kronor (4 434), där fondprovisionerna minskade med 376 miljoner kronor till 840 miljoner kronor (1 216). Från och med 2018 redovisas provisioner enligt de nya reglerna för värdepappersmarknaden – MiFID 2. Som en konsekvens av detta var de fondprovisioner, som kontoren erhåller som distributionsersättning från fondbolaget, 508 miljoner kronor lägre jämfört med tidigare år. Motsvarande provisioner redovisas istället i segmentet Capital Markets och återfinns i segmentet Handelsbanken Sverige på raden för resultatutdelning. Justerat för den ändrade modellen, ökade fondprovisionerna med 11 procent. Försäkringsprovisionerna minskade på samma sätt med 212 miljoner kronor, till följd av det nya MiFID 2-regelverket. Även courtageintäkterna från den diskretionära förvaltningen var lägre som en konsekvens av MiFID 2 och redovisas nu som rådgivningsprovisioner.

De totala kostnaderna steg med 3 procent till -8 154 miljoner kronor (-7 892). Personalkostnaderna steg med 1 procent till -3 512 miljoner kronor (-3 465). Medelantalet anställda var i stort sett oförändrat och uppgick till 4 084 (4 078).

Kostnaderna för internt köpta och sålda tjänster ökade med 10 procent till -3 473 miljoner kronor (-3 168), främst till följd av ökade kostnader för det pågående arbetet med att effektivisera och digitalisera administration och rutinarbete. Som ett exempel kan nämnas att det digitala stödet för investeringsrådgivning har fortsatt att förbättras.

K/I-talet uppgick till 34,6 procent (34,2).

Kreditförlusterna uppgick till -202 miljoner kronor (-210) och kreditförlustnivån enligt IFRS 9 uppgick till 0,02 procent (0,02 enligt IAS 39).

AFFÄRSUTVECKLING

Precis som tidigare år konstaterade SKI, Svenskt Kvalitetsindex, i sin stora undersökning att "Bäst bland de stora bankerna är Handelsbanken". Undersökningen slår fast att "de aktörer som lyckas kombinera det digitala med det personliga belönas med nöjdare kunder". Av privatkunderna fick Handelsbanken indexvärdet 72,3, vilket innebar att avståndet till såväl branschsnittet som till övriga tre stora banker ökade jämfört med föregående år. Övriga stora banker låg i intervallet 58,5–65,7. Av företagskunderna fick Handelsbanken indexvärdet 67,7, att jämföras med de övriga större bankerna som låg mellan 56,6–61,9.

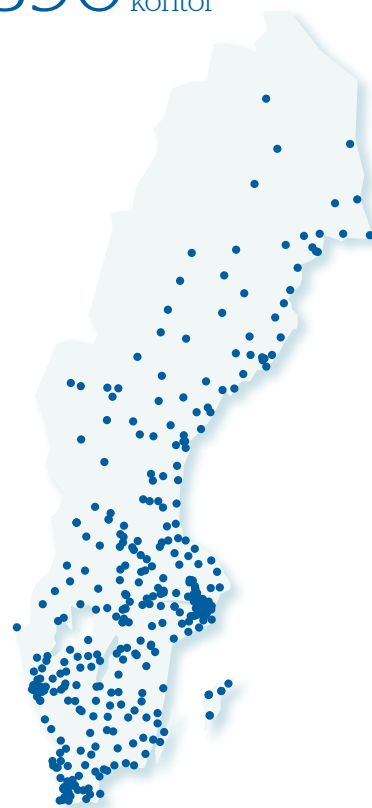
För sjunde respektive åttonde året i rad fick Handelsbanken utmärkelserna Sveriges småföretagsbank och Årets affärsbank i Finansbarometerns årliga undersökning. Även i år visade undersökningen att företagskunderna uppskattar Handelsbankens unika affärsmodell.

Handelsbanken fortsätter att ha stora inflöden av nya affärsvolymerna i Sverige – såväl avseende sparande som utlåning. Nysparandet i bankens fonder i Sverige uppgick till 13,0 miljarder kronor (22,0), vilket motsvarade en marknadsandel på 24 procent (20), att jämföras med bankens andel av den svenska fondmarknaden på 11,1 procent (11,0). Samtidigt ökade bankens marknadsandel av inlåningen. Offentlig statistik visade att under året gick 19 procent av nettoökningen av hushållsinlåningen i Sverige in på konton i Handelsbanken, att jämföras med bankens marknadsandel av hushållsinlåningen som uppgick till 18,1 procent.

Medelvolymerna hypotekslåning till privatpersoner ökade med 7 procent till 780 miljarder kronor (732), samtidigt som inlåningen från hushåll ökade med 8 procent till 346 miljarder kronor (321). Medelvolymerna utlåning till företag steg med 5 procent till 511 miljarder kronor (488), medan inlåningen från företag ökade med 7 procent till 246 miljarder kronor (229).

Under året öppnades två nya kontor samtidigt som 33 kontor slogs samman med närliggande större kontor. Handelsbanken hade 390 kontor och mötesplatser (420).

390 kontor

Handelsbanken Storbritannien

Handelsbanken Storbritannien består av den brittiska kontorsrörelsen med fem regionbanker samt av kapitalförvaltaren Heartwood. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbankerna tillhandahåller banktjänster på 208 kontor i hela Storbritannien.

Resultat per kvartal Handelsbanken Storbritannien					Totalt 2018	Totalt 2017	Föränd- ring, %
mkr	2018:4	2018:3	2018:2	2018:1			
Räntenetto	1 466	1 419	1 388	1 282	5 555	4 659	19
Provisionsnetto	184	179	174	167	704	602	17
Nettoresultat av finansiella transaktioner	54	52	50	54	210	127	65
Övriga intäkter	7	0	0	0	7	3	133
Summa intäkter	1 711	1 650	1 612	1 503	6 476	5 391	20
Personalkostnader	-546	-533	-528	-363	-1 970	-1 828	8
Övriga kostnader	-256	-204	-213	-208	-881	-549	60
Internt köpta och sålda tjänster	-207	-204	-197	-178	-786	-595	32
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-18	-17	-19	-18	-72	-63	14
Summa kostnader	-1 027	-958	-957	-767	-3 709	-3 035	22
Resultat före kreditförluster	684	692	655	736	2 767	2 356	17
Kreditförluster, netto	-30	-42	-28	-25	-125	-739	-83
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	0	0	-1	0	-1	-1	0
Rörelseresultat	654	650	626	711	2 641	1 616	63
Resultatutdelning	8	9	8	7	32	35	-9
Rörelseresultat efter resultatutdelning	662	659	634	718	2 673	1 651	62
Interna intäkter	-133	-338	-331	-284	-1 086	-935	-16
K/I-tal, %	59,7	57,7	59,1	50,8	57,0	55,9	
Kreditförlustnivå, %	0,05	0,08	0,05	0,05	0,06		
Kreditförlustnivå (IAS 39), %						0,38	
Tillgångar	384 417	401 664	403 838	389 595	384 417	366 440	5
Skulder	370 369	388 195	390 553	376 701	370 369	353 334	5
Allokerat kapital	14 048	13 469	13 286	12 894	14 048	13 106	7
Räntabilitet på allokerat kapital, %	14,7	15,3	14,9	17,4	15,5	10,2	
Medelantal anställda	2 265	2 274	2 228	2 155	2 230	2 045	9
Antal kontor	208	208	208	208	208	208	0
Affärsvolymer, Storbritannien							
Medelvolymer, m pund					2018	2017	Föränd- ring, %
Utlåning till allmänheten					20 284	18 391	10
varav hushåll					6 544	6 127	7
varav företag					13 740	12 264	12
Inlåning från allmänheten					13 825	12 429	11
varav hushåll					4 612	3 775	22
varav företag					9 213	8 654	6

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet ökade med 63 procent, eller 1 025 miljoner kronor, till 2 641 miljoner kronor (1 616), bland annat till följd av lägre kreditförluster. Valutakurseffekter påverkade rörelseresultatet positivt med 70 miljoner kronor. Resultatet före kreditförluster uttryckt i lokal valuta ökade med 11 procent. Räntabiliteten förbättrades till 15,5 procent (10,2).

Intäkterna steg med 20 procent till 6 476 miljoner kronor (5 391). Uttryckt i lokal valuta steg intäkterna med 14 procent.

Räntenettet förbättrades med 19 procent, eller 896 miljoner kronor, till 5 555 miljoner kronor (4 659). Valutakurseffekter påverkade räntenettet positivt med 241 miljoner kronor och i lokal valuta ökade räntenettet med 13 procent. Ökade affärsvolymerna bidrog med 407 miljoner kronor. Marginalen på utlåning till hushåll sjönk med 128 miljoner kronor medan utlåningsmarginalen mot företag förbättrades med 62 miljoner kronor. Inlåningsmarginalen förbättrades med 327 miljoner kronor. Statliga avgifter ökade med 59 miljoner kronor och uppgick till -232 miljoner kronor (-173).

Provisionsnettot ökade med 17 procent till 704 miljoner kronor (602), bland annat till följd av högre betalnings- samt utlåningsprovisioner, men även till följd av att kapital- och rådgivningsprovisionerna i Heartwood Wealth Management steg med 16 procent till 319 miljoner kronor (276).

Personalkostnaderna ökade med 8 procent, eller 142 miljoner kronor. Under första kvartalet 2018 gjordes en förändring av pensionsplanen i Storbritannien som medförde en positiv engångseffekt om 141 miljoner kronor. Justerat för detta steg personalkostnaderna med 283 miljoner kronor, eller 15 procent. Av ökningen förklarades 109 miljoner kronor av försvagningen av den svenska kronan. Medelantalet anställda ökade med 9 procent till 2 230 medarbetare (2 045).

Övriga kostnader steg med 532 miljoner kronor till -1 739 miljoner kronor (-1 207). Valutakurseffekter påverkade de övriga kostnaderna med -62 miljoner kronor. Under året belastades resultatet i Handelsbanken Storbritannien med -295 miljoner kronor (-86) avseende kostnader för utveckling och övrigt förberedelsearbete för bolagiseringen. Resterande del av kostnadsökningen förklarades av fortsatt expansion.

Kreditförlusterna sjönk till -125 miljoner kronor (-739) och kreditförlustnivån (IFRS 9) uppgick till 0,06 procent, att jämföras med 0,38 procent (IAS 39) föregående år.

ETABLERING AV HANDELSBANKEN PLC

Processen med att överföra verksamheten i Handelsbanken Storbritannien till det nybildade dotterbolaget Handelsbanken plc slutfördes och sedan den 1 december 2018 bedrivs verksamheten genom det helägda dotterbolaget. Den inlåning från allmänheten som omfattas av insättningsgaranti omfattas av den brittiska insättargarantin (FSCS).

Under 2019 förväntas kostnaderna för bolagiseringen att uppgå till en nivå strax under 2018-års nivå.

AFFÄRSUTVECKLING

EPSI:s årliga undersökning av kundnöjdhet visade att Handelsbanken återigen hade de mest nöjda kunderna av bankerna i Storbritannien. Privatkunderna gav banken indexvärdet 83,9, att jämföras med branschsnittet på 72,1. På företagssidan var indexvärdet 82,6 jämfört med branschsnittet på 70,0.

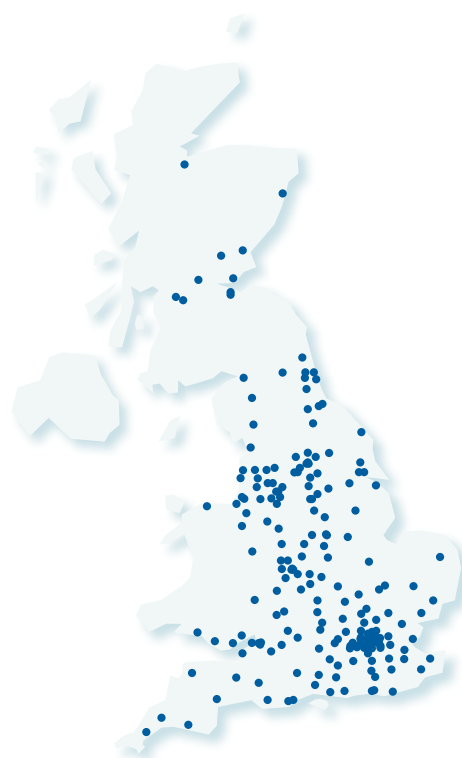
I augusti publicerade Competition and Markets Authority (CMA) sin oberoende undersökning av bankernas service gentemot företagskunder i Storbritannien. Man har undersökt företagskundernas benägenhet att rekommendera sin bank till andra små och medelstora företag. På fyra av de fem olika kriterierna, inklusive övergripande servicekvalitet, blev Handelsbanken den mest uppskattade banken av de 14 banker som ingick i studien.

Affärsvolymerna fortsatte att öka. Medelvoly-men inlåning från hushåll ökade med 22 procent, medan utlåningen till hushåll ökade med 7 procent, jämfört med föregående år. Totalt ökade medelvoly-men utlåning med 10 procent till 20,3 miljarder brittiska pund, samtidigt som den totala inlåningen växte med 11 procent till 13,8 miljarder brittiska pund.

Det förvaltade kapitalet i Heartwood Wealth Management uppgick till 3,5 miljarder brittiska pund (3,4). Nettoinflödet uppgick under året till 229 miljoner brittiska pund (315).

Handelsbanken hade vid utgången av året 208 kontor (208) i Storbritannien.

208 kontor

Handelsbanken Danmark

Handelsbanken Danmark består av kontorsrörelsen i Danmark som är organiserad i en regionbank samt av Stadshypoteks verksamhet i Danmark. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbanken tillhandahåller ett fullsortiment av banktjänster på 56 kontor i hela Danmark.

Resultat per kvartal Handelsbanken Danmark					Totalt 2018	Totalt 2017	Föränd- ring, %
mkr	2018:4	2018:3	2018:2	2018:1			
Räntenetto	423	437	438	415	1 713	1 714	0
Provisionsnetto	129	117	114	118	478	433	10
Nettoresultat av finansiella transaktioner	24	23	32	24	103	95	8
Övriga intäkter	2	2	3	3	10	15	-33
Summa intäkter	578	579	587	560	2 304	2 257	2
Personalkostnader	-234	-188	-180	-180	-782	-669	17
Övriga kostnader	-79	-44	-49	-42	-214	-159	35
Internt köpta och sålda tjänster	-95	-89	-91	-89	-364	-335	9
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-1	-2	-2	-3	-8	-13	-38
Summa kostnader	-409	-323	-322	-314	-1 368	-1 176	16
Resultat före kreditförluster	169	256	265	246	936	1 081	-13
Kreditförluster, netto	-2	4	9	-6	5	-466	-101
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	2	1	0	2	5	13	-62
Rörelseresultat	169	261	274	242	946	628	51
Resultatutdelning	16	19	17	18	70	94	-26
Rörelseresultat efter resultatutdelning	185	280	291	260	1 016	722	41
Interna intäkter	24	-81	-78	-74	-209	-237	12
K/I-tal, %	68,9	54,0	53,3	54,3	57,6	50,0	
Kreditförlustnivå, %	0,01	-0,02	-0,04	0,02	-0,01		
Kreditförlustnivå (IAS 39), %						0,48	
Tillgångar	122 915	121 618	125 015	118 017	122 915	114 495	7
Skulder	116 748	115 530	119 175	112 223	116 748	108 784	7
Allokerat kapital	6 168	6 088	5 841	5 794	6 168	5 711	8
Räntabilitet på allokerat kapital, %	9,4	14,4	15,6	14,0	13,3	9,7	
Medelantal anställda	612	611	621	617	615	608	1
Antal kontor	56	56	57	57	56	57	-2

Affärsvolymer, Danmark							Föränd- ring, %
Medelvolymer, mld dkr					2018	2017	
Utlåning till allmänheten					75,5	72,8	4
varav hushåll					46,4	44,1	5
varav företag					29,1	28,7	1
Inlåning från allmänheten					34,0	31,9	7
varav hushåll					13,9	12,8	9
varav företag					20,1	19,1	5

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet ökade med 51 procent till 946 miljoner kronor (628), till följd av lägre kreditförluster samt valutakursförändringar. Försvagningen av den svenska kronan påverkade rörelseresultatet positivt med 32 miljoner kronor. Resultatet före kreditförluster, och justerat för valutakursförändringen, sjönk med 19 procent. Räntabiliteten uppgick till 13,3 procent (9,7).

Räntenettet var i stort oförändrat och uppgick till 1 713 miljoner kronor (1 714) men påverkades positivt med 100 miljoner kronor av valutakursförändringen. Uttryckt i lokal valuta sjönk räntenettet med 6 procent. De statliga avgifterna ökade med 35 miljoner kronor och belastade räntenettet med -109 miljoner kronor (-74), varav avgifterna för den svenska Resolutionsfonden ökade med 36 miljoner kronor. Större utlåningsvolymerna förbättrade räntenettet med 36 miljoner kronor medan lägre utlåningsmarginaler påverkade med -97 miljoner kronor. Inlåningsmarginalerna, främst på företag, ökade räntenettet med 31 miljoner kronor samtidigt som effekten av större inlåningsvolymerna uppgick till 4 miljoner kronor.

Provisionsnettot ökade med 10 procent, eller 45 miljoner kronor, till 478 miljoner kronor (433), varav 28 miljoner kronor förklarades av valutakursförändringar. Uttryckt i lokal valuta ökade provisionsnettot med 4 procent, bland annat till följd av högre betalningsprovisioner.

Nettoreultatet av finansiella transaktioner ökade med 8 procent till 103 miljoner kronor (95). Uttryckt i lokal valuta var ökningen 3 procent.

Kostnaderna ökade med 16 procent till -1 368 miljoner kronor (-1 176). Uttryckt i lokal valuta steg kostnaderna med 10 procent. Personalkostnaderna steg med 17 procent till -782 miljoner kronor (-669), men uttryckt i lokal valuta var ökningen 10 procent. Medelantalet anställda ökade med 1 procent till 615 medarbetare (608).

Kreditförlusterna bestod av nettoåtervinningar och uppgick till 5 miljoner kronor (-466) och kreditförlustnivån uppgick till -0,01 procent enligt IFRS 9 (0,48 enligt IAS 39).

AFFÄRSUTVECKLING

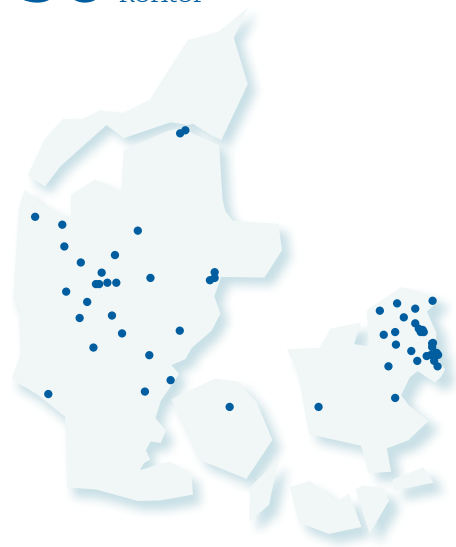
EPSI:s årliga undersökning av kundnöjdhet visade att Handelsbanken återigen hade de mest nöjda privatkunderna av bankerna i Danmark. Privatkunderna gav banken indexvärdet 77,8, att jämföras med branschsnittet på 69,9. På företagssidan var indexvärdet 71,8, jämfört med branschsnittet 69,8.

Banken fortsatte att ha ett stabilt inflöde av nya volymer och kunder. Medelvolymen utlåning till hushåll ökade med 5 procent samtidigt som inlåningen från hushåll ökade med 9 procent. Företagsutlåningen ökade med 1 procent, medan inlåningen från företag ökade med 5 procent. Totalt ökade medelvolymen utlåning med 4 procent till 75,5 miljarder danska kronor (72,8) och inlåningen ökade med 7 procent till 34,0 miljarder danska kronor (31,9).

Nysparandet i bankens fonder i Danmark uppgick under året till 1,4 miljarder kronor (2,3).

Handelsbanken hade vid utgången av året 56 kontor (57) i Danmark.

56 kontor

Handelsbanken Finland

Handelsbanken Finland består av kontorsrörelsen i Finland som är organiserad i en regionbank samt av Handelsbanken Finans och Stadshypoteks verksamheter i Finland. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbanken tillhandahåller ett fullsortiment av banktjänster på 36 kontor i hela Finland. Handelsbanken Finans erbjuder finansbolagstjänster och arbetar genom bankens kontor.

Resultat per kvartal Handelsbanken Finland					Totalt 2018	Totalt 2017	Föränd- ring, %
mkr	2018:4	2018:3	2018:2	2018:1			
Räntenetto	334	336	332	313	1 315	1 203	9
Provisionsnetto	132	124	124	122	502	462	9
Nettoresultat av finansiella transaktioner	6	9	17	13	45	52	-13
Övriga intäkter	3	6	3	4	16	18	-11
Summa intäkter	475	475	476	452	1 878	1 735	8
Personalkostnader	-115	-110	-108	-104	-437	-396	10
Övriga kostnader	-57	-41	-52	-45	-195	-180	8
Internt köpta och sålda tjänster	-97	-92	-87	-89	-365	-303	20
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-5	-6	-5	-5	-21	-19	11
Summa kostnader	-274	-249	-252	-243	-1 018	-898	13
Resultat före kreditförluster	201	226	224	209	860	837	3
Kreditförluster, netto	-72	-25	-81	6	-172	-57	202
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	0	0	0	0	0	0	
Rörelseresultat	129	201	143	215	688	780	-12
Resultatutdelning	40	47	56	40	183	150	22
Rörelseresultat efter resultatutdelning	169	248	199	255	871	930	-6
Interna intäkter	55	-72	-73	-67	-157	-228	31
K/I-tal, %	53,2	47,7	47,4	49,4	49,4	47,6	
Kreditförlustnivå, %	0,34	0,08	0,28	-0,12	0,14		
Kreditförlustnivå (IAS 39), %						0,05	
Tillgångar	193 618	196 803	199 080	199 978	193 618	188 330	3
Skulder	187 243	190 700	193 043	193 522	187 243	182 684	2
Allokerat kapital	6 376	6 104	6 036	6 456	6 376	5 646	13
Räntabilitet på allokerat kapital, %	8,2	12,7	10,3	12,3	10,9	12,8	
Medelantal anställda	487	525	537	523	518	506	2
Antal kontor	36	40	45	45	36	45	-20

Affärsvolym, Finland							Föränd- ring, %
Medelvolymer, m euro					2018	2017	
Utlåning till allmänheten					13 340	12 996	3
varav hushåll					4 195	4 061	3
varav företag					9 145	8 935	2
Inlåning från allmänheten					4 395	4 267	3
varav hushåll					1 579	1 596	-1
varav företag					2 816	2 671	5

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet minskade med 12 procent till 688 miljoner kronor (780) till följd av högre kreditförluster. Resultatet före kreditförluster steg med 3 procent, eller 23 miljoner kronor, till 860 miljoner kronor (837). Positiva valutakurseffekter bidrog med 48 miljoner kronor till förbättringen. Uttryckt i lokal valuta minskade resultatet före kreditförluster med 3 procent. Räntabiliteten uppgick till 10,9 procent (12,8).

Intäkterna steg med 8 procent till 1 878 miljoner kronor (1 735) och påverkades positivt med 106 miljoner kronor till följd av valutakursförändringen. Uttryckt i lokal valuta ökade intäkterna med 2 procent.

Räntenettot ökade med 9 procent, eller 112 miljoner kronor, till 1 315 miljoner kronor (1 203). Valutakursförändringar svarade för 71 miljoner kronor och uttryckt i lokal valuta steg räntenettot med 3 procent. Avgifterna för den svenska Resolutionsfonden ökade med 31 miljoner kronor och tillsammans med insättningsgarantin belastade de statliga avgifterna räntenettot med -132 miljoner kronor (-101). Större affärsvolymen bidrog positivt med 30 miljoner kronor. Lägre marginaler på utlåningen till hushåll kunde helt kompenseras av högre marginaler på företagsutlåningen. Förbättrade inlåningsmarginaler påverkade räntenettot positivt med 6 miljoner kronor.

Provisionsnettot ökade med 9 procent till 502 miljoner kronor (462), men justerat för valutakursförändringar ökade provisionsnettot med 2 procent. Fondprovisionerna påverkades negativt av de nya reglerna för värdepappersmarknaden som gäller i EU från och med 2018 genom direktivet MiFID 2. Som en konsekvens av detta var de fondprovisioner som kontoren erhåller som distributionsersättning från fondbolaget 15 miljoner kronor lägre jämfört med tidigare år. Motsvarande provisioner redovisas istället i segmentet Capital Markets och återfinns i segmentet Handelsbanken Finland på raden för resultatutdelning.

Nettoresultatet av finansiella transaktioner uppgick till 45 miljoner kronor (52).

De totala kostnaderna ökade med 13 procent till -1 018 miljoner kronor (-898). Justerat för valutakursförändringar var kostnadsökningen 6 procent.

Personalkostnaderna ökade med 10 procent till -437 miljoner kronor (-396), men uttryckt i lokal valuta var ökningen 4 procent. Medelantalet anställda ökade med 2 procent till 518 medarbetare (506), till följd av ökade satsningar inom företagsaffären, men också till följd av högre krav kopplade till regelefterlevnad.

Ett arbete med förnyelse av kärnbanksystemet i Finland har inletts. Det nya systemet väntas medföra stora förbättringar i kunderbjudande och effektivitet. Utbytet kommer att ske successivt under de kommande åren och kommer innebära att utvecklingskostnaderna i Finland ökar under den perioden.

Kreditförlusterna uppgick till -172 miljoner kronor (-57) och kreditförlustnivån uppgick till 0,14 procent enligt IFRS 9 (0,05 enligt IAS 39).

AFFÄRSUTVECKLING

I den årliga undersökningen av kundnöjdhet i Finland konstaterade EPSI att "de mest nöjda företagskunderna finns i Handelsbanken". Även på privatsidan ökade bankens kundnöjdhet jämfört med föregående år. Privatkunderna gav Handelsbanken indexvärdet 80,1, att jämföras med branschsnittet på 74,4. Företagskunderna gav banken indexvärdet 79,1, att jämföras med branschsnittet på 72,7.

Såväl medelvolymen utlåning som inlåning ökade med 3 procent jämfört med föregående år. Utlåningen till hushåll ökade med 3 procent, samtidigt som inlåningen från hushåll minskade med 1 procent.

Medelvolymen inlåning från företag ökade med 5 procent, samtidigt som företagsutlåningen ökade med 2 procent jämfört med motsvarande period föregående år.

Nysparandet i bankens fonder ökade till 5,4 miljarder kronor (-0,2).

Under andra halvåret slogs nio kontor samman med närliggande större kontor. Handelsbanken hade därmed vid utgången av året 36 kontor (45) i Finland.

36 kontor

Handelsbanken Norge

Handelsbanken Norge består av kontorsrörelsen i Norge som är organiserad i en regionbank samt av Stadshypoteks verksamhet i Norge. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbanken tillhandahåller ett fullsortiment av banktjänster på 49 kontor i hela Norge.

Resultat per kvartal Handelsbanken Norge					Totalt 2018	Totalt 2017	Föränd- ring, %
mkr	2018:4	2018:3	2018:2	2018:1			
Räntenetto	972	969	969	922	3 832	3 666	5
Provisionsnetto	106	109	103	95	413	410	1
Nettoresultat av finansiella transaktioner	14	26	25	23	88	90	-2
Övriga intäkter	2	1	3	1	7	14	-50
Summa intäkter	1 094	1 105	1 100	1 041	4 340	4 180	4
Personalkostnader	-197	-221	-207	-199	-824	-570	45
Övriga kostnader	-61	-74	-63	-52	-250	-223	12
Internt köpta och sålda tjänster	-121	-123	-102	-114	-460	-424	8
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-5	-4	-4	-4	-17	-14	21
Summa kostnader	-384	-422	-376	-369	-1 551	-1 231	26
Resultat före kreditförluster	710	683	724	672	2 789	2 949	-5
Kreditförluster, netto	-112	-172	-88	-41	-413	-157	163
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	1	0	2	1	4	1	
Rörelseresultat	599	511	638	632	2 380	2 793	-15
Resultatutdelning	39	28	33	27	127	90	41
Rörelseresultat efter resultatutdelning	638	539	671	659	2 507	2 883	-13
Interna intäkter	-484	-760	-727	-601	-2 572	-2 196	-17
K/I-tal, %	33,9	37,2	33,2	34,6	34,7	28,8	
Kreditförlustnivå, %	0,18	0,28	0,14	0,07	0,17		
Kreditförlustnivå (IAS 39), %						0,06	
Tillgångar	262 164	275 687	277 804	267 441	262 164	247 576	6
Skulder	245 500	259 275	262 756	251 761	245 500	231 739	6
Allokerat kapital	16 664	16 412	15 047	15 680	16 664	15 837	5
Räntabilitet på allokerat kapital, %	11,9	10,3	13,9	13,1	12,3	14,1	
Medelantal anställda	697	719	689	683	697	672	4
Antal kontor	49	49	49	49	49	49	0

Affärsvolym, Norge					2018	2017	Föränd- ring, %
Medelvolym, md nkr							
Utlåning till allmänheten					249,7	237,8	5
varav hushåll					91,4	88,7	3
varav företag					158,3	149,1	6
Inlåning från allmänheten					64,0	69,3	-8
varav hushåll					20,6	19,9	4
varav företag					43,4	49,4	-12

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet minskade med 15 procent till 2 380 miljoner kronor (2 793). Under fjärde kvartalet var personalkostnaderna 26 miljoner kronor lägre till följd av övergången till premiebaserad pensionsplan i den norska verksamheten. Jämförelseperioden påverkades av samma orsak av en engångspost som minskade personalkostnaderna med 206 miljoner kronor. Justerat för detta minskade rörelseresultatet med 9 procent, vilket förklaras av högre kreditförluster. Valutakursförändringar ökade rörelseresultatet med 79 miljoner kronor och uttryckt i lokal valuta föll rörelseresultatet med 18 procent.

Räntabiliteten uppgick till 12,3 procent (14,1).

Intäkterna steg med 4 procent till 4 340 miljoner kronor (4 180), vilket till största delen förklarades av försvagningen av den svenska kronan. Uttryckt i lokal valuta steg intäkterna marginellt.

Räntenettot ökade med 166 miljoner kronor, eller 5 procent, till 3 832 miljoner kronor (3 666), varav 111 miljoner kronor förklarades av valutakursförändringen. Större utlåningsvolymen förbättrade räntenettot med 142 miljoner kronor samtidigt som högre marginaler på utlåningen bidrog med 8 miljoner kronor. Nettot av inlåningsmarginalerna bidrog med 30 miljoner kronor. Volymförändringen avseende inlåning från hushåll bidrog med 5 miljoner kronor och motsvarande från företag minskade räntenettot med 22 miljoner kronor. Avgifterna för den svenska Resolutionsfonden ökade med 94 miljoner kronor och tillsammans med insättningsgarantierna belastade de statliga avgifterna räntenettot med -283 miljoner kronor (-192).

Provisionsnettot ökade marginellt till 413 miljoner kronor (410), men i lokal valuta föll provisionsnettot med 3 procent. Provisionsnettot påverkades negativt av lägre fondprovisioner och högre provisionskostnader. Fondprovisionerna påverkades negativt av de nya reglerna för värdepappersmarknaden som gäller i EU och även i Norge från och med 2018 genom direktivet MiFID 2. Som en konsekvens av detta var de fondprovisioner som kontoren erhåller som distributionsersättning från fondbolaget 35 miljoner kronor lägre jämfört med tidigare år. Motsvarande provisioner redovisas istället i segmentet Capital Markets och återfinns i segmentet Handelsbanken Norge på raden för resultatutdelning.

Nettoresultatet av finansiella transaktioner uppgick till 88 miljoner kronor (90).

Personalkostnaderna uppgick till -824 miljoner kronor (-570). Justerat för den ovan nämnda övergången till premiebaserad pensionsplan, steg personalkostnaderna med 10 procent, bland annat till följd av avtalsenliga löneökningar. Medelantalet anställda ökade med 4 procent till 697 medarbetare (672), bland annat till följd av en organisationsförändring där regionbanken övertog en enhet för kapitalförvaltning från Handelsbanken Capital Markets.

Kreditförlusterna uppgick till -413 miljoner kronor (-157) och kreditförlustnivån uppgick till 0,17 procent enligt IFRS 9 (0,06 enligt IAS 39).

AFFÄRSUTVECKLING

Enligt EPSI:s årliga undersökning av kundnöjdhet hade Handelsbanken åter igen nöjdare kunder än genomsnittet för bankerna i Norge. Privatkunderna gav Handelsbanken indexvärdet 78,1, att jämföras med branschsnittet på 71,6. Företagskunderna gav banken indexvärdet 71,5, att jämföras med branschsnittet på 69,9.

Banken fortsatte att ha ett stabilt inflöde av nya volymer och kunder. Medelvolymen utlåning till hushåll ökade med 3 procent samtidigt som inlåningen från hushåll ökade med 4 procent. Företagsutlåningen ökade med 6 procent, medan inlåningen från företag minskade med 12 procent. Totalt ökade medelvolymen utlåning med 5 procent till 249,7 miljarder norska kronor (237,8) och inlåningen minskade med 8 procent till 64,0 miljarder norska kronor (69,3).

Nysparandet i bankens fonder i Norge uppgick under året till 2,0 miljarder kronor (4,3).

Handelsbanken hade vid utgången av året 49 kontor (49) i Norge.

49 kontor

Handelsbanken Nederländerna

Handelsbanken Nederländerna består av kontorsrörelsen i Nederländerna som är organiserad i en regionbank samt kapitalförvaltningsverksamheten i Optimix Vermogensbeheer. Regionbanken tillhandahåller banktjänster på 29 kontor i hela Nederländerna.

Resultat per kvartal Handelsbanken Nederländerna					Totalt 2018	Totalt 2017	Föränd- ring, %
mkr	2018:4	2018:3	2018:2	2018:1			
Räntenetto	176	174	168	157	675	557	21
Provisionsnetto	39	39	43	39	160	155	3
Nettoresultat av finansiella transaktioner	9	6	5	1	21	20	5
Andelar i intresseföretags resultat						2	-100
Övriga intäkter	1	0	1	0	2	1	
Summa intäkter	225	219	217	197	858	735	17
Personalkostnader	-91	-90	-90	-84	-355	-289	23
Övriga kostnader	-35	-23	-24	-21	-103	-85	21
Internt köpta och sålda tjänster	-31	-28	-26	-32	-117	-98	19
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-5	-4	-5	-3	-17	-13	31
Summa kostnader	-162	-145	-145	-140	-592	-485	22
Resultat före kreditförluster	63	74	72	57	266	250	6
Kreditförluster, netto	1	1	0	12	14	2	
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	-	-	-	-	-	-	
Rörelseresultat	64	75	72	69	280	252	11
Resultatutdelning	0	1	1	0	2	3	-33
Rörelseresultat efter resultatutdelning	64	76	73	69	282	255	11
Interna intäkter	-51	-87	-81	-77	-296	-227	-30
K/I-tal, %	72,0	65,9	66,5	71,1	68,8	65,7	
Kreditförlustnivå, %	-0,01	-0,01	0,00	-0,12	-0,03		
Kreditförlustnivå (IAS 39), %						-0,01	
Tillgångar	54 684	57 636	58 430	57 747	54 684	47 478	15
Skulder	52 941	55 978	56 849	56 189	52 941	46 013	15
Allokerat kapital	1 743	1 659	1 581	1 558	1 743	1 465	19
Räntabilitet på allokerat kapital, %	11,6	14,2	14,4	13,9	13,5	14,3	
Medelantal anställda	307	305	298	291	300	273	10
Antal kontor	29	29	29	28	29	28	4
Affärsvolymer, Nederländerna							
Medelvolymer, m euro					2018	2017	Föränd- ring, %
Utlåning till allmänheten					4 419	3 687	20
varav hushåll					2 403	1 959	23
varav företag					2 016	1 728	17
Inlåning från allmänheten					1 140	830	37
varav hushåll					132	91	45
varav företag					1 008	739	36

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet förbättrades med 11 procent till 280 miljoner kronor (252), framförallt som ett resultat av växande affärsvolym. Valutakurs-effekter påverkade rörelseresultatet positivt med 14 miljoner kronor. I lokal valuta förbättrades rörelseresultatet med 4 procent. Räntabiliteten uppgick till 13,5 procent (14,3).

Räntenettot steg med 21 procent till 675 miljoner kronor (557). Av ökningen på 118 miljoner kronor svarade större utlåningsvolym för 105 miljoner kronor. Avgifterna för den svenska Resolutionsfonden ökade med 18 miljoner kronor och tillsammans med insättningsgarantierna belastade de statliga avgifterna räntenettot med -36 miljoner kronor (-18). Valutakursförändringar bidrog positivt med 34 miljoner kronor.

Provisionsnettot ökade med 3 procent till 160 miljoner kronor (155), vilket främst förklaras av högre courtageintäkter och högre intäkter inom depå och övrig kapitalförvaltning. Kapitalförvaltaren Optimix bidrog med 141 miljoner kronor (136).

Kostnaderna steg med 22 procent till -592 miljoner kronor (-485) till följd av den fortsatta expansionen. Medelantalet anställda ökade med 10 procent till 300 (273), vilket förklaras av expansionen av verksamheten. Bland annat har banken under de senaste två åren öppnat fyra nya kontor i Nederländerna.

Kreditförlusterna bestod av nettoåtervinningar och uppgick till 14 miljoner kronor (2). Kreditförlustnivån uppgick till -0,03 procent enligt IFRS 9 (-0,01 enligt IAS 39).

AFFÄRSUTVECKLING

EPSI:s årliga undersökning av kundnöjdhet visade att Handelsbanken hade de mest nöjda privatkunderna av bankerna i Nederländerna. Privatkunderna gav banken indexvärdet 78,0, att jämföras med branschsnittet på 69,4. Företagskunderna gav Handelsbanken indexvärdet 73,5, att jämföras med branschsnittet på 64,1.

Affärsvolymerna fortsatte att växa. Medelvolymer utlåning till allmänheten ökade med 20 procent jämfört med föregående år, samtidigt som inlåningen växte med 37 procent. Medelvolymer utlåning till hushåll ökade med 23 procent till 2 403 miljoner euro (1 959), medan inlåningen från hushåll steg med 45 procent till 132 miljoner euro (91). Utlåningen till företag steg med 17 procent till 2 016 miljoner euro (1 728). Medelvolymer inlåning från företag ökade med 36 procent till 1 008 miljoner euro (739).

Förvaltat kapital i Optimix uppgick vid utgången av året till 1,6 miljarder euro (1,7), inklusive egna fonder.

Under året öppnades ett nytt kontor, och därmed hade Handelsbanken vid utgången av året 29 kontor (28) i Nederländerna.

29 kontor

Handelsbanken Capital Markets

Handelsbanken Capital Markets omfattar Markets & Asset Management, Pension & Life, Handelsbanken International samt Business Support och har medarbetare i 21 länder.

En stor del av intäkterna från Handelsbanken Capital Markets produkter, bland annat vissa kapitalförvaltningsprovisioner och intäkter från valutaväxlingar, redovisas direkt i kontorsrörelsen på kundansvarigt kontor och ingår således inte i resultaträkningen nedan.

Resultat per kvartal Handelsbanken Capital Markets mkr	2018:4	2018:3	2018:2	2018:1	Totalt 2018	Totalt 2017	Föränd- ring, %
Räntenetto	99	112	119	110	440	472	-7
Provisionsnetto	1 030	992	997	952	3 971	3 174	25
Nettoreultat av finansiella transaktioner	201	130	253	221	805	979	-18
Riskresultat försäkringar	40	10	15	41	106	142	-25
Övriga intäkter	10	12	-2	4	24	26	-8
Summa intäkter	1 380	1 256	1 382	1 328	5 346	4 793	12
Personalkostnader	-570	-559	-579	-570	-2 278	-2 241	2
Övriga kostnader	-313	-236	-249	-229	-1 027	-922	11
Internt köpta och sålda tjänster	-35	25	6	12	8	52	-85
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-34	-35	-30	-28	-127	-83	53
Summa kostnader	-952	-805	-852	-815	-3 424	-3 194	7
Resultat före kreditförluster	428	451	530	513	1 922	1 599	20
Kreditförluster, netto	-2	-1	-3	16	10	-56	-118
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	0	0	0	0	0	-1	-100
Rörelseresultat	426	450	527	529	1 932	1 542	25
Resultatutdelning	-565	-595	-602	-535	-2 297	-1 629	41
Rörelseresultat efter resultatutdelning	-139	-145	-75	-6	-365	-87	320
Interna intäkter	-594	-712	-763	-672	-2 741	-2 735	0
K/I-tal, %	116,8	121,8	109,2	102,8	112,3	100,9	
Kreditförlustnivå, %	-0,01	0,01	0,02	-0,09	-0,02		
Kreditförlustnivå (IAS 39), %						0,12	
Tillgångar	279 656	336 690	329 002	325 922	279 656	284 454	-2
Skulder	275 448	332 208	324 833	321 580	275 448	280 140	-2
Allokerat kapital	4 208	4 482	4 170	4 342	4 208	4 314	-2
Räntabilitet på allokerat kapital, %	-10,3	-10,2	-5,6	-0,4	-6,6	-1,5	
Medelantal anställda	1 564	1 601	1 585	1 577	1 582	1 625	-3

Förvalt kapital mdkr	2018	2017
Fonder, exkl PPM och fondförsäkring	365	362
PPM	33	32
Fondförsäkring	107	107
varav externa fonder	-2	-3
Summa fonder	503	498
Strukturerade produkter	9	13
Depåförsäkring	25	24
varav i bankens fonder och strukturerade produkter	-10	-10
Traditionell försäkring	8	8
varav i bankens fonder och strukturerade produkter	-1	-1
Diskretionärt och Institutionellt kapital, exkl försäkring ¹	233	224
varav i bankens fonder och strukturerade produkter	-148	-144
Summa förvalt kapital, exkl värdepapper i depå	619	612
Värdepapper i depå, exklusive fonder	333	344
Värdepapper i depå, exklusive fonder, avseende Handelsbankens närstående stiftelser m m	47	53

¹ Inklusive Heartwoods hela förvaldade volym, varav 29 mdkr i Heartwoods fonder.

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet ökade med 25 procent till 1 932 miljoner kronor (1 542), till följd av förbättrat provisionsnetto samt lägre kreditförluster. De totala intäkterna ökade med 12 procent till 5 346 miljoner kronor (4 793), medan kostnaderna steg med 7 procent till -3 424 miljoner kronor (-3 194). Resultatet före kreditförluster steg med 20 procent till 1 922 miljoner kronor (1 599).

Provisionsnettot ökade med 25 procent till 3 971 miljoner kronor (3 174), vilket förklaras av högre fondvolymerna samt av de nya reglerna för värdepappersmarknaden som gäller i EU från och med 2018 genom direktivet MiFID 2. Som en konsekvens av detta behåller fondbolaget 558 miljoner kronor av den distributionsersättning som tidigare redovisades direkt i kontorsrörelsen. Även försäkringsprovisionerna påverkades positivt av MiFID 2, med 212 miljoner kronor. Dessa kommer i stället till kontorsrörelsen till del genom resultatutdelning.

Nettoresultat av finansiella transaktioner sjönk till 805 miljoner kronor (979). Det lägre resultatet förklaras av ovanligt höga intäkter i jämförelseperioden till följd av marknadsturbulensen vid föregående årsskifte.

Personalkostnaderna ökade med 2 procent till -2 278 miljoner kronor (-2 241), främst till följd av en engångspost i jämförelseperioden som minskade personalkostnaden i Norge i samband med övergången till premiebaserad pensionsplan. Medelantalet anställda minskade med 3 procent och uppgick till 1 582 (1 625).

Övriga kostnader ökade med 11 procent till 1 027 miljoner kronor (922), bland annat till följd av att analytikerkostnaderna, som tidigare betalades av fondandelsägarna, sedan december 2017 belastas fondbolaget.

Kreditförlusterna bestod av nettoåtervinningar som uppgick till 10 miljoner kronor (-56) och kreditförlustnivån uppgick till -0,02 procent enligt IFRS 9 (0,12 enligt IAS 39).

AFFÄRSUTVECKLING

Kapitalförvaltningsverksamheten fortsatte att utvecklas positivt och nettosparandet i Sverige i Handelsbankens fonder uppgick under året till 13,0 miljarder kronor (22,0), motsvarande en marknadsandel på 24 procent. Banken var därmed störst på nysparande av alla aktörer på fondmarknaden i Sverige 2018.

Även nettosparandet i övriga Norden i bankens fonder utvecklades starkt och uppgick till 8,9 miljarder kronor under året.

Totalt uppgick nettosparandet i koncernens fonder till 21,2 miljarder kronor (28,2). Xact Kapitalförvaltning var fortsatt största aktör avseende nordiska börshandlade fonder. Den totala fondvolymen, inklusive börshandlade fonder, ökade under året med 1 procent till 503 miljarder kronor (498). Det totala förvaltade kapitalet i koncernen ökade under året med 1 procent till 619 miljarder kronor (612). Fondanalysföretaget Morningstar rankade Handelsbanken Fonder högst av de nordiska bankerna när de utvärderade de 30 största fondförvaltarna på den svenska marknaden.

Vid Thomson Reuters årliga utvärdering av rekommendations- och prognosutfall rankades även bankens aktieanalys som etta i Norden.

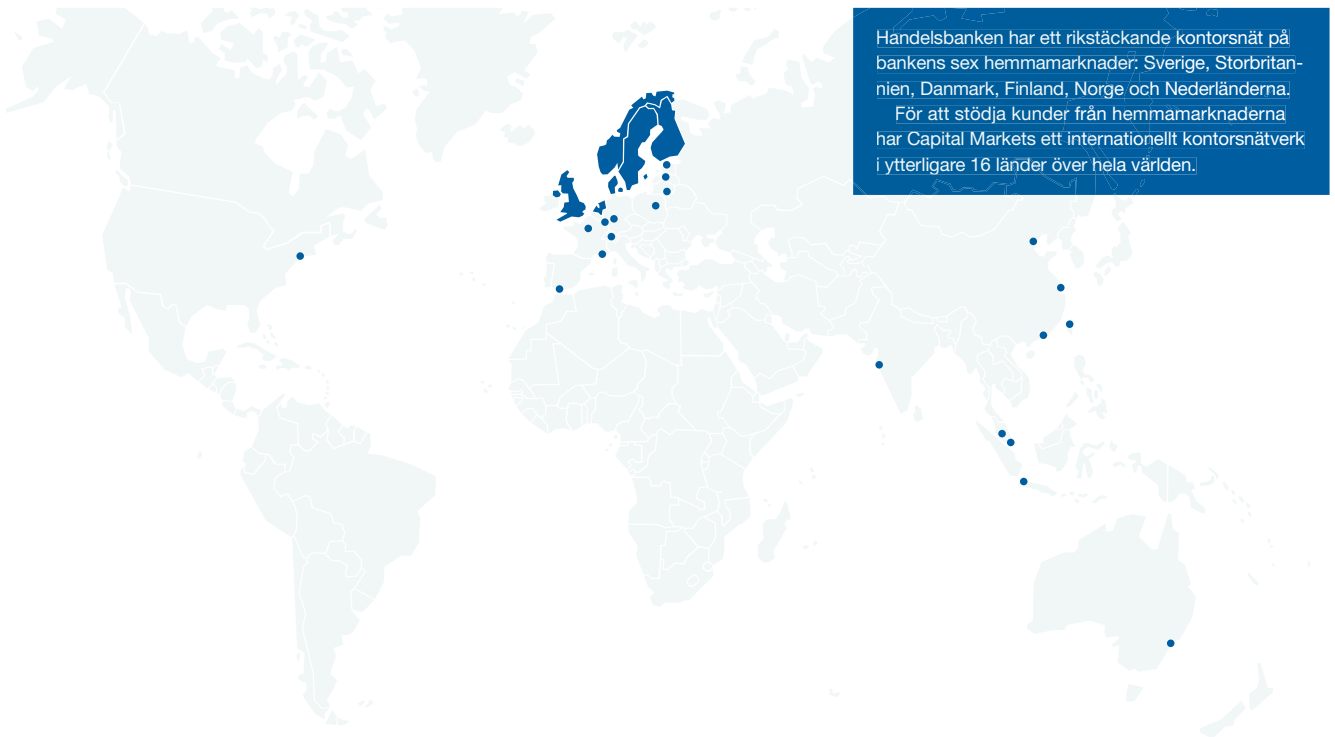
Alla bankens globala indexfonder följer nya och mer hållbara index. Indexbytena innebär bland annat att ett antal företag, som inte uppfyller kriterierna, är uteslutna som placeringsalternativ för fonderna.

Affärsområdet Pension & Trygghet utvecklades positivt och inom tjänstepensionsområdet i Sverige ökade inbetalda premier med 16 procent, jämfört med föregående år. Även det totala nettoflödet utvecklades starkt och steg under året med 38 procent till 6,2 miljarder kronor (4,5).

Det förvaltade kapitalet i Handelsbanken Liv är under året oförändrat på 139 miljarder kronor (139).

Bankens affärsvolymerna på marknaden för kapitalmarknadsfinansiering utvecklades väl med ett fortsatt stort intresse för gröna obligationer där banken under året arrangerade 20 transaktioner till ett sammanlagt värde av 20,0 miljarder kronor. Totalt under året har banken arrangerat 115 obligationsemissioner till ett värde av 12,6 miljarder euro.

Medelvolymen inlåning i Handelsbanken International, det vill säga verksamhet utanför bankens hemmamarknader, minskade med 2 procent och uppgick till 60,1 miljarder kronor (61,5). Utlåningen minskade under samma period med 2 procent till 31,7 miljarder kronor (32,2).

Markets & Asset Management erbjuder ett komplett utbud av produkter och tjänster kopplade till riskhantering, värdepapper, derivat, fonder, analys, debt capital markets och corporate finance samt samordnar bankens erbjudande inom sparområdet.

Pension & Life omfattar dotterbolaget Handelsbanken Liv och erbjuder pensionslösningar och andra trygghetslösningar för privat- och företagskunder.

Handelsbanken International omfattar bankens kontor och representantkontor i 16 länder

utanför bankens hemmamarknader samt enheterna Financial Institutions (globala banksamarbeten) och Transaction Banking (cash management, trade finance och exportfinansiering).

Aktien och ägarna

Aktien noterades vid Stockholms Fondbörs 1873, vilket gör Handelsbankens aktie till den äldsta noterade aktien på Stockholmsbörsen.

Handelsbankens aktie finns i två aktieslag: serie A och serie B. A-aktien är den helt dominerande serien och svarar för drygt 98 procent av samtliga aktier, vad gäller både antal aktier och omsättning. Aktier av serie A har en röst vardera medan en aktie av serie B har en tiondels röst. Aktiekapitalet uppgick till 3 013 miljoner kronor fördelat på 1 944 175 160 aktier. Aktiekapital per aktie uppgår således till 1,55 kronor.

BÖRSHANDEL

Handelsbankens aktie handlas på flera olika marknadsplatser. Störst är omsättningen på Nasdaq Stockholm, men sedan ett par år tillbaka handlas aktien även på alternativa handelsplatser. Under 2018 omsattes i genomsnitt 4,0 miljoner A-aktier i Handelsbanken (3,3) varje handelsdag på Nasdaq Stockholm. Handelsbankens aktie tillhör gruppen av mest omsatta aktier på Stockholmsbörsen. Aktien

noterades vid Stockholms Fondbörs 1873, vilket gör Handelsbankens aktie till den äldsta noterade aktien på Stockholmsbörsen.

UTDELNING

Gällande utdelning är bankens policy att utdelningsnivån inte ska leda till att kapitalrelationerna underskrider en nivå om 1 procentenhet över Finansinspektionens kommunicerade krav.

Styrelsen föreslår att årsstämman 2019 beslutar om en ordinarie utdelning om 5,50 kronor per aktie (5,50). Det kompletta förslaget till vinstutdelning framgår på sidan 177.

SKAPAT AKTIEÄGARVÄRDE

Under den senaste femårsperioden har Handelsbanken genererat ett positivt aktieägarvärde på 47 miljarder kronor. Börsvärdet har minskat med 10 miljarder kronor samtidigt som banken lämnat 57 miljarder kronor i utdelningar.

KURSUTVECKLING

Handelsbankens börsvärde uppgick per den 31 december 2018 till 191 miljarder kronor (218). Den svenska aktiemarknaden sjönk under året med 11 procent. Stockholmsbörsens bankindex föll med 13 procent. Handelsbankens A-aktie stängde på 98,30 kronor, vilket var en nedgång med 12 procent, men inklusive lämnad utdelning på 7,50 kronor uppgick totalavkastningen till -6 procent. Sedan millennieskiftet har Handelsbankenaktien, exklusive utdelningar, stigit med 176 procent samtidigt som Stockholmsbörsen ökat med 18 procent.

ÅTERKÖP AV AKTIER

Vid årsstämman i mars 2018 bemyndigades styrelsen att återköpa maximalt 120 miljoner aktier fram till årsstämman i mars 2019. Detta mandat utnyttjades inte under 2018.

Handelsbankens aktie	2018	2017	2016	2015	2014
Resultat per aktie, total verksamhet, kr	8,93	8,28	8,43	8,57	7,96
efter utspädning	8,84	8,20	8,31	8,39	7,84
Ordinarie utdelning per aktie, kr	5,50 ¹	5,50	5,00	4,50	4,17
Total utdelning per aktie, kr	5,50 ¹	7,50	5,00	6,00	5,83
Utdelningstillväxt, ordinarie utdelning, %	0 ¹	10	11	8	9
Börskurs A-aktien, den 31 december, kr	98,30	112,20	126,60	112,90	122,20
Börskurs B-aktien, den 31 december, kr	101,20	113,00	123,40	116,30	117,67
Högsta börskurs under året, kr	118,30	135,70	134,60	142,00	124,27
Lägsta börskurs under året, kr	95,28	109,10	92,00	108,40	101,70
Kursutveckling, %	-12	-11	12	-8	16
Totalavkastning, %	-6	-7	17	-3	21
Direktavkastning, %	5,6 ¹	4,9	3,9	4,0	3,4
Justerat eget kapital per aktie, kr	72,90	72,90	69,28	65,14	64,13
Börskurs/eget kapital, %	135	154	183	173	191
Genomsnittlig dagsomsättning på Nasdaq OMX (antal aktier)					
Serie A	3 950 419	3 320 334	3 856 880	3 425 715	3 250 808
Serie B	45 415	41 655	37 222	60 342	58 700
P/E-tal	11,0	13,5	15,0	13,2	15,3
Börsvärde, mdkr	191	218	246	215	233
Antal konverterade aktier från konvertibellån 2008, miljoner	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Antal konverterade aktier från konvertibellån 2011, miljoner			37,1		
Antal aktier per den 31 december, miljoner	1 944,2	1 944,2	1 944,2	1 907,0	1 907,0
Innehav av återköpta egna aktier, miljoner	-	-	-	-	-
Innehav av egna aktier i handelslager, miljoner	-	-	-	-	-
Antal utestående aktier per den 31 december, miljoner	1 944,2	1 944,2	1 944,2	1 907,0	1 907,0
Utspädningseffekt ultimo, miljoner	32,7	30,3	30,1	65,7	64,9
Antal utestående aktier efter utspädning, miljoner	1 976,9	1 974,5	1 974,3	1 972,7	1 971,9
Genomsnittligt antal utestående aktier, miljoner	1 944,2	1 944,2	1 927,1	1 907,0	1 907,0
efter utspädning	1 974,5	1 974,3	1 972,7	1 971,9	1 959,0

¹ Utdelning enligt styrelsens förslag.

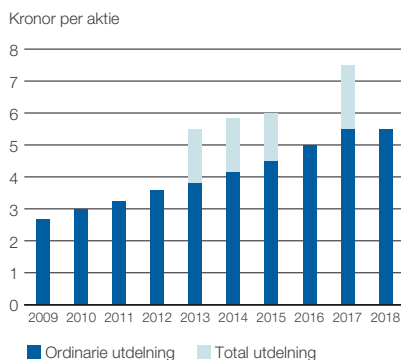
KONVERTIBLA FÖRLAGSLÅN

Under våren 2014 emitterade banken ett konvertibelt förlagslån på 3,2 miljarder kronor på marknadsmässiga villkor riktat till koncernens anställda. Innehavaren kan konvertera till A-aktier i Handelsbanken från och med den 1 maj 2019 till och med den 30 november 2019. Konvertibelns är fullt utdelningsskyddad, vilket innebär att ordinarie konverteringskurs räknas ned med ett belopp som procentuellt motsvarar den av Handelsbanken lämnade utdelningen på A-aktien. Efter utdelningen som lämnades våren 2018 har konverteringskursen räknats om till 102,19 kronor. Även banken kan påkalla konvertering.

ÄGARSTRUKTUR

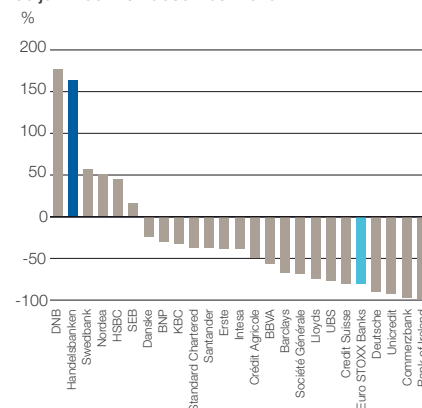
Sedan utgången av 2008 har andelen utländskt ägande ökat från 30 procent och uppgick vid årsskiftet till 46 procent (49). Handelsbanken har över 120 000 aktieägare. Nära två tredjedelar av dessa ägde färre än 1 001 aktier. De knappt 2 procent av aktieägarna vars innehav översteg 20 001 aktier vardera, ägde tillsammans 91 procent av aktiekapitalet. Två aktieägare har en ägarandel som överstiger 10 procent: Stiftelsen Oktogonen och Industrivärden.

Aktieutdelning de senaste 10 åren

2018 enligt styrelsens förslag. En aktiesplit 3:1 genomfördes i maj 2015. De historiska utdelningarna har justerats för detta.

Totalavkastning sedan finanskrisens början, 30 juni 2007–31 december 2018

Källa: SNL, per 2018-12-31 (utdelningar återinvesterade).

De största svenska aktieägarna 31 december 2018	Antal aktier	% av röster	% av kapital
Industrivärden	202 900 000	10,6	10,4
Stiftelsen Oktogonen	201 072 046	10,5	10,3
Lundberg-gruppen	66 575 000	3,5	3,4
Swedbank Robur Fonder	57 022 924	3,0	2,9
Alecta	50 769 000	2,7	2,6
Handelsbankens fondbolag	42 194 504	2,2	2,2
Didner & Gerge Fonder	27 400 773	1,4	1,4
SEB Fonder	20 150 688	1,1	1,0
3:e AP-fonden	13 396 134	0,7	0,7
J. Wallanders & T. Hedelius stiftelse, T. Browaldhs stiftelse	13 000 000	0,7	0,7
SPP Fonder	12 516 488	0,7	0,6
Folksam	11 462 664	0,6	0,6
Avanza Fonder	8 593 082	0,4	0,4
Nordea Fonder	6 999 414	0,4	0,4
Kåpan Pensioner Försäkringsförening	5 590 537	0,3	0,3

Aktieinnehav per aktieägare
31 december 2018

Antal aktier	Aktieinnehav				
	Aktieägare Antal	Antal A-aktier	Antal B-aktier	% av aktiekapitalet	% av röster
1–500 aktier	63 266	7 185 988	2 965 780	0,5	0,4
501–1 000 aktier	17 827	10 685 501	2 993 007	0,7	0,6
1 001–5 000 aktier	28 762	58 152 453	9 381 120	3,5	3,1
5 001–20 000 aktier	8 816	73 688 363	8 283 199	4,2	3,9
20 001– aktier	2 187	1 759 211 526	11 628 223	91,1	92,0
Totalt	120 858	1 908 923 831	35 251 329	100,0	100,0

Aktierna fördelade på aktieslag
31 december 2018

Aktieslag	Antal	% av kapital	% av röster	Snittkurser/ belopp återköpt	Aktiekapital
Serie A	1 908 923 831	98,19	99,82		2 958 831 938
Serie B	35 251 329	1,81	0,18		54 639 560
Totalt	1 944 175 160	100,00	100,00		3 013 471 498

Handelsbanken

Bolagsstyrningsrapport

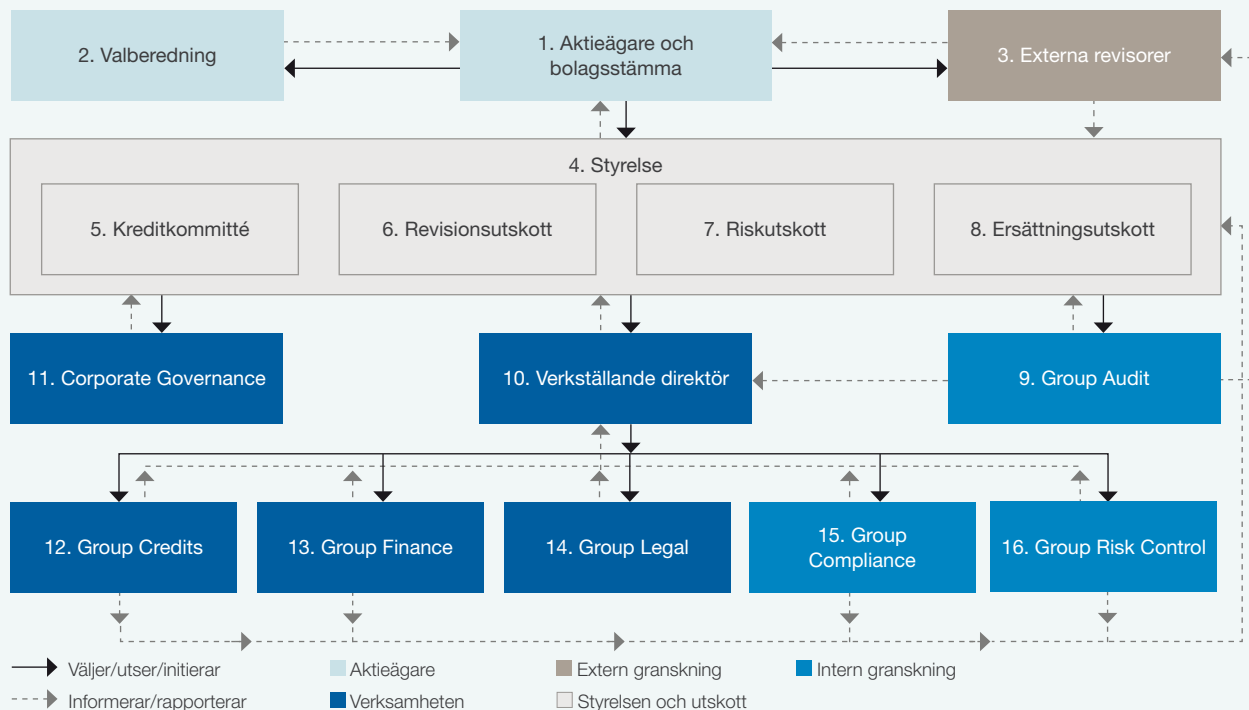
Handelsbanken är ett svenskt publikt aktiebolag vars aktier är noterade på Nasdaq Stockholm. Styrelsen lämnar här 2018 års bolagsstyrningsrapport. Handelsbanken tillämpar Svensk kod för bolagsstyrning (utan avvikelser).

INNEHÅLL

STRUKTUR FÖR BOLAGSSTYRNING	46	RAMVERK FÖR KONTROLL	52
BOLAGSSTYRNING I HANDELSBANKEN	48	Verksamhetens interna kontroll	52
Bankens kultur och långsiktiga mål	48	Group Compliance	52
Tillämpning av Svensk kod för bolagsstyrning	48	Group Risk Control	52
Allmänt om reglering av och tillsyn över banker	48	Group Audit	52
AKTIEÄGARE OCH BOLAGSSTÄMMA	48	POLICYDOKUMENT	53
Aktieägares rättigheter	48	ERSÄTTNINGSPRINCIPER I HANDELSBANKEN	55
Aktieägare med större innehav	48	Fast ersättning	56
Årsstämman 2018	49	Principer för ersättning till ledande befattningshavare	56
Revisorer	49	Rörlig ersättning	56
VALBEREDNING	49	STYRELSENS RAPPORT OM INTERN KONTROLL AVSEENDE DEN FINANSIELLA RAPPORTERINGEN	57
Rekryterings- och mångfaldsarbete	49	Kontrollmiljö	57
STYRELSE	50	Riskbedömning	57
Styrelsens sammansättning	50	Kontrollaktiviteter	57
Styrelseledamöternas oberoende	50	Information och kommunikation	57
Styrelsearbetets grunder	50	Uppföljning	57
Styrelseordförande	50	STYRELSE	58
Styrelsens arbete 2018	50	SENIOR MANAGEMENT SAMT AUDIT OCH WHISTLEBLOWING FUNCTION	60
Utskotts- och kommittéarbete	50		
BANKENS LEDNING	51		
Verkställande direktör	51		
Beslutsfattande	51		
Risk Forum	52		
Verksamhetsstruktur	52		
Kontorsrörelsen	52		
Affärsområden	52		

Struktur för bolagsstyrning

Bolagsstyrning i Handelsbanken – en översikt

Bilden sammanfattar bolagsstyrningen i Handelsbanken. Aktieägarna beslutar vid bolagsstämman. I vissa frågor bereds aktieägarnas beslut av valberedningen. Aktieägarna utser en styrelse som i sin tur utser en verkställande direktör för att sköta den löpande verksamheten. Styrelsen (i Handelsbanken benämnd centralstyrelsen) organiserar inom sig olika utskott och har till sitt förfogande en enhet för bolagsstyrning. Som stöd för styrningen av banken har verkställande direktören Group Finance, Group Credits och Group Legal. Inom banken finns också ett antal kontrollfunktioner. Därtill utövar aktieägarna kontroll genom de av bolagsstämman utsedda revisorerna.

1. AKTIEÄGARE OCH BOLAGSSTÄMMA

Aktieägares rätt att besluta i bankens angelägenheter utövas på bolagsstämman, som är bankens högsta beslutande organ. Varje år hålls en årsstämma som bland annat utser styrelse, styrelsens ordförande och revisorer. Den kan också besluta om hur valberedning ska utses. Se även sidan 49.

2. VALBEREDNING

Valberedningen är aktieägarnas organ för beredning av förslag till årsstämman på styrelseordförande och övriga ledamöter i styrelsen samt om arvode till ordförande och övriga ledamöter. Valberedningen föreslår även val av revisorer och arvode till dessa. Årsstämman beslutar hur valberedningen ska utses.

3. EXTERNA REVISORER

Revisorer utses av årsstämman för en period som sträcker sig till utgången av nästa årsstämma. Revisorerna är ansvariga inför aktieägarna. De granskar och lämnar en revisionsberättelse över bland annat årsredovisningen, inklusive denna bolagsstyrningsrapport samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning. Revisorerna rapporterar dessutom muntligen och skriftligen till styrelsens revisionsutskott hur revisionen har bedrivits och hur de bedömer ordningen och den interna kontrollen i banken. Revisorerna lämnar även en sammanfattande redogörelse för revisionen till styrelsen i sin helhet.

Styrelsen ansvarar för bankens organisation och förvaltar bankens angelägenheter för aktieägarnas räkning. Styrelsen ska fortlöpande bedöma bankens ekonomiska situation och se till att banken är organiserad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bankens ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Styrelsen fastställer policyer och instruktioner för hur detta ska utföras samt fastställer en arbetsordning för styrelsen och en instruktion för verkställande direktören.

4. STYRELSE

Styrelsen ansvarar för bankens organisation och förvaltar bankens angelägenheter för aktieägarnas räkning. Styrelsen ska fortlöpande bedöma bankens ekonomiska situation och se till att banken är organiserad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bankens ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Styrelsen fastställer policyer och instruktioner för hur detta ska utföras samt fastställer en arbetsordning för styrelsen och en instruktion för verkställande direktören.

Av dessa centrala styrdokument framgår hur ansvar och befogenheter fördelas mellan styrelsen som helhet, utskott, kommittéer, styrelsens ordförande och verkställande direktören. Styrelsen utser verkställande direktören, vice verkställande direktörer och chef för Group Audit samt beslutar om anställningsvillkor för bland annat dessa personer, för cheferna för Group Compliance och

Group Risk Control. Ordföranden ansvarar för utvärdering av styrelsens arbete och informerar valberedningen om resultatet av utvärderingen.

5. KREDITKOMMITTÉ

Styrelsen har inrättat en kreditkommitté som beslutar i sådana kreditärenden som beloppsmässigt överstiger den beslutandelimit som centralstyrelsen delegerat till annan enhet. Ärenden av särskild betydelse liksom krediter till styrelseledamöter och vissa personer i ledande ställning, avgörs dock av hela styrelsen. Representant från den enhet inom banken som kreditärendet gäller är föredragande i kreditkommittén.

6. REVISIONSUTSKOTT

Styrelsens revisionsutskott övervakar den finansiella rapporteringen genom att granska viktiga redovisningsfrågor och andra förhållanden som kan påverka den finansiella rapporteringens kvalitativa innehåll. Utskottet övervakar även effektiviteten i bankens och koncernens interna kontroll, internrevision och riskhantering med avseende på den finansiella rapporteringen samt de externa revisorernas opartiskhet och självständighet. Utskottet

utvärderar revisionsinsatsen och biträder valberedningen i fråga om val av revisor. Utskottet tar även del av rapporter från bankens interna och externa revisorer.

7. RISKUTSKOTT

Styrelsens riskutskott övervakar riskkontroll och riskhantering i Handelsbankenkoncernen. Utskottet bereder beslut i styrelsen om bland annat bankens riskstrategi och risktolerans samt behandlar rapporter från Group Compliance och Group Risk Control.

8. ERSÄTTNINGsutskott

Styrelsens ersättningsutskott utvärderar de ledande befattningshavarnas anställningsvillkor mot bakgrund av gällande marknadsvillkor. Bland utskottets uppgifter ingår också bland annat att bereda styrelsens förslag till årsstämma om riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare, att följa och utvärdera tillämpningen av dessa riktlinjer liksom att bereda styrelsens beslut om ersättningar och andra anställningsvillkor för de ledande befattningshavarna samt cheferna för Group Compliance, Group Audit och Group Risk Control. Utskottet gör även en bedömning av Handelsbankens ersättningspolicy och ersättningssystem.

9. GROUP AUDIT

Group Audit (internrevision) granskar självständigt och oberoende Handelsbankenkoncernens verksamhet och redovisning. En central uppgift för Group Audit är att bedöma och verifiera processer för riskhantering, intern kontroll och bolagsstyrning. Chefen för Group Audit utses av styrelsen och rapporterar regelbundet muntligen och skriftligen till revisionsutskottet och lämnar även en årlig sammanfattande rapportering till styrelsen i sin helhet.

10. VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR

Verkställande direktören utses av styrelsen att leda Handelsbankens löpande verksamhet. För verkställande direktören gäller, förutom instruktioner från styrelsen, reglerna i aktiebolagslagen och en rad andra författningar om bankens bokföring, medelsförvaltning och kontroll över verksamheten.

11. CORPORATE GOVERNANCE

Enheten för bolagsstyrning ser till att beslut som fattas på bolagsstämma och i styrelsen samt förändringar i lagstiftning, regelverk och bolagsstyrningskod omsätts till policydokument från styrelsen i syfte att fastställa övergripande ansvar och befogenheter. Detta för-

medlas sedan vidare i organisationen, främst genom riktlinjer och instruktioner från verkställande direktören.

12. GROUP CREDITS

Group Credits ansvarar för utformningen samt upprätthållandet av bankens kreditprocess och för beredning av de större kreditärenden som beslutas av styrelsens kreditkommitté eller styrelsen i sin helhet. Chefen för avdelningen, Handelsbankens Chief Credit Officer, rapporterar till verkställande direktören och är ledamot i den av styrelsen inrättade kreditkommittén. Chief Credit Officer rapporterar även till styrelsen om förluster och risker i kreditportföljen.

13. GROUP FINANCE

Group Finance svarar för styrsystem, rapportering, bokföring, redovisning och skatt. Avdelningen ansvarar även för koncernens likviditet, finansiering, kapital och för koncernens samlade riskhantering avseende finansiella risker, likviditetsrisker och försäkringsrisker. För en utförlig beskrivning av denna riskhantering hänvisas till not K2 på sidorna 85–119. Chefen för Group Finance, Handelsbankens CFO, rapporterar till verkställande direktören samt rapporterar på verkställande direktörens uppdrag fortlöpande till styrelsens revisionsutskott, riskutskott samt om marknadsrisker, likviditet, upplåning och kapital till styrelsen i sin helhet.

14. GROUP LEGAL

Group Legal ansvarar för juridiska frågor i koncernen och tillhandahåller juridisk rådgivning till andra enheter. Avdelningen övervakar utvecklingen avseende regler, lagar, standarder och riktlinjer på Handelsbankens hemmamarknader. Group Legal har också ett ansvar för operativ bolagsstyrning innebärande att avdelningen verkar för att såväl beslut som fattas av verkställande direktören, som förändringar i lagstiftning och myndighetsföreskrifter och myndighetsråd avseende intern styrning, riskhantering och kontroll, omsätts till interna riktlinjer och instruktioner i syfte att fastställa ansvar och befogenheter i banken.

15. GROUP COMPLIANCE

Compliancefunktionens huvudansvar är att aktivt verka för god regelefterlevnad inom Handelsbankenkoncernen och för att Handelsbankens låga tolerans för de risker som är förknippade med bristande regelefterlevnad uppfylls. Compliancefunktionen hanterar även myndighetskontakter relaterade till tillsynsärenden. Funktionen ska ge råd

Mer information

Mer om bolagsstyrning i Handelsbanken finns att läsa på handelsbanken.se. Där finns bland annat följande information:

- tidigare års bolagsstyrningsrapporter från och med 2008
- bolagsordning
- information om valberedningen
- protokoll från bolagsstämmor från och med 2008.

och stöd kring regelefterlevnad till Handelsbankenkoncernens personal, verkställande direktör och styrelse samt löpande informera berörda enheter om de risker som kan uppkomma i verksamheten till följd av bristande regelefterlevnad. Härutöver ska funktionen informera och utbilda berörda personer om nya eller ändrade regler. Compliancefunktionen ska också identifiera vilka risker som finns för att Handelsbankenkoncernen inte fullgör sina förpliktelser enligt förordningar, lagar och andra regler som gäller för den tillståndspliktiga verksamheten samt kontrollera och följa upp att dessa risker hanteras av berörda enheter samt avge rapporter enligt fastställda rutiner. Handelsbankenkoncernen har en compliancechef som är direkt underställd verkställande direktören och som ansvarar för compliancefunktionen i koncernen liksom för rapportering om regelefterlevnad. Compliancefunktionen är oberoende och organisatoriskt skild från de funktioner och områden som den ska övervaka och kontrollera. Chefen för Group Compliance rapporterar regelbundet till verkställande direktören, riskutskottet och styrelsen i fråga om regelefterlevnad.

16. GROUP RISK CONTROL

Group Risk Control ansvarar för att kontrollera och rapportera koncernens alla väsentliga risker på aggregerad nivå. Ansvaret omfattar kredit- och marknadsrisker (ränte-, valuta-, aktiekurs- och råvaruprisrisker), operativa risker, likviditetsrisker, försäkringsrisker och risker förenade med koncernens ersättningssystem. Group Risk Control rapporterar löpande till verkställande direktören och regelbundet till riskutskottet, ersättningsutskottet och styrelsen. Chefen för Group Risk Control, Handelsbankens CRO, lämnar även fortlöpande information till CFO. Group Risk Control är direkt underställd verkställande direktören och agerar självständigt och oberoende av den kontrollerade verksamheten. Group Risk Control har det funktionella ansvaret för all riskkontroll i Handelsbankenkoncernen.

BOLAGSSTYRNING I HANDELSBANKEN

Bolagsstyrning handlar om hur rättigheter och skyldigheter fördelas mellan bankens organ i enlighet med gällande lagar och regler. Bolagsstyrning innefattar också systemen för beslutsfattande och den struktur genom vilken aktieägarna direkt eller indirekt styr banken. Handelsbankens aktieägare utövar bolagsstyrning främst genom att de väljer styrelse. Styrelsen utser och ger instruktioner till verkställande direktören.

Grundläggande för bolagsstyrning i Handelsbanken är dels bolagsordningen och de dokument som antas av styrelsen, till exempel styrelsens arbetsordning, instruktioner till verkställande direktören och chefen för Group Audit samt kreditinstruktionen jämte policydokument för bankens verksamhet (se även sidorna 53–55), dels de instruktioner och riktlinjer som utfärdas av verkställande direktören. Dessa dokument revideras varje år och vid behov.

Grunden för fungerande bolagsstyrning är dock inte enbart formella dokument utan också bankens företagskultur, företagsmål, arbetssätt och ersättningsystem.

En central del i styrningen av Handelsbanken är att hantera de risker som uppkommer i verksamheten. Riskhanteringen behandlas utförligt i ett separat riskavsnitt i årsredovisningen, not K2 på sidorna 85–119, i bankens Pelare 3-rapport och mer kortfattat i denna bolagsstyrningsrapport.

Bankens kultur och långsiktiga mål

Handelsbankens företagsmål är att ha högre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna. Det ska främst nås genom nöjdare kunder och lägre kostnader än konkurrenterna. Målet syftar bland annat till att ge aktieägarna en långsiktigt god värdetillväxt.

Handelsbanken har ett decentraliserat arbetssätt med stark lokal förankring genom rikstäckande kontorsnät och långsiktighet i kundrelationerna. Bankens decentraliserade sätt att arbeta innebär i sig en stark tilltro till medarbetarnas vilja och förmåga att ta ansvar. Detta arbetssätt har konsekvent tillämpats under årtionden och har lett till bankens mycket starka företagskultur.

Resultatandelssystemet Oktogonen stärker medarbetarnas fokus på lönsamhet och är därigenom ett sätt att stärka en företagskultur präglad av kostnadsmedvetenhet och försiktighet. Avsättningar till Oktogonen sker om Handelsbankens lönsamhet är högre än genomsnittet för jämförbara banker på bankens hemmamarknader.

Handelsbanken har en långsiktig syn på såväl medarbetare som kunder. Bankens önskemål är att rekrytera unga medarbetare för en långvarig anställning i banken genom att

erbjuda utvecklingsmöjligheter som gör banken självförsörjande på kompetenta medarbetare och chefer.

Denna långsiktighet gäller även bankens förhållningssätt till sina kunder. Det tar sig bland annat uttryck i ambitionen att alltid ge kunden bästa möjliga råd, utan att snegla på vad som på kort sikt är mest lönsamt för banken. Härigenom bygger banken långvariga relationer med både kunder och medarbetare.

Tillämpning av Svensk kod för bolagsstyrning

Handelsbanken tillämpar Svensk kod för bolagsstyrning utan avvikelser. Koden finns tillgänglig på webbplatsen för Kollegiet för svensk bolagsstyrning.

Allmänt om reglering av och tillsyn över banker

Svenska bankers verksamhet regleras i lag och bankverksamhet får enbart bedrivas efter tillstånd från den svenska Finansinspektionen.

Regelverket för bankrörelse är mycket omfattande och beskrivs inte närmare i denna rapport. En förteckning över de mest centrala reglerna finns på Finansinspektionens webbplats. Handelsbankens huvudprincip är att för verksamhet utanför Sverige tillämpa såväl det svenska regelverket som värdlandets regler om de är strängare eller kräver avvikelser från svenska regler.

Finansinspektionen utövar en omfattande tillsyn över bankens verksamhet i Sverige och i alla länder där banken bedriver verksamhet i filial, det vill säga när den utländska verksamheten utgör en del av den svenska juridiska personen Svenska Handelsbanken AB. Tillsynsmyndigheter i andra länder bedriver en begränsad tillsyn över filialernas verksamhet men har full tillsyn över bankens dotterbolag utanför Sverige. Tillsynsinstrakterna samordnas i ett tillsynskollegium för Handelsbanken under den svenska Finansinspektionens ledning.

Den svenska tillsynen bygger förutom på lagar och förordningar även på föreskrifter och allmänna råd från Finansinspektionen. Finansinspektionen kräver en omfattande rapportering av bland annat bankens organisation, beslutsstruktur och interna kontroll.

I Finansinspektionens arbete ingår också att systematiskt besöka olika delar av banken. Syftet är att följa upp hur banken i praktiken lever upp till villkor i lämnade tillstånd och de detaljerade regelverken i övrigt.

AKTIEÄGARE OCH BOLAGSSTÄMMA

Aktieägares rättigheter

Handelsbanken hade vid utgången av 2018 fler än 120 000 aktieägare. De har rätt att besluta i bolagets angelägenheter på ordinarie bolags-

stämma (årsstämma) eller extra bolagsstämma. I Handelsbanken finns aktier i två serier, A och B. Serie A är den helt dominerande serien och svarade vid utgången av 2018 för drygt 98 procent av alla utestående aktier. Aktie av serie A har en röst och aktie av serie B har en tiondels röst. Handelsbankens bolagsordning anger att ingen aktieägare vid bolagsstämma får rösta för mer än tio procent av det totala antalet röster i banken. Aktie av serie A respektive av serie B ger rätt till samma andel av vinsten.

För att en aktieägare ska kunna få ett ärende behandlat vid årsstämman måste hon eller han komma in med en skriftlig begäran till styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman. När sådan begäran ska vara styrelsen tillhanda framgår före stämman på bankens webbplats.

På årsstämman fattar bankens aktieägare en rad beslut av stor vikt för bankens styrning. Aktieägarna fattar bland annat beslut om:

- fastställande av resultat- och balansräkning
- vinstdisposition
- ansvarsfrihet för styrelsen och verkställande direktören avseende det gångna verksamhetsåret
- hur många och vilka som ska sitta i bankens styrelse och vilka som ska vara bankens revisorer
- arvoden till styrelseledamöter och revisorer
- riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare.

Därutöver fattar aktieägarna på en bolagsstämma beslut om eventuell ändring av bankens bolagsordning. Bolagsordningen är det grundläggande styrdokumentet för banken i vilket bland annat framgår vilken verksamhet banken ska bedriva, gränser för aktiekapitalets storlek, aktieägarnas rätt att delta på bolagsstämma och vilka ärenden som ska förekomma på årsstämman. Bolagsordningen anger även att antalet styrelseledamöter ska vara lägst 8 och högst 15. De väljs för ett år i taget. Handelsbankens bolagsordning innehåller inga bestämmelser rörande tillsättande och entledigande av styrelseledamöter eller om ändring av bolagsordningen.

Information inför bankens bolagsstämmor publiceras på handelsbanken.se/bolagsstamma. Där finns också protokoll från tidigare bolagsstämmor.

Protokollen översätts till engelska och finns tillgängliga på handelsbanken.se/ireng.

Aktieägare med större innehav

Två aktieägare hade vid utgången av 2018 mer än tio procent av rösterna: Stiftelsen Oktogonen med 10,5 procent och AB Industrivärden med 10,6 procent. Utförliga uppgifter om bankens största svenska aktieägare finns på sidan 43.

Årsstämman 2018

Årsstämman ägde rum den 21 mars 2018.

Totalt 1 580 aktieägare var företrädare på stämman. De representerade närmare 54,6 procent av alla röster i banken. Vid stämman var samtliga av styrelsens ledamöter närvarande. Vidare deltog valberedningens ordförande Helena Stjernholm, och från de stämموvalda revisionsbolagen huvudansvarig revisor Jesper Nilsson från Ernst & Young AB och huvudansvarig revisor Johan Rippe från PricewaterhouseCoopers AB. Ordförande vid stämman var advokat Sven Unger.

På stämman fattade aktieägarna beslut om bland annat följande:

- Ordinarie utdelning med 5,50 kronor per aktie samt en extra utdelning om 2,00 kronor per aktie.
- Bemyndigande för styrelsen att besluta om förvärv av högst 120 miljoner aktier i banken samt avyttring av aktier.
- Bemyndigande för styrelsen att besluta om emission av konvertibler med villkor för primärkapitalinstrument. Sådana konvertibler medför obligatorisk konvertering i vissa fall men ingen konverteringsrätt för innehavarna eller banken. Konvertering får som mest ge upphov till 180 miljoner aktier.
- Styrelsen ska bestå av elva ledamöter.
- Omval av tio styrelseledamöter och nyval av en styrelseledamot, Hans Biörck, för tiden till nästa årsstämma.
- Val av Pär Boman till ordförande i styrelsen.
- Arvoden ska utgå till styrelsens ledamöter med 3 300 000 kronor till styrelsens ordförande, 940 000 kronor till vice ordföranden och 670 000 kronor till övriga ledamöter. Ersättning för utskottsarbete ska utgå till varje ledamot i kreditkommittén med 390 000 kronor, i ersättningsutskottet med 135 000 kronor, i riskutskottet med 390 000 kronor och i revisionsutskottet med 390 000 kronor. För revisionsutskottet beslutades att arvodet till utskottets ordförande ska vara 470 000

kronor. Styrelseledamöter som är anställda i Handelsbanken ska inte erhålla något arvode.

- Till revisorer valdes Ernst & Young AB (omval) och PricewaterhouseCoopers AB (omval) för tiden intill slutet av den årsstämma som ska hållas 2019.

Vidare beslutade aktieägarna på stämman att fastställa de riktlinjer för ersättning och andra anställningsvillkor för ledande befattningshavare som styrelsen föreslagit, nämligen följande:

- De samlade totala ersättningarna ska vara marknadsmässiga.
- Ersättning ges endast i form av fast lön, avsättning till pension och sedvanliga löneförmåner.
- Banken kan, efter särskilt beslut av styrelsen, tillhandahålla tjänstebostad.
- Röriga ersättningsformer som bonus eller tantiem förekommer inte.
- De ledande befattningshavarna omfattas, på samma villkor som alla medarbetare i banken, av resultatandelssystemet Oktogonen.
- Pensionsåldern är normalt 65 år. Pensionsförmånerna är premiebaserade och kan utgå utöver kollektivavtalad pensionsplan.
- Uppsägningstiden är från befattningshavarens sida sex månader och från Handelsbankens sida högst tolv månader. Om banken säger upp avtalet senare än fem år efter inträde i gruppen ledande befattningshavare utgör uppsägningstiden högst 24 månader. Härutöver utgår ingen avgångsersättning. Andra tider må följa av kollektivavtal eller arbetsrättsliga regler.
- Styrelsen ska ha rätt att undantagsvis frågå de fastställda riktlinjerna om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl för det.

Riktlinjerna påverkar inte sådan ersättning till ledande befattningshavare som bestämts tidigare. Riktlinjerna tillämpas på verkställande direktören, övriga Executive Directors och sådana centralstyrelseledamöter i Handelsbanken som också är anställda i banken.

Revisorer

Jesper Nilsson har varit auktoriserad revisor sedan 2007 och är huvudansvarig revisor för Ernst & Young AB i Handelsbanken och ordförande i Handelsbankens revisorskollegium. Han är även revisor i bland annat Intrum, Creades och Alecta. Jesper Nilsson är född 1964.

Johan Rippe har varit auktoriserad revisor sedan 1999 och är huvudansvarig revisor för PricewaterhouseCoopers AB i Handelsbanken. Han är även revisor i bland annat Stena, Getinge och Lundin Petroleum och därtill vVD i PricewaterhouseCoopers AB och styrelseordförande i FAR. Johan Rippe är född 1968.

VALBEREDNING

På årsstämman 2010 beslutade aktieägarna att fastställa en instruktion för hur valberedningen ska utses. Enligt beslutet ska instruktionen gälla till dess den ändras av en senare årsstämma. Av instruktionen framgår bland annat att valberedningen ska bestå av fem ledamöter: styrelsens ordförande och en representant för var och en av de fyra största ägarna i banken per den 31 augusti året före det år årsstämma hålls.

I valberedningen ska det dock inte ingå någon representant för företag som utgör en betydande konkurrent inom något av bankens huvudområden. Det är styrelseordförandens uppgift att kontakta de största ägarna för att dessa ska utse varsin representant att jämte ordföranden utgöra valberedning. 2019 års valberedning presenteras i tabellen nedan.

Representant	Ägare	Röstandel i % per den 31 aug 2018
Christian Dahl	Stiftelsen Oktogonen	10,5
Helena Stjernholm, ordförande	Industrivärden	10,4
Mats Guldbrand	Ägargruppen Lundberg	3,4
Bo Selling	Alecta	2,7
Pär Boman, styrelseordförande		

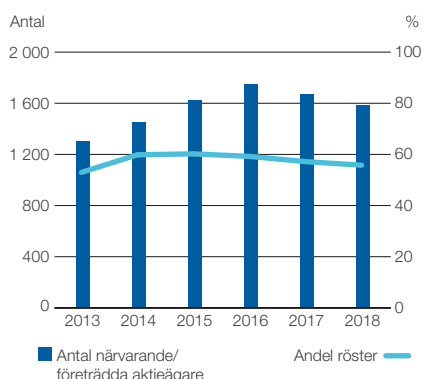
Uppgifter om valberedningens sammansättning har funnits tillgängliga på bankens webbplats sedan den 21 september 2018.

Valberedningens uppgift är att inför årsstämman den 27 mars 2019 lämna förslag på val av ordförande under årsstämman, förslag på ordförande och övriga ledamöter i styrelsen, styrelsearvode till ordföranden och övriga ledamöter samt ersättning för utskottsarbete. Vidare har Handelsbankens styrelse beslutat att förslag avseende val av och arvode till revisorer ska lämnas av valberedningen.

Rekryterings- och mångfaldsarbete

Valberedningen beaktar i sitt arbete frågor om mångfald, inklusive könsfördelning, i styrelsen. Handelsbankens styrelse har antagit en policy för främjande av mångfald i styrelsen. Policyn stadgar att för att främja oberoende åsikter och ett kritiskt ifrågasättande är det eftersträvarvärt att styrelsen präglas av en tillräcklig mångfald vad gäller ålder, kön, geografiskt ursprung samt utbildnings- och yrkesbakgrund. Andelen kvinnor i bankens styrelse uppgår till 36 procent och andelen ledamöter av annan nationalitet än där Handelsbanken har sitt säte uppgår till 36 procent. Till grund för sitt förslag till årsstämman lägger valberedningen även den utvärdering av styrelsen som styrelsens ordförande ombesörjer.

Närvaro på årsstämman 2013–2018

STYRELSE

Sedan aktieägarna på årsstämman 2018 utsett Pär Boman till styrelsens ordförande, utsågs Fredrik Lundberg till vice ordförande på det konstituerande styrelsesammanträdet i anslutning till årsstämman. Styrelsen utsåg samtidigt ledamöter i kreditkommittén, revisionsutskottet, riskutskottet och ersättningsutskottet. Uppgifter om styrelsen lämnas på sidorna 58–59.

Styrelsens sammansättning

Styrelsen består av elva ledamöter. Vid styrelseval föreslår valberedningen ledamöterna. I valberedningen ingår Stiftelsen Oktogonen som också föreslår två av ledamöterna i valberedningens förslag.

Styrelsens ledamöter har en bred och omfattande erfarenhet från näringslivet och flera av ledamöterna är eller har varit verkställande direktörer i större företag och flertalet innehar uppdrag som ledamöter i styrelser för större företag. Se även sidorna 58–59. Flera ledamöter har arbetat i bankens styrelse under lång tid och är väl förtrogna med bankens verksamheter. Valberedningens förslag, inklusive dess motiveringar, från tidigare årsstämmor finns tillgängliga på handelsbanken.se/bolagsstamma.

Styrelseledamöternas oberoende

Svensk kod för bolagsstyrning innehåller bestämmelser om att majoriteten av de bolagsstämموvalda ledamöterna ska vara oberoende i förhållande till banken och bankledningen samt att minst två av de oberoende ledamöterna ska vara oberoende även i förhållande till aktieägare som kontrollerar tio procent eller mer av aktier eller röster i banken. Styrelsens sammansättning uppfyller kraven på oberoende enligt koden.

Styrelsearbetets grunder

De grundläggande bestämmelserna om uppgiftsfördelningen mellan styrelse, styrelsens utskott, ordförande, verkställande direktör och Group Audit kommer till uttryck i styrelsens arbetsordning samt i styrelsens instruktioner till verkställande direktören och till chefen för Group Audit.

Styrelseordförande

Av styrelsens arbetsordning framgår bland annat att ordföranden ska se till att styrelsens arbete bedrivs effektivt och att styrelsen fullgör sina skyldigheter. I detta ligger att organisera och leda styrelsens arbete samt skapa bästa möjliga förutsättningar för dess arbete. Dessutom ska ordföranden se till att styrelsens ledamöter löpande uppdateras och fördjupar sina kunskaper om bankens verksamhet och att nya ledamöter får lämplig introduktion och utbildning. Ordföranden ska stå till förfogande

som rådgivare och diskussionspartner till verkställande direktören, men också bereda styrelsens utvärdering av verkställande direktörens arbete.

Till ordförandens uppgifter hör också att vara ordförande i kreditkommittén och ersättningsutskottet samt att vara ledamot i revisionsutskottet och riskutskottet. Därutöver är det ordförandens uppgift att se till att styrelsens arbete utvärderas varje år. Styrelseutvärderingen har 2018 skett genom en enkät och genom samtal mellan ordföranden och varje ledamot. Ordföranden har informerat styrelsen om utfallet av utvärderingen och har lett en diskussion i styrelsen om detsamma. Han har även informerat valberedningen om styrelseutvärderingen.

Ordföranden ansvarar för kontakterna med de större ägarna i ägarfrågor och har som ordförande i bankens pensionsstiftelse, pensionskassa samt personalstiftelse även ett övergripande ansvar för de ägarfrågor som är förknippade med aktieinnehaven i dessa.

I styrelsen förekommer i övrigt ingen annan regelbunden arbetsfördelning än som följer av arbetet i styrelsens utskott.

Styrelsens arbete 2018

Styrelsen har under året haft elva sammanträden inklusive ett längre strategimöte.

Bilden på sidan 51 visar en översikt av styrelsens arbete 2018 avseende återkommande större ärenden vid ordinarie styrelsemöten. Därutöver rapporteras vad som förekommit på utskottens sammanträden på det styrelsesammanträde som följer närmast efter respektive utskottssammanträde.

Utskotts- och kommittéarbete

Kreditkommittén

Kreditkommittén hade åtta ledamöter; styrelsens ordförande (Pär Boman, som även är ordförande i kommittén), vice ordföranden (Fredrik Lundberg), ordföranden i revisionsutskottet (Bente Rathe), verkställande direktören (Anders Bouvin), chefen för Group Credits (Per Beckman) samt tre av styrelsen utsedda styrelseledamöter (Jon Fredrik Baksaas, Ole Johansson och Hans Biörck).

Kreditkommittén sammanträder i regel en gång i månaden för beslut i kreditärenden över viss limitnivå och som inte på grund av ärendets betydelse eller lagkrav ska avgöras av styrelsen i sin helhet. Chefer för regionbankerna och chefen för Handelsbanken International har under 2018 föredragit i kreditkommittén ärenden från de egna enheterna och deltagit som åhörare till övriga ärenden, i syfte att få en god bild av styrelsens syn på risk. Kreditärenden som beslutas av styrelsen i sin helhet föredras av chefen för Group Credits. Kreditinstruktionen medger att

verkställande direktören och chefen för Group Credits fattar beslut i kreditärenden mellan kreditkommitténs sammanträden om dröjsmål med beslut skulle innebära olägenhet för banken eller kredittagaren.

Kreditkommittén har under 2018 haft elva sammanträden.

Revisionsutskottet

Revisionsutskottet bestod av styrelsens ordförande (Pär Boman) och fyra av styrelsen utsedda styrelseledamöter (Jon Fredrik Baksaas, Ole Johansson, Lise Kaae och Bente Rathe). De senare är oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större ägare. Bente Rathe har utsetts till utskottets ordförande.

Revisionsutskottets arbetsuppgifter omfattar bland annat följande:

- övervaka den finansiella rapporteringen samt effektiviteten i bankens interna kontroll, internrevision och riskhantering med avseende på finansiell rapportering
- lämna rekommendationer och förslag avseende den finansiella rapporteringen
- bereda styrelsens beslut om en revisionsplan för Group Audits arbete och beakta rapporter från Group Audit
- ha regelbunden kontakt med externrevisorerna som rapporterar till utskottet om viktiga omständigheter som framkommit vid den lagstadgade revisionen, särskilt om brister i den interna kontrollen av den finansiella rapporteringen
- hålla sig informerad om revisionen av årsredovisning och koncernredovisning och om Revisorsinspektionens kvalitetskontroll
- biträda valberedningen i fråga om förslag till revisor och därvid lämna en rekommendation om val av revisorer
- informera styrelsen om resultatet av revisionen och om på vilket sätt revisionen bidrog till den finansiella rapporteringens tillförlitlighet
- granska och övervaka de externa revisorernas opartiskhet och självständighet och då särskilt uppmärksamma om revisor tillhandahåller bolaget andra tjänster än revision.

Alla delårsrapporter och bokslutskommunikéer går igenom av revisionsutskottet. Föredragande är verkställande direktören, CFO, chefen för Group Audit samt huvudansvariga från de revisionsbolag årsstämman utsett till revisorer.

Revisionsutskottet har under 2018 haft fem sammanträden.

Riskutskottet

Riskutskottet bestod av styrelsens ordförande (Pär Boman) och fem av styrelsen utsedda styrelseledamöter (Jon Fredrik Baksaas, Ole Johansson, Kerstin Hessius, Lise Kaae och Bente Rathe). De senare är oberoende i förhållande

lande till banken, bankledningen och större ägare. Kerstin Hessius har utsetts till utskottets ordförande.

Riskutskottets arbetsuppgifter omfattar bland annat följande:

- behandla rapporter från och föredragningar av cheferna för Group Risk Control och Group Compliance
- bereda styrelsens beslut om fastställande av den interna kapitalutvärderingen
- behandla validering och utvärdering av det interna riskklassificeringssystemet
- bereda styrelsens beslut om risktolerans och riskstrategi
- behandla utvärdering av de riskberäkningsmetoder som används för limitering av finansiella risker, beräkning av kapitalkrav och beräkning av ekonomiskt kapital
- bereda styrelsens beslut om fastställande av Handelsbankens återhämtningsplan.

Chefen för Group Risk Control, tillika bankens CRO, och chefen för Group Compliance föredrar själva sina rapporter för riskutskottet. Utskottets ledamöter har även möjlighet att ställa frågor till CRO och chefen för Group Compliance utan närvaro av bankledningen. Närvarande vid riskutskottets möten är även bankens verkställande direktör, CFO samt chefen för Group Credits.

Riskutskottet har under 2018 haft fem sammanträden.

Ersättningsutskottet

Ersättningsutskottet bestod av styrelsens ordförande (Pär Boman, som även är ordförande i utskottet) och två av styrelsen utsedda styrelseledamöter (Ole Johansson och Bente Rathe), vilka är oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större ägare.

Bland ersättningsutskottets uppgifter ingår att göra en oberoende bedömning av bankens ersättningspolicy och ersättningssystem. Vidare bereder ersättningsutskottet bland annat ersättningsärenden som ska beslutas av styrelsen och årsstämman. Sedan aktieägarna på årsstämman beslutat om riktlinjer för ersättningsvillkor till ledande befattningshavare, beslutar styrelsen om ersättning till dessa och cheferna för kontrollfunktioner som utgörs av Group Audit, Group Risk Control samt Group Compliance. Ersättningsutskottet utvärderar årligen riktlinjerna samt ersättningsstrukturer och ersättningsnivåer i Handelsbanken i enlighet med Svensk kod för bolagsstyrning. Ett uttalande om detta från utskottet publiceras på handelsbanken.se innan årsstämman.

Ersättningsutskottet har under 2018 haft sju sammanträden.

BANKENS LEDNING

Verkställande direktör

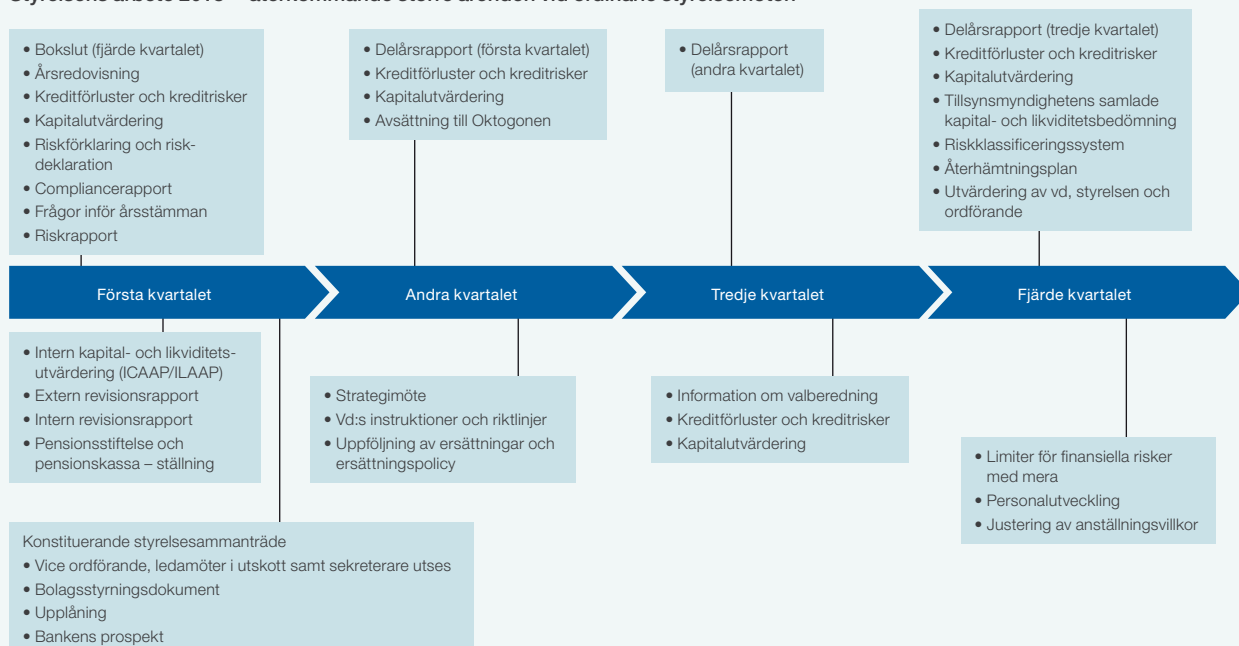
Verkställande direktören Anders Bouvin är född 1958, är filosofie kandidat i ekonomi och nationalekonomi och därtill hedersdoktor vid London

Institute of Banking & Finance. Han har arbetat i Handelsbanken sedan 1985. År 2002 inträdde Anders Bouvin i det som då benämndes koncernledningen som vice verkställande direktör och chef för Handelsbanken Danmark. Därefter har Anders Bouvin varit chef för regionbanken Norra Storbritannien och Handelsbanken UK. Anders Bouvin har inga väsentliga uppdrag utanför Handelsbanken förutom som vice ordförande i Svenska Bankföreningen. Eget och närstående innehav av aktier i banken uppgår till 15 000 aktier samt 49 571 aktier indirekt via resultatandelssystemet Oktogonen. Därutöver har Anders Bouvin ett innehav av konvertibler i Handelsbanken, utgivna på marknadsmässiga villkor till bankens anställda 2014. Innehavet i 2014 års konvertibel uppgår till 5 869 254 kronor som med en konverteringskurs om 102,19 kronor motsvarar 57 434 aktier. Varken verkställande direktören eller hans närstående har några väsentliga aktieinnehav eller andra delägarship i bolag som banken har betydande affärsförbindelser med.

Beslutsfattande

Ansvar och befogenheter i Handelsbanken har i stor utsträckning tilldelats enskilda befattningshavare, snarare än grupper och kommittéer. Dock förekommer kollektiva beslut i sådana kreditbeslut som fattas i kreditkommittéer och regionbanksstyrelser. Vid sådana beslut krävs dessutom enighet hos ledamöterna.

Styrelsens arbete 2018¹ – återkommande större ärenden vid ordinarie styrelsemöten²

¹ Utskottets arbeten är ej redovisade i bilden.

² Vid samtliga sammanträden behandlas utnyttjande av marknadsrisklimiter, likviditet och upplåning samt affärsläget.

Befattningshavare med ansvar för vissa affärsområden eller funktioner samt landschefer benämns i Handelsbanken Executive Directors. Dessa personer utgör gruppen ledande befattningshavare enligt aktiebolagslagens definition. Gruppen omfattas också av begreppet verkställande ledning enligt Finansinspektionens föreskrifter FFFS 2011:1. För dessa personer tillämpas de av årsstämman beslutade ersättningsriktlinjerna. Ytterligare uppgifter om Executive Directors finns på sidan 60.

För samråd och information sammanträffar verkställande direktören regelbundet med företrädare för affärsdrivande enheter, stabsenheter och kontrollfunktioner. Gruppen benämns Senior Management. Se sidorna 60–61.

Risk Forum

I Handelsbanken finns Risk Forum med syfte att behandla bankens övergripande risksituation inför styrelsens sammanträden, samt för att säkerställa att tillräckliga riskbedömningar görs inför samtliga beslut av väsentlig karaktär. I Risk Forum ingår förutom verkställande direktören bland annat CFO och cheferna för Group Risk Control, Group Compliance och Group Legal.

Verksamhetsstruktur

Handelsbanken arbetar sedan lång tid med en decentraliserad modell, där så gott som alla viktiga affärsbeslut fattas på de lokala bankkontoren, nära kunden. Verksamheten bedrivs i stor utsträckning i moderbolaget, men även i dotterbolag.

Kontorsrörelsen

Kontorsrörelsen är geografiskt organiserad i regionbanker; fem i Sverige, fem i Storbritannien och en i respektive Danmark, Finland, Norge och Nederländerna. Dessa länder utgör bankens hemmamarknader. Varje regionbank leds av en chef. Regionbankerna i Storbritannien samordnas under chefen för Storbritannien (Handelsbanken UK). I Sverige har affärsstödjande funktioner samlats centralt under en stabschef.

I Danmark, Finland, Norge och Nederländerna är chefen för respektive regionbank även landschef. Dessa, jämte chefen för Storbritannien och landscheferna inom den internationella verksamheten utanför hemmamarknaderna, ansvarar gentemot myndigheterna i respektive land för all verksamhet banken och dess dotterbolag bedriver i landet.

Affärsområden

I Handelsbanken finns fem affärsområden. Tre affärsområden ingår i segmentet Handelsbanken Capital Markets; Pension & Life, Markets & Asset Management och Handelsbanken

International. Dessa tre affärsområdens gemensamma funktioner, bland annat operations (back-office), IT-utveckling, ekonomi, personal, kommunikation, riskkontroll och compliance, samordnas under en gemensam chef. Övriga affärsområden är Stadshypotek och Handel & E-tjänster. Varje affärsområde har ett koncernövergripande ansvar för sina produkter och tjänster.

I affärsområdet Pension & Life ingår bankens samlade pensionserbjudande samt dotterbolaget Handelsbanken Liv. I affärsområdet Markets & Asset Management ingår handel med finansiella instrument, corporate finance och kapitalförvaltning med dotterbolagen Handelsbanken Fonder och Xact Kapitalförvaltning. I affärsområdet Handelsbanken International ingår all internationell verksamhet som banken bedriver utanför hemmamarknaderna. För varje land utanför hemmamarknaderna i vilket Handelsbanken bedriver verksamhet finns en landschef som rapporterar till chefen för Handelsbanken International.

Affärsområdet Stadshypotek utgörs av dotterbolaget Stadshypotek AB i vilket bolån och annan fastighetsfinansiering bedrivs. I affärsområdet Handel & E-tjänster utvecklas tjänster för e-handel och traditionell handel under eget varumärke. I affärsområdet ingår det helägda dotterbolaget Ecster AB.

RAMVERK FÖR KONTROLL

Verksamhetens interna kontroll

Ansvaret för intern kontroll har delegerats från verkställande direktören till chefer som är direkt underställda verkställande direktören, vilka ansvarar för den interna kontrollen inom sina respektive enheter. Dessa chefer har i sin tur delegerat ansvaret för internkontrollen till chefer som är underställda dem. Ansvaret innebär att det ska finnas ändamålsenliga instruktioner och rutiner för verksamheten och att efterlevnaden av dessa rutiner ska följas upp regelbundet. Ansvaret för den interna kontrollen och regel efterlevnaden är således en integrerad del av chefsansvaret på alla nivåer i banken.

Group Compliance

Regelefterlevnad är ett ansvar för alla i koncernen. Inrättandet av complianceenheter på central eller lokal nivå fritar inte någon medarbetare från ansvaret att följa de externa och interna regler som gäller för verksamheten. Compliancefunktionen övervakar och kontrollerar regel efterlevnaden inom Handelsbankenkoncernen. Regelverken är ofta komplicerade och den enskilde medarbetarens erfarenhet kan ibland vara begränsad. Därför är möjligheten till råd och stöd från compliancefunktionen väsentlig, inte minst vid implementering av nya eller ändrade regelverk eller vid förändringar i koncer-

nens produkter, tjänster, processer och organisation.

Group Compliance är en självständig enhet med det funktionella ansvaret för compliancefrågor i koncernen. Verkställande direktören utser chefen för Group Compliance. Chefen för Group Compliance rapporterar till verkställande direktören om regelefterlevnaden i koncernen varje kvartal. Två gånger om året rapporterar chefen för Group Compliance direkt till styrelsens riskutskott om regelefterlevnaden i koncernen och en gång om året till styrelsen i sin helhet. Dessutom rapporteras väsentliga iakttagelser löpande till verkställande direktören.

Group Risk Control

Banken präglas av en tydlig ansvarsfördelning där varje del av affärsverksamheten bär det fulla ansvaret för att riskerna hanteras. Det finns lokala riskkontroller för alla länder där banken bedriver verksamhet och för vissa centrala enheter och dotterbolag. Den lokala riskkontrollen arbetar med att identifiera, mäta, analysera och rapportera risker i verksamheten. Den lokala riskkontrollen rapporterar till Group Risk Control och till verksamhetens ledning.

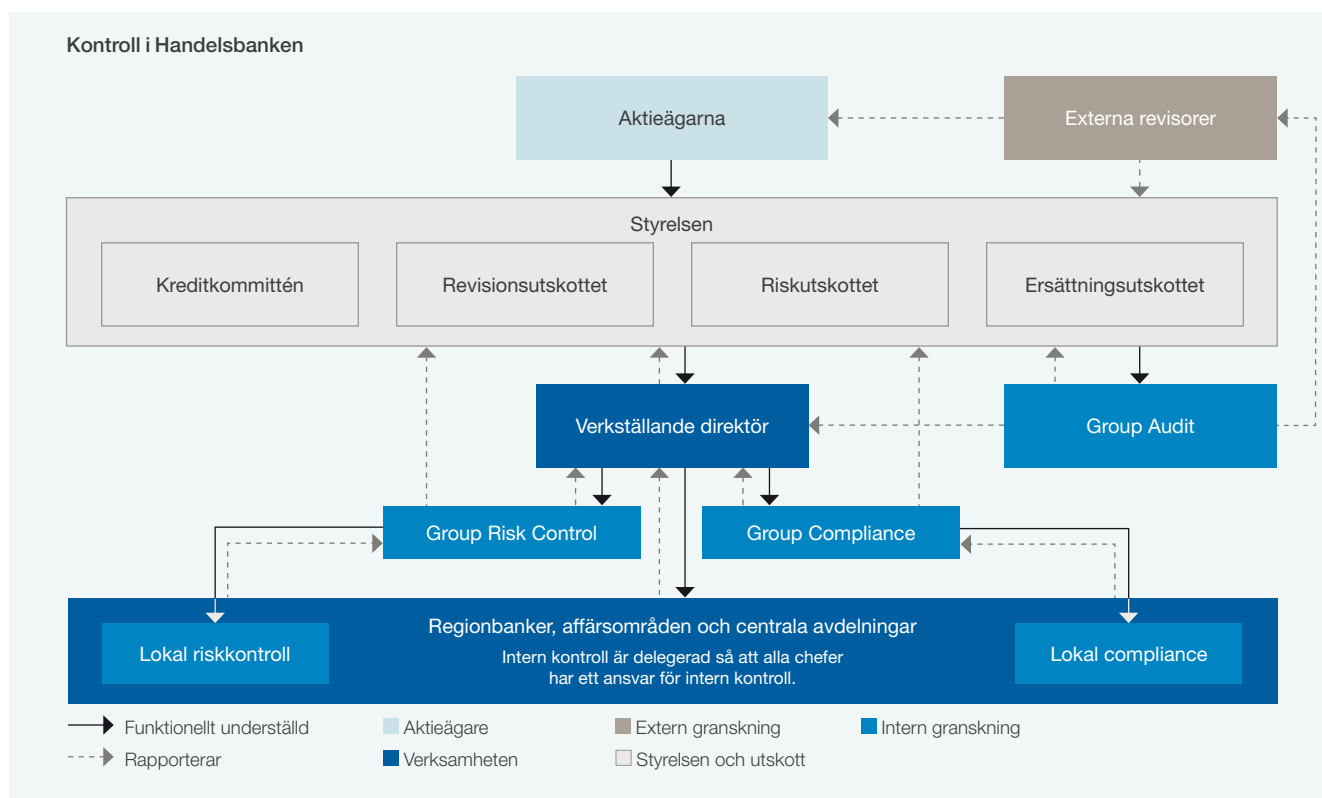
Group Risk Control identifierar, mäter, analyserar och rapporterar koncernens alla väsentliga risker. Här ingår att övervaka och kontrollera koncernens riskhantering och bedöma ändamålsenligheten och effektiviteten hos Handelsbankens ramverk för riskhantering. Group Risk Control övervakar också att riskerna och riskhanteringen lever upp till bankens riskstrategi och är inom den av styrelsen fastlagda risktoleransen. Group Risk Control tillsammans med lokala riskkontroller ansvarar även för kontroll av att finansiella instrument värderas korrekt. I ansvaret ligger även att se till att ledningen har tillförlitliga underlag om riskerna för att agera vid kritiska situationer. Group Risk Control har ett funktionellt ansvar för riskkontroll i Handelsbanken.

Chefen för Group Risk Control rapporterar direkt till verkställande direktören. Information lämnas även löpande till CFO. Chefen för Group Risk Control rapporterar regelbundet till styrelsens riskutskott och ersättningsutskott samt en gång årligen till styrelsen i sin helhet. Group Risk Control har också hand om bankens omfattande riskrapportering till tillsynsmyndigheter.

En mer utförlig beskrivning av bankens riskhantering och kontroll framgår i not K2 på sidorna 85–119 samt i bankens Pelare 3-rapport.

Group Audit

Långt innan externa krav på internrevision infördes har banken haft en från linjeorganisationen fristående internrevisionsfunktion. Organisationen har centralt och regionalt placerade internrevisorer. De regionala internrevisionsavdelning-

arna ingår i Group Audit som utgör en sammanhållen internrevisionsfunktion. Group Audit består av cirka 110 medarbetare. Group Audit är styrelsens kontrollorgan. Chefen för Group Audit utses av och rapporterar till styrelsen. Den valda organisationen och den långa traditionen gör att Group Audit har den auktoritet och den integritet som fordras för att de av årsstämman valda revisorerna ska kunna förlita sig på åtgärder och uppgifter från Group Audit.

Group Audit har i uppdrag att självständigt och oberoende granska Handelsbankens verksamhet och redovisning. I granskningen ingår att utvärdera och verifiera bankens processer för riskhantering, intern kontroll och bolagsstyrning. Uppdraget grundas på en av styrelsen fastställd policy och utförs utifrån en riskbaserad metodik i enlighet med internationellt accepterade normer utgivna av IIA (Institute of Internal Auditors). Planerade revisionsuppgifter dokumenteras varje år i en revisionsplan som fastställs av styrelsen. Slutsatsen av Group Audits granskning, de åtgärder som ska vidtas och statusen avseende dessa, avrapporteras regelbundet till revisionsutskottet och varje år till styrelsen i sin helhet. Chefen för Group Audit är också kontaktperson för Handelsbankens särskilda system för visseblåsare (whistleblowing).

Group Audit är regelbundet föremål för oberoende extern kvalitetsutvärdering. Därutöver gör bankens externa revisorer årligen en kvalitetsutvärdering av Group Audits arbete.

POLICYDOKUMENT

Nedan sammanfattas i korthet de policydokument som styrelsen i Handelsbanken beslutat

om och som är ikraft vid utgivningen av denna årsredovisning.

Kreditpolicy

Kredit får endast beviljas om kredittagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra förbindelsen. Krediter ska normalt vara betryggande säkerställda. Handelsbanken strävar efter att dess historiskt låga kreditförlustnivå jämfört med andra banker ska bestå och därmed bidra till bankens lönsamhetsmål samt till att bibehålla en god ställning.

Policy för riskkontroll

Handelsbanken ska ha en riskkontroll som är oberoende i förhållande till de funktioner som ska kontrolleras. Riskkontroll ska utövas beträffande alla väsentliga risker i Handelsbanken, dock med undantag för regelefterlevnadsrisker som kontrolleras av Group Compliance. Riskkontrollen ska dels kontrollera att alla väsentliga risker som koncernen exponeras för, eller kan förväntas komma att exponeras för, identifieras och hanteras av berörda funktioner, dels övervaka och kontrollera koncernens riskhantering och härvid identifiera risker som uppstår på grund av brister i riskhanteringen. Riskkontrollen ska även kontrollera att varje affärsenhet övervakar samtliga för affärsenheten väsentliga risker på ett effektivt sätt. Riskkontrollen är organiserad i dels central riskkontroll, dels lokal riskkontroll. Den centrala riskkontrollen, benämnd Group Risk Control, är direkt underställd verkställande direktören.

Policy för operativa risker

Handelsbankens tolerans för operativa risker är låg. Operativa risker är risken för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller misslyckade interna processer, mänskliga fel, felaktiga system eller externa händelser. Operativa risker ska hanteras så att förluster förblir små i jämförelse med tidigare inträffade egna förluster. Ansvaret för operativa risker är en integrerad del i chefsansvaret i hela koncernen.

Kapitalpolicy

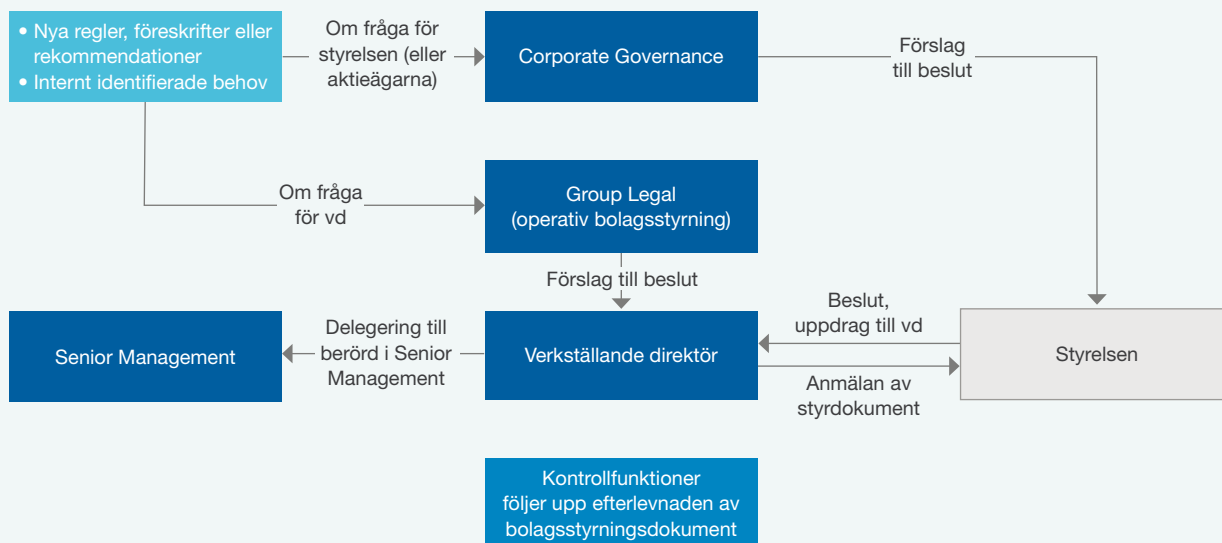
Syftet med kapitalpolicyen är att säkerställa att koncernens kapitalförsörjning är betryggande. Koncernen ska vid var tid vara väl kapitaliserad i förhållande till riskerna, uppfylla av styrelsen fastställda mål och av tillsynsmyndigheter fastställda kapitalkrav även i situationer av finansiell stress (se även not K2 på sidorna 85–119). Handelsbankens kapitalposition ska också stödja en fortsatt hög rating hos de viktigaste ratinginstituten.

Finanspolicy

Styrelsen fastställer genom policyen de ramar inom vilka finansverksamheten i Handelsbanken ska bedrivas. I detta ingår att övergripande fastställa mätmetoder för finansiella risker. Med finansiella risker avses marknadsrisker och likviditetsrisker. Marknadsriskerna delas i sin tur in i ränterisker, aktiekursrisker, valutakursrisker och råvaruprisrisker.

Finansiella risker ska endast förekomma som ett naturligt led i kundaffärer, i samband med Handelsbankens finansiering och likviditetshandling och i dess roll som market maker.

Tillkomst och uppföljning av bolagsstyrningsdokument – en översikt

Bilden visar en översikt över processen för att ta fram och följa upp bolagsstyrningsdokument. Det kan vara extern påverkan, bland annat nya regelverk eller interna behov, som leder till att en policy eller riktlinje behöver tas fram eller förändras. När det gäller policyer från styrelsen tar enheten för Corporate Governance fram ett förslag till styrelsen som antar policyn. Vad gäller riktlinjer från verkställande direktören ansvarar Group Legal för att ta fram förslag som lämnas till verkställande direktören för beslut. Verkställande direktören ser till att policyer och riktlinjer implementeras och kan delegera den uppgiften till berörd i Senior Management. Bankens kontrollfunktioner har till uppgift att följa upp att dessa dokument efterlevs i organisationen.

Koncernens finansiering och likviditetshantering ska säkerställa att Handelsbanken kan infria sina betalningsförpliktelser på kort och lång sikt. Koncernens upplåning ska vara väl diversifierad avseende marknad, valuta och löptid. Handelsbanken ska ha en tillräcklig likviditetsreserv för att under fastställda tidsperioder kunna fortsätta sin rörelse utan nyupplåning på de finansiella marknaderna. Detta ska gälla även under stressade förhållanden.

Informationspolicy

Handelsbankens information ska vara korrekt, saklig och lättbegriplig. Den ska präglas av respekt för mottagaren och lämnas i rätt tid och på rätt sätt. Informationen ska bidra till att stärka Handelsbankens varumärke och förtroende hos kunder, kapitalmarknaden och samhället i övrigt. Den information som lämnas till kapitalmarknaden ska vara korrekt, relevant, tydlig, aktuell och tillförlitlig samt i övrigt i enlighet med börsens regler. Offentliggörande av information ska ske så snart som möjligt och samtidigt till börsen, investerare, analytiker, nyhetsbyråer och övriga medier. Vid presskonferenser och dylikt ska normalt media och analytiker delta samtidigt.

Policy för hållbarhet

Policyn fastställer inriktningen för Handelsbankens hållbarhetsarbete med avseende på Handelsbankens förhållningssätt i väsentliga frågor som gäller relationen till kunder, koncernens agerande som arbetsgivare och samhällsaktör samt förhållandet till ägare och investerare. Handelsbanken ska integrera finansiell,

social och miljömässig hållbarhet i hela sin affärsverksamhet.

Handelsbankens framgångar är beroende av kunders, anställdas, ägares, myndigheters och andra intressenters förtroende för att koncernen agerar på ett ansvarsfullt sätt. För att detta förtroende ska upprätthållas är öppenhet kring koncernens hållbarhetsarbete en förutsättning.

Policyn är tillgänglig på handelsbanken.se/hallbarhet.

Policy för etik

Anställda i Handelsbanken ska uppträda så att förtroendet för Handelsbanken upprätthålls. All verksamhet i koncernen ska präglas av hög etisk standard. Ekonomisk rådgivning ska utgå från kundens behov. Vid tvekan om vad som är etiskt godtagbart ska frågan diskuteras med närmaste chef. Diskriminering på grund av exempelvis kön eller religion får inte förekomma. Policyn för etik beskriver också hur anställda som misstänker oegentligheter eller andra missförhållanden ska förfara, exempelvis med hjälp av Handelsbankens visselblåarsystem (whistle-blowing).

Policyn är tillgänglig på handelsbanken.se/hallbarhet.

Policy för hantering av intressekonflikter

Intressekonflikter är en naturlig del i en affärsdrivande verksamhet vilket innebär att denna typ av konflikter kan uppkomma inom koncernens verksamhetsområden. Det åligger varje enhetschef att löpande i sin verksamhet identifiera potentiella intressekonflikter. Identifieras en

intressekonflikt ska i första hand tillses att kundens intressen inte påverkas negativt. Är det inte möjligt ska kunden informeras om intressekonflikten.

Policyn är tillgänglig på handelsbanken.se/hallbarhet.

Policy mot korruption

Genom policyn fastslås vikten av att förebygga och aldrig acceptera korruption, samt att alltid agera vid misstanke om korruption.

Anställda i koncernen ska i all sin verksamhet i koncernen och vid utförande av andra uppdrag uppträda så att förtroendet för Handelsbanken upprätthålls och därför inte medverka vid handlingar som kan innebära muta eller annan otillbörlig påverkan.

Policyn är tillgänglig på handelsbanken.se/hallbarhet.

Policy för ersättning

Handelsbanken har en långsiktig syn på medarbetarnas anställning. Ersättningar ska vara marknadsanpassade och möjliggöra för Handelsbanken att attrahera, behålla och utveckla kompetenta medarbetare, samt att säkerställa god chefsförsörjning, och därmed bidra till att uppnå Handelsbankens företagsmål.

Handelsbanken har generellt en låg risktolerans. Detta avspeglas i synen på ersättningar. Handelsbanken anser att fast ersättning bidrar till en sund verksamhet och ska därför tillämpas som huvudregel. Den fasta ersättningen består huvudsakligen av grundlön, sedvanliga löneförhöjningar och pension.

Rörlig ersättning tillämpas med stor försiktighet och erbjuds inte till medarbetare som i sin yrkesutövning har en väsentlig inverkan på bankens riskprofil.

Ersättningar i Handelsbanken fastställs huvudsakligen lokalt i enlighet med bankens decentraliserade arbetssätt och baseras på i förväg uppställda lönegrundande faktorer.

Handelsbanken är i vissa länder part i kollektivavtal om generella anställningsvillkor och pensionsvillkor. Policyn har inte någon inverkan på rättigheter och skyldigheter enligt kollektivavtal och påverkar inte skyldigheter enligt tillämplig avtals- och arbetsrätt.

Group HR tillser att ersättningar i Handelsbanken tillämpas i enlighet med interna och externa regler. De oberoende kontrollfunktionerna övervakar och analyserar ersättnings-systemet, och rapporterar väsentliga risker och brister till styrelsens ersättningsutskott och riskutskott.

En mer utförlig beskrivning av ersättningsprinciper i Handelsbanken finns på denna sida och detaljerade upplysningar om ersättningar i not K8 på sidorna 122–125.

Policy för lämplighetsbedömning

Lämplighetsbedömningar vid val av styrelseledamöter till bankens dotterbolag, och inför beslut om tillsättning av medlemmar i Senior Management och chef för Group Audit, utförs av personalfunktionen.

Policy för den interna revisions-verksamheten

Group Audit ska utvärdera koncernens effektivitet och ändamålsenlighet avseende processer för riskhantering, intern styrning och kontroll. Revisionen ska självständigt och oberoende granska koncernens verksamhet, redovisning och styrningsprocess, att väsentliga risker identifieras och hanteras tillfredsställande och att väsentlig finansiell information är tillförlitlig, korrekt och lämnas i tid med mera. Group Audit är direkt underställd styrelsen och rapporterar till styrelsen och dess revisionsutskott samt till verkställande direktören.

Policy för hantering och rapportering av händelser av väsentlig betydelse

Händelser av väsentlig betydelse ska rapporteras till Finansinspektionen. Här avses händelser som kan äventyra moderbolagets eller dotterbolags stabilitet eller skyddet för kunders tillgångar.

Policy för bankens utnyttjande av externrevisorernas tjänster

Anlitande av bankens valda revisorer för andra tjänster än revision ska undvikas när så kan ske utan olägenhet. Beslut om detta fattas av che-

fen för Group Audit eller, vid mer omfattande arbete, av styrelsens revisionsutskott. Denna policy beslutas av styrelsens revisionsutskott på uppdrag av styrelsen.

Policy för regelefterlevnad

Med regelefterlevnad menas efterlevnad av förordningar, lagar, myndigheters föreskrifter och allmänna råd, interna regler och god sed eller god standard avseende den tillståndspliktiga verksamheten som bedrivs inom Handelsbankenkoncernen. Handelsbanken har låg tolerans för de risker som är förknippade med bristande regelefterlevnad och ska så långt som möjligt förebygga dessa. Compliancefunktionen ska med ett riskbaserat arbetssätt såväl stödja som kontrollera regelefterlevnad och även analysera brister och risker avseende regelefterlevnad. Group Compliance är direkt underställd verkställande direktören och rapporterar till denne samt till styrelsen och dess riskutskott. Compliancefunktionen ska vara oberoende och organisatoriskt skild från de funktioner och områden som den ska övervaka och kontrollera.

Policy för klagomålshantering

Kundansvarigt kontor ansvarar för att ta emot och hantera kundklagomål. Klagomål ska handläggas skyndsamt, seriöst och i dialog med kunden, med beaktande av gällande regler för det som klagomålet gäller.

Policy för anställdas värdepappers- och valutaaffärer

Policyn som omfattar samtliga anställda i Handelsbankenkoncernen, både fast och tillfälligt anställda, närstående samt uppdragsgämare, har till syfte att förhindra att någon som omfattas av policyn gör egna värdepappersaffärer som innebär marknadsmissbruk eller missbruk av eller otillbörligt röjande av konfidentiell information enligt de regler som gäller för Handelsbanken och anställda enligt gällande lagstiftning, myndighetsföreskrifter och frivilliga överenskommelser.

Redovisningspolicy

Policyn tillämpas på Handelsbankens redovisningsfunktion. Koncernredovisningen upprättas i enlighet med IFRS, såsom de har antagits av EU, med de tillägg som följer av lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) och av Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd. Moderbolagets årsredovisning upprättas i enlighet med ÅRKL och Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd. Utländska verksamheter ska utöver att följa koncernens regler även upprätta bokföring i enlighet med det regelverk som är tillämpligt i det land där de är bokföringsskyldiga.

Policy för produkter och tjänster

Handelsbankens låga risktolerans ska prägla samtliga produkter och tjänster som erbjuds bankens och dotterbolagens kunder. Handelsbankenkoncernens sortiment av produkter ska vara av hög kvalitet och tillgodose kundernas behov, egenskaper och mål samt presenteras på ett sådant sätt att kunderna kan fatta väl avvägda beslut. Handelsbankens policy för produkter och tjänster fastslår en gemensam och enhetlig process för hantering av produkter och tjänster inom koncernen i enlighet med gällande lagar och föreskrifter, när det gäller såväl tillverkning och distribution som uppföljning av att produkterna och tjänsterna säljs till rätt målgrupp.

Policy om åtgärder mot finansiell kriminalitet

Policyn är baserad bland annat på lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt lagen om vissa internationella sanktioner. Handelsbanken ska inte medverka i affärer som misstänks ha en koppling till brottslig verksamhet eller som de anställda inte förstår innebörden av. Handelsbankens arbetssätt utgår från kännedom om kunden och förståelse för kundens verksamhet. Kundkännedom ska uppnås och vidmakthållas så länge kundförhållandet består. Handelsbanken ska bevaka och följa beslut och sanktioner enligt lagen om vissa internationella sanktioner.

ERSÄTTNINGSPRINCIPER I HANDELSBANKEN

Bankens principer för ersättningar till anställda har legat fast under lång tid. Handelsbanken har generellt en låg risktolerans och anser att fast ersättning bidrar till en sund verksamhet och därför ska tillämpas som huvudregel. Till bankens ledande befattningshavare och till medarbetare som fattar beslut om krediter eller limiter, eller arbetar inom bankens kontrollfunktioner, ges endast fast ersättning. Detta gäller även för medarbetare som bedöms ha en väsentlig inverkan på bankens riskprofil, i banken benämnda som risktagare.

Rörlig ersättning tillämpas med stor försiktighet och i mycket begränsad omfattning, och erbjuds endast till medarbetare inom affärsområdet Capital Markets, i vissa dotterbolag med fondverksamhet och i det engelska dotterbolaget Heartwood. Rörlig ersättning inom dessa verksamheter kan endast ges till medarbetare som ingår i enheter vars resultat byggs upp av provisioner eller sådana förmedlingsaffärer som sker utan tagande av kredit-, marknads- eller likviditetsrisk för banken. Färre än 2 procent av koncernens anställda har möjlighet att erhålla rörlig ersättning. Totalt avsatt belopp för rörlig ersättning under ett år till medarbetare i Handelsbankenkoncernen får inte överstiga 0,4 procent av bankens kärnprimärkapital. För 2018 avsatt-

tes totalt 46 miljoner kronor till rörlig ersättning, vilket motsvarar cirka 0,5 procent av den totala lönesumman och cirka 0,04 procent av bankens kärnprimärkapital. Handelsbanken följer Finansinspektionens föreskrifter om ersättningsystem i kreditinstitut, värdepappersbolag och fondbolag, vilka bland annat innehåller bestämmelser om utformning av och beslut om ersättningspolicy. I ersättningsutskottets beredning och bedömning av styrelsens ersättningspolicy och bankens ersättningssystem deltar såväl chefer för berörda sakområden som cheferna för Group Risk Control och Group Compliance.

Nedan följer en närmare beskrivning av fast och rörlig ersättning i Handelsbanken. Övriga uppgifter om ersättning som banken lämnar i enlighet med gällande föreskrifter framgår av not K8 på sidorna 122–125. Där lämnas även uppgifter om belopp avseende löner, pensioner och andra förmåner samt lån till Executive Directors.

Fast ersättning

Banken är i Sverige och i vissa andra länder part i kollektivavtal om generella anställningsvillkor under anställningstiden och pensionsvillkor efter uppnådd pensionsålder. Bankens lönepolitik syftar till att bankens konkurrenskraft och lönsamhet ska utvecklas positivt och att banken ska attrahera, behålla och utveckla kompetenta medarbetare samt säkerställa en god chefsförsörjning. En god lönsamhets- och produktivitet utveckling i banken skapar förutsättningar för en positiv löneutveckling för bankens medarbetare.

Banken har en långsiktig syn på medarbetarnas anställning. Ersättning för utfört arbete fastställs individuellt för varje medarbetare och utgår i form av fast kontant lön, sedvanliga löneförmåner och pension. Lönesättningen i Handelsbanken sker lokalt. Som huvudregel fastställs lönen lokalt i lönesamtal mellan medarbetaren och dennes chef. Denna ordning har tillämpats med stor framgång under många år och innebär att chefer på alla nivåer regelbundet deltar i löneprocessen och tar ansvar för bankens lönepolitik och den egna enhetens personalkostnadsutveckling.

Lönen baseras på i förväg kända lönegrundande faktorer: arbetets art och svårighetsgrad, kompetens, prestationsförmåga och uppnådda arbetsresultat, ledarskap, marknaden och medarbetaren som bärare av bankens kultur.

Principer för ersättning till ledande befattningshavare

Aktieägarna beslutar på årsstämman om riktlinjer för ersättning till verkställande direktören och andra ledande befattningshavare. Riktlinjerna tillämpas på verkställande direktören, övriga Executive Directors och sådana styrelseledamöter i Handelsbanken som också är anställda i

banken. Beträffande årsstämmans riktlinjer från 2018 hänvisas till avsnittet Årsstämman 2018 på sidan 49.

Styrelsen beslutar om ersättning till de befattningshavare som omfattas av årsstämmans ersättningsriktlinjer (med undantag för de två styrelseledamöter som är anställda i Handelsbanken), tillsammans 16 personer (per den 31 december 2018). Styrelsen beslutar också om ersättning till chefer för kontrollfunktioner och vice verkställande direktörer som inte är ledande befattningshavare.

I enlighet med årsstämmans riktlinjer utgår ersättning endast i form av fast lön och avsättning till pension samt sedvanliga förmåner som till exempel tjänstebil. Som en del av ersättningen kan Handelsbanken även tillhandahålla en tjänstebostad efter särskilt beslut från styrelsen. Rörlig ersättning förekommer inte. Det finns inte heller avtal om avgångsvederlag. Uppsägningstiden från befattningshavarens sida är högst sex månader och från Handelsbankens sida högst tolv månader, eller, om banken säger upp avtalet senare än fem år efter inträde i gruppen av ledande befattningshavare, högst 24 månader.

Enligt årsstämmans riktlinjer är pensionsåldern normalt 65 år för nya befattningshavare. För befattningshavare som kvarstår i tjänst efter ordinarie pensionsålder gäller en ömsesidig uppsägningstid om högst sex månader.

Befattningshavarna erhåller tilldelning i Handelsbankens resultatandelssystem Oktogonen på samma villkor som alla andra anställda i banken och har även rätt att växla lön till pension på samma villkor som gäller för andra medarbetare. Ytterligare information om ersättning till ledande befattningshavare framgår i not K8 på sidorna 122–125. Arvoden från externa styrelseuppdrag för bankens räkning ska betalas in till banken.

Inför årsstämman 2019 föreslår styrelsen riktlinjer för ersättningar och andra anställningsvillkor till ledande befattningshavare enligt följande. Riktlinjerna ska inte påverka sådan ersättning till ledande befattningshavare som bestämts tidigare.

- De samlade totala ersättningarna ska vara marknadsmässiga.
- Ersättning ges endast i form av fast lön, avsättning till pension och sedvanliga löneförmåner. Banken kan efter särskilt beslut av styrelsen, tillhandahålla tjänstebostad. Rörliga ersättningsformer som bonus eller tienstiem förekommer inte.
- De ledande befattningshavarna omfattas, på samma villkor som alla medarbetare i banken, av resultatandelssystemet Oktogonen.
- Pensionsåldern är normalt 65 år. Pensionsförmåner är premiebaserade och kan utgå utöver kollektivavtalad pensionsplan.

- Uppsägningstiden är från befattningshavarens sida sex månader och från Handelsbankens sida högst tolv månader. Om banken säger upp avtalet senare än fem år efter inträde i gruppen ledande befattningshavare, utgör uppsägningstiden högst 24 månader. Härutöver utgår ingen avgångsersättning. Andra tider må följa av kollektivavtal eller arbetsrättsliga regler.
- Styrelsen ska ha rätt att undantagsvis frånga de fastställda riktlinjerna om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl för det.

Dessa riktlinjer ska tillämpas på verkställande direktören, övriga ledande befattningshavare och sådana styrelseledamöter i moderbolaget som också är anställda i banken.

Rörlig ersättning

I Handelsbanken beslutar styrelsen om ersättningspolicy. Ersättningspolicyens huvudprincip är att ersättning ska utgå som fast ersättning. Policyen medger dock att rörlig ersättning kan utgå. Styrelsen beslutar om det totala beloppets storlek.

Rörlig ersättning baseras på Handelsbankens lönegrundande faktorer och ska utformas så att den inte uppmuntrar till osunt risktagande. Det resultat som ligger till grund för rörlig ersättning riskjusteras och belastas med faktiska kostnader för det kapital och den likviditet som verksamheten kräver. Rörlig ersättning utgår som huvudregel endast kontant. I dotterbolag som bedriver fondverksamhet och i Heartwood utbetalas den rörliga ersättningen helt eller delvis i fondandelar.

Huvudregel för rörlig ersättning är att den ska vara föremål för uppskjutande med minst 40 procent i minst tre år. Rörlig ersättning som uppgår till särskilt höga belopp skjuts upp med 60 procent i fyra år. Utbetalning av och äganderätten till rörlig ersättning tillfaller den berättigade först efter utgången av uppskjutandeperioden. Uppskjuten ersättning kan bortfalla eller nedjusteras om det visar sig att förluster eller ökade risker och kostnader uppstår under uppskjutandeperioden eller i det fall utbetalning skulle bedömas oförsvarbar med hänsyn till bankens finansiella situation. Ingen medarbetare kan få en högre rörlig ersättning än 100 procent av sin fasta ersättning.

Styrelsens rapport om intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen

Redogörelsen för Handelsbankens process för intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen grundar sig på det ramverk som tagits fram av Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). Processen har utformats för att säkerställa att bankens principer för finansiell rapportering och intern kontroll efterlevs, samt att den finansiella rapporteringen är upprättad i överensstämmelse med lag, tillämpliga redovisningsstandarder och övriga krav på noterade bolag.

Kontrollmiljö

Det grundläggande för Handelsbankens interna kontroll avseende den finansiella rapporteringen är den kontrollmiljö som har beskrivits tidigare i bolagsstyrningsrapporten: organisationsstruktur, ansvarsfördelning, riktlinjer och styrande dokument.

Ytterligare en del av den interna kontrollprocessen är riskbedömningen – det vill säga identifiering och hantering av de risker som kan påverka den finansiella rapporteringen samt de kontrollaktiviteter som syftar till att förebygga, upptäcka och korrigera fel och avvikelser.

Riskbedömning

En viktig del av bankens riskbedömning är de självvärderingar som årligen utförs på regionbanker, dotterbolag, centrala avdelningar och utländska enheter. Risker avseende den finansiella rapporteringen är en del av denna totalanalys.

I en självvärdering definieras vilka händelser som utgör potentiella risker för verksamheten, och därefter uppskattas sannolikheten för och konsekvenserna av varje risk. Särskild hänsyn tas till risken för oegentligheter och risken för förlust eller förskingring av tillgångar. Med utgångspunkt från självvärderingen utformas en åtgärdsplan. Handelsbankens riskhantering i övrigt beskrivs i detalj i not K2 på sidorna 85–119 samt i bankens Pelare 3-rapport.

Kontrollaktiviteter

Olika kontrollaktiviteter finns inbyggda i hela processen för finansiell rapportering.

Group Finance ansvarar för koncernredovisning och koncernbokslut samt för ekonomiska och administrativa styrsystem. I avdelningens ansvar ingår även koncernens likviditet, internbank, kapitalbas, skatteanalys samt den koncerngemensamma myndighetsrapporteringen. Kapitalkraven beräknas dock av Group Risk Control. Group Finance ska vidare säkerställa att instruktioner av betydelse för den finansiella rapporteringen görs kända och tillgängliga för berörd personal. Riskkontrollen identifierar, kontrollerar och rapporterar risker för fel i bankens antaganden och bedömningar som ligger till grund för bankens finansiella rapportering.

Inom redovisnings- och controllerorganisationen sker fortlöpande avstämmningar och kontroller av redovisade belopp samt analyser av resultat och balansräkningar.

De ekonomiansvariga på regionbanker, dotterbolag, centrala avdelningar och utländska enheter ansvarar för att kontrollaktiviteterna i den finansiella rapporteringen för deras respektive enheter är ändamålsenliga, det vill säga att de är utformade för att förebygga, upptäcka och korrigera fel och avvikelser, samt att de står i överensstämmelse med interna riktlinjer och instruktioner. Vid varje kvartalsbokslut intygar enheterna att nyckelkontroller har utförts, att inga differenser föreligger samt att deras balans- och resultaträkning är korrekt. Chefen för Group Finance avrapporterar status av den interna kontrollen avseende den finansiella rapporteringen till revisionsutskottet vid varje kvartalsbokslut.

Chefen för Group Risk Control ansvarar för att inrätta och upprätthålla en värderingskommitté. Kommitténs roll är att stödja riskkontrollen, Group Finance samt lokala risk- och ekonomifunktioner i beslutsfattande inom värderings- och redovisningsfrågor. Kommittén behandlar värdering av finansiella tillgångar och skulder, inklusive derivat som värderas till verkligt värde, samt finansiella garantier. Värderingen avser såväl egna innehav som sådana som hålls för annans räkning. Kommittén ska säkerställa att värderingen följer externa regelverk, interna riktlinjer och gällande marknadspraxis.

En hög informationssäkerhet är en förutsättning för en god intern kontroll av den finansiella rapporteringen. Därför finns regler och riktlinjer för att säkerställa tillgänglighet, riktighet, sekretess och spårbarhet i informationen i affärssystemen.

Som ett led i arbetet med att kvalitetssäkra den finansiella rapporteringen har styrelsen inrättat ett revisionsutskott bestående av styrelsens ordförande samt tre styrelseledamöter. Utskottet behandlar kritiska redovisningsfrågor samt de finansiella rapporter som banken lämnar. Utskottet övervakar också effektiviteten i internkontrollen, internrevisionen och riskhanteringssystemen avseende den finansiella rapporteringen. Se vidare under rubriken Utskotts- och kommittéarbete på sidan 50.

Information och kommunikation

Banken har informations- och kommunikationsvägar som syftar till att främja fullständighet och riktighet i den finansiella rapporteringen. Koncernens övergripande redovisningsinstruktion och särskilda rutinbeskrivningar för bokslutsarbetet kommuniceras till berörda medarbetare via koncernens intranät. Det system som används för finansiell rapportering omfattar hela koncernen.

Uppföljning

Group Audit, Group Compliance och Group Risk Control samt redovisnings- och controlleravdelningarna följer upp att interna policyer, instruktioner och andra styrdokument efterlevs. Uppföljningen sker på central nivå, men också på lokal nivå – inom regionbanker, dotterbolag, centrala avdelningar och utländska enheter. I den policy som styrelsen har fastställt för internrevisionen framgår att den ska granska den interna styrningen och kontrollen samt utvärdera tillförlitligheten i koncernens finansiella rapportering. Internrevisionen beskrivs närmare på sidan 53. Koncernens informations- och kommunikationsvägar följs upp kontinuerligt för att säkerställa att dessa är ändamålsenliga för den finansiella rapporteringen.

Styrelse

Namn	Pär Boman Ordförande	Fredrik Lundberg Vice ordförande	Jon Fredrik Baksaas Ledamot	Hans Biörck Ledamot	Anders Bouvin Ledamot
Invald år	2006	2002	2003	2018	2017
Född	1961	1951	1954	1951	1958
Nationalitet	Svensk	Svensk	Norsk	Svensk	Svensk
Befattning och väsentliga styrelseuppdrag	Ordförande i Svenska Cellulosa AB SCA och Essity AB • Vice ordförande i AB Industrivärden • Ledamot i Skanska AB.	VD och koncernchef i L E Lundbergföretagen AB • Ordförande i Holmen AB, Hufvudstaden AB, AB Industrivärden • Ledamot i L E Lundbergföretagen AB, Skanska AB.	Ledamot i Telefonaktiebolaget LM Ericsson och Statnett SF.	Ordförande i Skanska AB och Trelleborg AB.	VD och koncernchef i Handelsbanken • Vice ordförande i Svenska Bankföreningen.
Bakgrund	2006–2015 VD i Handelsbanken	Koncernchef i L E Lundbergföretagen AB sedan 1981 • Verksam inom Lundbergs sedan 1977.	2008–2016 ledamot i GSM Association, ordförande 2013–2016 • 2002–2015 Telenorkoncernen, VD och koncernchef • 1989–2002 Telenorkoncernen, olika uppdrag inom ekonomi, ekonomistyrning och ledning • 1988–1989 Aker AS • 1985–1988 Stolt Nielsen Seaway AS • 1979–1985 Det Norske Veritas, Norge och Japan.	2001–2011 Skanska, vice VD och CFO • 1998–2001 Autoliv, CFO • 1997–1998 Egen verksamhet • 1977–1997 Olika positioner inom Esselte.	2010–2016 vice VD, chef för Handelsbanken UK • 2007–2010 vice VD, chef för regionbanken Norra Storbritannien • 2002–2007 vice VD, chef för Handelsbanken Danmark • 1999–2002 chef för Handelsbankens kontor i New York • Anställd i Handelsbanken sedan 1985.
Utbildning	Ingenjör och ekonomexamen.	Civilekonom och civilingenjör, ekon dr hc och tekn dr hc.	Civilekonom och PED från IMD.	Civilekonom.	Filosofie kandidat i ekonomi och nationalekonomi. Ekon dr hc vid London Institute of Banking & Finance.
Ersättning 2018 ¹	4 617 500 kr	1 316 250 kr	1 883 750 kr	795 000 kr	0 kr
Kreditkommitté Deltagande	Ordförande 11/11	10/11	9/11	8/11 ²	11/11
Revisionsutskott Deltagande	5/5	-	5/5	-	-
Ersättningsutskott Deltagande	Ordförande 7/7	-	-	-	-
Riskutskott Deltagande	5/5	-	5/5	-	-
Styrelsemöten Deltagande	Ordförande 11/11	10/11	11/11	9/11 ²	11/11
Egna och närståendes aktieinnehav	125 077, varav 25 077 i indirekt innehav ³ .	61 775 000	3 800	5 000	64 571, varav 49 571 i indirekt innehav ³ . Konvertibel 2014 till nominellt belopp: 5 869 254 kr.
Beroende/oberoende	Ej oberoende i förhållande till banken och bankledningen (tidigare VD). Ej oberoende i förhållande till större aktieägare (vice ordförande i AB Industrivärden).	Oberoende i förhållande till banken och bankledningen. Ej oberoende i förhållande till större aktieägare (ordförande i AB Industrivärden).	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Ej oberoende i förhållande till banken och bankledningen (VD). Oberoende i förhållande till större aktieägare.
Antal uppdrag ⁴ Faktiskt antal uppdrag ⁵	5 ⁶ 14	4 ⁶ 9	4 5	3 5	1 4

¹ Av årsstämman beslutad ersättning. Summan av ersättningar till styrelsen uppgick 2018 till 15 057 500 kronor.

² Ledamot i styrelsen/utskottet från mars 2018.

³ Indirekt innehav av aktier i Handelsbanken via vinstandelsstiftelsen Oktogonen.

⁴ Antal uppdrag beräknat enligt Lag (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse 10:8 b § varvid sammanräkning får ske av uppdrag inom samma koncern och i bolag där banken har ett kvalificerat innehav. Uppdrag i organisationer utan huvudsakligt kommersiellt syfte, bland annat vissa stiftelser och ideella föreningar, medräknas inte.

⁵ Antal uppdrag utan hänsynstagande till i fotnot 4 nämnda beräkningsprinciper.

⁶ Har beviljats tillstånd av Finansinspektionen att inneha ett ytterligare uppdrag som styrelseledamot i enlighet med Lag (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse 10:8 b § 3 st.

Kerstin Hessius Ledamot	Jan-Erik Höög Ledamot	Ole Johansson Ledamot	Lise Kaae Ledamot	Bente Rathe Ledamot	Charlotte Skog Ledamot
2016	2017	2012	2015	2004	2012
1958	1969	1951	1969	1954	1964
Svensk	Svensk	Finsk	Dansk	Norsk	Svensk
VD Tredje AP-fonden • Ledamot i Vasakronan AB, Hemsö Fastighets AB, Trenum AB, Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB AB samt Öresundsbro Konsortiet.	Chef Private Banking och stf chef Affärsstöd i Handels- banken Sydöstra Sverige • Ordförande i Stiftelsen Oktogonen.	Ordförande i Hartwall Capital Oy Ab • Ledamot i Konecra- nes Oyj Abp.	VD HeartLand A/S • Ledamot i Whiteway A/S och olika bolag inom Heartland- koncernen.	Ordförande i Ecohz AS och Cenium AS (båda bolagen är dotterbolag till Strawberry Invest AS).	Banktjänsteman i Handels- banken • Ledamot i Finans- förbundet, Stiftelsen Oktogo- nen.
2001–2004 Stockholmsbörs- en, VD • 1999–2000 Sveri- ges Riksbank, vice riksbanks- chef • 1998 Danske Bank, VD Asset Management • 1990–1997 ABN Amro Bank/ Alfred Berg • 1989–1990 Finanstidningen • 1986–1989 Riksgälden • 1985–1986 Sveriges Riksbank • 1984–1985 Statskontoret.	Innehaft olika positioner i Handelsbanken • Anställd sedan 1991.	1975–2011 innehaft olika uppdrag inom Wärtsilä- (Metra) koncernen med ett avbrott för Valmet 1979–1981 • Koncernchef 2000–2011.	1992–2008 PricewaterhouseCoopers.	1999–2002 vice koncernchef Gjensidige NOR (VD livbola- get, ordförande Fond- och Kapitalförvaltningsbolaget) • 1996–1999 VD Gjensidige Bank AS • 1993–1996 VD Elcon Finans AS • 1991– 1993 vice VD Forenede Forsi- kring • 1989–1991 Ekonomi- direktör Forenede Forsikring • 1977–1989 Kredit- och ekonomichef E.A. Smith AS.	Innehaft olika positioner i Handelsbanken • Anställd sedan 1989.
Civilekonom.	Ekonomiskt gymnasium, marknadsekonom (IHM Business School).	Diplomekonom.	Auktoriserad revisor.	Civilekonom och MBA.	Ekonomiskt gymnasium.
955 000 kr	0 kr	1 955 000 kr	1 341 250 kr	2 033 750 kr	0 kr
-	Suppleant	9/11	-	11/11	Suppleant
-	-	5/5	3/5 ²	Ordförande 5/5	1
-	-	7/7	-	7/7	-
Ordförande 3/5 ²	-	5/5	3/5 ²	5/5	-
11/11	11/11	11/11	11/11	11/11	11/11
8 700	28 855, varav 28 855 i indirekt innehav [*] . Konvertibel 2014 till nominellt belopp: 1 188 742 kr.	93 545	2 560	0	28 563, varav 27 847 i indirekt innehav [*] . Konvertibel 2014 till nominellt belopp: 251 744 kr.
Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Ej oberoende i förhållande till banken och bankledningen (anställd). Ej oberoende i förhållande till större aktieägare (ordförande i Stiftelsen Oktogonen).	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Ej oberoende i förhållande till banken och bankledningen (anställd). Ej oberoende i förhållande till större aktieägare (ledamot i Stiftelsen Oktogonen).
4 10	2 3	2 4	3 53	2 3	3 7

Styrelsens sekreterare och chef Corporate Governance

Klas Tollstadius

Styrelsens sekreterare och chef Corporate Governance • Född 1954
• Anställd i Handelsbanken 1991 • Aktieinnehav* 39 541, varav 26 235 i indirekt innehav**
• Konvertibel 2014: 5 617 510 kr.

* Direkt innehav av aktier och konvertibler avser såväl eget som närståendes innehav.

** Indirekt innehav av aktier i Handelsbanken via vinstandelsstiftelsen Oktogonen.

Senior Management

samt Audit och Whistleblowing Function

Executive Directors¹ i Senior Management

Namn	Befattning	Född	Anställd	Aktieinnehav	Konvertibel 2014 ²
Nina Arkilahti	CEO, Handelsbanken Finland	1967	1995	Aktieinnehav* 21 387, varav 14 190 i indirekt innehav**	5 617 510 kr
Per Beckman	Chief Credit Officer, Group Credits	1962	1993	Aktieinnehav* 14 175, varav 14 175 i indirekt innehav**	5 617 510 kr
Pål Bergström	Chief Compliance Officer, Group Compliance	1967	2015	Aktieinnehav* 7 166, varav 7 166 i indirekt innehav**	–
Anders Bouvin	President and Group Chief Executive	1958	1985	Aktieinnehav* 64 571, varav 49 571 i indirekt innehav**	5 869 254 kr
Maria Hedin	CRO, Group Risk Control	1964	2010	Aktieinnehav* 4 706, varav 4 460 i indirekt innehav**	5 176 431 kr
Joakim Jansson	Head, Business Support Capital Markets	1976	2006	Aktieinnehav* 7 116, varav 7 116 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Agneta Lilja	CIO, Group IT	1961	1985	Aktieinnehav* 48 627, varav 48 627 i indirekt innehav**	5 617 510 kr
Rolf Marquardt	CFO, Group Finance	1964	2002	Aktieinnehav* 10 184, varav 10 184 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Lars Moesgaard	CEO, Handelsbanken Denmark	1968	1988	Aktieinnehav* 9 137, varav 7 694 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Stina Petersson	Chief Human Resources Officer, Group HR	1965	1985	Aktieinnehav* 40 687, varav 40 687 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Mikael Sørensen	CEO, Handelsbanken UK	1966	1994	Aktieinnehav* 8 653, varav 8 653 i indirekt innehav**	5 617 510 kr
Dag Tjernsø	CEO, Handelsbanken Norway	1962	1988	Aktieinnehav* 17 158, varav 17 158 i indirekt innehav**	5 436 030 kr
Jens Wiklund	CEO, Handelsbanken the Netherlands	1975	1997	Aktieinnehav* 12 752, varav 12 752 i indirekt innehav**	835 878 kr
Carina Åkerström	Deputy Group Chief Executive. Head, Handelsbanken Stockholm	1962	1986	Aktieinnehav* 28 820, varav 28 820 i indirekt innehav**	5 617 510 kr

¹ Executive Directors ingår i Senior Management och är Handelsbankens ledande befattningshavare enligt aktiebolagslagens definition och dessutom den verkställande ledningen enligt Finansinspektionens definition.

Övriga i Senior Management

Namn	Befattning	Född	Anställd	Aktieinnehav	Konvertibel 2014 ²
Katarina Berner Frösödal	Chief Operating Officer, Handelsbanken Sweden	1956	1979	Aktieinnehav* 1 484, varav 1 484 i indirekt innehav**	5 617 510 kr
Klas Bornälv	Head, Group Infrastructure	1971	1997	Aktieinnehav* 13 898, varav 13 898 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Magnus Ericson	Head, Handelsbanken Northern Sweden	1968	1988	Aktieinnehav* 25 324, varav 24 324 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Anders Fagerdahl	Head, Handelsbanken South East Sweden	1969	1988	Aktieinnehav* 28 287, varav 28 287 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Ingela Forsberg	Head, Handelsbanken Northern UK	1977	2000	Aktieinnehav* 11 541, varav 11 541 i indirekt innehav**	–
Mikael Hallåker	Chairman of subsidiary	1959	2001	Aktieinnehav* 10 752, varav 10 752 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
John Hodson	Head, Handelsbanken Southern UK	1961	2007	Aktieinnehav* 2 159, varav 2 159 i indirekt innehav**	1 340 957 kr
Elisabet Jamal Bergström	Chief Communications and Sustainability Officer, Group Communications & Sustainability	1968	1994	Aktieinnehav* 15 984, varav 12 372 i indirekt innehav**	251 744 kr
Maria Lidström Andersson	CEO, Stadshypotek	1971	1995	Aktieinnehav* 16 741, varav 16 441 i indirekt innehav**	835 878 kr
Dan Lindwall	Acting Head, Markets & Asset Management	1965	2000	Aktieinnehav* 12 904, varav 12 904 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Katarina Ljungqvist	Head, Handelsbanken Western Sweden	1965	1989	Aktieinnehav* 28 514, varav 28 514 i indirekt innehav**	5 617 510 kr
Nick Lowe	Head, Handelsbanken Central UK	1958	2007	Aktieinnehav* 2 088, varav 2 088 i indirekt innehav**	5 152 092 kr
Suzanne Minifie	Head, Handelsbanken Yorkshire and North East UK	1972	2006	Aktieinnehav* 1 797, varav 1 797 i indirekt innehav**	1 355 187 kr
Juha Rantamaa	Head, Group IT Operations & Development	1964	2011	Aktieinnehav* 11 747, varav 11 747 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Hannu Saari	Chief Financial Crime Prevention Officer, Group Financial Crime Prevention	1963	1997	Aktieinnehav* 14 850, varav 14 850 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Louise Sander	CEO, Handelsbanken Liv Pension & Life	1969	2013	Aktieinnehav* 1 726, varav 1 726 i indirekt innehav**	1 188 742 kr
Göran Stille	Chairman of subsidiary	1966	1987	Aktieinnehav* 24 075, varav 14 175 i indirekt innehav**	5 617 510 kr
Chris Teasdale	Head, Handelsbanken South West UK	1970	2007	Aktieinnehav* 2 223, varav 2 223 i indirekt innehav**	972 092 kr
Martin Wasteson	Chief Legal Officer, Group Legal	1971	2012	Aktieinnehav* 2 315, varav 2 315 i indirekt innehav**	–
Pontus Åhlund	Head, Handelsbanken Central Sweden	1963	1983	Aktieinnehav* 49 872, varav 41 305 i indirekt innehav**	5 617 510 kr

Audit och Whistleblowing Function, oberoende av Senior Management

Tord Jonerot	Chief Audit Executive, Group Audit	1958	1990	Aktieinnehav* 27 392, varav 27 392 i indirekt innehav**	5 617 510 kr
--------------	------------------------------------	------	------	---	--------------

* Direkt innehav av aktier och konvertibler avser såväl eget som närståendes innehav.

** Indirekt innehav av aktier i Handelsbanken via vinstandelsstiftelsen Oktogonen.

² Se not K38.

Koncernen

Finansiella rapporter

Koncernen

INNEHÅLL

Resultaträkning	64	K24 Immateriella tillgångar	142
Totalresultat	65	K25 Fastigheter och inventarier	143
Balansräkning	66	K26 Övriga tillgångar	144
Förändring i eget kapital	68	K27 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	144
Kassaflödesanalys	70	K28 Skulder till kreditinstitut	144
Noter Koncernen	71	K29 In- och upplåning från allmänheten	145
K1 Redovisningsprinciper och andra utgångspunkter vid upprättande av de finansiella rapporterna	71	K30 Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	145
K2 Risk- och kapitalhantering	85	K31 Emitterade värdepapper	146
K3 Räntenetto	120	K32 Korta positioner	146
K4 Provisionsnetto	120	K33 Försäkringsskulder	146
K5 Nettoresultat av finansiella transaktioner	121	K34 Skatter	147
K6 Riskresultat försäkring	121	K35 Avsättningar	148
K7 Övriga intäkter	121	K36 Övriga skulder	148
K8 Personalkostnader	122	K37 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	148
K9 Övriga kostnader	126	K38 Efterställda skulder	149
K10 Kreditförluster	126	K39 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder	150
K11 Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	132	K40 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde	152
K12 Resultat per aktie	132	K41 Ställda och mottagna säkerheter samt överförda finansiella tillgångar	155
K13 Övrig utlåning till centralbanker	132	K42 Eventualförpliktelser	156
K14 Utlåning till övriga kreditinstitut	133	K43 Leasing	157
K15 Utlåning till allmänheten	133	K44 Segmentinformation	158
K16 Räntebärande värdepapper	134	K45 Geografisk information	160
K17 Aktier och andelar	134	K46 Tillgångar och skulder i valuta	161
K18 Andelar i intresseföretag	135	K47 Upplysningar om närstående	162
K19 Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	135	K48 Händelser efter balansdagen	162
K20 Innehav i icke-konsoliderade strukturerade företag	135	K49 Övergång till IFRS 9	163
K21 Derivatinstrument	136	K50 Kapitaltäckning	165
K22 Säkingsredovisning	137		
K23 Kvittning av finansiella instrument	141		

Resultaträkning Koncernen

Koncernen		2018	2017
mkr			
Ränteintäkter	Not K3	49 171	42 092
varav ränteintäkter enligt effektivräntemetoden samt räntor på derivat för säkring		48 341	41 657
Räntekostnader	Not K3	-17 885	-12 326
Räntenetto		31 286	29 766
Provisionsintäkter	Not K4	12 183	11 539
Provisionskostnader	Not K4	-1 936	-1 821
Provisionsnetto		10 247	9 718
Nettoresultat av finansiella transaktioner	Not K5	908	1 271
Riskresultat försäkring	Not K6	106	142
Övriga utdelningsintäkter		218	591
Andelar i intresseföretags resultat	Not K18	0	14
Övriga intäkter	Not K7	1 005	172
Summa intäkter		43 770	41 674
Personalkostnader	Not K8	-13 465	-12 472
Övriga kostnader	Not K9	-6 712	-5 889
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	Not K24, K25	-713	-619
Summa kostnader		-20 890	-18 980
Resultat före kreditförluster		22 880	22 694
Kreditförluster, netto	Not K10	-881	-1 683
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	Not K11	14	14
Rörelseresultat		22 013	21 025
Skatter	Not K34	-4 656	-4 923
Årets resultat		17 357	16 102
varav tillhör			
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB		17 354	16 099
Minoritet		3	3
Resultat per aktie, total verksamhet, kr	Not K12	8,93	8,28
efter utspädning	Not K12	8,84	8,20

Totalresultat Koncernen

Koncernen mkr	2018	2017
Årets resultat	17 357	16 102
Övrigt totalresultat		
Poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen		
Förmånsbestämda pensionsplaner	-4 405	3 919
Egetkapitalinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	-188	
Skatt på poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	978	-864
varav förmånsbestämda pensioner	977	-864
varav egetkapitalinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	1	
Summa poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	-3 615	3 055
Poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen		
Kassafliödessäkringar	768	-2 350
Skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	-12	
Instrument tillgängliga för försäljning (IAS 39)		-470
Årets omräkningsdifferens	-188	-2 241
varav säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet	-850	-1 509
Skatt på poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	38	844
varav kassafliödessäkringar	-159	517
varav skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	3	
varav instrument tillgängliga för försäljning (IAS 39)		-5
varav säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet	194	332
Summa poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	606	-4 217
Summa övrigt totalresultat	-3 009	-1 162
Årets totalresultat	14 348	14 940
varav tillhör		
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	14 345	14 940
Minoritet	3	0

Årets omklassificeringar till resultaträkningen framgår av Förändring i eget kapital.

Under 2018 uppgick övrigt totalresultat till -3 009 mkr (-1 162) efter skatt. Resultaten av samtliga poster inom övrigt totalresultat kan för enskilda perioder vara volatila till följd av förändringar i diskonteringsränta, valutakurser och inflation.

I årsbokslutet 2017 var pensionsnettot, nettot av pensionsförpliktelserna och förvaltningstillgångarna, en tillgång. Vid utgången av 2018 var pensionsnettot en skuld. Övrigt totalresultat har påverkats negativt under perioden januari till december med -3 428 mkr efter skatt avseende förmånsbestämda pensionsplaner, medan jämförelseperioden hade en positiv effekt med 3 055 mkr efter skatt. De huvudsakliga orsakerna till periodens förändring är att förvaltningstillgångarna har minskat kraftigt sedan årsskiftet 2017 samt att pensionsförpliktelserna har ökat till följd av att diskonteringsräntan avseende det svenska pensionsåtagandet minskat till 2,00% jämfört med 2,20% sedan årsskiftet 2017.

Merparten av koncernens långfristiga upplåning är säkrad med derivat där samtliga kassafliöden är matchade fram till förfall. I kassafliödessäkringen hanteras risken för variationer i kassafliöden hänförliga till förändringar i rörlig ränta och valuta på ut- och upplåning. Underliggande upplåning och den tillgång som finansieras värderas till upplupet anskaffningsvärde, medan derivaten som säkrar dessa poster marknadsvärderas. Resultateffekten av marknadsvärderingen redovisas under posten Kassafliödessäkringar. Över tid går dessa värden till noll vid förfall för varje enskild säkring men innebär volatilitet i övrigt totalresultat under löptiden. Sådana värdeförändringar på säkringsderivat i kassafliödessäkringar uppgick under året till 609 mkr (-1 833) efter skatt. Värdeförändringarna härrör i viss mån från valutakursförändringar men framförallt från förändringar i respektive valutas diskonteringsräntor. Under året har -39 mkr (-22) omklassificerats till resultatet till följd av ineffektivitet.

Orealiserade värdeförändringar på eget kapitalinstrument respektive skuldinstrument som klassificerats som verkligt värde via övrigt totalresultat har påverkat med -187 mkr (-488) respektive -9 mkr (12) efter skatt.

Orealiserade valutakurseffekter för omräkning av utländska filialer och dotterbolag till koncernens rapporteringsvaluta samt effekten av säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet har påverkat övrigt totalresultat under året med 6 mkr (-1 909) efter skatt.

Balansräkning Koncernen

Koncernen mkr		2018	2017
TILLGÅNGAR			
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		317 217	226 314
Övrig utlåning till centralbanker	Not K13	33 557	38 920
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	Not K16	122 260	129 006
Utlåning till övriga kreditinstitut	Not K14	22 137	20 250
Utlåning till allmänheten	Not K15	2 189 092	2 065 761
Värdeförändring på räntesäkrad post i portföljsäkring		33	36
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not K16	50 729	49 601
Aktier och andelar	Not K17	13 821	14 052
Andelar i intresseföretag	Not K18	259	297
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	Not K19	136 346	135 617
Derivatinstrument	Not K21	58 041	56 070
Återförsäkringstillgångar		12	14
Immateriella tillgångar	Not K24	10 455	9 861
Fastigheter och inventarier	Not K25	2 229	2 238
Aktuella skattefordringar		617	242
Uppskjutna skattefordringar	Not K34	1 044	399
Tillgångar som innehas för försäljning		19	
Pensionstillgångar	Not K8	-	1 239
Övriga tillgångar	Not K26	16 880	10 715
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Not K27	3 426	6 345
Summa tillgångar	Not K39	2 978 174	2 766 977
SKULDER OCH EGET KAPITAL			
Skulder till kreditinstitut	Not K28	194 082	174 820
In- och upplåning från allmänheten	Not K29	1 008 487	941 967
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	Not K30	136 346	135 617
Emitterade värdepapper	Not K31	1 394 647	1 276 595
Derivatinstrument	Not K21	17 360	24 876
Korta positioner	Not K32	6 163	2 072
Försäkringsskulder	Not K33	542	549
Aktuella skatteskulder		1 118	394
Uppskjutna skatteskulder	Not K34	5 786	6 853
Avsättningar	Not K35	222	153
Pensionsskulder, netto	Not K8	3 226	-
Övriga skulder	Not K36	12 984	15 863
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not K37	3 865	12 718
Efterställda skulder	Not K38	51 085	32 896
Summa skulder	Not K39	2 835 913	2 625 373
Minoritetsintresse		12	11
Aktiekapital		3 013	3 013
Överkursfond		5 629	5 629
Reserver		5 098	8 106
Balanserad vinst		111 155	108 746
Årets resultat, tillhörande aktieägare i Svenska Handelsbanken AB		17 354	16 099
Summa eget kapital		142 261	141 604
Summa skulder och eget kapital		2 978 174	2 766 977

Ändrad presentation upplupna räntor Koncernen		Redovisat värde 31 dec 2018	Ändrad presentation av upplupna räntor	Värde utan ändrad presentation av upplupna räntor
mkr				
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		317 217	102	317 115
Övrig utlåning till centralbanker	Not K13	33 557	-6	33 563
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	Not K16	122 260	322	121 938
Utlåning till övriga kreditinstitut	Not K14	22 137	63	22 074
Utlåning till allmänheten	Not K15	2 189 092	3 119	2 185 973
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not K16	50 729	216	50 513
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Not K27	3 426	-3 816	7 242
Summa		2 738 418	-	2 738 418
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	Not K28	194 082	204	193 878
In- och upplåning från allmänheten	Not K29	1 008 487	780	1 007 707
Emitterade värdepapper	Not K31	1 394 647	7 070	1 387 577
Korta positioner	Not K32	6 163	32	6 131
Efterställda skulder	Not K38	51 085	1 193	49 892
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not K37	3 865	-9 279	13 144
Summa		2 658 329	-	2 658 329

Från och med 2018 presenterar Handelsbanken avtalsenliga upplupna räntor för finansiella tillgångar och finansiella skulder som en del av det redovisade värdet för tillgången eller skulden i balansräkningen. Storleken på den totala balansräkningen har inte påverkats. Presentationen av historiska jämförelsetal har inte ändrats; tidigare års avtalsenliga upplupna räntor för finansiella tillgångar och finansiella skulder presenteras fortsatt under posterna Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter respektive Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter i balansräkningen.

I tabellen ovan visas effekten på påverkade balansrader per 31 december 2018 om den ändrade presentationen av upplupna räntor inte hade genomförts.

Förändring i eget kapital Koncernen

Koncernen 2018									
mkr	Aktie- kapital	Överkurs- fond	Förmåns- bestämda pensions- planer	Säkrings- reserv	Verkligt värde- reserv	Omräknings- reserv	Balanserade vinstmedel inkl årets resultat	Minoritet	Totalt
Utgående eget kapital 2017	3 013	5 629	4 711	654	499	2 242	124 845	11	141 604
Effekt av övergång till IFRS 9					1		-640		-639
Skatteeffekt vid övergång till IFRS 9					0		139		139
Ingående eget kapital 2018	3 013	5 629	4 711	654	500	2 242	124 344	11	141 104
Årets resultat							17 354	3	17 357
Övrigt totalresultat			-3 428	609	-196	6		0	-3 009
varav omklassificering inom eget kapital			1		-5	-1 388			-1 392
Årets totalresultat			-3 428	609	-196	6	17 354	3	14 348
Omklassificerat till balanserat resultat							1 392		1 392
Utdelning							-14 581		-14 581
Effekter av konvertibla förlagslån	0	0							0
Förändring av minoritetsintressen								-2	-2
Utgående eget kapital 2018	3 013	5 629	1 283	1 263	304	2 248	128 509	12	142 261

Koncernen 2017									
mkr	Aktie- kapital	Överkurs- fond	Förmåns- bestämda pensions- planer	Säkrings- reserv	Verkligt värde- reserv	Omräknings- reserv	Balanserade vinstmedel inkl årets resultat	Minoritet	Totalt
Ingående eget kapital 2017	3 013	5 628	1 656	2 487	974	4 151	118 466	6	136 381
Årets resultat							16 099	3	16 102
Övrigt totalresultat			3 055	-1 833	-475	-1 909		0	-1 162
Årets totalresultat			3 055	-1 833	-475	-1 909	16 099	3	14 940
Utdelning							-9 721		-9 721
Effekter av konvertibla förlagslån	0	1							1
Förändring av minoritetsintressen							1	2	3
Utgående eget kapital 2017	3 013	5 629	4 711	654	499	2 242	124 845	11	141 604

I omräkningsreserven ingår omräkningseffekter avseende koncernens utländska filialers balans- och resultaträkningar. Ackumulerade omräkningseffekter tas upp till beskattning vid nedläggning eller avyttring av sådan filial. Skattereglerna avseende beskattning av omräkningseffekter är mycket komplicerade och därför föremål för olika tolkningar. Det kan därför inte uteslutas att omräkningseffekter kan komma att behöva tas upp till beskattning vid en tidigare tidpunkt än en avyttring/nedläggning.

Under perioden januari–december 2018 hade konvertibler till ett nominellt värde av 0 mkr (1) avseende konvertibla förlagslån konverterats till 1 609 A-aktier (22 151). Vid räkenskapsårets slut uppgick antalet egna aktier i handelslagret till 0 aktier (0).

Specifikation av förändringar i eget kapital

Förändring av säkringsreserv		
mkr	2018	2017
Säkringsreserv vid årets ingång	654	2 487
Kassaflödessäkring		
Effektiv del av förändringen i verkligt värde		
Ränterisk	-536	
Valutakursrisk	1 304	
Orealiserade värdeförändringar		-1 601
Omklassificerat till resultaträkningen ¹	-	-232
Skatt	-159	
Säkringsreserv vid årets utgång	1 263	654
Förändring av verkligt värdereserv		
mkr	2018	2017
Verkligt värdereserv vid utgången av 2017	499	974
Effekt av övergång till IFRS 9	1	
Verkligt värdereserv vid årets ingång	500	
Orealiserade värdeförändringar – egetkapitalinstrument	-187	
Realiserade värdeförändringar – egetkapitalinstrument	5	
Orealiserade värdeförändringar – skuldinstrument	-10	
Förändring av reserv för förväntade kreditförluster – skuldinstrument	1	
Orealiserad värdeförändring för kvarvarande samt nya innehav (IAS 39)		-472
Omklassificerat till balanserade vinstmedel – egetkapitalinstrument	-5	
Omklassificerat till resultaträkningen – skuldinstrument ²	-	
Omklassificerat till resultaträkningen – egetkapitalinstrument (IAS 39)		-3
Verkligt värdereserv vid årets utgång	304	499
Förändring av omräkningsreserv		
mkr	2018	2017
Omräkningsreserv vid årets ingång	2 242	4 151
Förändring av omräkningsdifferens hänförlig till filialer	1 520	-1 902
Förändring av omräkningsdifferens hänförlig till dotterbolag	-128	-13
Omklassificerat till resultaträkningen ³	2	6
Omklassificerat till balanserade vinstmedel ⁴	-1 388	
Omräkningsreserv vid årets utgång	2 248	2 242

¹ Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 1 651 mkr.² Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post - mkr.³ Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 0 mkr (1).⁴ Skatt som omklassificerats till balanserade vinstmedel hänförlig till denna post 335 mkr.

Kassaflödesanalys Koncernen

Koncernen mkr	2018	2017
LÖPANDE VERKSAMHET		
Rörelseresultat, total verksamhet	22 013	21 025
varav inbetalda räntor	50 266	42 045
varav utbetalda räntor	-17 648	-14 902
varav inbetalda utdelningar	372	686
Justering för ej kassaflödespåverkande poster i rörelseresultatet		
Kreditförluster	1 057	1 872
Orealiserade värdeförändringar	1 589	907
Av- och nedskrivningar	713	619
Betalda inkomstskatter	-5 106	-5 723
Förändring i den löpande verksamhetens tillgångar och skulder		
Övrig utlåning till centralbanker	5 363	-13 393
Utlåning till övriga kreditinstitut	-1 887	11 097
Utlåning till allmänheten	-124 830	-103 787
Räntebärande värdepapper och aktier	4 872	-12 883
Skulder till kreditinstitut	19 262	-3 960
In- och upplåning från allmänheten	66 520	112 631
Emitterade värdepapper	118 051	14 831
Derivatinstrument, nettopositioner	-9 381	20 080
Korta positioner	4 178	646
Fondlikvidfordringar och fondlikvidskulder	-7 311	-393
Övrigt	-18 441	-3 678
Kassaflöde från löpande verksamhet	76 662	39 891
INVESTERINGSVERKSAMHET		
Förvärv av och tillskott till intresseföretag	-219	-76
Försäljning av aktier och andelar	262	14
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	-695	-724
Avyttring av materiella anläggningstillgångar	312	273
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar	-786	-701
Kassaflöde från investeringsverksamhet	-1 126	-1 214
FINANSIERINGSVERKSAMHET		
Emission efterställda skulder	15 449	-
Utbetald utdelning	-14 581	-9 721
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	868	-9 721
varav valutakursförändringar	4 132	-504
Årets kassaflöde	76 404	28 956
Likvida medel vid årets början	226 314	199 362
Kassaflöde från löpande verksamhet	76 662	39 891
Kassaflöde från investeringsverksamhet	-1 126	-1 214
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	868	-9 721
Kursdifferens i likvida medel	14 499	-2 004
Likvida medel vid årets slut	317 217	226 314

Kassaflödesanalysen har upprättats i enlighet med den indirekta metoden, vilket innebär att rörelseresultatet har justerats för transaktioner som inte medfört in- eller utbetalningar, till exempel avskrivningar och kreditförluster.

Likvida medel definieras som kassa och tillgodohavanden hos centralbanker.

Noter Koncernen

K1 Redovisningsprinciper och andra utgångspunkter vid upprättande av de finansiella rapporterna

INNEHÅLL

1. Lag- och föreskriftsenlighet
2. Förändrade redovisningsprinciper
3. Förändringar i IFRS som ännu inte tillämpats
4. Koncernredovisning och presentation
5. Segmentrapportering
6. Tillgångar och skulder i utländsk valuta
7. Redovisning och bortbokning av finansiella instrument i balansräkningen
8. Finansiella instrument
9. Principer för värdering av finansiella tillgångar och skulder till verkligt värde
10. Kreditförluster
11. Säkringsredovisning
12. Leasing
13. Försäkringsverksamhet
14. Immateriella tillgångar
15. Fastigheter och inventarier
16. Avsättningar
17. Eget kapital
18. Intäkter
19. Ersättningar till anställda
20. Skatter
21. Uppskattningar och väsentliga bedömningar

1. LAG- OCH FÖRESKRIFTSENLIGHET

Grunder för redovisningen

Koncernredovisningen är upprättad i enlighet med de internationella redovisningsstandarder (IFRS) och tolkningar av dessa standarder som antagits av EU. Därutöver tillämpas de tillägg som följer av lagen 1995:1559 om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) och av Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd FFFS 2008:25 om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. I koncernredovisningen tillämpas även RFR 1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner samt uttalanden från Rådet för finansiell rapportering.

Moderbolagets redovisningsprinciper framgår av not M1.

Avgivande och fastställelse av årsredovisningen

Års- och koncernredovisningen godkändes för utfärdande av styrelsen den 5 februari 2019 och blir föremål för fastställelse på årsstämman den 27 mars 2019.

2. FÖRÄNDRADE REDOVISNINGSPRINCIPER

Den 1 januari 2018 trädde IFRS 9 Finansiella instrument, som ersatte IAS 39, ikraft för tillämpning inom EU. Handelsbanken tillämpar sedan den 1 januari 2018 de nya reglerna för klassificering och värdering samt nedskrivning. Handelsbanken har valt att fortsätta tillämpa

säkringsredovisningsreglerna i IAS 39, i enlighet med övergångsbestämmelserna i IFRS 9.

De nya reglerna för klassificering och värdering har medfört ändrade klassificeringsregler och nya värderingskategorier för finansiella tillgångar och skulder. De nya reglerna för nedskrivning har medfört att modellen baserad på inträffade kreditförluster ersatts med en modell baserad på förväntade kreditförluster. Handelsbanken har inte räknat om jämförelsetalen för tidigare perioder vid övergångstillfället, utan justeringar av redovisade värden på finansiella tillgångar och skulder vid övergångstillfället den 1 januari 2018 har redovisats över balanserade vinstmedel i eget kapital.

Koncernens ingående balanserade vinstmedel minskade med 640 miljoner kronor före skatt i och med övergången till IFRS 9, varav 24 miljoner kronor är hänförliga till de nya reglerna för klassificering och värdering och 616 miljoner kronor till de nya reglerna för nedskrivning. Handelsbanken visar övergången till IFRS 9 i tabell, vilken framgår på sidan 163 för koncernen och på sidan 225 för moderbolaget. Handelsbanken tillämpar inte de beslutade övergångsreglerna avseende kapitaltäckningen, utan IFRS 9 påverkar kapitaltäckningen i sin helhet.

Även IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder trädde ikraft den 1 januari 2018. IFRS 15 introducerar en ny modell för att fastställa hur och när redovisning av intäkter ska ske. Standarden gäller inte för finansiella instrument, försäkringsavtal och leasingavtal. Vid implementeringen av standarden valde Handelsbanken att tillämpa den modifierade retrospektiva metoden, med effekten av den första tillämpningen på dagen för införandet av standarden och ingen omräkning av jämförande perioder. Övergången till IFRS 15 har medfört utökade upplysningskrav, men har i övrigt inte haft någon inverkan på Handelsbankens finansiella rapporter, kapitaltäckning eller stora exponeringar. Att banken inte påverkas av någon initial effekt vid övergången till IFRS 15 beror på att sedan tidigare tillämpade principer för intäktsredovisning är i överensstämmelse med kraven i IFRS 15.

De redovisningsprinciper och beräkningsmetoder som tillämpats av koncernen under räkenskapsåret överensstämmer i övrigt med de principer som tillämpades i årsredovisningen 2017.

3. FÖRÄNDRINGAR I IFRS SOM ÄNNU INTE TILLÄMPATS

IFRS 16 Leasingavtal

IFRS 16 Leasingavtal har antagits av EU och ska tillämpas från och med räkenskapsåret 2019. Den största förändringen som den nya standarden medför är att alla leasingkontrakt (med undantag för kortfristiga leasingkontrakt

och leasingkontrakt av mindre värde) ska redovisas som en tillgång (nyttjanderätt) och som en skuld i leasetagarens balansräkning. I resultaträkningen ersätts den linjära operationella leasingkostnaden med en kostnad för avskrivning av den leasade tillgången och en räntekostnad hänförlig till leaseingskulden. Standarden medför nya upplysningskrav men för leasegivare är dessa i stort sett oförändrade. Handelsbanken har valt att inte tillämpa standarden i förtid. Den huvudsakliga påverkan på koncernens redovisning härrör från redovisningen av hyreskontrakt avseende lokaler. Handelsbanken har för avsikt att tillämpa den modifierade retrospektiva metoden vid implementeringen av standarden. Jämförelsesiffrorna kommer således ej att räknas om. Banken bedömer att tillgången (nyttjanderätterna) vid övergången till IFRS 16 per den 1 januari 2019 uppgår till cirka 4 miljarder kronor och leaseingskulden till cirka 4 miljarder kronor. Vidare är bankens bedömning att ingående balanserade vinstmedel ej påverkas av någon initial effekt vid övergången, eftersom banken har för avsikt att tillämpa alternativet att på den första tillämpningsdagen redovisa samtliga nyttjanderätter till ett belopp som motsvarar leaseingskulden, justerat för eventuella förutbetalda eller upplupna leasingavgifter relaterade till leasingavtalet. IFRS 16 bedöms inte ha en väsentlig påverkan på koncernens resultat.

IFRS 17 Försäkringsavtal

IFRS 17 Försäkringsavtal har publicerats av IASB. Under förutsättning att IFRS 17 antas av EU, och den tidpunkt för ikraftträdande som IASB föreslagit inte ändras, kommer standarden att tillämpas från och med räkenskapsåret 2022. IFRS 17 medför en förändring av hur försäkringsavtal ska redovisas, presenteras och värderas samt medför utökade upplysningar. Banken analyserar för närvarande de finansiella effekterna av den nya standarden.

Övriga förändringar i IFRS

Ingen av de övriga förändringarna i redovisningsregelverken som är utfärdade för tillämpning bedöms få någon väsentlig inverkan på Handelsbankens finansiella rapporter, kapitaltäckning, stora exponeringar eller andra förhållanden enligt tillämpliga rörelseregler.

4. KONCERNREDOVISNING OCH PRESENTATION

Dotterföretag

I koncernredovisningen har samtliga företag där Handelsbanken direkt eller indirekt har ett bestämmandeinflytande (dotterföretag) konsoliderats fullständigt. Banken anses ha ett bestämmandeinflytande över ett företag när

K1 Forts

den exponeras för eller har rätt till rörlig avkastning från sitt innehav i företaget och har möjlighet att påverka avkastningen genom sitt inflytande i företaget. Bestämmandeinflytande uppnås i regel om Handelsbanken har mer än 50 procent av rösterna på årsstämma eller motsvarande.

Dotterföretag konsolideras med tillämpning av förvärvsmetoden. Det innebär att förvärv av ett dotterföretag betraktas som en transaktion där koncernen förvärvar företagets identifierbara tillgångar och tar över dess skulder och förpliktelser. Vid rörelseförvärv upprättas en förvärvsbalans där identifierbara tillgångar och skulder värderas till verkligt värde vid förvärvstidpunkten. Anskaffningsvärdet utgörs av det verkliga värdet på samtliga tillgångar, skulder och emitterade egetkapitalinstrument som lämnats som vederlag för nettotillgångarna i dotterföretaget. Eventuella överskott till följd av att anskaffningsvärdet överstiger förvärvsbalansens identifierbara nettotillgångar redovisas som goodwill i koncernens balansräkning. Förvärvsrelaterade utgifter kostnadsförs när de uppstår. Dotterföretagets finansiella rapporter tas in i koncernredovisningen från och med förvärvstidpunkten till det datum bestämmandeinflytande upphör. Koncerninterna transaktioner och mellanhanden elimineras vid upprättandet av koncernens finansiella rapporter.

Vid rörelseförvärv redovisas den förvärvade rörelsen i koncernens räkenskaper från förvärvstidpunkten. Förvärvstidpunkten är den tidpunkt då bestämmandeinflytande över den förvärvade enheten inträder. Förvärvstidpunkten kan skilja sig från den tidpunkt då transaktionen är lagligt fastställd.

I den mån de redovisningsprinciper som tillämpas i ett enskilt dotterföretag inte överensstämmer med de principer som tillämpas av koncernen, görs en justering av koncernräkenskaper vid konsolidering av dotterföretaget.

Strukturerade företag

Ett strukturerat företag är ett företag som bildats för att uppnå ett begränsat och väldefinierat syfte, där rösträtten inte är den avgörande faktorn för att avgöra om bestämmandeinflytande föreligger. Handelsbankens innehav i strukturerade företag är begränsade till innehav i fonder. Fonder för vilka banken är kapitalförvaltare samt i vilka banken äger mer än 50 procent av andelarna, konsolideras helt i balansräkningen på raderna Tillgångar respektive Skulder där kunden står värdeförändringsrisken. Ågande mellan 20 och 50 procent konsolideras i vissa fall om omständigheterna gör gällande att banken har ett bestämmandeinflytande, exempelvis genom att fonden har ett brett förvaltningsmandat och genererar en hög andel variabel avkastning. Fonder som banken äger genom fondförsäkringsavtal konsolideras ej. Ytterligare information om innehav i icke konsoliderade strukturerade företag framgår av not K20.

Intresseföretag

Som intresseföretag redovisas företag där Handelsbanken har ett betydande inflytande. Betydande inflytande är rätten att delta i beslut som rör företagets finansiella och operativa strategier, men ger inte ett bestämmandeinflytande över dessa. Betydande inflytande uppnås i regel när röstandelen i företaget uppgår till lägst 20 procent och högst 50 procent. Intresseföretag redovisas i koncernredovisningen enligt kapitalandelsmetoden. Det innebär att innehavet inledningsvis tas upp till anskaffningsvärde. Det redovisade värdet ökas eller minskas därefter för att beakta koncernens andel av intresseföretagets resultat efter förvärvstidpunkten. Eventuella utdelningar från intresseföretag minskar det redovisade värdet på innehavet. Resultatandelar i intresseföretag redovisas som Andelar i intresseföretags resultat på egen rad i koncernens resultaträkning.

Tillgångar som innehas för försäljning och redovisning av avvecklad verksamhet

Anläggningstillgångar eller en grupp av tillgångar (avyttringsgrupp) klassificeras som att de innehas för försäljning när det redovisade värdet i huvudsak kommer att återvinnas genom försäljning och när försäljning är mycket sannolik. Om klassificeringen sker som tillgång som innehas för försäljning tillämpas särskilda värderingsprinciper. Dessa innebär i huvudsak att, med undantag för bland annat finansiella tillgångar och skulder (se punkt 8), tillgångar som innehas för försäljning och avyttringsgrupper värderas till det lägsta av det redovisade värdet och verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader. Därmed görs inte några avskrivningar på materiella eller immateriella tillgångar som innehas för försäljning. Eventuella nedskrivningar och efterföljande omvärderingar redovisas direkt i resultaträkningen. Vinst redovisas inte om den överstiger ackumulerad nedskrivning. Tillgångar och skulder som innehas för försäljning särredovisas i koncernens balansräkning fram till försäljningstidpunkten.

Som avvecklad verksamhet redovisas självständig verksamhet av väsentlig karaktär som är klart avskiljbar från koncernens övriga verksamhet och som klassificerats som att den innehas för försäljning med tillämpning av de principer som beskrivits ovan. Som avvecklad verksamhet redovisas även dotterföretag som förvärvats uteslutande i syfte att vidareförsäljas. Redovisning som avvecklad verksamhet innebär att verksamhetens resultat särredovisas på egen rad i resultaträkningen skilt från övriga resultatposter. Resultatet från avvecklad verksamhet består av resultatet efter skatt av avvecklade verksamheter, det resultat efter skatt som uppstår vid värdering till verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader av de tillgångar som innehas för försäljning/avyttringsgrupper som ingår i avvecklade verksamheter, samt realiserat resultat från avyttring av avvecklade verksamheter.

5. SEGMENTRAPPORTERING

I segmentrapporteringen presenteras intäkter och kostnader respektive tillgångar och skulder uppdelade på rörelsesegment. Ett rörelsesegment är en sådan del av koncernen som bedriver verksamhet som genererar externa eller interna intäkter och kostnader och vars resultat i styrningssyfte regelbundet granskas och följs upp av koncernledningen. Principer för segmentrapportering beskrivs vidare i not K44.

6. TILLGÅNGAR OCH SKULDER I UTLÄNDSK VALUTA

Koncernredovisningen presenteras i svenska kronor, koncernens rapporteringsvaluta. Den funktionella valutan för koncernens verksamheter utomlands avviker som regel från koncernens rapporteringsvaluta. Som funktionell valuta betraktas den valuta som används i den ekonomiska miljö där verksamheten primärt bedrivs.

Omräkning av transaktioner i annan valuta än den funktionella valutan

Transaktioner i annan valuta än den funktionella valutan, utländsk valuta, omräknas initialt till den funktionella valutan till transaktionsdagens kurs. Monetära poster i utländsk valuta samt icke-monetära poster i utländsk valuta som värderas till verkligt värde omvärderas per balansdagen till då gällande stängningskurs. Vinster och förluster till följd av valutaomräkning av monetära poster och icke-monetära poster som värderas till verkligt värde redovisas i resultaträkningen som valutakurseffekter i Nettoresultat av finansiella transaktioner. Omräkningsdifferenser hänförliga till icke-monetära poster som klassificeras till verkligt värde via övrigt totalresultat från och med den 1 januari 2018, och som klassificerades som finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning fram till och med den 31 december 2017, redovisas som en komponent i övrigt totalresultat och ackumuleras i eget kapital. Så redovisas även valutakursdifferenser som uppstår vid omräkning av monetära poster som utgör en del av en nettoinvestering i en utlandsverksamhet.

Omräkning av utländska verksamheter till koncernens rapporteringsvaluta

Vid omräkning av utländska etableringars (däribland filialers) balans- och resultaträkningar från funktionell valuta till koncernens rapporteringsvaluta, tillämpas dagskursmetoden. Det innebär att tillgångar och skulder omräknas till balansdagens kurs. Eget kapital omräknas till kursen vid investerings- respektive intjänandetidpunkten. Resultaträkningen räknas om efter genomsnittskursen under året. Omräkningsdifferenser redovisas som en komponent i övrigt totalresultat och ingår i omräkningsreserven i eget kapital.

K1 Forts

7. REDOVISNING OCH BORTBOKNING AV FINANSIELLA INSTRUMENT I BALANSRÄKNINGEN

Köp och försäljning av aktier samt penning- och kapitalmarknadsinstrument på avistamarknaden redovisas på affärsdagen vilket är den dag då avtal ingåtts. Motsvarande gäller för derivat. Övriga finansiella tillgångar och skulder redovisas normalt på likviddagen.

Finansiella tillgångar tas bort från balansräkningen när de avtalsenliga rättigheterna till de kassaflöden som härrör från tillgången upphör eller när samtliga risker och fördelar förknippade med tillgången överförs till någon annan. En finansiell skuld tas bort från balansräkningen när förpliktelsen fullgjorts, upphör eller annulleras.

Principerna för redovisning av finansiella instrument i balansräkningen har bland annat särskild betydelse för redovisning av återköps-transaktioner, värdepapperslån och leasing (se respektive separat avsnitt).

8. FINANSIELLA INSTRUMENT

Värderingskategorier

Alla finansiella tillgångar delas, i enlighet med bestämmelserna i IFRS 9, in i någon av följande värderingskategorier:

1. upplupet anskaffningsvärde
2. verkligt värde via övrigt totalresultat
3. verkligt värde via resultaträkningen
 - a. obligatoriskt
 - b. verkligt värdeoptionen.

Utgångspunkten för att klassificera finansiella tillgångar i respektive värderingskategori är företagets affärsmodell för förvaltning av de finansiella instrumenten samt huruvida instrumentens avtalsenliga kassaflöden enbart innehåller betalningar av kapitalbelopp och ränta.

Finansiella skulder delas in i följande värderingskategorier:

1. upplupet anskaffningsvärde
2. verkligt värde via resultaträkningen
 - a. obligatoriskt
 - b. verkligt värdeoptionen.

Finansiella skulder ska som huvudregel redovisas till upplupet anskaffningsvärde. Undantaget är finansiella skulder som obligatoriskt ska värderas till verkligt värde via resultaträkningen, exempelvis derivat, samt skulder som vid första redovisningstillfället oåterkalleligen identifierats att värderas till verkligt värde (verkligt värdeoptionen).

Finansiella tillgångar respektive skulder som redovisas på samma rad i balansräkningen kan klassificeras i olika värderingskategorier, se not K39.

Vid första redovisningstillfället redovisas alla finansiella tillgångar och skulder till verkligt värde. För tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde via resultaträkningen förs transaktionskostnader direkt till resultaträkningen vid anskaffningstillfället. För övriga finansiella

instrument räknas transaktionskostnader in i anskaffningsvärdet.

Bedömning av affärsmodell

Affärsmodellen för förvaltningen av finansiella tillgångar är avgörande för uppdelningen i värderingskategorier. Affärsmodellen fastställs på portföljnivå, då detta bäst avspeglar hur verksamheten styrs och hur information rapporteras till och utvärderas av bankens ledning. Information av betydelse för att göra en sammanvägd bedömning av affärsmodellen för en portfölj inkluderar angivna riktlinjer och mål med en portfölj och hur dessa genomförs i verksamheten, de risker som påverkar portföljens resultat och hur dessa risker hanteras samt frekvens, volym, orsak och tidpunkt för försäljningar.

Bedömning av huruvida avtalsenliga kassaflöden enbart är betalningar av kapitalbelopp och ränta

Bedömningen av huruvida avtalsenliga kassaflöden enbart är betalningar av kapitalbelopp och ränta har betydelse för uppdelningen i värderingskategorier. Vid denna bedömning definieras kapitalbeloppet som den finansiella tillgångens verkliga värde vid första redovisningstillfället. Ränta definieras som ersättning för pengars tidsvärde, kreditrisk, andra grundläggande utlåningsrisker (till exempel likviditetsrisk) och kostnader (till exempel administrativa kostnader) samt vinstmarginal.

För att bedöma om den finansiella tillgångens avtalsenliga kassaflöden enbart innehåller betalningar av kapitalbelopp och ränta görs en bedömning av den finansiella tillgångens avtalsvillkor. Om det finns avtalsvillkor som kan ändra tidpunkten eller beloppen i de avtalsenliga kassaflödena, modifierar ersättningen för pengars tidsvärde eller medför hävstångseffekt eller extra kostnader vid förskotts betalning och förlängning, så bedöms kassaflödena inte enbart bestå av kapitalbelopp och ränta.

Upplupet anskaffningsvärde

En finansiell tillgång ska värderas till upplupet anskaffningsvärde om båda följande villkor är uppfyllda:

- Syftet med affärsmodellen är att erhålla avtalsenliga kassaflöden.
- De avtalsenliga kassaflödena är enbart betalningar av kapitalbelopp och ränta.

Finansiella tillgångar som redovisas i värderingskategorin upplupet anskaffningsvärde består av utlåning samt innehav i räntebärande värdepapper som uppfyller ovanstående villkor. Dessa tillgångar är föremål för nedskrivningsprövning, se punkt 10. Finansiella skulder som redovisas i värderingskategorin upplupet anskaffningsvärde består i huvudsak av skulder till kreditinstitut, in- och upplåning från allmänheten samt emitterade värdepapper.

Upplupet anskaffningsvärde utgörs av det

diskonterade nuvärdet av alla framtida betalningar hänförliga till instrumentet, där diskonteringsräntan utgörs av instrumentets effektivränta vid anskaffningstillfället.

Räntor och kreditförluster avseende finansiella instrument redovisade till upplupet anskaffningsvärde redovisas i resultaträkningen i posten Räntenettet respektive Kreditförluster. Ränteskillnadsersättning för förtidsinlöst utlåning, samt realisationsresultat som genereras vid återköp av egna emitterade värdepapper, redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. Även valutakurseffekter redovisas i nettoresultat av finansiella transaktioner.

Verkligt värde via övrigt totalresultat

En finansiell tillgång ska värderas till verkligt värde via övrigt totalresultat om båda följande villkor är uppfyllda:

- Syftet med affärsmodellen är både att erhålla avtalsenliga kassaflöden och att sälja tillgången.
- De avtalsenliga kassaflödena är enbart betalningar av kapitalbelopp och ränta.

I värderingskategorin verkligt värde via övrigt totalresultat redovisas räntebärande värdepapper i bankens likviditetsportfölj som uppfyller ovanstående villkor. Dessa tillgångar är föremål för nedskrivningsprövning, se punkt 10. Räntetäkter redovisas i räntenettet, och valutakurseffekter och kreditförluster redovisas i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. Orealiserade värdeförändringar redovisas i övrigt totalresultat och omklassificeras till resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner vid försäljning.

Vid första redovisningstillfället är det tillåtet att oåterkalleligen klassificera eget kapitalinstrument som inte innehas i handelssyfte till verkligt värde via övrigt totalresultat. Efterföljande värdeförändringar, såväl realiserade som realiserade inklusive valutakursresultat, redovisas då i övrigt totalresultat. Realiserade värdeförändringar omklassificeras till balanserade vinstmedel, det vill säga omklassificering inom eget kapital, och inte till resultaträkningen. Endast utdelningsintäkter från dessa innehav redovisas i resultaträkningen. Denna värderingsprincip tillämpas för vissa aktieinnehav i företag som utför stödjande verksamhet för banken. Det kan exempelvis röra sig om andelar i clearingorganisationer och infrastruktursamarbeten på bankens hemmamarknader. Aktieinnehaven är långsiktiga och inga större förändringar i innehaven sker från år till år.

Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt

Om en finansiell tillgång inte uppfyller villkoren för värdering till upplupet anskaffningsvärde eller till verkligt värde via övrigt totalresultat, ska den värderas till verkligt värde via resultaträkningen.

K1 Forts

Finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel klassificeras alltid till verkligt värde via resultaträkningen, liksom finansiella tillgångar som förvaltas och utvärderas baserat på verkliga värden.

Värderingskategorin verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt, består i huvudsak av noterade aktier, fondandelar, räntebärande värdepapper samt derivat. Räntor, utdelningar, valutakurseffekter samt orealiserade och realiserade värdeförändringar hänförliga till dessa instrument redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. För redovisning av derivat i säkringsredovisning, se punkt 11.

Verkligt värde via resultaträkningen, verkligt värdeoptionen

Vid första redovisningstillfället finns en möjlighet att oåterkalleligen identifiera en finansiell tillgång såsom värderad till verkligt värde via resultaträkningen, om detta eliminerar eller i betydande utsträckning minskar inkonsekvenser i värdering eller redovisning som annars skulle uppkomma vid värdering av tillgången.

Motsvarande möjlighet finns att vid första redovisningstillfället oåterkalleligen identifiera en finansiell skuld såsom värderad till verkligt värde via resultaträkningen, om något av följande villkor är uppfyllda:

- Det eliminerar eller i betydande utsträckning minskar inkonsekvenser i värdering eller redovisning som annars skulle uppkomma vid värdering av skulden.
- En grupp av finansiella skulder eller en grupp av både finansiella tillgångar och finansiella skulder förvaltas och utvärderas baserat på verkligt värde, i enlighet med en dokumenterad riskhanterings- eller investeringsstrategi, och intern information om dessa instrument tillhandahålls till bankens ledning baserat på verkliga värden.

Denna värderingsprincip tillämpas för att undvika inkonsekvens vid värderingen av tillgångar och skulder som utgör motpositioner till varandra och förvaltas på portföljbasis, till exempel skulder till följd av fondförsäkringsavtal samt vissa innehav i likviditetsportföljen som säkras med ekonomiska säkringar.

Orealiserade och realiserade värdeförändringar på finansiella instrument som värderas till verkligt värde via resultaträkningen via verkligt värdeoptionen redovisas i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. Ränta på dessa instrument redovisas i räntenettet.

Omklassificeringar av finansiella instrument

Finansiella tillgångar omklassificeras i regel inte efter det första redovisningstillfället. Omklassificering är tillåten om banken i sällsynta fall skulle byta affärsmodell för förvaltningen av en portfölj av finansiella tillgångar. Omklassificering av finansiella skulder är inte tillåtet efter det första redovisningstillfället.

Finansiella garantier och lånelöften

Finansiella garantier är sådana förbindelser som kräver att utställaren gör angivna betalningar för att ersätta innehavaren för en förlust denne ådrar sig på grund av att en angiven gäldenär inte fullgör betalning vid förfall enligt villkoren i ett skuldinstrument (lån och räntebärande värdepapper), exempelvis en kreditgaranti. Det verkliga värdet på en utställd garanti motsvaras vid utfärdandet av den mottagna premien. Vid första redovisningstillfället redovisas den mottagna premien för garantin som en skuld på raden Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter i balansräkningen. Därefter värderas garantin till det högre av den periodiserade premien och reserven för den förväntade förlusten. Premier avseende utställda finansiella garantier periodiseras i provisionsnettot över garantins löptid. Därutöver redovisas det totala garanterade beloppet hänförligt till utställda garantier som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen, se not K42.

Premier för köpta finansiella garantier periodiseras och redovisas som minskad ränteintäkt i räntenettet i den mån räntan på det instrument garantin avser redovisas där.

Lånelöften redovisas som ett åtagande utanför balansräkningen fram till lånets likviddag, se not K42. Mottagna avgifter för lånelöften periodiseras i provisionsnettot över åtagandets löptid, såvida det inte är mycket sannolikt att löftet kommer att infrias, då mottagen avgift räknas in i lånets effektivränta.

Finansiella garantier och oåterkalleliga lånelöften är föremål för nedskrivningsprövning, se punkt 10.

Sammansatta finansiella instrument

Ett sammansatt finansiellt instrument består av ett inbäddat derivat och ett värdekontrakt som inte är ett derivat. Vissa av det sammansatta instrumentets kassaflöden varierar på ett sätt som liknar kassaflödena för ett fristående derivat.

Om värdekontraktet i ett sammansatt finansiellt instrument är en finansiell skuld ska ett inbäddat derivat skiljas från värdekontraktet och redovisas som ett derivat om:

- det inbäddade derivatets ekonomiska egenskaper och risker inte är nära förknippade med värdekontraktets ekonomiska egenskaper och risker,
- ett separat instrument med samma villkor som det inbäddade derivatet skulle uppfylla definitionen på ett derivat, och
- det sammansatta finansiella instrumentet inte värderas till verkligt värde via resultaträkningen. Följaktligen avskiljs inte derivat inbäddade i finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

Särredovisning sker exempelvis av emitterade aktieindexobligationer och andra strukturerade produkter.

Särredovisning sker inte om värdekontraktet

i det sammansatta finansiella instrumentet är en finansiell tillgång. Finansiella tillgångar med inbäddade derivat beaktas i sin helhet vid bedömning av huruvida avtalsenliga kassaflöden endast är betalningar av kapitalbelopp och ränta.

Värdet av konverteringsrätten i emitterade konvertibla skuldebrev särredovisas som eget kapital. Värdet av konverteringsrätten fastställs vid emissionstillfället som skillnaden mellan det verkliga värdet på det konvertibla skuldebrevet som helhet minskat med det verkliga värdet på skuldkomponenten. Konverteringsrättens redovisade värde justeras inte under skuldebrevets löptid. Skuldkomponenten värderas och redovisas till verkligt värde i balansräkningen vid emissionstillfället. Under löptiden redovisas skuldkomponenten till upplupet anskaffningsvärde baserat på ursprunglig effektivränta.

Återköpsavtal och omvända återköpsavtal

Med återköpsavtal, eller repotransaktioner, avses avtal där parterna samtidigt har kommit överens om försäljning och återköp av ett visst värdepapper till ett i förväg bestämt pris. Värdepapper som säljs i en repotransaktion (återköpsavtal) kvarstår i balansräkningen under transaktionens löptid då koncernen under transaktionens löptid är exponerad emot värdepapprets värdeförändringsrisk. Det sålda värdepappret redovisas därutöver utanför balansräkningen som ställd säkerhet. Erhållen likvid redovisas beroende på motpart som Skuld till kreditinstitut eller In- och upplåning från allmänheten. Värdepapper som köps i en repotransaktion (omvända återköpsavtal) redovisas på motsvarande sätt, det vill säga värdepappret tas inte upp i balansräkningen under transaktionens löptid. Den erlagda likviden redovisas beroende på motpart som Övrig utlåning till centralbanker, Utlåning till övriga kreditinstitut eller Utlåning till allmänheten. Mottagna panter som sålts vidare under återköpsavtal redovisas som åtagande utanför balansräkningen.

Avtal om inlåning och utlåning av värdepapper

Värdepapper som lånats ut kvarstår i balansräkningen då koncernen fortsatt är exponerad mot värdepapprets värdeförändringsrisk och redovisas därutöver utanför balansräkningen som Ställd säkerhet. Inlånade värdepapper tas inte upp i balansräkningen, såvida de inte säljs (så kallad blankning), då ett värde motsvarande det avyttrade värdepapprets verkliga värde tas upp som skuld. Inlånade värdepapper som vidareutlånats redovisas som åtagande utanför balansräkningen.

Derivatinstrument

Samtliga derivat redovisas i balansräkningen och värderas till verkligt värde. Derivat med positiva verkliga värden redovisas på tillgångssidan under posten Derivatinstrument. Derivat med

K1 Forts

negativa verkliga värden redovisas på skuldsidan under posten Derivatinstrument. Realiserade och orealiserade vinster och förluster på derivat redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. För redovisning av derivat i säkringsredovisning, se punkt 11.

Kvittning av finansiella tillgångar och skulder

Finansiella tillgångar och skulder kvittas i balansräkningen om banken har avtalsmässig rätt till kvittning, i den löpande verksamheten och i händelse av konkurs, och om avsikten är att reglera posterna med ett nettobelopp eller att samtidigt realisera tillgången och reglera skulden. Ytterligare upplysningar om kvittning av finansiella tillgångar och skulder lämnas i not K23.

Redovisningsprinciper som tillämpades fram till och med den 31 december 2017**Värderingskategorier**

I värderingssyfte delades alla finansiella tillgångar i enlighet med bestämmelserna i IAS 39 in i följande värderingskategorier:

1. lån och andra fordringar
2. tillgångar som innehas till förfall
3. tillgångar som värderas till verkligt värde via resultaträkningen
 - innehav för handel
 - tillgångar som vid första redovisningstillfället kategoriserats till verkligt värde via resultaträkningen
4. tillgångar som är tillgängliga för försäljning.

Finansiella skulder delades in i följande värderingskategorier:

1. skulder som värderas till verkligt värde via resultaträkningen
 - skulder som innehas för handel
 - skulder som vid första redovisningstillfället kategoriserats till verkligt värde via resultaträkningen
2. övriga finansiella skulder.

Klassificeringen i balansräkningen var oberoende av värderingskategori. Olika värderingsprinciper kunde således tillämpas för tillgångar och skulder som redovisades på samma rad i balansräkningen. En uppdelning av de klasser av finansiella tillgångar och skulder som redovisades i balansräkningen med avseende på värderingskategori görs i not K39.

Vid första redovisningstillfället redovisades alla finansiella tillgångar och skulder till verkligt värde. För tillgångar och skulder som värderades till verkligt värde via resultaträkningen fördes transaktionskostnader direkt till resultaträkningen vid anskaffningstillfället. För övriga finansiella instrument räknades transaktionskostnader in i anskaffningsvärdet.

Lån och andra fordringar

I kategorin lån och andra fordringar redovisades onoterade räntebärande tillgångar. Lån och

fordringar värderades till upplupet anskaffningsvärde, det vill säga det diskonterade nuvärdet av alla framtida betalningar hänförliga till instrumentet där diskonteringsräntan utgörs av tillgångens effektivränta vid anskaffningstillfället. Lån och fordringar prövades för nedskrivning när det fanns en indikation på nedskrivningsbehov, se vidare punkt 10. Nedskrivningar redovisades över resultaträkningen. Lån och fordringar redovisades därmed till sitt nettobelopp, efter avdrag för sannolika och konstaterade kreditförluster. Ränteskillnadsersättning avseende lån och andra fordringar som återbetalas i förtid redovisades omedelbart i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Tillgångar som innehas till förfall

I kategorin tillgångar som innehas till förfall redovisades noterade räntebärande tillgångar som koncernen hade för avsikt och förmåga att hålla till förfall. Tillgångar som kategoriserades som tillgångar innehavda till förfall värderades till upplupet anskaffningsvärde. Tillgångar som innehas till förfall prövades för nedskrivning när det fanns en indikation på nedskrivningsbehov, se vidare under punkt 10.

Tillgångar och skulder som innehas för handel

Tillgångar och skulder som innehas för handel består av noterade finansiella instrument och derivat. Finansiella instrument som innehas för handel redovisades till verkligt värde i balansräkningen. Räntor, utdelningar och andra värdeförändringar hänförliga till dessa instrument redovisades i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Finansiella tillgångar och skulder som vid första redovisningstillfället kategoriserats som värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Valmöjligheten att kategorisera finansiella instrument som värderade till verkligt värde via resultaträkningen tillämpades för finansiella tillgångar och skulder som inte innehas för handel men för vilka den interna förvaltningen och utvärderingen baserades på verkliga värden. Denna värderingsprincip tillämpades även för att undvika inkonsekvens vid värderingen av tillgångar och skulder som utgjorde motpositioner till varandra och förvaltades på portföljbasis (till exempel tillgångar och skulder till följd av fondförsäkringsavtal).

Förändringar i verkligt värde på finansiella instrument som värderades till verkligt värde redovisades i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. Ränta hänförlig till lån och räntebärande värdepapper som vid första redovisningstillfället kategoriserades som värderade till verkligt värde över resultaträkningen redovisades i räntenettot.

Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning

Som finansiella tillgångar som är tillgängliga för försäljning redovisades större delen av koncernens innehav i sådana finansiella instrument för vilka det fanns en aktiv marknad, men som inte innehas för handel.

Finansiella tillgångar som kategoriserades som tillgängliga för försäljning värderades till verkligt värde i balansräkningen. Marknadsvärdesförändringar på tillgångarna redovisades som en komponent i övrigt totalresultat och ingår i verkligt värdereserven i eget kapital. Förändringar i verkligt värde redovisades i resultaträkningen först när tillgången realiserades eller när nedskrivning skedde. Räntor hänförliga till denna kategori tillgångar redovisades direkt i räntenettot i resultaträkningen. Valutakurseffekter hänförliga till monetära tillgångar som är tillgängliga för försäljning redovisades i Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Nedskrivningsprövning av finansiella tillgångar som är tillgängliga för försäljning skedde när det fanns en indikation på nedskrivningsbehov – se vidare om nedskrivningar av finansiella tillgångar under punkt 10. Utdelningar på aktier som kategoriserades som tillgängliga för försäljning redovisades löpande i resultaträkningen som Övriga utdelningsintäkter.

Finansiella garantier och lånelöften

Finansiella garantier är sådana förbindelser som kräver att utställaren gör angivna betalningar för att ersätta innehavaren för en förlust denne ådrar sig på grund av att en angiven gäldenär inte fullgör betalning vid förfall enligt villkoren i ett skuldinstrument (lån och räntebärande värdepapper), exempelvis en kreditgaranti. Det verkliga värdet på en utställd garanti motsvaras vid utfärdandet av den mottagna premien. Vid första redovisningstillfället redovisades den mottagna premien för garantin som en skuld på raden Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter i balansräkningen. Därefter värderades garantin till det högre av den periodiserade premien och det belopp som representerar den förväntade kostnaden för att reglera den förpliktelse som garantin ger upphov till. Premier avseende utställda finansiella garantier periodiserades i provisionsnettot över garantins löptid. Därutöver redovisades det totala garanterade beloppet hänförligt till utställda garantier som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen. En infriad garanti redovisades, beroende på omständigheterna, som sannolik eller konstaterad kreditförlust.

Premier för köpta finansiella garantier periodiserades och redovisades som minskad räntointäkt i räntenettot i den mån räntan på det instrument garantin avser redovisades där.

Lånelöften redovisades som ett åtagande utanför balansräkningen fram till lånets likviddag. Mottagna avgifter för lånelöften periodiserades i provisionsnettot över åtagandets löptid,

K1 Forts

såvida det inte var mycket sannolikt att löftet skulle komma att infrias, då mottagen avgift räknades in i lånets effektivränta.

Sammansatta finansiella instrument

Ett inbäddat derivat är en del av ett sammansatt finansiellt instrument som också omfattar ett värdepapperskontrakt som inte är ett derivat, vilket innebär att vissa av det sammansatta instrumentets kassaflöden varierar på ett sätt som liknar kassaflödena för ett fristående derivat. Ett inbäddat derivat skiljs från värdepapperskontraktet och redovisades separat som Derivat i balansräkningen då dess ekonomiska egenskaper inte är nära förknippade med värdepapperskontraktets. Så skedde exempelvis i fråga om emitterade aktieindexobligationer och andra strukturerade produkter där derivatet redovisades separat från värdepapperskontraktet till verkligt värde över resultaträkningen.

Värdet av konverteringsrätten i emitterade konvertibla skuldebrev särredovisades som eget kapital. Värdet av konverteringsrätten fastställdes vid emissionstillfället som skillnaden mellan det verkliga värdet på det konvertibla skuldebrevet som helhet minskat med det verkliga värdet på skuldkomponenten. Konverteringsrättens redovisade värde justerades inte under skuldebrevets löptid. Skuldkomponenten värderades och redovisades till verkligt värde i balansräkningen vid emissionstillfället. Under löptiden redovisades skuldkomponenten till upplupet anskaffningsvärde till ursprunglig effektivränta.

Särredovisning skedde inte i fråga om sammansatta finansiella instrument som innehåser handel eller sammansatta finansiella instrument där de ekonomiska egenskaperna och riskerna i instrumentets olika komponenter var besläktade, exempelvis rörlig utlåning med räntetak.

9. PRINCIPER FÖR VÄRDERING AV FINANSIELLA TILLGÅNGAR OCH SKULDER TILL VERKLIGT VÄRDE

Verkligt värde definieras som priset till vilken en tillgång skulle kunna säljas eller en skuld överföras i en normal transaktion mellan oberoende marknadsaktörer.

För finansiella instrument som handlas på en aktiv marknad likställs verkligt värde med det aktuella marknadspriset. Som aktiv betraktas en sådan marknad där noterade priser med lätthet och regelbundenhet finns tillgängliga på en reglerad marknad, handelsplats, tillförlitlig nyhetstjänst eller motsvarande, och där erhållna prisuppgifter lätt kan verifieras genom regelbundet förekommande transaktioner. Det aktuella marknadspriset motsvaras av den kurs mellan köp- och säljkursen som under omständigheterna ger mest korrekt bild av det verkliga värdet. För grupper av finansiella instrument som förvaltas på basis av bankens nettoexponering för marknadsrisk likställs det aktuella marknadspriset med det pris som skulle erhållas eller betalas vid en avyttring av nettopositionen.

För finansiella instrument för vilka tillförlitliga uppgifter om marknadspris saknas, bestäms verkligt värde med hjälp av värderingsmodeller. De värderingsmodeller som används bygger på indata som i allt väsentligt kan verifieras med marknadsobservationer, exempelvis marknadsräntor och aktiekurser. Vid behov görs en justering för andra variabler som en marknadsaktör förväntas ta i beaktande vid prissättningen. De antaganden som används vid värdering baseras på internt genererad erfarenhet och kontrolleras löpande av riskkontrollfunktionen. Uppföljning görs mot verkliga utfall för att därigenom identifiera eventuella behov av anpassningar av antaganden och prognosverktyg.

Räntebärande värdepapper

Räntebärande värdepapper utgivna av stater samt svenska bostadsobligationer värderas med hjälp av aktuella marknadspriser. Företagsobligationer värderas med värderingstekniker som baseras på marknadsräntor för motsvarande löptid med justering för kredit- och likviditetsrisk. Värderingen genomgår regelbundet kontroller för att säkerställa att värderingen avspeglar gällande marknadspris. Kontrollerna utförs främst genom inhämtning av prisnoteringar från fler oberoende prisställare samt genom avstämning mot nyligen genomförda transaktioner i samma eller likvärdiga instrument.

Aktier och andelar

Aktier noterade på en aktiv marknad värderas till marknadspris. Vid värdering av aktier och andelar i nivå 3 styrs valet av värderingsmodell av vad som bedöms lämpligt för det enskilda instrumentet. Innehav av aktier i nivå 3 består i huvudsak av aktier i företag som utför stödjande verksamhet åt banken. Aktier i nivå 3 är i allt väsentligt klassificerade till verkligt värde via övrigt totalresultat från och med den 1 januari 2018 och som tillgängliga för försäljning fram till och med den 31 december 2017. Sådana innehav värderas i regel till bankens andel av substansvärdet i bolaget. För aktier i nivå 3 för vilka bolagsavtalet reglerar det pris till vilket aktierna kan avyttras, värderas innehaven till det i förväg bestämda avyttringspriset.

Vid värdering av andelar i nivå 3 i riskkapitalfonder används på marknaden vedertagna värderingsmodeller som godkänts av European Venture Capital & Private Equity Association. Dessa modeller innebär att investeringarnas marknadsvärde härleds genom relativvärdering av jämförbara noterade företag i samma bransch. Resultatposter som stör jämförelser mellan investeringen och jämförelsebolaget justeras, och därefter beräknas värdet av investeringen på basis av vinstmultiplar som exempelvis P/E och EV/EBITA. Värdeförändringar samt realiserat resultat på innehav i riskkapitalfonder som utgör en del av placeringstillgångarna i försäkringsrörelsen redovisas inte direkt

i resultaträkningen utan ingår i underlaget för beräkning av avkastningsdelning i försäkringsrörelsen, se punkt 13.

Derivat

Derivat som handlas på en aktiv marknad värderas till marknadspris. Merparten av koncernens derivatkontrakt, däribland ränteswappar och olika typer av linjära valutaderivat, värderas med värderingsmodeller som bygger på marknadsräntor och andra marknadspriser. Värderingen av icke-linjära derivatkontrakt som inte handlas aktivt bygger även på en rimlig skattning av marknadsbaserade indata, exempelvis volatilitet.

Vid modellvärdering av derivat förekommer i vissa fall differenser mellan transaktionspriset och det värde som räknats fram med hjälp av en värderingsmodell vid det första redovisningstillfället. Sådana skillnader orsakas av att den tillämpade värderingsmodellen inte fullt ut fångar upp alla komponenter som påverkar derivatets värde. Orealiserade resultat på grund av positiva skillnader mellan transaktionspris och det värde som räknas fram med hjälp av en värderingsmodell (så kallade dag 1-resultat) förs inte till resultatet vid det första redovisningstillfället, utan periodiseras över derivatets löptid. Banken gör därutöver löpande en fristående värdering av den sammanlagda kreditriskkomponenten (såväl egen kreditrisk (DVA) som motpartsrisk (CVA)) i utestående modellvärderade derivat. Förändringar i verkligt värde till följd av förändrad kreditrisk tas till resultatet i den utsträckning den sammanlagda effekten överstiger ännu ej resultatförda dag 1-resultat.

Tillgångar och skulder där kunden står värdeförändringsrisken

Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken består i huvudsak av fondandelar i fondförsäkringsavtal. Sådana fondandelar värderas till fondens aktuella marknadsvärde (NAV). Tillgångarna motsvaras av skulder för vilka kunden står värdeförändringsrisken. Värderingen av dessa skulder speglar värderingen av tillgångarna. Med hänsyn till att försäkringstagarna och fondandelsägarna har förmånsrätt i tillgångsmassan, saknas skäl för att justera värderingen för kreditrisk. Tillgångar och skulder där kunden står värdeförändringsrisken har i allt väsentligt kategoriserats som värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

10. KREDITFÖRLUSTER

Förväntade kreditförluster

Reglerna om nedskrivning i IFRS 9 omfattar finansiella tillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde, finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat samt finansiella garantier och oåterkalleliga lånelöften, och baseras på en modell för redovisning av förväntade kreditförluster (Expected Credit Losses, ECL). Enligt denna ska reserven spegla ett

K1 Forts

sannolikhetsvägt belopp som bestäms genom att utvärdera en rad sannolika utfall med hänsyn tagen till all rimlig och verifierbar information som är tillgänglig på rapporteringsdagen utan orimlig kostnad eller ansträngning. I bedömningen beaktas historiska, nuvarande och framtidsblickande faktorer. De tillgångar vars nedskrivningsbehov ska prövas delas in i följande tre steg, beroende på graden av kreditförsämring:

- Steg 1 omfattar finansiella tillgångar utan betydande ökning av kreditrisk sedan första redovisningstillfället.
- Steg 2 omfattar finansiella tillgångar med betydande ökning av kreditrisk sedan första redovisningstillfället men där det vid rapporteringstillfället saknas objektiva belägg för att fordran är kreditförsämrade.
- Steg 3 omfattar finansiella tillgångar för vilka objektiva omständigheter har identifierats för att fordran är kreditförsämrade. För definition av kreditförsämrade tillgång se rubrik Fallissemang/Kreditförsämrade tillgång nedan.

För Steg 1 ska reserveringar som motsvarar förväntade förluster orsakade av fallissemang som förväntas inträffa inom tolv månader redovisas. I Steg 2 och Steg 3 ska reserveringar som motsvarar den förväntade förlust som förväntas inträffa vid fallissemang någon gång under tillgångens hela återstående löptid redovisas.

De nya reglerna för nedskrivning i IFRS 9 har medfört förändrad process och metod för beräkning av förväntade kreditförluster. Reglerna har inte förändrat kreditprocessen, kreditpolicyn eller bankens decentraliserade arbetssätt. För avtal i Steg 1 och Steg 2 finns en koncerngemensam central process med modellbaserade beräkningar. Processen inleds med att det för samtliga avtal bedöms huruvida det skett en betydande ökning av kreditrisken sedan första redovisningstillfället (avtalets ingående). För utförligare beskrivning av betydande ökning av kreditrisk, se not K2 avsnitt Kreditrisker. För avtal i Steg 3 sker expertbaserad beräkning. Undantag görs för en mindre portfölj av homogena fordringar i Steg 3 med likartad riskprofil som även den har en modellbaserad beräkning. Vid varje rapporteringstillfälle avgörs på avtalsnivå huruvida ett avtal ska bli föremål för en modellbaserad beräkning eller en expertbaserad beräkning.

Kollektiv bedömning

Kollektiv bedömning definieras som en bedömning av den förväntade kreditförlusten baserad på utfall från statistiska modeller, vilka utgår från historiska utfall av kreditförluster för grupper med likartade exponeringar. För att identifiera likartade exponeringar utförs portföljsegmentering. För utförligare beskrivning av portföljsegmentering, se not K2 avsnitt Kreditrisk. Kollektiv bedömning används regelmässigt för de modellbaserade beräkningarna för avtal i Steg 1 och Steg 2 samt för en mindre portfölj av homogena fordringar i Steg 3.

Individuell bedömning

Individuell bedömning definieras som en bedömning där den förväntade kreditförlusten baseras på den enskilda motpartens specifika egenskaper. Individuell bedömning används regelmässigt för avtal i Steg 3 för vilka expertbaserade beräkningar utförs.

Modellbaserade beräkningar för avtal i Steg 1 och Steg 2 (samt för en mindre portfölj av homogena fordringar i Steg 3)

För att beräkna förväntade kreditförluster för avtal i Steg 1 och Steg 2 används en koncerngemensam central process med internt utvecklade statistiska modeller.

Beräkningarna av förväntade kreditförluster påverkas i första hand av riskparametrarna sannolikhet för fallissemang (PD), exponering vid fallissemang (EAD) och förlustandel vid fallissemang (LGD). Förväntade kreditförluster bestäms genom att beräkna PD, EAD och LGD fram till avtalets förväntade slutförfallodag. Dessa tre riskparametrar multipliceras och justeras med överlevnadssannolikheten alternativt sannolikheten för att kreditexponeringen inte har fallerat eller blivit återbetald i förtid. De beräknade förväntade kreditförlusterna diskonteras sedan tillbaka till rapporteringsdagen med den ursprungliga effektivräntan och summeras. Summan av de kreditförluster som orsakas av fallissemang som förväntas inträffa inom 12 månader ger de förväntade kreditförlusterna i Steg 1. Summan av de kreditförluster som orsakas av fallissemang som förväntas inträffa under tillgångens återstående löptid ger de förväntade kreditförlusterna i Steg 2.

Beräkningen av de förväntade kreditförlusterna tar hänsyn till tre makroekonomiska scenarier (ett neutralt, ett positivt och ett negativt scenario) med relevanta makroekonomiska riskfaktorer såsom arbetslöshet, styr-/centralbanksräntor, BNP, inflation och fastighetspriser, uppdelade per land. De olika scenarierna används för att justera riskparametrarna. Varje makroekonomiskt scenario tilldelas en sannolikhet, och de förväntade kreditförlusterna erhålls som ett sannolikhetsvägt genomsnitt av de förväntade kreditförlusterna för varje scenario.

För utförligare information om modellerna för att beräkna förväntade kreditförluster för avtal i Steg 1 och Steg 2 (samt för en mindre portfölj av homogena fordringar i Steg 3) och för förklaring av begrepp såsom PD, EAD och LGD, förväntad löptid, betydande ökning av kreditrisk och makroekonomisk information, se not K2 avsnitt Kreditrisk. För känslighetsanalys för förväntade kreditförluster, se not K10.

Expertbaserad beräkning för avtal i Steg 3

Tillgångar i Steg 3 prövas för nedskrivning på individuell nivå, och beräkningen är expertbaserad (med undantag för en mindre portfölj av homogena fordringar som har modellberäknad reservering i Steg 3). Denna prövning

genomförs löpande och vid varje rapporteringstillfälle av affärsansvarigt bankkontor (kund- och kreditansvarig enhet) och beslutas av regional eller central kreditavdelning.

Nedskrivningsprövning utförs då det finns objektiva omständigheter som tyder på att motparten inte kommer att kunna fullfölja sina kontraktssenliga åtaganden i enlighet med definitionen på fallissemang. Sådana objektiva omständigheter kan exempelvis vara försenad eller utebliven betalning, ändrad intern rating eller om kredittagaren försätts i konkurs.

I nedskrivningsprövningen uppskattas de framtida kassaflödena och säkerhetens värde (inklusive garantier). Hänsyn tas normalt till minst två möjliga framåtblickande scenarier för förväntade kassaflöden baserade på både motpartens återbetalningsförmåga och säkerhetens värde. Utfallet av dessa scenarier sannolikhetsviktas och diskonteras med fordrans ursprungliga effektivränta. De scenarier som används kan innehålla såväl makroekonomiska som avtalspecifika faktorer, utifrån vad som bedöms ha påverkan på den individuella motpartens återbetalningsförmåga och säkerhetens värdeutveckling. Vid bedömningen tas hänsyn till den enskilda motpartens specifika egenskaper. Nedskrivning görs om det beräknade återvinningsvärdet understiger bokfört värde.

Expertbaserad beräkning för avtal i Steg 1 och Steg 2

Expertbaserad beräkning görs även för kreditförluster på avtal i Steg 1 och Steg 2 för att införliva uppskattad effekt från faktorer som inte bedömts ha fångats av modellen. De modellbaserade beräkningarna är konstruerade med ambitionen att göra en så precis skattning som möjligt av de enskilda bidragen till reserveringsbehovet. Det är dock mycket svårt att med generella modeller fånga alla de särregenskaper som karaktäriserar ett enskilt avtal. Därför görs en manuell analys av de avtal som ger de största bidragen till reserveringsbehovet i Steg 1 och Steg 2. Den manuella analysen syftar till att, baserat på expertkunskap om de enskilda krediterna, bedöma om den modellbaserade beräkningen ska ersättas med en expertbedömd beräkning. En expertbedömd beräkning kan medföra både högre och lägre reserveringsbehov än den modellbaserade beräkningen.

Expertbaserad beräkning kan även utföras på en mer aggregerad nivå för att justera de modellbaserade beräkningarna för en delportfölj eller motsvarande. Dessa justeringar fördelas proportionellt över de ingående avtalen. En expertbedömd beräkning kan medföra både högre och lägre reserveringsbehov än den modellbaserade beräkningen.

K1 Forts

Redovisning och presentation av kreditförluster

Finansiella tillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde redovisas i balansräkningen till sitt nettobelopp, efter avdrag för förväntade kreditförluster.

Poster utanför balansräkningen (finansiella garantier och oåterkalleliga lånelöften) redovisas till sitt nominella belopp. Reserveringar för förväntade kreditförluster på dessa instrument redovisas som en avsättning i balansräkningen.

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat är redovisade till verkligt värde i balansräkningen. Reserveringar för förväntade kreditförluster på dessa instrument redovisas i verkligt värdereserven i eget kapital och minskar således inte redovisat värde på instrumentet.

För finansiella tillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde samt för poster utanför balansräkningen redovisas periodens kreditförluster (förväntade och konstaterade) i resultaträkningen på raden Kreditförluster. Raden Kreditförluster utgörs av periodens reserveringar för förväntade kreditförluster med avdrag för återföringar av tidigare utförda reserveringar, periodens bortskrivningar samt periodens återvinningar.

För finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat redovisas periodens kreditförluster (förväntade och konstaterade) i resultaträkningen på raden Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Bortskrivningar utgörs av konstaterade kreditförluster med avdrag för återföringar av tidigare gjorda reserveringar för förväntade kreditförluster i Steg 3 och kan avse hela eller delar av en finansiell tillgång. Bortskrivning sker när det inte bedöms finnas någon realistisk möjlighet till återbetalning. Efter bortskrivningen kvarstår normalt kraven mot låntagare och eventuella borgensmän, vilka som regel drivs vidare genom efterbevakning. Efterbevakning vidtas inte i vissa situationer, exempelvis i de fall konkursförvaltare lämnat slutlig redovisning av utdelning i konkurs, när ett ackordsförslag antagits eller när en fordran eftergivits i sin helhet. Fordringar som efterges i samband med omstrukturering av finansiella tillgångar redovisas alltid som konstaterade kreditförluster. Betalningar som tillkommer banken avseende bortskrivna finansiella tillgångar intäktsredovisas som återvinningar. Ytterligare information om kreditförluster lämnas i not K10.

Fallissemang/Kreditförsämrad tillgång

Bankens definition av fallissemang överensstämmer med kapitaltäckningsförordningen (CRR), vilket innebär att motparten antingen är mer än 90 dagar sen med en betalning eller att det gjorts en bedömning att motparten inte kommer att kunna betala kontraktssenligt. En sådan bedömning innebär att det ses som mer sannolikt att kredittagaren inte kommer att

kunna betala än det motsatta. Bedömningen av detta görs utifrån all tillgänglig information om kredittagarens betalningsförmåga. Hänsyn tas till obeståndssignaler som bristande likviditet, försenade/inställda betalningar, betalningsanmärkningar eller andra tecken på bristande betalningsförmåga. Andra signaler kan vara att kredittagaren försätts i konkurs eller att beslut tas om en betydande eftergift som innebär att värdet på bankens fordran mot kredittagaren minskar.

Sannolikheten för fallissemang beräknas inför varje rapporteringstillfälle och ingår vid bedömningen av huruvida det skett en betydande ökning av kreditrisken sedan första redovisningstillfället samt vid beräkningen av förväntad kreditförlust för finansiella tillgångar i Steg 1 och Steg 2.

Kreditförsämrad finansiell tillgång, vilket är exponering i Steg 3, definieras som exponering i fallissemang. Det medför att bedömningen för redovisningssyften är i linje med den som används i koncernens kreditriskhantering.

Ränta

Redovisning av ränteintäkter hänförliga till poster i balansräkningen som ingår i Steg 1 och Steg 2 bygger på bruttoredovisning, vilket innebär att ränteintäkter redovisas till sitt fulla belopp i räntenettot.

Ränteintäkter avseende motsvarande poster i Steg 3 redovisas netto, det vill säga efter beaktande av nedskrivningen. Ränteeffekter som uppstår till följd av diskonterings effekter då perioden fram till förväntad inbetalning minskar, resulterar i en upplösning av tidigare reserverade belopp och redovisas som ränteintäkt i enlighet med effektivräntemetoden.

Värdering av egendom som övertagits för skyddande av fordran

Vid första redovisningstillfället redovisas övertagen egendom till verkligt värde i balansräkningen. Övertagen egendom (inklusive övertagna leasingobjekt) som förväntas avyttras inom en snar framtid, tas vid efterföljande värdering upp till det lägsta av redovisat värde och verkligt värde med avdrag för kostnader för försäljning. Övertagna fastigheter som inte förväntas avyttras inom en snar framtid redovisas som förvaltningsfastigheter till verkligt värde över resultaträkningen. Onoterade aktieinnehav som övertas för skyddande av fordran redovisas normalt till verkligt värde via resultaträkningen.

Modifierade finansiella tillgångar

Ett lån anses vara modifierat när de villkor och bestämmelser som styr kassaflöden ändras jämfört med det ursprungliga avtalet till följd av åtgärder i form av eftergifter eller affärsmässiga omförhandlingar. Eftergifter omfattar villkorsändringar i samband med omstruktureringar eller andra finansiella lätttnadsåtgärder som utförs i syfte att säkerställa full återbetalning,

alternativt maximera återbetalningen av det utestående lånebeloppet för låntagare som har, eller står inför, finansiella svårigheter. Affärsmässiga omförhandlingar är villkorsändringar som inte är relaterade till en låntagares finansiella svårigheter, till exempel ändringar i kassaflödet för ett lån på grund av förändringar i marknadsförhållanden gällande amortering eller ränta.

Om kassaflöden från en finansiell tillgång klassificerad till upplupet anskaffningsvärde har modifierats, men tillgångens kassaflöden inte blir väsentligt annorlunda, resulterar normalt inte modifieringen i att den finansiella tillgången tas bort från balansräkningen. I det fallet omräknas redovisat bruttovärde utifrån den finansiella tillgångens förändrade kassaflöden, och justeringsbeloppet redovisas i resultaträkningen.

Eftersom modifieringar utförs av olika anledningar finns inget ovillkorligt samband mellan modifieringar och bedömd kreditrisk. När en finansiell tillgång beviljats eftergift och kvarstår i balansräkningen klassificeras den till Steg 2 eller Steg 3, baserat på utfallet av den bedömning som utförs i samband med eftergifter. Bedömningen omfattar kontroll av om det finns behov av reservering för kreditförlust eller annan omständighet som innebär klassificering till Steg 3.

Om en finansiell tillgång modifieras på ett sätt som medför väsentligt förändrade kassaflöden tas den modifierade finansiella tillgången bort från balansräkningen och ersätts med ett nytt avtal. I dessa fall utgör datumet för modifieringen första redovisningstillfället för det nya avtalet och används vidare vid beräkning av förväntade kreditförluster samt vid bedömning av huruvida det föreligger en betydande ökning av kreditrisk sedan första redovisningstillfället.

Redovisningsprinciper som tillämpades fram till och med den 31 december 2017
Lån och fordringar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde

Individuell bedömning av nedskrivningsbehov avseende lån och andra fordringar som redovisades till upplupet anskaffningsvärde genomfördes löpande av samtliga kund- och kreditansvariga enheter i koncernen. Nedskrivningsprövning gjordes i den mån det fanns objektiva omständigheter som tydde på att en fordrans återvinningsvärde understeg dess bokförda värde. Sådana objektiva belägg kunde exempelvis, beroende på omständigheterna, vara försenad eller utebliven betalning, konkurs, ändrad kreditrating eller nedgång i säkerheternas marknadsvärde.

Vid nedskrivningsprövning beräknades fordrans återvinningsvärde genom en diskontering av estimerade framtida kassaflöden hänförliga till fordran och eventuella säkerheter (inklusive garantier) med fordrans effektivränta. Var säkerheten en marknadsnoterad tillgång, gjordes värderingen av säkerheten med utgångspunkt i det noterade värdet. I annat fall gjordes värderingen med utgångspunkt i avkastningsvärdet eller på

K1 Forts

annat sätt uppskattat marknadsvärde. Säkerheter i form av fastighetsinteckningar värderades på samma sätt som övertagna fastigheter. Nedskrivning gjordes om det beräknade återvinningssvårde understeg bokfört värde, och redovisades som kreditförlust i resultaträkningen. Redovisad kreditförlust reducerade fordrans bokförda värde i balansräkningen, antingen direkt (konstaterad förlust) eller genom ett avsättningskonto för kreditförluster (sannolik förlust).

Utöver denna individuella bedömning av fordringar gjordes en gruppvis bedömning i syfte att identifiera nedskrivningsbehov som ännu inte kunde fördelas på enskilda krediter. Analysen baserades på en fördelning av individuellt värderade fordringar med avseende på riskklass. Nedskrivning gjordes om det var befogat med hänsyn till förändringar i riskklassificering och förväntad förlust. Nedskrivningar som redovisades för en grupp fordringar fördes över till nedskrivningar avseende enskilda fordringar så snart det fanns tillgänglig information om värdepminskning på individuell nivå. En gruppvis nedskrivningsprövning gjordes även för homogena grupper av mindre fordringar med likartad riskprofil.

Periodens kreditförluster utgjordes av konstaterade och sannolika förluster för beviljade krediter med avdrag för återvinningar samt återförda tidigare gjorda nedskrivningar för sannolika kreditförluster. Konstaterade kreditförluster kunde avse hela eller delar av fordringar och redovisades då det inte fanns någon realistisk möjlighet till återvinning. Så var exempelvis fallet när konkursförvaltare lämnat uppskattning av utdelning i konkurs, när ett ackordsförslag antagits eller när en fordran eftergivits på annat sätt. Belopp som eftergavs i samband med en omstrukturering av en fordran eller grupp av fordringar klassificerades alltid som konstaterad kreditförlust. I de fall kunden följde betalplanen för en kredit som sedan tidigare hade klassificerats som konstaterad kreditförlust, skedde en omprövning av förlustens storlek. Återvinningar bestod av återförda belopp på kreditförluster som tidigare redovisades som konstaterade. Information om sannolika och konstaterade kreditförluster lämnas i not K10.

Ränteeffekter som uppstod till följd av diskonterings effekter då perioden fram till förväntad inbetalning minskade resulterade i en upplösning av tidigare reserverade belopp som redovisades som ränteintäkt i enlighet med effektivräntemetoden.

Upplysningar om osäkra fordringar

Upplysningar om osäkra fordringar lämnades brutto innan reservering för sannolika kreditförluster, och netto efter reservering för sannolika kreditförluster. Fordringar definierades som osäkra om det inte var sannolikt att samtliga kontrakterade kassaflöden kunde fullföljas. Varje fordran som klassificerades som osäker ingick

i det redovisade värdet på osäkra fordringar med sitt fulla belopp, även om delar av fordran täcktes av säkerheter. Fordringar som skrivits ned som konstaterade kreditförluster ingick inte i osäkra fordringar.

Värdering av egendom som övertagits för skyddande av fordran

Vid första redovisningstillfället redovisades övertagen egendom till verkligt värde i balansräkningen. Övertagen egendom (inklusive övertagna leasingobjekt) som förväntades avyttras inom en snar framtid, togs vid efterföljande värdering upp till det lägsta av det redovisade värdet och verkligt värde med avdrag för kostnader för försäljning. Övertagna fastigheter som inte förväntades avyttras inom en snar framtid redovisades som förvaltningsfastigheter till verkligt värde över resultaträkningen. Onoterade aktieinnehav som övertogs för skyddande av fordran redovisades som finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning.

Nedskrivning av finansiella tillgångar som är tillgängliga för försäljning

Nedskrivning av finansiella tillgångar som är tillgängliga för försäljning gjordes när det fanns objektiva belägg för att en eller flera förlusthändelser inträffat som hade en inverkan på de förväntade framtida kassaflödena för tillgången. Vad avser räntebärande finansiella tillgångar utgör följande händelser exempel på förlusthändelser som kunde indikera ett nedskrivningsbehov: en sannolik framtida konkurs, bevis för betydande finansiella svårigheter hos emittenten eller bevis för bestående förändringar i marknaden för tillgången. För eget kapitalinstrument utgjorde en bestående eller betydande nedgång i dess verkliga värde en indikation på nedskrivningsbehov. Vid nedskrivning fördes en andel av den ackumulerade förlust som tidigare hade redovisats i verkligt värdereserven i eget kapital till resultaträkningen.

Tidigare gjorda nedskrivningar på räntebärande värdepapper, som kategoriserades som finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning, återfördes via resultaträkningen om tillgångens verkliga värde ökat efter nedskrivning och ökningen objektivt kunde hänföras till en händelse som inträffat efter nedskrivningstillfället. Tidigare nedskrivningar på eget kapitalinstrument som kategoriserades som finansiella instrument tillgängliga för försäljning återfördes inte.

11. SÄKRINGSREDOVISNING

Koncernen tillämpar olika metoder för säkringsredovisning beroende på syftet med säkringen. Som säkringsinstrument används derivat, i huvudsak ränte- och valutaränteswappar. Vid säkringar av valutarisker kopplade till nettoinvesteringar i utländska enheter används även skulder i respektive utländsk enhets funktionella valuta som säkringsinstrument. Som en del av koncernens säkringsstrategier delas värdet på

säkringsinstrument i vissa fall upp och ingår i fler än en säkringsrelation. Ett och samma säkringsinstrument kan därmed säkra olika risker. Sådan uppdelning görs endast om de säkrade riskerna tydligt kan identifieras, om effektiviteten kan mätas tillförlitligt och om den totala värdeförändringen på instrumentet ingår i någon säkringsrelation.

Kassaflödessäkring används för att hantera exponeringar för variationer i kassaflöden hänförliga till förändringar i rörlig ränta på ut- och upplåning. Den förväntade löptiden för sådan ut- och upplåning är i regel betydligt längre än räntebindningstiden som är kort. Kassaflödessäkring används även för att säkra valutarisken i framtida kassaflöden hänförliga till ut- och upplåning. Även valutarisker hänförliga till koncerninterna monetära poster kan omfattas av denna typ av säkring, i den mån de ger upphov till valutaexponeringar som inte elimineras vid upprättande av koncernredovisningen. Derivat som är säkringsinstrument i kassaflödessäkringar värderas till verkligt värde. I den mån derivatets värdeförändring är effektiv, det vill säga motsvaras av framtida kassaflöden hänförliga till den säkrade posten, redovisas den som en komponent i övrigt totalresultat och i säkringsreserven i eget kapital. Ineffektiva delar av derivatets värdeförändring redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. Då kassaflödessäkringar avslutas i förtid periodiseras den ackumulerade värdeförändringen, som tidigare redovisats i övrigt totalresultat, i Nettoresultat av finansiella transaktioner under den period de säkrade kassaflödena förväntas inträffa. Avslutas kassaflödessäkringar i förtid, och de säkrade kassaflödena inte längre förväntas inträffa, omklassificeras den ackumulerade värdeförändringen i säkringsreserven till Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Säkringar av verkligt värde tillämpas i syfte att skydda koncernen mot icke önskvärda resultat-effekter på grund av exponeringar för förändringar i marknadspriser. Säkringar av verkligt värde tillämpas för enskilda tillgångar och skulder samt för portföljer av finansiella instrument. Säkrade risker i säkringspaket till verkligt värde består av ränte- och valutarisk i ut- och upplåning till fast ränta samt i utlåning med räntetak. Säkringsinstrumenten i dessa säkringsrelationer består av ränte- och valutaränteswappar samt ränteoptioner. Vid säkring av verkligt värde värderas såväl säkringsinstrumentet som den säkrade risken till verkligt värde. Värdeförändringarna redovisas direkt i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. När portföljsäkring tillämpas redovisas värdet på den säkrade posten på en enskild rad i balansräkningen i anslutning till Utlåning till allmänheten. Då säkringar av verkligt värde avslutas i förtid periodiseras den upparbetade värdeförändringen på den säkrade posten i Nettoresultat av finansiella transaktioner under återstående löptid. Avslutas säkringar av verkligt värde i förtid,

K1 Forts

och den säkrade posten inte längre kvarstår, återförs den upparbetade värdeförändringen direkt i Nettoresultat av finansiella transaktioner. Ackumulerade värdeförändringar på portföljsäkringar som avslutats i förtid redovisas i balansräkningen under posten Övriga tillgångar.

Säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamhet tillämpas för att skydda koncernen mot valutakursdifferenser till följd av verksamhet i utlandet. Som säkringsinstrument används valutaränteswappar samt lån i utländsk valuta. Den säkrade posten i dessa säkringar utgörs av nettoinvesteringar i form av direkta investeringar samt fordringar på utlandsverksamhet som inte förväntas regleras inom en överskådlig framtid. Lån i utländsk valuta som säkrar nettoinvesteringar i utlandsverksamhet redovisas i koncernen till kursen på balansdagen. Den effektiva delen av valutakursdifferenser på sådana lån redovisas som en komponent i övrigt totalresultat och i omräkningsreserven i eget kapital. Så redovisas även den effektiva delen av värdeförändringar på valutaränteswappar som säkrar valutakursrisk i fordringar på utlandsverksamhet. Ineffektiva delar av säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamhet redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

12. LEASING

Koncernens leasingavtal är antingen finansiella eller operationella. Finansiella leasingavtal är sådana avtal där de ekonomiska risker och fördelar som förknippas med ägandet av den leasade tillgången i allt väsentligt överförs från leasegivaren till leasetagaren. Övriga leasingavtal betraktas som operationella leasingavtal. Samtliga avtal där koncernen är leasegivare har definierats som finansiella leasingavtal. Sådana leasingavtal redovisas som utlåning i balansräkningen, initialt till ett belopp som motsvarar nettoinvesteringen. Erhållna leasingavgifter redovisas löpande som ränteintäkter respektive amorteringar.

Från och med den 1 januari 2018 omfattas finansiella leasingavtal av nedskrivningsprövning på samma sätt som andra finansiella tillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde. Fram till och med den 31 december 2017 gjordes nedskrivningsprövning av finansiella leasingavtal enligt samma principer som för övrig utlåning som redovisas till upplupet anskaffningsvärde.

Operationella leasingavtal redovisas inte i balansräkningen. Kostnader hänförliga till operationella leasingavtal där koncernen är leasetagare kostnadsförs linjärt över tiden som Övriga kostnader.

13. FÖRSÄKRINGSVERKSAMHET

Koncernens försäkringsverksamhet bedrivs i dotterbolaget Handelsbanken Liv. Verksamhetens produkter består främst av legala livförsäkringar i form av traditionell livförsäkring och fondförsäkring samt riskförsäkringar i form av sjukförsäkring och premiebefrielse.

Klassificering och uppdelning av försäkringskontrakt

I koncernredovisningen klassas sådana avtal som innehåller betydande försäkringsrisk som försäkringskontrakt. Med försäkringsrisk avses risk, annan än finansiell risk, som överförs från avtalets ägare till utfärdaren. Avtal som inte överför betydande försäkringsrisk klassificeras i sin helhet som investeringsavtal. I regel innebär detta att försäkringar med återbetalningsskydd klassas som investeringsavtal, och övriga avtal klassas som försäkringskontrakt. Försäkringskontrakt som består av både försäkringskomponenter och sparande (finansiella komponenter) delas upp och särredovisas i enlighet med de principer som beskrivs i det följande.

Redovisning av försäkringskomponenter i försäkringskontrakt

Premieintäkter och utbetalda försäkringsersättningar avseende försäkringsavtal redovisas i resultaträkningen i nettoposten Riskresultat försäkring. Under denna post redovisas även årets förändring av koncernens försäkringsskulder.

Mottagna premier som ännu ej intäktsförts redovisas som skuld för inbetalda premier under posten Försäkringsskulder i balansräkningen. I balansposten Försäkringsskulder ingår även skulder för sjukräntor, livräntor samt andra oreglerade skador. Försäkringsskulden värderas genom diskontering av uppskattade framtida kassaflöden hänförliga till ingångna försäkringsavtal. Värderingen bygger på antaganden om ränta, livslängd, hälsa och framtida avgifter. Livslängdsantaganden varierar med hänsyn till när försäkringen tecknats och beaktar den förväntade framtida ökningen av livslängden. Även avgiftsantaganden beror på när försäkringen tecknats. Det innebär i huvudsak en avgift som är proportionell mot premien och en avgift som är proportionell mot livförsäkringsavsättningen. Tillämpade antaganden om de försäkrades framtida hälsa är baserade på internt genererad erfarenhet och varierar beroende på produkt. Ränteantaganden är baserade på aktuella marknadsräntor och beror på skuldens löptid. Koncernens försäkringsskulder prövas regelbundet och minst årligen i syfte att säkerställa att den redovisade försäkringsskulden är tillräcklig för att täcka förväntade framtida anspråk. Vid behov görs en ytterligare avsättning. Mellanskillnaden redovisas i resultaträkningen.

Redovisning av investeringsavtal samt finansiella komponenter i försäkringskontrakt

Inbetalningar och utbetalningar avseende kundens sparkapital som härrör från investeringsavtal samt finansiella komponenter i försäkringskontrakt redovisas som insättningar respektive uttag direkt i balansräkningen.

Den från försäkringskontraktet separerade finansiella komponenten i traditionella legala

livförsäkringar redovisas i balansräkningen som upplåning från allmänheten. Dessa skulder värderas till det högsta av garanterat belopp och försäkringens aktuella värde. Det garanterade beloppet förräntas med garanterad ränta och motsvarar försäkringens upplupna anskaffningsvärde. Försäkringens aktuella värde är lika med värdet av de tillgångar som förvaltas för försäkringstagarnas räkning, och förräntas med en avkastning som bestäms från totalavkastningen för tillgångarna med avdrag för eventuell avkastningsdelning. Avkastningsdelningen innebär att försäkringsgivaren tilldelas en avtalad del av totalavkastningen om denna avkastning under kalenderåret överstiger den garanterade räntan. Beräkningen görs årligen och ackumulerat för varje enskilt försäkringskontrakt. Det innebär att den villkorade återbäringen minskar i de fall avkastningen ett enskilt år understiger garantiräntan och vice versa. Den del av avkastningen som enligt modellen för avkastningsdelning tillfaller koncernen redovisas som provisionsintäkt. I det fall avkastningen understiger den per kontrakt garanterade räntan redovisas mellanskillnaden i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Tillgångar och skulder som härrör från fondförsäkringsavtal redovisas till verkligt värde i balansräkningen i posterna Tillgångar respektive Skulder där kunden står värdeförändringsrisken.

Premieavgifter, kapitalavgifter samt övriga administrativa avgifter avseende försäkringskontrakt och investeringsavtal redovisas i resultaträkningen i posten Provisionsintäkter. Anskaffningskostnader redovisas direkt i resultaträkningen.

Återförsäkring

Återförsäkrarens andel av koncernens försäkringsskulder redovisas i posten Återförsäkrings-tillgångar i balansräkningen.

14. IMMATERIELLA TILLGÅNGAR

Redovisning i balansräkningen

En immateriell tillgång är en identifierbar, icke-monetär tillgång utan fysisk form. Immateriella tillgångar tas endast upp i balansräkningen om det är troligt att de framtida ekonomiska fördelar som härrör från tillgången kommer att tillfalla koncernen och om det går att beräkna anskaffningsvärdet på ett tillförlitligt sätt. Det innebär att internt upparbetade värden i form av goodwill, varumärken, kundregister och liknande inte redovisas som tillgångar i balansräkningen.

Investeringar i egenutvecklad programvara tas till resultatet löpande i den mån utgifterna avser underhåll av befintlig affärsverksamhet eller befintlig programvara. Vid egen utveckling av ny programvara, eller vid utveckling av befintlig programvara för ny affärsverksamhet, aktiveras nedlagda utgifter, som kan beräknas på ett tillförlitligt sätt, från den tidpunkt det är sannolikt att ekonomiska fördelar kommer att uppstå.

K1 Forts

Utgifter som härrör från lånekostnader aktiveras från den tidpunkt beslut har fattats om aktivering av utgifter för utveckling av immateriell tillgång.

Vid ett rörelseförvärv hänförs förvärvspriset till värdet av förvärvade identifierbara tillgångar, skulder och eventalförpliktelser i den förvärvade rörelsen. Bland dessa tillgångar kan även ingå sådana immateriella tillgångar som inte skulle ha tagits upp i balansräkningen om de förvärvats separat eller upparbetats internt. Den del av förvärvspriset som vid ett rörelseförvärv inte kan hänföras till identifierbara tillgångar och skulder redovisas som goodwill.

Goodwill och immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod

Goodwill och andra immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för eventuella nedskrivningar. Nedskrivningsprövning sker årligen i samband med bokslutet eller när det finns en indikation på att tillgången kan ha minskat i värde. Nedskrivningsprövning görs genom en beräkning av tillgångens återvinningsvärde, det vill säga det högsta av nyttjandevärdet och det verkliga värdet med avdrag för försäljningskostnader. Så länge återvinningsvärdet överstiger redovisat värde är nedskrivning ej befogad. Nedskrivningar redovisas direkt i resultaträkningen.

Med hänsyn till att det inte är möjligt att särskilja de kassaflöden som härrör från goodwill från kassaflöden som härrör från andra tillgångar, sker nedskrivningsprövningen på nivån kassagenererande enhet. En kassagenererande enhet är den minsta grupp tillgångar som ger upphov till inbetalningar som är oberoende av inbetalningar från andra tillgångar eller tillgångsgrupper. Goodwill följs upp på rörelsesegmentnivå. Väsentliga bedömningar och antaganden vid nedskrivningsprövning av goodwill framgår av not K24. Tidigare gjorda nedskrivningar av goodwill återförs inte.

Immateriella tillgångar med bestämbar nyttjandeperiod

Immateriella tillgångar för vilka det går att fastställa en bedömd nyttjandeperiod är föremål för avskrivning. Avskrivningen sker linjärt över nyttjandeperioden. För närvarande innebär det att kundkontrakt skrivs av på 20 år och att internt utvecklad programvara vanligen skrivs av på fem år. I vissa infrastrukturprojekt bedöms nyttjandeperioden vara längre än fem år. För sådana investeringar är avskrivningstiden upp till 15 år. Varumärken som är föremål för avskrivning skrivs av på fem år. Avskrivningstiden prövas individuellt, dels vid nyanskaffning, dels fortlöpande vid indikation på att nyttjandeperioden kan ha ändrats. Immateriella tillgångar med bestämbar nyttjandeperiod prövas för nedskrivning när det finns indikation på att tillgången kan ha minskat i värde. Nedskrivningsprövning görs enligt samma principer som för immateriella till-

gångar med obestämbar nyttjandeperiod, det vill säga genom en beräkning av tillgångens återvinningsvärde.

15. FASTIGHETER OCH INVENTARIER

Koncernens materiella anläggningstillgångar består av fastigheter och inventarier. Med undantag av sådana fastigheter som utgör placeringstillgångar i försäkringsrörelsen samt fastigheter som övertagits för skydd av fordran, värderas dessa tillgångar till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade av- och nedskrivningar.

Avskrivningarna sker utifrån tillgångarnas bedömda nyttjandeperioder. Normalt tillämpas en linjär avskrivningsplan. De bedömda nyttjandeperioderna prövas årligen. De materiella tillgångar som består av delkomponenter med olika bedömda nyttjandeperioder, indelas i olika kategorier med separata avskrivningsplaner. Sådan så kallad komponentavskrivning är normalt endast aktuell avseende fastigheter. Som delkomponenter betraktas då de delar av fastigheten som har ett anskaffningsvärde som är betydande i förhållande till det sammanlagda anskaffningsvärdet. Resterande delar av fastigheten (stomme) skrivs av som helhet över den förväntade nyttjandeperioden. För närvarande är den bedömda nyttjandeperioden för stomme 100 år, för vatten och avlopp 35 år, för tak 30 år, för fasad, värme, ventilation och el 25 år, för hissar 20 år och för byggnadsinventarier 10 år. Persondatorer och övrig IT-utrustning skrivs i regel av på tre år och investeringar i bankvalv och liknande lokalinvesteringar på 10 år. Övriga inventarier skrivs normalt av på fem år.

Nedskrivningsprövning av materiella anläggningstillgångar sker när det finns indikation på att tillgången kan ha minskat i värde. Nedskrivning görs i det fall återvinningsvärdet understiger det redovisade värdet. Eventuell nedskrivning redovisas omedelbart i resultaträkningen. En nedskrivning reverseras om det finns indikation på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av återvinningsvärdet.

16. AVSÄTTNINGAR

Posten Avsättningar består av resultatförda förväntade negativa utflöden av resurser från koncernen som är ovissa vad gäller förfallotidpunkt eller belopp. Avsättningar redovisas när koncernen till följd av en inträffad händelse har en legal eller informell förpliktelse som det är sannolikt att det kommer att krävas ett utflöde av resurser för att reglera. För att redovisning ska kunna ske måste det vara möjligt att göra en tillförlitlig uppskattning av beloppet. Avsättningen värderas till det belopp som motsvarar den bästa uppskattningen av vad som krävs för att reglera förpliktelsen på balansdagen. Vid värderingen tas hänsyn till den förväntade framtida tidpunkten för reglering.

Avsättningar redovisas för omstruktureringar. Med omstrukturering avses genomgripande organisationsförändring, till exempel genom att anställda får avgångsvederlag för förtida uppsägning, eller nedläggningar av kontor. För att en avsättning ska redovisas krävs att en omstruktureringsplan har fastställts och tillkännagivits så att det har skapats en välgrundad förväntan hos dem som berörs av att företaget kommer att genomföra omstruktureringen. En avsättning för omstrukturering omfattar enbart de direkta utgifter som uppstår vid omstruktureringen och som inte hör samman med den framtida verksamheten.

17. EGET KAPITAL

Eget kapital består av de komponenter som beskrivs i det följande.

Överkursfond

Överkursfonden består av optionskomponenten av emitterade konvertibla skuldebrev och det belopp som vid emission av aktier samt vid konvertering av konvertibla skuldebrev överstiger de emitterade aktiernas kvotvärde.

Säkringsreserv

I säkringsreserven redovisas realiserade värdeförändringar på derivatinstrument som utgör säkringsinstrument i kassaflödessäkringar.

Verkligt värdereserv

Realiserade värdeförändringar på finansiella tillgångar klassificerade till verkligt värde via övrigt totalresultat redovisas i verkligt värdereserven. Vidare består verkligt värdereserven av reserveringar för förväntade kreditförluster på skuldinstrument klassificerade till verkligt värde via övrigt totalresultat. Realiserade värdeförändringar på dessa skuldinstrument omklassificeras från verkligt värdereserven till resultaträkningen. Realiserade värdeförändringar på egetkapitalinstrument klassificerade till verkligt värde via övrigt totalresultat omklassificeras från verkligt värdereserven till balanserade vinstmedel. Fram till och med den 31 december 2017 bestod verkligt värdereserven av realiserade värdeförändringar på finansiella tillgångar som klassificerades som tillgängliga för försäljning.

Omräkningsreserv

Omräkningsreserven består av realiserade valutakurseffekter som uppstår till följd av omräkning av utländska enheter till koncernens rapporteringsvaluta. Därutöver redovisas effektiva delar avseende säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamhet i omräkningsreserven.

Förmånsbestämda pensionsplaner

I posten Förmånsbestämda pensionsplaner redovisas aktuariella vinster och förluster på pensionsförpliktelser samt avkastning på förvaltningstillgångarna som överstiger eller understiger diskonteringsräntan.

K1 Forts

Balanserade vinstmedel inklusive årets resultat

Balanserade vinstmedel består av intjänat resultat från innevarande och tidigare räkenskapsår. Utdelning samt återköp av egna aktier redovisas som avdrag från balanserade vinstmedel.

Realiserade resultat hänförliga till eget kapital-instrument klassificerade till verkligt värde via övrigt totalresultat omklassificeras från verkligt värdereserven till balanserade vinstmedel.

Minoritetsintresse

Minoritetsintresse utgörs av den andel av koncernens nettotillgångar som inte direkt eller indirekt ägs av moderföretagets stamaktieägare. Minoritetsintresse redovisas som en separat andel av eget kapital.

Redovisning av egna aktier

Återköpta egna aktier redovisas inte som tillgång utan kvittas mot posten Balanserade vinstmedel i eget kapital.

18. INTÄKTER**Räntenetto**

Ränteintäkter och räntekostnader beräknas och redovisas med tillämpning av effektivräntemetoden eller, om så anses lämpligt, med tillämpning av en metod som resulterar i ett belopp som utgör en rimlig uppskattning av vad en beräkning grundad på effektivräntemetoden skulle ge. Effektivräntan innefattar avgifter som anses vara en integrerad del av effektivräntan för ett finansiellt instrument (vanligen avgifter erhållna som kompensation för risk). Effektivräntan motsvarar den ränta som används för att diskontera avtalsenliga framtida kassaflöden till redovisat värde på den finansiella tillgången eller skulden.

Ränteintäkter och räntekostnader redovisas i räntenettet i resultaträkningen, med undantag för räntor hänförliga till finansiella instrument som obligatoriskt värderas till verkligt värde via resultaträkningen (från och med den 1 januari 2018) och räntor hänförliga till instrument som innehas för handel (fram till och med den 31 december 2017) vilka redovisas i Nettoresultat av finansiella transaktioner där den samlade aktiviteten i handelslagret redovisas.

I räntenettet redovisas även räntor från derivat som ingår i säkringsredovisning och räntor från derivat i ekonomiska säkringar, eftersom dessa säkrar poster vars ränteflöden redovisas i räntenettet.

Utöver ränteintäkter och räntekostnader ingår i räntenettet avgifter för statliga garantier, exempelvis insättningsgaranti och resolutionsavgiften.

Intäkter från avtal med kunder

Standarden för Intäkter från avtal med kunder, IFRS 15, tillämpas för olika typer av tjänster som i resultaträkningen huvudsakligen redovisas som Provisionsintäkter. IFRS 15 är även tillämplig på vissa tjänster som återfinns i posten

Övriga intäkter. Övriga intäkter avser dock i allt väsentligt inte intäkter från avtal med kunder.

Intäkterna redovisas vid den tidpunkt när prestationsåtagandet är uppfyllt, vilket är när kontrollen av tjänsten är överförd till kunden. Den totala intäkten fördelas för varje tjänst, och intäktsförlingen beror på om tjänsterna är uppfyllda vid en viss specifik tidpunkt eller över tid.

Följande gäller i fråga om tidpunkt för redovisning av intäkter:

- Intäkter som tjänas in successivt genom att tjänster utförs, exempelvis förvaltningsavgifter inom kapitalförvaltningen, redovisas i takt med att dessa tjänster levereras, det vill säga linjärt över tid. Detta eftersom kunden samtidigt erhåller och förbrukar tjänsten och bankens åtagande då uppfylls under den tid tjänsten utförs.
- Intäkter hänförliga till en specifik tjänst eller handling redovisas när tjänsten utförts, det vill säga vid en viss specifik tidpunkt. Exempel på sådana intäkter är courtage och betalningsprovisioner.

Den intäkt som redovisas ska spegla den förväntade intäkten. När intäkten inkluderar en rörlig ersättning, till exempel rabatt, återbäring eller prestationsbaserade delar, redovisas intäkten först när det är högst troligt att ingen återbetalning av beloppet kommer att ske.

Betalningar sker löpande i takt med att tjänsterna utförs, och förskotts betalning avser max 12 månader framåt. Upplupna intäkter redovisas för tjänster som har tillhandahållits men ännu inte har betalats. Förutbetalda intäkter redovisas för tjänster som har betalats men ännu inte har tillhandahållits. Intäkter från avtal med kunder utgör en obetydlig andel av posterna Upplupna intäkter och Förutbetalda intäkter. Tillkommande utgifter för att erhålla ett avtal med en kund redovisas inte som en tillgång (förutbetalad kostnad), utan utgifter redovisas som kostnad under den redovisningsperiod de inträffar.

Provisionsnetto

Intäkter och kostnader för olika typer av tjänster redovisas i resultaträkningen i posterna Provisionsintäkter respektive Provisionskostnader. Det innebär bland annat att courtage och olika former av förvaltningsavgifter redovisas som provisioner. Andra typer av intäkter som redovisas som provisioner är betalningsprovisioner och kortavgifter, premier avseende utställda finansiella garantier liksom provisioner i försäkringsverksamheten. Ränteliknande garantiprovisioner samt avgifter som utgör integrerade delar av finansiella instrument och därför räknas in i effektivräntan, redovisas inte som provisioner utan ingår i räntenettet. Provisionskostnader är transaktionsberoende och är direkt relaterade till transaktioner vars intäkter redovisats som Provisionsintäkter.

Övriga intäkter

Posten består främst av hyresintäkter samt realisationsresultat vid avyttring av ägarandelar i dotterföretag och intresseföretag. Posten Övriga intäkter avser därmed i allt väsentligt inte intäkter från avtal med kunder.

Nettoresultat av finansiella transaktioner

I posten Nettoresultat av finansiella transaktioner redovisas den resultatpåverkan som uppstår vid värdering av finansiella tillgångar och skulder till verkligt värde via resultaträkningen och vid realisation av finansiella tillgångar och skulder (med undantag för eget kapital-instrument klassificerade till verkligt värde via övrigt totalresultat).

Resultat från finansiella instrument till upplupet anskaffningsvärde består av realiserade vinster och förluster på finansiella tillgångar och skulder klassificerade till upplupet anskaffningsvärde, såsom till exempel ränteskilnadsräntesättning för förtidsinlöst utlåning och realisationsresultat som genereras vid återköp av egna emitterade värdepapper.

Resultat från finansiella instrument till verkligt värde via övrigt totalresultat består av realiserade vinster och förluster på räntebärande värdepapper klassificerade till verkligt värde via övrigt totalresultat. Realiserade vinster och förluster omklassificeras från övrigt totalresultat till Nettoresultat av finansiella transaktioner i samband med avyttring/försäljning. Vidare består posten av kreditförluster (förväntade och konstaterade) på dessa tillgångar.

Resultat från finansiella instrument till verkligt värde via resultaträkningen, verkligt värdeoptionen, består av realiserade och realiserade värdeförändringar på finansiella tillgångar och skulder som vid första redovisningstillfället identifierats som värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

Resultat från finansiella instrument till verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt, består av realiserade och realiserade värdeförändringar samt utdelningsintäkter och räntor (med undantag för räntor som härrör från derivat som säkrar poster vars ränteflöde redovisas i räntenettet) på finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel eller som förvaltas och utvärderas på basis av verkliga värden.

Säkring av verkligt värde består av realiserade och realiserade värdeförändringar på säkringsinstrument respektive säkrad riskkomponent i finansiella tillgångar och skulder som är säkrade poster i säkringar till verkligt värde. Ineffektivitet i kassafödessäkringar består av de värdeförändringar på säkringsinstrumentet som inte motsvaras av framtida kassaflöden hänförliga till den säkrade posten.

Resultat från den finansiella komponenten i försäkringskontrakt består av det resultat som uppstår om avkastningen understiger den garanterade räntan.

K1 Forts

Utdelning

Utdelningar på aktier som klassificerats till verkligt värde via övrigt totalresultat från och med den 1 januari 2018 och som klassificerades som tillgängliga för försäljning fram till och med den 31 december 2017 redovisas i resultaträkningen i posten Övriga utdelningsintäkter. Utdelningar på aktier som klassificerats till verkligt värde via resultaträkningen från och med den 1 januari 2018 och som klassificerades till innehav för handel fram till och med den 31 december 2017 redovisas i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. Utdelningar på aktier i intresseföretag ingår inte i posten Utdelningar i resultaträkningen. Redovisning av andelar i intresseföretags resultat beskrivs i punkt 4.

Redovisningsprinciper som tillämpades fram till och med den 31 december 2017

Nettoresultat av finansiella transaktioner

Posten Nettoresultat av finansiella transaktioner samlade upp all den resultatpåverkan som uppstod vid värdering av finansiella tillgångar och skulder till verkligt värde via resultaträkningen och vid realisation av alla finansiella tillgångar och skulder. Mer specifikt redovisades här:

- realisationsresultat från avyttring och reglering av finansiella tillgångar och skulder
- realiserade värdeförändringar på de tillgångar och skulder som vid första redovisningstillfället kategoriserades som tillgångar som värderas till verkligt värde via resultaträkningen, exklusive den del av värdeförändringen som redovisades som ränta
- realiserade och realiserade värdeförändringar på finansiella tillgångar och skulder som kategoriserades som innehav för handel
- räntor hänförliga till finansiella instrument som innehas för handel, med undantag för sådana räntor som härrör från derivat som säkrar poster vars ränteflöde redovisades i räntenettot
- utdelningsintäkter på de finansiella tillgångar som kategoriserades som innehav för handel
- realiserade förändringar i verkligt värde avseende den säkrade risken i tillgångar och skulder som är säkrade poster i säkringar till verkligt värde, samt periodisering av sådana realiserade värdeförändringar för säkringar som avbrutits i förtid
- realiserade värdeförändringar på derivat som utgör säkringsinstrument i säkringar till verkligt värde
- ineffektiv del av värdeförändringar på säkringsinstrument som utgör säkringsinstrument i kassaflödessäkringar och säkringar av nettoinvesteringar i utländska verksamheter
- negativ avkastningsdelning i försäkringsrörelsen, det vill säga de förluster som uppstår när avkastningen på finansiella tillgångar i försäkringsrörelsen understiger den garanterade skulduppräknigen.

19. ERSÄTTNINGAR TILL ANSTÄLLDA**Personalkostnader**

Som personalkostnader redovisas löner, pensionskostnader och andra former av direkta personalkostnader inklusive sociala avgifter, särskild löneskatt på pensionskostnader och andra former av lönebikostnader. Eventuella ersättningar i samband med avslutad anställning skuldförs vid avtalets ingång och periodiseras över återstående tjänstgöringstid.

Redovisning av pensioner

Ersättningar till anställda efter anställningens upphörande utgörs av dels avgiftsbestämda planer (premiebestämda), dels förmånsbestämda planer. Som avgiftsbestämda planer redovisas sådana planer för ersättningar enligt vilka koncernen betalar fastställda avgifter till en utomstående juridisk enhet och därefter saknar rättslig eller informell förpliktelse att betala ytterligare avgifter om den juridiska enheten saknar tillgångar för att fullgöra sitt åtagande gentemot den anställda. Betalda premier för avgiftsbestämda planer redovisas löpande i resultaträkningen som personalkostnad. Övriga planer för ersättning efter avslutad anställning redovisas som förmånsbestämda planer. Vid förmånsbaserad pensionslösning utgår en pension baserad på lön och anställningstid, vilket innebär att arbetsgivaren bär alla väsentliga risker för fullgörandet av pensionsutfästelsen. För majoriteten av de förmånsbaserade pensionsplanerna har koncernen avskilt förvaltningstillgångar i pensionsstiftelser och pensionskassa. Som nettoskuld i balansräkningen avseende de förmånsbaserade pensionsplanerna redovisas pensionsförpliktelse minskade med förvaltningstillgångarna. Aktuella vinster och förluster på pensionsförpliktelsen, samt avkastning som överstiger avkastning enligt diskonteringsränta på förvaltningstillgångarna, redovisas i övrigt totalresultat.

Den redovisade pensionskostnaden avseende förmånsbestämda planer utgörs av nettot av följande poster, som samtliga ingår i personalkostnader:

- + Intjänad pensionsrätt under året, det vill säga årets andel av den beräknade slutliga totala pensionsutbetalningen. Beräkningen av intjänad pensionsrätt utgår från en beräknad slutlön och är föremål för aktuariella antaganden.
- + Årets räntekostnad på grund av att nuvärdet av pensionsskulden har ökat under året då tiden till utbetalning minskat. För beräkning av årets räntekostnad används aktuell företagsobligationsränta (räntan vid årets början) för en löptid motsvarande återstående tid till utbetalning av pensionsskulden.
- Beräknad avkastning (ränta) på förvaltningstillgångarna. Räntan på förvaltningstillgångar redovisas i resultatet med tillämpning av samma ränta som vid fastställande av årets räntekostnad.

- + Beräknade kostnader för särskild löneskatt periodiseras enligt samma principer som tillämpas för den underliggande pensionskostnaden.

Beräkningen av kostnader och åtaganden med anledning av koncernens förmånsbestämda planer är förenad med ett flertal bedömningar och antaganden som kan ha en betydande inverkan på redovisade belopp. En utförligare beskrivning av dessa antaganden och bedömningar lämnas i punkt 21 samt i not K8.

20. SKATTER

Periodens skattekostnad utgörs av aktuell skatt samt uppskjuten skatt. Som aktuell skatt redovisas skatter som hänför sig till periodens eller tidigare perioders skattepliktiga resultat. Uppskjuten skatt är skatt som hänför sig till temporära skillnader mellan en tillgångs eller skulds redovisade värde och dess skattepliktiga värde. Uppskjutna skatter värderas till den skattesats som bedöms vara tillämplig då posten realiserar. Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att dessa kommer att utnyttjas. Uppskjutna skatteskulder värderas till nominellt värde. Skatt redovisas i resultaträkningen, antingen i övrigt totalresultat eller direkt i eget kapital beroende på var den underliggande transaktionen redovisas.

21. UPPSKATTNINGAR OCH VÄSENTLIGA BEDÖMNINGAR

Tillämpningen av koncernens redovisningsprinciper innebär i vissa fall att bedömningar måste göras som får en väsentlig inverkan på redovisade belopp. Redovisade belopp påverkas dessutom i ett antal fall av uppskattningar och antaganden om framtiden. Sådana antaganden innebär alltid en risk för en justering av det redovisade värdet för tillgångar och skulder. De bedömningar och antaganden som görs speglar alltid företagsledningens bästa och mest rimliga uppfattning och är kontinuerligt föremål för granskning och validering. Nedan följer de bedömningar och antaganden som har haft en väsentlig påverkan på de finansiella rapporterna.

Uppskattningar och väsentliga bedömningar som berör följande områden lämnas i not:

- finansiella instrument värderade till verkligt värde, se not K40 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde
- nedskrivningsprövning av goodwill, se not K24 Immateriella tillgångar
- krav i civilrättsliga processer, se not K35 Avsättningar.

K1 Forts

Aktuariell beräkning av förmånsbestämda pensionsplaner

Beräkningen av koncernens kostnader och förpliktelser för förmånsbestämda pensioner bygger på ett flertal aktuariella, demografiska och finansiella antaganden som har betydande inverkan på redovisade belopp. En förteckning över de antaganden som använts vid beräkningen av årets avsättning finns i not K8. Beräkningen av pensionsförpliktelserna avseende anställda i Sverige bygger på DUS14 som är på marknaden vedertagna antaganden om livslängd baserade på statistik framtagen av Svensk Försäkring. Antagandena om framtida löneökningar och inflation bygger på den förväntade långsiktiga utvecklingen.

Diskonteringsräntan baseras på förstklassiga företagsobligationer. Säkerställda bostadsobligationer anses i detta sammanhang vara företagsobligationer. Löptiden överensstämmer med den uppskattade genomsnittliga löptiden för pensionsförpliktelserna, vilken uppgår till 20 år. Då det saknas en likvid marknad för säkerställda bostadsobligationer med denna löptid, fastställs istället diskonteringsräntan med utgångspunkt från en räntekurva. Räntekurvan är byggd som en spread över den svenska swapkurvan. Spreaden, som baseras på säkerställda bostadsobligationer exkluderat egna emissioner, appliceras på swapkurvan. På detta sätt modelleras en räntekurva fram utifrån vilken en 20-årig ränta kan härledas.

En känslighetsanalys av koncernens pensionsförpliktelse för varje betydande aktuariellt antagande, som visar hur förpliktelserna skulle ha påverkats av rimligt möjliga förändringar i dessa antaganden, framgår av not K8.

Kreditförluster

Vid beräkning av förväntade kreditförluster används i ett antal fall antaganden och bedömningar. Värderingen av förväntade kreditförluster är till sin natur behäftad med viss osäkerhet. Områden med hög grad av antaganden och bedömningar beskrivs nedan under respektive rubrik.

Framåtblickande information i makroekonomiska scenarier

Handelsbanken övervakar löpande den makroekonomiska utvecklingen med särskilt fokus på hemmamarknaderna. Denna bevakning sker bland annat för att ta fram de makroekonomiska scenarier som ligger till grund för den framåtblickande information som används i den modellbaserade beräkningen av förväntade kreditförluster. Förmågan hos bankens kunder att uppfylla sina kontraktssenliga betalningar varierar med den makroekonomiska utvecklingen. Det innebär att den framtida makroekonomiska utvecklingen har en påverkan på bankens syn på reserveringsbehov för förväntade förluster. Beräkningen av reserveringsbehovet

för förväntade kreditförluster utgår från det neutrala scenariot enligt bankens enhet för makroanalys. Eftersom förlusterna kan påverkas mer av en framtida försämring av den ekonomiska utvecklingen än av en motsvarande förbättring, använder banken minst två alternativa scenarier för att fånga icke-linjära aspekter på de förväntade kreditförlusterna. Dessa alternativa scenarier motsvarar tänkbara, men väsentligt sämre respektive bättre, utvecklingar än det neutrala scenariot. Baserat på bankens förlusthistorik under det senaste decenniet kompletterat med erfarenhetsbedömningar har de mest väsentliga makroekonomiska riskfaktorerna valts ut. Dessa makroekonomiska riskfaktorer ingår sedan som makroekonomiska riskfaktorer i bankens kvantitativa statistiska modeller för prognoser av migrationer, fallissemang, förlustandelar och exponering. Makroekonomiska riskfaktorer inkluderar arbetslöshet, styr-/centralbanksräntor, BNP, inflation och fastighetspriser. Bankens affärsmodell, att ge krediter till kunder med stark återbetalningsförmåga, gör att sambanden mellan den makroekonomiska utvecklingen och reserveringsbehovet inte alltid är framträdande. För utförligare beskrivning av makroekonomisk information, se not K2 avsnitt Kreditrisker, och för känslighetsanalys, se not K10.

Betydande ökning av kreditrisk

Banken gör en bedömning på avtalsnivå vid varje rapportperiods slut av huruvida en betydande ökning av kreditrisken har skett sedan första redovisningstillfället. För utförligare beskrivning av betydande ökning av kreditrisk, se not K2 avsnitt Kreditrisker.

Modellbaserad beräkning

De kvantitativa modeller som ligger till grund för beräkningen av förväntade kreditförluster för avtal i Steg 1 och Steg 2 utgår från flera antaganden och bedömningar. Ett viktigt antagande är att de relationer som kan mätas mellan makroekonomiska riskfaktorer och riskparametrar på historiska data är representativa för framtida händelser. De kvantitativa modeller som tillämpas baseras på cirka 10 års historik, men historiken varierar med produkt och region beroende på tillgång av historiska utfall. De kvantitativa modellerna är konstruerade med hjälp av ekonometriska modeller under antagande att observationerna är oberoende betingat av de valda riskfaktorerna. Det innebär att riskparametrarna kan predikteras utan snedvridande effekter. Vidare görs ett urval av de mest väsentliga makroekonomiska riskfaktorerna baserat på de enskilda makroekonomiska riskfaktorernas förklaringsförmåga på de enskilda riskparametrarna. När makroekonomiska riskfaktorer väljs ut och modellen specificeras görs en avvägning mellan enkelhet, förklaringsförmåga och stabilitet.

Expertbaserad beräkning

Expertbaserad beräkning används regelmässigt för avtal i Steg 3. Expertbaserad beräkning görs även på modellutfall för avtal i Steg 1 och Steg 2, för att införliva uppskattad effekt från faktorer som inte bedömts ha fångats av modellen. För utförligare beskrivning av Expertbaserad beräkning, se punkt 10 rubrik Expertbaserad beräkning för avtal i Steg 3 och expertbaserad beräkning för avtal i Steg 1 och Steg 2.

Redovisningsprinciper som tillämpades fram till och med den 31 december 2017
Kreditförluster

Värdet på koncernens fordringar prövades löpande och individuellt för varje fordran. Vid behov skrevs fordran ned till bedömt återvinningsvärde. Det uppskattade återvinningsvärdet byggde på en bedömning av motpartens finansiella återbetalningsförmåga och antaganden om realisationsvärdet på eventuella säkerheter. Det slutliga utfallet kunde komma att avvika från ursprungliga reserveringar för kreditförluster. De bedömningar och antaganden som användes var föremål för regelbunden kontroll inom ramen för den interna kreditorganisationen. Se vidare not K2 för en mer utförlig beskrivning av intern riskkontroll och bankens hantering av kreditrisk.

K2 Risk- och kapitalhantering

Numreringen av vissa tabeller och figurer i denna not följer den numrering som återfinns i Handelsbankens publikation Risk and Capital – Information according to Pillar 3.

Handelsbanken arbetar utifrån en väl beprövad affärsmodell som varit oförändrad i närmare 50 år. Banken har ett decentraliserat arbetssätt och en stark lokal förankring genom landsomfattande kontorsnät. Banken lägger stor vikt vid tillgänglighet och långsiktiga kundrelationer, har låg risktolerans samt växer internationellt genom att etablera affärsmodellen på utvalda marknader. Handelsbankens affärsmodell fokuserar på att ta kreditrisker som uppstår som en del i kreditgivningen i kontorsrörelsen och strävar efter att minimera övriga risker.

Handelsbankens kreditförlustnivå har under de senaste decennierna varit väsentligt lägre än genomsnittet hos övriga nordiska banker. Bankens mål är alltid att ingen kredit ska medföra en förlust. Detta förhållningssätt är helt styrande för kontorens kreditgivning och arbete med sina kreditportföljer.

Genom stora likviditetsreserver och matchning av kassaflöden har banken sedan lång tid arbetat med att upprätthålla låga likviditetsrisker. Även detta är ett naturligt resultat av bankens låga risktolerans.

Även marknadsriskerna i Handelsbanken är mycket låga.

RISKTOLERANS

Handelsbanken har låg risktolerans. Kreditrisker uppstår som en del i kreditgivningen. Bankens mål är alltid att ingen kredit ska medföra förlust. Detta förhållningssätt är helt styrande för bankens kreditgivning och arbetet med kreditportföljerna. Banken fokuserar på långsiktiga relationer med kunder med god återbetalningsförmåga och stark finansiell ställning. Kvalitetskravet får aldrig åsidosättas till förmån för högre kreditvolymer, högre pris eller marknadsandelar.

Toleransen för marknadsrisker och likviditetsrisker är låg. Marknadsrisker förekommer endast som ett led i kundaffärer, i samband med bankens finansiering och likviditetshantering samt i dess roll som marknadsgarant. Därutöver uppstår marknadsrisker i pensionssystemet.

En konsekvens av bankens låga tolerans för marknadsrisk är att en jämförelsevis låg andel av bankens resultat kommer från nettoresultat av finansiella transaktioner. All finansiering och likviditetshantering är centraliserad till den centrala enheten Group Treasury. Likviditetsriskerna begränsas genom krav på matchande kassaflöden och betryggande likviditetsreserver av hög kvalitet.

Även för operativa risker och compliance-risker är toleransen låg. Banken strävar efter att så långt som möjligt förebygga dessa risker och reducera förlusterna på området. Förlusterna ska förbli låga.

RISKSTRATEGI

Handelsbanken har ett brett utbud av olika bank- och försäkringsprodukter. Därigenom

uppkommer olika risker som identifieras, mäts, hanteras och rapporteras på ett systematiskt sätt inom koncernens alla delar. Handelsbankens restriktiva förhållningssätt till risk innebär att banken medvetet undviker att delta i affärer med hög risk även om den förväntade ersättningen för ögonblicket kan vara hög.

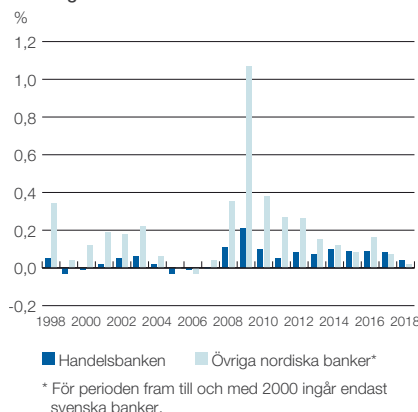
Den låga risktoleransen upprätthålls genom en stark riskkultur som är uthållig över tid och som gäller på alla områden i koncernen. Riskkulturen genomsyrar hela bankens arbete och är väl förankrad hos bankens medarbetare. Banken präglas av en tydlig ansvarsfördelning där varje del av affärsverksamheten bär det fulla ansvaret för sina affärer och för att riskerna hanteras. En följd av detta är att det finns starka incitament till hög riskmedvetenhet och till försiktighet i affärsverksamheten. Den decentraliserade affärsmodellen är dock kombinerad med starka centraliserade kontroller. Den låga risktoleransen avspeglas också i synen på ersättning. Huvudprincipen är fast ersättning eftersom detta bidrar till den långsiktighet som är en central del av Handelsbankens affärsmodell. Medarbetare som i sin yrkesutövning har en väsentlig

inverkan på bankens riskprofil erbjuds inte rörlig ersättning. De anställda är också genom Stiftelsen Oktogonen en av bankens största ägare, vilket ytterligare bidrar till hög riskmedvetenhet och långsiktighet.

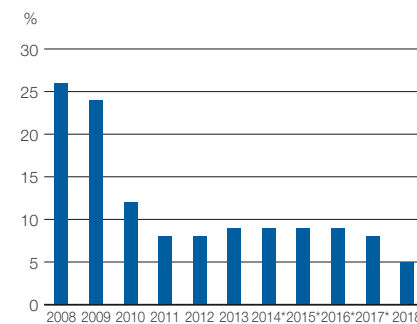
Kreditgivningen har stark lokal förankring, där den nära kundrelationen och lokala kännedommen verkar för låga kreditrisker. Därutöver ska koncernen vid var tid vara välkapitaliserad i förhållande till verksamhetens risker och hålla likvida tillgångar för att alltid klara sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, även i en situation av finansiell stress där upplåning på de finansiella marknaderna inte är möjlig. Handelsbanken eftersträvar på så sätt en affärsmodell som är oberoende av förändringar i konjunkturen.

Det restriktiva förhållningssättet till risk innebär att banken är en stabil och uthållig affärspartner till kunderna oavsett konjunktur eller marknadssituation. Det bidrar till både god riskhantering och att en hög servicenivå kan upprätthållas även när verksamheten och de marknader som banken verkar på utsätts för påfrestningar. Samma principer för bankens inställning till risk gäller i alla länder där banken

Figur 2 (Pelare 3) Kreditförluster i procent av utlåning 1998–2018

Figur 3 (Pelare 3) Nettoresultat av finansiella transaktioner som andel av vinst 2008–2018

Källa: Årsredovisningar

* Exklusive poster av icke återkommande karaktär.

Figur ÅR:1 Risker i Handelsbanken

	Beskrivning
Kreditrisk	Kreditrisk definieras som risken att banken drabbas av ekonomisk förlust som följd av att bankens motparter inte kan fullfölja sina kontraktssenliga förpliktelser.
Marknadsrisk	Marknadsriskerna härrör från pris- och volatilitetsförändringar på de finansiella marknaderna. Marknadsriskerna delas in i ränterisker, aktiekursrisker, valutakursrisker och råvaruprisrisker.
Likviditetsrisk	Likviditetsrisk är risken för att banken inte kan fullgöra sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, utan att drabbas av oacceptabla kostnader eller förluster.
Operativ risk	Operativ risk är risken för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller misslyckade interna processer, mänskliga fel, felaktiga system eller externa händelser. Definitionen inkluderar legal risk.
Compliancerisk	Compliancerisk är risken för att banken inte lever upp till lagar, förordningar och interna regler eller god sed och standard.
Ersättningsrisk	Ersättningsrisk utgörs av risken för förlust eller annan skada som uppkommer till följd av ersättningssystemet.
Försäkringsrisk	Försäkringsrisk är risken i en försäkrings utfall, som beror på den försäkrades livslängd eller hälsa.

är verksam och är vägledande i den fortsatta utlandsexpansionen.

MOTSTÅNDSKRAFTIG RISKHANTERING

Handelsbanken har en stark kapital- och likviditetssituation. Banken har kontinuerlig tillgång till de finansiella marknaderna via sina kort- och långfristiga finansieringsprogram. Banken har en stor likviditetsreserv av hög kvalitet, vilket ger en hög motståndskraft mot eventuella störningar på de finansiella marknaderna. Group

Treasurys likviditetsportfölj, som är en del av bankens likviditetsreserv, har en låg riskprofil och består främst av tillgodohavanden i centralbanker, statsobligationer och säkerställda obligationer. Därutöver finns ett mycket omfattande utnyttjat emissionsutrymme av säkerställda obligationer i Stadshypotek. Likviditetsreserver hålls i alla för banken väsentliga valutor. Den totala likviditetsreserven täcker bankens likviditetsbehov i ett stressat scenario i mer än tre år helt utan tillgång till ny marknadsfinansiering.

En bibehållen verksamhet kan upprätthållas under en betydande tid även i en extrem situation med stängda marknader för valutaväxling.

Bankens kapitalposition är fortsatt stark. Till detta har en god intjäning och låga kreditförluster under året bidragit.

Handelsbankens låga risktolerans, goda kapitalisering och starka likviditetssituation gör banken väl rustad att verka även under betydligt svårare marknadsförutsättningar än de som varit under de senaste åren.

Figur 5 (Pelare 3) Handelsbankens riskhantering och riskkontroll

Affärsverksamheten

Banken präglas av en tydlig ansvarsfördelning där varje del av affärsverksamheten bär det fulla ansvaret för sina affärer och för att samtliga risker hanteras. Den som bäst känner kunden och marknadsförutsättningarna har bäst möjlighet att bedöma risken och kan också på ett tidigt stadium agera om problem uppkommer. Varje kontor och varje resultatansvarig enhet bär ansvaret för att hantera uppkomna problem. Detta skapar incitament till hög riskmedvetenhet och till försiktighet i affärsverksamheten.

Decentraliserade kreditbeslut förutsätter dock en gemensam kreditprocess som Group Credits ansvarar för. Group Credits bereder de kreditlimiter som styrelsen eller den Kreditkommitté som styrelsen inrättat fattar beslut om. Group Credits säkerställer också att kreditbedömningarna i hela koncernen sker på ett enhetligt sätt och att kreditgivningen utförs i enlighet med den kreditpolicy styrelsen har beslutat.

Affärsverksamhetens finansiella risker uppstår och hanteras huvudsakligen i Group Treasury, i Handelsbanken Capital Markets och i Handelsbanken Liv. Handelsbanken har en helt decentraliserad affärsmodell, men all finansiering och likviditetshantering i koncernen är centraliserad till Group Treasury. De marknadsrisker som uppstår för att möta kunders efterfrågan på finansiella instrument med exponering mot ränte-, valuta-, aktie- eller råvarumarknaderna hanteras i Handelsbanken Capital Markets. Operativa risker förekommer i all verksamhet inom banken, och ansvaret för att hantera operativa risker är en integrerad del av chefsansvaret på alla nivåer i verksamheten. Hantering av marknadsrisker, hantering av bankens operativa risker samt finansierings- och likviditetshantering styrs av policyer fastställda av styrelsen.

Lokal riskkontroll

Det finns lokala riskkontroller för alla länder där banken bedriver verksamhet och för dotterbolag samt för vissa centrala enheter. Den lokala riskkontrollen arbetar med att identifiera, mäta, analysera och rapportera risker i verksamheten. Lokal riskkontroll kontrollerar också limiter för marknads-, likviditets- och motpartsrisiker samt operativa risker och utvärderar överträdelser av dessa limiter samt kreditlimiter. Lokal riskkontroll ska även säkerställa att riskanalys görs av nya och väsentligt förändrade produkter och tjänster, marknader, processer och IT-system samt vid verksamhets- eller organisationsförändringar av väsentlig karaktär. Lokal riskkontroll ska också utvärdera verksamhetens arbete med operativa risker. Den lokala riskkontrollen på landnivå har ett uppdrag att kontrollera kreditrisker och kreditprocessen. För kontroll av risker inom IT och informationssäkerhet finns en särskild lokal riskkontroll inom Group IT. Lokal riskkontroll rapporterar till Group Risk Control och till verksamhetens ledning.

Group Risk Control

Behovet av central uppföljning av risk- och kapitalpositionen ökar med graden av decentraliserade affärsbeslut. Group Risk Control är således en naturlig och viktig del av bankens affärsmodell.

Group Risk Control har till uppgift att identifiera, mäta, analysera och rapportera koncernens alla väsentliga risker. Den övervakar också att riskerna och riskhanteringen är inom den av styrelsen fastlagda risktoleransen och att ledningen har tillförlitliga underlag för hur risker ska hanteras vid kritiska situationer. Vidare har Group Risk Control ett funktionellt ansvar för att lokal riskkontroll mäter risker på ett ändamålsenligt och enhetligt sätt i koncernen och att ban-

kens ledning och styrelse löpande får rapporter och analyser om den aktuella risksituationen.

Stresstester – kapital- och likviditetsplanering

Om Handelsbanken, trots arbetet i de tre tidigare beskrivna delarna, skulle råka ut för allvarliga förluster, håller banken ett kapital och en likviditetsreserv som säkerställer bankens fortlevnad såväl under som efter extrema händelser. Det är kapitalpositionen bedömd enligt det legala kapitalkravet som, tillsammans med beräkningen av ekonomiskt kapital och stresstester, utgör grunderna i kapitalplaneringen. Likviditetsplaneringen säkerställer att koncernen alltid klarar sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, även i en situation av finansiell stress där upplåning på de finansiella marknaderna inte är möjlig. Genom stresstester och scenarioanalyser identifieras vilka åtgärder som behöver förberedas eller genomföras för att kapitaliseringen och likviditetssituationen vid varje tidpunkt ska vara tillfredsställande samt vilka åtgärder som krävs för att återställa koncernens kapital och likviditet i en återhämtnings-situation efter en allvarlig kris.

Compliance och internrevision

Utöver de tidigare beskrivna delarna granskar såväl compliance som interna revisorer verksamheten. Compliancefunktionens ansvarsområde är att identifiera vilka risker som finns för att Handelsbankenkoncernen inte fullgör sina förpliktelser enligt förordningar, lagar och andra regler som gäller för den tillståndspliktiga verksamheten, samt att kontrollera och följa upp att dessa risker hanteras av berörda enheter.

KREDITRISK

Kreditrisk definieras som risken att banken drabbas av ekonomisk förlust som följd av att bankens motparter inte kan fullfölja sina kontraktsenliga förpliktelser.

KREDITRISKSTRATEGI

Kreditprocessen i Handelsbanken utgår från övertygelsen att en decentraliserad organisation med lokal närvaro ger hög kvalitet i kreditbesluten. Banken är en relationsbank där kontoren håller löpande kontakt med kunden, vilket ger en djup kunskap om varje enskild kund och en kontinuerligt uppdaterad bild av kundens ekonomiska situation.

Handelsbanken är inte en massmarknadsbank utan är selektiv i kundurvalet, vilket innebär att kunderna ska ha en hög kreditkvalitet. Kvalitetskravet åsidosätts aldrig till förmån för högre kreditvolym eller för att erhålla högre avkastning. Banken undviker även att delta i finansiering där det förekommer komplicerade kundkonstellationer eller komplexa och svårförståeliga affärsupplägg.

När banken bedömer kreditrisken hos en viss kund bedöms i första hand kredittagarens återbetalningsförmåga. Enligt bankens kreditpolicy kan en svag återbetalningsförmåga aldrig kompenseras med att banken erbjuder goda säkerheter. Säkerheter kan dock reducera bankens förlust väsentligt om kredittagaren inte kan

fullfölja sina förpliktelser. Krediter ska därför normalt vara betryggande säkerställda.

Det lokala kontorets nära kontakt med kunden innebär också att kontoret snabbt kan identifiera och agera vid eventuella problem. Detta medför att banken i många fall kan agera snabbare än vad som hade varit möjligt vid en mer centraliserad hantering av problemkrediter. Kontoret har också det fulla ekonomiska ansvaret för kreditgivningen. Kontoret hanterar således de problem som uppstår när en kund brister i betalningsförmåga och kontoret bär eventuella kreditförluster. Vid behov får det lokala kontoret stöd från det regionala huvudkontoret och från centrala avdelningar. Bankens arbetssätt leder till att alla som gör affärer förknippade med kreditrisk tillägnar sig ett väl etablerat synsätt för denna typ av risk. Detta synsätt utgör en viktig del av bankens kultur. De beskrivna arbets- och synsätten är viktiga anledningar till att banken över en lång tid redovisat mycket låga kreditförluster.

KREDITORGANISATIONEN

I Handelsbankens decentraliserade organisation bär varje kundansvarigt kontor det fulla kreditansvaret. Kund- och kreditansvar ligger på kontorschefen eller de medarbetare på det lokala kontoret som kontorschefen utser.

I Handelsbankens decentraliserade organisation ingår också att underlaget för kreditbeslut alltid utarbetas av det kreditansvariga kontoret oavsett om det slutgiltiga beslutet fattas på kontoret, på regional nivå, i styrelsens kreditkommitté eller av styrelsen. Underlaget för kreditbeslut innehåller bland annat allmän och ekonomisk information om kredittagaren, en bedömning av dennes återbetalningsförmåga, krediter och kreditvillkor samt värdering av säkerheter.

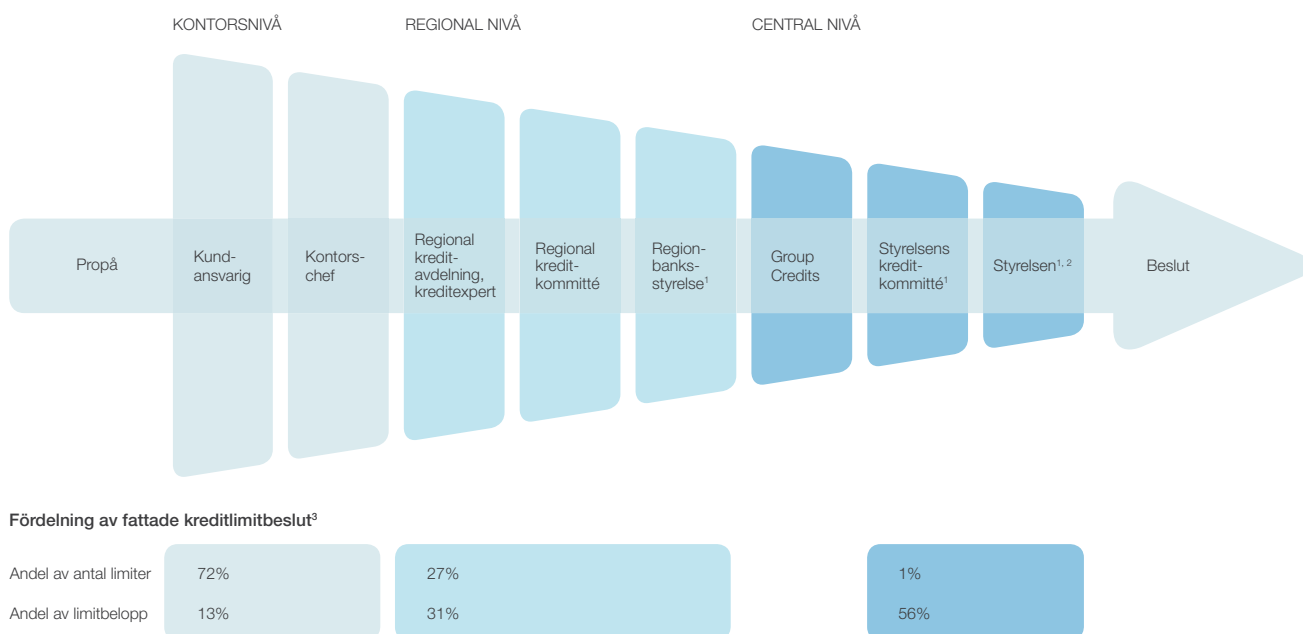
För regionbanksstyrelse, styrelsens kreditkommitté och styrelsen avser beslutet kreditlimitens totalbelopp och eventuellt utrymme för blankokrediter. För kredittagare vars sammanlagda krediter överstiger 3 miljoner kronor fattas kreditbeslutet i form av kreditlimit. Vid krediter till privatpersoner mot säkerhet i bostad inträder limitplikten för belopp över 6 miljoner kronor. Krediter till bostadsrättsföreningar mot säkerhet i bostadsfastighet blir limitpliktiga för belopp över 12 miljoner kronor.

Beviljade kreditlimiten gäller i normalfallet ett år. Vid förlängning av kreditlimiten är kravet på beslutsordning detsamma som för en ny kreditlimit.

Kontorschefer och de flesta medarbetare på kontor har personliga beslutandelimiten som gör det möjligt för dem att besluta om krediter till de kunder som de ansvarar för.

Vid beslut om större kreditlimiten finns även beslutsinstanser på regional och central nivå. Varje högre beslutandenivå tillför ytterligare kreditkompetens. På varje beslutandenivå finns rätt att avstyrka kreditlimiten inom såväl den egna beslutandenivån som kreditlimiten som annars skulle beslutats på högre beslutandenivåer. Samtliga delegater i hela beslutsprocessen, oavsett nivå, måste vara eniga för att ett positivt kreditlimitbeslut ska komma till stånd. Finns minsta tveksamhet hos någon delegat avslås kreditansökan. De största krediterna har beretts av Group Credits och beslutas av styrelsen eller den Kreditkommitté som styrelsen inrättat. Utan tillstyrkan av kreditansvarig kontorschef kan dock ingen kreditansökan processas vidare i banken, förutom de kreditbeslut som fattas genom maskinella modeller. Sådana maskinella modeller ska godkännas av verkställande direktören.

Figur ÅR:2 Kreditprocessen och beslutandenivåer i Handelsbanken

Fördelning av fattade kreditlimitbeslut³

¹ Beslutet avser kreditlimitens totalbelopp och eventuellt utrymme för blankokrediter.

² Beslutar endast om ärendet bedöms vara av särskilt eller allmänt intresse samt krediter till styrelseledamöter och vissa ledande befattningshavare.

³ Exklusive stat- och banklimiter som beslutas på central nivå.

Beslutsgången när det gäller krediter och kreditlimiter illustreras av figur ÅR:2 Kreditprocessen och beslutandenivåer i Handelsbanken. I figuren visas även procentuell andel av antal kreditlimitbeslut och beslutade belopp fördelade på olika beslutandenivåer.

I Handelsbankens decentraliserade organisation, där en stor andel av antalet kredit- och kreditlimitbeslut fattas på de enskilda kontoren, är det viktigt att det finns en väl fungerande eftergranskingsprocess som säkerställer att besluten håller en hög kvalitet. Kontorschefen kvalitetsgranskar medarbetarnas beslut och regionala kreditavdelningen kvalitetsgranskar beslut fattade av kontorschefer.

Syftet med kvalitetsgranskningen är att säkerställa att bankens kreditpolicy och interna instruktioner efterlevs, att kreditkvaliteten upprätthålls och att kredit- och kreditlimitbeslut vittnar om gott kreditomdöme och sund affärsmässighet. En motsvarande granskning av kvaliteten utförs även av kreditlimitbeslut som fattas av högre beslutandenivåer i banken. Kreditlimiter som beviljas av regionala kreditkommittéer och regionbanksstyrelser granskas av Group Credits, som även bereder och granskar kreditlimiter som beslutas av styrelsen eller den Kreditkommitté som styrelsen inrättat.

Ecster

Dotterbolaget Ecster AB arbetar med att erbjuda betallosningar till utvalda sälj företag över hela Sverige. Finansieringstypens karaktär kräver att snabba och korrekta kreditbesked kan levereras årets alla dagar, dygnet runt, vilket innebär att merparten av besluten fattas av maskinella modeller. För de beslut som inte kan hanteras genom de maskinella modellerna görs manuella beslut där medarbetarna har personliga beslutsgränser. Vid beslut om större kreditlimiter fattas besluten i Ecsters kreditkommitté eller i styrelsen. Vid propåer om större engagemang och kunden är en befintlig Handelsbanken-kund fattas beslut på det ansvariga kontoret eller i berörd instans som gäller i banken.

KREDITPORTFÖLJEN

Bankens kreditportfölj presenteras i detta avsnitt med utgångspunkt från sammanställda balansräkningsposter. I avsnittet Kapitalkrav för kreditrisker presenteras kreditportföljen med utgångspunkt från CRR.

Med utgångspunkt från koncernbalansräkningen kategoriseras krediter i utlåning till allmänhet respektive utlåning till kreditinstitut samt poster utanför balansräkningen fördelade på produkttyp. När begreppet exponering används avses summan av poster i och utanför balans-

räkningen. Utlåning till allmänheten är den dominerande posten. Se tabell ÅR:3 Kreditrisk-exponeringar Geografisk fördelning.

Handelsbanken eftersträvar att dess historiskt låga kreditförlustnivå i förhållande till andra banker ska bestå och därmed bidra till Handelsbankens lönsamhetsmål samt till att bibehålla en god finansiell ställning. Banken strävar vid kreditgivningen aldrig efter att uppnå bestämda volymer eller marknadsandelar inom olika branscher eller dylikt, utan banken ska vara selektiv i kundurvalet och kreditkunderna ska vara av hög kvalitet. Kvalitetskravet får aldrig åsidosättas för att nå hög kreditvolym. Det här framgår av bankens kreditpolicy som årligen fastställs av styrelsen.

Handelsbanken granskar kontinuerligt kreditportföljens kvalitet i syfte att identifiera och begränsa nedskrivningsbehov. Från och med den 1 januari 2018 tillämpar Handelsbanken IFRS 9 i fråga om nedskrivning av finansiella tillgångar. Nedskrivningskraven i IFRS 9 baseras på en modell för förväntade kreditförluster och ersätter modellen för inträffade kreditförluster i IAS 39 som gällde fram till och med den 31 december 2017. För en mer utförlig beskrivning av IFRS 9 se vidare not K1 samt not K2 avsnitt Beräkning av förväntade kreditförluster enligt IFRS 9.

Tabell ÅR:3 Kreditriskexponeringar Geografisk fördelning

Kreditriskexponeringar Geografisk fördelning 2018 mkr	Sverige	Storbritannien	Norge	Danmark	Finland	Nederländerna	USA	Övriga länder	Summa
Poster i balansräkningen									
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	55	73 393	3 549	505	129 633	3 096	105 730	1 256	317 217
Övrig utlåning till centralbanker <i>Not K13</i>	10 129	846	-	22 582	-	-	-	-	33 557
Utlåning till övriga kreditinstitut <i>Not K14</i>	12 830	453	394	41	44	154	4 025	4 196	22 137
Utlåning till allmänheten <i>Not K15</i>	1 379 534	234 554	258 819	105 061	139 111	47 319	4 559	20 135	2 189 092
Belåningsbara statsskuldförbindelser mm <i>Not K16</i>	96 863	-	-	11	-	-	24 567	819	122 260
Obligationer och andra räntebärande värdepapper <i>Not K16</i>	43 694	-	-	-	-	-	7 035	-	50 729
Derivatinstrument <i>Not K21</i>	57 552	0	-	35	26	-	398	30	58 041
Summa	1 600 657	309 246	262 762	128 235	268 814	50 569	146 314	26 436	2 793 033
Poster utanför balansräkningen									
Eventualförpliktelser <i>Not K42</i>	303 254	55 534	64 748	30 485	40 107	7 233	27 780	22 570	551 711
varav ansvarsförbindelser	38 518	6 030	6 639	7 842	7 179	186	15 431	11 114	92 939
varav åtaganden	264 736	49 504	58 109	22 643	32 928	7 047	12 349	11 456	458 772
Summa	303 254	55 534	64 748	30 485	40 107	7 233	27 780	22 570	551 711
Summa poster i och utanför balansräkningen	1 903 911	364 780	327 510	158 720	308 921	57 802	174 094	49 006	3 344 744

Kreditriskexponeringar Geografisk fördelning 2017 mkr	Sverige	Storbritannien	Norge	Danmark	Finland	Nederländerna	USA	Övriga länder	Summa
Poster i balansräkningen									
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	82	84 766	3 918	2 150	84 925	397	48 025	2 051	226 314
Övrig utlåning till centralbanker <i>Not K13</i>	6 683	492	7 170	24 198	-	-	-	376	38 919
Utlåning till övriga kreditinstitut <i>Not K14</i>	15 007	472	124	27	37	75	2 499	2 010	20 251
Utlåning till allmänheten <i>Not K15</i>	1 315 476	213 847	245 189	98 470	126 741	40 352	4 528	21 158	2 065 761
Belåningsbara statsskuldförbindelser mm <i>Not K16</i>	107 493	-	-	11	-	-	20 741	761	129 006
Obligationer och andra räntebärande värdepapper <i>Not K16</i>	41 824	-	-	-	0	-	7 777	-	49 601
Derivatinstrument <i>Not K21</i>	55 579	41	-	22	33	-	379	15	56 069
Summa	1 542 144	299 618	256 401	124 878	211 736	40 824	83 949	26 371	2 585 921
Poster utanför balansräkningen									
Eventualförpliktelser <i>Not K42</i>	285 685	54 783	59 385	31 592	36 475	6 095	25 111	19 924	519 050
varav ansvarsförbindelser	25 435	6 200	6 466	7 633	5 135	126	14 396	10 276	75 667
varav åtaganden	260 250	48 583	52 919	23 959	31 340	5 969	10 715	9 648	443 383
Summa	285 685	54 783	59 385	31 592	36 475	6 095	25 111	19 924	519 050
Summa poster i och utanför balansräkningen	1 827 829	354 401	315 786	156 470	248 211	46 919	109 060	46 295	3 104 971

Med geografisk fördelning avses det land där exponeringarna är redovisade.

¹ Avser summa positiva marknadsvärden. Om rättsligt hållbara nettningsavtal beaktas uppgår exponeringen till 45 437 mkr (39 232).

Tabell ÅR:4 Utlåning till allmänheten som är föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9, Geografisk fördelning

Utlåning till allmänheten Geografisk fördelning 2018 mkr	Brutto			Reserver			Netto
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3	
Sverige	1 351 484	26 914	2 505	-124	-211	-1 034	1 379 534
Storbritannien	225 304	8 583	1 056	-48	-114	-227	234 554
Norge	247 382	10 395	1 712	-48	-80	-542	258 819
Danmark	100 473	4 033	1 025	-41	-54	-375	105 061
Finland	130 669	7 947	1 221	-42	-91	-593	139 111
Nederländerna	47 284	40	-	-5	0	-	47 319
USA	4 481	79	-	0	-1	-	4 559
Övriga länder	19 906	188	212	-4	-1	-166	20 135
Summa	2 126 983	58 179	7 731	-312	-552	-2 937	2 189 092

Tabell ÅR:5 Utlåning till allmänheten som är föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9, fördelad per sektor och bransch

Utlåning till allmänheten Fördelad per sektor och bransch 2018 mkr	Brutto			Reserver			Netto
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3	
Privatpersoner	1 075 441	21 118	2 326	-117	-110	-755	1 097 903
varav hypotekslån	881 551	14 777	588	-35	-33	-36	896 812
varav övriga lån säkerställda i bostad	145 349	4 267	509	-12	-17	-119	149 977
varav övriga lån till privatpersoner	48 541	2 074	1 229	-70	-60	-600	51 114
Bostadsrättsföreningar	226 387	2 989	72	-10	-12	-15	229 411
varav hypotekslån	191 140	1 358	26	-4	0	-10	192 510
Fastighetsförvaltning	579 606	17 689	1 365	-88	-203	-367	598 002
Tillverkningsindustri	23 508	3 548	445	-10	-66	-272	27 153
Handel	20 311	1 774	153	-12	-27	-110	22 089
Hotell- och restaurangverksamhet	8 721	256	31	-6	-5	-22	8 975
Person- och godstransport till sjöss	5 665	150	1 574	-1	-3	-405	6 980
Övrig transport och kommunikation	12 744	1 684	107	-6	-10	-80	14 439
Byggnadsverksamhet	20 264	1 036	171	-15	-38	-122	21 296
Elektricitet, gas och vatten	19 400	1 109	53	-2	-9	-53	20 498
Jordbruk, jakt och skogsbruk	14 791	892	83	-7	-13	-40	15 706
Övrig serviceverksamhet	22 800	884	353	-13	-23	-168	23 833
Holding-, investment- och försäkringsbolag, fonder m.m.	72 371	3 083	283	-12	-20	-202	75 503
Stat och kommun	10 598	277	-	-1	0	-	10 874
Varav Riksgälden	120	-	-	-	-	-	120
Övrig företagsutlåning	14 376	1 690	715	-12	-13	-326	16 430
Summa	2 126 983	58 179	7 731	-312	-552	-2 937	2 189 092

Utlåning till allmänheten
Fördelad per sektor och bransch 2017 (IAS 39)

mkr	2017		
	Utlåning före beaktande av reserveringar	Reserveringar för sannolika kreditförluster	Utlåning efter beaktande av reserveringar
Privatpersoner	1 040 638	-710	1 039 928
varav hypotekslån	850 962	-39	850 923
varav övriga lån säkerställda i bostad	128 728	-133	128 595
varav övriga lån privatpersoner	60 948	-538	60 410
Bostadsrättsföreningar	205 984	-18	205 966
varav hypotekslån	172 264	-11	172 253
Fastighetsförvaltning	565 190	-523	564 667
Tillverkningsindustri	27 393	-471	26 922
Handel	21 282	-201	21 081
Hotell- och restaurangverksamhet	8 369	-35	8 334
Person- och godstransport till sjöss	8 499	-1 325	7 174
Övrig transport och kommunikation	16 088	-25	16 063
Byggnadsverksamhet	20 216	-697	19 519
Elektricitet, gas och vatten	22 040	-128	21 912
Jordbruk, jakt och skogsbruk	13 064	-46	13 018
Övrig serviceverksamhet	22 208	-215	21 993
Holding-, investment-, försäkringsbolag, fonder m.m.	67 805	-249	67 556
Stat och kommun	13 611	0	13 611
Varav Riksgälden	1 831	-	1 831
Övrig företagsutlåning	18 533	-53	18 480
Summa utlåning till allmänheten, före beaktande av gruppvis reservering	2 070 920	-4 696	2 066 224

Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar

-463

Summa utlåning till allmänheten

2 065 761

Tabell ÅR:6 Utlåning till allmänheten som är föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9, geografisk fördelning per sektor och bransch

Utlåning till allmänheten Geografisk fördelning per sektor och bransch 2018 mkr	Sverige	Stor- britannien	Norge	Danmark	Finland	Neder- länderna	USA	Övriga länder	Summa
Privatpersoner	806 379	71 668	95 482	63 042	40 995	13 698	12	6 627	1 097 903
varav hypotekslån	766 746	-	63 683	46 316	20 067	-	-	-	896 812
varav övriga lån säkerställda i bostad	6 151	66 933	29 376	12 775	15 594	13 284	12	5 852	149 977
varav övriga lån privatpersoner	33 482	4 735	2 423	3 951	5 334	414	-	775	51 114
Bostadsrättsföreningar	180 162	-	20 295	891	28 063	-	-	-	229 411
varav hypotekslån	161 651	-	19 161	-	11 698	-	-	-	192 510
Fastighetsförvaltning	251 580	136 950	111 646	20 731	41 188	31 449	611	3 847	598 002
Tillverkningsindustri	12 996	2 409	2 054	1 743	2 104	1	2 517	3 329	27 153
Handel	10 675	4 241	3 483	2 288	1 302	38	0	62	22 089
Hotell- och restaurangverksamhet	2 159	3 918	514	2 305	77	2	-	0	8 975
Person- och godstransport till sjöss	2 680	16	1 808	611	1 865	-	-	0	6 980
Övrig transport och kommunikation	9 168	829	2 536	631	1 237	26	-	12	14 439
Byggnadsverksamhet	8 864	3 068	8 021	372	944	2	-	25	21 296
Elektricitet, gas och vatten	7 243	345	4 833	70	7 516	103	-	388	20 498
Jordbruk, jakt och skogsbruk	13 449	1 533	316	239	135	34	-	-	15 706
Övrig serviceverksamhet	12 179	4 883	3 677	866	1 658	553	-	17	23 833
Holding-, investment-, försäkringsbolag, fonder m m	54 119	2 257	1 163	8 717	3 380	1 402	941	3 524	75 503
Stat och kommun	2 488	-	270	2	8 114	-	-	-	10 874
Varav Riksgälden	120	-	-	-	-	-	-	-	120
Övrig företagsutlåning	5 393	2 437	2 721	2 553	533	11	478	2 304	16 430
Netto utlåning till allmänheten	1 379 534	234 554	258 819	105 061	139 111	47 319	4 559	20 135	2 189 092
varav total reservering för förväntade kreditförluster (Steg 1-3)	-1 369	-389	-670	-470	-726	-5	-1	-171	-3 801
Brutto utlåning till allmänheten	1 380 903	234 943	259 489	105 531	139 837	47 324	4 560	20 306	2 192 893

Utlåning till allmänheten Geografisk fördelning per sektor och bransch 2017 (IAS 39) mkr	Sverige	Stor- britannien	Norge	Danmark	Finland	Neder- länderna	USA	Övriga länder	Summa
Privatpersoner	772 051	65 741	89 200	59 039	37 527	10 464	16	5 890	1 039 928
varav hypotekslån	729 891	-	59 430	41 686	19 916	-	-	-	850 923
varav övriga lån säkerställda i bostad	8 374	61 108	17 653	13 520	12 628	10 120	16	5 176	128 595
varav övriga lån privatpersoner	33 786	4 633	12 117	3 833	4 983	344	-	714	60 410
Bostadsrättsföreningar	165 061	-	17 694	890	22 321	-	-	-	205 966
varav hypotekslån	146 091	-	16 907	-	9 254	-	-	-	172 252
Fastighetsförvaltning	244 295	125 504	104 219	20 297	37 298	27 628	559	4 867	564 667
Tillverkningsindustri	11 922	2 396	2 621	1 420	2 781	988	2 083	2 711	26 922
Handel	10 762	3 506	4 033	1 222	1 362	-	1	195	21 081
Hotell- och restaurangverksamhet	2 282	3 436	505	2 012	94	-	-	5	8 334
Person- och godstransport till sjöss	3 179	9	1 957	158	1 871	-	-	-	7 174
Övrig transport och kommunikation	9 063	1 548	3 601	436	1 106	292	-	17	16 063
Byggnadsverksamhet	8 336	2 730	7 315	339	758	-	-	41	19 519
Elektricitet, gas och vatten	8 284	305	4 994	61	7 844	197	-	227	21 912
Jordbruk, jakt och skogsbruk	11 458	822	70	66	52	-	-	550	13 018
Övrig serviceverksamhet	11 467	4 389	3 757	837	1 531	-	-	12	21 993
Holding-, investment-, försäkringsbolag, fonder m m	48 371	1 922	1 192	7 974	3 345	-	973	3 779	67 556
Stat och kommun	4 612	-	247	153	8 599	-	-	-	13 611
Varav Riksgälden	1 831	-	-	-	-	-	-	-	1 831
Övrig företagsutlåning	4 522	1 556	3 954	3 593	309	784	902	2 860	18 480
Summa utlåning till allmänheten, före beaktande av gruppvis reservering	1 315 665	213 864	245 359	98 497	126 798	40 353	4 534	21 154	2 066 224
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar	-189	-17	-170	-27	-57	-1	0	-2	-463
Summa utlåning till allmänheten	1 315 476	213 847	245 189	98 470	126 741	40 352	4 534	21 152	2 065 761

Säkerheter

I bankens kreditpolicy framgår att krediter normalt ska vara betryggande säkerställda. En svag återbetalningsförmåga kan aldrig kompenseras med att banken erbjuder goda säkerheter. Säkerheter kan dock reducera bankens förlust väsentligt om kredittagaren inte kan fullfölja sina förpliktelser.

Banken begränsar kreditrisken genom att bland annat ta in säkerheter från kunderna. De främsta sätten att reducera kreditrisk i banken är pantsättning av fast egendom såsom bostadsfastigheter och övriga fastigheter, företagshypotek, garantier (inklusive borgen) och användning av nettningsavtal (se vidare not K2 Motpartsrisiker).

Grundprincipen vid fastighetsfinansiering är att krediter ska vara säkerställda med pant i fastigheter. För exponeringar med fastigheter som säkerhet beräknas en belåningsgrad, Loan To Value (LTV), genom att dividera kreditexponering

ringen med säkerhetens marknadsvärde.

Banken följer interna rekommendationer och externa regelverk som bland annat begränsar hur mycket som är möjligt att låna med fastighet som säkerhet. För mer information gällande belåningsgrad, se rapporten Risk and Capital (Information according to Pillar 3), avsnittet Credit risk – Loan-to-value ratio for property lending.

Säkerheternas värde kontrolleras årligen och baseras på ett uppskattat marknadsvärde. Om marknadsvärdet bedöms ha sjunkit och värdet på panten har försämrats sker kontroll oftare. Bankens policy för säkerheter har inte förändrats efter införandet av IFRS 9. Då det som regel blir aktuellt att ta säkerheter i anspråk först sedan kredittagaren drabbats av allvarliga betalningssvårigheter inriktas värderingen av säkerheter på det värde säkerheterna förväntas ha vid en försäljning under ogynnsamma omständigheter i samband med en obeståndssituation.

Vid långfristiga kreditåtaganden utan säkerhet till företag avtalar banken ofta med kunden om särskilda kreditvillkor som ger rätt till omförhandling eller uppsägning vid ogynnsam utveckling.

Under speciella omständigheter kan banken köpa kreditderivat eller finansiella garantier som kreditriskskydd för fordringar. Detta förekommer dock inte inom bankens ordinarie kreditgivning.

En mindre del av utlåningen till kreditinstitut är omvända repor. En omvänd repa är en återköpstransaktion som innebär att banken repar in (köper) räntebärande värdepapper eller aktier med särskild överenskommelse att värdepappret ska säljas tillbaka till ett visst pris vid en viss tidpunkt. Omvända repor betraktas av banken som säkerställd utlåning.

Säkerheterna specificerade i tabellerna nedan är endast sådana som används i kapitalkravsberäkningen för kreditrisker.

Tabell ÅR:7 Kreditriskexponeringar fördelad per säkerhet

Kreditriskexponeringar Fördelad per säkerhet 2018 mkr	Bostads- fastigheter ¹	Övriga fastigheter	Stat, kommun och landsting ²	Borgen ³	Finansiella säkerheter	Objekt säkerheter	Övriga säkerheter	Blanko	Summa
Poster i balansräkningen									
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker			317 217						317 217
Övrig utlåning till centralbanker	Not K13		33 557						33 557
Utlåning till övriga kreditinstitut	Not K14	-	2 896	-	2 149	-	-	17 092	22 137
Utlåning till allmänheten	Not K15	1 529 080	317 066	61 715	23 611	19 233	26 772	16 432	2 189 092
Belåningsbara statsskuldförbindelser mm	Not K16								122 260
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not K16								50 729
Derivatinstrument	Not K21	101	65	2 372	68	43 709	-	-	58 041
Summa		1 529 181	317 131	417 757	23 679	65 091	26 772	16 432	2 793 033
Poster utanför balansräkningen									
Eventualförpliktelser	Not K42	62 380	49 247	35 689	12 391	16 072	407	5 897	551 711
varav ansvarsförbindelser		2 876	2 280	2 038	6 172	863	-	602	92 939
varav åtaganden		59 504	46 967	33 651	6 219	15 209	407	5 295	458 772
Summa		62 380	49 247	35 689	12 391	16 072	407	5 897	551 711
Summa poster i och utanför balansräkningen		1 591 561	366 378	453 446	36 070	81 163	27 179	22 329	3 344 744

Kreditriskexponeringar Fördelad per säkerhet 2017 mkr	Bostads- fastigheter ¹	Övriga fastigheter	Stat, kommun och landsting ²	Borgen ³	Finansiella säkerheter	Objekt säkerheter	Övriga säkerheter	Blanko	Summa
Poster i balansräkningen									
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker			226 314						226 314
Övrig utlåning till centralbanker	Not K13		38 920						38 920
Utlåning till övriga kreditinstitut	Not K14	-	2 835	-	1 403	-	-	16 012	20 250
Utlåning till allmänheten	Not K15	1 411 424	301 060	66 306	22 783	15 162	24 896	17 703	2 065 761
Belåningsbara statsskuldförbindelser mm	Not K16								129 006
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not K16								49 601
Derivatinstrument	Not K21	475	493	3 024	175	32 497	-	9	56 070
Summa		1 411 899	301 553	337 399	22 958	49 062	24 896	17 712	2 585 922
Poster utanför balansräkningen									
Eventualförpliktelser	Not K42	49 394	47 296	39 144	14 530	14 848	397	5 849	519 049
varav ansvarsförbindelser		2 378	2 319	1 364	6 680	1 195	-	573	75 666
varav åtaganden		47 016	44 977	37 780	7 850	13 653	397	5 276	443 383
Summa		49 394	47 296	39 144	14 530	14 848	397	5 849	519 049
Summa poster i och utanför balansräkningen		1 461 293	348 849	376 543	37 488	63 910	25 293	23 561	3 104 971

¹ Inklusive bostadsrätter.

² Avser direkta stats- och kommunexponeringar samt statsgarantier.

³ Inkluderar ej statsgarantier.

Tabell ÅR:8 Poster i och utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9, fördelad per säkerhet

Poster i och utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivning enligt IFRS 9 fördelad per säkerhet 2018 mkr		Brutto			Reserver		
		Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Poster i balansräkningen							
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		317 217	-	-	0	-	-
Stat, kommun och landsting ²		317 217	-	-	0	-	-
Övrig utlåning till centralbanker	<i>Not K13</i>	33 557	-	-	-	-	-
Stat, kommun och landsting ²		33 557	-	-	-	-	-
Utlåning till övriga kreditinstitut	<i>Not K14</i>	21 751	397	-	-3	-8	-
Stat, kommun och landsting ²		2 804	94	-	-1	-1	-
Finansiella säkerheter		2 149	-	-	-	-	-
Blanko		16 798	303	-	-2	-7	-
Utlåning till allmänheten	<i>Not K15</i>	2 126 983	58 179	7 731	-312	-552	-2 937
Bostadsfastigheter ¹		1 498 838	29 235	1 555	-100	-150	-298
Övriga fastigheter		305 121	11 309	1 221	-71	-146	-367
Stat, kommun och landsting ²		59 606	2 103	21	-2	-13	-
Borgen ³		22 446	1 157	25	-5	-13	-
Finansiella säkerheter		18 659	557	20	-2	-1	-
Objekt		25 409	1 381	58	-20	-31	-25
Övriga säkerheter		15 250	1 145	231	-8	-27	-159
Blanko		181 654	11 292	4 600	-104	-171	-2 088
Belåningsbara statsskuldförbindelser mm	<i>Not K16</i>	1 236	-	-	0	-	-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	<i>Not K16</i>	5 373	-	-	-1	-	-
Summa		2 506 117	58 576	7 731	-316	-560	-2 937
Poster utanför balansräkningen							
Eventualförpliktelser	<i>Not K35, K42</i>	420 024	7 619	411	-78	-64	-
<i>varav ansvarsförbindelser</i>		<i>89 801</i>	<i>2 755</i>	<i>383</i>	<i>-5</i>	<i>-9</i>	<i>-</i>
Bostadsfastigheter ¹		2 768	94	15	-1	-1	-
Övriga fastigheter		2 215	52	13	-	-	-
Stat, kommun och landsting ²		1 868	167	4	-	-1	-
Borgen ³		6 039	128	5	-1	-1	-
Finansiella säkerheter		756	106	1	-	-	-
Objekt		-	-	-	-	-	-
Övriga säkerheter		554	36	11	-	-	-
Blanko		75 601	2 172	334	-3	-6	-
<i>varav åtaganden</i>		<i>330 223</i>	<i>4 864</i>	<i>28</i>	<i>-73</i>	<i>-55</i>	<i>-</i>
Bostadsfastigheter ¹		47 698	259	-	-4	-	-
Övriga fastigheter		20 552	280	-	-2	-2	-
Stat, kommun och landsting ²		21 941	194	-	-	-	-
Borgen ³		5 407	293	-	-1	-1	-
Finansiella säkerheter		13 506	36	-	-1	-	-
Objekt		406	-	-	-	-	-
Övriga säkerheter		4 283	392	-	-2	-6	-
Blanko		216 430	3 410	28	-63	-46	-
Summa		420 024	7 619	411	-78	-64	-
Summa poster i och utanför balansräkningen		2 926 141	66 195	8 142	-394	-624	-2 937

¹ Inklusive bostadsrätter.² Avser direkta stats- och kommunexponeringar samt statsgarantier.³ Inkluderar ej statsgarantier.

Kreditriskkoncentrationer

Handelsbankens kontor är starkt fokuserade på att etablera långsiktiga relationer med kunder som har hög kreditvärdighet. Om ett kontor identifierar en bra kund ska kontoret kunna göra affärer med kunden oavsett om banken som helhet har en stor exponering mot den bransch som kunden representerar. Som en konsekvens av det har banken relativt stora koncentrationer i enskilda sektorer. Banken följer dock kreditportföljens utveckling och kvalitet och beräknar koncentrationer mot olika typer av branscher och geografiska områden. Banken mäter och följer också exponeringar mot större enskilda motparter. Särskilda limiter tillämpas för att begränsa den maximala kreditexponeringen mot enskilda motparter som ett komplement till kreditriskbedömningen. Om en koncentration i kreditportföljen avseende sektor eller motpart

kan antas utgöra en förhöjd risk, följs denna koncentration upp. Koncentrationsrisker fångas upp i bankens beräkning av ekonomiskt kapital för kreditrisker och i de stresstester som görs i den interna kapitalutvärderingen. Finansinspektionen beräknar också ett särskilt kapitalkravspåslag i Pelare 2 för koncentrationsrisker i kreditportföljen. Därigenom säkerställs att banken är väl kapitaliserad med hänsyn också till koncentrationsrisker. Om koncentrationsriskerna skulle bedömas vara för stora har banken både möjlighet och förmåga att reducera riskerna genom olika riskreducerande åtgärder.

Handelsbanken har, utöver bolån och utlåning till bostadsrättsföreningar, en betydande utlåning till fastighetsförvaltning om 598 miljarder kronor (565). Med fastighetsförvaltning avses här alla företag som riskklassificeras som fastighetsbolag. Det är vanligt förekommande

att koncerner verksamma i andra branscher har dotterbolag som förvaltar de fastigheter som koncernen bedriver verksamhet i, och även sådana fastighetsbolag anses här tillhöra fastighetsförvaltning. Den underliggande kreditrisken i sådana fall är dock inte enbart fastighetsrelaterad eftersom motpartens återbetalningsförmåga bestäms av annan verksamhet än fastighetsförvaltningen. Därutöver riskklassificeras privatpersoner med större fastighetsinnehav som fastighetsbolag.

En mycket stor del av fastighetsutlåningen är säkerställd i fastigheter med låg belåningsgrad vilket minskar bankens risk för kreditförluster. En stor del av fastighetsutlåningen sker dessutom till statliga fastighetsbolag, kommunala bostadsbolag och annan bostadsrelaterad verksamhet där låntagarna genomgående har starka och stabila kassaflöden och därigenom

Tabell ÅR:9 Utlåning till allmänheten som är föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9, Fastighetsförvaltning

Utlåning till allmänheten Fastighetsförvaltning 2018 mkr	Brutto			Reserver			Netto
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3	
Utlåning i Sverige							
Statligt ägda fastighetsbolag	5 066	-	-	0	-	-	5 066
Kommunalt ägda fastighetsbolag	7 782	189	-	0	0	-	7 971
Bostadsfastighetsbolag	110 102	1 510	44	-6	-6	-24	111 620
varav hypotekslån	95 995	1 341	5	-4	-4	-	97 333
Övrig fastighetsförvaltning	124 384	2 485	193	-12	-13	-114	126 923
varav hypotekslån	55 132	1 182	2	-3	-5	0	56 308
Summa	247 334	4 184	237	-18	-19	-138	251 580
Utlåning utanför Sverige							
Storbritannien	130 699	5 773	728	-28	-91	-131	136 950
Norge	106 962	4 625	175	-26	-38	-52	111 646
Danmark	20 102	585	98	-7	-19	-28	20 731
Finland	38 630	2 507	102	-3	-36	-12	41 188
Nederländerna	31 440	13	-	-4	0	-	31 449
USA	611	-	-	0	-	-	611
Övriga länder	3 828	2	25	-2	-	-6	3 847
Summa	332 272	13 505	1 128	-70	-184	-229	346 422
Summa fastighetsförvaltning inom utlåning till allmänheten	579 606	17 689	1 365	-88	-203	-367	598 002

**Utlåning till allmänheten
Fastighetsförvaltning 2017 (IAS 39)**

Utlåning till allmänheten Fastighetsförvaltning 2017 (IAS 39) mkr	2017		
	Utlåning före beaktande av reserveringar	Reserveringar för sannolika kreditförluster	Utlåning efter beaktande av reserveringar
Utlåning i Sverige			
Statligt ägda fastighetsbolag	4 329	-	4 329
Kommunalt ägda fastighetsbolag	8 874	-	8 874
Bostadsfastighetsbolag	106 014	-20	105 994
varav hypotekslån	92 260	0	92 260
Övrig fastighetsförvaltning	125 224	-126	125 098
varav hypotekslån	52 932	-2	52 930
Summa	244 441	-146	244 295
Utlåning utanför Sverige			
Storbritannien	125 701	-197	125 504
Norge	104 319	-100	104 219
Danmark	20 367	-70	20 297
Finland	37 302	-4	37 298
Nederländerna	27 628	-	27 628
USA	559	-	559
Övriga länder	4 873	-6	4 867
Summa	320 749	-377	320 372
Summa fastighetsförvaltning inom utlåning till allmänheten	565 190	-523	564 667

mycket hög kreditvärdighet. En stor del av utlåningen till fastighetssektorn är således till bolag med mycket låg sannolikhet för finansiella svårigheter. Bankens exponering mot fastighetssektorn finns specificerad i tabeller nedan.

Andelen exponeringar hänförliga till fastighetsmotparter som har en sämre rating än bankens riskklass 5 (normal risk) är mycket låg. 99 procent (99) av total fastighetsutlåning i Sverige återfinns i riskklass 5 eller bättre. Motsvarande uppgift avseende fastighetsutlåningen i Storbritannien uppgår till 98 procent (98), Danmark 97 procent

(96), Finland 98 procent (98), Norge 97 procent (96). Nederländernas kapitalkrav beräknas till största del med schablonmetoden som har föreskrivna riskvikter, vilket innebär att riskklasserna inte är relevanta. Dock är andel av exponeringar som i realiteten återfinns i riskklass fem eller bättre 99 procent. Av de motparter som återfinns i sämre riskklasser än normalt återfinns huvuddelen i riskklasserna 6–7 och endast små volymer i de högre riskklasserna 8–9. För information om Handelsbankens riskklassificering, se not K2 avsnitt Beräkning av kapitalkrav för kreditrisker.

Handelsbankens utlåning till fastighetsbolag har under de senaste åren vuxit delvis som en följd av att banken haft en betydande kreditutväxt i Storbritannien genom en expansion av kontorsnätet. En stor del av tillväxten har varit i fastighetsrelaterade krediter. Handelsbanken har i Storbritannien samma strikta krav på återbetalningsförmåga, belåningsgrader och säkerheternas kvalitet som på övriga hemmarknader.

Tabell ÅR:10 Utlåning till allmänheten, Fastighetsförvaltning, typ av säkerhet och land

Utlåning till allmänheten Fastighetsförvaltning, typ av säkerhet och land	2018					2017				
	Utlåning	Stat och kommun ¹	Bostadsfastigheter	Kommersiella fastigheter och övriga säkerheter	Blanko	Utlåning	Bolag ägda av stat och kommun/fastighetsutlåning garanterad av stat och kommun	Bostadsfastigheter	Kommersiella fastigheter och övriga säkerheter	Blanko
mkr										
Sverige	251 755	13 920	126 098	101 345	10 392	244 441	13 598	118 902	100 362	11 579
Storbritannien	137 200	-	68 071	66 431	2 698	125 701	-	61 015	61 388	3 298
Norge	111 762	23	19 079	86 371	6 289	104 319	-	16 224	80 553	7 542
Danmark	20 785	-	11 848	7 886	1 051	20 367	-	10 829	7 620	1 918
Finland	41 239	20 363	7 196	12 818	862	37 302	18 083	5 777	12 848	594
Nederländerna	31 453	-	19 706	11 066	681	27 628	-	13 992	13 192	444
USA	611	-	-	-	611	559	-	-	-	559
Övriga länder	3 855	562	734	2 374	185	4 873	551	808	3 373	141
Summa	598 660	34 868	252 732	288 291	22 769	565 190	32 232	227 547	279 336	26 075

¹ Bolag ägda av stat och kommun/fastighetsutlåning garanterad av stat och kommun

Tabell ÅR:11 Utlåning till allmänheten, Fastighetsförvaltning, riskklass och land

Utlåning till allmänheten, Fastighetsförvaltning, riskklass och land 2018

mkr										
Riskklass	Sverige	Storbritannien	Norge	Danmark	Finland	Nederländerna	USA	Övriga länder	Summa	%
1	21 939	619	835	84	11 667	-	611	-	35 755	5,97
2	68 885	22 985	19 509	1 635	9 233	-	-	-	122 247	20,42
3	101 813	71 396	55 068	11 517	10 762	-	-	-	250 556	41,85
4	37 871	34 680	25 758	5 052	7 121	103	-	-	110 585	18,47
5	18 110	4 651	7 239	1 859	1 454	-	-	-	33 313	5,56
6	1 880	1 407	2 197	194	124	-	-	-	5 802	0,97
7	702	234	834	241	194	-	-	-	2 205	0,37
8	176	63	42	90	539	-	-	-	910	0,15
9	141	362	104	8	42	-	-	-	657	0,11
Fallissemang	238	727	175	98	102	-	-	-	1 340	0,22
Schablonmetoden ¹	0	76	1	7	1	31 350	-	3 855	35 290	5,89
Summa	251 755	137 200	111 762	20 785	41 239	31 453	611	3 855	598 660	100

Utlåning till allmänheten, Fastighetsförvaltning, riskklass och land 2017

mkr										
Riskklass	Sverige	Storbritannien	Norge	Danmark	Finland	Nederländerna	USA	Övriga länder	Summa	%
1	22 433	950	1 287	76	8 167	-	559	-	33 472	5,92
2	64 187	23 608	23 010	3 780	9 856	-	-	-	124 441	22,02
3	91 895	65 576	53 368	8 926	11 199	-	-	0	230 964	40,86
4	47 323	28 664	16 243	5 043	6 218	-	-	-	103 491	18,31
5	15 788	4 593	6 282	1 694	1 248	-	-	-	29 605	5,24
6	1 545	595	2 701	431	93	-	-	-	5 365	0,95
7	649	194	637	110	389	-	-	-	1 979	0,35
8	208	94	330	99	31	-	-	-	762	0,13
9	90	39	172	18	27	-	-	-	346	0,06
Fallissemang	323	1 287	289	186	73	-	-	-	2 158	0,38
Schablonmetoden ¹	0	101	0	4	1	27 628	-	4 873	32 607	5,77
Summa	244 441	125 701	104 319	20 367	37 302	27 628	559	4 873	565 190	100

¹ Schablonmetoden har föreskrivna riskvikter riskklasserna är därför ej relevanta.

Tabell ÅR:12 Utlåning till allmänheten, Fastighetsförvaltning, riskklass och säkerhet

Utlåning till allmänheten, Fastighetsförvaltning, riskklass och säkerhet 2018

mkr

Riskklass	Utlåning	Säkerhet				Blanko
		Bostads- fastigheter	Kommersiella fastigheter	Stat och kommun ¹	Övriga säkerheter	
1	35 755	13 633	3 638	14 624	2 134	1 726
2	122 247	58 385	45 856	10 134	1 027	6 845
3	250 556	98 862	138 273	3 931	2 457	7 033
4	110 585	46 933	53 798	4 454	1 882	3 518
5	33 313	11 683	17 445	816	988	2 381
6	5 802	1 621	3 787	18	268	108
7	2 205	583	1 286	3	275	58
8	910	320	221	321	30	18
9	657	81	450	5	102	19
Fallissemang	1 340	188	841	-	90	221
Schablonmetoden ¹	35 290	20 443	13 327	562	116	842
Summa	598 660	252 732	278 922	34 868	9 369	22 769

Utlåning till allmänheten, Fastighetsförvaltning, riskklass och säkerhet 2017

mkr

Riskklass	Utlåning	Säkerhet				Blanko
		Bostads- fastigheter	Kommersiella fastigheter	Garantier från stat och kommun	Övriga säkerheter	
1	33 487	16 243	4 218	8 583	2 786	1 657
2	124 442	54 907	47 738	6 357	2 862	12 578
3	230 964	90 792	125 499	4 554	3 701	6 418
4	103 500	44 335	51 090	3 781	1 646	2 648
5	29 604	10 032	16 755	617	730	1 470
6	5 371	927	4 091	1	235	117
7	1 980	474	1 199	10	98	199
8	762	135	552	-	62	13
9	348	83	222	3	28	12
Fallissemang	2 185	342	1 324	4	85	430
Schablonmetoden ¹	32 547	14 785	16 454	552	94	662
Summa	565 190	233 055	269 142	24 462	12 327	26 204

¹ Schablonmetoden har föreskrivna riskvikter riskklasserna är därför ej relevanta.

BERÄKNING AV KAPITALKRAV FÖR KREDITRISKER

Risiklassificeringssystemet

Kapitalkravet för kreditrisk beräknas enligt schablonmetoden och internmetoden i enlighet med tillsynsförordningen (EU) No 575/2013. Schablonmetoden innebär att riskvikterna i beräkningen av kapitalkrav är föreskrivna medan internmetoden innebär att institut skattar riskparametrar som i sin tur används för beräkning av riskvikter för kapitalkravsberäkning. För internmetoden återfinns två olika metoder: internmetoden utan egna skattnings- och förlustandel vid fallissemang (LGD) och konverteringsfaktor (KF används vid beräkning av exponeringsbelopp för outnyttjade checkkrediter, kreditlöften, garantier och andra åtaganden utanför balansberäkningen) den så kallade grundläggande internmetoden och internmetoden med egna skattnings- och förlustandel vid fallissemang (LGD och KF (avancerade internmetoden).

Vid kreditbedömningen av kunder åsätts kunderna en rating, som sin tur har koppling till internmetodens indelning i riskklasser.

Ratingens två dimensioner är risken för finansiella påfrestningar (A) och motpartens finansiella motståndskraft vid sådana påfrestningar (B) i en femgradig skala från mycket låg risk till mycket hög risk.

Ratingen omvandlas till en intern riskklass för tillämpning av internmetoden (A+B-1) för företags- och institutsexponeringar samt för exponeringar mot stater, centralbanker, statliga myndigheter och kommuner (statsexponeringar).

Ratingen för hushållsexponeringar översätts inte direkt till en riskklass som för företagsexponeringar, utan de olika exponeringarna sorteras i ett antal mindre grupper, beroende på vissa faktorer. Exempel på sådana faktorer är vilken typ av kredit det gäller, motpartens betalningsskötsel och om det finns en eller flera låntagare. För var och en av de mindre grupperna beräknas en genomsnittlig fallissemangsandel, och baserat på denna sorteras grupperna in i någon av de tio riskklasserna. Olika modeller används för expo-

neringar mot privatpersoner respektive mot småföretag (som också räknas till kategorin hushållsexponeringar), men principen är densamma.

Internmetodens riskklasser är således en skala mellan 1 och 10.

En klar majoritet av bankens exponeringar ligger i riskklass 1–4, vilket betyder att den genomsnittliga risknivån i kreditportföljen är väsentligt lägre än den nivå som bedöms vara normal risk. Riskklass 5 motsvarar normal risk och riskklass 10 avser fallerade motparter.

Handelsbankens interna riskklassificeringssystem (IRK), det vill säga internmetoden, består av ett antal olika system, metoder, processer och rutiner som stödjer Handelsbankens klassificering och kvantifiering av kreditrisk.

Genom IRK mäts kreditrisken i all verksamhet på ett tillförlitligt och konsekvent sätt.

Exponeringsklasser

Antalet exponeringsklasser är avhängigt vilken metod som används vid beräkning av kreditrisk. Exponeringar som ska beräknas enligt schablonmetoden kan hänföras till 17 olika exponeringsklasser medan det för internmetoden finns sju exponeringsklasser.

Banken använder olika modeller för beräkningen av kreditrisk beroende på typen av exponering. Den övergripande indelningen i exponeringsklasser enligt internmetoden är stats-, instituts-, företags-, hushålls- och aktieexponeringar samt positioner i värdepapperiseringar. Härtill kommer så kallade motpartslösa exponeringar, det vill säga tillgångar där det inte krävs någon prestation från motparten, exempelvis materiella anläggningstillgångar.

Till statsexponeringar hänförs exponeringar mot stater, centralbanker, statliga myndigheter och kommuner. Till institutsexponeringar hänförs exponeringar mot motparter som är definierade såsom banker och övriga kreditinstitut samt vissa värdepappersbolag.

Hushållsexponeringar innefattar dels exponeringar mot privatpersoner, dels exponeringar mot enskilda näringsidkare där den totala

exponeringen inom koncernen uppgår till högst 5 miljoner kronor. Därutöver ingår företag som är juridiska personer där den totala exponeringen inom koncernen uppgår till högst 5 miljoner kronor (exklusive bostadskrediter). Hushållsexponeringar delas upp i två undergrupper: fastighetskrediter och övriga hushållsexponeringar.

Till företagsexponeringar hänförs exponeringar mot icke-finansiella företag bestående av juridiska personer som har en total exponering inom koncernen som överstiger 5 miljoner kronor eller där företagets omsättning överstiger 50 miljoner kronor samt enskilda näringsidkare med en total exponering inom koncernen som överstiger 5 miljoner kronor. Förutom vanliga icke-finansiella företag ingår i exponeringsklassen även försäkringsbolag, bostadsrättsföreningar samt exponering i form av så kallad specialfinansiering.

Till aktieexponeringar hänförs bankens innehav i aktier som inte utgör en del av handelslagret.

Vid indelningen i exponeringsklasser enligt schablonmetoden hänförs bankens volymer till någon av exponeringsklasserna multilaterala utvecklingsbanker, internationella organisationer, institut, företag, hushåll, exponering med säkerheter i fastigheter, fallerande exponeringar, oreglerade poster, övriga poster samt aktier.

Metoder för riskklassificeringen

För att kvantifiera bankens kreditrisker beräknas sannolikhet för fallissemang (PD), exponering vid fallissemang (EAD) och förlustandel vid fallissemang (LGD). Fallissemang definieras som att motparten antingen är mer än 90 dagar sen med en betalning eller att det gjorts en bedömning att motparten inte kommer att kunna betala kontraktens enligt. PD-värdet uttrycks som ett procenttal, där exempelvis ett PD-värde på 0,5 procent innebär att en kredittagare av 200 med samma PD-värde väntas falla inom ett år.

Företagsexponeringarna delas in i fyra motpartstyper och statsexponeringar i två motpartstyper baserat på den affärsbedömningsmall

Tabell ÅR:13 Kreditriskexponeringar per riskklass

Kreditriskexponeringar per riskklass 2018	Poster i balansräkningen						Poster utanför balansräkningen		
	Utlåning till allmänheten	Utlåning till övriga kreditinstitut	Kassa och tillgodo-havanden hos centralbanker	Övrig utlåning till centralbanker	Derivat instrument	Räntebärande värdepapper	Ansvarsförbindelser	Åtaganden	Summa
mkr									
Risiklass									
1	418 828	8 074	316 545	33 557	20 756	168 373	7 541	55 098	1 028 772
2	596 415	5 951	672	-	3 152	2 870	28 545	139 014	776 619
3	621 175	4 058	-	-	18 034	1 731	30 830	143 146	818 974
4	269 425	1 854	-	-	4 467	15	5 479	49 048	330 288
5	81 394	12	-	-	290	-	12 859	28 800	123 355
6	20 628	7	-	-	248	-	505	6 049	27 437
7	26 888	28	-	-	33	-	340	5 360	32 649
8	3 776	-	-	-	1	-	76	1 798	5 651
9	11 311	-	-	-	1	-	288	3 682	15 282
Fallissemang	4 103	-	-	-	0	-	384	26	4 513
Schablonmetoden ¹	135 149	2 153	-	-	11 059	-	6 092	26 751	181 204
Summa	2 189 092	22 137	317 217	33 557	58 041	172 989	92 939	458 772	3 344 744

¹ Schablonmetoden har föreskrivna riskvikter riskklasserna är därför ej relevanta.

som används för motparten. PD beräknas individuellt för varje riskklass och motpartstyp. För exponeringar som kapitaltäcks enligt internmetoden utan egna skattningar av LGD och KF tillämpas föreskrivna värden för LGD. Vilket föreskrivet värde som får användas styrs av vilken säkerhet som finns för respektive exponering.

Även för hushållsexponeringar beräknas en genomsnittlig fallissemangsandel för var och en av riskklasserna. Olika modeller används för exponeringar mot privatpersoner respektive mot småföretag (som också räknas till kategorin hushållsexponeringar), men principen är densamma.

För hushållsexponeringar och för exponeringar mot medelstora företag, fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar fastställs LGD från bankens egen förlusthistorik. För exponeringar mot stora företag som kapitaltäcks med internmetoden med egna skattningar av LGD och KF fastställs LGD baserat på interna förluster och externa observationer. För hushållsexponeringar med fastighetssäkerhet i Sverige och för fastighetsexponeringar mot medelstora företag, fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar tillämpas olika LGD-värden beroende på säkerhetens belåningsgrad. För övriga exponeringar

styrs LGD-värdet av faktorer som kan bero på förekomst av och värde på säkerhet, produkttyp eller liknande.

För varje exponeringsklass beräknas PD för var och en av de riskklasser som avser icke-fallerade motparter eller avtal. PD grundar sig på beräkningar av hur stor andelen fallissemang varit historiskt för olika typer av exponeringar. Den genomsnittliga fallissemangsandelen justeras därefter med olika marginaler, till exempel av försiktighetsskäl.

Tabell ÅR:14 Poster i balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9, fördelat per riskklass

Poster i balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9 Fördelat per riskklass 2018 mkr	Brutto			Reserver		
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Riskklass						
1	779 733	2 649	-	-4	-3	-
2	600 029	4 101	-	-20	-7	-
3	617 450	7 835	-	-38	-12	-
4	263 612	7 769	-	-84	-19	-
5	71 588	9 974	-	-100	-53	-
6	17 462	3 261	-	-38	-51	-
7	17 091	9 999	-	-9	-166	-
8	688	3 180	-	-1	-91	-
9	3 975	7 493	-	-11	-146	-
Fallissemang	-	-	6 932	-	-	-2 829
Schablonmetoden ¹	134 318	2 315	799	-11	-12	-108
Summa	2 505 946	58 576	7 731	-316	-560	-2 937

Tabell ÅR:15 Utlåning till allmänheten som är föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9, fördelat per riskklass

Utlåning till allmänheten som är föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9 Fördelat per riskklass 2018 mkr	Brutto			Reserver		
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Riskklass						
1	416 185	2 649	-	-3	-3	-
2	592 340	4 101	-	-19	-7	-
3	613 389	7 835	-	-37	-12	-
4	261 759	7 769	-	-84	-19	-
5	71 574	9 973	-	-100	-53	-
6	17 456	3 261	-	-38	-51	-
7	17 091	9 971	-	-9	-165	-
8	688	3 180	-	-1	-91	-
9	3 975	7 493	-	-11	-146	-
Fallissemang	-	-	6 932	-	-	-2 829
Schablonmetoden ¹	132 526	1 947	799	-10	-5	-108
Summa	2 126 983	58 179	7 731	-312	-552	-2 937

Tabell ÅR:16 Poster utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9, fördelat per riskklass

Poster utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9 Fördelat per riskklass 2018 mkr	Brutto			Reserver		
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Riskklass						
1	42 299	140	-	-1	-3	-
2	140 985	463	-	-4	-1	-
3	127 567	781	-	-9	-1	-
4	37 469	1 353	-	-16	-3	-
5	31 470	1 959	-	-37	-14	-
6	5 458	600	-	-5	-7	-
7	4 247	1 011	-	-2	-15	-
8	1 447	393	-	0	-7	-
9	3 368	503	-	-1	-9	-
Fallissemang	-	-	385	-	-	-
Schablonmetoden ¹	25 714	416	26	-3	-4	-
Summa	420 024	7 619	411	-78	-64	-

¹ Schablonmetoden har föreskrivna riskvikter riskklasserna är därför ej relevanta.

Vid fastställande av LGD beaktas att riskmålet ska återspegla förlustandelen under ekonomiskt ogynnsamma förhållanden, vilket benämns Nedgångs-LGD. För fastighetssäkerheter baseras Nedgångs-LGD på observerade förlustandelar från fastighetskrisen under början av 1990-talet. För övriga säkerheter avseende hushållsexponeringar nedgångsjusteras observerat LGD med en faktor som beror på PD och produkttyp. För företagsexponeringar inom intermetoden med egna skattningar av LGD och KF nedgångsjusteras LGD så att bankens observerade förluster under krisåren 1991–1996 kan förklaras av riskmåten med god marginal. För exponeringar med fastighetssäkerheter skattas LGD i många fall baserat på fastighetens belåningsgrad. Eftersom fastigheternas värde och därmed även belåningsgraden vanligtvis varierar med konjunkturen innebär detta att även kapitalkravet kommer att uppvisa ett visst konjunkturberoende.

När exponeringsbeloppet ska beräknas sker vissa justeringar av den bokförda exponeringen. Exempel på detta är kreditlöften eller revolverande krediter, där banken avtalar med kunden om att denne får låna upp till ett visst belopp i framtiden. Denna typ av åtaganden utgör en kreditrisk som också ska kapitaltäckas. Normalt betyder det att den beviljade krediten justeras med en viss KF för den del av krediten som inte är utnyttjad vid rapporterings-tillfället. När det gäller vissa produktklasser för företagsexponeringar och för institutsexponeringar är konverteringsfaktorerna bestämda av regelverket, men för hushållsexponeringar och vissa produktklasser för stora företag, medelstora företag, fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar använder banken egenberäknade konverteringsfaktorer. Här styrs konverteringsfaktorn framförallt av vilken produkt som avses, men även utnyttjandegrad kan spela in.

Riskparametrarna (PD, EAD, LGD) används förutom vid kapitaltäckningsberäkningen även för beräkning av kostnaden för kapital i varje enskild affär och vid beräkning av ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC).

Jämförelse med extern rating

Bankens riskklasser är inte direkt jämförbara med den rating som de externa kreditvärderingsföretagen tillämpar. Kreditvärderingsföretagens rating svarar inte mot en direkt klassificering av motparternas sannolikhet för fallissemang på samma sätt som bankens riskklassificering gör. Kreditvärderingsföretagen beaktar i varierande grad också hur allvarliga förluster ett fallissemang kan leda till. Den tids-horisont för vilken kreditvärdigheten bedöms är inte alltid densamma för banken som för kreditvärderingsföretagen. Bankens riskklasser anger inte en enhetlig skala där en viss riskklass alltid motsvarar en viss fallissemangssannolikhet. Dessutom tillämpas olika PD-skalar för olika delar av kreditportföljen och PD-värdet förändras över tiden.

Sammantaget är det inte möjligt att entydigt

och konsekvent översätta de interna riskklasserna till en extern rating. Genom att analysera den historiska fallissemangsandelen i Handelsbankens riskklasser i förhållande till fallissemangsandelen i de externa ratingklasserna enligt det externa ratinginstitutet Moody's, kan dock en rimlig jämförelsetabell erhållas.

Kvalitetssäkring av kreditriskmodellen

Banken utför årligen en grundläggande översyn av riskklassificeringssystemet. Översynen tar sikte dels på att den interna ratingen som ligger till grund för bankens riskklassificering tillämpas på ett konsistent, korrekt och ändamålsenligt sätt (utvärdering), dels på att de modeller som används kvantifierar risk på ett tillfredsställande sätt (validering). För en mer detaljerad beskrivning hänvisas till rapporten Risk and Capital (Information according to Pillar 3), avsnittet Credit risk – quality assurance of the rating system.

BERÄKNING AV FÖRVÄNTADE KREDITFÖRLUSTER ENLIGT IFRS 9

Införandet av den nya redovisningsstandarden IFRS 9 per den 1 januari 2018 innebär nya regler för beräkningar av reserver för förväntade kreditförluster för finansiella tillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde och skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat, samt för finansiella garantier och oåterkalleliga lånelöften. I detta avsnitt redogörs huvudsakligen för de processer och metoder som tillämpas i Handelsbankens modellbaserade beräkningar av reserver för förväntade kreditförluster (Expected Credit Losses, ECL).

Beräkningar av förväntade kreditförluster utförs på avtalsnivå där avtalets och motpartens egenskaper styr klassificering och kvantifiering av reserveringsbehovet. Bedömningen kan ske antingen på kollektiv eller individuell nivå, val av metod beror främst på om avtalet anses vara kreditförsämrat.

För redovisning och värdering av förväntade kreditförluster samt definitioner, se not K1 avsnitt 10 Kreditförluster.

Modellbaserade beräkningar för avtal i Steg 1 och Steg 2

Handelsbankens koncerngemensamma centrala process för modellbaserade beräkningar av förväntade kreditförluster består av ett antal olika processer och metoder som stödjer kvantifiering av reserveringsbehovet i Steg 1 och Steg 2.

I de modellbaserade beräkningarna tas hänsyn till historisk, aktuell och framtidsbaserad data. Historisk data ligger till grund för modell- och parameterkonstruktion, aktuell data är rapporteringstillfällens aktuella balanser (som omfattas av beräkningskraven) och framtidsbaserad data är de makroekonomiska scenarier som tillämpas för att beräkna framtida riskparametrar och exponeringar.

Modellerna baseras på samma historiska riskdata som i IRK-modellerna och således utgår redovisningen och kapitalkravsberäkningarna från samma grundläggande förlusthistorik.

I likhet med hur riskklassificeringssystemet påverkar kapitaltäckningsberäkningarna så utgör den interna ratingen (från vilken riskklassificeringen härleds) en väsentlig del i modellerna för beräkning av förväntade kreditförluster. Beräkningarna påverkas i första hand av riskparametrarna sannolikhet för fallissemang (PD), exponering vid fallissemang (EAD) och förlustandel vid fallissemang (LGD). Den förväntade kreditförlusten i en framtida period erhålls genom att multiplicera nuvärdet av exponeringen vid fallissemang (EAD) med sannolikheten för fallissemang (PD) och med förlustandel vid fallissemang (LGD). Till skillnad från kapitaltäckningsregelverkets kreditförlustberäkning, som även den använder riskparametrarna PD, EAD och LGD, utgår kreditförlustskattningen i IFRS 9 från framtidsbaserade aktuella bedömningar. Då regelverken har olika syften skiljer sig beräkningsmodellerna åt både vad gäller riskparametersättning och konstruktion. För presentation av huvudsakliga skillnader mellan IFRS 9 och IRK, se tabell Skillnader mellan IFRS 9 och IRK.

Makroekonomisk information

Beräkningarna avseende kollektiv bedömning av betydande ökning av kreditrisk och förväntade kreditförluster utförs med modeller för de respektive riskparametrarna (PD, EAD och LGD). För att säkerställa att beräkningarna tar hänsyn till icke-linjära aspekter används tre framtidsbaserade makroekonomiska scenarier (ett neutralt, ett negativt och ett positivt) i modellerna. Respektive scenario inkluderar väsentliga makroekonomiska riskfaktorer som arbetslöshet, BNP, fastighetspriser, styr-/centralbanksräntor och inflation, uppdelade per land. De väsentliga makroekonomiska riskfaktorerna har identifierats från bankens historik och relationen till riskparametrarna är skattade på samma historiska material. De olika scenarierna används för att justera de aktuella riskparametrarna. Varje makroekonomiskt scenario representerar en av banken beslutad sannolikhet. Dessa sannolikhetsfördelningar är i nuläget 70 procent för det neutrala scenariet och 15 procent för det positiva respektive negativa scenariet. Som förväntade kreditförluster redovisas ett sannolikhetsvägt genomsnitt av de förväntade kreditförlusterna för respektive scenario.

Alla makrosценarier tas fram av bankens enhet för ekonomisk analys som ansvarar för all ekonomisk analys som levereras av Handelsbanken, både för internt och externt bruk. Dessa makroekonomiska scenarier avser regionspecifika 30-åriga prognoser för Sverige, Norge, Finland, Danmark, England, Euro-området, USA och världen. En förändring i de makroekonomiska scenarierna, eller i de vikter som tillämpas, påverkar både bedömningen av betydande ökning av kreditrisk och uppskattningen av den förväntade kreditförlusten. Scenarierna uppdateras kvartalsvis av bankens enhet för ekonomisk analys och presenteras för beslutsfattarna innan de tillämpas i ECL-beräkningarna.

Portföljsegmentering

I den kollektiva bedömningen används statistiska modeller. Dessa är framtagna för olika segment i portföljen där respektive segment avser riskmässigt likartade exponeringar och riskparametrarna kan skattas baserat på en gemensam uppsättning riskfaktorer. För hushållsexponeringar är portföljsegmenteringen baserad på produkttyp och för övriga exponeringar är den baserad på motpartstyp. Segmenten har identifierats genom statistisk analys och expertbedömningar. För hushållsexponeringar finns följande åtta portföljsegment; exponeringar med säkerhet i bostadsfastighet för privatpersoner, revolverande krediter inklusive kreditkortsexponeringar för privatpersoner respektive små företag, övriga exponeringar för privatpersoner respektive små företag, kortkrediter avseende säljfinansiering för privatpersoner respektive små företag, samt avbetalningslån avseende säljfinansiering för privatpersoner respektive små företag. För övriga exponeringar finns följande sex segment; fastighetsbolag, bostadsrättsföreningar, övriga stora icke-finansiella företag, övriga icke-finansiella företag, stater, finansiella företag och banker.

Inom respektive portföljsegment klassificeras avtalen ytterligare till så kallade tillståndsklasser baserat på riskfaktorer som intern rating, betalningshistorik, landtillhörighet, säkerhetstyp och belåningsgrad. Tillståndsklasserna är framtagna baserat på statistisk analys av historiska utfall. För varje tillståndsklass används statistiska modeller för migration mellan tillstånden för att beräkna framåtblickande sannolikheter för riskparametrarna PD, LGD och EAD. En viktig riskfaktor för tillståndsklasserna är motpartens interna rating som sätts vid kreditbeslutstillfället och uppdateras minst årligen eller om det finns tecken på att motpartens återbetalningsförmåga har ändrats. Det finns tillståndsklasser för icke-fallerade, fallerade och förtidslösta exponeringar. Exponeringar mot hushåll klassas i nio tillståndsklasser och övriga exponeringar i 12 tillståndsklasser.

Betydande ökning av kreditrisk

Betydande ökning av kreditrisk avspeglar risken för fallissemang och är ett mått som mäter avtalets relativa förändring av kreditrisk sedan första redovisningstillfället. För beräkning av betydande ökning av kreditrisk används inom Handelsbanken samma underliggande modeller som vid beräkning av förväntade kreditförluster och hänsyn tas till historisk, nuvarande och framåtblickande information. Förändringen av kreditrisk mäts på individuell avtalsnivå så långt det är möjligt. I bedömningen beaktas inte säkerheter. Vid varje rapporteringstillfälle inleds den koncerngemensamma centrala modellbaserade processen med att samtliga avtal bedöms med avseende på om det skett en betydande ökning av kreditrisken sedan första redovisningstillfället (avtalets ingående). Denna bedömning avgör sedan huruvida avtalet får en förväntad kreditförlust beräknad på 12 månaders horisont (Steg 1) eller för avtalets hela åter-

stående löptid (Steg 2). En viktig del som påverkar kreditförlustreservens storlek är således vilka faktorer och trösklar som definieras som utlösande för överföring av tillgångar från Steg 1 till Steg 2. Bankens definition av betydande ökning av kreditrisk som är avgörande för att förflytta avtalen till Steg 2 grundar sig på såväl kvalitativa som kvantitativa faktorer.

Den kvantitativa indikator som i första hand används för att bedöma förändring i kreditrisken är den relativa förändringen mellan instrumentets första redovisningstillfälle och aktuell rapporteringstidpunkt i sannolikheten för fallissemang (PD) under avtalets återstående löptid. I de fall det har krävts orimlig kostnad och ansträngning för att kunna fastslå PD vid ett instruments första redovisningstillfälle, har förändringar i motpartens eller avtalets interna rating eller riskklassificering sedan första redovisningstillfället använts för att bedöma betydande ökning av kreditrisken. För avtal som redovisas för första gången den 1 januari 2018 eller senare baseras prognoserna av fallissemangsriskerna på tre scenarier. För avtal som redovisats före den 1 januari 2018 tillämpas samma kriterier men baseras på ett scenario som utgår från bankens senast publicerade ekonomiska analys vid tidpunkten för det första redovisningstillfället.

Det huvudsakliga kriteriet för att ett avtal bedöms ha fått en betydande ökning av kreditrisk och förflyttas till Steg 2 enligt Handelsbankens definition är att den beräknade återstående fallissemangsrisk (PD) vid rapporteringstillfället är större än 2,5 gånger motsvarande fallissemangsrisk vid första redovisningstillfället. Gränsvärdet om 2,5 är baserat på statistisk analys av bankens historiska data och jämför ökningen i den återstående risken att motparten fallerar relativt motsvarande förväntade risk vid avtalets första redovisningstillfälle. Därutöver finns det andra kvalitativa faktorer som banken bedömt medför en betydande ökning av kreditrisk, till exempel att motparten har betalningar som är mer än 30 dagar försenade eller att motparten har erhållit eftergifter till följd av försämrad kreditvärdighet.

Om det föreligger en betydande ökning av kreditrisken sedan första redovisningstillfället redovisas en reserv motsvarande förväntade kreditförluster för hela den återstående löptiden och det finansiella instrumentet flyttas till Steg 2. Modellen är symmetrisk, vilket innebär att om det finansiella instrumentets kreditrisk minskar och det därmed inte längre föreligger en betydande försämring i kreditrisk sedan första redovisningstillfället flyttas den finansiella tillgången tillbaka till Steg 1.

Modeller för riskparametrar och förväntad löptid

Riskparametrarna PD, LGD och EAD beräknas för varje avtal och framtida tidpunkt, baserat på statistiska modeller. Dessa modeller bygger så långt som möjligt på de relationer mellan de väsentliga riskfaktorer och relevanta riskutfall som kan identifieras i bankens egen förlusthistorik. De

flesta riskparametrar som kvantifieras baseras på cirka tio års intern data. I de fall banken saknar tillräckligt med information, till exempel på grund av få fallissemang, sker komplettering med hjälp av extern information. De historiska utfallen analyseras med avseende på samvariation med avtals-, motparts- och regionspecifika riskfaktorer, som till exempel produkttyp, intern rating, ålder som kund, säkerhetstyp, belåningsgrad, arbetslöshet och BNP-tillväxt. De riskfaktorer som identifieras som väsentliga för en viss riskparameter inkluderas i modellen och det historiska sambandet kvantifieras.

Sannolikhet för fallissemang (PD)

PD motsvarar sannolikheten för att en kund eller ett avtal kommer att hamna i fallissemang vid en given tidpunkt under den tillgångens återstående löptid. PD för 12 månader motsvarar sannolikheten för fallissemang under de kommande 12 månaderna. PD för återstående löptid motsvarar sannolikheten för fallissemang under tillgångens återstående löptid (maximalt 30 år). Vid rapporteringstillfället prognostiseras framtida PD baserat på framåtblickande makrosценarier och aktuell avtals- och motpartsinformation. Den prognostiserade fallissemangsriskerna tar hänsyn till utvecklingen av scenarier och sannolikheten för migration mellan olika tillståndsklasser över tid. Modellerna beräknar årsvisa migrations- och fallissemangssannolikheter där migrationsmodellen ger sannolikheten att avtalet befinner sig i en given tillståndsklass med en given fallissemangsrisk framåt i tiden. Avtalets förväntade PD för ett givet år beräknas av sannolikhetsvägda PD över alla tänkbara tillståndsklasser och scenarier. Förväntad PD för återstående löptid baseras på de årsvisa förväntade fallissemangsprognoserna och sannolikheten för att avtalet förtidslöses. En försämring av en ekonomisk framtidsutsikt baserad på prognostiserade makroekonomiska riskfaktorer för varje scenario, eller en ökning i att sannolikheten för att det negativa scenariot ska inträffa, resulterar i ett högre PD.

Exponering vid fallissemang (EAD)

EAD avser förväntad kreditexponering vid fallissemangstidpunkten. Vid rapporteringstillfället prognostiseras framtida exponering vid fallissemang baserat på nuvarande amorteringsplaner, sannolikhet för förtidslösen och förväntad utnyttjande av exempelvis kreditutrymmen, finansiella garantier och lånelöften. EAD prognostiseras på årsbasis och utgör det belopp på vilket förluster och återvinningar sker vid framtida fallissemang.

Förväntad löptid

Ett instruments förväntade löptid är relevant för både bedömningen av betydande ökning av kreditrisk, vilken tar hänsyn till förändringar i PD under förväntad återstående löptid, såväl som för värderingen av förväntade kreditförluster för tillgångens förväntade återstående löptid. Den förväntade löptiden beaktas i beräkningen av återstående PD genom att väga de prognosti-

Tabell ÅR:17 Skillnader mellan IFRS 9 och IRK

Riskparameter	IRK	IFRS 9
PD, Sannolikhet för fallissemang	Genomsnittlig risk för fallissemang inom 12 månader över en konjunkturcykel, inklusive statistiska säkerhetsmarginaler och regelverksgolv. Fallissemangsdefinitionen enligt Kapitaltäckningsförordningen tillämpas på avtalsnivå för hushållsexponeringar och på motparts nivå för övriga exponeringar.	Konjunkturberoende (kortsiktig, "point in time") risk för fallissemang inom 12 månader. "Livstids-PD" avser risken för fallissemang under avtalets förväntade återstående löptid. Fallissemangsdefinitionen enligt Kapitaltäckningsförordningen tillämpas på avtalsnivå för hushållsexponeringar och på motparts nivå för övriga exponeringar.
LGD, Förlustandel vid fallissemang	Maxvärdet av förväntad förlustandel på exponering vid fallissemang inom 12 månader på lång sikt och vid en konjunkturedgång, inklusive statistiska säkerhetsmarginaler och regelverksgolv. Kvantifiering av förlust för företagsexponeringar baseras på återvinningar inom 12 månader samt kvarstående reserver (24 månader för hushållsexponeringar)	Konjunkturberoende förväntad förlustandel på exponering vid fallissemang. LGD justeras baserat på framåtblickande makroekonomiska scenarier.
EAD, Exponering vid fallissemang	Maxvärdet av förväntad exponering vid fallissemang inom 12 månader på lång sikt och vid en konjunkturedgång, inklusive statistiska säkerhetsmarginaler och regelverksgolv.	Konjunkturberoende förväntad exponering vid fallissemang inom 12 månader. EAD justeras efter avtalsvillkor och framåtblickande makroekonomiska scenarier.
Löptid	Avtalets kontraktuella löptid med beaktande av kundens option på förlängning	Den förväntade löptiden. Avtalets kontraktuella löptid med beaktande av sannolikhet för förtidslösen.
Prognoshorisont	12 månader	Upp till 12 månader respektive återstående löptid (beroende på Steg 1 eller Steg 2-3).
Diskontering	Prognosticerade förluster diskonteras inte till rapporteringstidpunkten. Vid kvantifiering av återvinningsgrad diskonteras observerade återvinningar till fallissemangstidpunkten med den genomsnittliga kostnaden för eget kapital.	Prognosticerade förluster diskonteras till rapporteringstidpunkt med avtalets effektivränta vid första rapporteringstillfället. Vid kvantifiering av återvinningsgrad diskonteras observerade återvinningar till fallissemangstidpunkten med den genomsnittliga kostnaden för eget kapital.
Betydande ökning av kreditrisk	Ej tillämpligt	Baseras på förhållandet mellan aktuell återstående fallissemangsrisk vid aktuellt rapporteringstillfälle samt förväntad aktuell återstående fallissemangsrisk beräknad vid första rapporteringstillfället.
Framåtblickande scenarier	Ej tillämpligt	Beräkningar av framåtblickande riskparametrar (PD, LGD, EAD) baseras på ett regionalt basscenario, ett så kallat neutralt scenario och två alternativa regionala makroekonomiska scenarier (ett positivt och ett negativt).
Första rapporteringstillfället	Ej tillämpligt	Första rapporteringstillfället för avtalsidentiteten.

cerade årsvisa PD-värdena under avtalets kontraktuella löptid med sannolikheten att avtalet inte förtidslöses innan fallissemang inträffar.

Sannolikheten för förtidslösen av avtalet baseras på en statistisk analys och på bankens interna historik cirka tio år bakåt och ingår som en komponent i modellen för EAD. I analysen har potentiella riskfaktorer i form av avtals-, motparts- och makroekonomiska riskfaktorer analyserats. De riskfaktorer som identifieras som väsentliga inkluderas i modellen. I flera fall kan inga väsentliga riskfaktorer för förtidslösen identifieras utöver motpartstyp och rating. Dessa riskfaktorer påverkas dock av framåtblickande makroekonomiska scenarier, vilket indirekt medför att förtidslösen är beroende av framåtblickande makroekonomiska scenarier.

För revolverande krediter utan förfallodag, till exempel kreditkort, och bolån med ränteomsättningsperiod på högst tre månader tillämpas en 30-årig löptid från rapporteringstillfället, vilket innebär att den förväntade löptiden i praktiken definieras av den beteendebaserade statistiska modellen.

Förlustandel vid fallissemang (LGD)

LGD speglar den ekonomiska förlustandel som banken förväntar sig vid ett fallissemang. De viktigaste riskfaktorerna vid beräkning av LGD är säkerhetsvärdet, säkerhetstypen och motpartens egenskaper. Framåtblickande makroekonomiska

riska riskfaktorer återspeglas i LGD-beräkningarna genom dess inverkan på säkerhetsvärdet och belåningsgraden. Kvantifieringen av förlusten delas in i en sannolikhet för att motparten tillfrisknar utan att orsaka banken några ekonomiska förluster, och en återvinningsgrad då motparten inte tillfrisknar. Återvinningsgraden påverkas av belåningsgraden på så sätt att högre belåningsgrader är associerade med lägre återvinningsgrader. Säkerhetens marknadsvärdering ingår i de flesta LGD-modeller. Säkerhetsvärdet för fastigheter, och därmed belåningsgraden och återvinningsgraden, påverkas av prisutvecklingen på fastigheten så att ett förväntat framtida prisfall på fastigheter driver upp belåningsgraden och den förväntade förlustandelen vid fallissemang.

Skillnader mellan IFRS 9 och IRK

Handelsbankens IFRS 9-modeller tar avstamp i bankens IRK-modeller. Då regelverken har olika syften skiljer sig beräkningsmodellerna åt både vad gäller riskparametersättning och konstruktion och i vissa fall används nya modeller för att uppfylla kraven enligt IFRS 9. De huvudsakliga skillnaderna mellan IFRS 9 och IRK presenteras i tabellen ovan.

Validering av IFRS 9 modeller och modellbaserade beräkningar

Validering av modellerna och av dess ingående riskparametrar utförs årligen och säkerställer att

de modellbaserade beräkningarna uppvisar god prognosförmåga och identifierar oväntade avvikelser mellan prognoser och senast tillgängliga utfall. Valideringen sker på flera aggregeringsnivåer och omfattar alla väsentliga riskparametrar samt den sammanvägda beräknade förväntade kreditförlusten på individuell och aggregerad nivå. Valideringen rapporteras till chefen för Group Credits, CRO och CFO.

Principerna för utvärdering och validering av modellerna är fastställda av Group Risk Control och valideringen utförs eller granskas av oberoende part från modellutvecklingen. De iakttagelser som framkom i valideringen 2018 var av metodmässig karaktär, och bedöms inte medföra några väsentliga effekter på de beräknade reserverna som inte redan har beaktats. Iakttagelserna kommer att hanteras i vidareutvecklingen under 2019.

EXPERTBASERAD BERÄKNING FÖR AVTAL I STEG 3

Tillgångar i Steg 3 prövas för nedskrivning på individuell nivå och beräkningen är expertbaserad (med undantag för mindre portfölj av homogena fordringar som har modellberäknad reservering i Steg 3). Denna prövning genomförs löpande och vid varje rapporteringstillfälle av affärsansvarigt bankkontor (kund- och kreditansvarig enhet) och beslutas av regional- eller central kreditavdelning.

Nedskrivningsprövning utförs när det finns objektiva omständigheter som tyder på att motparten inte kommer att kunna fullfölja sina kontraktssenliga åtaganden i enlighet med definitionen på fallissemang. Sådana objektiva omständigheter kan exempelvis vara försenad eller utebliven betalning, ändrad intern rating eller om kredittagaren försätts i konkurs.

I nedskrivningsprövningen uppskattas de framtida kassaflödena och säkerhetens värde (inklusive garantier). Hänsyn tas till normalt minst två möjliga framåtblickande scenarier med förväntade kassaflöden baserade både motpartens återbetalningsförmåga och säkerheternas värde. Utfallet av dessa scenarier sannolikhetsviktas och diskonteras med fordrans ursprungliga effektivränta. De scenarier som används kan innehålla såväl makroekonomiska som avtals-specifika faktorer, utifrån vad som bedöms ha påverkan på den individuella motpartens återbetalningsförmåga och säkerheternas värdeutveckling. Vid bedömningen tas hänsyn till den enskilda motpartens specifika egenskaper. Nedskrivning görs om det beräknade återvinningsvärdet understiger bokfört värde.

GOVERNANCE OCH INTERN KONTROLL

För att beräkna ECL för avtal i Steg 1 och Steg 2 använder sig Handelsbanken av en koncern-gemensam central process med internt utvecklade statistiska modeller (modellbaserad beräkning). För avtal i Steg 3 sker expertbaserad beräkning. Beskrivningen nedan avser i huvudsak de modellberäknade reserverna för förväntade kreditförluster. Denna process omgärdas av en samling interna kontroller, vilka beskrivs nedan. I processens steg sker också olika godkännanden/fastställanden, vilket skapar en struktur för governance, och även den beskrivs nedan.

Kontroll av indata vid rapportering

Vid varje rapporteringstillfälle kontrolleras att den information som utgör grunden för beräkningarna av förväntade kreditförluster är korrekt och komplett. Detta sker genom maskinella avstämningar av inläst data från levererande källor. Vidare görs en rimlighetsbedömning där systembalanser jämförs med föregående rapporteringstillfälles balanser. De balanser som används stäms slutligen av mot huvudboks-volymer.

Modeller

Innan en ny kvantitativ modell tas in i det övergripande modellsystemet genomgår den validering och godkänns för användning av chefen för Group Credits. Vid rapporteringstillfället kan endast detta modellsystem anropas i samband med beräkning, vilket gör att bara godkända modeller kan användas.

I de kvantitativa modeller som ligger till grund för beräkningen av förväntade kreditförluster ingår flera antaganden och bedömningar. Exempel på antaganden är att de relationer som kan mätas mellan makroekonomiska riskfaktorer och riskparametrar på historiska data är

representativa för framtida händelser, samt att avtals förväntade löptid kan baseras på historiskt data om beteenden. Vidare görs ett urval av de mest väsentliga makroekonomiska riskfaktorerna baserat på de enskilda makroekonomiska riskfaktorernas förklaringsförmåga på de enskilda riskparametrarna. När makroekonomiska riskfaktorerna väljs ut och modellen specificeras görs en avvägning mellan enkelhet, förklaringsförmåga och stabilitet. Samtliga antaganden och avvägningar är presenterade för och beslutade av chefen för Group Credits.

Eventuella expertbedömda beräkningar på modellberäknade avtal i Steg 1 och Steg 2 tillstyrks av chefen för Group Credits innan de tillämpas.

Makroekonomiska scenarier

De makroekonomiska scenarierna tas fram av bankens enhet för ekonomisk analys baserat på en instruktion från chefen för Group Credits. I denna instruktion framgår önskade makroekonomiska riskfaktorer, geografiska områden som ska ingå samt antal scenarier och sannolikhetsfördelningen mellan dessa.

Inför varje rapportering presenteras aktuella makroekonomiska scenarier för chefen för Group Credits och CFO, vilka godkänner scenarierna för användning i rapporteringsprocessen. Det godkända makros scenarierna läses sedan in automatiskt i rapporteringsflödet.

Reserveringsbeloppens storlek

De totala beräknade reserverna i Steg 1 och Steg 2 tillstyrks av chefen för Group Credits. Beräknade reserver i Steg 3 föreslås av affärsansvarigt bankkontor (kund- och kreditansvarig enhet) och beslutas av regional eller central enhet beroende på reservens storlek. Kreditreserver i Steg 3 som beslutas regionalt eftergranskas/kvalitetsgranskas av central enhet. Därutöver utför Group Risk Control vid varje rapporteringstillfälle en oberoende granskning av ett urval av de kreditreserver i Steg 3 som beslutas centralt.

Kontrollfunktionernas roll

Group Risk Control fastställer principer för validering och säkerställer att validering av modeller utförs. Vid varje rapporteringstillfälle genomförs en oberoende granskning av ett urval av de kreditreserver i Steg 3 som beslutas centralt. Group Risk Control beskrivs närmare på sidan 52. Group Audit granskar beräkningen av förväntade kreditförluster som ett led i deras uppdrag att självständigt och oberoende granska den interna styrningen och kontrollen samt utvärdera tillförlitligheten i koncernens finansiella rapportering. Group Audit beskrivs närmare på sidan 53.

MOTPARTSRISKER

Motpartsrisiker uppkommer när banken har ingått derivatkontrakt eller kontrakt för lån av värdepapper med en motpart. Kapitaltäckningsreglerna behandlar således förutom derivat också repor och aktielån som motpartsrisiker.

Vid beräkningen av såväl kapitalkrav som ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC) beaktas motpartsexponeringarna utifrån de exponeringsbelopp som kapitaltäckningsreglerna ställer upp. Handelsbanken tillämpar marknadsvärderingsmetoden vid beräkning av exponeringsbelopp på derivatkontrakt för kapitaltäckningsändamål. För att fastställa den aktuella ersättningskostnaden för alla kontrakt med positivt värde åsätts kontraktens de aktuella marknadsvärdena. För att uppskatta den möjliga framtida kreditexponeringen multipliceras kontraktens nominella belopp med i regelverket fastställda procentsatser som beror på typ av derivat och löptiden på exponeringen.

Motpartsrisken är att betrakta som en kreditrisk, där exponeringens storlek styrs av marknadsvärdet på kontraktet. I det fall det finns ett positivt värde på kontraktet betyder ett fallissemang hos motparten en potentiell förlust för banken.

Reducering av motpartsrisk

Motpartsrisk förekommer från affärsdag fram till leverans och innebär att banken kan drabbas av en avvecklingskostnad om motparten inte kan fullfölja sitt åtagande. Denna risk finns i alla derivattransaktioner och i värdepappersaffärer där banken på förhand inte har säkrat betalning.

Storleken på motpartsexponeringarna begränsas genom kreditlimitering i den ordinarie kreditprocessen. Exponeringarnas storlek kan variera kraftigt med anledning av prisförändringar på den underliggande tillgången. För att beakta risken att exponeringen kan öka, görs vid kreditlimiteringen tillägg till värdet på den aktuella exponeringen. Tilläggen beräknas med schabloner som beror på typen av kontrakt och kontraktets löptid. Exponeringarna beräknas och följs upp dagligen.

Motpartsrisken i derivat reduceras genom avtal om så kallad close-out netting, det vill säga kvittning av positiva och negativa värden i alla derivattransaktioner med en och samma motpart. Nettningsavtalen kompletteras med avtal om ställande av säkerheter för nettoexponeringen (Credit Support Annex, CSA), vilket ytterligare reducerar kreditrisken. I huvudsak används kontanter som säkerhet för dessa transaktioner, men även statspapper förekommer. Till följd av den höga andelen kontanter är koncentrationsriskerna i säkerhetsmassan begränsade.

Majoriteten av Handelsbankens avtal innehåller close-out netting och avtalen med de största exponeringarna innehåller även CSA.

Även derivat som clearas via så kallade centrala motparter ger upphov till kapitalkrav. Centrala motparter är clearinghus som går in som motpart till både köpare och säljare i olika transaktioner och som därmed övertar ansvaret för att fullfölja parternas förpliktelser. Alla som använder en central motpart måste lämna säkerheter för alla transaktioner. I de flesta fall är riskvikten för centralt clearade derivat betydligt lägre än för andra typer av derivat.

Tabell 50 (Pelare 3) Motpartsrisk uppdelat på exponeringsklasser, exponeringsbelopp och riskvägda exponeringsbelopp, internmetoden

Exponeringsbeloppet består av derivat, repor och aktielån.

Motpartsrisk uppdelat på exponeringsklasser, exponeringsbelopp och riskvägda exponeringsbelopp, internmetoden	2018		2017	
	Exponeringsbelopp	Riskvägt exponeringsbelopp	Exponeringsbelopp	Riskvägt exponeringsbelopp
mkr				
Exponeringsklasser internmetoden				
Institutsexponeringar	68 864	9 218	55 891	8 697
Företagsexponeringar	19 013	2 986	17 180	3 400
Statsexponeringar	8 228	96	8 223	183
Summa internmetoden	96 105	12 300	81 294	12 280

Tabell 51 (Pelare 3) Motpartsrisk uppdelat på exponeringsklasser, exponeringsvärden och riskvägda exponeringsbelopp, schablonmetoden

Exponeringsvärdet består av derivat, repor och aktielån.

Motpartsrisk uppdelat på exponeringsklasser, exponeringsvärden och riskvägda exponeringsbelopp, schablonmetoden	2018		2017	
	Exponeringsvärde	Riskvägt exponeringsbelopp	Exponeringsvärde	Riskvägt exponeringsbelopp
mkr				
Exponeringsklasser schablonmetoden				
Institutsexponeringar	6 776	136	5 708	114
Varav Centrala motparter (CCP)	6 776	136	5 708	114
Övriga exponeringar	378	162	426	238
Summa schablonmetoden	7 154	298	6 134	352
Summa intern- och schablonmetoden	103 259	12 598	87 428	12 632

Tabell 52 (Pelare 3) Motpartsrisiker i derivatkontrakt exklusive schablontillägg för potentiell framtida exponering

Motpartsrisiker i derivatkontrakt exklusive schablontillägg för potentiell framtida exponering		2018	2017
mkr			
Positivt bruttomarknadsvärde för derivatkontrakt		79 091	76 892
Nettningsvinster ¹		33 654	37 660
Aktuell kvittad exponering		45 437	39 232
Säkerheter ¹		38 698	30 023
Nettokreditexponering för derivat		6 739	9 209

¹ Säkerheter som kvittas med derivatskulder i balansräkningen redovisas under nettningsvinster.

Tabell 53 (Pelare 3) Motpartsrisiker i derivatkontrakt inklusive potentiell framtida exponering

Motpartsrisiker i derivatkontrakt inklusive potentiell framtida exponering 2018					
mkr	Aktuell kvittad exponering	Potentiell framtida exponering	Exponeringsbelopp	Riskvägt exponeringsbelopp	Kapitalkrav
Statsexponeringar	1 714	658	2 372	95	8
Institutsexponeringar	37 528	26 531	64 059	8 900	711
Företagsexponeringar	6 120	3 767	9 887	3 021	242
Övriga	75	45	120	88	7
Summa	45 437	31 001	76 438	12 104	968
varav verksamhet i handelslagret	10 665	11 993	22 658	4 185	335

Motpartsrisiker i derivatkontrakt inklusive potentiell framtida exponering 2017					
mkr	Aktuell kvittad exponering	Potentiell framtida exponering	Exponeringsbelopp	Riskvägt exponeringsbelopp	Kapitalkrav
Statsexponeringar	2 015	1 009	3 024	183	15
Institutsexponeringar	28 702	23 812	52 514	8 638	691
Företagsexponeringar	8 455	3 504	11 959	3 515	281
Övriga	60	54	114	84	7
Summa	39 232	28 379	67 611	12 420	994
varav verksamhet i handelslagret	13 479	12 628	26 107	5 203	416

MARKNADSRISK

Marknadsriskerna härrör från pris- och volatilitetsförändringar på de finansiella marknaderna. Marknadsriskerna delas in i ränterisker, aktiekursrisker, valutakursrisker och råvaruprisrisker.

I Handelsbanken uppstår marknadsrisker till följd av att bankens kunder efterfrågar tjänster som kräver att banken har en flexibel finansiering. Vidare kan banken finansiera sig på andra marknader än där den har sin utlåning i syfte att diversifiera finansieringskällorna. Finansieringen kan också ha en annan räntebindningstid än de tillgångar som ska finansieras. Marknadsrisker kan även ha sitt ursprung i Group Treasurys likviditetsportfölj som med kort varsel kan omsättas till likviditet i samband med eventuella störningar på de marknader där banken bedriver sin verksamhet. Portföljen säkerställer koncernens betalningar i den dagliga clearingverksamheten och är en del av bankens likviditetsreserv.

Marknadsrisker uppstår också för att möta kunders efterfrågan på finansiella instrument med exponering mot ränte-, valuta-, aktie- eller råvarumarknaderna. För att möta denna efterfrågan kan det krävas att banken håller ett visst lager. Denna situation uppstår exempelvis när banken har åtagit sig att ställa priser, så kallad market maker-funktion.

Affärsverksamhetens marknadsrisker uppstår och hanteras således huvudsakligen i Group Treasury och i Handelsbanken Capital Markets, men uppstår även i Handelsbanken Liv. Marknadsriskerna i Handelsbanken Liv

behandlas i ett särskilt avsnitt. De upplysningar som lämnas i detta avsnitt avser således riskerna exklusive Handelsbanken Liv.

MARKNADSRISKSTRATEGI

Handelsbanken har en restriktiv syn på marknadsrisker. Marknadsrisker i bankens affärsverksamhet tas i allt väsentligt endast som ett led i att lösa kunders placerings- och riskhanteringsbehov. Marknadsrisker ska begränsas genom att matcha kassaflöden och räntebindningstider, säkra öppna positioner och vidta andra riskbegränsande åtgärder.

Marknadsriskerna i Handelsbanken är mot denna bakgrund mycket låga. Arbetet med att kraftigt reducera bankens marknadsrisker påbörjades innan finanskrisen utbröt och innan regelverket började tillmätta marknadsrisker samma grad av betydelse som i dag. En konsekvens av de låga marknadsriskerna är att en betydligt mindre andel av bankens resultat kommer från nettoresultat av finansiella transaktioner.

ORGANISATION

Bankens limitsystem begränsar hur stor exponeringen mot marknadsrisker får vara. Mätmetoder och limiter fastställs av styrelsen. Head of Group Treasury som rapporterar till CFO har det operativa ansvaret för hanteringen av ränte-, valuta- och likviditetsrisker. Limiterna för ränte-, valuta- och likviditetsrisk fördelas av CEO och CFO till Head of Group Treasury, som i sin tur fördelar dessa på de affärsdrivande enheterna. Limiter för aktiekursrisk och råvaruprisrisk fördelas av CFO till Head of Business Support Capital Markets.

CEO och CFO beslutar även om kompletterande riskmått, limiter och närmare riktlinjer. De kompletterande limitmåten syftar till att minska bankens känslighet för volatilitetsförändringar på de finansiella marknaderna samt begränsa

riskerna i specifika innehav och likviditetsrisken per valuta. Vidare begränsar de kompletterande limitmåten riskerna ur ett löptidsperspektiv. Marknadsriskerna och utnyttjande av limiter rapporteras löpande till CFO, CEO och styrelsen.

MARKNADSRISKER I HANDELSBANKEN

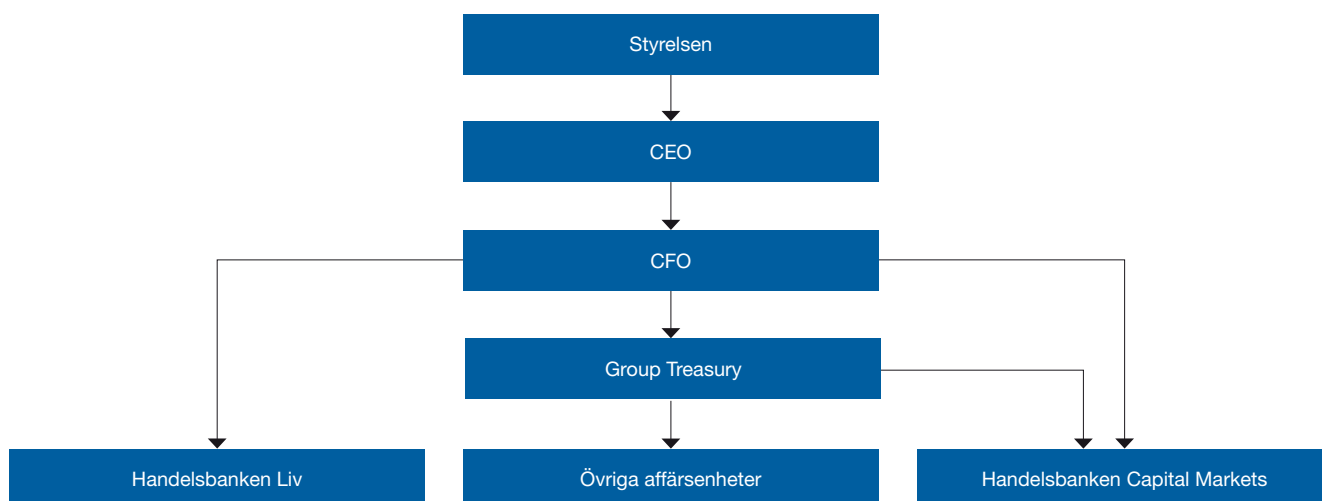
Marknadsriskerna mäts med flera olika metoder. De känslighetsmått som används visar vilka värdeförändringar som uppstår av fördefinierade förändringar i priser och volatiliteter. Vidare används även positionsrelaterade riskmått och sannolikhetsbaserade Value at Risk-modeller (VaR).

VaR

För de handelslagerklassificerade portföljerna i Handelsbanken Capital Markets och Group Treasury beräknas VaR. VaR är ett sannolikhetsbaserat mått och uttrycker i kronor de förluster som kan uppstå i riskpositioner på grund av rörelser i underliggande marknader över en specificerad innehavsperiod och en given konfidensnivå. VaR mäts för enskilda riskslag och på portföljnivå med 99 procents konfidensnivå och en innehavsperiod på en dag. Metoden medför att olika riskslag kan behandlas på ett enhetligt sätt, vilket möjliggör en jämförelse mellan riskslag och att dessa kan aggregeras till en total marknadsrisk. Den samlade risken i handelslagerklassificerade portföljer var vid årsskiftet 9 miljoner kronor (18). VaR redovisas löpande till CFO, CEO och styrelsen.

VaR-modeller fångar inte alltid in risker vid extrema marknadsrörelser. Beräkningarna kompletteras därför med stresstester där portföljerna testas mot scenarier som grundar sig på alla händelser på de finansiella marknaderna sedan 1994. Även resultaten av dessa stresstester redovisas löpande till CFO, CEO och styrelsens riskutskott.

Figur ÅR:18 Beslutandenivåer för marknads- och likviditetsrisker

Tabell ÅR:19 VaR för handelslagret – Handelsbanken Capital Markets och Group Treasury¹VaR för handelslagret – Handelsbanken Capital Markets och Group Treasury¹

mkr	Totalt		Aktier		Räntor		Valuta		Råvaror	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Genomsnitt	11	13	0	1	11	14	2	3	1	1
Maximum	16	21	3	1	13	22	5	6	4	4
Minimum	8	8	0	0	8	9	1	1	0	0
Årsskifte	9	18	0	0	8	19	4	2	0	0

¹ Handelslagerklassificerade portföljer omgärdas av särskilda instruktioner och riktlinjer.

Tabell ÅR:20 Värsta utfall i stresstest av handelslagret – Handelsbanken Capital Markets och Group Treasury

Värsta utfall i stresstest av handelslagret – Handelsbanken Capital Markets och Group Treasury

mkr	2018	2017
Genomsnitt	76	103
Maximum	243	249
Minimum	35	39
Årsskifte	57	186

Ränterisk

Ränterisken uppstår främst inom Handelsbanken Capital Markets, Group Treasury och i utlåningsverksamheten. Ränterisken mäts på flera sätt inom banken. Generell ränterisk mäts dagligen och limiteras som absolutsumman av de minst gynnsamma förändringarna i verkligt värde per valuta vid kraftiga momentana parallellskift uppåt eller nedåt på en procentenhet för samtliga räntor. Vid årsskiftet uppgick bankens totala generella ränterisk till 944 miljoner kronor (826). Räntebindningstid för inlåning som saknar kontraktuell löptid fastställs med internmetod. Utgångspunkten för sådan inlåning är kortast möjliga räntebindningstid, och justering görs endast för den del som på underlag av observationer kan anses vara såväl stabil som icke-räntekänslig. Riskmåttet omfattar såväl marknadsvärderade som icke-marknadsvärderade räntebärande poster och är därför inte lämpligt för att bedöma resultat effekter på balans- och resultaträkningen.

Specifik ränterisk mäts och limiteras med känsligheten för förändringar i kreditspreadar, det vill säga skillnaden mellan det aktuella innehavets ränta och räntan på en statsobligation med motsvarande löptid. Denna risk uppkommer främst inom Handelsbanken Capital Markets och i Group Treasurys likviditetsportfölj. Risken mäts och limiteras utifrån olika rating-

kategorier och beräknas som den minst gynnsamma marknadsvärdeförändringen vid en baspunkts förändring uppåt eller nedåt av samtliga kreditspreadar. Detta görs för varje enskild motpart och utfallen absolutsummeras. Total specifik ränterisk uppgick vid årsskiftet till 8 miljoner kronor (8).

Ränterisk i handelslagret

Handelslagret i Handelsbanken utgörs av Capital Markets och Group Treasurys handelslagerklassade portföljer. Den generella ränterisken i handelslagret uppgick till 83 miljoner kronor (62) och den specifika ränterisken uppgick till 5 miljoner kronor (6). Hur riskerna utvecklas vid hypotetiska förändringar av olika avkastningskurvor, så kallade kurvvridningsrisker, mäts och följs upp löpande. Den icke-linjära ränterisken, exempelvis en del av risken i ränteeoptioner, mäts och limiteras med fördefinierade stressscenarier som uttrycks i matriser. Det innebär att risken mäts som förändringar i underliggande marknadsräntor och volatiliteter. För handelslagret mäts risken även med VaR och andra riskmått som kompletteras med olika stressscenarier.

Ränterisk i övrig verksamhet

I utlåningsverksamheten uppstår ränterisken som ett resultat av att utlåningen delvis löper

med annan räntebindningstid än finansieringen. Ränterisk hanteras till stor del genom ränteswappar. Generellt gäller att ränterisken i allt väsentligt tas i marknader som kännetecknas av god likviditet. Den generella ränterisken i övrig verksamhet mätt enligt ovan uppgick till 941 miljoner kronor (855) och den specifika ränterisken uppgick till 2 miljoner kronor (2).

För att uppskatta effekten av ränteförändringar på resultaträkningen mäts även räntenettoeffekten. Räntenettoeffekten vid ränteförändringar mäts som förändringen av räntenettot över en tolv månadersperiod vid en generell ökning av marknadsräntorna med en procentenhet. Denna effekt speglar de skillnader som finns i räntebindningstider och volymsammansättning mellan tillgångar, skulder och derivat utanför handelslagret med antagandet att balansräkningens storlek är konstant. I beräkningen fastställs räntebindningstid för inlåning som saknar kontraktuell löptid med internmetod. Detta görs på basis av observationer och endast den del som är såväl stabil som inte räntekänslig justeras. Räntenettoeffekten uppgick vid årsskiftet till 337 miljoner kronor (463).

Tabell ÅR:21 Generell ränterisk i övrig verksamhet

Generell ränterisk i övrig verksamhet (förändring i verkligt värde vid sämsta utfallet av parallellskift av samtliga räntor med en procentenhet)

mkr	2018	2017
SEK	218	215
DKK	297	257
EUR	84	102
NOK	142	94
USD	119	100
GBP	67	70
Övriga valutor	14	17
Summa	941	855

Tabell ÅR:22 Räntebindingstider för tillgångar och skulder

Tabellen visar räntebindingstiden för ränterelaterade tillgångar och skulder per 2018-12-31. Icke-räntebärande tillgångar och skulder har exkluderats.

Räntebindingstider för tillgångar och skulder 2018 mkr	Upp till 3 månader	3-6 mån	6-12 mån	1-5 år	Över 5 år	Summa
Tillgångar						
Utlåning	1 354 571	142 841	142 413	514 625	34 642	2 189 092
Banker och andra finansinstitut	362 307	5 054	2 058	3 492	0	372 911
Obligationer m m	73 147	1 121	1 793	78 379	14 149	168 589
Summa tillgångar	1 790 025	149 016	146 264	596 496	48 791	2 730 592
Skulder						
Inlåning	983 327	5 841	15 820	1 603	1 896	1 008 487
Banker och andra finansinstitut	185 334	3 029	976	2 382	2 361	194 082
Emitterade värdepapper	291 071	168 226	208 324	693 818	84 293	1 445 732
Övriga skulder	-	-	-	-	-	-
Summa skulder	1 459 732	177 096	225 120	697 803	88 550	2 648 301
Poster utanför balansräkningen	-85 413	-66 497	23 063	126 152	23 624	20 929
Skillnad mellan tillgångar och skulder inklusive poster utanför balansräkningen	244 880	-94 577	-55 793	24 845	-16 135	103 220

Räntebindingstider för tillgångar och skulder 2017 mkr	Upp till 3 månader	3-6 mån	6-12 mån	1-5 år	Över 5 år	Summa
Tillgångar						
Utlåning	1 435 047	98 532	104 282	388 319	39 581	2 065 761
Banker och andra finansinstitut	284 029	1 288	35	107	25	285 484
Obligationer m m	96 454	4 469	10 122	55 937	11 625	178 607
Summa tillgångar	1 815 530	104 289	114 439	444 363	51 231	2 529 852
Skulder						
Inlåning	919 422	13 693	5 865	2 910	77	941 967
Banker och andra finansinstitut	164 173	3 288	2 046	2 425	2 888	174 820
Emitterade värdepapper	483 463	99 089	110 484	559 735	56 719	1 309 490
Övriga skulder	-	-	-	-	-	-
Summa skulder	1 567 058	116 070	118 395	565 070	59 684	2 426 277
Poster utanför balansräkningen	-45 354	-107 034	-15 195	150 987	14 322	-2 274
Skillnad mellan tillgångar och skulder inklusive poster utanför balansräkningen	203 118	-118 815	-19 151	30 280	5 869	101 301

Aktiekursrisk

Bankens aktiekursrisk uppstår främst i Handelsbanken Capital Markets genom kundhandel och i bankens egna aktieinnehav.

Risken mäts som marknadsvärdeförändringen i bankens totala aktiepositioner vid momentan förändring i aktiepriser och volatiliteter med +/-10 respektive +/-25 procent. Vid årsskiftet uppgick det värsta utfallet av denna risk till 174 miljoner kronor (93). Den största exponeringen i aktier kommer från den svenska marknaden.

Aktiekursrisk i handelslagret

Aktiekursrisken i Handelsbanken Capital Markets uppkommer vid kundgenererade aktierelaterade

affärer. Vidare är Handelsbanken Capital Markets market maker för strukturerade produkter, vilket ger upphov till aktiekursrisk, såväl linjär som icke-linjär. Den icke-linjära aktiekursrisken uppkommer via inslag av optioner som finns främst i de strukturerade produkterna.

Banken limiterar och mäter aktiekursrisken i Handelsbanken Capital Markets med matriser. Fördelen med metoden är att den fångar upp aktiekursrisken inklusive den icke-linjära risken på ett ändamålsenligt sätt. Såväl VaR som andra riskmått och stressscenarier används som komplement i mätningen av aktiekursrisken. Vid årsskiftet uppgick VaR för aktiekursrisk i handelslagret till 0 miljoner kronor (0).

Aktiekursrisk utanför handelslagret

Koncernens aktieinnehav utanför handelslagret utgörs i all väsentlighet av Nivå 3-aktier (onoterade) som i huvudsak består av olika typer av gemensamägd verksamhet med anknytning till bankens affär. Innehaven är klassificerade som verkligt värde via övrigt totalresultat (tillgängliga för försäljning enligt IAS 39) och värderas till verkligt värde i balansräkningen enligt redovisningsregelverket. Värdering sker som regel till bankens andel av substansvärdet i bolaget, alternativt till det pris den senaste transaktionen genomfördes. Aktiekursrisken är mycket liten.

Tabell ÅR:23 Aktiekursrisk

Aktiekursrisk mkr	Förändring i volatilitet					
	2018			2017		
Förändring i aktiepris	-25%	0%	25%	-25%	0%	25%
10%	183	184	186	117	116	116
-10%	-174	-173	-172	-93	-92	-91

Tabell ÅR:24 Aktieexponeringar utanför handelslagret

Aktieexponeringar utanför handelslagret 2018 enligt IFRS 9 mkr	2018
Innehav klassificerade som verkligt värde via övrigt totalresultat	1 840
varav Nivå 1 och 2	783
varav Nivå 3	1 057
Innehav klassificerade som verkligt värde via övrigt totalresultat	1 840
varav näringsbetingade	1 633
varav övrigt innehav	207
Verklighetsvärdereserv vid årets ingång	547
Orealiserad marknadsvärdeförändring under året för kvarvarande samt nya innehav	-181
Realiserat till följd av försäljningar och avvecklingar under perioden	-5
Verklighetsvärdereserv vid årets utgång	361
Inbegripet i supplementärt kapital	0

Aktieexponeringar utanför handelslagret 2017 enligt IAS 39

mkr	2017
Innehav klassificerade som tillgängliga för försäljning	1 174
varav noterade	4
varav icke-noterade	1 170
Innehav klassificerade som tillgängliga för försäljning	1 174
varav näringsbetingade	1 152
varav övrigt innehav	22
Verklighetsvärdereserv vid årets ingång	1 035
Orealiserad marknadsvärdeförändring under året för kvarvarande samt nya innehav	-485
Realiserat till följd av försäljningar och avvecklingar under perioden	-3
Verklighetsvärdereserv vid årets utgång	547
Inbegripet i supplementärt kapital	0

Valutakursrisk

Banken har hemmamarknader utanför Sverige och dessutom verksamhet i ett antal andra länder. Därigenom uppkommer en valuta exponering av strukturell natur då koncernens räkenskaper är uttryckta i svenska kronor. Denna strukturella risk hanteras genom en avvägning mellan att antingen reducera valutakursförändringars påverkan på kapitalrelationerna eller eget kapital. Styrelsen har fastställt den maximala påverkan på eget kapital som den strukturella valutapositionen får ge upphov till i säkringen av kapitalrelationerna. De valutakursförändringar som påverkar bankens egna kapital framgår av tabellen på sidan 68 i årsredovisningen: Förändringar i eget kapital, Koncernen.

Bankens direkta valutakursexponering uppstår till följd av kunddriven intradaghandel på de internationella valutamarknaderna. Handeln bedrivs inom Handelsbanken Capital Markets.

För denna valutakursrisk har styrelsen, CEO och CFO fastställt VaR-limiter.

En viss valutaexponering uppstår även i den vanliga bankverksamheten som ett led i hantering av kundflöden och inom finansieringsverksamheten i Group Treasury. För dessa risker har styrelsen, CEO och CFO fastställt positions-limiter. Vid årsskiftet uppgick den aggregerade nettopositionen till 455 miljoner kronor (620), exklusive den strukturella valutapositionen. Denna valutakursrisk är inte beroende av trendutvecklingen av en enskild valuta eller grupp av valutor, då positionerna är mycket korta och uppkommer i hanteringen av kunddrivna flöden. Den samlade valutakursrisken i handelslagret och övrig verksamhet var 11 miljoner kronor (48), mätt som en påverkan på banken vid en momentan förändring av den svenska kronan med 5 procent.

Råvaruprisrisk

Handeln med råvaror bedrivs uteslutande inom Handelsbanken Capital Markets. Exponering i råvarurelaterade instrument uppkommer endast till följd av kunddriven handel på de internationella råvarumarknaderna. Råvaruprisrisk, såväl linjär som icke-linjär, mäts som absolutsumman av risken för alla råvaror där banken har exponering. Råvaruprisrisken var vid årsskiftet 4 miljoner kronor (3), mätt som den maximala förlusten vid prisförändringar upp till 20 procent i underliggande råvaror och volatilitetsförändringar upp till 35 procent. Vid årsskiftet uppgick VaR för råvaruprisrisk till 0 miljoner kronor (0).

Övriga marknadsrisker

Marknadsrisk uppkommer även inom bankens pensionssystem (pensionsrisk). Risken består av risken för värdeförändringar på pensionstillgångarna som tryggar bankens pensionsåtaganden, samt av förändringar i diskonteringsräntor.

Värdering till verkligt värde

Riskkontrollfunktionen kontrollerar att koncernens finansiella instrument värderas korrekt. Detta inbegriper ansvaret för att kontrollera de marknadsdata värderingen grundar sig på och att denna kontroll sker oberoende av risktagarna. Källor för marknadsdata är oberoende från affärsverksamheten. I de fall där marknadsdata erhållits från affärsverksamheten sker dokumenterade kontroller av rimlighet och mot externa källor. Verifiering av marknadspriser och marknadsdata till modeller ska ske åtminstone varje månad men sker i all väsentlighet även dagligen. Värderingsmodeller valideras av riskkontrollfunktionen som är oberoende av den som utvecklat modellen. Värderingskommittén, vars syfte är att samordna värderingsfrågor i Handelsbankenkoncernen, fyller en viktig funktion för att säkerställa, och verka för, att värderingen är korrekt och följer gällande marknadspraxis.

Värderingen av finansiella instrument som värderas till verkligt värde sker enligt IFRS 13. Se not K40 för närmare information om de tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde samt för ytterligare information om bankens värderingsprocess.

Försiktig värdering

I enlighet med artikel 105 i CRR ska banken beräkna ytterligare värdejusteringar för syftet lagstiftningsjusteringar av kapitalbasen. Artikel 34 utvidgar omfånget från att endast inbegripa handelslagret till att omfatta samtliga positioner som redovisas till verkligt värde. Kraven och metoden för dessa ytterligare värdejusteringar har därefter förtydligats i Europeiska kommissionens delegerade förordning (EU) 2016/101 avseende den tekniska standarden i enlighet med artikel 105 (14). Handelsbanken använder sig av den huvudmetod som definieras i den tekniska standarden för att beräkna ytterligare värdejusteringar för samtliga positioner som redovisas till verkligt värde.

Tabell ÅR:25 Valutakänslighet

Valutakänslighet (värsta utfall +/-5% förändring av SEK mot respektive valuta) mkr	2018	2017
EUR	13	21
NOK	8	11
DKK	7	4
USD	9	6
GBP	2	3
Övriga valutor	5	6

FINANSIERING OCH LIKVIDITETSRIK

Likviditetsrisk är risken för att banken inte kan fullgöra sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, utan att drabbas av oacceptabla kostnader eller förluster.

FINANSIERINGSSTRATEGI

Handelsbanken har låg tolerans för likviditetsrisker och arbetar aktivt för att minimera dem både totalt sett och i alla valutor var för sig. Ambitionen är att ha god tillgång till likviditet, låg resultatvariation och stor kapacitet att även i svåra tider kunna tillgodose kundernas finansieringsbehov. Det sker genom att upprätthålla god matchning av ingående och utgående kassaflöden över tid i alla för banken väsentliga valutor och genom att upprätthålla stora likviditetsreserver av god kvalitet. Banken minimerar på det sättet de ekonomiska riskerna i upplåningen och kan därmed bestämma stabila och långsiktiga internräntor till de affärsdrivande enheterna.

Vidare eftersträvas en bredd i finansieringsprogrammen och deras användning. Därigenom säkerställs att banken kan bedriva sin kärnverksamhet intakt under en lång period även om de finansiella marknaderna skulle ha omfattande störningar.

Utgångspunkten i detta arbete är en väl matchad balansräkning där illikvida tillgångar finansieras med stabil finansiering. De illikvida tillgångarna utgörs av krediter till hushåll och

företag. Dessa krediter utgör bankens kärnverksamhet. Den långsiktiga stabila finansieringen av dessa tillgångar utgörs av säkerställda obligationer emitterade av Stadshypotek, seniora obligationer emitterade av Handelsbanken, inlåning från hushåll och viss inlåning från företag, efterställda skulder och eget kapital. En del av kärnverksamheten utgörs av utlåning till hushåll och företag på kortare löptider, och på skuldsidan är en del av inlåningen för dessa kunder av mer kortfristig natur.

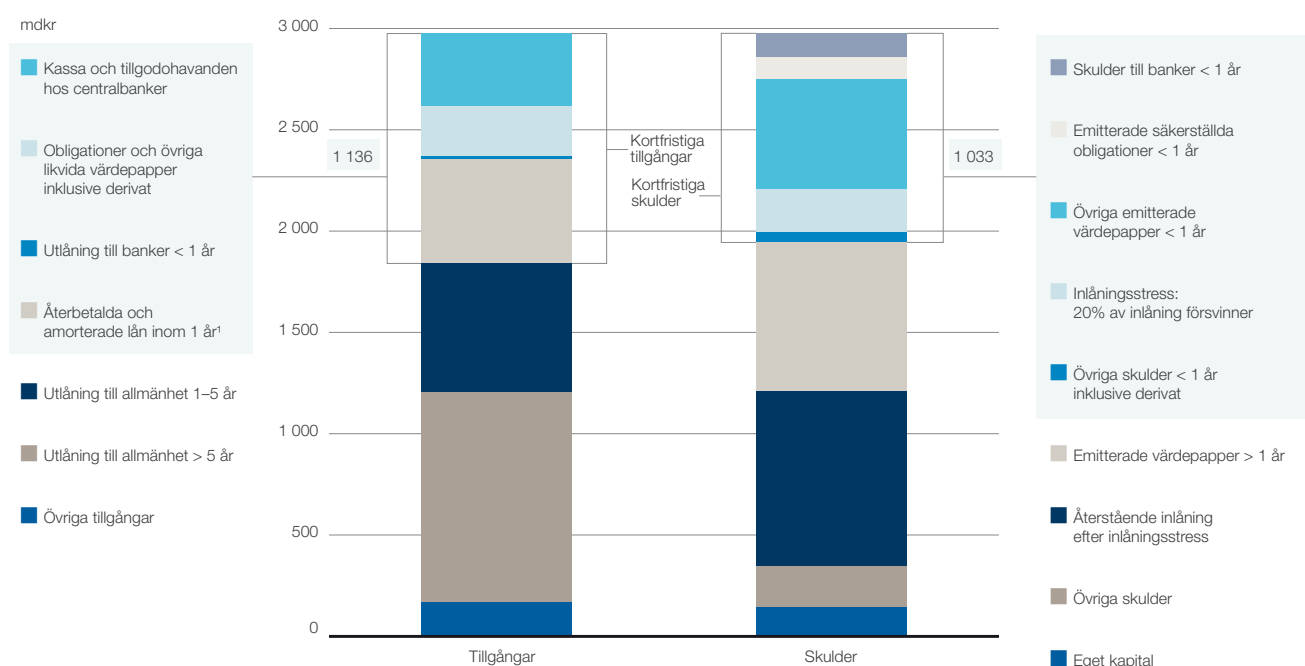
En balansräkning är en ögonblicksbild av tillgångar och skulder. För att säkerställa bankens åtaganden gentemot kunder och investerare är det viktigt med ett framåtblickande perspektiv i finansierings- och likviditetsriskhanteringen. Balansräkningen är därför strukturerad så att den reala ekonomins aktörer i form av företag och hushåll och deras behov av krediter kan understödjas även under en långvarig stress på de finansiella marknaderna. De kortfristiga skulderna täcks med god marginal av de kortfristiga tillgångarna. I figur ÅR:26 beskrivs balansräkningen i ett stressat scenario där 20 procent av inlåningen antas försvinna inom ett år och all tillgång till ny marknadsfinansiering försvinner. Trots stressen beräknas korta tillgångar vid årets slut väsentligt överstiga korta skulder. Effekten av en långvarig kris skulle bli en krympt balansräkning med bibehållen kärnverksamhet där volymen korta tillgångar successivt används för att återbetala förfallande korta skulder. Skulle en kris bli än mer långvarig finns det likviditetsskapande åtgärder förberedda för att stödja verksamheten ytterligare.

Handelsbankens förtroende på marknaden är högt och marknaden bedömer att Handelsbankens kreditrisk är låg. Detta illustreras bland annat av att kostnaden för att försäkra en kredit-

risk på banken, den så kallade CDS-spreaden, är en av de absolut lägsta bland europeiska banker, och Handelsbanken har lägst finansieringskostnad bland jämförbara konkurrenter. Handelsbanken har en hög rating hos de externa ratinginstituten. Handelsbankens sammanslagna långsiktiga rating uppgår till AA och banken har därmed högst rating i Europa av samtliga jämförbara banker.

Ett viktigt inslag i finansieringsstrategin är att ha en god spridning mellan olika typer av finansieringskällor i olika marknader, valutor och typer av upplåningsinstrument. På så vis reduceras betydelsen av enskilda marknader eller finansieringskällor. Banken har en geografiskt väl diversifierad långfristig utlandsfinansiering och har emitterat betydande volymer av obligationer i bland annat Storbritannien, USA, Asien och Australien samt på euromarknaden. De viktigaste finansieringskällorna är inlåning från hushåll och företag samt säkerställda och seniora obligationer. Den korta finansieringen utgörs primärt av inlåning från finansiella företag och institutioner samt emissioner av certifikat och inlåningsbevis (CD). Group Treasury förfogar över ett antal olika finansieringsprogram för marknadsfinansiering. Under dessa program emitteras obligationer och certifikat såväl i bankens namn som för Stadshypotek och Handelsbanken plc. Finansieringsprogrammen säkerställer en väl diversifierad tillgång till finansiering med avseende på olika valutor, antal investerare och geografisk spridning.

Figur ÅR:26 Balansräkningens sammansättning ur ett löptidsperspektiv

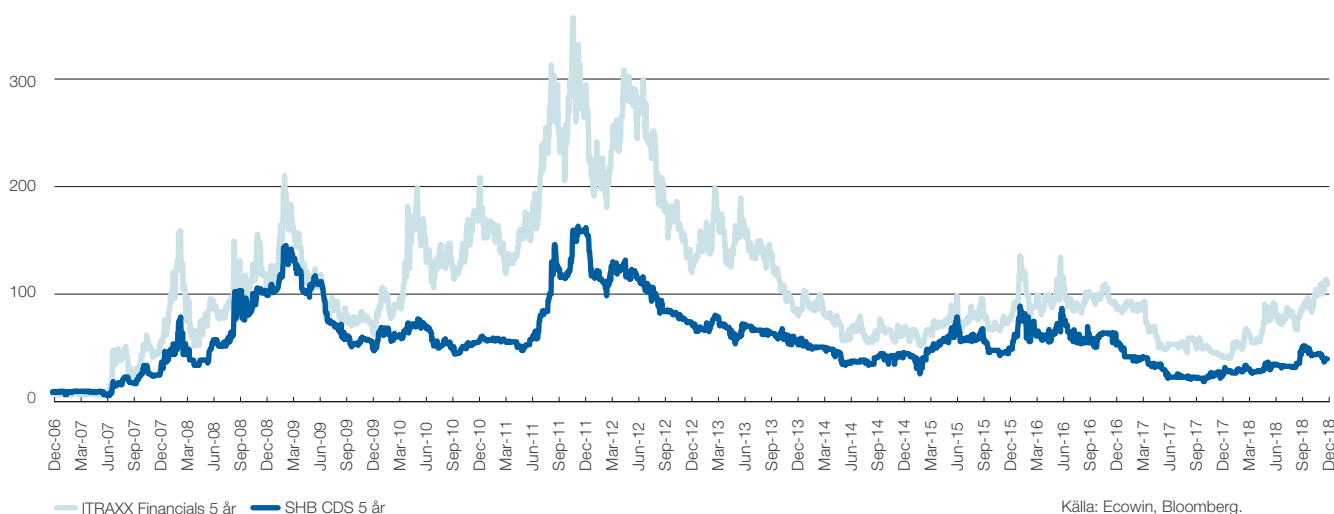

¹ Enligt amorteringsplaner, kontraktuella förfall och ytterligare återbetalningar av lån enligt prognos.

Figur ÅR:27 Handelsbankens 5-åriga CDS-spread jämfört med ITRAXX Financials

ITRAXX Financials är ett index över CDS-spreadarna för de 25 största obligationsemitterarna inom bank- och försäkringssektorn i Europa och beskriver den genomsnittliga premie som investerare kräver för att acceptera kreditrisk på bolagen.

Baspunkter
400

Källa: Ecwin, Bloomberg.

ORGANISATION

Handelsbanken har en helt decentraliserad affärsmodell, men all finansiering och likviditetsriskhantering i koncernen är centraliserad till Group Treasury. Finansierings- och likviditetsriskhanteringen styrs av policyer fastställda av styrelsen som också beslutar om limiter. Dessa policyer konkretiseras i riktlinjer av CEO och instruktioner från CFO. Riktlinjerna fastställer bland annat limiter, finansieringens sammansättning och riktvärden i samband med störningar på finansieringsmarknaderna. Vidare kanaliseras alla likviditetslimiter ut i verksamheten via Group Treasury.

Group Treasury ansvarar också för bankens clearingverksamhet och övervakar likviditetsflödena under dagen för att säkerställa att banken vid var tid har tillräckligt med säkerheter i betalningssystemen för att fullfölja bankens betalningsförpliktelser. Bankens likviditetsövervakning sker lokalt nära affärerna och kompletteras med en central hantering av panter och likviditetsreserven för hela gruppen.

Storleken på panter i clearingsystemen sätts utifrån den omfattning som banken bedömer behövs för bankens åtagande både vid normala förhållanden och vid större flöden. Vid förändringar av flödet justeras storleken av panter och likviditet, och vid krissituationer kan också pan-

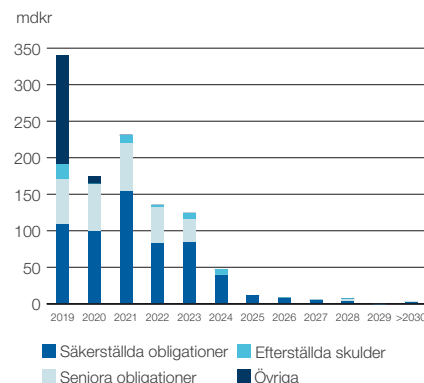
ter omfördelas och likviditetsreserven aktiveras. Banken säkerställer likviditeten på bankens nostrokonton för förväntade betalnings- och avvecklingsåtaganden genom aktiv likviditetsplanering och övervakning i samtliga valutor.

MARKNADSFINANSIERING – SAMMANSÄTTNING

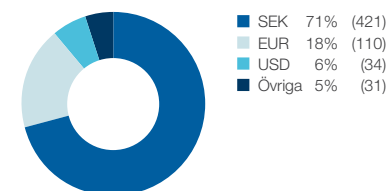
Handelsbanken har under året emitterat totalt 389 miljarder kronor (227) i långfristig marknadsfinansiering fördelat över alla för banken viktiga valutor. En viktig komponent i den långfristiga marknadsfinansieringen är emissioner av säkerställda obligationer. Valutafördelning över den utestående stocken visas nedan i Figur ÅR:29. Kortfristig upplåning sker företrädesvis genom emissioner av bankcertifikat under de olika låneprogrammen, främst i Europa och USA. Dessa låneprogram kompletteras av upplåning på den internationella interbankmarknaden. Därigenom har banken under året fortsatt att möta investerare i samma omfattning som tidigare, uppdaterat upplåningsprogram och även i övrigt bibehållit förutsättningarna för en obligationssupplåning på relevanta upplåningsmarknader världen över. Detta möjliggör en bibehållen finansieringsverksamhet under betydligt svårare omständigheter än de som varit de senaste åren.

Figur ÅR:28 Långfristig marknadsfinansiering – förfallostruktur

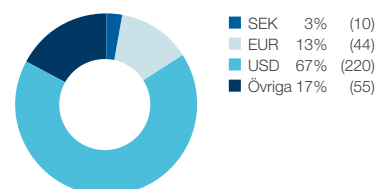
Avser emitterade värdepapper per 2018-12-31 med en ursprunglig löptid överstigande ett år.

Figur ÅR:29 Marknadsfinansiering säkerställda obligationer per valuta 2018

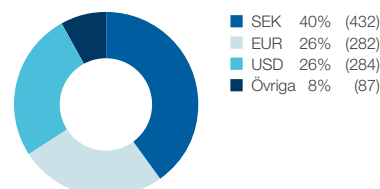
Avser fördelningen av valutor 2018-12-31 för emitterade säkerställda obligationer. Belopp i miljarder kronor inom parentes.

Figur ÅR:30 Kortfristig marknadsfinansiering per valuta 2018

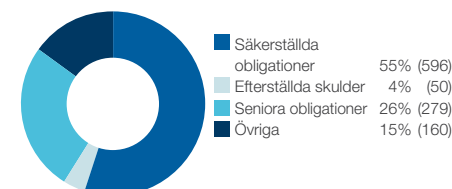
Avser fördelningen av valutor 2018-12-31 för emitterade värdepapper med en ursprunglig löptid under ett år. Belopp i miljarder kronor inom parentes.

Figur ÅR:31 Långfristig marknadsfinansiering per valuta 2018

Avser fördelningen av valutor 2018-12-31 för emitterade värdepapper med ursprunglig löptid över ett år. Belopp i miljarder kronor inom parentes.

Figur ÅR:32 Långfristig marknadsfinansiering per instrument 2018

Avser fördelning per instrument 2018-12-31 för emitterade värdepapper med ursprunglig löptid över ett år. Belopp i miljarder kronor inom parentes.

PANTSATTA TILLGÅNGAR OCH SÄKERHETSPOLER

Ytterligare ett viktigt led i Handelsbankens likviditetshantering är att hålla betydande volymer av outnyttjade säkerheter som kan användas vid störningar på finansmarknaderna. En förutsättning för att kunna ställa mer säkerheter är att banken förfogar över säkerheter i utgångsläget. Banken upprätthåller därför betydande volymer av icke-pantsatta tillgångar som skulle kunna användas som säkerhet vid emission av säkerställda obligationer och likvida värdepapper med mycket hög kreditvärdighet.

Banken är restriktiv med att ingå avtal med andra än kreditinstitut, till exempel CSA-avtal, som stipulerar att banken under vissa kriterier kan tvingas att ställa säkerheter till en motpart. Ställda kontantsäkerheter enligt CSA-avtal för utestående derivat uppgick till 3 993 miljoner kronor (5 540). För mer information om bankens in-tecknade tillgångar, se Handelsbankens Faktabok, tabell Ställda säkerheter. Utöver att säkerställa bankens likviditet bidrar det restriktiva arbetssättet till att begränsa i vilken utsträckning bankens seniora långgivare blir efterställda de långgivare som investerar i säkerställda obligationer, så kallad subordination.

För att bedöma graden av subordination mellan investerare av icke-säkerställd finansiering och säkerställd finansiering är det volymen och

kreditkvaliteten på de icke-pantsatta tillgångarna som är relevant. Handelsbankens restriktiva syn på risktagande gör att de icke-pantsatta tillgångarna har en hög kvalitet. Eftersom Handelsbanken vill ha en balanserad användning av säkerställda och seniora obligationer finns en betydande volym hypotekslån som inte är pantsatta. Övriga icke-pantsatta lån har också en låg risk mätt till exempel i termer av bankens interna rating.

Tabell ÅR:33 visar att volymen icke-pantsatta tillgångar för Handelsbanken utgör 216 procent (224) av den utestående volymen icke-säkerställd upplåning. Banken valde under året att öka emissionerna av marknadsfinansiering, bland annat icke-säkerställd upplåning. Detta förklarar nedgången i kvoten icke-pantsatta tillgångar i förhållande till den utestående volymen icke-säkerställd upplåning jämfört med tidigare år.

Den helt dominerande delen av de pantsatta tillgångarna utgörs av Stadshypoteks cover pooler, vilka består av hypotekslån som ställs som säkerhet för utestående säkerställda obligationer. Dessutom har banken ett frivilligt så kallat OC (over-collateralisation), det vill säga extra tillgångar utöver de som behövs för att täcka de emitterade obligationerna och utöver de 2 procent som lagstiftningen kräver, på 8 procent som ingår i poolen. Dessa extra till-

gångar finns i poolen i händelse av att värdet på hypotekslånen skulle sjunka till en sådan nivå att ytterligare tillgångar behövs för att matcha volymen utestående obligationer.

Vid en bedömning av risken för att ytterligare tillgångar blir nödvändiga att skjuta till, är belåningsgraden på hypotekslånen i tillgångspoolen central. Ju lägre belåningsgrad, desto mindre risk för att ytterligare hypotekslån krävs i poolen vid prisfall på fastighetsmarknaden. Handelsbankens genomsnittliga volymviktade belåningsgrad, LTV-max, uppgick i den svenska poolen till 53,1 procent (53,8), i den norska poolen till 55,1 procent (55,6) och i den finska poolen till 49,2 procent (49,7). Det finns även förutsättningar för en dansk pool, som har åsatts en preliminär rating av Moody's om Aaa, men detta tillgångslager har ännu inte använts för emissioner. Det danska tillgångslagrets genomsnittliga volymviktade belåningsgrad uppgick till 63,1 procent (63,9). Detta visar att banken klarar betydande prisfall på underliggande fastighets-tillgångar innan ytterligare hypotekslån måste tillföras poolerna.

De tillgångar som banken valt att hålla utanför cover poolerna återfinns i tabell ÅR:33 och kan användas för emissioner av säkerställda obligationer om så skulle vara nödvändigt.

Tabell ÅR:33 Tillgångar som ej är in-tecknade/pantsatta

Tillgångar som ej är in-tecknade/pantsatta	2018		2017	
	Ackumulerad andel av icke-säkerställd IPT (NEA) ¹ upplåning, % ²		Ackumulerad andel av icke-säkerställd IPT (NEA) ¹ upplåning, % ²	
mdkr				
Kontanter samt behållning hos centralbanken	351	36	267	32
Likvida obligationer i likviditetsportföljen	176	55	177	53
Utlåning till hushåll inklusive derivat	550		467	
varav hypotekslån	366	93	277	86
varav utlåning med säkerhet i fastighet	6	93	9	87
varav övrig hushållsutlåning	178	112	181	109
Utlåning till företag inklusive derivat	985		937	
varav hypotekslån	279	141	272	141
varav utlåning till bostadsrättsföreningar exkl hypotekslån	62	147	54	148
varav utlåning till fastighetsbolag exkl hypotekslån				
- riskklass 1-3	288	177	276	180
- riskklass 4-5	114	189	99	192
- varav riskklass > 5	9	190	9	193
varav övrig företagsutlåning				
- riskklass 1-3	151	205	141	210
- riskklass 4-5	69	212	69	218
- riskklass > 5	13	214	17	220
Utlåning till kreditinstitut inklusive derivat	18		19	
- riskklass 1-3	16	215	19	223
- riskklass > 3	2	216	0	223
Övrig utlåning	0	216	0	223
Övriga tillgångar	0	216	9	224
Summa	2 080	216	1 876	224

¹ IPT: Icke-in-tecknade/pantsatta tillgångar. NEA: Non encumbered assets.

² Emitterat kort och lång icke-säkerställd upplåning samt skulder till kreditinstitut.

Tabell ÅR:34 Cover pool-data

Cover pool-data	Sverige		Norge		Finland	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
mkkr						
Stadshypotek summa utlåning, allmänheten	1 115 985	1 051 541	85 659	79 179	51 066	49 377
Tillgängliga tillgångar för cover pool	1 015 275	967 320	82 527	75 247	48 176	46 503
lanspråkta tillgångar i cover pool	606 294	618 744	26 613	25 320	18 248	16 741
Fyllnadssäkerheter, spårrat konto	5 000	5 000	-	-	-	-
Max-belåningsgrad %, vägt genomsnitt enligt ASCB:s definition ¹	53,14	53,81	55,09	55,55	49,2	49,68
Belåningsgrad, fördelning						
0–10%	24	22,9	21,9	21,7	27,9	27,6
10–20%	19,9	19,8	20,9	20	23,4	23,3
20–30%	16,7	17,1	16,6	17	19,8	19,5
30–40%	13,9	14,4	13,9	14,1	13,3	13,4
40–50%	11	11,4	11,5	11,7	8,3	8,6
50–60%	7,9	8	8,6	8,8	4,8	5,2
60–70%	5	5	5,3	5,3	2	2,1
70–75%	1,6	1,4	1,3	1,4	0,5	0,4
Lånestorlek, vägt genomsnitt, kronor	651 800	634 500	3 839 623	3 538 328	1 032 477	871 894
Lånelivslängd, vägt genomsnitt, antal månader ²	65	61	26	23	56	57
Räntebindingstider, fördelning						
Rörlig ränta, %	48,2	54,9	99,2	97,9	99,8	99,9
Bunden ränta, %	51,8	45,1	0,8	2,1	0,2	0,1

¹ Association of Swedish Covered Bond issuers.² Beräknat från lånets beviljanddatum.

LIKVIDITETSRISK

Banken hanterar en stor mängd in- och utgående kassaflöden varje dag. Gapet mellan in- och utgående kassaflöden begränsas med limiter. Group Risk Control rapporterar riskutnyttjandet dagligen till CFO, veckovis till CEO och löpande till styrelsen.

Likviditetsplaneringen bygger på en analys av kassaflöden för respektive valuta. Generellt gäller att exponeringen tillåts vara större i valutor med hög likviditet än i valutor där likviditeten är låg. Strategin är att förväntade kassaflöden ut ur banken alltid ska matchas med minst lika stora kassaflöden in i banken och att ett positivt kassaflöde och en positiv kassaposition ska upprätthållas även under stressade förhållanden. En sådan gapanalys kompletteras också med scenariotester där effekten på likviditeten stressas och analyseras under olika antaganden.

Styrningen av bankens likviditetssituation baseras på dessa stresstester vilka utförs såväl på aggregerad nivå som enskilt på de för banken väsentliga valutorna. Motståndskraften för mer långvariga störningar på marknaden mäts därmed dagligen genom att kassaflöden stressas under vissa antaganden. Till exempel antas att banken inte kan finansiera sig alls på de finansiella marknaderna samtidigt som 10 procent av den icke-tidsbundna inlåningen från hushåll och företag försvinner successivt under den första månaden. Vidare antas att banken fortsätter att bedriva sin kärnverksamhet, det vill säga att den tidsbundna in- och utlåningen till hushåll och företag förlängs vid förfall och att utställda löften och kreditfaciliteter delvis utnyttjas av kunderna. Samtidigt beaktas att tillgodohavanden i centralbanker och banker tas i anspråk och att Group Treasurys värdepapper

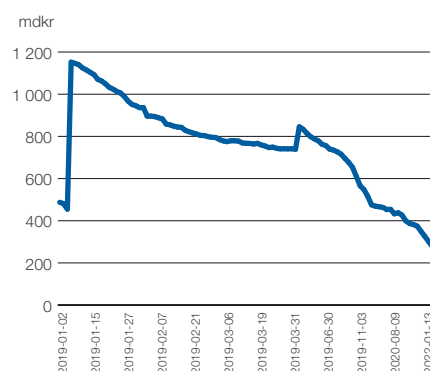
omedelbart kan ge likviditet genom belåning i första hand via marknaden och som sista utväg i centralbanker.

Därutöver används likviditetsskapande åtgärder för att successivt ge likviditet till banken. Under dessa förutsättningar är banken likvid i mer än tre år. Banken har således en stor motståndskraft även mot allvariga och långvariga störningar på finansieringsmarknaderna.

En förutsättning för att banken ska kunna upprätthålla en stor motståndskraft mot störningar på de finansiella marknaderna är att balansräkningen är väl balanserad. Figur ÅR:26 Balansräkningens sammansättning ur ett löptidsperspektiv visar att volymen kortfristiga tillgångar väsentligen överstiger volymen kortfristiga skulder i ett stressat scenario där 20 procent av inlåningen antas försvinna inom ett år. Vidare krävs att volym och kvalitet på utnyttjade säkerheter är sådana att de vid en krisituation kan ge banken den likviditet som är nödvändig. Att konsekvent styra banken efter framtidsbaserade positiva nettokassaflöden, och inte ögonblicksbaserade kvotmått, säkerställer vidare detta över tid.

I tabell ÅR:37 Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder redovisas kassaflöden för de kontrakterade betalningsåtaganden inklusive ränteflöden som ska erläggas senast inom de angivna tidsintervallen. I tabellen redovisas innehav i obligationer och andra räntebärande värdepapper i det tidsintervall i vilket de kan omsättas till likviditet vid en eventuell belåning eller försäljning. Vidare redovisas tillgångar, skulder och ränteflöden som förfaller i de tidsintervall som motsvarar kontraktens förfallodatum. Ränteflöden för utlåning i hypoteksverksamheten matchas tidsmässigt med de skulder som

Figur ÅR:35 Stresstest av likviditeten inklusive likviditetsskapande åtgärder – ackumulerad likviditetsposition

finansierat utlåningen. Finansiella garantier, lånelöften och outnyttjade räkningskrediter redovisas i sin helhet i tidsintervallet upp till 30 dagar. Totalt utestående belopp för dessa åtaganden representerar inte nödvändigtvis framtida finansieringsbehov. För derivatinstrument redovisas kassaflöden netto för ränteswappar och brutto för instrument för vilka bruttokassaflöden erläggs respektive erhålls, som exempelvis valutaswappar.

Likviditetstäckningskvoten LCR (Liquidity Coverage Ratio) är genom Europeiska kommissionens delegerade akt ett bindande krav för banker inom EU. Måttet uttrycker kvoten mellan bankens likviditetsbuffert och nettokassaflöden i ett mycket stressat scenario under en 30-dagarsperiod. Kravet gäller på aggregerad nivå och kvoten ska uppgå till minst 100 procent. Finansinspektionen har aviserat att de dessutom avser utöva tillsyn av LCR i enskilda valutor inom ramen för översyn och utvärdering

processen i Pelare 2 då EU:s minimikrav för närvarande inte omfattar ett kvantitativt krav i enskilda valutor.

LCR kan uppvisa en viss volatilitet över tiden, till exempel när finansiering som ursprungligen är långfristig och som finansierar hypoteksutlåning närmar sig förfall och ska ersättas av ny långfristig finansiering, eller när sammansättningen av motparts-kategorier i den kortfristiga upplåningen varierar. Vid årsskiftet uppgick koncernens aggregerade LCR enligt Europeiska kommissionens delegerade akt till 146 procent (139), vilket visar att banken har stor motståndskraft mot kortsiktiga störningar på finansieringsmarknaden. Det strukturella likviditetsmålet net stable funding ratio (NSFR), relationen mellan tillgänglig stabil finansiering och behovet av stabil finansiering, uppgick vid utgången av 2018 till 104 procent (102) på koncernnivå.

PRISSÄTTNING AV LIKVIDITETSRISK

En viktig del av likviditetsriskhanteringen är att inlåning och utlåning internt prissätts med hänsyn till de likviditetsrisker de ger upphov till. När banken exempelvis ger ett lån med lång löptid så skapar det ett behov av att skaffa ytterligare långfristig finansiering, vilket är dyrare än mer kortfristig finansiering. Det beror på att investeraren som köper bankens långfristiga obligationer normalt kräver en högre kompensation för löptiden. Detta beaktas i bankens interna prissättning, vilket sker genom att det pris som interna enheter i banken får betala för de lån de tar från Group Treasury bland annat beror på löptiden. Inga likviditetsrisker får tas lokalt. Den interna prissättningen är viktig för att skapa rätt incitament och undvika att ett osunt risktagande uppstår. Bankens har under lång tid arbetat med löptidsbaserade interna priser som säkerställer att priset på kontraktsnivå tar höjd för den likviditetsrisk avtalet gett upphov till.

Tabell ÅR:36 Liquidity coverage ratio (LCR) – delkomponenter

Liquidity coverage ratio (LCR) – delkomponenter mkr	31 Dec 2018	31 Dec 2017
Högkvalitativa likviditetstillgångar	508 009	432 958
Kassautflöden	404 045	353 756
Inlåning från allmänheten och småföretag	58 078	52 697
Osäkrad kapitalmarknadsfinansiering	300 759	252 825
Säkrad kapitalmarknadsfinansiering	4 609	9 119
Övriga kassautflöden	40 599	39 115
Kassainflöden	55 956	42 406
Inflöden från fullt presterande exponeringar	25 418	28 292
Övriga kassainflöden	30 538	14 114
Liquidity coverage ratio (LCR), %	146%	139%

Delkomponenterna definieras i enlighet med Kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/61

Tabell ÅR:37 Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder

För inlåningsvolym avser kolumn "Ospecifierad löptid" inlåning som är betalbar på anfordran. Tabellen innehåller ränteflöden vilket innebär att balansraderna inte är avstämningsbara mot koncernens balansräkning. Löptidstabeller utan ränteflöden inklusive löptidstabeller i valuta återfinns i Faktabok på handelsbanken.se/ir.

Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder 2018 mkr	Upp till 30 dagar	31 dagar– 6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år	Ospecifierad löptid	Summa
Kassa och tillgodohavanden i centralbanker	350 692	-	-	-	-	-	-	350 692
Belåningsbara statsskuldförbindelser ¹	122 260	-	-	-	-	-	-	122 260
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²	50 728	-	-	-	-	-	-	50 728
Utlåning till kreditinstitut	14 067	3 103	1 102	624	2 767	2 852	-	24 515
varav omvända repor	2 758	-	-	-	-	-	-	2 758
Utlåning till allmänheten	51 079	260 480	182 526	234 189	441 981	1 099 482	-	2 269 737
varav omvända repor	9 050	-	-	-	-	-	-	9 050
Övrigt	24 320	-	-	-	-	-	222 533	246 853
varav aktier och andelar	13 821	-	-	-	-	-	-	13 821
varav fordringar på fondlikvider	10 499	-	-	-	-	-	-	10 499
Summa tillgångar	613 146	263 583	183 628	234 813	444 748	1 102 334	222 533	3 064 785
Skulder till kreditinstitut	104 079	38 652	12 742	4 150	1 056	5 944	30 477	197 100
varav repor	-	-	-	-	-	-	-	0
varav inlåning från centralbanker	42 398	24 092	17	-	-	-	2 316	68 823
In- och upplåning från allmänheten	7 508	24 574	4 670	667	609	7 109	962 707	1 007 844
varav repor	-	-	-	-	-	-	-	0
Emitterade värdepapper ³	98 564	351 948	225 311	193 104	498 156	79 751	-	1 446 834
varav säkerställda obligationer	74	37 007	87 074	111 155	342 814	70 948	-	649 072
varav certifikat och andra värdepapper med ursprunglig löptid understigande ett år	65 559	254 094	63 516	-	-	-	-	383 169
varav seniora obligationer och andra värdepapper med ursprunglig löptid överstigande ett år	32 931	60 847	74 721	81 949	155 342	8 803	-	414 593
Efterställda skulder	15 655	6 495	27	824	22 839	7 748	-	53 588
Övrigt	9 166	-	-	-	-	-	329 197	338 363
varav korta positioner	6 195	-	-	-	-	-	-	6 195
varav fondlikvidskulder	2 971	-	-	-	-	-	-	2 971
Summa skulder	234 972	421 669	242 750	198 745	522 660	100 552	1 322 381	3 043 729
Poster utanför balansräkningen								
Finansiella garantier och ej utnyttjade lånelöften	458 772							

Derivat 2018 mkr	Upp till 30 dagar	31 dagar– 6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år	Summa
Summa derivat inflöde	262 475	411 486	102 761	123 746	257 026	68 164	1 225 658
Summa derivat utflöde	256 616	402 697	98 108	113 529	241 314	67 657	1 179 921
Netto	5 859	8 789	4 653	10 217	15 712	507	45 737

Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder 2017 mkr	Upp till 30 dagar	31 dagar– 6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år	Ospecifierad löptid	Summa
Kassa och tillgodohavanden i centralbanker	265 238	-	-	-	-	-	-	265 238
Belåningsbara statsskuldförbindelser ¹	129 296	-	-	-	-	-	-	129 296
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²	49 906	-	-	-	-	-	-	49 906
Utlåning till kreditinstitut	13 665	1 445	918	601	2 049	2 884	101	21 663
varav omvända repor	1 340	-	-	-	-	-	-	1 340
Utlåning till allmänheten	56 263	249 434	183 229	192 418	409 251	1 048 010	-	2 138 605
varav omvända repor	6 607	-	-	-	-	-	-	6 607
Övrigt	20 858	-	-	-	-	-	216 267	237 125
varav aktier och andelar	14 052	-	-	-	-	-	-	14 052
varav fordringar på fondlikvider	6 806	-	-	-	-	-	-	6 806
Summa tillgångar	535 226	250 879	184 147	193 019	411 300	1 050 894	216 368	2 841 833
Skulder till kreditinstitut	90 432	48 763	3 661	4 399	1 150	6 373	22 959	177 737
varav repor	126	-	-	-	-	-	-	126
varav inlåning från centralbanker	34 335	26 309	553	-	-	-	1 496	62 693
In- och upplåning från allmänheten	9 411	29 483	4 928	767	2 374	5 665	889 651	942 279
varav repor	0	-	-	-	-	-	-	0
Emitterade värdepapper ³	62 324	370 578	194 043	205 022	439 494	58 788	-	1 330 249
varav säkerställda obligationer	4 584	97 275	86 808	126 429	289 426	53 842	-	658 364
varav certifikat och andra värdepapper med ursprunglig löptid understigande ett år	55 690	241 017	66 379	-	-	-	-	363 086
varav seniora obligationer och andra värdepapper med ursprunglig löptid överstigande ett år	2 050	32 286	40 856	78 593	150 068	4 946	-	308 799
Efterställda skulder	392	781	25	21 316	13 984	-	-	36 498
Övrigt	8 674	-	-	-	-	-	332 038	340 712
varav korta positioner	2 085	-	-	-	-	-	-	2 085
varav fondlikvidskulder	6 589	-	-	-	-	-	-	6 589
Summa skulder	171 233	449 605	202 657	231 504	457 002	70 826	1 244 648	2 827 475
Poster utanför balansräkningen								
Finansiella garantier och ej utnyttjade lånelöften	443 383							

Derivat 2017 mkr	Upp till 30 dagar	31 dagar– 6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år	Summa
Summa derivat inflöde	271 825	391 212	65 514	123 510	254 782	57 424	1 164 267
Summa derivat utflöde	270 128	380 734	63 543	111 732	243 383	56 443	1 125 963
Netto	1 697	10 478	1 971	11 778	11 399	981	38 304

¹ Av beloppet (exklusive räntor) har 72 611 mkr (89 070) en återstående löptid som understiger ett år.

² Av beloppet (exklusive räntor) har 7 047 mkr (15 402) en återstående löptid som understiger ett år.

³ Av beloppet (exklusive räntor) har 653 553 mkr (606 772) en återstående löptid som understiger ett år.

LIKVIDITETSRESERVEN

För att säkerställa att banken har tillräckligt med likviditet för att stödja kärnverksamheten under stressade finansiella förhållanden håller banken betydande likviditetsreserver. Likviditetsreserver hålls i alla för banken relevanta valutor och är tillgängliga för Group Treasury. Likviditetsreserven är oberoende av finansierings- och valuta-

växlingsmarknaderna och kan vid var tid ge likviditet till banken, vissa delar omedelbart och andra delar successivt under en tidsperiod.

Likviditetsreserven består av flera olika delar. Kassa, tillgodohavanden och övrig utlåning till centralbanker är delar som omedelbart kan ge likviditet till banken. Vidare består reserven av statsobligationer, säkerställda obligationer och

övriga värdepapper av god kreditkvalitet som är likvida och belåningsbara i centralbanker. Även dessa kan ge banken likviditet omedelbart. Resterande del av likviditetsreserven består av outnyttjat emissionsutrymme av säkerställda obligationer och övriga likviditetsskapande åtgärder.

Tabell ÅR:38 Tillgodohavanden i centralbanker och banker samt värdepappersinnehav i likviditetsreserven, marknadsvärde

Tillgodohavanden i centralbanker och banker samt värdepappersinnehav i likviditetsreserven, marknadsvärde 2018 mkr	SEK	EUR	USD	Övrigt	Summa
Kassa samt tillgodohavanden hos och övrig utlåning till centralbank	10 191	133 073	105 666	101 749	350 679
Tillgodohavanden hos andra banker och Riksgälden, overnight	123	13	200	151	487
Värdepapper emitterade av stater	81 252	5 682	24 569	-	111 503
Värdepapper emitterade av kommuner och övriga offentliga enheter	3 538	-	2 871	5	6 414
Säkerställda obligationer	34 865	1 793	-	13 108	49 766
Egna säkerställda obligationer	7 870	69	-	-	7 939
Värdepapper emitterade av icke-finansiella företag	50	78	-	-	128
Värdepapper emitterade av finansiella företag (exkl säkerställda obligationer)	21	12	-	141	174
Övriga värdepapper	-	-	-	-	-
Summa	137 910	140 720	133 306	115 154	527 090

**Tillgodohavanden i centralbanker och banker samt värdepappersinnehav i likviditetsreserven, marknadsvärde 2017
mkr**

	SEK	EUR	USD	Övrigt	Summa
Kassa samt tillgodohavanden hos och övrig utlåning till centralbank	6 766	85 624	48 079	124 765	265 234
Tillgodohavanden hos andra banker och Riksgälden, overnight	1 831	13	19	178	2 041
Värdepapper emitterade av stater	92 916	6 916	22 173	-	122 005
Värdepapper emitterade av kommuner och övriga offentliga enheter	6 433	-	3 897	50	10 380
Säkerställda obligationer	31 911	1 973	-	6 625	40 509
Egna säkerställda obligationer	2 338	-	-	1 402	3 740
Värdepapper emitterade av icke-finansiella företag	126	15	-	-	141
Värdepapper emitterade av finansiella företag (exkl säkerställda obligationer)	131	144	-	-	275
Övriga värdepapper	-	-	-	-	-
Summa	142 452	94 685	74 168	133 020	444 325

OPERATIV RISK

Operativ risk är risken för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller misslyckade interna processer, mänskliga fel, felaktiga system eller externa händelser. Definitionen inkluderar legal risk.

Styrelsen har fastställt Handelsbankenkoncernens risktolerans för operativa risker. Handelsbanken har låg tolerans för operativa risker,

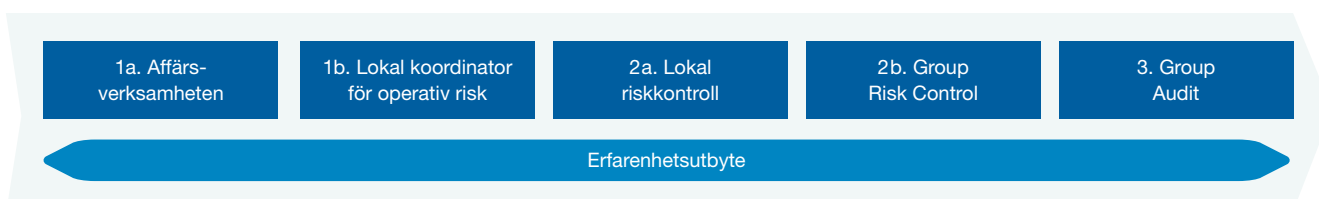
samtidigt som operativ risk oundvikligen förekommer i all verksamhet inom banken. Väsentliga operativa risker som skulle kunna orsaka stora operativa förluster, måste genom riskbegränsande åtgärder reduceras till en lägre risknivå så att riskerna ligger inom bankens risktolerans, det vill säga så att konsekvens av och/eller sannolikhet för en incident blir acceptabel. Förluster till följd av en operativ riskhändelse kan täckas av försäkringar eller andra lösningar.

Operativa risker ska hanteras så att koncernens operativa förluster förblir små. CEO har fastställt limiter och gränsvärden för operativa risker. Handelsbankens operativa förluster, som omfattar förväntade och erkända operativa förluster samt eventuella återvinningar, uppgick under 2018 till 60 miljoner kronor (49). Det är

inte ovanligt att beloppet avseende operativ förlust justeras över tiden till följd av återvinningar eller andra erhållna kompensationer, eller att ytterligare förluster tillkommer som hänförs till en tidigare rapporterad incident. Detta kan påverka jämförelsetalen för tidigare rapporterade förluster.

ORGANISATION

Ansvaret för att identifiera, bedöma och hantera operativa risker är en integrerad del i chefsansvaret på alla nivåer i Handelsbankenkoncernen. Bankens decentraliserade arbetssätt och kostnadsmedvetenhet främjar en god hantering av operativa risker, vilket leder till en vaksamhet mot potentiella förlustrisker i dagliga rutiner och händelser.

Figur ÅR:39 Hantering och kontroll av operativ risk i Handelsbanken

Operativa risker hanteras i affärsverksamheten, och hanteringen kontrolleras av lokal riskkontroll och Group Risk Control. Till chefernas hjälp med hanteringen av operativa risker finns på regionbanker, huvudavdelningar, dotterbolag och enheter utanför bankens hemmamarknader särskilt utsedda lokala koordinators (lokala OpRisk-koordinators) för operativ risk. Deras ansvar är att säkerställa att befintliga metoder och rutiner för hantering av operativa risker används i affärsverksamheten, att hantera uppföljning av rapporterade incidenter och att stödja affärsverksamheten och följa upp beslutade åtgärder beträffande operativa risker.

Lokal riskkontroll ska säkerställa att enheterna inom den egna verksamheten identifierar, bedömer, rapporterar och hanterar operativa risker samt följa upp att beslutade åtgärder genomförs. Detta görs genom regelbunden kvalitetssäkring och utvärdering av verksamhetens arbete med operativa risker.

Group Risk Control har det övergripande ansvaret för de metoder och rutiner som används för att hantera operativa risker, samt för att regelbundet utvärdera metoder och rutiner samt verksamhetens tillämpning av dessa. Group Risk Control ansvarar också för att tillse att risker utvärderas innan beslut fattas om nya eller väsentligt förändrade produkter, tjänster, marknader, processer och IT-system samt vid större förändringar i koncernens verksamhet och organisation. Group Risk Control ansvarar vidare för att på koncernnivå identifiera, mäta, analysera och rapportera alla väsentliga operativa risker och deras utveckling till ledning och styrelse. Riskrapporteringen till ledning och styrelse innehåller även information om väsentliga incidenter och riskbegränsande åtgärder.

METODER FÖR ATT IDENTIFIERA, BEDÖMA OCH HANTERA OPERATIVA RISKER

Som ett stöd för löpande identifiering, bedömning och hantering av operativa risker har banken ett rapporterings- och ärendehanteringssystem för incidenter, en metod och rutin för självutvärdering av operativa risker samt riskindikatorer.

Incidentrapportering

Den löpande insamlingen av riskfakta i form av incidentrapportering sker hos kontor och avdelningar i hela koncernen i enlighet med CEO:s riktlinjer samt kompletterande instruktioner. Alla medarbetare i koncernen ska samla fakta om incidenter med förlust överstigande 25 000 kronor som deras enhet drabbas av. Därtill ska riskfakta samlas in och rapporteras om incidenter utan förluster eller med förluster som understiger 25 000 kronor, men som visar på väsentliga operativa risker som skulle kunna leda till väsentlig negativ påverkan på en enhets resultat. För att ytterligare främja enhetens förebyggande riskarbete uppmuntras alla medarbetare att även samla fakta om incidenter som ger upphov till mindre förluster eller ingen skada alls.

Rapporterade incidenter granskas och kategoriseras löpande av lokal OpRisk-koordinator.

Banken kategoriserar operativ risk efter sju händelsetyper:

- brister i handläggning och processer
- avbrott/störning i verksamhet/system
- kunder, produkter och affärspraxis
- extern brottslighet
- skada på materiella tillgångar
- anställningsförhållanden och arbetsmiljö
- interna bedrägerier.

Självutvärderingsrutin OPRA Riskanalys

OPRA Riskanalys är en självutvärderingsrutin för att dokumentera och bedöma operativa risker som kan få konsekvenser för banken. Den utförs minst en gång om året på alla enheter. Ansvaret för utförandet ligger hos respektive chef. Lokal OpRisk-koordinator ger stöd vid planering och genomförande. Deltagare ska vara personer med bred erfarenhet från enhetens verksamhet. Den samlade kompetensen ska täcka alla identifierade ansvarsområden för analysen. Syftet är att bedöma konsekvens av och sannolikhet för en händelse. Konsekvensbedömningen omfattar både ekonomisk förlust och anseenderisk. Viktig information som underlag för OPRA Riskanalys är bland annat fakta och statistik från tidigare rapporterade incidenter, revisionsrapporter, compliancerapporter, externa publika händelser i omvärlden samt OPRA Riskanalys från andra enheter och väsentliga processer som är relevanta. Självutvärderingen utmynnar i en åtgärdsplan som anger vilka risker som ska reduceras, hur detta ska ske, vem som är ansvarig samt tidsramar för åtgärderna. Åtgärdsplanen är ett arbetsunderlag som följs upp regelbundet under året av affärsverksamheten med stöd av lokal OpRisk-koordinator. Lokal riskkontroll tar del av utförd OPRA Riskanalys inklusive åtgärdsplan och utvärderar rutinen. Group Risk Control ger löpande stöd till lokal OpRisk-koordinator vid planering, genomförande och uppföljning samt gör en årlig aggregerad bedömning av utvärderingarna från alla lokala riskkontroller.

Riskindikatorer

Riskindikatorer tillämpas för att identifiera och förvarna om ökad operativ risk. Om ett gränsvärde för en riskindikator överskrids ska en konsekvens- och sannolikhetsbedömning

genomföras som underlag för bedömning av eventuella riskhanterande åtgärder.

ORX

Banken är medlem i föreningen ORX (Operational Riskdata eXchange Association). ORX:s främsta syfte är att deltagande banker utbyter anonymiserade data om incidenter som innebär operativa förluster. ORX har också en viktig funktion att standardisera och kvalitetssäkra data om operativa risker. Det sker betydande forskningsarbete om metoder inom ämnet operativ risk, och ORX utgör ett viktigt forum för erfarenhetsutbyte.

IT-VERKSAMHET I

HANDELSBANKENKONCERNEN

Tillgänglighet och säkerhet i bankens IT-tjänster är en förutsättning för bankens verksamhet. Den tekniska utvecklingen och digitaliseringen av banktjänster innebär att området ökar i betydelse. CEO fastställer riktlinjer avseende övergripande mål och strategi för IT-verksamhet i Handelsbankenkoncernen. Operativa risker inom detta område hanteras enligt samma rutiner som i övriga delar av banken, med tillägg av särskilda rutiner för att hantera specifika typer av risker inom området, till exempel:

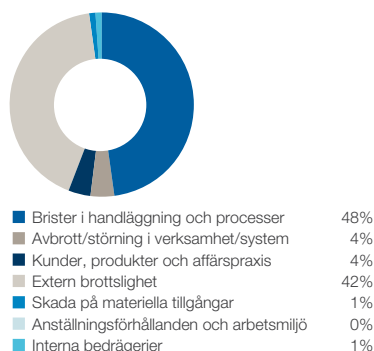
- övervakning av IT-produktion
- hantering av IT-incidenter
- hantering av nya eller förändrade IT-system
- hantering av cyberrisker
- genomförande av säkerhetstester
- genomförande av riskanalyser av IT-system
- granskning av externa leverantörer med avseende på informations- och IT-säkerhet
- kontinuitetshantering av IT-system.

För kontroll av risker inom IT och informations-säkerhet finns en särskild lokal riskkontroll inom Group IT.

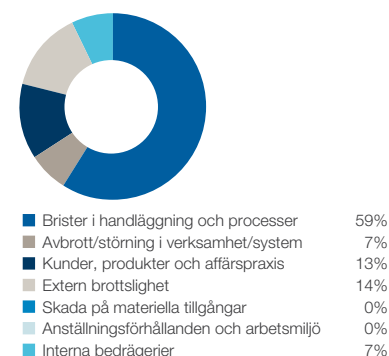
INFORMATIONSS- OCH IT-SÄKERHET

Känslig information om kunder och kundrelationer hanteras löpande i en banks verksamhet. Handelsbankens arbete med informations- och IT-säkerhet fokuserar på tillgänglighet, riktighet, sekretess och spårbarhet. Information och affärssystem ska finnas tillgängliga utifrån verksamhetens affärskrav. Samtidigt ska all information vara tillförlitlig, korrekt och fullständig. Den

Figur ÅR:40 Fördelning av antal förluster över 25 tkr, 2014–2018

Figur ÅR:41 Fördelning av förlustbelopp över 25 tkr, 2014–2018

får inte spridas till obehöriga och får enbart användas i den utsträckning som arbetsuppgiften kräver. Det ska också vara möjligt att i efterhand kunna se vem som tagit del av eller förändrat information, både gällande tidpunkt och vad som har förändrats. I banken pågår ett strukturerat arbete med att öka medvetenheten hos medarbetare och kunder om hot och risker inom informationssäkerhet, till exempel genom utbildningar och informationsinsatser.

INTEGRITET OCH SEKRETESS – INFORMATIONS- OCH IT-SÄKERHET

Arbetet med bankens informations- och IT-säkerhet innebär att skydda kunders uppgifter och transaktioner samt bankens IT-miljö. Informationssäkerhet omfattar såväl administrativa lösningar som regler och instruktioner samt tekniska säkerhetslösningar.

Det är viktigt att banken har ett aktivt IT-säkerhetsarbete som svarar upp mot eventuella hot, och att det finns rutiner för att hantera förändringar i IT-miljön så att inga brister uppstår. Om det skulle uppstå brister i hanteringen eller att information felaktigt skulle spridas, kan det leda till allvarliga konsekvenser, som försämrat förtroende för banken eller ekonomiska förluster.

CEO fastställer riktlinjer för informationssäkerhet i Handelsbanken. Samtliga medarbetare i banken har ansvar att följa regler för skydd av information, och varje chef ansvarar för att reglerna efterlevs inom sitt ansvarsområde. Arbetet med informationssäkerhet bedrivs i enlighet med den internationella standarden ISO 27001. Det innebär bland annat att eventuella risker identifieras löpande och att interna regler tas fram så att informationen skyddas över tid.

Bankens arbete med informations- och IT-säkerhet, samt hantering av känslig information, styrs också av internationell och nationell lagstiftning.

Bankens regelverk för informationssäkerhet bygger på Standard of Good Practice utarbetat av Information Security Forum (ISF), som är en organisation där flera av världens största företag ingår som medlemmar. Arbetet med informations- och IT-säkerhet bedrivs systematiskt och vi arbetar med en process där riskanalysen har en central roll. Riskanalyserna genomförs enligt metodiken IRAM (ISF:s Information Risk Analysis Methodology).

Förutsättningarna inom IT-säkerhet förändras hela tiden. I Handelsbanken behöver vi därför kontinuerligt utvärdera och ta ställning till nya eventuella hot inom området. En kontinuerlig uppföljning av händelser som inträffar både inom och utom verksamheten ökar möjligheterna att vidta rätt åtgärd vid rätt tidpunkt. Det sker bland annat genom att banken deltar och samarbetar i internationella forum. Handelsbanken är sedan flera år ackrediterad medlem av Trusted Introducer (europeiskt nätverk för IT-säkerhet) och FIRST (Forum of Incident Response and Security Teams). Handelsbanken deltar även i FIDI-finans som är ett forum där information delas mellan stat, näringsliv och andra relevanta organisationer

för informationssäkerhetsaspekter inom finanssektorn. Forumet leds av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

FINANSIELL BROTTSLIGHET

Bankens målsättning är att kontinuerligt arbeta för att på ett effektivt och ändamålsenligt sätt minimera risken för att banken, eller bankens produkter eller tjänster, utnyttjas som ett led i finansiell brottslighet. Finansiell brottslighet innefattar penningtvätt, finansiering av terrorism, skattebrott, korruption, bedrägerier och brott mot internationella sanktioner. Handelsbanken har en koncerngemensam avdelning som arbetar med att motverka finansiell brottslighet. Avdelningen leds av bankens särskilt utsedd befattningshavare som är medlem i bankens Senior Management. Viktiga utgångspunkter för bankens arbete mot finansiell brottslighet är bland annat bankens låga risktolerans samt de externa regelverken gällande penningtvätt och finansiering av terrorism.

FÖRÄNDRINGSHANTERING

Hantering av förändringar innefattar nya eller väsentligt förändrade produkter, tjänster, marknader, processer och IT-system samt större förändringar i koncernens verksamhet och organisation och beskrivs i bankens processer, riktlinjer och instruktioner för förändringshantering.

Varje affärsområde, dotterbolag och regionbank ansvarar för att förändringar hanteras i enlighet med dessa centrala riktlinjer och instruktioner.

Det finns en etablerad beslutsordning för hur nya produkter och tjänster får införas. Innan lansering ska alltid en riskanalys göras och den ska utvärderas av lokal riskkontroll. I analysen ska riskerna, inklusive operativa risker och anseenderisker, för banken och för kunden beaktas. Dessutom ska analysen beakta områden som finansiell brottslighet, hållbarhet, informationssäkerhet och datakvalitet. Group Risk Control involveras i komplicerade fall eller när det är motiverat av andra skäl.

I instruktionerna för verksamhets- och/eller organisationsförändringar fastställs att det ska finnas en beslutsordning för beslut om större förändringar, och de olika funktionernas ansvar i processen ska tydligt framgå. Innan beslut om en verksamhets- och/eller organisationsförändring ska en riskanalys göras. Såväl beslutet som beslutsunderlaget ska dokumenteras.

Förändringar i IT-system ska hanteras i enlighet med Handelsbankens IT-utvecklingsmodell. I beslutsunderlaget för väsentlig förändring av IT-system finns krav på att analys av risker förknippade med förändringen genomförs. Den lokala riskkontrollen ska säkerställa att risker utvärderas innan beslut fattas.

VÄSENTLIGA PROCESSER

Banken har identifierat och dokumenterat de processer som är väsentliga för bankens verksamhet. Bankens förteckning av väsentliga processer ses över och revideras löpande. Riskanalyser utförs årligen och vid en väsentlig förändring av en väsentlig process.

KRIS- OCH KONTINUITETSHANTERING

För att hantera allvarliga störningar finns kris-handböcker och kontinuitetsplaner på plats i alla delar av koncernen. Kontinuitetsplaner görs på organisatoriska enheter, IT-system och väsentliga processer. Test av kontinuitetsplaner genomförs regelbundet. Krishantering hjälper krisstaben att snabbt, organiserat och systematiskt starta sitt arbete med att ta sig an en kris-situation och dess effekter. Det finns en central krisstab på koncernnivå och lokala krisstaber på hemmamarknaderna, dotterbolag, utländska enheter utanför bankens hemmamarknader samt inom flera verksamhetsområden.

Centrala krisstaben är en permanent stab sammansatt av nyckelpersoner i eller nära bankledningen. Centrala krisstabens uppgift är att fungera som sammanhållande krisstab vid större kriser i koncernen, stödja den eller de lokala krisstaber som arbetar med en akut kris och fungera som krisstab för centrala huvudavdelningar. Kontinuitetsplanering syftar till att vidta förberedande åtgärder för att lindra följdverkningar av en allvarlig störning i affärsverksamheten. Lokal riskkontroll gör en årlig utvärdering av rutinen. Group Risk Control gör därefter en aggregerad utvärdering på koncernnivå.

Handelsbanken deltog i FSPOS:s (Finansiell Sektor Privat Offentlig Samverkan) samverkan-sövning 2018 som har ett övergripande mål att stärka sektorns förmåga att hantera störningar och avbrott i det finansiella sektorn.

UPPDRAGSAVTAL

CEO har utfärdat riktlinjer som anger förutsättningar och krav för utläggande av arbete och funktioner som är av väsentlig betydelse för verksamheten. Riktlinjerna gäller i hela Handelsbankenkoncernen och omfattar även dotterbolagen i koncernen.

ANSEENDERISK, UPPFÖRANDERISK OCH UTBILDNING

Anseenderisk är risken för förluster till följd av att förtroendet för banken skadas. Detta kan ske exempelvis på grund av bristande etik, olämpligt agerande, bristfällig information eller ogenomtänkt utveckling av nya eller ändrade produkter. Handelsbanken hanterar och minimerar anseenderisken i sin verksamhet genom att bedriva verksamheten enligt hög etisk standard och genom aktiv omvärldsbevakning med därtill vid behov relevanta åtgärder. Under 2018 har ett antal utbildningar varit obligatoriska för samtliga medarbetare i koncernen; etik, hållbarhet och antikorruption, penningtvätt och finansiering av terrorism samt om Dataskyddsförordningen. Handelsbankens låga risktolerans avspeglas även i synen på ersättning. Banken anser att fast ersättning bidrar till en sund verksamhet och fast ersättning tillämpas därför som huvudregel.

HÅLLBARHET

Hållbarhetsrisker kan uppstå i och med bankens olika roller – som långgivare, kapitalförvaltare, tjänsteleverantör, inköpare eller arbetsgivare.

Hållbarhetsriskerna spänner över områden som mänskliga rättigheter, miljö, klimat, korruption och penningtvätt. Att förutse och hantera hållbarhetsrisker är viktigt ur ekonomiskt och legalt perspektiv, men även för bankens anseende.

Handelsbankens arbete med att hantera hållbarhetsrisker följer bankens decentraliserade modell och ligger i linje med bankens generellt låga toleransnivå när det gäller risk. Bankens affärsverksamhet bär ansvaret för att identifiera hållbarhetsrisker och att hantera dessa. Detta görs inom ramen för etablerade riskhanteringsprocesser.

Den internationella arbetsgruppen Task Force on Climate-Related Financial Disclosure (TCFD) har tagit fram rekommendationer i syfte att åtgärda bristen på information kring företags arbete och hantering av klimatförändringen. En central del som omfattar finanssektorn är utökad rapportering om exponering mot tillgångar kopplade till klimatrelaterade risker. Handelsbanken påbörjade redan 2017 ett arbete med att implementera TCFD:s rekommendationer och har 2018, för första gången, publicerat klimatrappor- ter i enlighet med TCFD:s rekommendationer för Handelsbanken Liv samt Handelsbanken Asset Management. Under året har arbetet med att omarbete styrdokument samt genomgång av bankens olika processer för riskhantering för att identifiera återstående arbete för att fullt ut linjera med TCFD:s rekommendationer också fortsatt.

COMPLIANCERISK

Compliancerisk är risken för att banken inte lever upp till lagar, förordningar och interna regler eller god sed och standard.

Handelsbankenkoncernen har höga ambitioner avseende ordning och reda, etik samt efterlevnad av lagar och regler. Handelsbankens styrelse har fastställt i Policy för compliance att "Handelsbanken har låg tolerans för compliancerisker och ska så långt som möjligt förebygga dessa".

Bristande hantering av compliancerisker kan leda till ökade operativa risker, risker för sanktioner och andra ingripanden, ekonomiska förluster eller minskat förtroende för koncernens

verksamhet. Compliancearbetet syftar till att skydda banken mot compliancerisker genom råd och stöd, att identifiera compliancerisker och att rekommendera åtgärder för att hantera dessa.

I Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om styrning, riskhantering och kontroll i kreditinstitut (FFFS 2014:1), Europeiska bankmyndighetens riktlinjer för intern styrning samt Europeiska värdepappers- och marknadsmyndighetens riktlinjer om vissa aspekter av kraven för funktionen för regelefterlevnad enligt MiFID, anges huvuddragen för hur tillsynsmyndigheterna anser att funktionen för regelefterlevnad ska vara uppbyggd och hur ett kreditinstitut bör arbeta med regelefterlevnadsfrågor. I Baselkommitténs ramverk för regel- efterlevnad, Compliance and the compliance function in banks, anges även riktlinjer för hur compliancefunktionen inom en bank bör utformas. Handelsbanken har genom policy, riktlinjer och instruktioner implementerat detta arbetssätt.

ORGANISATION

Compliancefunktionen är funktionellt och operativt en gemensam funktion med enheter med tydlig lokal förankring och ansvar för lokalt arbete. Enheterna kan vara organisatoriskt underställda den centrala complianceavdelningen (Group Compliance) eller, efter delegering från chefen för Group Compliance, underställda lokal verksamhetschef. Chief Compliance Officer utvärderar årligen att enheter som är underställda lokal verksamhetschef har erforderliga resurser och kompetens samt att arbetet vid enheten bedrivs effektivt och oberoende av den verksamhet som kontrolleras.

ANSVAR

Regelefterlevnad är ett ansvar för samtliga chefer och medarbetare i koncernen och åtgärder för att trygga regelefterlevnaden är en del av den interna kontrollen. Compliancefunktionen ansvarar för att aktivt verka för god regelefterlevnad och att Handelsbankens låga tolerans för compliancerisker uppfylls. Compliancefunktionen har till uppgift att identifiera och bedöma väsentliga compliancerisker och brister, genomföra regelbundna kontroller och bedömningar av huruvida banken fullgör sina förpliktelser enligt lagar, förordningar och andra regler som gäller för den tillståndspliktiga verksamheten, lämna rekommendationer, ge råd och stöd till bankens

enheter i frågor om regelefterlevnad och rapportera till ledning och styrelse om regelefterlevnad och compliancerisker och brister. Chief Compliance Officer har ansvaret för compliancefunktionen i koncernen och för rapportering om regel- efterlevnad.

RISKBASERAT COMPLIANCEARBETE

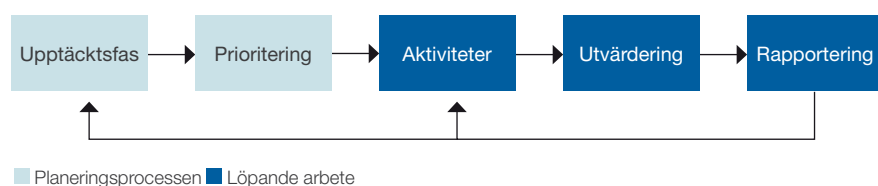
Grunden för compliancearbetet är en riskbaserad prioritering av koncernens mest väsentliga riskområden. Dessa riskområden är utgångspunkten för complianceaktiviteter i form av råd och stöd, utbildning och kontroller. Om risker eller brister identifieras värderas dessa och rapporteras enligt en fyrgradig bedömningsskala "låg", "medelhög", "hög" samt "kritisk". Bedömningarna sker utifrån regelverkets art, frekvensen av eventuella brister samt verksamhetens arbete med att åtgärda brister och andra iakttagelser. Signifikanta riskområden som bedöms ha en "hög" eller "kritisk" risk rapporteras minst kvartalsvis av Chief Compliance Officer till CEO, halvårsvis till styrelsens riskutskott och årsvis till styrelsen. Rapporteringen innehåller även en bedömning av de åtgärder som verksamheten vidtagit för att hantera identifierade risker och brister och rekommendationer till berörda enheter.

COMPLIANCERISKER

Under 2018 har ett fåtal compliancerisker rapporterats som signifikanta på koncernnivå, det vill säga höga eller kritiska risker, och de är föremål för åtgärder för att reduceras till en acceptabel nivå. Under 2018 var de mest signifikanta complianceriskerna fortsatt kopplade till regelverket som rör åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Under året har det noterats positiv utveckling inom området och ett antal förbättringar har skett av befintlig infrastruktur. Fortsatt arbete krävs dock för att säkerställa god hantering av riskerna och regelefterlevnad inom detta område. Vid behov har interimslösningar införts för att säkerställa regel- efterlevnad samtidigt som arbete pågår för en långsiktig effektiv lösning.

Inom ramen för den så kallade översynen av tillgångars kvalitet (Asset Quality Review) och den interna riskklassificeringen har svenska och utländska tillsynsmyndigheter lyft frågor främst kring möjligheten för en utomstående part att kunna reproducera den riskklassificering som görs inom ramen för Handelsbankens decentraliserade expertmodell. Till följd av detta har compliancerisken bedömts som förhöjd även på detta område. Riskens bedöms dock ha en nedåtgående trend med anledning av de åtgärder som vidtagits under året.

Figur ÅR:42 Compliance arbetsprocess

RISK I ERSÄTTNINGSSYSTEMET

Ersättningsrisk utgörs av risken för förlust eller annan skada som uppkommer till följd av ersättningssystemet.

ERSÄTTNINGSSYSTEMET

Ersättningar i Handelsbanken fastställs individuellt för varje medarbetare vid tillträde i ny befattning och i lokala lönesamtal. Ersättningen ska, med beaktande av för Handelsbanken bindande kollektiva avtal eller motsvarande lokala standardiserade avtal eller överenskommelser, baseras på bankens modell för lönesättning och de där angivna lönegrundande faktorerna: arbetsart och svårighetsgrad, kompetens, prestationsförmåga och uppnådda arbetsresultat, ledarskap, marknaden samt uppgiften som bärare av bankens kultur. Denna ordning har tillämpats under många år och innebär att chefer på alla nivåer regelbundet deltar i löneprocesser och tar ansvar för bankens lönepolitik och den egna enhetens personalkostnadsutveckling.

För att säkerställa att Handelsbanken har ett väl utformat ersättningssystem hanteras risker i ersättningssystemet som ett separat riskslag för vilket hanteringen följer samma ansvarsfördelning som för andra typer av risker. Handelsbanken har låg tolerans för ersättningsrisker och eftersträvar aktivt att hålla dessa risker på en låg nivå. Rörlig ersättning tillämpas med stor försiktighet och erbjuds inte till medarbetare som i sin yrkesutövning har en väsentlig inverkan på bankens riskprofil.

Under 2018 har 187 anställda (202), som haft möjlighet till rörlig ersättning, tilldelats 46 miljoner kronor (60) i rörlig ersättning.

ORGANISATION OCH ANSVAR

Principerna för bankens ersättningssystem fastställs i ersättningspolicy som beslutas av styrelsen. Mer detaljerade riktlinjer och tillämpningsföreskrifter beslutas av CEO. Group Compliance granskar att dessa styrdokument överensstämmer med regelverk på området. Ansvar för att identifiera och hantera ersätt-

ningsrisker vilar på varje ansvarig chef i verksamheten. Lokal riskkontroll följer löpande upp att ersättningssystemet tillämpas på avsett sätt. Group Risk Control tillser att ersättningssystemet och dess tillämpning årligen utvärderas ur ett riskperspektiv. Utvärderingen ska också innehålla en analys av ersättningssystemets påverkan på bankens risk-, kapital- och likviditetssituation.

RISKER I ERSÄTTNINGSSYSTEMET

Bedömningen är att Handelsbankens ersättningspolicy och ersättningssystem genererar låga risker, harmoniserar med bankens låga risktolerans samt stöder bankens långsiktiga intressen. Ersättningssystemets påverkan på bankens finansiella risk-, kapital- och likviditetssituation är låg. Totalt avsatt belopp för rörlig ersättning under ett år till anställda i Handelsbankenkoncernen får inte överstiga 0,4 procent av Handelsbankenkoncernens kärnprimärkapital. Underlaget för beräkning av rörlig ersättning riskjusteras utifrån bedömning av nuvarande och framtida risker. Det finns regler för uppskjutande av utbetalning av rörlig ersättning och för att helt eller delvis nedsätta tilldelad uppskjuten rörlig ersättning.

För mer detaljerad information och statistik om bankens ersättningssystem, se bolagsstyrningsrapport och not K8 i årsredovisningen.

RISK I FÖRSÄKRINGSRÖRELSEN

Risken i försäkringsrörelsen består främst av marknadsrisker och försäkringsrisker.

VERKSAMHETEN OCH RISKER I FÖRSÄKRINGSRÖRELSEN

Handelsbanken Liv bedriver livförsäkringsverksamhet med traditionell förvaltning, fondförsäkring och depåförsäkring samt riskförsäkringsverksamhet. Traditionellt förvaldade försäkringar är stängda för nyteckning. Riskprofilen mäts med den i Solvens 2 föreskrivna standardformeln. Riskprofilen domineras av marknadsrisker och försäkringsrisker.

MARKNADSRISK

Marknadsrisk avser den samlade risken att förändringar i riskfaktorer inom finansiella marknader, till exempel förändringar i räntor, fastighetspriser, aktiepriser och valutakurser, resulterar i värdeförändringar på bolagets placeringstillgångar och/eller dess åtaganden. Marknadsrisken uppstår i den traditionella förvaltningen avseende garantiprodukterna samt indirekt från sparprodukter, fond- och depåförsäkringar, där försäkringstagarna själva står för risken men där bolagets intjäning beror på det förvaldade kapitalet i produkterna.

Ränterisk finns även i försäkringsskulderna genom att de försäkringstekniska avsättningsarna diskonteras med en riskfri räntesats.

Utöver den marknadsrisk som beräknas genom standardformeln enligt Solvens 2 använder bolaget en egen modell för att beräkna den totala marknadsrisken i de traditionellt förvaldade portföljerna. Modellen, som beräknar VaR på 99,5 procents konfidensnivå och ett kvartals innehavsperiod, anger marknadsrisken som storleken på det kapitaltillskott som krävs för att uppfylla villkoren i försäkringsavtalet. Den huvudsakliga risken för Handelsbanken Livs traditionellt förvaldade portföljer är ränterisk. Vid årsskiftet uppgick VaR till 637 miljoner kronor (736).

Handelsbanken Liv har låg risktolerans. Handelsbanken Livs styrelse ger genom bolagets placeringsriktlinjer och riskpolicy övergripande anvisningar om hur tillgångarna ska förvaltas givet åtagandena till försäkringstagarna och lagstadgade krav, hur styrning och kontroll av placeringarna ska ske samt hur den totala risknivån i bolagets samlade tillgångar och åtaganden ska hanteras. Tillgångar ska endast investeras på ett aktsamt sätt i tillgångar och instrument vars risker kan identifieras, mätas, analyseras och rapporteras.

LIKVIDITETSRISK

Likviditetsrisk är risken för att ett bolag inte kan fullgöra sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, utan att drabbas av oacceptabla kostnader eller förluster. Likviditetsrisker hanteras genom en daglig uppföljning av kommande utbetalningar och genom att en betydande del av bolags placeringstillgångar placeras i marknadsnoterade värdepapper med mycket god likviditet.

FÖRSÄKRINGSRISK

Försäkringsriskerna består framförallt av liv- och sjukförsäkringsrisker och kan delas in i nedanstående kategorier.

Riskkategori

Dödsfallsrisk

Risken för förlust eller negativ förändring av försäkringsåtagandena till följd av ändrade nivåer och trender eller ändrad volatilitet i fråga om dödlighet. Ökad dödlighet leder till att värdet av försäkringsåtagandena ökar.

Tabell ÅR:43 Rörlig ersättning

Rörlig ersättning	2018	2017
Avsättning rörliga ersättningar ¹ , mkr	46	60
Löner och arvoden, mkr	8 726	8 373
Antal personer som har möjlighet att tjäna in rörlig ersättning ²	187	202
Medelantal anställda	12 307	11 832
Avsättning rörlig ersättning som andel av totala löner och arvoden, %	0,5	0,7
Avsättning rörlig ersättning som andel av kärnprimärkapitalet, %	0,04	0,05
Antal personer som har möjlighet att tjäna in rörlig ersättning som andel av medelantal anställda, %	1,5	1,7

¹ All rörlig ersättning utgår kontant. Beloppen redovisas exklusive socialavgifter. Beloppen fastställs efter publicering av årsredovisningen.

² Antal personer som tilldelas rörlig ersättning fastställs efter publicering av årsredovisningen. Av de 202 personer som hade möjlighet att tjäna in rörlig ersättning 2017, fick 133 personer tilldelning.

Livsfallsrisk

Risken för förlust eller negativ förändring av försäkringsåtagandena till följd av ändrade nivåer och trender eller ändrad volatilitet i fråga om dödlighet. Minskad dödlighet leder till att värdet av försäkringsåtagandena ökar.

Invaliditets- och sjuklighetsrisk

Risken för förlust eller negativ förändring av försäkringsåtagandena till följd av ändrade nivåer och trender eller ändrad volatilitet för insjuknande och tillfrisknande.

Annulationsrisk

Risken för förlust eller negativ förändring av försäkringsåtagandena till följd av ändrade nivåer eller ändrad volatilitet i fråga om uppehåll, upphörande, förnyelse och återköp.

Driftkostnadsrisk

Risken för förlust eller negativ förändring av försäkringsåtagandena till följd av ändrade nivåer och trender eller ändrad volatilitet för driftkostnaderna för försäkringsavtal.

Omrövningsrisk

Risken för förlust eller negativ förändring av försäkringsåtagandena till följd av ändrade nivåer och trender för omprövningar av periodiska utbetalningar på grund av ändrade författningar, ändrade rättsliga förhållanden eller ändrad hälsostatus hos de försäkrade.

Katastrofrisk

Risken för förlust eller negativ förändring av värdet av försäkringsåtagandena till följd av väsentlig osäkerhet i prissättnings- och avsättningsåtagandena i fråga om extrema eller onormala händelser.

Handelsbanken Liv-gruppen är även exponerad för risker kopplade till olycksfallsförsäkring. Dessa bedöms dock inte vara materiella jämfört med övriga risker. En större del av Handelsbanken Livs försäkringar är tecknade av mindre företag och privatpersoner. Någon riskkoncentration finns inte, utöver att flertalet försäkringar är tecknade i Sverige.

Försäkringsrörelsen rapporterar sina marknads- och försäkringsrisker samt operativa risker till försäkringsbolagets styrelse och CEO, bankens Group Risk Control samt till bankens riskkommitté som är rådgivande till bankens CEO och CFO.

För mer information om Handelsbanken Livs företagsstyrningssystem och riskhantering hänvisas till Handelsbanken Livs publikation Gemensam rapport om solvens och finansiell ställning som finns tillgänglig på handelsbanken.se.

EKONOMISKT KAPITAL

Handelsbankens modell för beräkning av ekonomiskt kapital fångar i ett mått koncernens samlade risker och anger det kapital som med en mycket hög sannolikhet ska täcka oväntade förluster eller värdeminskningar.

Group Risk Control har ansvaret för att bedriva en heltäckande bevakning av koncernens olika risker. Ett instrument i den bevakningen är bankens modell för ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC). EC-modellen utgör även del i bankens bedömning av internt kapitalbehov som rapporteras kvartalsvis till styrelsen. Denna bedömning syftar till att säkerställa att koncernen vid varje tidpunkt har tillräckligt med kapital i förhållande till koncernens samtliga risker. Koncernperspektivet innebär att det ekonomiska kapitalet även innefattar risker i försäkringsrörelsen och risker i bankens pensionsåtaganden.

Beräkningen av EC görs med ett års tids-horisont och en konfidensnivå som speglar en acceptabel risknivå och önskad rating. Styrelsen har beslutat att beräkningen av ekonomiskt kapital ska göras på 99,97 procents konfidensnivå, vilket fångar en för banken extremt ogynnsam händelse. EC utgör skillnaden mellan utfallet under ett genomsnittligt år – med positivt resultat och god värdeutveckling av bankens tillgångar – och utfallet vid 99,97 procents konfidensnivå.

I sammanräkningen av EC beaktas diversifieringseffekter mellan de olika riskslagen. Kapitalbehovet för samtliga risker är således lägre än summan av det ekonomiska kapitalet för varje individuell risk för sig, eftersom riskerna delvis är beroende av varandra.

Det kapital och de andra finansiella resurser som utgör en buffert som kan absorbera negativa utfall benämns tillgängliga finansiella resurser (Available Financial Resources, AFR). AFR är Handelsbankens eget kapital med tillägg av andra finansiella värden i och utanför balansräkningen som är tillgängliga för att täcka förluster med ett års tidshorisont.

Koncernen arbetar med ett aktieägarperspektiv på risk- och kapitalsituationen. Genom modellen för ekonomiskt kapital erhålls en samlad bild av koncernen som ger förutsättningar för att optimera risk- och kapitalsituationen utifrån aktieägarens perspektiv. Utfallet från beräkningarna spelar en viktig roll i den interna styrningen av banken och när nya affärer eller strukturförändringar övervägs.

Kreditrisken är beräknad med hjälp av en simulering av utfall avseende fallissemang för koncernens samtliga motparter och exponeringar.

Marknadsriskerna består av risken i handelslagerklassificerade tillgångar, ränterisk i övrig verksamhet, marknadsrisker i försäkringsrörelsen och av risken i aktieinnehav i övrig verksamhet.

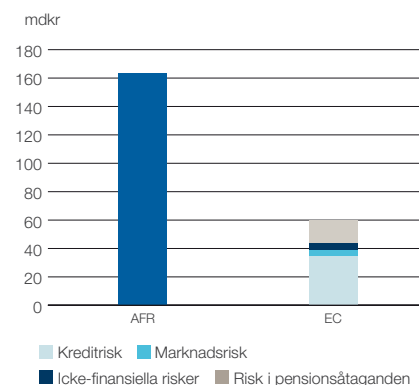
Risken i pensionsåtagandena består i huvudsak av risken för att de värden som finns inom ramen för tryggheten av bankens pensionsåtaganden ska minska. Huvuddelen av pensionsåtagandena finns i Sverige och tryggas där i en pensionsstiftelse och i en tjänstepensionskassa.

De icke-finansiella riskerna består av operativ risk, affärsrisk, fastighetsrisk och försäkringsrisk. Affärsrisken är relaterad till oväntade resultatförändringar inom respektive affärsområde. Dessa kan exempelvis uppstå på grund av att efterfrågan eller konkurrensen förändras på ett oväntat sätt, med minskade volymer och pressade marginaler som följd. Fastighetsrisken fångar risken att de fastigheter som banken äger faller i värde.

EC uppgick vid årsskiftet till 60,2 miljarder kronor (60,0), där kreditriskerna står för huvuddelen av den totala risken. Den av styrelsen fastställda målsättningen är att kvoten mellan AFR och EC ska överstiga 120 procent. Kvoten var vid årsskiftet 271 procent (251), vilket visar att banken är väl kapitaliserad i förhållande till sina totala risker. Finansinspektionen har inom ramen för sin samlade kapitalbedömning av banken kommit till samma slutsats.

Den redovisade risk- och kapitalsituationen är en ögonblicksbild, även om det i riskberäkningarna ingår försiktighetsmarginaler för variationer i konjunkturen. För en slutlig bedömning av koncernens kapitalbehov måste också hänsyn tas till den stress- och scenarioanalys som genomförs inom ramen för bankens kapitalplanering.

Figur ÅR:44 (Figur 83, Pelare 3) Sammanställning av AFR och EC inklusive diversifiering 2018

KAPITALPLANERING

Handelsbankens kapitalplanering syftar till att säkerställa att koncernen vid varje tidpunkt har rätt mängd tillgängliga finansiella resurser och att kapitalet har en optimal sammansättning.

Kapitalbehovet är en funktion av koncernens risker, förväntade utveckling, regelverk och måltal, Handelsbankens modell för ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC) samt stresstester. Bankens kapitalbehov rapporteras veckovis till CFO och CEO och minst kvartalsvis till styrelsen.

Som en del av den proaktiva kapitalplaneringen finns en beredskaps- och handlingsplan med konkreta åtgärder som kan vidtas om banken behöver förbättra sin kapitalposition. Syftet med beredskaps- och handlingsplaneringen är att säkerställa att det finns ett varningssystem som upptäcker potentiella hot i ett tidigt skede och att koncernen är förberedd att skyndsamt kunna genomföra åtgärder, om så måste ske.

Minst årligen upprättas en långsiktig kapitalplan som syftar till att ge en övergripande bild av koncernens nuvarande kapitalposition, en prognos över den förväntade kapitalutvecklingen och utfallet i olika scenarier. Dessa scenarier är utformade så att de väsentligt avviker från den förväntade utvecklingen och harmonierar således med koncernens låga risktolerans. Kapitalplanen innehåller också förslag på hur kapitalpositionen ska kunna behållas på en tillfredsställande nivå i ett starkt negativt omvärldsscenario, utifrån både ett reglerings- och ett aktieägarperspektiv.

Kapitalplaneringen är uppdelad i ett kortsiktigt och ett medellångt till långsiktigt prognosarbete. Den del av kapitalplaneringen som utgörs av kortsiktiga prognoser på upp till två år är främst inriktad på att bedöma rådande resultatutveckling och utveckling av kapitalkravet. Prognosarbetet är nödvändigt för att löpande kunna anpassa kapitalbasens storlek och sammansättning.

Kapitalplanering görs genom en löpande analys av volym-, risk- och resultatutveckling samt genom bevakning av händelser som kan påverka kapitalbehov och kapitalmängd. Det kortsiktiga prognosarbetet omfattar alla delkomponenter som utgör koncernens kapitalbas, och kapitalbehovet inkluderar, förutom regleringsmässiga minimikrav och buffertar, även kapitalkravet enligt regelverkets Pelare 2 samt minimikravet på nedskrivningsbara skulder (MREL). I detta arbete ingår också att i ett kortsiktigt perspektiv utföra olika känslighetsanalyser av den förväntade utvecklingen av kapitalkravet och kapitalbasen för att vid behov

vara beredd att påverka kapitalbasens storlek och sammansättning genom till exempel marknadsoperationer.

Resultatet av den kortsiktiga analysen utgör grunden för de eventuella kapitaloperationer som genomförs, och resultatet rapporteras veckovis till CFO och CEO och vid behov till styrelsen. Analysen utgår från ett försiktigt grundscenari med beslutspunkter i närtid om hur den befintliga intjäningsförmågan klarar av att bära olika volymförändringar, och vilka effekter som uppkommer av potentiella kapitaloperationer.

Den del av kapitalplaneringen som utgörs av medellånga till långsiktiga prognoser syftar till att säkerställa dels att de lagstadgade kapitalkraven uppfylls, dels att koncernens tillgängliga finansiella resurser (Available Financial Resources, AFR) vid varje tidpunkt med marginal täcker alla risker beräknade enligt modellen för EC.

Även den långsiktiga prognosen innehåller en bedömning av utvecklingen av bankens samlade kapitalbehov över perioden: minimikraven, de kombinerade buffertkraven, Pelare 2-kravet samt MREL-kravet. Syftet är att prognostisera den förväntade utvecklingen och bedöma huruvida bankens motståndskraft är tillfredsställande i olika scenarier. Planeringsperioden är minst fem år och beaktar utvecklingen i hela koncernen.

Basen för den långsiktiga kapitalprognosen är ett grundscenari som ges av den förväntade utvecklingen under de kommande fem åren beträffande resultat, volymtillväxt, finansiella antaganden, som exempelvis kreditförluster, samt utveckling på aktie-, fastighets- och räntemarknaden. Grundscenariot ställs sedan mot utfallen i ett antal konjunktur- och krisscenarier. Stressscenarierna har fastställts efter analys av de historiska sambanden mellan olika makroekonomiska variablers påverkan på de finansiella marknaderna och har valts utifrån de scenarier som kan förväntas påverka Handelsbanken mest negativt.

Kärnprimärkapitalrelationen uppgick vid utgången av 2018 till 16,8 procent (22,7). Den lägre kärnprimärkapitalrelationen återspeglar det faktum att bankens kapitalkrav för bolån har flyttats från Pelare 2 till Pelare 1 under det fjärde kvartalet 2018. Riskerna har således inte förändrats. Kvoten mellan AFR och EC uppgick till 271 procent (251) vid samma tidpunkt. Således överstiger AFR det bedömda interna kapitalbehovet (EC) med mycket god marginal.

Bankens starka position framhävs ytterligare av resultatet av de olika framåtblickande stressscenarier som utförs, vilket visar på att Handelsbankens långsiktiga kapitalisering är mycket stabil ur ett ekonomiskt och legalt perspektiv.

Kapitalplaneringen följer även den regleringsmässiga utvecklingen och bedömer effekten och behoven till följd av nya tillkommande krav, exempelvis en uppskattning av behovet utifrån MREL och skuldandelsprincipen inom resolutionsregelverket.

KONCERNENS MÅLTAL FÖR REGLERINGSMÄSSIGT KAPITAL

Målen för bankens kapitalisering fastställs löpande av styrelsen. En hörnsten i den interna kapitalbedömningen av den regleringsmässiga kapitalpositionen är stress- och scenarioanalyser av bankens situation både i det långa och i det korta perspektivet. De scenarier som används grundas i första hand på bankens interna risktolerans samt på krav som kommer direkt av regelverket eller andra myndighetskrav. Utöver den interna bedömningen av kapitalbehovet har Finansinspektionen kommunicerat att svenska bankers måltal, oaktat bankernas interna beräkningar, inte får understiga det av Finansinspektionen framräknade samlade bedömda kapitalbehovet. Banken har beaktat detta vid fastställandet av måltalen för den regleringsmässiga kapitaliseringen.

Styrelsen har beslutat att kärnprimärkapitalrelationen, som är det mest relevanta måttet för styrningen av banken enligt nuvarande regler, under normala förhållanden ska uppgå till mellan 1 och 3 procentenheter över det av Finansinspektionen kommunicerade samlade kärnprimärkapitalbehovet. Övriga kapitaldelar (primärkapitalrelation och total kapitalrelation) ska minst uppgå till 1 procentenhet högre värde än det samlade kapitalbehovet som Finansinspektionen har kommunicerat för dessa delar.

Banken bedömer att Finansinspektionens kärnprimärkapitalkrav vid utgången av det fjärde kvartalet uppgick till 15,1 procent.

K3 Räntenetto

mkr	2018	2017
Ränteintäkter		
Utlåning till kreditinstitut och centralbanker	3 160	2 140
Utlåning till allmänheten	41 469	38 919
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	387	188
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	811	676
Derivatinstrument	1 817	-949
Övriga ränteintäkter	1 334	1 342
Summa	48 978	42 316
Ränteintäkter redovisade i nettoresultat av finansiella transaktioner	-193	224
Summa ränteintäkter	49 171	42 092
<i>varav ränteintäkter enligt effektivräntemetoden samt räntor på derivat för säkring</i>	<i>48 341</i>	<i>41 657</i>
Räntekostnader		
Skulder till kreditinstitut och centralbanker	-1 362	-1 281
In- och upplåning från allmänheten	-1 814	-1 545
Emitterade värdepapper	-18 458	-15 732
Derivatinstrument	8 070	9 378
Efterställda skulder	-1 543	-1 411
Övriga räntekostnader	-3 080	-2 130
Summa	-18 187	-12 721
Räntekostnader redovisade i nettoresultat av finansiella transaktioner	-302	-395
Summa räntekostnader	-17 885	-12 326
<i>varav räntekostnader enligt effektivräntemetoden samt räntor på derivat för säkring</i>	<i>-15 114</i>	<i>-10 302</i>
Räntenetto	31 286	29 766

På raderna Derivatinstrument ingår räntenetto som är hänförligt till tillgångar och skulder som säkras. Dessa kan ha både positiv och negativ inverkan på ränteintäkter och räntekostnader.

K4 Provisionsnetto

mkr	2018	2017
Courtage och övriga värdepappersprovisioner	690	886
Fonder	3 692	3 559
Depå och övrig kapitalförvaltning	1 043	722
Rådgivning	214	234
Försäkringar	714	664
Betalningar	3 605	3 359
Ut- och inlåning	1 340	1 238
Garantier	390	381
Övrigt	495	496
Summa provisionsintäkter	12 183	11 539
Värdepapper	-222	-264
Betalningar	-1 630	-1 491
Övrigt	-84	-66
Summa provisionskostnader	-1 936	-1 821
Provisionsnetto	10 247	9 718

Provisionsintäkter per segment 2018		Hemmamarknader							Justeringar och eliminerings		Totalt
mkr	Sverige	Storbritannien	Danmark	Finland	Norge	Nederländerna	Capital Markets	Övrigt			
Courtage och övriga värdepappersprovisioner	200	5	36	7	14	36	372	39	-19		690
Fonder	840	-	25	36	65	61	2 783	0	-118		3 692
Depå och övrig kapitalförvaltning	393	283	133	27	26	59	123	0	-1		1 043
Rådgivning	0	36	11	0	-	-	167	-	0		214
Försäkringar	360	-	22	4	17	-	333	1	-23		714
Betalningar	2 512	269	205	314	257	2	70	-12	-12		3 605
Ut- och inlåning	696	150	51	265	96	19	59	5	-1		1 340
Garantier	102	24	56	26	58	2	122	-	0		390
Övrigt	397	4	62	16	2	1	250	0	-237		495
Summa provisionsintäkter	5 500	771	601	695	535	180	4 279	33	-411		12 183

Provisionsintäkter avser intäkter från avtal med kunder. Intäkter från Courtage och övriga värdepappersprovisioner, Rådgivning, Betalningar samt Ut- och Inlåning redovisas huvudsakligen när tjänsterna utförs, det vill säga vid en viss tidpunkt. I Betalningar ingår kortutgivning och kortinlösen. Intäkter från Fonder, Depå och övrig kapitalförvaltning, Försäkringar och Garantier redovisas huvudsakligen i takt med att dessa tjänster utförs, det vill säga linjärt över tid.

K5 Nettoresultat av finansiella transaktioner

mkr	2018	2017
Upplupet anskaffningsvärde	180	156
<i>varav lån</i>	357	372
<i>varav räntebärande värdepapper</i>	0	
<i>varav emitterade värdepapper</i>	-177	-216
Verkligt värde via övrigt totalresultat	0	
<i>varav förväntade kreditförluster</i>	-1	
Finansiella instrument tillgängliga för försäljning (IAS 39)		8
Verkligt värde via resultaträkningen, verkligt värdeoptionen	-129	
<i>varav räntebärande värdepapper</i>	-129	
Övriga finansiella instrument till verkligt värde över resultaträkningen (IAS 39)		-553
<i>varav räntebärande värdepapper</i>		-524
<i>varav lån</i>		-29
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt inkl valutakurseffekter	1 107	
Handel, derivat, valutakurseffekt m.m (IAS 39)		1 814
Säkringsredovisning	-44	-29
<i>varav nettoresultat säkringar av verkligt värde</i>	-4	-7
<i>varav ineffektivitet i kassaflödessäkringar</i>	-40	-22
Resultat från den finansiella komponenten i försäkringskontrakt	-206	-125
Summa	908	1 271

Den ackumulerade värdeförändring som beror på förändringar av kreditrisk från det första redovisningstillfället för finansiella tillgångar som klassificerats till verkligt värde över resultaträkningen, verkligt värdeoptionen, uppgår 2018 till -47 mkr. För 2017 uppgick motsvarande värdeförändring till 33 mkr.

K6 Riskresultat försäkring

mkr	2018	2017
Premieinkomst	459	470
Utbetalda försäkringsersättningar	-382	-378
Förändring avsättningar oreglerade skador	33	32
Övrigt	-4	18
Summa	106	142

K7 Övriga intäkter

mkr	2018	2017
Hysesintäkter	38	39
Andra rörelseintäkter ¹	967	133
Summa	1 005	172

¹ Svenska Handelsbanken AB sålde sina aktier i UC AB under 2018 vilket påverkar andra rörelseintäkter med 837 mkr.

K8 Personalkostnader

mkr	2018	2017
Löner och arvoden	-8 726	-8 373
Socialavgifter	-2 069	-2 015
Pensionskostnader ¹	-1 397	-1 302
Avsättning till resultatandelssystem	-859	-768
Andra personalkostnader	-414	-14
Summa	-13 465	-12 472

¹ Komponenterna i redovisade pensionskostnader framgår av tabellen Pensionskostnader.

Löner och arvoden mkr	2018	2017
Ledande befattningshavare ²	-146	-141
Övriga	-8 580	-8 232
Summa	-8 726	-8 373

² Executive Directors och styrelse i moderbolaget samt vd:ar, vice vd:ar och styrelser i dotterbolag (i genomsnitt 58 personer).

Könsfördelning	2018		2017	
%	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Ledande befattningshavare exklusive styrelser	62	38	61	39
varav i moderbolaget	62	38	64	36
varav i dotterbolag	62	38	59	41
Styrelser	64	36	63	37
varav i moderbolaget	64	36	55	45
varav i dotterbolag	65	35	64	36

Medelantal anställda	2018	Män	Kvinnor	2017	Män	Kvinnor
Sverige	7 262	3 483	3 779	7 010	3 359	3 651
Storbritannien	2 319	1 339	980	2 151	1 253	898
Norge	771	411	360	750	405	345
Danmark	659	329	330	653	335	318
Finland	635	273	362	623	261	362
Nederländerna	313	215	98	284	196	88
USA	66	44	22	67	45	22
Kina	75	28	47	71	27	44
Luxemburg	52	30	22	57	35	22
Singapore	33	11	22	36	9	27
Tyskland	42	21	21	42	21	21
Polen	36	14	22	39	14	25
Övriga länder	44	18	26	49	16	33
Summa	12 307	6 216	6 091	11 832	5 976	5 856

Ersättningar ³ över en miljon EUR	2018	2017
Antal personer		
Lönesteg 1,0–1,5 m euro	2	2
Lönesteg 1,5–2,0 m euro	0	0
Lönesteg 2,0–2,5 m euro	2	1
Lönesteg över 2,5 m euro	0	1
Summa	4	4

³ Inklusive intjänad pension och andra löneförmåner.

ERSÄTTNINGAR TILL ANSTÄLLDA

Information om ersättningsprinciper till samtliga anställda i Handelsbankenkoncernen beskrivs närmare i bolagsstyrningsrapporten på sidorna 55–56.

Enligt Finansinspektionens föreskrift FFFS 2011:1 och enligt kommissionens delegerade förordning (EU) 575/2013 samt (EU) 604/2014 ska banker identifiera anställda vars arbetsuppgifter har en väsentlig inverkan på bankens riskprofil. Handelsbanken har identifierat 1 172 (1 259) medarbetare med sådana arbetsuppgifter och benämner dem risktagare. I tabellerna nedan redogörs för Handelsbankenkoncernens ersättningar till dessa risktagare enligt upplysningskrav i ovan nämnda regelverk. Under 2018 har Handelsbankenkoncernen inga risktagare som har tjänat in rörlig ersättning.

Handelsbanken har för räkenskapsår 2018 gjort en avsättning till resultatandelssystemet Oktogonen om 859 miljoner kronor. För 2017 gjordes en avsättning om 768 miljoner kronor.

ERSÄTTNINGAR TILL LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Ledande befattningshavare i moderbolaget utgörs av den verkställande direktören, övriga Executive Directors och styrelseledamöter, vilka presenteras på sidorna 58–61. Ersättningar till ledande befattningshavare i moderbolaget följer av årsstämman 2018 fastställda ersättningsriktlinjer, se även sidorna 55–56.

Upplysningar om ersättningar, pensionsförmåner samt om krediter till och inlåning från

ledande befattningshavare i Handelsbanken lämnas på dessa sidor. Det gäller även för dotterbolagens verkställande direktörer, vice verkställande direktörer och styrelseledamöter.

Ersättning till ledande befattningshavare i Handelsbankenkoncernen utgår endast i form av fast lön och avsättning till pension samt sedvanliga förmåner som till exempel tjänstebil. Som en del av ersättningen kan banken även tillhandahålla en tjänstebostad efter särskilt styrelsebeslut. Rörlig ersättning förekommer inte. Ledande befattningshavare som är anställd i banken omfattas av Handelsbankens resultatandelssystem Oktogonen och har rätt att växla lön till pension på samma villkor som gäller för alla medarbetare.

Styrelseledamöter som inte är anställda i banken eller i bankens dotterbolag har endast erhållit arvode enligt årsstämans beslut.

Styrelseledamöter som är anställda i banken eller bankens dotterbolag erhåller ersättning och pensionsförmåner med anledning av sin anställning. Inga ytterligare ersättningar eller pensionsförmåner utgår på grund av styrelseuppgiften. Information om arvode till styrelseledamöter i moderbolaget finns på sidorna 58–59 i bolagsstyrningsrapporten.

Den pensionskostnad som banken anger i nedanstående ersättningsupplysningar för ledande befattningshavare utgörs av service cost enligt IAS19 avseende förmånsbestämda pensioner, avtalad premie för premiebestämda pensioner och eventuell pensionspremie som växlats från lön.

Verkställande direktörens ersättningar och pensionsvillkor

Verkställande direktören, Anders Bouvin har under året erhållit fast lön om 13,2 miljoner kronor (12,0). Övriga löneförmåner utgör 0,5 miljoner kronor (0,2) och pensionskostnaden uppgick till 8,0 miljoner kronor (7,3) vilket motsvarar 60,5 procent (61,1) av lönen. Den verkställande direktören fyllde 60 år under 2018 och han omfattas av förmånsbestämd samt premiebestämd pension. Den förmånsbestämda pensionen är fullt intjänad vid 60 år och uppgår till 65 procent av den fasta lönen. Den premiebestämda pensionen har uppgått till 2 procent av lönen fram till 60 år. Efter 60 års ålder uppgår premien till 35 procent av den fasta lönen. Den förmånsbestämda pensionen skjuts upp för att utbetalas efter att anställningen avslutats och samordnas med lagstadgad försäkring. Den verkställande direktören har under oktober 2018 meddelat att han kommer att gå i pension den 31 augusti 2019.

Ersättningar och pensionsvillkor till övriga ledande befattningshavare i moderbolaget Pensionsvillkor

Av bankens övriga Executive Directors, anställda i moderbolaget, erhåller 3 personer (3) förmånsbestämd ålderspension med som mest 65 procent av lönen vid pensionerings-tillfället samt en pensionspremie uppgående till som mest 2 procent av lönen. Pensionsåldern är som lägst 60 år* och den förmånsbestämda ålderspensionen intjänas successivt under

K8 Forts

Ersättningar ¹ till risktagare ² , segment	2018		2017	
	Ersättning	Antal personer	Ersättning	Antal personer
mkr				
Handelsbanken Sverige	509	456	588	540
Handelsbanken Storbritannien	455	296	410	291
Handelsbanken Danmark	109	72	117	82
Handelsbanken Finland	84	65	81	66
Handelsbanken Norge	121	68	105	65
Handelsbanken Nederländerna	67	48	62	50
Handelsbanken Capital Markets	180	44	181	46
Övrigt	296	123	290	119
Summa	1 821	1 172	1 834	1 259

Ersättningar ¹ till risktagare ²	2018		2017	
	Verkställande ledning ³	Övriga risktagare	Verkställande ledning ³	Övriga risktagare
Intjänade fasta ersättningar, mkr	111	1 710	121	1 713
Intjänade rörliga ersättningar, mkr	-	-	-	-
Summa	111	1 710	121	1 713
Antal personer som enbart fått fast ersättning	14	1 158	16	1 243
Antal personer som har möjlighet att få både fast och rörlig ersättning	0	0	0	0
Summa antal personer	14	1 158	16	1 243
Garanterade kostnadsförda rörliga ersättningar i samband med nyanställning, mkr	-	-	-	-
Utfästa garanterade rörliga ersättningar i samband med nyanställning, mkr	-	-	-	-

¹ Intjänade ersättningar inklusive pension och andra löneförmåner har kostnadsförts i sin helhet. Under 2018 och 2017 har inga risktagare tjänat in rörlig ersättning. Rörliga ersättningar tilldelas på individuell nivå under räkenskapsåret efter intjänningen och betalas ut eller skjuts upp i enlighet med bankens policy för rörliga ersättningar. Under 2018 har uppskjutna rörliga ersättningar till risktagare intjänade före 2017 betalats ut med 5 mkr (2). Utgående uppskjutna ersättningar uppgår till 8 mkr (13). Förfoganderätten över uppskjutna ersättningar övergår till den anställda vid utbetalningstillfället. All rörlig ersättning betalas ut kontant. Beloppen redovisas exklusive socialavgifter. Under året har avgångsvederlag till 7 (26) risktagare betalats ut med 16 mkr (50). Totalt utfästa avgångsvederlag under året uppgår till 17 mkr (65) varav det enskilt högsta uppgår till 8 mkr (16,7). Garanterad rörlig ersättning förekommer inte.

² Anställda vars arbetsuppgifter i tjänsten väsentligt kan påverka bankens riskprofil enligt EU-kommissionens delegerade förordning (EU) 604/2014. Risktagare eller annan särskilt reglerad personal med rörlig ersättning kan finnas i dotterbolag vars ersättningspolicy följer av annan EU-förordning eller annan av Finansinspektionen publicerad föreskrift.

³ Finansinspektionen använder begreppet verkställande ledning i sina föreskrifter FFFS 2011:1. I Handelsbanken motsvaras detta av bankens Executive Directors.

anställningstiden och är för dessa personer fullt intjänad vid uppnådd pensionsålder.

Premiebestämd pension med 65 års pensionsålder erhålls av 9 Executive Directors (9). Premien är individuell och uppgår som högst till 35 procent av lönen. 6 av dessa personer (6) har i tillägg till premien kollektivavtalad pension enligt BTP och BTPK.

Intjänad förmånsbestämd pension är oantastbar och tryggas i bankens pensionsstiftelse eller försäkras i bankens pensionskassa. Vid avgång ur tjänst före pensionsålder erhålls fribrev på intjänad förmåns- och/eller premiebestämd pension.

Ersättningar

Vice verkställande direktör Carina Åkerström har under året erhållit fast lön om 5,2 miljoner kronor (5,0). Övriga löneförmåner utgör 0,2 miljoner kronor (0,1) och pensionskostnaden uppgick till 3,2 miljoner kronor (3,1), vilket motsvarar 62,7 procent (62,4) av lönen.

Övriga Executive Directors, i genomsnitt 13 personer (13) under året, har erhållit fasta löner efter växling till pension om 61,1 miljoner kronor (62,2). Övriga löneförmåner utgör 6,6 miljoner kronor (5,9) och pensionskostnaden uppgick till

23,0 miljoner kronor (24,8). Före växling till pension uppgick pensionskostnaden till 23,0 miljoner kronor (24,8) vilket motsvarar 37,6 procent (40,0) av lönen.

Arvoden från externa styrelseuppdrag för bankens räkning har levererats in till banken.

Ersättningar till ledande befattningshavare i dotterbolag

Arvode till styrelseledamöter i dotterbolag, 18 personer (16), vilka inte är anställda i banken eller dess dotterbolag uppgår till 4,2 miljoner kronor (4,1).

Verkställande direktörer och vice verkställande direktörer i dotterbolag, 17 personer (16), har år 2018 erhållit fasta löner efter växling till pension om 47,6 miljoner kronor (44,1). Övriga löneförmåner utgör 2,2 miljoner kronor (2,1) och pensionskostnaden uppgick till 9,8 miljoner kronor (11,1). Före växling till pension uppgick pensionskostnaden till 9,5 miljoner kronor (10,8), vilket motsvarar 19,8 procent (24,4) av lönen.

Ersättning utges inte till verkställande direktörer och vice verkställande direktörer i dotterbolag vilka har en annan huvudsaklig arbetsuppgift i Handelsbanken.

PENSIONSFRÖPLIKTELSE TILL LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Pensionsförpliktelser** för verkställande direktören, Anders Bouvin, uppgick till 242,1 miljoner kronor (220,4) per den 31 december 2018. Pensionsförpliktelser för vice verkställande direktören Carina Åkerström uppgick till 92,7 miljoner kronor (83,1) per den 31 december 2018 och för övriga Executive Directors i moderbolaget, 11 personer (12) till 260,4 miljoner kronor (233,7).

Pensionsförpliktelserna i Handelsbanken-koncernen för samtliga nuvarande och tidigare ledande befattningshavare uppgick till 3 022 miljoner kronor (2 897) per den 31 december 2018. Pensionsförpliktelserna för samtliga nuvarande och tidigare ledande befattningshavare i moderbolaget uppgick till 2 847 miljoner kronor (2 738) per den 31 december 2018. Antal personer som omfattas av dessa

* I nya pensionsvillkor som ingåtts efter den 1 januari 2012 tillämpas 65 år som pensionsålder.

** Pensionsförpliktelser avser belopp som banken enligt IAS19 reserverar för utbetalning av framtida förmånsbestämda pensioner. Storlek på belopp beror på finansiella och demografiska antaganden vilka kan ändras mellan åren.

K8 Forts

förpliktelser är i koncernen 82 (84), varav 60 är pensionärer (61). Motsvarande antal för moderbolaget är 67 (69), varav 54 är pensionärer (55).

KREDITER TILL OCH INLÅNING FRÅN LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Krediter till ledande befattningshavare i moderbolaget uppgick per den 31 december 2018 i moderbolaget till 64,3 miljoner kronor (79,5) och i dotterbolagen till 93,9 miljoner kronor (67,0). Inlåning till moderbolaget från dessa personer

uppgick till 458,0 miljoner kronor (527,0). Bankens ränteintäkter från dessa personer för krediter i moderbolaget uppgick för 2018 till 0,2 miljoner kronor (0,4) och i dotterbolagen till 1,2 miljoner kronor (0,8). Erlagd ränta till dessa personer för inlåning i moderbolaget uppgick till 1,5 miljoner kronor (1,6).

Krediter till ledande befattningshavare i dotterbolagen uppgick per den 31 december 2018 i Handelsbankenkoncernen till 123,5 miljoner kronor (107,9).

Villkor för krediter och inlåning för ledande befattningshavare som är anställda i Handelsbankenkoncernen är i enlighet med samma principer som för alla andra medarbetare i koncernen. Alla krediter beviljas efter kreditprövning.

PENSIONER

Pensionsförpliktelser, netto mkr	2018	2017
Pensionsförpliktelser	31 969	30 455
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde	28 743	31 694
Pensionsnetto	-3 226	1 239

Utöver pensionsförpliktelserna och förvaltningstillgångarna i tabellen ovan finns inom Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse avsättningar som gjorts under åren 1989–2004 till en särskild kompletterande pension (SKP). I den ingår förvaltningstillgångar vars marknadsvärde uppgår till 10 458 mkr (10 897). SKP:n medför en utfästelse för banken uppgående till samma belopp som förvaltningstillgångarna.

En del av denna utfästelse, 7 919 mkr (8 265), är villkorad.

Från och med den 1 april 2017 sker all nyintjänning av pension i Norge i en avgiftsbestämd plan. I samband med detta stängdes den förmånsbestämda pensionsplanen i Norge, och merparten av den förmånsbestämda pensionsförpliktelserna övertogs av Storebrand. Ett fåtal individer kvarstod i den förmånsbestämda planen på grund av att de ej var fullt arbetsföra. Under 2018 har dessa individer överförts antingen till den avgiftsbestämda planen eller till Sto-rebrands riskrörelse, inom vilken fortsatt intjänning sker av förmånsbestämd pension. Detta medför att pensionsförpliktelserna i Norge har minskat med 52 mkr per den 31 december 2018.

Från och med den 1 mars 2018 sker all nyintjänning av pension i Storbritannien i en avgiftsbestämd plan. Fram till och med den 28 februari 2018 hade de som anställdes innan den 1 januari 2006 förmånsbestämd pension. Intjänad förmånsbestämd pension lades i fribrev per den 28 februari 2018 och ingår fortsatt i bankens pensionsförpliktelse. Övergången från förmånsbestämd plan till nyintjänning i avgiftsbestämd plan medför att pensionsförpliktelserna i Storbritannien har minskat med 144 mkr per den 31 december 2018.

Pensionskostnader mkr	2018	2017
Pensioner intjänade under året	-842	-809
Pensioner intjänade under tidigare år ¹	166	235
Ränta på pensionsförpliktelserna	-681	-704
Ränta på förvaltningstillgångar	703	650
Vinster och förluster från regleringar och reduceringar	58	-64
Socialavgifter, förmånsbaserade planer	4	29
Pensionskostnader, förmånsbaserade planer	-592	-663
Pensionskostnader, avgiftsbaserade planer	-767	-629
Socialavgifter, avgiftsbaserade planer	-38	-10
Summa pensionskostnader	-1 397	-1 302

¹ Stängning av den norska förmånsbestämda pensionsplanen under 2018 ger en positiv effekt på pensionskostnaden med 26 mkr per den 31 december 2018.

Övergången till avgiftsbestämd plan i Storbritannien under 2018 ger en positiv effekt på pensionskostnaden med 144 mkr per den 31 december 2018.

Pensionsförpliktelser mkr	2018	2017
Ingående balans	30 455	29 670
Pensioner intjänade under året	838	809
Pensioner intjänade under tidigare år	-196	-989
Ränta på pensionsförpliktelserna	681	704
Betalda förmåner	-947	-853
Vinster och förluster från regleringar och reduceringar	-58	17
Aktuariella vinster (-)/förluster (+)	1 107	1 174
Valutaeffekt	89	-77
Utgående balans	31 969	30 455

Förvaltningstillgångar mkr	2018	2017
Ingående balans	31 694	27 509
Pensioner intjänade under tidigare år	-30	-754
Ränta på förvaltningstillgångar	703	650
Tillskjutna medel från arbetsgivaren	542	178
Ersättning till arbetsgivaren	-480	-545
Vinster och förluster från regleringar och reduceringar	-	-46
Utbetalda medel direkt till anställd	-420	-366
Aktuariella vinster (+)/förluster (-)	-3 309	5 096
Valutaeffekt	43	-28
Utgående balans	28 743	31 694

Avkastning på förvaltningstillgångar mkr	2018	2017
Ränta på förvaltningstillgångar	703	650
Aktuariella vinster (+)/förluster (-)	-3 309	5 096
Verklig avkastning	-2 606	5 746

Fördelning av förvaltningstillgångar mkr	2018	2017
Noterade aktier och andelar	25 908	29 036
Ikke-noterade aktier och andelar	348	717
Noterade räntebärande värdepapper	2 185	1 493
Ikke-noterade räntebärande värdepapper	-	25
Övriga förvaltningstillgångar	302	423
Summa	28 743	31 694

I förvaltningstillgångarna ingår aktier i Svenska Handelsbanken AB (publ) med ett marknadsvärde om 115 mkr (130) på balansdagen den 31 december 2018. Obligationer utgivna av Svenska Handelsbanken AB (publ) ingår med ett marknadsvärde om 439 mkr (479). I övriga förvaltningstillgångar ingår en skuld avseende ännu ej utbetald gottgörelse.

K8 Forts

Aktuariella vinster (-)/förluster (+), pensionsförpliktelser mkr	2018	2017
Ändringar i demografiska antaganden	-41	-227
Ändringar i finansiella antaganden	843	1 066
Erfarenhetsbaserade justeringar	305	335
Summa	1 107	1 174

Framtida kassaflöden mkr	Utfall 2018	Prognos 2019
Betalda förmåner	-947	-841
Tillskjutna medel från arbetsgivaren	542	63

Förmånsbestämd pension intjänas huvudsakligen av anställda i Sverige. Av den totala pensionsförpliktelsern avser 29 579 mkr (27 417) den svenska planen och 2 275 mkr (2 866) den stängda planen i Storbritannien. Därutöver finns en förmånsbestämd plan i Tyskland av mindre omfattning, som med hänsyn till sin storlek inte anses väsentlig och därför inte redogörs för närmare.

Av de totala förvaltningstillgångarna avser 26 497 mkr (29 712) den svenska planen och 2 238 mkr (1 940) den stängda planen i Storbritannien. Därutöver finns förvaltningstillgångar i Tyskland av mindre omfattning, som med hänsyn till sin storlek inte anses väsentliga och därför inte redogörs för närmare.

I Sverige utgår ålderspension från och med 65 års ålder enligt pensionsavtal mellan BAO och Finansförbundet/SACO-förbunden med 10% av årslönen, upp till 7,5 inkomstbasbelopp. På löne- och inkomstbasbeloppsintervall 7,5–20 utgår ålderspension med 65% och i inkomstbasbeloppsintervall 20–30 med 32,5% av årslönen. På löne- och inkomstbasbeloppsintervall över 30 utgår ingen ålderspension.

I Storbritannien stängdes den förmånsbestämda pensionsplanen den 28 februari 2018 och all nyintjäning av pension sker från och med den 1 mars 2018 i en avgiftsbestämd plan.

Pensionsplanerna är externt fonderade, där förvaltningstillgångarna innehas av pensionskassa, stiftelser eller liknande juridiska personer. Dessa verksamheter regleras av nationella bestämmelser och praxis, vilka även reglerar förhållandet mellan koncernen och förvaltaren (eller motsvarande) av förvaltningstillgångar, samt sätter ramar för hur förvaltningstillgångar får placeras. I Sverige är det främst trygghetsfonder och lagen om understödsföreningar som är tillämplig. I Storbritannien tillämpas UK pensions and tax law.

Väsentliga antaganden	Sverige		Storbritannien	
	2018	2017	2018	2017
Diskonteringsränta, %	2,00	2,20	2,90	2,50
Förväntad löneökning, %	3,5	3,5	N/A	4,7
Pensionsuppräknings, %	2,0	2,0	3,2	3,2
Inkomstbasbelopp, %	3,0	3,0	N/A	N/A
Inflation, %	2,0	2,0	3,4	3,4
Personalomsättning, %	3,0	3,0	N/A	N/A
Förväntad återstående livslängd vid pension, år	23,1	23,1	23,6	23,9
Genomsnittlig duration (Macaulay), år	18,9	18,4	20,0	22,0

Känslighetsanalys	Påverkan på pensionsförpliktelser				
	Ändring i antagande	Ökad pensionsförpliktelse, mkr		Minskad pensionsförpliktelse, mkr	
		2018	2017	2018	2017
Diskonteringsränta, %	0,5	2 441	2 600	-2 811	-2 298
Förväntad löneökning, %	1,0	1 350	1 521	-2 063	-1 780
Pensionsuppräknings, %	0,5	1 556	1 715	-1 425	-1 057
Förväntad återstående livslängd vid pension, år	1,0	965	999	-941	-757

Känslighetsanalysen ovan baseras på att ett antagande förändras och övriga antaganden är konstanta. I praktiken är det osannolikt att detta inträffar, och förändringar i vissa antaganden kan vara korrelerade. Vid beräkningen av känsligheten i pensionsförpliktelserna för förändringar i väsentliga antaganden, har samma metod använts för att beräkna pensionsförpliktelserna som den som använts för den redovisade pensionsförpliktelserna. Metoden beskrivs närmare i bankens redovisningsprinciper (se not K1, avsnitt 19). Jämfört med årsredovisningen 2017 har det inte skett några förändringar i de metoder som använts vid upprättandet av känslighetsanalysen.

Genom sina förmånsbestämda pensionsplaner är banken exponerad för ett antal risker. De viktigaste riskerna beskrivs nedan:

Tillgångsvolatilitet: Pensionsförpliktelserna beräknas med hjälp av en diskonteringsränta som baseras på företagsobligationer. Om förvaltningstillgångar genererar sämre avkastning än diskonteringsräntan, kommer det att skapa ett underskott. I förvaltningstillgångarna ingår en betydande andel aktier, vilket förväntas ge högre avkastning än företagsobligationer på lång sikt, samtidigt som det ger högre volatilitet och risk på kort sikt. Med anledning av pensionsförpliktelsernas långsiktiga karaktär anser banken att en fortsatt hög andel aktier är lämplig för att hantera planerna effektivt.

Förändringar i obligationsräntor: Om företagsobligationsräntorna sjunker så kommer pensionsförpliktelserna att öka. Detta kommer dock delvis att kompenseras genom att värdet av de obligationsföretag som ingår i förvaltningstillgångarna kommer att öka.

Inflationsrisk: Pensionsförpliktelserna är kopplade till inflationen. Högre inflation kommer att leda till att pensionsförpliktelserna ökar. Värderingen av förvaltningstillgångarna påverkas inte direkt av inflationen i någon väsentlig utsträckning. Om inflationen ökar så kommer det sannolikt att leda till ett ökat underskott i pensionsplanerna.

Förväntad livslängd: Syftet med pensionsplanerna är att generera en pension som sträcker sig över den anställdas livstid. Detta innebär att om den förväntade livslängden ökar så kommer pensionsförpliktelserna att öka.

Matchning av tillgångar och skulder: Placering av tillgångar utgår ifrån utfästelsernas sammansättning och förväntade utveckling. Den övergripande målsättningen är att placeringstillgångarnas avkastning på medellång och lång sikt minst ska motsvara pensionsförpliktelsernas utveckling. Den största andelen av tillgångarna har investerats i aktier, men investeringar har även gjorts i räntebärande instrument och likvida medel. En hög andel aktier anses lämplig för att hantera planerna effektivt.

Fondering: Lägsta fonderingskrav skiljer sig åt mellan planer, men där sådana krav är baserade på kollektivtval eller internt fastställt policy så är fonderingskravet normalt att pensionsförpliktelserna värderas till lokala krav ska täckas fullt ut. Fonderingsnivån övervakas löpande. Bankens anser att den nuvarande avgiftsnivån är lämplig.

K9 Övriga kostnader

mkr	2018	2017
Fastigheter och lokaler	-1 310	-1 235
Externa datakostnader	-2 191	-1 935
Kommunikation	-344	-309
Resor och marknadsföring	-305	-317
Köpta tjänster	-1 760	-1 406
Materialanskaffning	-178	-178
Andra omkostnader	-624	-509
Summa	-6 712	-5 889
<i>varav kostnader avseende operationell leasing</i>		
Minimileaseavgift	-752	-630
Variabel avgift	-80	-153
Summa	-832	-783

Operationell leasing är främst hänförlig till för verksamheten normala avtal avseende kontorslokaler och kontorsutrustning. Hyreskostnader avseende lokaler har normalt en variabel avgift knuten till inflation och fastighetsskatt.

Avtalade, ej uppsägbara, framtida operationella leasingavgifter fördelade på förfallotidpunkter		
mkr	2018	2017
Inom 1 år	-788	-693
Mellan 1 och 5 år	-2 250	-1 740
Senare än 5 år	-1 411	-1 539
Summa	-4 449	-3 972

Ersättning till revisorer och revisionsbolag	Ernst & Young AB		PricewaterhouseCoopers AB		KPMG
mkr	2018	2017	2018	2017	2017
Revisionsuppdraget	-19	-15	-4	-5	-4
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	-3	-1	-	-	-1
Skatterådgivning	-	-	-	-1	-
Övriga tjänster	-	-	-	-	-

Kostnader för internrevision har under året uppgått till 169 mkr (145).

K10 Kreditförluster

mkr	2018
Förväntade kreditförluster på poster i balansräkningen	
Årets reservering Steg 3	-1 155
Steg 3 reservering som återförts till Steg 1 eller Steg 2	265
Summa förväntade kreditförluster i Steg 3	-890
Årets nettoreservering Steg 2	33
Årets nettoreservering Steg 1	93
Summa förväntade kreditförluster i Steg 1 och Steg 2	126
Summa förväntade kreditförluster på poster i balansräkningen	-764
Förväntade kreditförluster på poster utanför balansräkningen	
Årets nettoreservering Steg 3	0
Årets nettoreservering Steg 2	23
Årets nettoreservering Steg 1	33
Summa förväntade kreditförluster på poster utanför balansräkningen	56
Bortskrivningar	
Årets konstaterade kreditförluster ¹	-3 060
Utnyttjad andel av tidigare reserverat i Steg 3	2 711
Summa bortskrivningar	-349
Återvinningar	176
Kreditförluster, netto	-881
<i>varav utlåning till allmänheten</i>	<i>-929</i>

¹ Av årets konstaterade kreditförluster omfattas 413 mkr av efterbevakning.

K10 Forts

(IAS 39)	
mkr	2017
Specifik reservering för individuellt värderade fordringar	
Årets reservering	-1 811
Återfört från tidigare gjorda reserveringar	225
Summa	-1 586
Gruppvis reservering	
Årets nettoreservering för individuellt värderade fordringar	-120
Årets nettoreservering för homogena fordringar	-10
Summa	-130
Poster utanför balansräkningen	
Förluster på poster utanför balansräkningen	-4
Återföring av förluster på poster utanför balansräkningen	10
Förändring i kollektiv avsättning för poster utanför balansräkningen	-27
Summa	-21
Bortskrivningar	
Årets konstaterade kreditförluster	-1 253
Utnyttjad andel av tidigare reserveringar	1 102
Återvinningar	205
Summa	54
Kreditförluster, netto	-1 683

Poster i och utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning 2018

mkr	Brutto			Reserver		
	Steg 1	Steg 2	Steg 3 ¹	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Poster i balansräkningen						
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanken	317 217	-	-	0	-	-
Övrig utlåning till centralbanken	33 557	-	-	-	-	-
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	1 236	-	-	0	-	-
Utlåning till övriga kreditinstitut	21 751	397	-	-3	-8	-
Utlåning till allmänheten	2 126 983	58 179	7 731	-312	-552	-2 937
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	5 373	-	-	-1	-	-
Summa	2 506 117	58 576	7 731	-316	-560	-2 937
Poster utanför balansräkningen						
Eventuallförligheter	420 024	7 619	411	-78	-64	-
varav ansvarsförbindelser	89 801	2 755	383	-5	-9	-
varav åtaganden	330 223	4 864	28	-73	-55	-
Summa	420 024	7 619	411	-78	-64	-

¹ Bruttovolym i Steg 3 där ingen reservering gjorts på grund av säkerheter uppgår till 1 335 mkr.

Nyckeltal kreditförluster	
Utlåning till allmänheten	2018
Kreditförlustnivå ack, %	0,04
Total reserveringsgrad, %	0,17
Reserveringsgrad Steg 1, %	0,01
Reserveringsgrad Steg 2, %	0,95
Reserveringsgrad Steg 3, %	38,00
Andel utlåning i Steg 3, %	0,22

K10 Forts

Osäkra fordringar m m (IAS 39) mkr	2017
Osäkra fordringar	7 944
Specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar	-4 578
Reserveringar för gruppvis värderade homogena grupper av fordringar med begränsat värde	-118
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar	-463
Osäkra fordringar, netto	2 785
Total reserveringsgrad för osäkra fordringar, %	64,9
Andel osäkra fordringar, %	0,13
Reserveringsgrad exkl gruppvisa reserveringar, %	59,1
Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra	968
Osäkra fordringar som under året omklassificerats till normallån	13

FÖRÄNDRINGSANALYSER

Förändring av reserv för förväntade kreditförluster, poster i balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning 2018

mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Reserv vid årets ingång	-401	-576	-4 696	-5 673
Bortbokningar	51	109	145	305
Bortskrivningar	0	26	2 685	2 711
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	-126	-619	-175	-920
Förändringar i modell/riskparametrar	29	154	-	183
Valutaeffekt m m	-7	-23	-40	-70
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	-59	-82	-16	-157
Förflyttning till Steg 1	-13	44	0	31
Förflyttning till Steg 2	94	-245	2	-149
Förflyttning till Steg 3	116	652	-842	-74
Reserv vid årets utgång	-316	-560	-2 937	-3 813

Förändring av reserv för förväntade kreditförluster, utlåning till allmänheten 2018

mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Reserv vid årets ingång	-400	-573	-4 696	-5 669
Bortbokningar	50	109	145	304
Bortskrivningar	0	26	2 685	2 711
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	-118	-619	-175	-912
Förändringar i modell/riskparametrar	28	153	-	181
Valutaeffekt m m	-7	-23	-40	-70
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	-58	-81	-16	-155
Förflyttning till Steg 1	-13	44	0	31
Förflyttning till Steg 2	90	-240	2	-148
Förflyttning till Steg 3	116	652	-842	-74
Reserv vid årets utgång	-312	-552	-2 937	-3 801

Förändring av reserv för förväntade kreditförluster, poster utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning 2018

mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Reserv vid årets ingång	-110	-86	0	-196
Bortbokningar	16	13	0	29
Bortskrivningar	-	-	-	-
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	9	-23	-	-14
Förändringar i modell/riskparametrar	24	25	-	49
Valutaeffekt m m	-1	-2	-	-3
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	-28	-4	-	-32
Förflyttning till Steg 1	-4	18	-	14
Förflyttning till Steg 2	11	-33	-	-22
Förflyttning till Steg 3 ¹	5	28	-	33
Reserv vid årets utgång	-78	-64	-	-142

¹ Ansvarsförbindelser och åtaganden som vid årets ingång var klassificerade i Steg 1 eller Steg 2 men som vid periodens utgång är utnyttjade, ingår vid rapporteringstillfället som en tillgång i balansräkningen. Vid förflyttning av sådana avtal till Steg 3 redovisas reserverat belopp i motsvarande tabell för poster i balansräkningen.

Förändringsanalysen visar nettoeffekten på reserven i angivet steg per förklaringspost under perioden. Effekten av bortbokningar och bortskrivningar beräknas på ingående balans. Effekten av omvärdering till följd av förändringar i modell/riskparametrar samt valutaeffekt mm beräknas innan eventuell förflyttning av nettobeloppet mellan steg. Nyutgivna eller förvärvade tillgångar och förflyttade belopp mellan stegen redovisas efter att effekten av övriga förklaringsposter beaktats. Förflyttningsraderna anger effekten på reserven i angivet steg.

Under 2018 har beräkningsunderlaget kompletterats vilket påverkat de beräknade resultaten och effekten redovisas på raden "Förändring i modell/riskparametrar".

Under året har inga väsentliga modellförändringar införts. Förväntad effekt av planerade modellförändringar 2019 har beaktats i reserven under perioden med en modellbaserad manuell justering av reserven för företagsexponeringar i Steg 1 och Steg 2. Effekten redovisas fram till den implementeras på raden "Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk" tillsammans med övriga justeringar. Förklaringsposterna identifieras på kundnivå per kreditgivare och land.

K10 Forts

Förändring av reserv för sannolika kreditförluster 2017 (IAS 39)				
mkr	Reserv för individuellt värderade fordringar	Gruppvis reserv individuellt värderade fordringar	Reserv gruppvis värderade homogena fordringar	Summa reserv för sannolika kreditförluster
Reserv vid årets ingång	-4 188	-348	-107	-4 643
Årets reservering	-1 811	-120	-58	-1 989
Återfört från tidigare reserveringar	225	-	11	236
Utnyttjat för konstaterade förluster	1 102		37	1 139
Valutaeffekt m m	94	5	-1	98
Reserv vid årets utgång	-4 578	-463	-118	-5 159

Förändring av bruttovolymer, poster i balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning 2018

mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Volym vid årets ingång	2 339 400	30 876	10 186	2 380 462
Bortbokningar	-186 770	-7 462	-827	-195 059
Bortskrivningar	-12	-38	-3 010	-3 060
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	36 142	12 891	-1 116	47 917
Förändringar i modell/riskparametrar	-	-	-	-
Valutaeffekt m m	40 078	863	114	41 055
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	293 919	7 066	124	301 109
Förflyttning till Steg 1	34 136	-33 768	-368	-
Förflyttning till Steg 2	-49 980	50 447	-467	-
Förflyttning till Steg 3	-796	-2 299	3 095	-
Volym vid årets utgång	2 506 117	58 576	7 731	2 572 424

Förändring av bruttovolymer, utlåning till allmänheten 2018

mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Volym vid årets ingång	2 030 102	30 749	10 045	2 070 896
Bortbokningar	-167 919	-7 418	-827	-176 164
Bortskrivningar	-12	-38	-3 010	-3 060
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	-6 897	12 596	-971	4 728
Förändringar i modell/riskparametrar	-	-	-	-
Valutaeffekt m m	20 812	851	114	21 777
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	267 593	7 003	120	274 716
Förflyttning till Steg 1	33 822	-33 454	-368	-
Förflyttning till Steg 2	-49 722	50 189	-467	-
Förflyttning till Steg 3	-796	-2 299	3 095	-
Volym vid årets utgång	2 126 983	58 179	7 731	2 192 893

Förändring av bruttovolymer, poster utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning 2018

mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Volym vid årets ingång	415 943	7 309	681	423 933
Bortbokningar	-40 196	-1 109	-21	-41 326
Bortskrivningar	-	0	0	0
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	-17 348	5 015	-410	-12 743
Förändringar i modell/riskparametrar	-	-	-	-
Valutaeffekt m m	5 801	442	13	6 256
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	51 342	589	3	51 934
Förflyttning till Steg 1	14 780	-14 761	-19	-
Förflyttning till Steg 2	-10 222	10 246	-24	-
Förflyttning till Steg 3	-76	-112	188	-
Volym vid årets utgång	420 024	7 619	411	428 054

Förändringsanalysen avseende bruttovolymer visar, i likhet med analysen av reserv, effekten av valda förklaringsposter på volymerna i angivet steg. Posterna för förflyttning mellan stegen och "Nyutgivna eller förvärvade tillgångar" anger beloppen i angivet steg vid periodens utgång. Övriga poster anger effekten i det steg som var gällande vid periodens ingång.

K10 Forts

KÄNSLIGHETSANALYSER

Känslighetsanalys makroscenarier

Beräkningen av förväntade kreditförluster enligt IFRS 9 tillämpar framåtblickande information i form av makroscenarier. Den förväntade kreditförlusten är ett sannolikhetsvägt genomsnitt av de beräknade prognoserna över tre scenarier. Prognosen i det neutrala scenariet vägs med 70 %, medan de två alternativa scenarierna vägs med en upp- och nedgång i ekonomin med 15 % vardera. I tabellen nedan presenteras de högsta, lägsta och genomsnittliga årsvisa prognoserna för några av de centrala makroekonomiska riskfaktorerna per hemmamarknad och scenario för de kommande fem åren. Dessa har legat till grund för beräkningar av förväntade kreditförluster i Steg 1 och Steg 2 per den 31 december 2018.

Makroekonomiska riskfaktorer	Lägsta			Genomsnittliga			Högsta		
	Negativt	Neutralt	Positivt	Negativt	Neutralt	Positivt	Negativt	Neutralt	Positivt
BNP-tillväxt									
Sverige	-0,40	1,60	1,70	1,89	2,00	2,11	2,50	2,20	3,20
Storbritannien	0,10	1,30	1,20	1,53	1,62	1,71	1,90	1,77	2,70
Norge	0,10	1,50	1,20	1,60	1,69	1,81	2,21	2,40	3,30
Danmark	-0,90	0,70	1,10	1,39	1,48	1,59	1,81	1,81	2,50
Finland	-0,70	1,20	1,10	1,56	1,66	1,77	1,95	1,95	3,10
Nederländerna och övriga Europa	-0,40	1,30	1,00	1,20	1,32	1,42	1,70	1,63	2,80
USA	0,80	1,30	1,80	1,95	1,98	2,02	2,50	2,35	2,44
Övriga länder	2,90	3,00	3,00	3,10	3,13	3,15	3,50	3,52	3,61
Arbetslöshetsindex									
Sverige	6,30	6,30	5,90	6,80	6,66	6,58	7,70	6,70	6,70
Storbritannien	4,19	4,19	3,70	5,18	5,05	4,94	6,10	5,20	5,20
Norge	3,50	3,40	2,80	3,61	3,50	3,39	4,30	3,53	3,53
Danmark	4,50	4,50	4,30	5,60	5,44	5,31	6,70	5,50	5,50
Finland	6,90	6,90	6,20	7,09	6,93	6,82	8,35	7,23	7,23
Nederländerna och övriga Europa	7,80	7,80	7,10	8,02	7,85	7,72	9,50	8,20	7,93
USA	3,70	3,70	3,70	4,65	4,61	4,57	5,60	5,30	5,00
Övriga länder	5,59	5,59	5,59	6,01	5,99	5,97	6,35	6,10	6,00
Styrräntan									
Sverige	0,00	0,21	0,21	2,55	2,72	2,82	3,30	3,30	3,30
Storbritannien	0,25	0,75	0,75	2,53	2,68	2,80	3,30	3,30	3,30
Norge	0,50	1,21	1,21	2,48	2,67	2,78	3,10	3,10	3,10
Danmark	0,00	0,14	0,14	2,38	2,53	2,61	3,20	3,20	3,20
Finland	0,00	0,00	0,00	2,38	2,53	2,61	3,20	3,20	3,20
Nederländerna och övriga Europa	0,00	0,00	0,00	2,38	2,53	2,61	3,20	3,20	3,20
USA	2,08	2,38	2,58	2,89	2,92	2,94	3,10	3,10	3,10
Övriga länder	3,00	3,09	3,09	3,74	3,75	3,76	4,10	4,10	4,10
Fastighetsprisindex, kommersiella fastigheter									
Sverige	-8,72	-6,13	-9,55	-1,47	-1,43	-1,33	7,71	9,52	12,34
Storbritannien	-7,09	-3,90	-2,33	0,10	0,11	0,17	8,02	4,46	1,71
Norge	-9,49	-8,21	-9,28	-1,82	-1,70	-1,51	4,19	6,29	8,67
Danmark	-9,21	-7,55	-6,79	-2,24	-2,05	-1,84	3,13	4,22	5,33
Finland	-7,89	-6,27	-5,73	-1,06	-0,98	-0,86	7,99	5,14	6,23
Nederländerna och övriga Europa	-5,95	-3,61	-6,51	0,64	0,48	0,49	2,73	4,07	5,85
USA	1,30	-3,98	1,30	1,98	0,60	1,98	2,35	2,00	2,35
Övriga länder	-0,40	1,30	1,00	1,20	1,32	1,42	1,70	1,63	2,80
Fastighetsprisindex, bostadsfastigheter									
Sverige	-2,63	-0,72	-0,14	2,00	2,10	2,18	4,64	2,99	3,55
Storbritannien	-1,13	1,90	1,63	2,36	2,66	2,88	5,31	3,76	6,75
Norge	-1,70	1,00	1,73	2,60	2,68	2,76	3,80	3,00	3,00
Danmark	-1,90	1,50	1,00	2,28	2,37	2,47	2,70	2,60	4,20
Finland	-1,50	0,75	0,80	2,10	2,18	2,25	2,70	2,50	2,80
Nederländerna och övriga Europa	0,20	1,50	1,60	2,28	2,37	2,45	2,50	3,10	4,00
USA	0,20	1,50	1,60	2,28	2,37	2,45	2,50	3,10	4,00
Övriga länder	0,20	1,50	1,60	2,28	2,37	2,45	2,50	3,10	4,00

Tabellen nedan visar procentuell ökning respektive minskning av reserven för förväntade kreditförluster i Steg 1 och Steg 2 per den 31 december om det negativa respektive positiva scenariot tilldelats sannolikheter om 100%.

%	Procentuell ökning av reserv vid negativt scenario	Procentuell minskning av reserv vid positivt scenario
Sverige	2,68	-2,24
Storbritannien	1,65	-1,54
Norge	1,70	-1,85
Danmark	1,25	-1,30
Finland	1,57	-1,45
Nederländerna	0,14	-0,13
USA	0,52	-0,51
Övriga länder	1,45	-1,37

K10 Forts

Känslighetsanalys betydande ökning av kreditrisk

Tabellen nedan visar hur reserven för förväntade kreditförluster i Steg 1 och Steg 2 per den 31 december 2018 påverkas om det gränsvärde som tillämpas för kvoten mellan återstående kreditrisk beräknat vid rapportering och första redovisningstillfället var satt till 0,5 enheter lägre respektive högre än det tillämpade gränsvärdet 2,5. En minskning av gränsvärdet med 0,5 enheter skulle öka antalet lån som överförs från Steg 1 till Steg 2 och också öka reserven för förväntade kreditförluster. En ökning av gränsvärdet med 0,5 enheter skulle ha motsatt effekt. Banken använder både kvantitativa och kvalitativa indikatorer för att bedöma betydande ökning av kreditrisk. För utförligare information, se not K2 avsnitt Kreditrisk.

Gränsvärde	Förändring av den totala reserven för Steg 1 och Steg 2, %
2	3,42
2,5	0,00
3	-2,09

KREDITEXPONERING PER PD-INTERVALL

Poster i balansräkningen fördelat på pd-intervaller 2018

pd-värde ¹	Bruttovolym, mkr		
	Steg 1	Steg 2	Steg 3
0,00 till <0,15	2 115 004	11 404	-
0,15 till <0,25	255 600	6 220	-
0,25 till <0,50	65 057	4 406	-
0,50 till <0,75	23 657	1 296	-
0,75 till <2,50	34 971	11 145	-
2,50 till <10,00	11 057	19 958	-
10,00 till <100	771	4 147	-
100 (fallissemang)	-	-	7 731
Summa	2 506 117	58 576	7 731

Utlåning till allmänheten fördelat på pd-intervaller 2018

pd-värde ¹	Bruttovolym, mkr		
	Steg 1	Steg 2	Steg 3
0,00 till <0,15	1 795 038	11 328	-
0,15 till <0,25	216 932	6 178	-
0,25 till <0,50	55 215	4 376	-
0,50 till <0,75	20 078	1 287	-
0,75 till <2,50	29 681	11 069	-
2,50 till <10,00	9 384	19 822	-
10,00 till <100	655	4 119	-
100 (fallissemang)	-	-	7 731
Summa	2 126 983	58 179	7 731

Poster utanför balansräkningen fördelat på pd-intervaller 2018

pd-värde ¹	Bruttovolym, mkr		
	Steg 1	Steg 2	Steg 3
0,00 till <0,15	358 587	3 204	-
0,15 till <0,25	23 438	523	-
0,25 till <0,50	15 898	458	-
0,50 till <0,75	7 453	131	-
0,75 till <2,50	12 063	1 079	-
2,50 till <10,00	2 456	1 668	-
10,00 till <100	129	556	-
100 (fallissemang)	-	-	411
Summa	420 024	7 619	411

¹ Avser 12-månaders pd-värde vid rapporteringstillfället.

Tillgångar övertagna för skyddande av fordran mkr	2018	2017
Fastigheter	73	104
Lös egendom	0	1
Aktier och andelar	0	4
Redovisat värde	73	109

Lös egendom består i allt väsentligt av återtaga leasingobjekt. Värderingsprinciper för tillgångar och skulder som övertagits för skyddande av fordran beskrivs i not K1.

K11 Vinst/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar

mkr	2018	2017
Inventarier	9	3
Fastigheter	5	11
Summa	14	14

K12 Resultat per aktie

	2018	2017
Årets resultat från total verksamhet, mkr	17 357	16 102
varav räntekostnad på konvertibla skuldebrev efter skatt	-104	-99
Genomsnittligt antal under året konverterade aktier, miljoner	0,0	0,0
Genomsnittligt innehav av egna aktier i handelslager, miljoner	-	-
Genomsnittligt antal utestående aktier, miljoner	1 944,2	1 944,2
Genomsnittlig utspädningsseffekt antal aktier, miljoner	30,3	30,1
Genomsnittligt antal utestående aktier efter utspädning, miljoner	1 974,5	1 974,3
Resultat per aktie, total verksamhet, kr	8,93	8,28
efter utspädning	8,84	8,20

Resultat per aktie efter utspädning beräknas genom att ta hänsyn till effekterna av en konvertering av utestående konvertibla skuldebrev. Det innebär att genomsnittligt antal aktier justeras med potentiella stamaktier och att årets resultat justeras med årets räntekostnad på utestående konvertibla skuldebrev efter skatt.

K13 Övrig utlåning till centralbanker

mkr	2018	2017
Övrig utlåning till centralbanker i svenska kronor	10 128	6 683
Övrig utlåning till centralbanker i utländsk valuta	23 429	32 237
Summa	33 557	38 920
Reservering för förväntade kreditförluster	-	-
Summa övrig utlåning till centralbanker	33 557	38 920
varav upplupna ränteintäkter ¹	-6	-
varav omvända repor	-	-

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Koncernen".

Medelvolymer	2018	2017
mkr		
Övrig utlåning till centralbanker i svenska kronor	35 391	32 076
Övrig utlåning till centralbanker i utländsk valuta	25 125	35 768
Summa	60 516	67 844
varav omvända repor	-	164

K14 Utlåning till övriga kreditinstitut

mkr	2018	2017
Utlåning i svenska kronor		
Banker	1 918	1 810
Övriga kreditinstitut	161	3 664
Summa	2 079	5 474
Utlåning i utländsk valuta		
Banker	12 956	12 833
Övriga kreditinstitut	7 113	1 943
Summa	20 069	14 776
Reservering för förväntade kreditförluster	-11	
Reservering för sannolika kreditförluster (IAS 39)		-
Summa utlåning till övriga kreditinstitut	22 137	20 250
varav upplupna räntetäkter ¹	63	
varav omvända repor	2 756	1 338

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Koncernen".

Medelvolymer		
mkr	2018	2017
Utlåning till övriga kreditinstitut i svenska kronor	3 419	3 997
Utlåning till övriga kreditinstitut i utländsk valuta	41 094	44 958
Summa	44 513	48 955
varav omvända repor	7 356	9 726

K15 Utlåning till allmänheten

mkr	2018	2017
Utlåning i svenska kronor		
Hushåll	845 880	806 455
Företag	494 228	480 564
Riksgälden	120	1 831
Summa	1 340 228	1 288 850
Utlåning i utländsk valuta		
Hushåll	315 625	288 999
Företag	537 040	493 071
Riksgälden	-	-
Summa	852 665	782 070
Reservering för förväntade kreditförluster	-3 801	
Reservering för sannolika kreditförluster (IAS 39)		-5 159
Summa utlåning till allmänheten	2 189 092	2 065 761
varav upplupna räntetäkter ¹	3 119	
varav omvända repor	9 050	6 607
varav efterställda	90	68

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Koncernen".

Medelvolymer, exkl Riksgälden		
mkr	2018	2017
Utlåning till allmänheten i svenska kronor	1 326 137	1 262 736
Utlåning till allmänheten i utländsk valuta	848 198	759 366
Summa	2 174 335	2 022 102
varav omvända repor	13 648	12 295

K16 Räntebärande värdepapper

	2018			2017		
	Redovisat värde	Verkligt värde	Nominellt värde	Redovisat värde	Verkligt värde	Nominellt värde
mkr						
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	122 260	122 260	120 924	129 006	129 006	127 392
varav upplupna ränteintäkter ¹	322					
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	50 729	50 729	44 279	49 601	49 601	47 094
varav upplupna ränteintäkter ¹	216					
Summa	172 989	172 989	165 203	178 607	178 607	174 486
varav efterställda	20	20		30	30	

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Koncernen".

Räntebärande värdepapper fördelade på emittent	2018			2017		
	Redovisat värde	Verkligt värde	Nominellt värde	Redovisat värde	Verkligt värde	Nominellt värde
mkr						
Stat	122 260	122 260	120 924	129 006	129 006	127 392
Kreditinstitut	14 872	14 872	14 139	19 779	19 779	19 016
Bostadsinstitut	30 787	30 787	26 032	27 927	27 927	26 166
Övrigt	5 070	5 070	4 108	1 895	1 895	1 912
Summa	172 989	172 989	165 203	178 607	178 607	174 486

Räntebärande värdepapper som är föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9	2018
mkr	
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	
Verkligt värde via övrigt totalresultat	405
Upplupet anskaffningsvärde	831
Summa bruttovolymer	1 236
Reservering för förväntade kreditförluster avseende instrument värderade till upplupet anskaffningsvärde	0
Summa redovisat värde	1 236
Reservering för förväntade kreditförluster redovisad i verkligt värdereserven i eget kapital	0
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	
Verkligt värde via övrigt totalresultat	5 373
Summa redovisat värde	5 373
Reservering för förväntade kreditförluster redovisad i verkligt värdereserven i eget kapital	-1

Medelvolymer	2018	2017
mkr		
Räntebärande värdepapper	206 215	181 927
Räntebärande värdepapper, försäkringsrörelsen	6 434	6 672
Summa	212 649	188 599

K17 Aktier och andelar

	2018	2017
mkr		
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	11 981	
Innehav för handel (IAS 39)		12 878
Verkligt värde via övrigt totalresultat	1 840	
Tillgängliga för försäljning (IAS 39)		1 174
Summa aktier och andelar	13 821	14 052

Innehav klassificerade till verkligt värde via övrigt totalresultat/Tillgängliga för försäljning (IAS 39)	2018	2017
mkr		
Asiakastieto Group Oy	545	-
BEC	432	393
Euroclear plc	381	349
Visa Inc	207	18
Visa Sweden Ekonomisk Förening	-	147
Övriga innehav	275	267
Summa	1 840	1 174

Handelsbanken klassificerar ovanstående aktieinnehav till verkligt värde via övrigt totalresultat då dessa inte innehas i handelssyfte. Under året erhöll Handelsbanken endast utdelningar för aktier som fortfarande ägs vid rapporteringsperiodens slut. Utdelningarna uppgår till 218 mkr och redovisas i resultaträkningen som Övriga utdelningsintäkter. Under året har Banken använt innehav i DLR Kredit, Swift och Chaps Clearing Company Ltd om totalt 5 mkr. Skälet till avyttringarna var i huvudsak omallokeringar samt att aktierna justerats i förhållande till andelarna.

För information om realiserat och realiserat resultat under 2018 för eget kapitalinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat, se Förändring av eget kapital Koncernen.

Fram till och med den 31 december 2017 redovisades dessa innehav som finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning, se not K1 och K39.

K18 Andelar i intresseföretag

Handelsbanken har inga enskilda väsentliga innehav i intresseföretag. Det finns vissa företag som anses strategiska för bankverksamheten i koncernen då de utför stödjande verksamheter, såsom exempelvis betalningstjänster. Samtliga innehav är onoterade.

Andelar i intresseföretag mkr	2018	2017
Redovisat värde vid årets början	297	255
Andel av årets resultat	0	14
Skatt	0	2
Aktieägartillskott	-	76
Utdelning	-2	-48
Förvärv	-	-
Avyttringar	-36	-3
Nedskrivning	-	-
Omräkningsdifferenser	0	1
Redovisat värde vid årets slut	259	297

Resultat från intresseföretag mkr	2018	2017
Årets resultat	0	16
Övrigt totalresultat	0	-2
Årets totalresultat	0	14

Intresseföretag	Organisations-nummer	Säte	Antal aktier	Röstandel, %	Redovisat värde, mkr	
					2018	2017
Bankomat AB	556817-9716	Stockholm	150	20,00	76	74
BGC Holding AB	556607-0933	Stockholm	25 382	25,38	153	151
Dyson Group plc	00163096	Sheffield	74 333 672	24,01	0	0
Finansiell ID-teknik BID AB	556630-4928	Stockholm	12 735	28,30	18	23
Getswish AB	556913-7382	Stockholm	10 000	20,00	12	10
Upplysningscentralen UC AB ¹	556137-5113	Stockholm				39
USE Intressenter AB	559161-9464	Stockholm	2 448	24,48	0	
Summa					259	297

¹ Avser uppgifter för koncernen.

K19 Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken

mkr	2018	2017
Fond- och depåförsäkringstillgångar	132 077	131 484
Övriga fondtillgångar	4 225	4 124
Ej ägd andel av konsoliderade fonder	44	9
Summa	136 346	135 617

K20 Innehav i icke-konsoliderade strukturerade företag

mkr	Innehav i fonder	
	2018	2017
Tillgångar		
Aktier och andelar	585	730
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	118 610	118 626
Summa innehav i strukturerade företag som inte konsolideras	119 195	119 356

Ett strukturerat företag är ett företag som har utformats så att röster eller liknande rättigheter inte är den dominerande faktorn vid avgörandet av vem som har det bestämmande inflytandet i företaget, exempelvis när rösträtten endast avser administrativa uppgifter och relevanta aktiviteter regleras genom avtal. Handelsbankens innehav i icke-konsoliderade strukturerade företag är begränsade och utgörs av fondandelar. Fondandelar ägs främst genom fondförsäkringsavtal hos Handelsbanken Liv samt liknande avtal i andra länder. Fondandelar som ägs genom fondförsäkringsavtal utgör inte grund för konsolidering, se vidare not K1, och utgör därmed icke-konsoliderade strukturerade företag. Handelsbanken äger vidare fondandelar i egenskap av market maker. I den mån dessa innehav inte konsolideras utgör de andelar i icke-konsoliderade strukturerade företag. Den maximala exponeringen för förlust för alla innehav i icke-konsoliderade strukturerade företag är det redovisade värdet på innehaven. De totala tillgångarna för dessa företag anses inte som meningsfull information för att förstå de relaterade riskerna och därför har de inte presenterats.

K21 Derivatinstrument

mkr	Nominellt belopp/löptid			Nominellt belopp		Positiva marknadsvärden		Negativa marknadsvärden	
	upp till 1 år	mer än 1 år upp till 5 år	mer än 5 år	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Derivat för handel									
Ränterelaterade kontrakt									
Optioner	8 927	24 110	2 805	35 842	48 420	148	360	211	413
FRA/terminer	1 196 539	267 593	0	1 464 132	1 379 859	85	179	462	72
Swappar	448 445	1 171 994	350 565	1 971 004	1 928 663	18 937	22 843	19 945	23 646
Valutarelaterade kontrakt									
Optioner	41 762	1 141	33	42 936	81 944	238	346	344	410
Terminer	100 393	6 651	1 662	108 706	97 014	1 188	1 087	792	1 004
Swappar	512 935	40 765	4 098	557 798	455 843	5 875	3 911	4 398	4 907
Aktierelaterade kontrakt									
Optioner	8 378	4 666	94	13 138	25 560	534	1 540	779	1 801
Terminer	1 217	0	0	1 217	1 141	5	1	0	5
Swappar	9 818	5 516	52	15 386	14 891	742	122	587	465
Råvarurelaterade kontrakt									
Optioner	1 637	701	39	2 377	386	178	8	324	201
Terminer	13 715	3 404	0	17 119	13 014	672	557	1 016	537
Kreditrelaterade kontrakt									
Swappar	485	4 258	1 355	6 098	8 183	252	288	246	115
Summa	2 344 251	1 530 799	360 703	4 235 753	4 054 918	28 854	31 242	29 104	33 576
Derivat för marknadsvärdesäkringar									
Ränterelaterade kontrakt									
Optioner	785	4 600	0	5 385	5 812	12	23	0	-
Swappar	15 141	56 946	2 323	74 410	73 506	25	42	241	125
Summa	15 926	61 546	2 323	79 795	79 318	37	65	241	125
Derivat för kassaflödessäkringar									
Ränterelaterade kontrakt									
Swappar	122 887	419 112	72 099	614 098	568 282	12 592	12 756	3 381	3 698
Valutarelaterade kontrakt									
Swappar	89 681	260 121	33 006	382 808	492 283	37 608	32 829	2 454	7 388
Summa	212 568	679 233	105 105	996 906	1 060 565	50 200	45 585	5 835	11 086
Summa derivatinstrument	2 572 745	2 271 578	468 131	5 312 454	5 194 801	79 091	76 892	35 180	44 787
Varav börshandlade derivat				1 060 603	1 069 100	745	492	1 127	1 075
Varav OTC-derivat clearade via CCP				2 335 104	2 055 920	17 488	14 717	14 121	15 574
Varav OTC-derivat ej clearade via CCP				1 916 747	2 069 781	60 858	61 683	19 932	28 138
Kvittade belopp				-2 241 073	-2 071 229	-21 050	-20 822	-17 820	-19 911
Nettobelopp				3 071 381	3 123 572	58 041	56 070	17 360	24 876
Valutafördelning av marknadsvärden									
SEK						-123 391	-129 791	147 160	127 172
USD						296 057	131 549	-83 058	-190 300
EUR						167 851	214 818	-20 447	30 137
Övriga						-261 426	-139 684	-8 475	77 778
Summa						79 091	76 892	35 180	44 787

I noten presenteras derivatkontrakt brutto. Kvittade belopp består av det kvittade marknadsvärdet och tillhörande nominella belopp på kontrakt för vilka det finns en legal rätt och avsikt att reglera avtalade kassaflöden netto (däribland clearade kontrakt). Dessa kontrakt nettoredovisas i balansräkningen per motpart och valuta.

Positiva skillnader mellan det värde som räknats fram med en värderingsmodell vid det första redovisningstillfället och transaktionspriset (dag 1-resultat) periodiseras över derivatets löptid. Vid årsskiftet uppgick sådana ännu ej resultatförda dag 1-resultat till 602 mkr (638).

K22 Säkringsredovisning

Koncernens övergripande mål för riskhantering och säkringsredovisning är att säkra risken för variationer i framtida kassaflöden respektive verkliga värden hänförliga till ut- och upplåning med avseende på förändringar i räntor och valutakurser. För att uppnå detta använder koncernen derivat. Säkringsredovisning tillämpas för att koncernens riskhanteringsstrategi ska avspeglas i de finansiella rapporterna. För information om koncernens hantering av marknadsrisker, se not K2. Nedan beskrivs koncernens säkringsstrategier samt de olika typer av säkringsredovisning som tillämpas uppdelat per riskkategori. För en beskrivning av redovisningsprinciperna för säkringsredovisning, se not K1.

KASSAFLÖDESSÄKRING

Ränterisk i ut- och upplåning till rörlig ränta

Syftet med denna säkringsstrategi är att minska osäkerheten i framtida in- och utbetalningar av räntor till följd av förändringar i rörliga räntor, och istället erhålla respektive betala en fast ränta som är känd vid ingången av säkringen. Den säkrade posten utgörs av mycket sannolika

framtida in- och utbetalningar avseende ränterörlig utlåning till allmänheten respektive emitterade värdepapper med rörlig ränta. Den säkrade risken definieras som en rörlig referensränta i respektive valuta, vilken utgör en observerbar komponent i räntan. Säkringsinstrumenten utgörs av ränteswappar, i vilka fast ränta erhålls och rörlig ränta betalas respektive fast ränta betalas och rörlig ränta erhålls.

Valutakursrisk i upplåning

Säkringsstrategin syftar till att minska osäkerheten i framtida räntebetalningar till följd av förändringar i valutakurser och istället betala en ränta i den funktionella valutan, som är känd vid tidpunkten för ingången av säkringen. Den säkrade posten utgörs av mycket sannolika framtida räntebetalningar och återbetalningar av nominella belopp hänförliga till emitterade värdepapper i en annan valuta än den funktionella valutan. Den säkrade risken utgörs av risken för förändringar i dessa framtida betalningar till följd av förändringar i valutakurser mellan upplåningsvalutan och den funktionella valutan.

Säkringsinstrumenten utgörs av valutarelaterade derivat.

Valutakursrisk i internlån till eller från utlandsverksamhet

Intentionen med denna säkringsstrategi är att minska risken för volatilitet hänförlig till valutakursrörelser avseende ett internlån, till eller från en utlandsverksamhet. Den säkrade posten utgörs av det nominella beloppet avseende ett internlån mellan koncernens finansavdelning och en utländsk verksamhet, utgiven i den funktionella valutan för den utländska verksamheten. Den säkrade risken utgörs av värdeförändringsrisken avseende ett internlån, till eller från en utlandsverksamhet, till följd av skillnader i valutakurser mellan internlånets valuta och moderbolagets funktionella valuta, svenska kronor. Säkringsinstrumenten utgörs av valutarelaterade derivat.

Effektivitetsmätning

Effektiviteten testas vid ingången av säkringsrelationen samt löpande kvartalsvis. Säkringarnas

Derivat som utgör säkringsinstrument avseende ränte- och valutakursrisk i kassaflödessäkring per 31 december 2018

Riskkategori och typ av säkringsredovisning mkr	Upp till 1 år	1-5 år	Över 5 år
Kassaflödessäkring			
Ränterisk			
Ränteswappar betalar fast ränta och erhåller rörlig ränta			
Nominellt belopp	22 474	68 483	14 910
Genomsnittlig fast ränta %	0,56	0,88	1,02
Ränteswappar betalar rörlig ränta och erhåller fast ränta			
Nominellt belopp	100 413	350 629	57 189
Genomsnittlig fast ränta %	2,36	2,11	1,07
Valutakursrisk			
Valutarelaterade derivat EUR/SEK			
Nominellt belopp	14 844	56 060	18 838
Genomsnittlig valutakurs EUR/SEK	0,1118	0,1079	0,0972
Valutarelaterade derivat EUR/NOK			
Nominellt belopp	-	40 184	-
Genomsnittlig valutakurs EUR/NOK	-	0,1172	-
Valutarelaterade derivat GBP/SEK			
Nominellt belopp	-	7 274	-
Genomsnittlig valutakurs GBP/SEK	-	0,0907	-
Valutarelaterade derivat USD/GBP			
Nominellt belopp	6 012	29 252	879
Genomsnittlig valutakurs USD/GBP	1,6033	1,3913	1,3157
Valutarelaterade derivat USD/NOK			
Nominellt belopp	16 220	43 356	368
Genomsnittlig valutakurs USD/NOK	0,1561	0,1289	0,1326
Valutarelaterade derivat USD/SEK			
Nominellt belopp	32 527	35 891	-
Genomsnittlig valutakurs USD/SEK	0,1278	0,1169	-
Valutarelaterade derivat AUD/USD			
Nominellt belopp	4 740	8 949	796
Genomsnittlig valutakurs AUD/USD	1,0819	1,3823	1,3928
Valutarelaterade derivat övriga valutar			
Nominellt belopp	15 338	39 155	12 125
Summa	212 568	679 233	105 105

K22 Forts

effektivitet testas såväl prospektivt som retrospektivt. I de fall villkoren avseende den säkrade risken och säkringsinstrumentet inte överensstämmer fullständigt tillämpas regressionsanalys. Med fullständigt menas att kassaflöden och diskonteringsfaktorer i var tid är identiska. Vid mätning av effektivitet representeras den säkrade risken av ett så kallat hypotetiskt derivat, vilket ska vara ett perfekt effektivt säkringsinstrument (PEH). Det verkliga värdet avseende det hypotetiska derivatet (PEH) är noll vid ingången av säkringsrelationen. Vid effektivitetsmätning jämförs förändringen i verkligt värde avseende det hypotetiska derivatet (PEH) med derivatets förändring i verkligt värde.

Kriterier vid effektivitetsmätning

För att kvalificera för säkringsredovisning ska kvoten mellan förändringen i verkligt värde avseende den säkrade risken i den säkrade posten, vilken representeras av det hypotetiska derivatet (PEH), och derivatet vara inom intervallet 80–125 procent. I de fall detta kontrolleras genom regressionsanalys ska följande kriterier vara uppfyllda för att bestämma ett effektivt säkringsförhållande:

- Linjens lutning ska vara inom intervallet $0,8 < b < 1,25$ och
- R^2 ska vara $> 0,96$.

Ineffektivitet

Ineffektiviteten beräknas genom att jämföra förändringen i verkligt värde avseende den säkrade risken i den säkrade posten, vilken representeras av det hypotetiska derivatet (PEH), med derivatets förändring i verkligt värde. Ineffektivitet föreligger om derivatets förändring i verkligt värde överstiger värdeförändringen för det hypotetiska derivatet (PEH) i absoluta belopp.

De huvudsakliga förklaringarna till ineffektivitet i dessa säkringsrelationer är skillnader i marknadsräntor och valutakurser mellan tidpunkten för ingången av säkringsrelationen och affärstidpunkten för derivatet.

Belopp hänförliga till säkringsinstrumenten samt ineffektiviteten i säkringsredovisningen per 31 december 2018

Riskkategori och typ av säkringsredovisning	Redovisat värde säkringsinstrument			Förändring i verkligt värde som använts för att beräkna ineffektivitet för 2018	Värde- förändring avseende säkrings- instrumenten som redovi- sas i övrigt total- resultat	Ineffektivitet som redovisas i resultat- räkningen	Post i resultaträkningen som inkluderar ineffektivitet	Omklassifi- cerat från säkrings- reserven till resultat- räkningen
	Nominellt belopp säkrings- instrument	Tillgångar	Skulder					
mk								
Kassaflödessäkring								
Ränterisk								
Ränteswappar betalar fast ränta och erhåller rörlig ränta	105 867	586	930	Derivatinstrument	125	123	2	Nettoresultat av finansiella transaktioner
Ränteswappar betalar rörlig ränta och erhåller fast ränta	508 231	12 006	2 451	Derivatinstrument	-662	-659	-3	Nettoresultat av finansiella transaktioner
Valutakursrisk¹								
Valutarelaterade derivat EUR/SEK	89 742	7 742	48	Derivatinstrument	-74	-74	-	Nettoresultat av finansiella transaktioner
Valutarelaterade derivat EUR/DKK	3 796	4	12	Derivatinstrument	46	46	-	Nettoresultat av finansiella transaktioner
Valutarelaterade derivat EUR/GBP	12 331	1 333	-	Derivatinstrument	75	75	-	Nettoresultat av finansiella transaktioner
Valutarelaterade derivat EUR/NOK	40 184	4 625	-	Derivatinstrument	-53	-44	-9	Nettoresultat av finansiella transaktioner
Valutarelaterade derivat GBP/SEK	7 274	188	-	Derivatinstrument	-36	-36	-	Nettoresultat av finansiella transaktioner
Valutarelaterade derivat USD/GBP	36 143	4 007	-	Derivatinstrument	240	246	-6	Nettoresultat av finansiella transaktioner
Valutarelaterade derivat USD/NOK	59 944	8 922	-	Derivatinstrument	320	320	-	Nettoresultat av finansiella transaktioner
Valutarelaterade derivat USD/SEK	68 418	6 296	14	Derivatinstrument	257	257	-	Nettoresultat av finansiella transaktioner
Valutarelaterade derivat AUD/USD	14 485	-	1 549	Derivatinstrument	-22	-22	-	Nettoresultat av finansiella transaktioner
Valutarelaterade derivat övriga valutarpar	50 491	4 491	831	Derivatinstrument	512	536	-24	Nettoresultat av finansiella transaktioner
Summa	996 906	50 200	5 835		728	768	-40	-

¹ Vid analys utifrån ett säkringsredovisningssyfte beaktas omvandlingen till moderbolagets funktionella valuta, svenska kronor, genom att nominella derivatben imputeras i säkringsrelationerna. De imputerade derivatbenen är inte inkluderade i de nominella volymerna i tabellen ovan.

K22 Forts

Säkrade poster per 31 december 2018

Riskkategori och typ av säkringsredovisning	Förändring i värde som använts för att beräkna ineffektivitet för 2018	Säkringsreserv	Belopp som kvarstår i säkringsreserven från säkringsförhållanden där säkringsredovisning inte längre tillämpas
mkr			
Kassaflödessäkring			
Ränterisk			
Emitterade värdepapper till rörlig ränta	-123	-477	-
Utlåning till allmänheten till rörlig ränta	659	3 601	-
Valutakursrisk			
Emitterade värdepapper EUR samt internlån DKK, GBP och NOK	-202	-1 080	-
Emitterade värdepapper USD samt internlån GBP och NOK	-842	207	-
Emitterade värdepapper samt internlån övriga valutor	-260	-645	-
Summa	-768	1 606	-

SÄKRING AV VALUTAKURSRISK I NETTO-INVESTERING I UTLANDSVERKSAMHET

Syftet med säkringsstrategin är att reducera valutakursexponeringen avseende en nettoinvestering i en utlandsverksamhet. Den säkrade posten utgörs av det nominella beloppet avseende intern långfristig utlåning mellan koncernens finansavdelning och en utlandsverksamhet utgiven i den funktionella valutan för den utländska verksamheten. För att utgöra en del av en nettoinvestering i en utlandsverksamhet krävs att en återbetalning av den interna utlåningen varken är planerad eller trolig under en överskådlig framtid. Den säkrade risken utgörs av värdeförändringsrisken avseende en nettoinvestering i en utlandsverksamhet, till följd av förändringar i valutakursen mellan den utländska verksamhetens funktionella valuta och moderbolagets funktionella valuta, svenska kronor. Säkringsinstrumenten utgörs av valuta-relaterade derivat. Det föreligger endast äldre säkringsrelationer, och banken ingår inga nya säkringsrelationer i denna säkringsstrategi.

Effektivitetsmätning

Vid effektivitetsmätning avseende säkring av en nettoinvestering i en utlandsverksamhet tillämpas motsvarande rutiner som vid effektivitetsmätning för kassaflödessäkringar, vilka beskrivs ovan i avsnittet om kassaflödessäkringar.

Ineffektivitet

Ineffektiviteten beräknas på motsvarande sätt som för kassaflödessäkringar, vilket beskrivs ovan i avsnittet om kassaflödessäkringar.

Den huvudsakliga förklaringen till ineffektivitet i dessa säkringsrelationer är skillnader i valutakurser mellan tidpunkten för ingången av säkringsrelationen och affärstidpunkten för derivatet.

SÄKRING AV VERKLIGT VÄRDE**Ränterisk i ut- och upplåning till fast ränta**

Syftet med denna säkringsstrategi är att minska risken för förändringar i verkligt värde avseende ut- och upplåning till fast ränta, till följd av förändringar i räntor. Den säkrade risken definieras som referensräntan i respektive valuta, vilken utgör en observerbar komponent i räntan. De säkrade posterna utgörs av utlåning till allmänheten till fast ränta och emitterade värdepapper till fast ränta. Säkringsinstrumenten utgörs av ränteswappar, i vilka fast ränta betalas och rörlig ränta erhålls respektive ränteswappar i vilka fast ränta erhålls och rörlig ränta betalas.

Effektivitetsmätning

Säkringarnas effektivitet mäts genom att jämföra förändringen i verkligt värde avseende den säkrade risken i ut- och upplåning med ränteswapparnas värdeförändring. Effektivitetsmätningen utförs, såväl prospektivt som retrospektivt, genom regressionsanalys. Effektiviteten testas vid ingången av säkringsrelationen samt löpande kvartalsvis. De kriterier som ska vara uppfyllda för att kvalificera för säkringsredovisning är desamma som beskrivs ovan i avsnittet om kassaflödessäkringar.

Ineffektivitet

Ineffektivitet beräknas genom att jämföra förändringen i verkligt värde för ränteswappen med verkligt värde för den säkrade risken i ut- respektive upplåning från ingången av säkringen till periodens utgång.

Den huvudsakliga förklaringen till ineffektivitet i dessa säkringsrelationer är förändringar i verkligt värde med avseende på den rörliga räntan i ränteswappen, vilken ej motsvaras av en värdeförändring avseende den säkrade risken i ut- eller upplåningen.

PORTFÖLJSÄKRING AV VERKLIGT VÄRDE MED AVSEENDE PÅ RÄNTERISK I EN UTLÅNINGSPORTFÖLJ TILL RÖRLIG RÄNTA MED RÄNTETAK

Syftet med denna säkringsstrategi är att minska risken för förändringen i verkligt värde avseende utlåningsportföljer med tre månaders räntebindning, där låntagaren har ett räntetaket. Den säkrade risken definieras som referensräntan i det avtalade räntetaket. Säkringsinstrumenten utgörs av ränteoptioner (cappar).

Den nominella utlåningsvolymen som säkras för en viss period fastställs kvartalsvis. Vid beräkning av effektivitet jämförs förändringen i verkligt värde under perioden avseende räntetaket med ränteoptionernas (capparnas) förändring i verkligt värde. Kvoten ska vara inom intervallet 80–125 procent för att säkringen ska kvalificera för säkringsredovisning.

De huvudsakliga förklaringarna till ineffektivitet i dessa säkringsrelationer är avvikelser i löptid och ränta mellan räntetaket i utlåning och cappar, eftersom volymen för respektive cap fastställs för en portfölj av utlåning med räntetaket och inte för respektive lån.

För en specifikation av förändringen av säkringsreserven respektive omräkningsreserven, se Förändring i eget kapital Koncernen.

K22 Forts

Derivat som utgör säkringsinstrument avseende ränterisk i säkring av verkligt värde per 31 december 2018

Riskkategori och typ av säkringsredovisning	Upp till 1 år	1-5 år	Över 5 år
mkr			
Säkring av verkligt värde			
Ränterisk			
Ränteswappar betalar fast ränta och erhåller rörlig ränta			
Nominellt belopp	15 141	56 946	2 323
Genomsnittlig fast ränta %	-0,22	0,12	0,62

Derivat som utgör säkringsinstrumenten samt ineffektiviteten i säkringsredovisningen per 31 december 2018

Riskkategori och typ av säkringsredovisning	Nominellt belopp säkringsinstrument	Redovisat värde säkringsinstrument		Balanspost i vilken säkringsinstrument ingår	Förändring i verkligt värde som använts för att beräkna ineffektivitet för 2018	Ineffektivitet som redovisas i resultat-räkningen	Post i resultat-räkningen som inkluderar ineffektivitet
mkr		Tillgångar	Skulder				
Säkring av verkligt värde							
Ränterisk							
Ränteswappar betalar fast ränta och erhåller rörlig ränta	74 410	25	241	Derivatinstrument	-131	-4	Nettoresultat finansiella transaktioner
Portföljsäkring av verkligt värde							
Ränterisk							
Ränteoptioner (cappar)	5 385	12	-	Derivatinstrument	2	-1	Nettoresultat finansiella transaktioner

Säkrade poster per 31 december 2018

Riskkategori och typ av säkringsredovisning	Redovisat värde säkrad post		Ackumulerad justering till verkligt värde som ingår i det redovisade värdet för den säkrade posten		Balanspost i vilken den säkrade posten ingår	Förändring i värde som använts för att beräkna ineffektivitet för 2018	Upplupet belopp för justeringar av säkring av verkligt värde som kvarstår i balansräkningen för säkrade poster som inte längre justeras för förändringar i verkligt värde
mkr	Tillgångar	Skulder	Tillgångar	Skulder			
Säkring av verkligt värde							
Ränterisk							
Utlåning till allmänheten till fast ränta	74 652			191	Utlåning till allmänheten	127	-
Portföljsäkring av verkligt värde							
Ränterisk							
Räntetak i utlåning till rörlig ränta	33					-3	-

K23 Kvittning av finansiella instrument

2018			
mkr	Derivat	Återköpsavtal samt utlåning av värdepapper	Totalt
Finansiella tillgångar som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	79 091	20 041	99 132
Kvittade belopp	-21 050	-7 155	-28 205
Redovisat värde i balansräkningen	58 041	12 886	70 927
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-12 604	-	-12 604
Mottagna finansiella säkerheter	-38 698	-12 886	-51 584
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	-51 302	-12 886	-64 188
Nettobelopp	6 739	-	6 739
Finansiella skulder som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	35 180	7 155	42 335
Kvittade belopp	-17 820	-7 155	-24 975
Redovisat värde i balansräkningen	17 360	-	17 360
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-12 604	-	-12 604
Ställda finansiella säkerheter	-1 766	-	-1 766
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	-14 370	-	-14 370
Nettobelopp	2 990	-	2 990
2017			
mkr	Derivat	Återköpsavtal samt utlåning av värdepapper	Totalt
Finansiella tillgångar som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	76 892	18 605	95 497
Kvittade belopp	-20 822	-9 309	-30 131
Redovisat värde i balansräkningen	56 070	9 296	65 366
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-16 838	-	-16 838
Mottagna finansiella säkerheter	-30 023	-9 296	-39 319
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	-46 861	-9 296	-56 157
Nettobelopp	9 209	-	9 209
Finansiella skulder som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	44 787	9 435	54 222
Kvittade belopp	-19 911	-9 309	-29 220
Redovisat värde i balansräkningen	24 876	126	25 002
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-16 838	-	-16 838
Ställda finansiella säkerheter	-2 974	-126	-3 100
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	-19 812	-126	-19 938
Nettobelopp	5 064	-	5 064

Derivatinstrument kvittas i balansräkningen när det återspeglar bankens förväntade kassaflöden vid regleringen av två eller flera avtal. Återköpsavtal och omvända återköpsavtal mot centrala clearingmotparter kvittas i balansräkningen när det återspeglar bankens förväntade kassaflöden vid regleringen av två eller flera avtal. Det inträffar när banken har både en avtalsmässig rätt och avsikt att reglera avtalade kassaflöden netto. I det kvittade beloppet för derivattillgångar ingår kvittade kontantsäker-

heter om 5 106 miljoner kronor (3 342) vilka härrör från balansräkningsposten In- och upplåning från allmänheten. I det kvittade beloppet för derivatsskulder ingår kvittade kontantsäkerheter om 1 877 miljoner kronor (2 431) vilka härrör från balansräkningsposten Utlåning till allmänheten.

Den kvarvarande motpartsrisken i derivat reduceras genom avtal om nettningsinställelse, det vill säga nettningsavtal vid betalningsinställelse, det vill säga nettningsavtal vid positiva och negativa värden i alla derivattransaktioner

med en och samma motpart i en konkurs-situation. Banken har som policy att teckna nettningsavtal med alla bankmotparter. Nettningsavtalen kompletteras med avtal om ställande av säkerheter för nettoexponeringen. I huvudsak används kontanter som säkerhet, men även statspapper förekommer. Säkerheter för återköpsavtal samt in- och utlåning av värdepapper utgår i regel i form av kontanter eller andra värdepapper.

K24 Immateriella tillgångar

2018 mkr	Goodwill	Varumärken och andra rättigheter	Kund- kontrakt	Internt utvecklad programvara	Totalt 2018
Anskaffningsvärde vid ingången av året	6 798	185	790	3 040	10 813
Anskaffningsvärde på tillkommande immateriella tillgångar	-	-	-	786	786
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-	-67	-67
Valutaeffekt	124	7	28	6	165
Anskaffningsvärde vid utgången av året	6 922	192	818	3 765	11 697
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-	-85	-155	-712	-952
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-	67	67
Årets avskrivningar	-	-31	-41	-272	-344
Årets nedskrivningar	-	-	-	-4	-4
Valutaeffekt	-	-3	-5	-1	-9
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-	-119	-201	-922	-1 242
Redovisat värde	6 922	73	617	2 843	10 455

Under 2018 har utvecklingskostnader uppgående till 1 740 mkr (1 621) kostnadsförts.

2017 mkr	Goodwill	Varumärken och andra rättigheter	Kund- kontrakt	Internt utvecklad programvara	Totalt 2017
Anskaffningsvärde vid ingången av året	6 761	182	777	2 403	10 123
Anskaffningsvärde på tillkommande immateriella tillgångar	7	-	-	694	701
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-	-56	-56
Valutaeffekt	30	3	13	-1	45
Anskaffningsvärde vid utgången av året	6 798	185	790	3 040	10 813
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-	-48	-114	-568	-730
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-	56	56
Årets avskrivningar	-	-36	-39	-191	-266
Årets nedskrivningar	-	-	-	-9	-9
Valutaeffekt	-	-1	-2	0	-3
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-	-85	-155	-712	-952
Redovisat värde	6 798	100	635	2 328	9 861

mkr	Goodwill		Immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod	
	2018	2017	2018	2017
Handelsbanken Sverige	3 331	3 331	-	-
Handelsbanken Storbritannien	162	159	-	-
Handelsbanken Finland	18	17	-	-
Handelsbanken Danmark	2 558	2 463	-	-
Handelsbanken Norge	680	661	-	-
Handelsbanken Nederländerna	163	157	-	-
Handelsbanken Capital Markets	10	10	3	3
Summa	6 922	6 798	3	3

Nedskrivningsprövning av goodwill och immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod

Redovisad koncerngoodwill härrör till övervägande del från traditionell bankverksamhet på Handelsbankens hemmamarknader. Goodwill och immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod prövas för nedskrivning årligen i samband med årsbokslutet. Vid nedskrivningsprövningen beräknas nyttjandevärdet för de enheter till vilka goodwill fördelats ut genom diskontering av estimerade framtida kassaflöden samt slutvärde. I tabellen har goodwill fördelats ut på rörelsesegment. Goodwill som följs upp internt på en lägre nivå än rörelsesegment prövas på den lägre nivån.

Estimerade framtida kassaflöden byggs de första fem åren på prognoser för riskvägda

volym, intäkter, kostnader samt kreditförluster. Prognoserna baseras främst på en intern bedömning av den framtida intäkt- och kostnadsutvecklingen, konjunkturläge, förväntad ränteutveckling samt förväntade effekter av kommande regelverk. Efter den första femårsperioden görs en prognos baserad på ett antagande om långsiktig tillväxttakt. Antagandet om kassaflödestillväxt baseras på historisk real BNP-utveckling samt Riksbankens långsiktiga inflationsmål. Årets nedskrivningsprövning bygger på ett antagande om en långsiktig tillväxttakt på 2 procent (2). Den totala prognosperioden är 20 år. Som slutvärde används det prognostiserade substansvärdet för den prövade enheten. Estimerade kassaflöden har diskonterats med en ränta som baseras på riskfri ränta samt riskjustering motsvarande marknadens

genomsnittliga avkastningskrav. Diskonteringsräntan uppgick vid årets nedskrivningsprövning till 5,8 procent (6,0) efter skatt. Motsvarande ränta före skatt uppgick till 8,4 procent (9,1).

Vid årets nedskrivningsprövning bedömdes skillnaden mellan återvinningsvärde och bokfört värde på goodwill vara betryggande. Det beräknade nyttjandevärdet på goodwill är känsligt för ett antal olika variabler som har betydelse för förväntade kassaflöden samt diskonteringsräntan. De variabler som har störst betydelse för beräkningen är antaganden om ränte- och konjunkturutveckling, framtida marginaler och kostnadseffektivitet. Ingen rimlig möjlig förändring av viktiga antaganden skulle påverka det redovisade värdet på goodwill.

K25 Fastigheter och inventarier

Fastigheter och inventarier mkr	2018	2017
Inventarier	823	791
Fastigheter	1 353	1 342
Egendom övertagen för skyddande av fordran	53	105
Summa	2 229	2 238

I posten Egendom övertagen för skyddande av fordran ingår fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde i enlighet med koncernens redovisningsprinciper för tillgångar som övertagits för skydd av fordran, se not K1. Det verkliga värdet på fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde uppgår till 53 mkr (105). Orealiserade värdeförändringar på dessa fastigheter har påverkat årets resultat med 0 mkr (-1). Värdering av privatbostäder bygger i allt väsentligt på marknadsobservationer av jämförbara fastighetsköp på den aktuella orten. Värdering av kommersiella fastigheter bygger på diskontering av framtida kassaflöden och baseras på antaganden om bland annat hyresnivå, vakansgrad, drift- och underhållskostnader, direktavkastningskrav och kalkylränta. I värderingen tas även hänsyn till fastighetens skick, läge samt alternativanvändning. Banken har som princip att alltid använda en oberoende, godkänd värderingsman vid värdering av affärs- och kontorsfastigheter samt industrifastigheter. Värdering som enbart bygger på marknadsobservationer 43 mkr (96) klassificeras som nivå 2 i den värderingshierarki som beskrivs i not K1. Värdering som har ett väsentligt inslag av egna antaganden 10 mkr (8) klassificeras som nivå 3 i värderingshierarkin. Orealiserade värdeförändringar i nivå 3 avseende fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde har påverkat årets resultat med 0 mkr (-1). Årets försäljning av fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde uppgår till 49 mkr (246), varav 1 mkr (7) var klassade som nivå 3 innan försäljningen. Nya fastigheter har tillkommit under året med 2 mkr (2), varav 0 mkr (0) klassats som nivå 3.

Inventarier mkr	2018	2017
Anskaffningsvärde vid ingången av året	2 135	2 003
Anskaffningsvärde på tillkommande under året	351	398
Avyttringar och utrangeringar	-287	-244
Valutaeffekt	43	-22

Anskaffningsvärde vid utgången av året	2 242	2 135
---	--------------	--------------

Accumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-1 344	-1 291
Årets avskrivningar enligt plan	-329	-308
Avyttringar och utrangeringar	281	250
Valutaeffekt	-27	5

Accumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-1 419	-1 344
---	---------------	---------------

Redovisat värde	823	791
------------------------	------------	------------

Fastigheter mkr	2018	2017
Anskaffningsvärde vid ingången av året	2 313	2 261
Ny- och ombyggnation	63	76
Avyttringar och utrangeringar	-25	-29
Valutaeffekt	9	5

Anskaffningsvärde vid utgången av året	2 360	2 313
---	--------------	--------------

Accumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-971	-940
Årets avskrivningar enligt plan	-37	-35
Avyttringar och utrangeringar	4	4
Valutaeffekt	-3	0

Accumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-1 007	-971
---	---------------	-------------

Redovisat värde	1 353	1 342
------------------------	--------------	--------------

K26 Övriga tillgångar

mkr	2018	2017
Fondlikvidfordringar	10 500	6 806
Övrigt	6 380	3 909
Summa	16 880	10 715

K27 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

mkr	2018	2017
Upplupna ränteintäkter ¹		3 735
Övriga upplupna intäkter	2 646	2 081
Förutbetalda kostnader	780	529
Summa	3 426	6 345

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Koncernen".

K28 Skulder till kreditinstitut

mkr	2018	2017
Skulder i svenska kronor		
Banker	43 174	56 332
Övriga kreditinstitut	10 169	6 428
Summa	53 343	62 760
Skulder i utländsk valuta		
Banker	140 680	111 965
Övriga kreditinstitut	59	95
Summa	140 739	112 060
Summa skulder till kreditinstitut	194 082	174 820
varav upplupna räntekostnader ¹	204	
varav repor	-	126

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Koncernen".

Medelvolymer mkr	2018	2017
Skulder till kreditinstitut i svenska kronor	69 225	64 606
Skulder till kreditinstitut i utländsk valuta	166 290	201 743
Summa	235 515	266 349
varav repor	237	321

K29 In- och upplåning från allmänheten

Inlåning från allmänheten mkr	2018	2017
Inlåning i svenska kronor		
Hushåll	351 519	323 084
Företag	221 077	215 870
Riksgälden	-	-
Summa	572 596	538 954
Inlåning i utländsk valuta		
Hushåll	120 959	106 844
Företag	269 152	243 852
Riksgälden	-	-
Summa	390 111	350 696
Summa inlåning från allmänheten	962 707	889 650
Upplåning från allmänheten mkr	2018	2017
Upplåning i svenska kronor	30 507	20 258
Upplåning i utländsk valuta	15 273	32 059
Summa upplåning från allmänheten	45 780	52 317
Summa in- och upplåning från allmänheten	1 008 487	941 967
varav upplupna räntekostnader ¹	780	-
varav repor	-	-
varav inom försäkringsrörelsen	7 501	7 922

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Koncernen".

Medelvolymer mkr	2018	2017
Inlåning från allmänheten		
Inlåning från allmänheten i svenska kronor	561 093	516 192
Inlåning från allmänheten i utländsk valuta	398 432	354 483
Summa	959 525	870 675
Upplåning från allmänheten		
Upplåning i svenska kronor	32 090	26 414
Upplåning i svenska kronor, försäkringsrörelsen	7 720	8 132
Upplåning i utländsk valuta	83 396	128 846
Summa	123 206	163 392
varav repor	12 239	7 889

K30 Skulder där kunden står värdeförändringsrisken

mkr	2018	2017
Fond- och depåförsäkringsskulder	132 077	131 484
Övriga fondskulder	4 225	4 124
Ej ägd andel av konsoliderade fonder	44	9
Summa	136 346	135 617

K31 Emitterade värdepapper

mkr	2018		2017	
	Redovisat värde	Nominellt belopp	Redovisat värde	Nominellt belopp
Certifikat				
Certifikat i svenska kronor	11 049	11 556	2 369	2 147
varav upplupet anskaffningsvärde	10 009	10 000	-	-
varav verkligt värde obligatoriskt	1 040	1 556		
varav för handel (IAS 39)			2 369	2 147
Certifikat i utländsk valuta	480 099	480 068	411 420	411 088
varav upplupet anskaffningsvärde	478 889	478 871	409 164	409 158
varav verkligt värde obligatoriskt	1 210	1 197		
varav för handel (IAS 39)			2 256	1 930
Summa	491 148	491 624	413 789	413 235
Obligationsslån				
Obligationsslån i svenska kronor	449 966	432 338	466 397	448 456
varav upplupet anskaffningsvärde	449 966	432 338	466 397	448 456
Obligationsslån i utländsk valuta	453 533	452 605	396 409	396 950
varav upplupet anskaffningsvärde	453 533	452 605	396 409	396 950
Summa	903 499	884 943	862 806	845 406
Summa emitterade värdepapper	1 394 647	1 376 567	1 276 595	1 258 641
varav upplupna räntekostnader ¹	7 070			

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Koncernen".

mkr	2018	2017
Emitterade värdepapper vid årets ingång	1 276 595	1 261 765
Emitterade	1 116 122	1 207 398
Återköpta	-74 918	-55 656
Förfallna	-967 815	-1 098 438
Valutaeffekter m m	44 663	-38 474
Emitterade värdepapper vid årets utgång	1 394 647	1 276 595

Medelvolymer	2018	2017
mkr		
Svenska kronor	472 182	461 826
Utländsk valuta	913 966	823 371
Summa	1 386 148	1 285 197

K32 Korta positioner

mkr	2018	2017	Medelvolymer	2018	2017
Korta positioner värderade till verkligt värde			mkr		
Aktier	1 731	659	Svenska kronor	13 683	11 269
Räntebärande värdepapper	4 432	1 413	Utländsk valuta	530	256
Summa	6 163	2 072	Summa	14 213	11 525
varav upplupna räntekostnader ¹	32				

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Koncernen".

K33 Försäkringsskulder

mkr	2018	2017
Skuld för sjukräntor	157	173
Skuld för livsfall	222	205
Skuld för andra oreglerade skador	128	143
Skuld för förinbetalda premier	35	28
Summa	542	549

K34 Skatter

Uppskjutna skattefordringar mkr	2018	2017
Säkringsinstrument	90	109
Immateriella tillgångar	3	5
Fastigheter och inventarier	13	9
Pensioner	930	273
Övrigt	8	3
Summa	1 044	399

Uppskjutna skatteskulder mkr	2018	2017
Utlåning till allmänheten ¹	4 793	5 372
Säkringsinstrument	671	735
Immateriella tillgångar	166	244
Fastigheter och inventarier	112	109
Pensioner	-	312
Övrigt	44	81
Summa	5 786	6 853
Netto uppskjutna skatteskulder	4 742	6 454

Förändring av uppskjutna skatter 2018 mkr	Ingående balans	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Valutaeffekt	Utgående balans
Utlåning till allmänheten ¹	5 372	-717	-	137	4 655
Säkringsinstrument	626	-12	-33	-	581
Immateriella tillgångar	239	-59	1	-17	301
Fastigheter och inventarier	100	5	-6	-	99
Pensioner	39	17	-977	-9	-930
Övrigt	78	-34	3	-11	36
Summa	6 454	-800	-1 012	100	4 742

Förändring av uppskjutna skatter 2017 mkr	Ingående balans	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Valutaeffekt	Utgående balans
Utlåning till allmänheten ¹	5 685	-313	-	-	5 372
Säkringsinstrument	1 479	-4	-849	-	626
Immateriella tillgångar	254	-16	-	1	239
Fastigheter och inventarier	85	15	-	-	100
Pensioner	-646	-179	864	-	39
Övrigt	56	22	-	-	78
Summa	6 913	-475	15	1	6 454

Redovisade skattekostnader i resultaträkningen mkr	2018	2017
Aktuell skatt		
Årets skattekostnad	-5 444	-5 253
Justering av skatt hänförlig till tidigare år	-12	-145
Uppskjuten skatt		
Förändringar i temporära skillnader	800	475
Summa	-4 656	-4 923
Skatt beräknat som 22% på årets resultat före skatt	-4 843	-4 626
Skillnad	187	-297
Skillnaden förklaras av skatteeffekt avseende följande poster		
Diverse ej avdragsgilla kostnader	-62	-41
Ej avdragsgill ränta på efterställda skulder	-310	-283
Annan skattesats i försäkringsrörelse	144	152
Ej skattepliktiga reavinsten och utdelningar	214	75
Annan skattesats i utlandet	-92	-41
Omvärdering uppskjutna skatter pga ändrad skattesats	292	-
Övrigt	1	-159
Summa	187	-297

¹ Varav leasing 4 655 mkr (5 372).

K35 Avsättningar

mkr	Avsättning för poster utanför balansräkningen ¹	Övriga avsättningar ²	Summa 2018	Summa 2017
Avsättningar vid 2017 års utgång	95	58	153	
Effekt av övergång till IFRS 9	101		101	
Avsättningar vid årets ingång	196	58	254	731
Avsatt under året		55	55	50
lanspråktaget		-27	-27	-610
Återfört		-6	-6	-18
Nettoförändring av förväntade kreditförluster	-54		-54	
Avsättningar vid årets utgång	142	80	222	153

¹ Avsättning för poster utanför balansräkningen avser reserv för förväntade kreditförluster, se not K10 och K42.

² Under Övriga avsättningar redovisas de belopp som avsatts för reglering av de anspråk som riktats mot banken.

K36 Övriga skulder

mkr	2018	2017
Fondlikvidskulder	2 971	6 589
Övrigt	10 013	9 274
Summa	12 984	15 863

K37 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

mkr	2018	2017
Upplupna räntekostnader ¹		8 960
Övriga upplupna kostnader	2 401	2 277
Förutbetalda intäkter	1 464	1 481
Summa	3 865	12 718

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Koncernen".

K38 Efterställda skulder

mkr	2018	2017
Förlagslån i svenska kronor	8 691	8 350
Förlagslån i utländsk valuta	42 394	24 546
Summa	51 085	32 896
varav upplupna räntekostnader ¹	1 193	

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Koncernen".

Medelvolymer	2018	2017
mkr		
Förlagslån i svenska kronor	8 758	8 177
Förlagslån i utländsk valuta	35 428	24 637
Summa	44 186	32 814

Specifikation, förlagslån	Valuta	Ursprungligt nominellt belopp av respektive valuta	Räntesats, %	Utestående belopp
Emissionsår/förfall				
I svenska kronor				
Svenska förlagslån ¹		10 825		8 691
Summa				8 691
I utländsk valuta				
2014/tidsbunden ²	EUR	1 500	2,656	15 772
2015/evigt ³	USD	1 200	5,250	11 171
2018/tidsbunden ²	EUR	750	1,250	7 746
2018/tidsbunden ²	EUR	750	1,630	7 705
Summa				42 394

Summa efterställda skulder

51 085

¹ Svenska förlagslån understiger vart och ett för sig 10% av de totala efterställda skulderna. I summan ingår ett evigt förlagslån till rörlig ränta, vilket är ett konvertibelt förlagslån på nominellt 3,2 mdkr riktat till koncernens anställda på marknadsmässiga villkor. Lånet har ingen status som regleringsmässigt kapital men kan omvandlas till Handelsbankenaktier. Banken har rätt att begära konvertering när som helst och innehavaren har rätt att begära konvertering mellan den 1 maj och den 30 november 2019 till den justerade konverteringskursen 102,19 kr. Den initiala konverteringskursen har justerats för utdelningar och aktiesplit under löptiden. Om kärnprimärkapitalrelationen för banken eller beräknad enligt den konsoliderade situationen faller under 7% sker automatisk konvertering. För upplysningar avseende övriga svenska förlagslån, se not K50.

² För ytterligare upplysning om förlagslån i EUR, se not K50.

³ För ytterligare upplysning om förlagslån i USD, se not K50.

mkr	2018	2017
Förlagslån vid årets ingång	32 896	33 400
Emitterade	15 498	2 994
Återköpta	0	-1
Förfallna	-	-2 989
Valutaeffekter m m	2 691	-508
Förlagslån vid årets utgång	51 085	32 896

K39 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder

2018								
	Verkligt värde via resultaträkningen							
mkr	Obligatoriskt	Verkligt värdeoptionen	Derivat identifierat som säkringsinstrument	Verkligt värde via övrigt totalresultat	Upplupet anskaffningsvärde		Summa redovisat värde	Verkligt värde
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker					317 217		317 217	317 217
Övrig utlåning till centralbanker					33 557		33 557	33 557
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	2 567	118 457		405	831		122 260	122 260
Utlåning till övriga kreditinstitut					22 137		22 137	22 072
Utlåning till allmänheten					2 189 092		2 189 092	2 199 205
Värdeförändring på räntesäkrad post i portföljsäkring					33		33	
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	8 748	36 608		5 373			50 729	50 729
Aktier och andelar	11 981			1 840			13 821	13 821
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	136 287				59		136 346	136 346
Derivatinstrument	12 547		45 494				58 041	58 041
Övriga tillgångar	19				16 861		16 880	16 880
Summa	172 149	155 065	45 494	7 618	2 579 787		2 960 113	2 970 128
Andelar i intresseföretag							259	
Icke finansiella tillgångar							17 802	
Summa tillgångar							2 978 174	
Skulder								
Skulder till kreditinstitut					194 082		194 082	196 447
In- och upplåning från allmänheten					1 008 487		1 008 487	1 008 562
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		136 287			59		136 346	136 346
Emitterade värdepapper	2 250				1 392 397		1 394 647	1 403 560
Derivatinstrument	13 155		4 205				17 360	17 360
Korta positioner	6 163						6 163	6 163
Övriga skulder	20				12 964		12 984	12 984
Efterställda skulder					51 085		51 085	51 081
Summa	21 588	136 287	4 205		2 659 074		2 821 154	2 832 503
Icke finansiella skulder							14 759	
Summa skulder							2 835 913	

2017 (IAS 39)	Värderat till verkligt värde i RR uppdelat på		Derivat identifierat som säkringsinstrument	Lån och andra fordringar	Finansiella tillgångar till- gängliga för försäljning	Övriga finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
	Innehav för handel	Övrigt¹						
mkr								
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker				226 314			226 314	226 314
Övrig utlåning till centralbanker				38 920			38 920	38 920
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	7 349	120 683			974		129 006	129 006
Utlåning till övriga kreditinstitut				20 250			20 250	20 081
Utlåning till allmänheten		377		2 065 384			2 065 761	2 073 536
Värdeförändring på räntesäkrad post i portföljsäkring				36			36	
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	13 261	30 948			5 392		49 601	49 601
Aktier och andelar	11 914	964			1 174		14 052	14 052
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken		135 563		54			135 617	135 617
Derivatinstrument	12 572		43 498				56 070	56 070
Övriga tillgångar	16			10 699			10 715	10 715
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	102	490		5 749	4		6 345	6 345
Summa	45 214	289 025	43 498	2 367 406	7 544		2 752 687	2 760 257
Andelar i intresseföretag							297	
Icke finansiella tillgångar							13 993	
Summa tillgångar							2 766 977	
Skulder								
Skulder till kreditinstitut						174 820	174 820	176 611
In- och upplåning från allmänheten						941 967	941 967	941 975
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		135 556				61	135 617	135 617
Emitterade värdepapper	4 625					1 271 970	1 276 595	1 289 925
Derivatinstrument	15 204		9 672				24 876	24 876
Korta positioner	2 072						2 072	2 072
Övriga skulder	12					15 851	15 863	15 863
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	13					12 705	12 718	12 718
Efterställda skulder						32 896	32 896	33 889
Summa	21 926	135 556	9 672			2 450 270	2 617 424	2 633 546
Icke finansiella skulder							7 949	
Summa skulder							2 625 373	

¹ Klassificerats att värderas till verkligt värde.

K40 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde

Finansiella instrument värderade till verkligt värde 2018				
mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m				
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	2 507	60	-	2 567
Verkligt värde via resultaträkningen, verkligt värdeoptionen	116 426	2 031	-	118 457
Verkligt värde via övrigt totalresultat	405	-	-	405
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	8 154	594	-	8 748
Verkligt värde via resultaträkningen, verkligt värdeoptionen	35 275	1 333	-	36 608
Verkligt värde via övrigt totalresultat	5 373	-	-	5 373
Aktier och andelar				
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	10 117	1 786	78	11 981
Verkligt värde via övrigt totalresultat	545	238	1 057	1 840
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	134 715	1 088	484	136 287
Derivatinstrument	421	57 796	-176	58 041
Summa	313 938	64 926	1 443	380 307
Skulder				
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	134 715	1 088	484	136 287
Emitterade värdepapper	-	2 250	-	2 250
Derivatinstrument	501	17 035	-176	17 360
Korta positioner	6 060	103	-	6 163
Summa	141 276	20 476	308	162 060

Finansiella instrument värderade till verkligt värde 2017 (IAS 39)				
mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m				
Innehav för handel	7 212	137	-	7 349
Klassificerade att värderas till verkligt värde	118 810	1 873	-	120 683
Tillgängliga för försäljning	974	-	-	974
Utlåning till allmänheten		364	13	377
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Innehav för handel	12 360	901	-	13 261
Klassificerade att värderas till verkligt värde	29 762	1 186	-	30 948
Tillgängliga för försäljning	4 989	403	-	5 392
Aktier och andelar				
Innehav för handel	7 955	3 959	-	11 914
Klassificerade att värderas till verkligt värde	839	-	125	964
Tillgängliga för försäljning	4	49	1 121	1 174
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	135 099	-	464	135 563
Derivatinstrument	364	55 793	-87	56 070
Summa	318 368	64 665	1 636	384 669
Skulder				
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	135 092	-	464	135 556
Emitterade värdepapper	-	4 625	-	4 625
Derivatinstrument	377	24 587	-88	24 876
Korta positioner	2 013	59	-	2 072
Summa	137 482	29 271	376	167 129

K40 Forts

Värderingshierarkin

Finansiella instrument värderade till verkligt värde har i tabellerna kategoriserats med avseende på hur de värderats och graden av transparens kring marknadsdata som använts vid värderingen. Kategoriseringen framgår som nivå 1–3 i tabellerna. Finansiella instrument som värderas till ett direkt och likvitt marknadspris kategoriseras som nivå 1. Dessa finansiella instrument består främst av statspapper och andra räntebärande värdepapper som handlas aktivt, noterade aktier samt korta positioner i motsvarande tillgångar. I nivå 1 ingår även merparten av de fondandelar och andra tillgångar som är kopplade till fondförsäkringskontrakt och liknande avtal samt motsvarande skulder. Finansiella instrument som värderas med värderingsmodeller som i allt väsentligt bygger på marknadsdata kategoriseras som nivå 2. I nivå 2 ingår främst räntebärande värdepapper samt ränte- och valutarelaterade derivat. Finansiella instrument vars värdering i väsentlig utsträckning påverkas av indata som inte går att verifiera med externa marknadsuppgifter kategoriseras som nivå 3. I nivå 3 ingår onoterade aktier, vissa innehav i riskkapitalfonder samt vissa derivat.

Som grund för indelningen ligger den värderingsmetod som använts på balansdagen. Om kategorin för ett specifikt instrument har förändrats i jämförelse med föregående balansdag (2017-12-31) har instrumentet flyttats mellan

nivåerna i tabellen. Under räkenskapsåret har vissa volymer flyttats mellan nivå 1 och nivå 2 till följd av en ny bedömning av marknadsaktiviteten. På tillgångssidan har tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken till ett värde av 1 088 miljoner kronor och derivat till ett värde av 1 miljon kronor flyttats från nivå 1 till nivå 2. Räntebärande värdepapper till ett värde av 778 miljoner kronor, aktier till ett värde av 68 miljoner kronor och derivat till ett värde av 1 miljon kronor har flyttats från nivå 2 till nivå 1. På skuldsidan har skulder där kunden står värdeförändringsrisken till ett värde av 1 088 miljoner kronor och derivat till ett värde av 8 miljoner kronor flyttats från nivå 1 till nivå 2. Derivat till ett värde av 12 miljoner kronor har flyttats från nivå 2 till nivå 1. Årets förändringar av innehav i nivå 3 redovisas i en separat tabell, se nedan.

Innehav i nivå 3 består främst av onoterade aktier. Koncernens innehav av onoterade aktier består till övervägande del av andelar i företag som utför stödande verksamhet för banken. Det kan exempelvis röra sig om andelar i clearingorganisationer och infrastruktursamarbeten på Handelsbankens hemmamarknader. Sådana innehav värderas i regel till bankens andel av substansvärdet i bolaget, alternativt till det pris till vilket den senaste transaktionen genomfördes. Onoterade aktier är i allt väsentligt klassificerade till verkligt värde via övrigt totalresultat och var klassificerade som tillgängliga för försälj-

ning fram till och med den 31 december 2017. Värdeförändringar på dessa innehav redovisas därmed i övrigt totalresultat.

Vissa innehav i riskkapitalfonder kategoriseras som nivå 3. De värderas med värderingsmodeller som huvudsakligen bygger på relativvärdering av jämförbara noterade företag i samma bransch. Det resultatmått som jämförelsen bygger på justeras för faktorer som stör jämförelsen mellan investeringen och jämförelsebolaget. Därefter beräknas värdet på basis av vinstmultiplar, exempelvis P/E-tal. Merparten av dessa innehav utgör placeringstillgångar i koncernens försäkringsrörelse. Värdeförändringar på placeringstillgångarna ingår i underlaget för beräkning av avkastningsdelning i försäkringsrörelsen och redovisas därmed inte direkt i resultaträkningen.

Vidare kategoriseras derivatkomponenten i vissa av bankens emitterade strukturerade obligationer och dess tillhörande säkrande derivat i nivå 3. För dessa derivat har interna antaganden väsentlig påverkan för beräkningen av det verkliga värdet. Säkrande derivat i nivå 3 är handlade under CSA-avtal, där marknadsvärdena stäms av och säkerställs på daglig basis med bankens motparter.

Årets realiserade värdeförändringar på finansiella instrument i nivå 3 uppgår till 27 miljoner kronor (61). Hela beloppet ingår i underlaget för beräkning av avkastningsdelning i försäkringsrörelsen.

Förändring av innehav i finansiella instrument i nivå 3 2018

mkr	Aktier och andelar	Derivat-tillgångar ¹	Derivat-skulder ¹	Utlåning till allmänheten	Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	Skulder där kunden står värdeförändringsrisken
Redovisat värde per 2017-12-31	1 246	-87	88	13	464	-464
Effekt av övergång till IFRS 9	-	-	-	-13	-	-
Redovisat värde vid årets ingång	1 246	-87	88	-	464	-464
Nyanskaffningar	24	-20	14	-	-	-
Återköp/avyttrat	-33	10	4	-	-	-
Förfallet	-	-	-	-	-	-
Orealiserad värdeförändring i resultaträkningen	6	-107	100	-	20	-20
Orealiserad värdeförändring i övrigt totalresultat	-108	-	-	-	-	-
Förflyttning från nivå 1 eller 2	-	-3	3	-	-	-
Förflyttning till nivå 1 eller 2	-	31	-33	-	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	1 135	-176	176	-	484	-484

Förändring av innehav i finansiella instrument i nivå 3 2017

mkr	Aktier och andelar	Derivat-tillgångar ¹	Derivat-skulder ¹	Utlåning till allmänheten	Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	Skulder där kunden står värdeförändringsrisken
Redovisat värde vid årets ingång	1 837	-	-	17	762	-762
Nyanskaffningar	25	-	-	-	-	-
Återköp/avyttrat	-62	-	-	-	-318	318
Förfallet	-	-	-	-5	-	-
Orealiserad värdeförändring i resultaträkningen	-77	-	-	-	20	-20
Orealiserad värdeförändring i övrigt totalresultat	-477	-	-	-	-	-
Förflyttning från nivå 1 eller 2	-	-87	88	1	-	-
Förflyttning till nivå 1 eller 2	-	-	-	-	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	1 246	-87	88	13	464	-464

¹ Derivat som rapporteras i nivå 3 utgörs av en delkomponent i ett huvudinstrument. Klassificeringen av huvudinstrumentet styr, om delkomponenten klassificeras som tillgång eller skuld. Delkomponent med negativt verkligt värde klassificeras som tillgång om det verkliga värdet för huvudinstrumentet i sin helhet är positivt. Delkomponent med positivt verkligt värde klassificeras som skuld om det verkliga värdet för huvudinstrumentet i sin helhet är negativt.

K40 Forts

Skillnader mellan transaktionspris och det värde som räknas fram med hjälp av en värderingsmodell

Som framgår av redovisningsprinciperna i not K1 periodiseras väsentliga positiva skillnader mellan det värde som räknats fram vid det första redovisningstillfället och transaktionspriset (så kallat dag 1-resultat) vid modellvärdering av derivat. Principen innebär att en periodiserings-effekt om 158 miljoner kronor (144) redovisats i nettoresultat av finansiella transaktioner under året. Vid utgången av året uppgick sammanlagda ännu ej resultatförda dag 1-resultat till 602 miljoner kronor (638).

Principer för upplysningar om verkligt värde på finansiella instrument som redovisas till upplupet anskaffningsvärde

Upplysningar om verkligt värde på finansiella

instrument som redovisas till upplupet anskaffningsvärde lämnas i not K39 och i tabellen nedan. Dessa instrument består i allt väsentligt av utlåning samt in- och upplåning. För betalningsmedel samt kortfristiga fordringar och skulder har det redovisade värdet bedömts vara en godtagbar estimering av det verkliga värdet. Fordringar och skulder med förfallodag alternativt tidpunkt för nästkommande ränteomsättning som infaller inom 30 dagar, har definierats som kortfristiga.

Värderingen av utlåning till fast ränta baseras på aktuell marknadsränta med justering för antagande om marknadsmässig kredit- och likviditetsriskpremie. Premien har antagits vara lika med genomsnittlig marginal för nyutlåning vid måttidpunkten. Räntebärande värdepapper har värderats till aktuellt marknadspris i den mån ett sådant funnits tillgängligt. Upplåning samt

räntebärande värdepapper för vilka marknadsprisinformation inte funnits har värderats med en värderingsmodell som bygger på marknadsdata i form av priser eller räntor för liknande instrument.

I tabellen har den värdering som ligger till grund för uppgifterna om verkligt värde på finansiella instrument som redovisas till upplupet anskaffningsvärde kategoriserats i den värderingshierarki som beskrivits ovan. Betalningsmedel samt inlåning har likställts med kontanter och kategoriserats som nivå 1. I nivå 1 redovisas även räntebärande värdepapper (tillgångar och skulder) för vilka det finns ett aktuellt marknadspris. Utlåning för vilken antagandet om kredit- och likviditetspremie väsentligt påverkat upplysningen om verkligt värde har kategoriserats som nivå 3. Övriga instrument är kategoriserade som nivå 2.

Verkligt värde på finansiella instrument redovisade till upplupet anskaffningsvärde 2018

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	317 217	-	-	317 217
Övrig utlåning till centralbanker	23 422	10 135	-	33 557
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	557	274	-	831
Utlåning till övriga kreditinstitut	6 939	11 108	4 025	22 072
Utlåning till allmänheten	300	16 159	2 182 746	2 199 205
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	-	59	-	59
Summa	348 435	37 735	2 186 771	2 572 941
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	67 750	128 697	-	196 447
In- och upplåning från allmänheten	985 441	23 121	-	1 008 562
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	-	59	-	59
Emitterade värdepapper	903 353	497 957	-	1 401 310
Efterställda skulder	-	51 081	-	51 081
Summa	1 956 544	700 915	-	2 657 459

Verkligt värde på finansiella instrument redovisade till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde 2017

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	226 314	-	-	226 314
Övrig utlåning till centralbanker	31 368	7 552	-	38 920
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	-	-	-	-
Utlåning till övriga kreditinstitut	9 004	10 616	461	20 081
Utlåning till allmänheten	606	16 729	2 055 824	2 073 159
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	-	-	-
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	-	54	-	54
Summa	267 292	34 951	2 056 285	2 358 528
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	52 105	124 506	-	176 611
In- och upplåning från allmänheten	894 402	47 573	-	941 975
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	-	61	-	61
Emitterade värdepapper	774 071	511 229	-	1 285 300
Efterställda skulder	-	33 889	-	33 889
Summa	1 720 578	717 258	-	2 437 836

K41 Ställda och mottagna säkerheter samt överförda finansiella tillgångar

För egna skulder ställda säkerheter mkr	2018	2017
Kontanter	14 807	16 360
Statspapper och obligationer	41 829	36 458
Utlåning till allmänheten	651 155	660 805
Aktier	947	1 495
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	132 203	131 788
Övrigt	9 427	9 866
Summa	850 368	856 772
varav panter som fritt kan återkallas av banken	27 056	23 465

Övriga ställda säkerheter mkr	2018	2017
Kontanter	1 326	183
Statspapper och obligationer	40 632	26 618
Utlåning till allmänheten	-	2 244
Aktier	6 664	5 114
Övrigt	0	6
Summa	48 622	34 165
varav panter som fritt kan återkallas av banken	38 919	26 083

Med Övriga ställda säkerheter avses säkerheter som ställts för förpliktelser som ej redovisas i balansräkningen.

Ställda säkerheter

Ställda säkerheter är redovisade som tillgångar i balansräkningen. Ställda säkerheter i form av räntebärande värdepapper består i huvudsak av värdepapper som ställts som säkerhet i centralbanker och andra kreditinstitut, för betalningssystem, värdepappershandel och clearing samt värdepapper som sålts under bindande återköpsavtal (repor). Ställda säkerheter i form av aktier består av utlånade aktier och aktier i försäkringsrörelsen.

Utlåning till allmänheten som ställts som säkerhet utgörs till största delen av den registrerade säkerhetsmassan till förmån för innehavare av säkerställda obligationer emitterade av Stadshypotek. Säkerhetsmassan består av hypotekslån som lämnats mot pant i huvudsakligen småhus, fritidshus, flerbostadshus och bostadsrätter med belåningsgrad inom 75 procent av marknadsvärdet. I händelse av bolagets obestånd har innehavarna av de säkerställda obligationerna förmånsrätt enligt lagen om säkerställda obligationer och förmånsrättslagen i de pantförskrivna tillgångarna. Om tillgångarna i säkerhetsmassan vid tiden för ett konkursbeslut uppfyller de villkor som uppställts i lagen, ska de hållas åtskilda från konkursboets övriga tillgångar och skulder. Innehavarna av obligationerna erhåller då fortsatt kontraktssenliga betalningar enligt obligationsvillkoren fram till förfall.

Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken består i huvudsak av fondandelar under fondförsäkringsavtal i Handelsbanken Liv i vilka försäkringstagarna har förmånsrätt.

Mottagna säkerheter

Mottagna säkerheter redovisas inte i balansräkningen. Vid omvända återköpsavtal och aktielån mottas värdepapper som kan säljas eller pantsättas vidare till tredje part. Det verkliga värdet av mottagna värdepapper under omvända återköpsavtal och avtal om aktielån uppgick till 28 592 miljoner kronor (25 659) vid räkenskapsårets slut, varav säkerheter till ett värde av 8 034 miljoner kronor (10 766) sålts eller pantsatts vidare. Information om mottagna panter för utlåning och andra mottagna säkerheter framgår av not K2.

Överförda finansiella tillgångar redovisade i balansräkningen

Överförda finansiella tillgångar är redovisade som tillgångar i balansräkningen, men för dessa har rätten till framtida kassaflöden direkt eller indirekt överförs till en extern motpart. Merparten av de överförda finansiella tillgångar som redovisas i balansräkningen består av räntebärande värdepapper som sålts under bindande återköpsavtal samt utlånade aktier. I normalfallet regleras villkoren för bindande återköp och aktielån i ramavtal som ingåtts mellan banken och respektive motpart.

Bindande återköpsavtal innebär försäljning av ett värdepapper med förbindelse om återköp till ett fastställt pris vid en förutbestämd framtida tidpunkt. Säljaren av värdepappret är därmed fortsatt exponerad för risken för värdeförändringar under avtalets löptid. Sålda värdepapper under återköpsavtal kvarstår till marknadsvärde

i balansräkningen under avtalets löptid. Mottagen köpeskilling redovisas som skuld till motparten. Enligt standardvillkoren i återköpsavtal övergår äganderätten till det sålda värdepappret helt från säljare till köpare, vilket innebär att köparen har rätt att vidareförsälja, återpantsätta eller på annat sätt förfoga över de köpta värdepappren.

Enligt standardavtalen för aktielån kvarstår exponeringen för värdeförändring i den utlånade aktien hos långgivaren. Utlånade aktier kvarstår därmed i balansräkningen under lånets löptid. Säkerheter för utlånade aktier utgår i regel i form av kontanter eller andra värdepapper. Mottagen kontantsäkerhet redovisas som skuld i balansräkningen. På samma sätt som för återköpsavtal innebär det standardavtal som används för aktielån att låntagaren under lånets löptid har rätt att vidareförsälja, återpantsätta eller på annat sätt förfoga över de lånade aktierna.

Som övriga överförda finansiella tillgångar redovisas statspapper, obligationer och aktier som ställts som säkerhet för värdepappershandel, clearing med mera och där förfoganderätten över värdepappret övergått till mottagaren. Som överförda finansiella tillgångar redovisas även vissa tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken. Posten består av portföljer av finansiella instrument till vilka banken har formell äganderätt, men där de risker som är förknippade med tillgångarna liksom rätten till framtida kassaflöden överförs till en tredje part. Värderingen av dessa tillgångar speglar värderingen av den motsvarande skuldposten.

K41 Forts

Överförda finansiella tillgångar redovisade i balansräkningen	2018		2017	
	Redovisat värde	Redovisat värde motsvarande skuld	Redovisat värde	Redovisat värde motsvarande skuld
mkr				
Aktier, värdepappersutlåning	7 115	486 ¹	6 054	1 086 ¹
Aktier, övrigt	-	-	-	-
Statspapper och obligationer, repor	7 141	-	5 172	126
Statspapper och obligationer, övrigt	262	-	263	-
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	547	547	522	522
Summa	15 065	1 033	12 011	1 734

¹ Mottagen kontantsäkerhet.

K42 Eventualförpliktelser

mkr	2018	2017
Ansvarsförbindelser		
Garantiförbindelser, krediter	10 319	10 177
Garantiförbindelser, övriga	75 290	57 878
Oåterkalleliga rembursar	4 680	6 057
Övrigt	2 650	1 554
Summa	92 939	75 666
<i>varav föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9</i>	<i>92 939</i>	
Åtaganden		
Kreditlöften	314 437	290 643
Outnyttjad del av beviljade räkningskrediter	123 744	131 121
Övrigt	20 591	21 619
Summa	458 772	443 383
<i>varav föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9</i>	<i>335 115</i>	
Summa eventualförpliktelser	551 711	519 049
Reservering för förväntade kreditförluster redovisad som avsättning, se not K35	142	
Reservering för sannolika kreditförluster redovisad som avsättning (IAS 39), se not K35		95

Ansvarsförbindelser

Ansvarsförbindelserna består i huvudsak av olika typer av garantiförbindelser. Kreditgarantier ges till kunder för att garantera åtaganden i andra kredit- och pensionsinstitut. Övriga garantier utgörs främst av kommersiella garantier såsom anbudsgarantier, garantier avseende förskottsbetalningar, garantier under ansvarstiden och exportrelaterade garantier. Ansvarsförbindelser omfattar också outnyttjade oåterkalleliga importrembursar och bekräftade exportrembursar. Dessa transaktioner ingår i bankens tjänster och är till stöd för bankens kunder. I tabellen anges garantiernas nominella belopp.

Tvister

Bolag inom koncernen är föremål för krav i ett antal tvistemål som drivs i allmän domstol. Bedömningen är att tvistemålen i allt väsentligt kommer att utfalla till vår fördel. Tvistebeloppen bedöms inte kunna få en väsentlig inverkan på koncernens ställning eller resultat.

K43 Leasing

Uppgift om bruttoinvestering och nettoinvestering mkr	2018	2017
Bruttoinvestering	32 486	34 165
Ej intjänade finansiella intäkter	-384	-403
Nettoinvestering	32 102	33 762

Fördelning på förfallotidpunkter mkr	Inom 1 år	Mellan 1 och 5 år	Senare än 5 år	Summa
2018				
Fördelning av bruttoinvestering	5 052	15 847	11 588	32 486
Fördelning av nettoinvestering	5 026	15 616	11 460	32 102
2017				
Fördelning av bruttoinvestering	4 462	16 356	13 347	34 165
Fördelning av nettoinvestering	4 443	16 128	13 191	33 762

Samtliga avtal där koncernen är leasegivare har definierats som finansiella leasingavtal. Sådana leasingavtal redovisas som utlåning i balansräkningen, initialt till ett belopp som motsvarar nettoinvesteringen.

Leasingobjekten består huvudsakligen av fordon och maskiner. Samtliga leasingavtal har garanterade restvärden. Bokförd reserv för osäkra fordringar avseende minimileaseavgifter uppgår till 13,2 mkr (0). Den variabla delen av leasingintäkten som ingår i årets resultat uppgår till 109 mkr (88).

Vid utgången av året fanns i koncernen fem leasingengagemang som vart och ett enskilt hade ett redovisat värde överstigande 1 mdkr.

K44 Segmentinformation

Segmentinformation 2018	Hemmamarknader							Justeringar och elimineringsringar	Totalt
	Sverige	Storbritannien	Danmark	Finland	Norge	Nederländerna	Capital Markets		
mkr								Övrigt	
Räntenetto	16 988	5 555	1 713	1 315	3 832	675	440	768	31 286
Provisionsnetto	3 995	704	478	502	413	160	3 971	24	10 247
Nettoreultat av finansiella transaktioner	626	210	103	45	88	21	805	-990	908
Riskresultat försäkring							106		106
Andelar i intresseföretags resultat								0	0
Övriga intäkter	55	7	10	16	7	2	24	1 102	1 223
Summa intäkter	21 664	6 476	2 304	1 878	4 340	858	5 346	904	43 770
Personalkostnader	-3 512	-1 970	-782	-437	-824	-355	-2 278	-3 237	-13 465
Övriga kostnader	-1 104	-881	-214	-195	-250	-103	-1 027	-2 938	-6 712
Internt köpta och sålda tjänster	-3 473	-786	-364	-365	-460	-117	8	5 557	
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-65	-72	-8	-21	-17	-17	-127	-386	-713
Summa kostnader	-8 154	-3 709	-1 368	-1 018	-1 551	-592	-3 424	-1 004	-20 890
Resultat före kreditförluster	13 510	2 767	936	860	2 789	266	1 922	-100	22 880
Kreditförluster, netto	-202	-125	5	-172	-413	14	10	2	-881
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	5	-1	5	0	4	-	0	1	14
Rörelseresultat	13 313	2 641	946	688	2 380	280	1 932	-97	22 013
Resultatutdelning	1 883	32	70	183	127	2	-2 297		
Rörelseresultat efter resultatutdelning	15 196	2 673	1 016	871	2 507	282	-365	-97	22 013
Interna intäkter ¹	-631	-1 086	-209	-157	-2 572	-296	-2 741	7 692	
K/I-tal, %	34,6	57,0	57,6	49,4	34,7	68,8	112,3		47,7
Kreditförlustnivå, %	0,02	0,06	-0,01	0,14	0,17	-0,03	-0,02	-0,23	0,04
Tillgångar	1 833 177	384 417	122 915	193 618	262 164	54 684	279 656	2 157 293	2 978 174
Skulder	1 751 892	370 369	116 748	187 243	245 500	52 941	275 448	2 157 293	2 835 912
Allokerat kapital	81 285	14 048	6 168	6 376	16 664	1 743	4 208	11 769	142 261
Räntabilitet på allokerat kapital, %	15,1	15,5	13,3	10,9	12,3	13,5	-6,6		12,8
Årets investeringar i icke-finansiella anläggningstillgångar	106	145	4	1	12	42	417	473	1 200
Årets investeringar i intresseföretag								-	-
Medelantal anställda	4 084	2 230	615	518	697	300	1 582	2 281	12 307

¹ Interna intäkter som ingår i Summa intäkter består av intäkter från transaktioner med andra rörelsesegment. Eftersom räntaintäkter och räntekostnader redovisas netto som en intäkt innebär det att interna intäkter bland annat innehåller nettot av intern finansieringskostnad mellan segmenten.

Rörelsesegmenten redovisas i enlighet med IFRS 8 Rörelsesegment, vilket innebär att segmentinformationen presenteras på motsvarande sätt som tillämpas internt i styrningssyfte. Handelsbankens verksamhet presenteras uppdelat på segmenten Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna samt Capital Markets. Kontorsrörelsen i Handelsbanken, vars verksamhet består av att tillhandahålla ett fullsortiment av banktjänster, var under 2018 uppdelad i fjorton regionbanker, varav fem svenska och nio belägna utanför Sverige. Varje regionbank styrs av en regionbankschef och följs upp som en fristående resultatenhet. Segmentet Capital Markets är bankens investmentbank, vilket bland annat

inbegriper värdepappershandel och investeringsrådgivning. I verksamheten ingår även kapitalförvaltning, försäkringsverksamhet samt bankens internationella verksamhet utanför hemmamarknaderna.

Segmentens resultat visas före och efter intern resultatutdelning. Den interna resultatutdelningen innebär att kundansvarig enhet tilldelas allt resultat som härrör från dess kunders transaktioner med banken, oavsett inom vilket segment transaktionen är genomförd. Dessutom redovisas intäkter och kostnader för internt utförda tjänster netto på raden Internt köpta och sålda tjänster. Transaktioner mellan segmenten redovisas huvudsakligen enligt självkostnadsprincipen. I kolumnerna Övrigt samt Justeringar

och elimineringsringar visas poster som inte hör till något specifikt segment eller elimineras på koncernnivå. I kolumnen Övrigt ingår finansförvaltning och centrala stabsavdelningar samt kostnaden för avsättningen till vinstandelsstiftelsen Oktogonen som uppgår till 827 miljoner kronor (768). I kolumnen Justeringar och elimineringsringar redovisas bland annat justeringar för personalkostnader. I justeringar för personalkostnader ingår skillnaden mellan koncernens pensionskostnader beräknade enligt IAS 19 Ersättningskostnader till anställda och lokalt beräknade pensionskostnader.

Interna intäkter består främst av interna räntor och provisioner. I segmentens resultaträkningar ingår dessutom interna poster i form

Segmentinformation 2017	Hemmamarknader							Justeringar och elimine- ringar		
mkr	Sverige	Stor- britannien	Danmark	Finland	Norge	Neder- länderna	Capital Markets	Övrigt		Totalt
Räntenetto	16 694	4 659	1 714	1 203	3 666	557	472	801		29 766
Provisionsnetto	4 434	602	433	462	410	155	3 174	48		9 718
Nettoresultat av finansiella transaktioner	663	127	95	52	90	20	979	-755		1 271
Riskresultat försäkring							142			142
Andelar i intresseföretags resultat						2		12		14
Övriga intäkter	49	3	15	18	14	1	26	637		763
Summa intäkter	21 840	5 391	2 257	1 735	4 180	735	4 793	743		41 674
Personalkostnader	-3 465	-1 828	-669	-396	-570	-289	-2 241	-2 818	-196	-12 472
Övriga kostnader	-1 180	-549	-159	-180	-223	-85	-922	-2 591		-5 889
Internt köpta och sålda tjänster	-3 168	-595	-335	-303	-424	-98	52	4 871		
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-79	-63	-13	-19	-14	-13	-83	-282	-53	-619
Summa kostnader	-7 892	-3 035	-1 176	-898	-1 231	-485	-3 194	-820	-249	-18 980
Resultat före kreditförluster	13 948	2 356	1 081	837	2 949	250	1 599	-77	-249	22 694
Kreditförluster, netto	-210	-739	-466	-57	-157	2	-56			-1 683
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	2	-1	13	0	1	-	-1	0		14
Rörelseresultat	13 740	1 616	628	780	2 793	252	1 542	-77	-249	21 025
Resultatutdelning	1 257	35	94	150	90	3	-1 629	-		
Rörelseresultat efter resultatutdelning	14 997	1 651	722	930	2 883	255	-87	-77	-249	21 025
Interna intäkter ¹	601	-935	-237	-228	-2 196	-227	-2 735	5 957		
K/I-tal, %	34,2	55,9	50,0	47,6	28,8	65,7	100,9			45,5
Kreditförlustnivå (IAS 39), %	0,02	0,38	0,48	0,05	0,06	-0,01	0,12			0,08
Tillgångar	1 716 334	366 440	114 495	188 330	247 576	47 478	284 454	1 943 297	-2 141 427	2 766 977
Skulder	1 636 370	353 334	108 784	182 684	231 739	46 013	280 140	1 943 297	-2 156 988	2 625 373
Allokerat kapital	79 964	13 106	5 711	5 646	15 837	1 465	4 314		15 561	141 604
Räntabilitet på allokerat kapital, %	15,3	10,2	9,7	12,8	14,1	14,3	-1,5			12,3
Årets investeringar i icke-finansiella anläggningstillgångar	54	112	1	45	22	28	463	431		1 156
Årets investeringar i intresseföretag								76		76
Medelantal anställda	4 078	2 045	608	506	672	273	1 625	2 025		11 832

¹ Interna intäkter som ingår i Summa intäkter består av intäkter från transaktioner med andra rörelsesegment. Eftersom räntaintäkter och räntekostnader redovisas netto som en intäkt innebär det att interna intäkter bland annat innehåller nettot av intern finansieringskostnad mellan segmenten.

av ersättningar för interna tjänster. Interndebitering sker huvudsakligen enligt självkostnadsprincipen. I kontorsrörelsen består tillgångarna till största delen av utlåning till allmänheten och skulderna av inlåning från allmänheten samt intern upplåning. I segmentet Capital Markets består tillgångarna främst av värdepapper som förvaltas inom ramen för kapitalförvaltning och försäkringsverksamheten. Tillgångarna i kolumnen Övrigt består till övervägande del av internutlåning till de olika segmenten, medan skulderna framförallt består av extern upplåning. Det allokerade kapitalet för segmenten överensstämmer med kapitalfördelningen enligt den interna styrmodellen.

Intäkter per produktområde	2018	2017
mkr		
In- och utlåning privat	15 448	15 206
In- och utlåning företag	16 711	15 278
Betalningar netto	1 975	1 868
Kapitalförvaltning fonder	4 735	4 281
Pension och Försäkring	631	702
Investmentbankstjänster	1 818	2 169
Övrigt	2 468	2 170
Summa	43 786	41 674

K45 Geografisk information

Geografisk information 2018				
mkr	Intäkter	Rörelseresultat	Skatt	Tillgångar
Sverige	27 004	16 196	-3 558	2 569 641
Storbritannien	6 346	1 730	-537	331 946
Norge	4 260	2 244	-577	288 393
Danmark	2 259	700	-175	136 549
Finland	2 079	768	-162	277 642
Nederländerna	889	235	-46	51 820
USA	359	101	-41	473 406
Luxemburg	208	70	-18	35 796
Kina	109	-11	-41	7 989
Tyskland	81	-20	-2	18 126
Frankrike	60	18	0	3 987
Singapore	53	4	-3	5 963
Polen	42	-6	-	1 128
Estland	13	0	-	1 069
Lettland	5	-7	-	447
Litauen	3	-9	-	206
Elimineringar	-	-	504	-1 225 934
Koncernen	43 770	22 013	-4 656	2 978 174

Intäkter, kostnader och tillgångar som presenteras i den geografiska informationen består av de interna och externa intäkterna, kostnaderna och tillgångarna i respektive land. Den geografiska fördelningen av intäkter och kostnader är baserad på det land där affären är genomförd och är inte jämförbar med redovisningen av segmentinformationen. Med skatt avses aktuell och uppskjuten skatt. Ytterligare geografisk information lämnas i not M16 avseende koncernföretag och deras säte samt i not K8 avseende medelantal anställda per land.

Geografisk information 2017				
mkr	Intäkter	Rörelseresultat	Skatt	Tillgångar
Sverige	26 156	15 405	-3 889	2 318 256
Storbritannien	5 331	1 325	-395	336 772
Norge	4 024	2 471	-586	264 918
Danmark	2 230	403	-91	134 060
Finland	1 994	906	-191	221 016
Nederländerna	740	216	-53	48 373
USA	461	207	4	310 693
Kina	223	112	-13	8 789
Luxemburg	195	51	-18	33 125
Singapore	111	-17	-2	10 112
Tyskland	87	-11	-28	10 569
Frankrike	55	3	-1	3 704
Polen	44	-23	-2	2 338
Estland	14	-5	-	1 444
Lettland	4	-9	-	466
Österrike	3	0	-	-
Litauen	2	-9	-	128
Brasilien	-	-	-	-
Elimineringar	-	-	342	-937 786
Koncernen	41 674	21 025	-4 923	2 766 977

K46 Tillgångar och skulder i valuta

2018 mkr	SEK	EUR	NOK	DKK	GBP	USD	Övriga valutor	Totalt
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavande hos centralbanker	56	133 057	3 548	505	73 394	105 765	892	317 217
Övrig utlåning till centralbanker	10 128	-	-	22 583	846	-	-	33 557
Utlåning till övriga kreditinstitut	2 071	7 090	820	151	543	10 188	1 274	22 137
Utlåning till allmänheten	1 338 696	225 596	255 700	99 330	238 624	24 637	6 509	2 189 092
varav företag	493 278	147 086	160 461	34 663	163 535	24 514	5 090	1 028 627
varav hushåll	845 418	78 511	95 239	64 667	75 089	123	1 419	1 160 466
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	89 716	7 139	5	14	-	24 567	819	122 260
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	39 784	2 122	1 217	-	558	7 048	-	50 729
Övriga ej valutafördelade poster	243 182							243 182
Summa tillgångar	1 723 633	375 004	261 290	122 583	313 965	172 205	9 494	2 978 174
Skulder								
Skulder till kreditinstitut	53 343	104 355	6 416	5 432	839	13 714	9 983	194 082
In- och upplåning från allmänheten	603 103	108 519	64 004	43 719	161 974	23 835	3 333	1 008 487
varav företag	238 197	86 964	42 505	23 915	106 423	21 444	2 830	522 278
varav hushåll	364 906	21 555	21 499	19 803	55 551	2 390	504	486 208
Emitterade värdepapper	461 015	297 125	25 165	86	85 509	494 203	31 544	1 394 647
Efterställda skulder	8 691	31 222	-	-	-	11 172	-	51 085
Övriga ej valutafördelade poster, inkl eget kapital	329 873							329 873
Summa skulder och eget kapital	1 456 025	541 221	95 585	49 237	248 322	542 924	44 860	2 978 174
Valutafördelade övriga tillgångar och skulder (netto)		166 291	-165 567	-73 215	-65 607	370 651	35 422	
Nettoposition i valuta		74	138	131	36	-68	56	367

Bankens syn på valutarisiktagande framgår av not K2.

2017 mkr	SEK	EUR	NOK	DKK	GBP	USD	Övriga valutor	Totalt
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavande hos centralbanker	83	85 625	3 916	2 139	84 768	48 079	1 704	226 314
Övrig utlåning till centralbanker	6 683	-	7 170	24 198	492	-	377	38 920
Utlåning till övriga kreditinstitut	2 059	5 700	566	45	811	9 711	1 358	20 250
Utlåning till allmänheten	1 287 467	200 448	235 215	94 108	213 208	28 186	7 129	2 065 761
varav företag	481 250	133 080	145 245	33 661	143 347	27 955	6 324	970 862
varav hushåll	806 217	67 368	89 970	60 447	69 861	231	805	1 094 899
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	100 576	6 853	-	12	-	20 804	761	129 006
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	36 964	2 383	1 090	-	1 378	7 786	-	49 601
Övriga ej valutafördelade poster	237 125							237 125
Summa tillgångar	1 670 957	301 009	247 957	120 502	300 657	114 566	11 329	2 766 977
Skulder								
Skulder till kreditinstitut	62 784	61 572	13 866	7 860	3 373	18 915	6 450	174 820
In- och upplåning från allmänheten	559 212	104 453	57 429	39 416	146 293	29 973	5 191	941 967
varav företag	221 345	86 046	36 994	22 164	98 176	27 633	4 666	497 024
varav hushåll	337 867	18 407	20 435	17 252	48 117	2 340	525	444 943
Emitterade värdepapper	468 766	282 725	24 175	556	93 884	376 959	29 530	1 276 595
Efterställda skulder	8 349	14 751	-	-	-	9 796	-	32 896
Övriga ej valutafördelade poster, inkl eget kapital	340 699							340 699
Summa skulder och eget kapital	1 439 810	463 501	95 470	47 832	243 550	435 643	41 171	2 766 977
Valutafördelade övriga tillgångar och skulder (netto)		162 627	-152 299	-72 590	-56 970	321 072	29 891	
Nettoposition i valuta		135	188	80	137	-5	49	584

K47 Upplysningar om närstående

Fordringar på och skulder till närstående	Intresseföretag		Övriga närstående	
	2018	2017	2018	2017
mkr				
Utlåning till allmänheten	774	875	-	-
Övriga tillgångar	43	51	4	7
Summa	817	926	4	7
In- och upplåning från allmänheten	104	298	252	406
Efterställda skulder	-	-	654	668
Övriga skulder	-	-	66	56
Summa	104	298	972	1 130

Närstående – intäkter och kostnader	Intresseföretag		Övriga närstående	
	2018	2017	2018	2017
mkr				
Räntointäkter	8	9	0	0
Räntekostnader	0	0	-72	-72
Provisionsintäkter	0	3	-	-
Provisionskostnader	-257	-266	-33	-21
Nettoresultat av finansiella poster värderade till verkligt värde	0	0	-	-
Övriga intäkter	0	2	19	14
Övriga kostnader	-53	-58	-51	-58
Summa	-302	-310	-137	-137

Specifikation över intresseföretagen samt information om aktieägartillskott till intresseföretag finns i not K18. Intresseföretagens verksamhet består i att utföra olika typer av tjänster som har anknytning till bankens verksamhet. I gruppen Övriga närstående ingår följande företag: Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse, Svenska Handelsbankens Personalstiftelse och Pensionskassan SHB, Försäkringsförening (pensionskassan). Företagen anlitar Svenska Handelsbanken AB för sedvanliga bank- och redovisningstjänster.

Moderbolagets svenska dotterbolag har betalat pensionspremier avseende förmånsbestämda pensioner till pensionskassan uppgående till 50 mkr (57). Pensionskassans utfästelser till anställda i dotterbolag garanteras av moderbolaget, det vill säga om pensionskassan inte skulle kunna betala sina åtaganden så är moderbolaget skyldigt att ta över och betala åtagandet. Pensionskassans förpliktelser uppgår till 6 904 mkr (6 145). Svenska Handelsbanken AB har begärt ersättning av Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse uppgående till 480 mkr (545) avseende pensionskostnader och 455 mkr (450) avseende särskild kompletterande pension samt av Svenska Handelsbankens Personalstiftelse uppgående till 25 mkr (24) för personalförfrämjande åtgärder.

Information om krediter till ledande befattningshavare samt om ledande befattningshavares villkor och ersättningar i övrigt framgår av not K8.

K48 Händelser efter balansdagen

Inga väsentliga händelser har inträffat efter balansdagen.

K49 Övergång till IFRS 9

I tabellen nedan visas omklassificering av tillgångar och skulder vid övergången till IFRS 9 samt den initiala effekten på eget kapital den 1 januari 2018.

						varav omvär- derings- effekt med anledning av nya regler för klassificering och värdering	varav omvär- derings- effekt med anledning av nya regler för nedskrivning
mkr	IAS 39 Klassificering 31 dec 2017	IFRS 9 Klassificering 1 jan 2018	IAS 39 Redovisat värde 31 dec 2017	IFRS 9 Redovisat värde 1 jan 2018	Effekt på eget kapital 1 jan 2018		
Finansiella tillgångar							
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	Lån och andra fordringar	Upplupet anskaffningsvärde	226 314	226 314			
Övrig utlåning till centralbanker	Lån och andra fordringar	Upplupet anskaffningsvärde	38 920	38 920			
Belåningsbara statsskuldsförbindelser m m	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	7 349	7 349			
Belåningsbara statsskuldsförbindelser m m	Värderat till verkligt värde i RR, övrigt	Verkligt värde via RR, verkligt värdeoptionen	120 683	120 683			
Belåningsbara statsskuldsförbindelser m m	Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Verkligt värde via övrigt totalresultat	201	201			
Belåningsbara statsskuldsförbindelser m m	1) Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Upplupet anskaffningsvärde	773	773			
Utlåning till övriga kreditinstitut	2) Lån och andra fordringar	Upplupet anskaffningsvärde	20 250	20 245	-5		-5
Utlåning till allmänheten	3) Värderat till verkligt värde i RR, övrigt	Upplupet anskaffningsvärde	377	353	-24	-24	
Utlåning till allmänheten	2) Lån och andra fordringar	Upplupet anskaffningsvärde	2 065 384	2 064 875	-509		-509
Värdet förändring på räntesäkrad post i portföljsäkring	Lån och andra fordringar	Upplupet anskaffningsvärde	36	36			
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	13 261	13 261			
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Värderat till verkligt värde i RR, övrigt	Verkligt värde via RR, verkligt värdeoptionen	30 948	30 948			
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Verkligt värde via övrigt totalresultat	5 392	5 392			
Aktier och andelar	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	11 914	11 914			
Aktier och andelar	4) Värderat till verkligt värde i RR, övrigt	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	964	964			
Aktier och andelar	5) Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Verkligt värde via övrigt totalresultat	1 174	1 174			
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	4) Värderat till verkligt värde i RR, övrigt	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	135 563	135 563			
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	Lån och andra fordringar	Upplupet anskaffningsvärde	54	54			
Derivatinstrument	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	12 572	12 572			
Derivatinstrument	Derivat identifierat som säkringsinstrument	Derivat identifierat som säkringsinstrument	43 498	43 498			
Övriga tillgångar	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	16	16			
Övriga tillgångar	Lån och andra fordringar	Upplupet anskaffningsvärde	10 699	10 699			
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	102	102			
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Värderat till verkligt värde i RR, övrigt	Verkligt värde via RR, verkligt värdeoptionen	490	490			
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Lån och andra fordringar	Upplupet anskaffningsvärde	5 749	5 749			
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Verkligt värde via övrigt totalresultat	4	4			
Summa finansiella tillgångar			2 752 687	2 752 149	-538	-24	-514
Icke finansiella tillgångar	6)		14 290	14 429	139	4	135
Summa tillgångar			2 766 977	2 766 578	-399	-20	-379
Finansiella skulder							
Skulder till kreditinstitut	Övriga finansiella skulder	Upplupet anskaffningsvärde	174 820	174 820			
In- och upplåning från allmänheten	Övriga finansiella skulder	Upplupet anskaffningsvärde	941 967	941 967			
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	Värderat till verkligt värde i RR, övrigt	Verkligt värde via RR, verkligt värdeoptionen	135 556	135 556			
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	Övriga finansiella skulder	Upplupet anskaffningsvärde	61	61			
Emitterade värdepapper	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	4 625	4 625			
Emitterade värdepapper	Övriga finansiella skulder	Upplupet anskaffningsvärde	1 271 970	1 271 970			
Derivatinstrument	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	15 204	15 204			
Derivatinstrument	Derivat identifierat som säkringsinstrument	Derivat identifierat som säkringsinstrument	9 672	9 672			
Korta positioner	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	2 072	2 072			
Övriga skulder	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	12	12			
Övriga skulder	Övriga finansiella skulder	Upplupet anskaffningsvärde	15 851	15 851			
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	13	13			
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Övriga finansiella skulder	Upplupet anskaffningsvärde	12 705	12 705			
Efterställda skulder	Övriga finansiella skulder	Upplupet anskaffningsvärde	32 896	32 896			
Summa finansiella skulder	7)		2 617 424	2 617 424			
Avsättningar	8)		153	254	101		101
Övriga icke finansiella skulder			7 796	7 796			
Summa skulder			2 625 373	2 625 474	101		101
Minoritetsintresse			11	11			
Aktiekapital			3 013	3 013			
Överkursfond			5 629	5 629			
Reserver	9)		8 106	8 107	1		1
Balanserad vinst	10)		108 746	108 245	-501	-20	-481
Årets resultat, tillhörande aktieägare i Svenska Handelsbanken AB			16 099	16 099			
Summa eget kapital			141 604	141 104	-500	-20	-480
Summa skulder och eget kapital			2 766 977	2 766 578	-399	-20	-379

K49 Forts

I tabellen nedan visas övergången från modellen för inträffade kreditförluster i IAS 39 till förväntade kreditförluster i IFRS 9 vid övergången till IFRS 9 den 1 januari 2018.

Specifikation av övergång till IFRS 9, nya regler för nedskrivning			
mkr	IAS 39 Inträffade kreditförluster 31 dec 2017	IFRS 9 Förväntade kreditförluster 1 jan 2018	Effekt på balanserad vinst med anledning av nya regler för nedskrivning
IAS 39			
Inträffade kreditförluster 31 dec 2017			
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar	-463		463
Gruppvisa reserveringar för poster utanför balansräkningen	-95		95
Specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar	-4 578		4 578
Reserveringar för gruppvis värderade homogena grupper av fordringar med begränsat värde	-118		118
IFRS 9			
Förväntade kreditförluster 1 jan 2018			
Förväntade kreditförluster Steg 1, tillgångar till upplupet anskaffningsvärde		-401	-401
Förväntade kreditförluster Steg 2, tillgångar till upplupet anskaffningsvärde		-576	-576
Förväntade kreditförluster Steg 3, tillgångar till upplupet anskaffningsvärde		-4 696	-4 696
Förväntade kreditförluster för poster utanför balansräkningen Steg 1		-110	-110
Förväntade kreditförluster för poster utanför balansräkningen Steg 2		-86	-86
Förväntade kreditförluster för poster utanför balansräkningen Steg 3		0	0
Förväntade kreditförluster för skuldinstrument till verkligt värde via övrigt totalresultat Steg 1		-1	-1
Skatteeffekt vid övergång till IFRS 9		135	135
Summa	-5 254	-5 735	-481

¹ Enligt IAS 39 redovisades vissa obligationer som innehas för likviditetsändamål som tillgångar tillgängliga för försäljning. Enligt IFRS 9 redovisas dessa till upplupet anskaffningsvärde eftersom affärsmodellen för dessa innehav är att erhålla avtalsenliga kassaflöden och kassaflödena endast utgör betalningar av kapitalbelopp och ränta.

² IFRS 9:s regelverk för nedskrivning har medfört en högre kreditförlustreserv för tillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde.

³ Enligt IAS 39 redovisades vissa lån till verkligt värde via resultaträkningen genom verkligt värdeoptionen. Enligt IFRS 9 redovisas dessa till upplupet anskaffningsvärde eftersom affärsmodellen för dessa innehav är att erhålla avtalsenliga kassaflöden och kassaflödena endast utgör betalningar av kapitalbelopp och ränta.

⁴ Enligt IAS 39 klassificerades aktier och andelar inom försäkringsverksamheten samt tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken till verkligt värde via resultaträkningen genom verkligt värde optionen, då dessa förvaltades och resultatet utvärderades utifrån verkliga värden. Enligt IFRS 9 ska dessa tillgångar obligatoriskt redovisas till verkligt värde via resultaträkningen.

⁵ Handelsbanken har valt att kategorisera vissa aktieinnehav som inte innehas i handelssyfte till verkligt värde via övrigt totalresultat. Dessa aktieinnehav är långsiktiga och av strategisk vikt för bankverksamheten i koncernen. Innehaven var tidigare klassificerade som finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning.

⁶ Skatteeffekt vid övergången till IFRS 9.

⁷ Inga finansiella skulder har omvärderats på grund av ändrad klassificering till IFRS 9.

⁸ IFRS 9:s regelverk för nedskrivning har medfört en högre kreditförlustreserv för poster utanför balansräkningen.

⁹ IFRS 9:s regelverk för nedskrivning har medfört en reservering för kreditförluster för skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat.

¹⁰ Total effekt på balanserade vinstmedel vid övergången till IFRS 9 uppgår till -640 mkr före skatt, varav -24 mkr är hänförlig till de nya reglerna för klassificering och värdering och -616 mkr till de nya reglerna för nedskrivning.

K50 Kapitaltäckning

Numreringen av vissa tabeller och figurer i denna not följer den numrering som återfinns i Handelsbankens publikation Risk and Capital – Information according to Pillar 3.

KAPITALPOLICY

Banken har som mål att upprätthålla en betryggande kapitalnivå som svarar mot de risker som koncernens verksamhet innebär och som överstiger de minimikrav som lagen föreskriver. En god kapitalnivå behövs för att kunna hantera situationer med finansiell påfrestning, men även andra händelser såsom förvärv och kraftig volymtillväxt.

KAPITALKRAVSREGLER

Enligt kapitaltäckningsreglerna, förordning nr 575/2013 EU (CRR) som trädde ikraft inom EU den 1 januari 2014 och direktiv 2013/36/EU (CRD IV) som genomfördes i Sverige den 2 augusti 2014, ska banken ha kärnprimärkapital, primärkapital och en total kapitalbas som minst motsvarar de enskilda kraven i förhållande till det totala riskvägda exponeringsbeloppet för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker. Utöver att hålla kapital enligt minimikravet ska banken hålla kärnprimärkapital för att uppfylla det kombinerade buffertkravet som i Sverige utgörs av summan av en kapitalkonserveringsbuffert, en cyklicitetsbuffert samt en systemriskbuffert. Banken ska dessutom göra en intern kapitalutvärdering. Handelsbankens kapitalpolicy anger riktlinjerna för den interna kapitalutvärderingen. Banken omfattas även av ett kapitalkrav på nivån finansiellt konglomerat enligt lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat, se vidare Kapitaltäckning för det finansiella konglomeratet nedan. Sedan 1 februari 2016 gäller även att resolutionsmyndigheten, som i Sverige är Riksgäldskontoret, ska fastställa ett minimikrav på nedskrivningsbara skulder (MREL) för banken, se nedan Minimikravet för nedskrivningsbara skulder. Banken har under 2018, med god marginal, uppfyllt samtliga av de lagstadgade minimi- och buffertnivåerna. Detaljerad information om bankens kapitalbas och kapitalkrav finns i not K2, Risk- och kapitalhantering, samt i Handelsbankens publikation Risk and Capital – Information according to Pillar 3, se handelsbanken.se/ir.

BESKRIVNING AV KONSOLIDERAD SITUATION

Den regleringsmässiga konsolideringen (konsoliderad situation) består av moderbolaget samt dotter- och intresseföretag som också ingår i koncernens redovisning, se tabell TB40 Företag som ingår i konsoliderad situation. De bolag som ingår i koncernredovisningen men som inte ingår i den konsoliderade situationen framgår också av tabell TB40 Företag som ingår i konsoliderad situation. Precis som i koncernredovisningen konsolideras intresseföretag enligt kapitalandelsmetoden i den regleringsmässigt konsoliderade situationen. Vidare konsolideras dotterbolag enligt förvärvsmetoden. Samtliga dotterbolag som omfattas av regelverket ingår

i konsoliderad situation. Handelsbanken har inga dotterbolag där den faktiska kapitalbasen underskrider föreskriven kapitalbas.

BESKRIVNING AV KAPITALBASEN FÖR KONSOLIDERAD SITUATION

Kapitalbasen består av primärt respektive supplementärt kapital. Det primära kapitalet delas in i kärnprimärkapital samt övrigt primärkapital. Kärnprimärkapitalet utgörs i huvudsak av aktiekapital, upparbetade vinstmedel samt övriga reserver i de bolag som ingår i konsolideringen. Övrigt primärkapital utgörs av utgivna primärkapitaltillskott. Det supplementära kapitalet består huvudsakligen av förlagslån. Från kapitalbasen görs därefter vissa avdrag. Avdragen görs huvudsakligen från kärnprimärkapitalet. För bankens riskhantering är det viktigt att såväl koncernen som den regleringsmässiga konsolideringen riskmässigt kan ses som en enhet. För att risker ska kunna hanteras effektivt i koncernen kan kapital behöva omfördelas mellan de olika företagen i koncernen. Banken har generellt sett möjlighet att omfördela kapital mellan koncernens bolag, inom ramen för de begränsningar som följer av lagstiftning, till exempel kapitaltäckningskrav och bolagsrättsliga begränsningar. Banken ser i övrigt inga materiella eller rättsliga hinder för en snabb överföring av medel ur kapitalbasen eller återbetalning av skulder mellan moderbolaget och dess dotterföretag.

Primärkapital

Primärkapitalet utgörs av kärnprimärkapital respektive övrigt primärkapital.

Kärnprimärkapital

Kärnprimärkapitalet utgörs till största delen av aktiekapital, upparbetade vinstmedel samt övriga reserver i de bolag som ingår i den regleringsmässiga konsolideringen. I och med att koncernens försäkringsbolag inte ingår i konsolideringen, se tabell på sidan 167, ingår inte upparbetade vinstmedel i dessa bolag i kärnprimärkapitalet. De poster som ska exkluderas från kärnprimärkapitalet är främst goodwill och andra immateriella tillgångar samt kapitaltillskott till försäkringsbolag i koncernen eller vissa uppskjutna skattefordringar som överstiger 10 procent av kärnprimärkapitalet. Summan av kapitaltillskott och uppskjutna skattefordringar får heller inte överstiga 15 procent av kärnprimärkapitalet. Eftersom varken kapitaltillskotten till försäkringsbolagen i koncernen eller de uppskjutna skattefordringarna överstiger tröskelvärdet, belastar dessa inte kärnprimärkapitalet. Neutralitetsjustering görs för påverkan som kassaflödessäkringar har haft på eget kapital. Dessutom ska en prisjustering beräknas och vid behov görs för försiktig värdering av instrument som värderas till verkligt värde. Institut som har

tillstånd att använda interna riskklassificeringsmodeller ska göra ett avdrag för skillnaden mellan förväntad kreditförlust enligt internmetoden och gjorda reserveringar för sannolika kreditförluster i det fall de förväntade kreditförlusterna överstiger gjorda reserveringar. Avdrag ska även göras för nettovärdet av redovisade övervärden i pensionstillgångar. Avdraget får emellertid minskas med ett belopp som motsvarar bankens rätt till ersättning för pensionskostnader från Handelsbankens Pensionsstiftelse. Slutligen ska även avdrag göras för tillstånd att inneha egna aktier i egenskap av marknadsgarant. Avdraget ska motsvara det högsta marknadsvärde tillståndet omfattar.

Övrigt primärkapital

Övrigt primärkapital utgörs av instrument som uppfyller kraven för primärkapitaltillskott. Bland annat ska tillskotten ha evig löptid och kunna förtidsinlösas tidigast efter fem år och först efter att tillstånd utfärdats av tillsynsmyndigheten. Det nominella värdet ska kunna skrivas ned eller konverteras till aktier för att skapa kärnprimärkapital vid en förutbestämd nivå på kärnprimärkapitalet, och räntebetalningarna ska ovillkorligen kunna ställas in.

Bankens samtliga primärkapitaltillskott uppgår till 13,1 miljarder kronor. Av dessa emitterades under 2015 primärkapitaltillskott om 10,7 miljarder kronor som uppfyller kraven enligt CRR. Bankens övriga utestående primärkapitaltillskott är emellertid emitterade efter tillstånd enligt tidigare regelverk och inkluderas därmed i enlighet med övergångsregler i CRR. Dessa uppgår till 2,4 miljarder kronor och utgörs av så kallade enhanced primärkapitaltillskott, som inte får räknas med i kapitalbasen från och med 1 januari 2019. För enhanced primärkapitaltillskott gäller att banken har rätt att omvandla instrumenten till eget kapital redan tidigare för att undvika att bryta mot regleringsmässiga krav. I händelse av likvidation skuldförs instrumenten, även till den del som sedan tidigare omvandlats till eget kapital, och har då lika rätt till utskiftning av bolagets medel. Denna rätt är efterställd alla andra fordringshavare och endast aktieägarna har en sämre rätt till utskiftning. För enhanced primärkapitaltillskott har banken en ovillkorlig rätt att ställa in kupongbetalningar, det vill säga ränteutbetalning kan ställas in när som helst. I det fall utdelningsbara medel saknas måste kupongutbetalningar ställas in för båda typer av tillskott.

Supplementärkapital

Det supplementära kapitalet utgörs av förlagslån med en löptid om minst fem år. Avdrag görs för förlagslånetillskott till försäkringsbolagen inom koncernen.

K50 Forts

KAPITALKRAV**Kreditrisk**

Kapitalkravet för kreditrisk beräknas enligt schablonmetoden och internmetoden enligt CRR. För internmetoden återfinns två olika metoder: internmetoden utan egna skattningar av LGD och KF (grundläggande internmetoden) och internmetoden med egna skattningar av LGD och KF (avancerade internmetoden).

I internmetoden utan egna skattningar av LGD och KF beräknar banken med en egen metod sannolikheten för att kunden ska falla inom ett år (PD), medan övriga parametrar är givna i regelverket CRR. I internmetoden med egna skattningar av LGD och KF använder banken egna metoder för att beräkna förlustandel givet fallissemang (LGD) och exponeringsbeloppet. För definition av konverteringsfaktorn (KF) hänvisas till Handelsbankens Faktabok.

Handelsbanken tillämpar internmetoden utan egna skattningar av LGD och KF för exponeringar mot institut, samt för vissa produkt- och säkerhetstyper avseende företagsexponeringar för hela regionbanksrörelsen samt i dotterbolagen Stadshypotek AB, Handelsbanken Finans AB, Handelsbanken Finans (Shanghai) Financial Leasing Co., Ltd, Ecster AB och Rahoitus Oy.

Internmetoden med egna skattningar av LGD och KF tillämpas för merparten av exponeringarna mot stora företag, medelstora företag, fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar i regionbanksrörelsen (exklusive Nederländerna), Handelsbanken Capital Markets, Stadshypotek AB och Handelsbanken Finans AB, samt för hushållsexponeringar i Sverige, Norge, Finland och Danmark samt i dotterbolagen Stadshypotek AB, Handelsbanken Finans AB, Ecster AB och Rahoitus Oy.

Från den 1 december 2018 bedrivs Handelsbankens verksamhet i Storbritannien i dotterbolaget Handelsbanken plc. Innan detta datum bedrevs verksamheten som en filial. I konsoliderad situation på gruppnivå kapitaltäckts företagsexponeringar i Storbritannien med internmetoden, medan det lokala kapitalkravet beräknas enligt schablonmetoden.

Internmetoden omfattade vid årsskiftet 86 procent (81) av det totala riskvägda exponeringsbeloppet för kreditrisk. För resterande kreditriskexponeringar beräknas kapitalkravet enligt schablonmetoden. Sifferuppgifter som redovisas i detta avsnitt avser minimikapitalkraven enligt Pelare 1 i kapitaltäckningsreglerna CRR och CRD IV. När det i tabellerna står CRR är utgångspunkten hur minimikapitalkraven ser ut efter det att övergångsreglerna upphört att gälla. Övergångsreglerna upphörde att gälla per den 31 december 2017.

I tabellen Kreditriskexponeringar godkända för internmetoden särredovisas repor och värdepapperslån eftersom dessa ger upphov till mycket låga kapitalkrav samtidigt som volymerna varierar betydligt över tiden. Det låga kapitalkravet beror på att exponeringen presenteras brutto och att exponeringen är säkerställd.

Den totala genomsnittliga riskvikten för exponeringar godkända för internmetoden minskade under året och uppgick till 13,8 procent (13,9). Minskningen är marginell och beror främst på portföljförändring där exponeringsklasser med något lägre riskvikter, främst statsexponeringar, proportionellt sett ökat något mer än de med högre riskvikter. Justerat för att riskviktsgolvet för svenska bolån flyttat från Pelare 2 till Pelare 1 så blir den totala genomsnittliga riskvikten 19,8 procent.

Kreditkvaliteten är god. Av Handelsbankens företagsexponeringar var 98 procent (97) kunder med en bedömd återbetalningsförmåga som var normal, eller bättre än normal, det vill säga hade en riskklassificering mellan 1 och 5 i bankens tiogradiga skala för riskklassificering.

2017 blev Handelsbanken godkänd för att använda nya PD-modeller för företag i internmetoden. Dessa modeller utgår från den historiska fallissemangsfrekvensen, både per riskklass och per portfölj. Skattningarna per portfölj är baserade dels på bankens interna data, dels på data från andra källor, såsom till exempel externa kreditvärderingsinstitut, och ska gälla över en tänkt konjunkturcykel där ett av fem år är ett nedgångsår och där den svenska bankkrisen på 1990-talet beaktas, enligt krav från Finansinspektionen. Till skattningarna adderas väsentliga försiktighetsmarginaler, och dessa portfölj-PD väntas i normalfallet inte variera mellan åren. Skattningarna per riskklass baseras på bankens interna fallissemangsdata och en modell som fastställer relationen i fallissemangsrisk mellan olika riskklasser. Marginaler adderas sedan så att varje portföljs aggregerade PD sammanfaller med skattningen av portfölj-PD. Detta innebär att PD per riskklass kan komma att variera över tid trots att portfölj-PD inte gör det, då fördelningen av motparter över riskklasserna varierar över tid.

Kapitalkravet för aktieexponeringar i internmetoden beräknas enligt förenklad riskviktsmetod.

För närmare information om förändringar under året hänvisas till bankens delårsrapporter under 2018 samt till bankens publikation Risk and Capital – Information according to Pillar 3.

Marknadsrisk

Kapitalkravet för marknadsrisk beräknas för bankens konsoliderade situation. Kapitalkravet för ränterisker och aktiekursrisker beräknas dock endast för positioner i handelslagret. Vid beräkning av kapitalkravet för marknadsrisker tillämpas schablonmetoden.

Kapitalkrav för operativa risk

Handelsbanken använder schablonmetoden för att beräkna kapitalkravet för operativa risker. Kapitalkravet enligt schablonmetoden beräknas genom att en i regelverket bestämd faktor multipliceras med den genomsnittliga rörelseintäkten under de tre senaste verksamhetsåren. Olika faktorer tillämpas för olika affärssegment.

Det totala kapitalkravet för operativa risker för konsoliderad situation uppgick vid utgången av 2018 till 5 115 miljoner kronor (4 929).

KAPITALTÄCKNING FÖR DET FINANSIELLA KONGLOMERATET

Enligt förordning (EU) nr 342/2014 ska finansiella konglomerat i sin rapportering till nationell tillsynsmyndighet (FI) inkludera minimikapitalkraven, de kombinerade buffertkraven, eventuella åtgärder som antagits i enlighet med artiklarna 458 och 459 i EU:s tillsynsförordning. Finansiella konglomerat ska också inkludera det kapitalkrav som kommunicerats av FI inom ramen för FI:s översyns- och utvärderingsprocess avseende bankgruppen. Således beräknar Handelsbanken kapitalkravet för konsoliderad situation (bankverksamheten i det finansiella konglomeratet) på detta sätt. Kapitalkravet för Handelsbankens konsoliderade situation har adderats med solvenskraven enligt övergångsreglerna för försäkringsgruppen. Detta motsvarar det finansiella konglomeratets kapitalkrav. Det finansiella konglomeratets sammanlagda kapitalbas överstiger det finansiella konglomeratets kapitalkrav.

MINIMIKRAVET PÅ NEDSKRIVNINGSBARA SKULDER (MREL)

Resolutionsdirektivet 2014/59/EU (or BRRD) infördes i Sverige genom Resolutionslagen (2015:1016). Regelverket innehåller sätt att hantera banker i kris och möjliggör för myndigheter att, inom dessa ramar, ta kontroll över, omstrukturerar och sälja av hela eller delar av en bank. Detta utan att likvidera eller försätta banken i konkurs. Som tillägg till ovan åtgärder i kris, innebär regelverket en möjlighet att skriva ned vissa skuldinstrument för att återkapitalisera en krisutsatt bank.

Som en del av detta regelverk infördes ett minikrav på nedskrivningsbara skulder (MREL) från och med den 1 januari 2018. Kravet beslutas i bankens resolutionsplan som upprättas av Riksgälden i samarbete med Finansinspektionen. För 2019, uppgår Handelsbankens MREL krav till 6,2 procent (6,6) av totala skulder och kapitalbas på konsoliderad nivå. Kravet består av ett förlustabsorberingsbelopp och ett återkapitaliseringsbelopp.

Riksgälden tillämpar även skuldandelsprincipen, som innebär att MREL kravet delvis måste uppfyllas av endast medräkningsbara, kvalificerade skulder (och inte kapitalbas). För att fylla behovet har en ny typ av skuldinstrument införts i svensk lagstiftning från december 2018. Dessa kommer att efterställas nuvarande seniora skuldinstrument, men rankas högre än kapitalbasinstrument vid ett resolutionsförfarande. Förändringar är dock att förvänta framgent och banken övervakar utvecklingen av kommande regelverk.

K50 Forts

Tabell TB40 (Pelare 3) Företag som ingår i konsoliderad situation

Företag som ingår i konsoliderad situation	Ägarandel, %	Organisationsnummer	Säte
Handelsbanken AB (publ)¹		502007-7862	Stockholm
KONCERNFÖRETAG			
Handelsbanken Finans AB¹	100	556053-0841	Stockholm
Handelsbanken Finans (Shanghai) Financial Leasing Co., Ltd	100	310101717882194	Shanghai
Stadshypotek AB¹	100	556459-6715	Stockholm
Svenska Intecknings Garanti AB Sigab (inaktiv)	100	556432-7285	Stockholm
Handelsbanken Fondbolagsförvaltning AB	100	556070-0683	Stockholm
Handelsbanken Fonder AB	100	556418-8851	Stockholm
Handelsinvest Investeringsförvaltning A/S	100	12930879	Köpenhamn
Xact Kapitalförvaltning AB	100	556997-8140	Stockholm
AB Handel och Industri	100	556013-5336	Stockholm
Ecster AB	100	556993-2311	Stockholm
Handelsbanken plc¹³	100	11305395	London
Heartwood Wealth Management Limited	100	4132340	London
Heartwood Nominees Limited (inaktiv)	100	2299877	London
Heartwood Second Nominees Limited (inaktiv)	100	3193458	London
Private Office Limited (inaktiv)	100	4332528	London
SIL (Nominees) Limited (inaktiv)	100	1932320	London
Svenska Property Nominees Limited (inaktiv)	100	2308524	London
Optimix Vermogensbeheer N.V.	100	33194359	Amsterdam
Add Value Fund Management B.V.	80	19196768	Amsterdam
Optimix Beheer en Belegging B.V. (inaktiv)	100	33186584	Amsterdam
Övriga dotterbolag			
Ejendomsselskabet af 1. maj 2009 A/S ¹	100	59173812	Hillerød
Forva AS	100	945812141	Oslo
Handelsbanken Markets Securities, Inc ¹	100	11-3257438	New York
Handelsbanken Rahoitus Oy	100	0112308-8	Helsingfors
Lokalbolig A/S	60	78488018	Hillerød
Rådstuplass 4 AS	100	910508423	Bergen
Lila stugan i Stockholm AB (inaktiv)	100	556993-9084	Stockholm
Blå stugan i Stockholm (inaktiv)	100	556993-9357	Stockholm
Dotterbolag till Handelsbanken Liv Försäkrings AB			
Handelsbanken Fastigheter AB	100	556873-0021	Stockholm
INTRESSEFÖRETAG			
Bankomat AB	20	556817-9716	Stockholm
Bankomatcentralen AB	100	556197-2265	Stockholm
BGC Holding AB	25,38	556607-0933	Stockholm
Bankgirocentralen BGC AB ²	100	556047-3521	Stockholm
Torig AB	100	556564-5404	Stockholm
Finansiell ID-teknik BID AB	28,3	556630-4928	Stockholm
USE Intressenter AB	24,48	559161-9464	Stockholm
Getswish AB	20	556913-7382	Stockholm

¹ Kreditinstitut.² Avser ägande i dotterbolag samt intressebolag.³ Från den 1 december 2018 bedrivs Handelsbankens verksamhet i Storbritannien i dotterbolaget Handelsbanken plc. Handelsbanken plc innehar på solonivå en egen konsoliderad situation där dotterbolaget Heartwood ingår.

Företag som inte ingår i konsoliderad situation	Ägarandel, %	Organisationsnummer	Säte
Handelsbanken Liv Försäkring AB (koncernen exkl Handelsbanken Fastigheter AB)	100	516401-8284	Stockholm
Svenska Re S.A.	100	RCS Lux B-32053	Luxemburg
Handelsbanken Skadeförsäkrings AB	100	516401-6767	Stockholm
Dyson Group plc	27	163096	Sheffield
EFN Ekonomikanalen AB	100	556930-1608	Stockholm
SHB Liv Försäkringsaktiebolag	100	2478149-7	Helsingfors
Svenska RKA International Insurance Services AB (inaktiv)	100	556324-2964	Stockholm

K50 Forts

Tabell 84 (Pelare 3) Balansräkning

Balansräkning	2018		2017	
	Konsoliderad situation	Koncern	Konsoliderad situation	Koncern
mkr				
TILLGÅNGAR				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	317 217	317 217	226 314	226 314
Övrig utlåning till centralbanker	33 557	33 557	38 920	38 920
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	118 929	122 260	125 898	129 006
Utlåning till övriga kreditinstitut	22 133	22 137	20 250	20 250
Utlåning till allmänheten	2 190 223	2 189 092	2 066 890	2 065 761
Värdeförändring på räntesäkrad post i portföljsäkring	33	33	36	36
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	47 850	50 729	46 220	49 601
<i>varav räntebärande instrument klassificerade som tillgängliga för försäljning (redovisat värde)</i>	5 373	5 373	5 393	5 393
<i>varav räntebärande instrument klassificerade som tillgängliga för försäljning, ackumulerad värdeförändring</i>	-79	-79	-67	-67
Aktier och andelar	13 168	13 821	13 088	14 052
<i>varav aktier klassificerade som tillgängliga för försäljning (redovisat värde)</i>	1 841	1 841	1 174	1 174
<i>varav aktier klassificerade som tillgängliga för försäljning, ackumulerad värdeförändring</i>	367	367	554	554
Andelar i intresseföretag	6 534	259	6 574	297
Tillgångar där kunden står för värdeförändringsrisken	5 345	136 346	5 023	135 617
Derivatinstrument	58 041	58 041	56 070	56 070
<i>varav kassaflödessäkringar</i>	1 263	1 263	654	654
Återförsäkringstillgångar	-	12	-	14
Immateriella tillgångar	10 322	10 455	9 720	9 861
Fastigheter och inventarier	2 229	2 229	2 238	2 238
Aktuella skattefordringar	615	617	238	242
Uppskjutna skattefordringar	1 044	1 044	399	399
<i>varav relaterade till kassaflödessäkringar</i>	-	-	-	-
<i>varav relaterade till räntebärande instrument klassificerade som tillgängliga för försäljning</i>	21	21	19	19
Pensionstillgångar	-	-	1283	1239
Tillgångar som innehas för försäljning	19	19	-	-
Övriga tillgångar	16 652	16 880	10 351	10 715
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	3 406	3 426	6 288	6 345
Summa tillgångar	2 847 317	2 978 174	2 635 800	2 766 977
SKULDER OCH EGET KAPITAL				
Skulder till kreditinstitut	194 033	194 082	174 795	174 820
In- och upplåning från allmänheten	1 007 837	1 008 487	939 792	941 967
Skulder där kunden står för värdeförändringsrisken	5 345	136 346	5 023	135 617
Emitterade värdepapper	1 394 647	1 394 647	1 276 595	1 276 595
Derivatinstrument	17 361	17 360	24 877	24 876
<i>varav kassaflödessäkringar</i>	-	-	-	-
Korta positioner	6 163	6 163	2 072	2 072
Försäkringsskulder	-	542	-	549
Aktuella skatteskulder	1 105	1 118	368	394
Uppskjutna skatteskulder	5 746	5 786	6 813	6 853
<i>varav relaterade till kassaflödessäkringar</i>	344	344	184	184
<i>varav relaterade till aktier klassificerade som tillgängliga för försäljning</i>	6	6	7	7
Avsättningar	213	222	143	153
Pensionsskulder	3 171	3 226	-	-
Skulder hänförliga till tillgångar som innehas för försäljning	-	-	-	-
Övriga skulder	12 694	12 984	15 580	15 863
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	3 784	3 865	12 589	12 718
Efterställda skulder	51 085	51 085	32 896	32 896
<i>varav primärkapitallån</i>	13 053	13 053	12 146	12 146
<i>varav lån med återstående löptid > 5 år</i>	18 325	18 325	17 745	17 745
<i>varav lån med återstående löptid < 5 år</i>	-	-	-	-
<i>varav övriga lån</i>	18 514	18 514	3 004	3 004
Summa skulder	2 703 184	2 835 913	2 491 543	2 625 373
Minoritetsintresse	12	12	11	11
Aktiekapital	3 013	3 013	3 013	3 013
<i>Innehav egna aktier</i>	0	0	-	-
Överkursfond	5 629	5 629	5 629	5 629
<i>varav eget kapital från sammansatta finansiella instrument</i>	466	466	466	466
Andra reserver	5 105	5 098	8 116	8 106
Balanserad vinst	113 799	111 155	112 210	108 746
Årets resultat, tillhörande aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	16 575	17 354	15 278	16 099
Summa eget kapital	144 133	142 261	144 257	141 604
Summa skulder och eget kapital	2 847 317	2 978 174	2 635 800	2 766 977

K50 Forts

Tabell 85 (Pelare 3) Kapitalbas under övergångsperioden

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013. Exkluderade rader bedöms ej relevanta för Handelsbanken vid tidpunkt för publicering.

Kapitalbas under övergångsperioden		2018		2017	
mkr		Belopp på upplysningsdagen	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordning (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordning (EU) nr 575/2013	Förordning (EU) nr 575/2013 artikelhänvisning	Belopp på upplysningsdagen
					Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013
Kärnprimärkapital: instrument och reserver					
1	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	8 177		26.1, 27, 28, 29, EBA-förteckningen 26.3	8 177
	Varav: aktiekapital	8 177		EBA-förteckningen 26.3	8 177
	Varav: konvertibler	-		EBA-förteckningen 26.3	-
2	Ej utdelade vinstmedel	113 799		26.1 c	112 210
3	Akkumulerat annat totalresultat (och andra reserver, för att inkludera orealiserade vinster och förluster enligt tillämpliga redovisningsstandarder)	5 536		26.1	8 445
5a	Delårsresultat netto efter avdrag för förutsebara kostnader och utdelningar som har verifierats av personer som har en oberoende ställning	5 881		26.2	697
6	Kärnprimärkapital före lagstiftningsjusteringar	133 393			129 529
Kärnprimärkapital: lagstiftningsjusteringar					
7	Ytterligare värdejusteringar (negativt belopp)	-375		34, 105	-409
8	Immateriella tillgångar (netto efter minskning för tillhörande skatteskulder) (negativt belopp)	-10 390		36.1 b, 37	-9 787
11	Reserver i verkligt värde relaterade till vinster eller förluster på kassaflödessäkningar	-1 263		33.1 a	-654
12	Negativa belopp till följd av beräkningen av förväntade förlustbelopp	-2 047		36.1 d, 40, 159	-2 357
14	Vinster eller förluster på skulder som värderas till verkligt värde och som beror på ändringar av institutets egen kreditstatus	-		33.1 b	-
15	Förmånsbestämda pensionsplaner (negativt belopp)	-		36.1 e, 41	-
16	Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna kärnprimärkapitalinstrument (negativt belopp)	-508		36.1 f, 42	-569
19	Institutets direkta, indirekta och syntetiska innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-		36.1 i, 43, 45, 47, 48.1 b, 49.1-49.3, 79	-
21	Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter minskning av tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda) (negativt belopp)	-		36.1 c, 38, 48.1 a	-
22	Belopp som överskrider tröskelvärdet på 15% (negativt belopp)	-		48.1	-
23	Varav: institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn när institutet har en väsentlig investering i de enheterna	-		36.1 i, 48.1 b	-
25	Varav: uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader	-		36.1 c, 38, 48.1 a	-
25a	Förluster för innevarande räkenskapsår (negativt belopp)	-		36.1 a	-
25b	Förutsebara skatter som är relaterade till kärnprimärkapitalposter (negativt belopp)	-		36.1 l	-
27	Avdrag från kvalificerade primärkapitaltillskott som överskrider institutets primärkapitaltillskott (negativt belopp)	-		36.1 j	-
28	Sammanlagda lagstiftningsjusteringar av kärnprimärkapital	-14 583			-13 776
29	Kärnprimärkapital	118 810			115 753
Primärkapitaltillskott: instrument					
30	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	10 701		51, 52	9 794
32	Varav: klassificerade som skulder enligt tillämpliga redovisningsstandarder	10 701			9 794
33	Belopp för kvalificerade poster som avses i artikel 48.4 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från primärkapitaltillskottet	2 352	2 352	486.3	2 352
36	Primärkapitaltillskott före lagstiftningsjusteringar	13 053			12 146

K50 Forts

Kapitalbas under övergångsperioden		2018		2017	
		Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordning (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordning (EU) nr 575/2013		Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	
mrk		Belopp på upplysningsdagen	Förordning (EU) nr 575/2013 artikelhänvisning	Belopp på upplysningsdagen	
Primärkapitaltillskott: lagstiftningsjusteringar					
37	Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna primärkapitaltillskottsinstrument (negativt belopp)	-400	52.1 b, 56 a, 57	-400	-400
40	Institutets direkta och indirekta innehav av primärkapitaltillskottsinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp över tröskelvärde på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-	56 d, 59, 79	-	
42	Avdrag från kvalificerade supplementärkapital som över-skrider institutets supplementärkapital (negativt belopp)	-	56 e	-	
43	Summa lagstiftningsjusteringar av primärkapitaltillskott	-400		-400	
44	Primärkapitaltillskott	12 653		11 746	
45	Primärkapital (primärkapital = kärnprimärkapital + primärkapitaltillskott)	131 463		127 499	
Supplementärkapital: instrument och avsättningar					
46	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	33 704	62, 63	17 745	
50	Kreditriskjusteringar	0	62 c och d		
51	Supplementärkapital före lagstiftningsjusteringar	33 704		17 745	
Supplementärkapital: lagstiftningsjusteringar					
52	Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna supplementärkapitalinstrument och efterställda lån (negativt belopp)	-15 379	63 b i, 66 a, 67	-	
55	Institutets direkta och indirekta innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-1 129	66 d, 69, 79	-1 129	
57	Summa lagstiftningsjusteringar av supplementärkapital	-16 508		-1 129	
58	Supplementärkapital	17 196		16 616	
59	Totalt kapital (totalt kapital = primärkapital + supplementärkapital)	148 659		144 115	
60	Summa riskvägda tillgångar	707 579		509 032	
Kapitalrelationer och buffertar					
61	Kärnprimärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	16,8	92.2 a	22,7	
62	Primärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	18,6	92.2 b	25,0	
63	Summa kapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	21,0	92.2 c	28,3	
64	Institutspecifika buffertkrav (krav på kärnprimärkapital i enlighet med artikel 92.1 a plus krav på kapitalkonserveringsbuffert och kontryckisk kapitalbuffert, plus systemriskbuffert, plus buffert för systemviktiga institut (buffert för globala systemviktiga institut eller andra systemviktiga institut) uttryckt som en procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	7,0	Kapitalkravsdirektivet 128, 129, 130	6,7	
65	Varav: krav på kapitalkonserveringsbuffert	2,5		2,5	
66	Varav: krav på kontryckisk kapitalbuffert	1,5		1,2	
67	Varav: krav på systemriskbuffert	3,0		3,0	
67a	Varav: buffert för globalt systemviktigt institut eller för annat systemviktigt institut	0,0	Kapitalkravsdirektivet 131	0,0	
68	Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	12,3	Kapitalkravsdirektivet 128	18,2	

K50 Forts

Kapitalbas under övergångsperioden		2018		2017
		Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordning (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordning (EU) nr 575/2013		Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013
mkr		Belopp på upplysningsdagen	Förordning (EU) nr 575/2013 artikelhänvisning	Belopp på upplysningsdagen
Kapitalrelationer och buffertar				
72	Direkta och indirekta innehav av kapital i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp under tröskelvärde på 10%, netto efter godtagbara korta positioner)	0	36.1 h, 45, 46, 56 c, 59, 60, 66 c, 69, 70	2
73	Institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp under tröskelvärde på 10%, netto efter godtagbara korta positioner)	-	36.1 i, 45, 48	-
75	Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp under tröskelvärde på 10%, netto efter minskning av tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda)	-960	36.1 c, 38, 48	-315
Tak som ska tillämpas på inkludering av avsättningar i supplementärkapitalet				
76	Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av schablonmetoden (före tillämpningen av taket)	-	62	-
77	Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt schablonmetoden	1 093	62	1 048
78	Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av internmetoden (före tillämpningen av taket)	-	62	-
79	Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt internmetoden	3 247	62	2 090
Kapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang (får endast tillämpas mellan den 1 januari 2013 och den 1 januari 2022)				
80	Nuvarande tak för kärnprimärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	58	484.3, 486.2 och 486.5	116
81	Belopp som utesluts från kärnprimärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	-	484.3, 486.2 och 486.5	-
82	Nuvarande tak för primärkapitaltillskottsinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	2 445	484.4, 486.3 och 486.5	4 890
83	Belopp som utesluts från primärkapitaltillskott på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	-	484.4, 486.3 och 486.5	-
84	Nuvarande tak för supplementärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	1 481	484.5, 486.4 och 486.5	2 963
85	Belopp som utesluts från supplementärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	-	484.5, 486.4 och 486.5	-

Tabell ÅR:45 Kapitaltäckning finansiella konglomeratet

Tabellen visar relation mellan kapital och kapitalkrav för det finansiella konglomeratet. Nivåerna är i nivå jämfört med föregående år.

Kapitaltäckning finansiella konglomeratet	2018	2017
mkr		
Kapitalbas efter avdrag och justeringar	152 229	147 387
Kapitalkrav ¹	139 687	135 655
Överskott	12 542	11 732

¹ Finansinspektionen har ändrat metod för det svenska riskviktsgolvet på 25% som tidigare låg som ett pelare 2 krav men som från den 31 december 2018 numera ligger som ett pelare 1 krav i enlighet med artikel 458 CRR.

K50 Forts

Tabell 90 (Pelare 3) EU OV1 – Översikt av riskvägda exponeringsbelopp

Tabellen visar riskvägda exponeringsbelopp (REA) för kreditrisk, motpartsrisk, marknadsrisk och operativ risk per utgången av 2018 och föregående år. Beloppen för kreditrisk är beräknade för exponeringar som behandlas enligt schablonmetoden, den grundläggande internmetoden och den avancerade internmetoden. Beloppen för marknadsrisk och operativ risk är beräknade för exponeringar som behandlas enligt schablonmetoden. REA för kreditrisk har ökat jämfört med föregående år. Finansinspektionen har ändrat metod för det svenska riskviktsgolvet på 25% som tidigare låg som ett pelare 2 krav men som från den 31 december 2018 numera ligger som ett pelare 1 krav i enlighet med artikel 458 CRR.

EU OV1 – Översikt av riskvägda exponeringsbelopp		Riskvägda exponeringsbelopp		Minimikapitalkrav
mkr		2018	2017	2018
	1 Kreditrisk (exklusive motpartsrisk)	616 009	419 557	49 281
Artikel 438 c och d	2 Varav schablonmetoden	87 147	83 473	6 972
Artikel 438 c och d	3 Varav den grundläggande internmetoden	53 978	48 496	4 318
Artikel 438 c och d	4 Varav den avancerade internmetoden	467 474	282 520	37 398
Artikel 438 d	5 Varav den kapitalrelaterade internmetoden inom ramen för den enkla riskviktade metoden eller den interna modellen	7 410	5 068	593
Artikel 107	6 Motpartsrisk	12 603	12 640	1 008
Artikel 438 c och d				
Artikel 438 c och d	7 Varav marknadsvärdering	12 598	12 632	1 008
Artikel 438 c och d	8 Varav ursprunglig exponering			
	9 Varav schablonmetoden			
	10 Varav metoden med interna modeller			
Artikel 438 c och d	11 Varav riskexponeringsbelopp för bidrag till en central motparts obeståndsfond	5	8	0
Artikel 438 c och d	12 Kreditvärdighetsjustering	5 219	4 890	417
Artikel 438 e	13 Avvecklingsrisk	0	0	0
Artikel 449 o i)	14 Värdepapperiseringsexponeringar utanför handelslagret (efter taket)	51	22	4
	15 Varav internmetoden	51	22	4
	16 Varav den interna formelbaserade metoden			
	17 Varav internmetoden			
	18 Varav schablonmetoden			
Artikel 438 e	19 Marknadsrisk	9 765	10 310	781
	20 Varav schablonmetoden	9 765	10 310	781
	21 Varav den interna modellen			
Artikel 438 e	22 Stora exponeringar			
Artikel 438 f	23 Operativ risk	63 932	61 613	5 115
	24 Varav basmetoden			
	25 Varav schablonmetoden	63 932	61 613	5 115
	26 Varav internmätningensmetoden			
Artikel 437.2, artikel 48 och artikel 60	27 Belopp under trösklarna för avdrag (föremål för riskviktning på 250 procent)			
Artikel 500	28 Justering av minimigränsen			
	29 Summa	707 579	509 032	56 606

Tabell 62 (Pelare3) EU MR1 – Marknadsrisk som behandlas enligt schablonmetoden

Tabellen visar kapitalkrav och riskexponeringsbelopp för marknadsrisk enligt schablonmetoden (CRR) per utgången av 2018.

EU MR1 – Marknadsrisk som behandlas enligt schablonmetoden		2018		2017	
		a	b	a	b
mkr		Riskexponeringsbelopp	Kapitalkrav	Riskexponeringsbelopp	Kapitalkrav
Direkta produkter					
Ränterisk		9 552	764	10 089	808
varav generell risk		7 888	631	7 145	572
varav specifik risk		1 664	133	2 944	236
Aktiekursrisk		84	7	113	9
varav generell risk		27	2	34	3
varav specifik risk		54	5	74	6
varav fonder		3	0	5	0
Valutakursrisk		-	-	-	-
Råvarurisk		85	7	60	5
Optioner					
Scenariometod		43	3	48	3
varav ränterisk		4	0	5	0
varav aktiekursrisk		39	3	43	3
varav valutakursrisk		-	-	-	-
varav råvarurisk		0	0	0	0
Värdepapperisering (specifik risk)		-	-	-	-
Avvecklingsrisk		1	0	0	0
Summa		9 765	781	10 310	825

K50 Forts

Tabell 91 (Pelare 3) Kapitältäckningsanalys

Tabellen visar kapitalrelationer. Totalt riskvägt exponeringsbelopp har ökat jämfört med föregående år.

Kapitältäckningsanalys	2018	2017
%		
Kärnprimärkapitalrelation, CRR	16,8	22,7
Primärkapitalrelation, CRR	18,6	25,0
Total kapitalrelation, CRR	21,0	28,3
Totalt riskvägt exponeringsbelopp, CRR, mkr	707 579	509 032
Kapitalbas i förhållande till kapitalkrav enligt Basel I-golv		142
Institutspecifika buffertkrav	7,0	6,7
varav krav på kapitalkonserveringsbuffert	2,5	2,5
varav krav på kontryckisk buffert	1,5	1,2
varav krav på systemriskbuffert	3,0	3,0
Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert	12,3	18,2

Förändringen i riskvägt exponeringsbelopp och kapitältäckningsrelationer beror på att det svenska bolänegolvet har flyttat från Pelare 2 till Pelare 1.

Tabell ÅR:46 Minimikrav på nedskrivningsbara skulder (MREL)

MREL krav uttryckt som andel av totala skulder och kapitalbas (SFS 2015:1016). Minimikravet på nedskrivningsbara skulder och kapitalbas bestäms i bankens resolutionsplan av resolutionsmyndigheten RGK, i samarbete med FI. För 2018 är Totala skulder och kapitalbas baserat på siffror från det tredje kvartalet.

mkr	2018	2017
MREL krav	159 211	162 062
Nedskrivningsbara skulder och kapitalbas	289 591	255 604
Totala skulder och kapitalbas	2 900 642	2 582 586
%		
MREL krav som procent av totala skulder och kapitalbas	6,2	6,6
Nedskrivningsbara skulder och kapitalbas som procent av totala skulder och kapitalbas	10,0	9,9

Tabell 40 (Pelare 3) Kreditriskexponeringar godkända för internmetoden

Kreditriskexponeringar godkända för internmetoden	Exponeringsbelopp		Varav utanför balansräkningen		Riskvägt exponeringsbelopp		Kapitalkrav		Genomsnittlig riskvikt i %	
mkr	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Statsexponeringar	440 789	357 719	19 114	18 456	7 694	7 474	616	598	1,7	2,1
Företagsexponeringar	908 004	852 845	133 978	121 454	250 750	237 107	20 060	18 969	27,6	27,8
Företagsutlåning	888 991	835 665	133 763	121 384	247 764	233 707	19 821	18 697	27,9	28,0
varav övrig utlåning, internmetod utan egna skattningar av LGD och KF	125 126	109 608	72 146	62 936	37 526	32 467	3 002	2 598	30,0	29,6
varav övrig utlåning, internmetod med egna skattningar av LGD och KF	763 865	726 057	61 617	58 448	210 238	201 240	16 819	16 099	27,5	27,7
varav stora företag	154 297	152 189	36 485	32 991	57 241	58 176	4 579	4 654	37,1	38,2
varav medelstora företag	85 130	80 590	8 961	9 914	37 275	37 839	2 982	3 027	43,8	47,0
varav fastighetsbolag	524 438	493 278	16 171	15 543	115 722	105 225	9 258	8 418	22,1	21,3
Motpartsrisk	19 013	17 180	215	70	2 986	3 400	239	272	15,7	19,8
Bostadsrättsföreningar	216 026	195 265	3 812	4 680	9 902	9 974	791	798	4,6	5,1
Hushållsexponeringar	1 079 337	1 026 668	55 531	51 744	85 185	72 574	6 815	5 806	7,9	7,1
Privatpersoner	1 054 730	1 001 733	49 507	45 593	77 746	65 742	6 220	5 259	7,4	6,6
varav fastighetskrediter	991 558	925 491	29 601	21 280	62 459	51 092	4 997	4 087	6,3	5,5
varav övriga	63 172	76 242	19 906	24 313	15 287	14 650	1 223	1 172	24,2	19,2
Små företag	24 607	24 935	6 024	6 151	7 438	6 832	595	547	30,2	27,4
varav fastighetskrediter	7 280	6 929	63	7	1 409	1 707	113	137	19,4	24,6
varav övriga	17 327	18 006	5 961	6 144	6 029	5 125	482	410	34,8	28,5
Institutsexponeringar	86 423	72 223	13 295	12 426	14 858	13 929	1 189	1 114	17,2	19,3
Institutsutlåning	17 559	16 332	6 014	6 195	5 640	5 232	452	418	32,1	32,0
Motpartsrisk	68 864	55 891	7 281	6 231	9 218	8 697	737	696	13,4	15,6
varav repor och värdepapperslån	10 379	7 667	7 281	6 231	455	173	36	14	4,4	2,3
varav derivat	58 485	48 224	-	-	8 763	8 524	701	682	15,0	17,7
Aktieexponeringar	2 121	1 512	-	-	7 410	5 068	593	405	349,4	335,1
varav börsnoterade aktier	545	661	-	-	1 581	1 916	126	153	290,0	290,0
varav övriga aktier	1 576	851	-	-	5 829	3 152	467	252	370,0	370,0
Motpartslösa exponeringar	2 239	2 238	-	-	2 239	2 238	179	179	100,0	100,0
Positioner i värdepapperisering	22	20	-	-	51	22	4	2	229,2	106,0
varav traditionell värdepapperisering	22	20	-	-	51	22	4	2	229,2	106,0
varav syntetisk värdepapperisering	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Summa internmetoden	2 734 961	2 508 490	225 730	208 760	378 089	348 386	30 247	27 871	13,8	13,9
Risikviktsgolv Svenska bolån**					163 123		13 050			
Totalt Internmetoden med effekt av risikviktsgolv Svenska bolån	2 734 961	2 508 490	225 730	208 760	541 212	348 386	43 297	27 871	19,8	13,9

K50 Forts

Tabell 41 (Pelare 3) Kreditriskexponeringar enligt schablonmetoden¹

Kreditriskexponeringar enligt schablonmetoden ¹	Exponeringsvärde		Varav utanför balansräkningen		Riskvägt exponeringsbelopp		Kapitalkrav		Genomsnittlig riskvikt i %	
mkr	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Stater och centralbanker	403	236	21	21	-	-	-	-	0,0	0,0
Kommuner	25	-	-	-	5	-	-	-	20,0	0,0
Multilaterala utvecklingsbanker	183	568	-	1	-	-	-	-	0,0	0,0
Internationella organisationer	-	35	-	-	-	-	-	-	-	0,0
Institut	9 570	7 290	490	498	897	506	72	40	9,4	6,9
Företag	10 282	9 407	2 360	2 205	10 191	9 312	815	745	99,1	99,0
Hushåll	9 198	16 824	2 306	3 186	6 867	12 580	549	1 006	74,7	74,8
Säkerheter i fastigheter	125 107	106 316	7 126	6 426	46 682	38 158	3 735	3 053	37,3	35,9
Fallerade exponeringar	705	654	13	7	878	748	70	60	124,6	114,4
Fonder	-	86	-	-	-	86	-	7	-	100,0
Aktier	6 254	6 813	-	-	15 636	16 143	1 251	1 291	250,0	236,9
varav börsnoterade aktier	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
varav övriga aktier	6 254	6 813	-	-	15 636	16 143	1 251	1 291	250,0	236,9
Övriga poster	6 604	6 780	26	-	6 295	6 300	504	505	95,3	92,9
Summa schablonmetoden	168 331	155 009	12 342	12 344	87 451	83 833	6 996	6 707	52,0	54,1

¹ Uppgifter om kapitalkrav för exponeringsklasser där det förekommer exponeringar.

Tabell 93 (Pelare 3) LRCCom: Bruttosoliditetsgrad – gemensam upplysning

Tabellen visar bruttosoliditetsgrad per utgången av 2018 och föregående år. Exponeringarna är specificerade för kategorierna balansräkning, derivat, värdepappersfinansiering och exponeringar utanför balansräkning. Bruttosoliditetsgraden beräknas som primärkapital dividerat med sammanlagda exponeringar. Bruttosoliditetsgraden har minskat jämfört med föregående år. Minskningen är hänförlig till att bankens primärkapital har varit i stort sett oförändrat medan balansomslutningen ökat.

LRCCom: Bruttosoliditetsgrad – gemensam upplysning		2018	2017
mkr			
Exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat och transaktioner för värdepappersfinansiering)			
1	Poster i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och förvaltningsstillgångar, men inklusive säkerhet)	2 777 127	2 571 653
2	(Tilläggsbelopp som dragits av för att fastställa kärnprimärkapital)	-14 583	-13 775
3	Sammanlagda exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och förvaltningsstillgångar) (summan av raderna 1 och 2)	2 762 544	2 557 878
Derivatexponeringar			
4	Återanskaffningskostnad förbunden med samtliga derivattransaktioner (dvs netto av medräkningsbar kontantvariationsmarginal)	8 183	10 962
5	Tilläggsbelopp för potentiell framtida exponering förbundet med samtliga derivattransaktioner (marknadsvärdering)	31 001	28 379
EU-5a	Exponering fastställd enligt ursprunglig åtagandemetod	-	-
6	Gross-up för derivatsäkerhet vid avdrag från tillgångar i balansräkningen i enlighet med den tillämpliga redovisningsramen	-	-
7	(Avdrag för fordringar på kontantvariationsmarginal i derivattransaktioner)	-5 418	-7 785
8	(Undantagen central motpartsdel i handelsexponeringar som är clearade med denna motpart)	-	-
9	Justerat effektivt teoretiskt belopp för skriftliga kreditderivat	5 774	7 766
10	(Justerad effektiv teoretisk kompensation och tilläggsavdrag för skriftliga kreditderivat)	-	-366
11	Sammanlagda derivatexponeringar (summa av rad 4 till 10)	39 540	38 955
Exponeringar i transaktioner för värdepappersfinansiering			
12	Bruttotillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering (utan godkännande av nettnett) efter justering för försäljningstransaktioner	12 149	8 077
13	(Nettade belopp för kontantsskulder och kontantfordringar i bruttotillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering)	-	-
14	Motpartens kreditriskexponering mot tillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering	3 850	2 176
EU-14a	Undantag för transaktioner för värdepappersfinansiering: Motpartens kreditriskexponering i enlighet med artikel 429b 4 och artikel 222 i förordning (EU) nr 575/2013	-	-
15	Exponeringar mot förmedlade transaktioner	-	-
EU-15a	(Undantagen central motpartsdel av exponeringar mot transaktioner för värdepappersfinansiering som är clearade med motparten)	-	-
16	Sammanlagda exponeringar i transaktioner för värdepappersfinansiering (summa av raderna 12 till 15a)	15 999	10 253
Andra poster utanför balansräkningen			
17	Poster utanför balansräkningen i teoretiska bruttobelopp	535 815	501 292
18	(Justeringar för konvertering till kreditkvaliteter)	-343 827	-320 747
19	Övriga exponeringar utanför balansräkningen (summa av rad 17 till 18)	191 988	180 545
Undantagna exponeringar i enlighet med artikel 429.7 och 429.14 (i och utanför balansräkningen)			
EU-19a	(Undantag för exponeringar inom gruppen (individuellt nivå) i enlighet med artikel 429.7 i förordning (EU) nr 575/2013 (i och utanför balansräkningen))	-	-
EU-19b	(Undantagna exponeringar i enlighet med artikel 429.14 i förordning (EU) nr 575/2013 (i och utanför balansräkningen))	-	-
Kapital- och sammanlagda exponeringar			
20	Primärkapital	131 463	127 499
21	Sammanlagda exponeringar i bruttosoliditetsgrad (summan av raderna 3, 11, 16, 19, EU-19a och EU-19b)	3 010 071	2 787 631
Bruttosoliditetsgrad			
22	Bruttosoliditetsgrad	4,37%	4,6%
Val av övergångsarrangemang och belopp för förvaltningsposter som har tagits bort från balansräkningen			
EU-23	Val av övergångsarrangemang för definitionen av kapitalmättet	Transitional	Transitional
EU-24	Belopp för förvaltningsposter som har tagits bort från balansräkningen i enlighet med artikel 429.13 i förordning (EU) nr 575/2013	0	0

K50 Forts

Tabell 94 (Pelare 3) LRSum: Sammanfattande avstämning av redovisningstillgångar och exponeringar i bruttosoliditetsgrad

Tabellen specificerar redovisningstillgångar och exponeringar i bruttosoliditetsgrad per utgången av 2018 och föregående år.

Totalt exponeringsmått för bruttosoliditetsgrad har ökat jämfört med föregående år.

LRSum: Sammanfattande avstämning av redovisningstillgångar och exponeringar i bruttosoliditetsgrad		2018	2017
mkr			
1	Sammanlagda tillgångar enligt offentliga finansiella rapporter	2 978 174	2 766 977
2	Justering för enheter som har konsoliderats för redovisningsändamål men som inte omfattas av konsolidering under tillsyn	-130 857	-131 176
3	(Justering för förvaltningstillgångar som redovisas i balansräkningen i enlighet med den tillämpliga redovisningsramen, men som är undantagna från exponeringsmålet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.13 i förordning (EU) nr 575/2013)	-	0
4	Justeringar för finansiella derivatinstrument	-18 501	-17 115
5	Justeringar för transaktioner för värdepappersfinansiering	3 850	2 176
6	Justering för poster utanför balansräkningen (dvs konvertering till kreditkvaliteter för exponeringar utanför balansräkningen)	191 988	180 545
EU-6a	(Justering för exponeringar inom gruppen som inte omfattas av exponeringsmålet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.7 i förordning (EU) nr 575/2013)	-	-
EU-6b	(Justering för exponeringar inom gruppen som inte omfattas av exponeringsmålet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.14 i förordning (EU) nr 575/2013)	-	-
7	Andra justeringar	-14 583	-13 775
8	Summa exponeringsmått för bruttosoliditetsgrad	3 010 071	2 787 631

Tabell 95 (Pelare 3) LRSpl: Uppdelning av exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och undantagna exponeringar)

Tabellen specificerar redovisningstillgångar i balansräkningen med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och exponeringar undantagna vid beräkning av bruttosoliditetsgraden per utgången av 2018 och föregående år. Totala exponeringar har ökat jämfört med föregående år.

LRSpl: Uppdelning av exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och undantagna exponeringar)		2018	2017
mkr			
EU-1	Sammanlagda exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och undantagna exponeringar) varav:	2 757 336	2 550 077
EU-2	Exponeringar i handelslagret	180 589	227 178
EU-3	Exponeringar utanför handelslagret, varav:	2 576 747	2 322 899
EU-4	Säkerställda obligationer	5 372	4 953
EU-5	Exponeringar som hanteras som exponeringar mot nationella regeringar	419 788	291 874
EU-6	Exponeringar mot delstatliga självstyrelseorgan, multilaterala utvecklingsbanker, internationella organisationer och offentliga organ som inte behandlas som exponeringar mot nationella regeringar	25	0
EU-7	Institut	8 476	6 269
EU-8	Säkrade genom panträtt i fastigheter	1 843 389	1 703 244
EU-9	Hushållsexponeringar	64 218	80 834
EU-10	Företag	211 962	212 566
EU-11	Fallerande exponeringar	4 797	4 607
EU-12	Övriga exponeringar (t ex aktier, värdepappersfinansiering och övriga motpartslösa tillgångar)	18 720	18 553

Moderbolaget

Förvaltningsberättelse Moderbolaget

Utveckling i moderbolaget

Moderbolagets räkenskaper omfattar delar av den verksamhet som organisatoriskt ingår i kontorsrörelsen i och utanför Sverige, Capital Markets samt centrala avdelningar och staber. Även om Handelsbankens affärer till övervägande del utgår från och samordnas av de lokala bankkontoren, ligger en betydande del av affärsvolymerna juridiskt utanför moderbolaget i helägda dotterbolag, i synnerhet bolåneinstitutet Stads-hypotek AB. Utvecklingen i moderbolaget är därmed inte att likställa med utvecklingen av affärsverksamheten i koncernen som helhet.

Moderbolagets rörelseresultat minskade med 13 procent till 17 528 miljoner kronor (20 233), huvudsakligen på grund av minskade utdelningar samt ökade personalkostnader. Årets resultat minskade med 12 procent till 13 855 miljoner kronor (15 686). Räntenettet ökade med 6 procent till 17 234 miljoner kronor (16 326) och provisionsnettot minskade med 6 procent till 6 218 miljoner kronor (6 592). Utdelningar har erhållits uppgående till 11 023 miljoner kronor (13 705). Moderbolagets egna kapital har sedan årsskiftet ökat till 121 062 miljoner kronor (120 200). För moderbolagets 5-årsöversikt, se sidorna 186–187.

Före den 1 december 2018 bedrevs bankens verksamhet i Storbritannien i filialform. Efter Brexit-omröstningen beslutade banken att bilda ett dotterbolag i Storbritannien som står under tillsyn av Prudential Regulation Authority (PRA). Handelsbanken har ett långsiktigt engagemang i Storbritannien, och bildandet av ett dotterbolag är ett naturligt steg i denna utveckling. Före transaktionens genomförande erhöll banken godkännande från brittisk domstol samt licens från PRA. Den 1 december 2018 överläts huvuddelen av den brittiska filialens affärsverksamhet till det helägda dotterbolaget Handelsbanken plc. I samband med detta överläts även aktierna i det helägda dotterbolaget Heartwood Wealth Management Limited från moderbolaget till Handelsbanken plc. Banken har fört en dialog med skattemyndigheterna i både Sverige och Storbritannien avseende detaljerna kring överlåtelsen. Vidare har banken inhämtat skatte-

myndigheternas svar i frågor av betydelse för beskattningen av överlåtelsen.

Under räkenskapsåret har huvuddelen av Handelsbanken Finans verksamhet i Sverige överförs till Svenska Handelsbanken AB, och Handelsbanken Finans har överlåtit aktierna i dotterbolaget Handelsbanken Rahoitus Oy till Svenska Handelsbanken AB.

Riskhantering

Handelsbanken har en låg risktolerans som upprätthålls genom en stark riskkultur som är uthållig över tid och som gäller för alla områden i koncernen. För närmare beskrivning av bankens exponering mot risker och hanteringen av dessa, se not K2.

Principer för ersättning till ledande befattningshavare

Handelsbankens principer för ersättning till ledande befattningshavare framgår av not K8 samt avsnittet Principer för ersättning till ledande befattningshavare i Bolagsstyrningsrapporten, se sidan 56.

Förslag till vinstdisposition

Till årsstämman förfogande står enligt balansräkningen för Handelsbanken vinstmedel på sammanlagt 112 870 miljoner kronor.

Styrelsen föreslår att vinstmedlen disponeras på följande sätt:

Till aktieägarna utdelas per aktie 5,5 kronor (7,5 kronor för 2017, varav 5,5 kronor i ordinarie utdelning)	10 693
Till nästa år överförs	102 177
Summa disponerat	112 870

Styrelsen har bedömt att storleken på den föreslagna utdelningen, totalt 10 693 miljoner kronor, är försvarlig med hänsyn tagen till verksamhetens art, omfattning, konsolideringsbehov, risker, likviditet och ställning i övrigt såväl i moderbolaget som i koncernen.

Orealiserade värdeförändringar på tillgångar och skulder värderade till verkligt värde har påverkat det egna kapitalet med netto 2 862 miljoner kronor.

Moderbolagets och den konsoliderade situationens kapitalisering vid årsskiftet, minskad med föreslagen utdelning baserad på genomförda konverteringar och andra väsentliga förändringar efter årsskiftet, översteg kraven enligt förordning (EU) 575/2013 och direktiv 2013/36/EU samt övriga relevanta krav som myndigheterna fastställt för banken.

Aktien

Aktierna fördelade på aktieslag 31 december 2018

Aktieslag	Antal	% av kapital	% av röster
Serie A	1 908 923 831	98,19	99,82
Serie B	35 251 329	1,81	0,18
Totalt	1 944 175 160	100,00	100,00

Två aktieägare har en ägarandel som överstiger 10 procent: AB Industrivärden och Stiftelsen Oktogonen. Utförliga uppgifter om bankens största svenska aktieägare finns på sidan 43.

Handelsbankens bolagsordning anger att ingen aktieägare vid årsstämma får rösta för mer än 10 procent av det totala antalet röster i banken. För mer information om aktieägares rättigheter, se sidan 48.

Vid årsstämman i mars 2018 bemyndigades styrelsen att återköpa maximalt 120 miljoner aktier fram till årsstämman i mars 2019. Detta mandat utnyttjades inte under 2018. Utförligare information om detta finns på sidorna 42–43.

Övrigt

Handelsbanken arbetar kontinuerligt med åtgärder för att minimera bankens direkta och indirekta miljöpåverkan. För mer information om bankens miljöarbete, se sidan 16.

Handelsbanken arbetar för att det decentraliserade arbetssättet och tron på individen ska genomsyra verksamheten. För utförlig beskrivning av bankens arbetssätt och utveckling av medarbetare, se sidorna 14–15.

Finansiella rapporter

Moderbolaget

INNEHÅLL

Resultaträkning	179	M23 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	209
Totalresultat	180	M24 Skulder till kreditinstitut	210
Balansräkning	181	M25 In- och upplåning från allmänheten	210
Förändring i eget kapital	183	M26 Emitterade värdepapper	211
Kassaflödesanalys	185	M27 Korta positioner	212
5-årsöversikt	186	M28 Skatter	212
Noter Moderbolaget	188	M29 Avsättningar	213
M1 Redovisningsprinciper	188	M30 Övriga skulder	213
M2 Risk- och kapitalhantering	189	M31 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	213
M3 Räntenetto	192	M32 Efterställda skulder	214
M4 Erhållna utdelningar	192	M33 Obeskattade reserver	214
M5 Provisionsnetto	193	M34 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder	215
M6 Nettoresultat av finansiella transaktioner	193	M35 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde	216
M7 Övriga rörelseintäkter	193	M36 Ställda och mottagna säkerheter samt överförda finansiella tillgångar	218
M8 Personalkostnader	194	M37 Eventualförpliktelser	218
M9 Övriga administrationskostnader	195	M38 Pensionsförpliktelser	219
M10 Kreditförluster	195	M39 Tillgångar och skulder i valuta	220
M11 Bokslutsdispositioner	201	M40 Upplysningar om närstående	221
M12 Utlåning till kreditinstitut	201	M41 Förslag till vinstdisposition	221
M13 Utlåning till allmänheten	201	M42 Aktieinformation	221
M14 Räntebärande värdepapper	202	M43 Händelser efter balansdagen	221
M15 Aktier och andelar	202	M44 Bildande av brittiskt dotterbolag	222
M16 Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag	203	M45 Övergång till IFRS 9	225
M17 Derivatinstrument	204	M46 Kapitaltäckning	227
M18 Säkringsredovisning	205		
M19 Kvittning av finansiella instrument	207		
M20 Immateriella tillgångar	208		
M21 Fastigheter, inventarier och leasingobjekt	208		
M22 Övriga tillgångar	209		

Resultaträkning Moderbolaget

mkr		2018	2017
Ränteintäkter	Not M3	30 745	24 228
Leasingintäkter	Not M3	724	538
Räntekostnader	Not M3	-14 235	-8 440
Erhållna utdelningar	Not M4	11 023	13 705
Provisionsintäkter	Not M5	8 206	8 595
Provisionskostnader	Not M5	-1 988	-2 003
Nettoreultat av finansiella transaktioner	Not M6	1 020	1 339
Övriga rörelseintäkter	Not M7	2 805	1 690
Summa rörelseintäkter		38 300	39 652
Allmänna administrationskostnader			
Personalkostnader	Not M8	-12 255	-10 938
Övriga administrationskostnader	Not M9	-6 332	-5 702
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	Not M20, M21	-1 350	-1 094
Summa kostnader före kreditförluster		-19 937	-17 734
Resultat före kreditförluster		18 363	21 918
Kreditförluster, netto	Not M10	-835	-1 685
Nedskrivning av finansiella anläggningstillgångar		-	-
Rörelseresultat		17 528	20 233
Bokslutsdispositioner	Not M11	332	115
Resultat före skatter		17 860	20 348
Skatter	Not M28	-4 005	-4 662
Årets resultat		13 855	15 686

Totalresultat Moderbolaget

mkr	2018	2017
Årets resultat	13 855	15 686
Övrigt totalresultat		
Poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen		
Egetkapitalinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	-188	
Skatt på poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	1	
<i>varav egetkapitalinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat</i>	<i>1</i>	
Summa poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	-187	
Poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen		
Kassaflödessäkringar	829	41
Skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	-12	
Instrument tillgängliga för försäljning (IAS 39)		-470
Årets omräkningsdifferens	41	-2 261
<i>varav säkring av nettotillgångar i utlandsverksamhet</i>	<i>-848</i>	<i>-1 476</i>
Skatt på poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	19	311
<i>varav kassaflödessäkringar</i>	<i>-178</i>	<i>-9</i>
<i>varav skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat</i>		
<i>varav instrument tillgängliga för försäljning (IAS 39)</i>	<i>3</i>	<i>-5</i>
<i>varav säkring av nettotillgångar i utlandsverksamhet</i>	<i>194</i>	<i>325</i>
Summa poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	877	-2 379
Summa övrigt totalresultat	690	-2 379
Årets totalresultat	14 545	13 307

Årets omklassificeringar till resultaträkningen framgår av Förändring i eget kapital.

Balansräkning Moderbolaget

mkr		2018	2017
TILLGÅNGAR			
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		243 824	226 314
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	Not M14	118 918	125 887
Utlåning till kreditinstitut	Not M12	841 085	664 018
Utlåning till allmänheten	Not M13	611 699	795 691
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not M14	50 993	46 220
Aktier och andelar	Not M15	13 156	13 073
Aktier i koncern- och intresseföretag	Not M16	72 267	47 302
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken		5 240	5 005
Derivatinstrument	Not M17	59 109	59 767
Immateriella tillgångar	Not M20	2 772	2 610
Fastigheter, inventarier och leasingobjekt	Not M21	5 434	2 822
Aktuella skattefordringar		531	191
Uppskjutna skattefordringar	Not M28	285	283
Övriga tillgångar	Not M22	25 910	18 807
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Not M23	2 476	4 886
Summa tillgångar	Not M34	2 053 699	2 012 876
SKULDER OCH EGET KAPITAL			
Skulder till kreditinstitut	Not M24	261 735	193 822
In- och upplåning från allmänheten	Not M25	839 835	941 401
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		5 240	5 005
Emitterade värdepapper m m	Not M26	716 531	654 637
Derivatinstrument	Not M17	36 226	41 771
Korta positioner	Not M27	6 163	2 072
Aktuella skatteskulder		-	-
Uppskjutna skatteskulder	Not M28	528	582
Avsättningar	Not M29	109	146
Övriga skulder	Not M30	12 044	12 746
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not M31	2 255	6 915
Efterställda skulder	Not M32	51 085	32 896
Summa skulder	Not M34	1 931 751	1 891 993
Obeskattade reserver	Not M33	886	683
Aktiekapital		3 013	3 013
Överkursfond		5 629	5 629
Andra fonder		8 285	7 320
Balanserad vinst		90 280	88 552
Årets resultat		13 855	15 686
Summa eget kapital		121 062	120 200
Summa skulder och eget kapital		2 053 699	2 012 876

Balansräkning Moderbolaget, forts

Ändrad presentation upplupna räntor Moderbolaget		Redovisat värde 31 dec 2018	Ändrad presentation av upplupna räntor	Värde utan ändrad presentation av upplupna räntor
mkr				
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		243 824	84	243 740
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	Not M14	118 918	314	118 604
Utlåning till kreditinstitut	Not M12	841 085	1 072	840 013
Utlåning till allmänheten	Not M13	611 699	1 038	610 661
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not M14	50 993	203	50 790
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Not M23	2 476	-2 711	5 187
Summa		1 868 995	-	1 868 995
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	Not M24	261 735	212	261 523
In- och upplåning från allmänheten	Not M25	839 835	767	839 068
Emitterade värdepapper	Not M26	716 531	2 250	714 281
Korta positioner	Not M27	6 163	32	6 131
Efterställda skulder	Not M32	51 085	1 193	49 892
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not M31	2 255	-4 454	6 709
Summa		1 877 604	-	1 877 604

Från och med 2018 presenterar Handelsbanken avtalsenliga upplupna räntor för finansiella tillgångar och finansiella skulder som en del av det redovisade värdet för tillgången eller skulden i balansräkningen. Storleken på den totala balansräkningen har inte påverkats. Presentationen av historiska jämförelsetal har inte ändrats; tidigare års avtalsenliga upplupna räntor för finansiella tillgångar och finansiella skulder presenteras fortsatt under posterna Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter respektive Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter i balansräkningen.

I tabellen ovan visas effekten på påverkade balansrader per 31 december 2018 om den ändrade presentationen av upplupna räntor inte hade genomförts.

Förändring i eget kapital Moderbolaget

mkr	Bundet eget kapital			Fritt eget kapital				Balanserade vinstmedel inkl årets resultat	Totalt
	Aktiekapital	Reservfond	Fond för internt utvecklad programvara	Överkurs- fond	Säkrings- reserv ¹	Verkligt värde- reserv ¹	Omräknings- reserv ¹		
Utgående eget kapital 2017	3 013	2 682	2 223	5 629	-87	499	2 003	104 238	120 200
Effekt av övergång till IFRS 9						1		-366	-365
Skatteeffekt vid övergång till IFRS 9						0		81	81
Ingående eget kapital 2018	3 013	2 682	2 223	5 629	-87	500	2 003	103 953	119 916
Årets resultat								13 855	13 855
Övrigt totalresultat					651	-196	235		690
varav omklassificering inom eget kapital						-5	-1 191		-1 196
Årets totalresultat					651	-196	235	13 855	14 545
Omklassificerat till balanserat resultat								1 196	1 196
Utdelning								-14 581	-14 581
Lämnade koncernbidrag								-11	-11
Skatteeffekt på koncernbidrag								-3	-3
Effekter av konvertibla förlagslån	0			0					0
Fond för internt utvecklad programvara			274					-274	
Utgående eget kapital 2018	3 013	2 682	2 497	5 629	564	304	2 238	104 135	121 062

mkr	Bundet eget kapital			Fritt eget kapital				Balanserade vinstmedel inkl årets resultat	Totalt
	Aktiekapital	Reservfond	Fond för internt utvecklad programvara	Överkurs- fond	Säkrings- reserv ¹	Verkligt värde- reserv ¹	Omräknings- reserv ¹		
Ingående eget kapital 2017	3 013	2 682	1 766	5 628	-119	974	3 939	98 759	116 642
Årets resultat								15 686	15 686
Övrigt totalresultat					32	-475	-1 936		-2 379
Årets totalresultat					32	-475	-1 936	15 686	13 307
Utdelning								-9 721	-9 721
Lämnade koncernbidrag								-37	-37
Skatteeffekt på koncernbidrag								8	8
Effekter av konvertibla förlagslån	0			1					1
Fond för internt utvecklad programvara			457					-457	
Utgående eget kapital 2017	3 013	2 682	2 223	5 629	-87	499	2 003	104 238	120 200

¹ Ingår i fond för verkligt värde.

I omräkningsreserven ingår omräkningseffekter avseende koncernens utländska filialers balans- och resultaträkningar. Ackumulerade omräkningseffekter tas upp till beskattning vid nedläggning eller avyttring av sådan filial. Skattereglerna avseende beskattning av omräkningseffekter är mycket komplicerade och därför föremål för olika tolkningar. Det kan därför inte uteslutas att omräkningseffekter kan komma att behöva tas upp till beskattning vid en tidigare tidpunkt än en avyttring/nedläggning.

Under perioden januari–december 2018 hade konvertibler till ett nominellt värde av 0 mkr (1) avseende konvertibla förlagslån konverterats till 1 609 A-aktier (22 151). Vid räkenskapsårets slut uppgick antalet egna aktier i handelslagret till 0 aktier (0).

Förändring i eget kapital Moderbolaget, forts

Specifikation av förändringar i eget kapital

Förändring av sÄkringsreserv mkr	2018	2017
SÄkringsreserv vid Årets ingång	-87	-119
KassafliÖdessÄkring		
Effektiv del av förändringen i verkligt värde		
RÄnterisk	-442	
Valutakursrisk	1 271	
Orealiserade värdeförändringar		32
Omklassificerat till resultatrÄkningen ¹	-	-
Skatt	-178	
SÄkringsreserv vid Årets utgÅng	564	-87
Förändring av verkligt värdereserv mkr	2018	2017
Verkligt värdereserv vid utgÅngen av 2017	499	974
Effekt av Övergång till IFRS 9	1	
Verkligt värdereserv vid Årets ingång	500	
Orealiserade värdeförändringar – egetkapitalinstrument	-187	
Realiserade värdeförändringar – egetkapitalinstrument	5	
Orealiserade värdeförändringar – skuldinstrument	-10	
Förändring av reserv för förväntade kreditförluster – skuldinstrument	1	
Orealiserad marknadsvärdeförändring för kvarvarande samt nya innehav (IAS 39)		-472
Omklassificerat till balanserade vinstmedel – egetkapitalinstrument	-5	
Omklassificerat till resultatrÄkningen – skuldinstrument ²	-	
Omklassificerat till resultatrÄkningen – egetkapitalinstrument (IAS 39)		-3
Verkligt värdereserv vid Årets utgÅng	304	499
Förändring av omräkningsreserv mkr	2018	2017
OmrÄkningsreserv vid Årets ingång	2 003	3 939
Förändring av omräkningsdifferens	1 424	-1 937
Omklassificerat till resultatrÄkningen ³	2	1
Omklassificerat till balanserade vinstmedel ⁴	-1 191	
OmrÄkningsreserv vid Årets utgÅng	2 238	2 003

¹ Skatt som omklassificerats till resultatrÄkningen hänförlig till denna post - mkr.² Skatt som omklassificerats till resultatrÄkningen hänförlig till denna post - mkr.³ Skatt som omklassificerats till resultatrÄkningen hänförlig till denna post 0 mkr (1).⁴ Skatt som omklassificerats till balanserade vinstmedel hänförlig till denna post -335 mkr.

Kassaflödesanalys Moderbolaget

mkr	2018	2017
LÖPANDE VERKSAMHET		
Förelseresultat	17 528	20 233
<i>varav inbetalda räntor</i>	28 226	24 130
<i>varav utbetalda räntor</i>	-9 853	-9 344
<i>varav inbetalda utdelningar</i>	11 023	13 705
Justering för ej kassaflödespåverkande poster i rörelseresultatet		
Kreditförluster	937	1 827
Orealiserade värdeförändringar	1 385	861
Av- och nedskrivningar	1 350	1 094
Koncernbidrag att erhålla	-10 104	-11 814
Betalda inkomstskatter	-4 386	-5 064
Förändring i den löpande verksamhetens tillgångar och skulder		
Utlåning till kreditinstitut	-177 047	-70 893
Utlåning till allmänheten	182 800	-33 734
Räntebärande värdepapper och aktier	1 138	-13 113
Skulder till kreditinstitut	69 415	5 228
In- och upplåning från allmänheten	-103 068	113 066
Emitterade värdepapper	61 893	5 660
Derivatinstrument, nettopositioner	-4 781	14 954
Korta positioner	4 178	646
Fondlikvidfordringar och fondlikvidskulder	-7 684	-33
Övrigt	-13 409	-43
Kassaflöde från löpande verksamhet	20 145	28 875
INVESTERINGSVERKSAMHET		
Förvärv av och tillskott till intresseföretag	-25 432	-926
Försäljning av aktier och andelar	542	2
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	-5 484	-1 749
Avyttring av materiella anläggningstillgångar	1 926	863
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar	-658	-645
Avyttring av immateriella anläggningstillgångar	137	-
Kassaflöde från investeringsverksamhet	-28 969	-2 455
FINANSIERINGSVERKSAMHET		
Emission efterställda skulder	15 449	-
Utbetald utdelning	-14 581	-9 721
Utdelningar från koncernföretag	11 814	12 257
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	12 682	2 536
<i>varav valutakursförändringar</i>	3 936	-504
Årets kassaflöde	3 858	28 956
Likvida medel vid årets början	226 314	199 362
Kassaflöde från löpande verksamhet	20 145	28 875
Kassaflöde från investeringsverksamhet	-28 969	-2 455
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	12 682	2 536
Kursdifferens i likvida medel	13 652	-2 004
Likvida medel vid årets slut	243 824	226 314

5-årsöversikt Moderbolaget

Resultaträkning mkr	2018	2017	2016	2015	2014
Räntenetto	17 234	16 326	15 011	15 250	16 082
Erhållna utdelningar	11 023	13 705	17 045	11 978	9 664
Provisionsnetto	6 218	6 592	6 509	6 778	6 112
Nettoresultat av finansiella transaktioner	1 020	1 339	3 076	2 349	1 117
Övriga rörelseintäkter	2 805	1 690	1 647	1 644	2 188
Summa rörelseintäkter	38 300	39 652	43 288	37 999	35 163
Allmänna administrationskostnader					
Personalkostnader	-12 255	-10 938	-10 427	-10 904	-10 441
Övriga administrationskostnader	-6 332	-5 702	-5 224	-5 040	-5 006
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	-1 350	-1 094	-591	-507	-478
Summa kostnader före kreditförluster	-19 937	-17 734	-16 242	-16 451	-15 925
Resultat före kreditförluster	18 363	21 918	27 046	21 548	19 238
Kreditförluster, netto	-835	-1 685	-1 730	-1 614	-1 825
Nedskrivning av finansiella anläggningstillgångar	-	-	-20	-15	-
Rörelseresultat	17 528	20 233	25 296	19 919	17 413
Bokslutsdispositioner	332	115	-193	100	111
Resultat före skatt	17 860	20 348	25 103	20 019	17 524
Skatter	-4 005	-4 662	-4 503	-4 176	-3 823
Årets resultat	13 855	15 686	20 600	15 843	13 701
Utdelning för året	10 693 ¹	14 581	9 721	11 442	11 124

¹ Enligt styrelsens förslag.

Totalresultat mkr	2018	2017	2016	2015	2014
Årets resultat	13 855	15 686	20 600	15 843	13 701
Övrigt totalresultat					
Poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen					
Egetkapitalinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	-188				
Skatt på poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	1				
<i>varav egetkapitalinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat</i>	<i>1</i>				
Summa poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	-187				
Poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen					
Kassafödersäkringar	829	41	-1 882	195	3 249
Skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat	-12				
Instrument tillgängliga för försäljning (IAS 39)		-470	-1 152	694	295
Årets omräkningsdifferens	41	-2 261	387	-1 155	5 634
<i>varav säkring av nettotillgångar i utlandsverksamhet</i>	<i>-848</i>	<i>-1 476</i>	<i>-65</i>	<i>-444</i>	<i>2 675</i>
Skatt på poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	19	311	538	73	-1 311
<i>varav kassafödersäkringar</i>	<i>-178</i>	<i>-9</i>	<i>414</i>	<i>-43</i>	<i>-709</i>
<i>varav skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat</i>	<i>3</i>				
<i>varav instrument tillgängliga för försäljning (IAS 39)</i>		<i>-5</i>	<i>110</i>	<i>18</i>	<i>-14</i>
<i>varav säkring av nettotillgångar i utlandsverksamhet</i>	<i>194</i>	<i>325</i>	<i>14</i>	<i>98</i>	<i>-588</i>
Summa poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	877	-2 379	-2 109	-193	7 867
Summa övrigt totalresultat	690	-2 379	-2 109	-193	7 867
Årets totalresultat	14 545	13 307	18 491	15 650	21 568

Balansräkning mkr	2018	2017	2016	2015	2014
Tillgångar					
Utlåning till allmänheten	611 699	795 691	763 567	733 988	737 483
Utlåning till kreditinstitut	841 085	664 018	593 125	596 441	568 589
Räntebärande värdepapper	169 911	172 107	154 547	112 410	134 014
Övriga tillgångar	431 004	381 060	383 465	397 219	695 709
Summa tillgångar	2 053 699	2 012 876	1 894 704	1 840 058	2 135 795
Skulder och eget kapital					
In- och upplåning från allmänheten	839 835	941 401	827 753	755 066	1 020 962
Skulder till kreditinstitut	261 735	193 822	189 176	173 533	210 099
Emitterade värdepapper	716 531	654 637	648 977	676 950	633 128
Efterställda skulder	51 085	32 896	33 400	34 216	30 289
Övriga skulder	62 565	69 237	77 963	92 611	138 033
Obeskattade reserver	886	683	793	570	699
Eget kapital	121 062	120 200	116 642	107 112	102 585
Summa skulder och eget kapital	2 053 699	2 012 876	1 894 704	1 840 058	2 135 795
Nyckeltal	2018	2017	2016	2015	2014
Reserveringsgrad för osäkra fordringar, %		65,7	60,1	54,3	46,6
Andel osäkra fordringar, %		0,18	0,23	0,30	0,36
Kärnprimärkapitalrelation, % enligt CRR	16,6	21,4	23,4	19,9	18,5
Primärkapitalrelation, % enligt CRR	18,6	23,9	26,3	22,6	20,2
Total kapitalrelation, % enligt CRR	21,3	27,5	30,0	26,1	23,9
Räntabilitet på totalt kapital, %	0,63	0,74	0,99	0,74	0,70

För definitioner av alternativa nyckeltal hänvisas till sidan 250, och för beräkning av dessa nyckeltal hänvisas till Faktaboken som finns tillgänglig på handelsbanken.se/ir.

Noter Moderbolaget

M1 Redovisningsprinciper

Lag- och föreskriftsenlighet

Moderbolagets årsredovisning är upprättad i enlighet med lagen 1995:1559 om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) och Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd FFRS 2008:25 om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Moderbolaget tillämpar också RFR 2 Redovisning för juridiska personer samt uttalanden från Rådet för finansiell rapportering. I enlighet med Finansinspektionens allmänna råd tillämpar moderbolaget så kallad lagbegränsad IFRS. Det innebär att de internationella redovisningsstandarder och tolkningar av dessa standarder som har antagits av EU har tillämpats i den utsträckning som det är möjligt inom ramen för nationella lagar och föreskrifter samt sambandet mellan redovisning och beskattning.

Sambandet mellan moderbolagets och koncernens redovisningsprinciper

Moderbolagets redovisningsprinciper överensstämmer i stora delar med koncernens. I det följande redogörs endast för de områden där moderbolagets principer skiljer sig från koncernens. I allt övrigt hänvisas till redovisningsprinciperna för koncernen i not K1.

Förändrade redovisningsprinciper

Utöver de förändringar som föreligger i koncernen överensstämmer moderbolagets redovisningsprinciper i allt väsentligt med de som tillämpades för räkenskapsåret 2017.

Förändringar i IFRS som ännu inte tillämpats IFRS 16 Leasingavtal

IFRS 16 Leasingavtal har antagits av EU och ska tillämpas från och med räkenskapsåret 2019. Den största förändringen som den nya standarden medför är att alla leasingkontrakt (med undantag för kortfristiga leasingkontrakt och leasingkontrakt av mindre värde) ska redovisas som en tillgång (nyttjanderätt) och som en skuld i leasetagarens balansräkning. I resultaträkningen ersätts den linjära operationella leasingkostnaden med en kostnad för avskrivning av den leasade tillgången och en räntekostnad hänförlig till leasingkulden. I enlighet med undantaget i RFR 2 Redovisning för juridiska personer, som innebär att IFRS 16 inte behöver tillämpas i juridisk person, kommer banken inte att tillämpa IFRS 16 i moderbolaget.

Presentation

Moderbolaget tillämpar de uppställningsformer för resultat- och balansräkning som följer av ÅRKL och Finansinspektionens föreskrifter. Det innebär främst följande skillnader i förhållande till den uppställning som tillämpas av koncernen:

- Fordringar på centralbanker som är direkt disponibla på anmodan, som i koncernens balansräkning redovisas i posten Övrig utlåning till centralbanker, redovisas i moderbolagets balansräkning som utlåning till kreditinstitut.
- Broker- och börskostnader redovisas i moderbolaget som Provisionskostnader.
- Erhållna utdelningar redovisas på särskild rad i moderbolagets resultaträkning.
- Resultat vid avyttring av materiella och immateriella anläggningstillgångar redovisas i moderbolaget som övrig intäkt/kostnad.
- Obeskattade reserver, som i koncernen delas upp i egen kapitalandel respektive skattekuld, redovisas i moderbolaget i en egen balanspost.

Tillgångar och skulder i utländsk valuta

Lån i moderbolaget som säkrar nettoinvesteringar i utlandsverksamhet värderas till historisk anskaffningskurs.

Tillgångar som innehas för försäljning och avvecklad verksamhet

Någon särredovisning av nettoresultat efter skatt från avvecklad verksamhet sker inte i moderbolagets resultaträkning. I balansräkningen görs inte heller någon särskild uppdelning av tillgångar som innehas för försäljning.

Aktier och andelar i dotter- och intresseföretag

Aktier och andelar i dotterföretag och intresseföretag värderas till anskaffningsvärde. Varje balansdag provas alla innehav med avseende på indikationer om nedskrivningsbehov. I de fall värdet har minskat sker nedskrivning till koncernmässigt värde. Eventuella nedskrivningskostnader klassificeras i resultaträkningen som Nedskrivning av finansiella tillgångar. Utdelningar på aktier i dotter- och intresseföretag redovisas som intäkt i resultaträkningen i posten Erhållna utdelningar.

Finansiella garantier

Finansiella garantier i form av borgensförbindelser till förmån för dotter- och intresseföretag redovisas i moderbolaget som en avsättning i balansräkningen, i den utsträckning moderbolaget har ett befintligt åtagande och betalning sannolikt erfordras för att reglera åtagandet.

Immateriella tillgångar

I moderbolaget görs avskrivningar på inkrångsgoodwill och andra immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod i enlighet med bestämmelserna i ÅRKL. De kundrelationer som förvärven gett upphov till, och därmed nyttjandeperioden för inkrångsgoodwill, är erfarenhetsmässigt mycket långa. Avskrivningstiden är satt till 20 år.

Leasingobjekt

Moderbolaget redovisar finansiella leasingavtal som operationella leasingavtal. Det innebär att tillgångarna redovisas som leasingobjekt med avskrivningar inom Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar i resultaträkningen. Hyresintäkter redovisas som leasingintäkter inom Räntenettot i resultaträkningen.

Leasingobjekten består huvudsakligen av fordon och maskiner. Leasingobjekten skrivs av under leasingavtalets löptid enligt annuitetsmetoden.

Utdelningar

I posten Erhållna utdelningar redovisas alla erhållna utdelningar i moderbolaget, inklusive utdelningar från dotterföretag och intresseföretag, samt erhållna koncernbidrag. Anteciperad utdelning redovisas endast om moderbolaget har beslutanderätt avseende utdelningens storlek och beslutet har fattats innan publiceringen av de finansiella rapporterna.

Redovisning av pensioner

Moderbolaget tillämpar inte bestämmelserna i IAS 19 om redovisning av förmånsbestämda planer. Istället sker beräkning av kalkylmässig pensionskostnad i moderbolaget enligt Tryggandelagens bestämmelser och Finansinspektionens föreskrifter. Det innebär framförallt skillnader i fråga om hur diskonteringsräntan fastställs och att beräkningen av framtida förpliktelse inte tar hänsyn till antaganden om framtida löneökningar. Redovisad nettokostnad för pensioner beräknas som utbetalda pensioner, pensionspremier samt avsättning till pensionsstiftelse, med avräkning för eventuell gottgörelse från pensionsstiftelse. Årets nettokostnad för pensioner redovisas som Personalkostnad i moderbolagets resultaträkning.

Överskjutande belopp till följd av att förvaltningstillgångarnas värde överstiger beräknade pensionsförpliktelser redovisas inte som en tillgång i moderbolagets balansräkning. Under skott redovisas som en skuld.

Skatter

I moderbolaget redovisas obeskattade reserver som en egen post i balansräkningen. Obeskattade reserver består av en komponent som utgör uppskjuten skatteskuld och en komponent som utgör eget kapital.

M2 Risk- och kapitalhantering

Handelsbankenkoncernens riskhantering beskrivs i not K2. Specifika upplysningar över moderbolagets risker presenteras nedan. För definitioner se sidorna 250–252.

Kreditriskexponeringar Geografisk fördelning 2018 mkr		Sverige	Stor- britannien	Norge	Danmark	Finland	Nederlän- derna	USA	Övriga länder	Summa
Poster i balansräkningen										
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		55	-	3 549	505	129 633	3 096	105 730	1 256	243 824
Utlåning till kreditinstitut	Not M12	763 204	-	5 312	28 145	36 123	10	3 951	4 340	841 085
Utlåning till allmänheten	Not M13	230 846	-	173 161	58 010	77 760	47 319	4 559	20 044	611 699
Belåningsbara statsskuldförbindelser mm	Not M14	93 532	-	-	-	-	-	24 567	819	118 918
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not M14	43 959	-	-	-	-	-	7 034	-	50 993
Derivatinstrument ¹	Not M17	58 820	-	-	10	-	-	254	25	59 109
Summa		1 190 416	-	182 022	86 670	243 516	50 425	146 095	26 484	1 925 628
Poster utanför balansräkningen										
Eventualförpliktelser	Not M37	396 292	-	65 239	32 105	43 508	7 233	27 780	22 357	594 514
varav ansvarsförbindelser		64 437	-	7 131	9 462	15 432	186	15 431	10 901	122 980
varav åtaganden		331 855	-	58 108	22 643	28 076	7 047	12 349	11 456	471 534
Summa		396 292	-	65 239	32 105	43 508	7 233	27 780	22 357	594 514
Summa poster i och utanför balansräkningen		1 586 708	-	247 261	118 775	287 024	57 658	173 875	48 841	2 520 142

Kreditriskexponeringar Geografisk fördelning 2017 mkr		Sverige	Stor- britannien	Norge	Danmark	Finland	Nederlän- derna	USA	Övriga länder	Summa
Poster i balansräkningen										
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		82	84 766	3 918	2 150	84 925	397	48 025	2 051	226 314
Utlåning till kreditinstitut	Not M12	579 960	961	11 797	29 644	36 786	9	2 439	2 422	664 018
Utlåning till allmänheten	Not M13	226 256	213 847	166 011	56 131	67 515	40 352	4 528	21 051	795 691
Belåningsbara statsskuldförbindelser mm	Not M14	104 385	-	-	-	-	-	20 741	761	125 887
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not M14	38 443	-	-	-	-	-	7 777	-	46 220
Derivatinstrument	Not M17	59 474	26	0	9	13	-	235	10	59 767
Summa		1 008 600	299 600	181 726	87 934	189 239	40 758	83 745	26 295	1 917 897
Poster utanför balansräkningen										
Eventualförpliktelser	Not M37	362 850	54 783	59 766	32 519	40 200	6 095	25 110	19 928	601 251
varav ansvarsförbindelser		61 062	6 200	6 847	8 560	13 183	126	14 395	10 280	120 653
varav åtaganden		301 788	48 583	52 919	23 959	27 017	5 969	10 715	9 648	480 598
Summa		362 850	54 783	59 766	32 519	40 200	6 095	25 110	19 928	601 251
Summa poster i och utanför balansräkningen		1 371 450	354 383	241 492	120 453	229 439	46 853	108 855	46 223	2 519 148

Vid geografisk fördelning avses det land där exponeringarna är redovisade.

¹ Avser summa positiva marknadsvärden. Om rättsliga hållbara nettningsavtal beaktas uppgår exponeringen till 46 505 mkr (42 929).

Utlåning till allmänheten Fördelad per sektor och bransch 2018 mkr	Brutto			Reserver			Netto
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3	
Privatpersoner	111 695	3 963	1 043	-22	-30	-516	116 133
Bostadsrättsföreningar	35 248	1 630	46	-6	-11	-5	36 902
Fastighetsförvaltning	272 357	9 042	620	-51	-101	-236	281 631
Tillverkningsindustri	20 510	3 403	440	-8	-63	-272	24 010
Handel	14 968	1 569	133	-9	-24	-106	16 531
Hotell- och restaurangverksamhet	4 096	135	30	-2	-2	-22	4 235
Person- och godstransport till sjöss	4 900	145	1 574	-1	-3	-405	6 210
Övrig transport och kommunikation	6 262	1 629	105	-5	-10	-80	7 901
Byggnadsverksamhet	15 828	771	151	-11	-33	-110	16 596
Elektricitet, gas och vatten	11 359	957	51	-1	-9	-50	12 307
Jordbruk, jakt och skogsbruk	3 975	248	77	-2	-8	-36	4 254
Övrig serviceverksamhet	15 325	459	277	-8	-16	-137	15 900
Holding-, investment- och försäkringsbolag, fonder m.m.	57 795	2 662	283	-10	-18	-201	60 511
Stat och kommun	807	7	-	0	0	-	814
Övrig företagsutlåning	6 138	1 335	613	-18	-8	-296	7 764
Summa	581 263	27 955	5 443	-154	-336	-2 472	611 699

M2 Forts

Utlåning till allmänheten, Fördelat per sektor och bransch 2017 (IAS 39)			
mkr	2017		
	Utlåning före beaktande av reserveringar	Reserveringar för sannolika kreditförluster	Utlåning efter beaktande av reserveringar
Privatpersoner	177 318	-531	176 787
Bostadsrättsföreningar	33 720	-7	33 713
Fastighetsförvaltning	395 204	-521	394 683
Tillverkningsindustri			
Handel	19 671	-201	19 470
Hotell- och restaurangverksamhet	7 530	-35	7 495
Person- och godstransport till sjöss	7 709	-1 325	6 384
Övrig transport och kommunikation	8 449	-25	8 424
Byggnadsverksamhet	17 077	-693	16 384
Elektricitet, gas och vatten	13 162	-128	13 034
Jordbruk, jakt och skogsbruk	4 289	-46	4 243
Övrig serviceverksamhet	18 972	-215	18 757
Holding-, investment-, försäkringsbolag, fonder m m	54 002	-248	53 754
Stat och kommun	2 343	0	2 343
Övrig företagsutlåning	15 952	-53	15 899
Summa utlåning till allmänheten före beaktande av gruppvisa reserveringar	800 632	-4 499	796 133
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar			-442
Summa utlåning till allmänheten			795 691

Kreditriskexponeringar, fördelat per säkerhet 2018		Bostads- fastigheter ¹	Övriga fastigheter	Stat, kommun och landsting ²	Borgen ³	Finansiella säkerheter	Objekt	Övriga säkerheter	Blanko ⁴	Summa
mkr										
Poster i balansräkningen										
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker				243 824						243 824
Utlåning till kreditinstitut ⁵	Not M12	-	-	38 495	-	46 101	-	-	756 489	841 085
Utlåning till allmänheten	Not M13	167 065	192 243	20 138	23 026	18 794	8 932	15 240	166 261	611 699
Belåningsbara statsskuldförbindelser mm	Not M14									118 918
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not M14									50 993
Derivatinstrument	Not M17	101	65	2 372	68	43 709	-	-	12 794	59 109
Summa		167 166	192 308	304 829	23 094	108 604	8 932	15 240	935 544	1 925 628
Poster utanför balansräkningen										
Eventuallförlpliktelser	Not M37	53 804	40 382	52 956	12 163	16 019	4 027	5 095	410 068	594 514
varav ansvarsförbindelser		6 229	2 333	16 861	6 277	874	1 876	639	87 891	122 980
varav åtaganden		47 575	38 049	36 095	5 886	15 145	2 151	4 456	322 177	471 534
Summa		53 804	40 382	52 956	12 163	16 019	4 027	5 095	410 068	594 514
Summa poster i och utanför balansräkningen		220 970	232 690	357 785	35 257	124 623	12 959	20 335	1 345 612	2 520 142

¹ Inklusive bostadsrätter.² Avser direkta stats- och kommunexponeringar samt statsgarantier.³ Inkluderar ej statsgarantier.⁴ I denna kolumn ingår moderbolagets interna utlåning och åtaganden till koncernens dotterbolag. För poster i balansräkningen uppgår den interna utlåning till 789 082 mkr och för poster utanför balansräkningen uppgår den till 95 825 mkr.⁵ Kreditriskexponeringen till det nya dotterbolaget i UK, Handelsbanken plc, uppgår till 105 995 mkr varav 43 953 mkr är säkerställda med finansiella säkerheter.

Kreditriskexponeringar, fördelat per säkerhet 2017		Bostads- fastigheter ¹	Övriga fastigheter	Stat, kommun och landsting ²	Borgen ³	Finansiella säkerheter	Objekt	Övriga säkerheter	Blanko ⁴	Summa
mkr										
Poster i balansräkningen										
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker				226 314						226 314
Utlåning till kreditinstitut	Not M12	-	-	36 945	-	1 403	-	-	625 670	664 018
Utlåning till allmänheten	Not M13	262 116	257 388	19 592	22 463	15 152	2 953	17 297	198 730	795 691
Belåningsbara statsskuldförbindelser mm	Not M14									125 887
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not M14									46 220
Derivatinstrument	Not M17	475	493	3 024	175	32 497	-	9	23 094	59 767
Summa		262 591	257 881	285 875	22 638	49 052	2 953	17 306	847 494	1 917 897
Poster utanför balansräkningen										
Eventuallförlpliktelser	Not M37	52 700	47 334	58 965	14 811	14 948	5 436	5 858	401 199	601 251
varav ansvarsförbindelser		5 710	2 360	21 446	6 998	1 206	5 419	582	76 932	120 653
varav åtaganden		46 990	44 974	37 519	7 813	13 742	17	5 276	324 267	480 598
Summa		52 700	47 334	58 965	14 811	14 948	5 436	5 858	401 199	601 251
Summa poster i och utanför balansräkningen		315 291	305 215	344 840	37 449	64 000	8 389	23 164	1 248 693	2 519 148

¹ Inklusive bostadsrätter.² Avser direkta stats- och kommunexponeringar samt statsgarantier.³ Inkluderar ej statsgarantier.⁴ I denna kolumn ingår moderbolagets interna utlåning och åtaganden till koncernens dotterbolag. För poster i balansräkningen uppgår den interna utlåning till 609 826 mkr och för poster utanför balansräkningen uppgår den till 80 445 mkr.

Marknadsrisk

Marknadsrisk			
mkr		2018	2017
Ränterisk		831	433
Valutakursrisk ¹		11	48
Aktiekursrisk		174	93
Råvaruprisrisk		4	3

¹ Värsta utfall av +/-5% förändring av SEK.

M2 Forts

Likviditetsrisk

Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder 2018 mkr	Upp till 30 dagar	31 dagar– 6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år	Ospecificerad löptid	Summa
Kassa och tillgodohavanden i centralbanker	277 322	-	-	-	-	-	-	277 322
Belåningsbara statsskuldförbindelser ¹	118 918	-	-	-	-	-	-	118 918
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²	50 993	-	-	-	-	-	-	50 993
Utlåning till kreditinstitut	102 361	149 638	80 275	205 131	257 626	31 841	-	826 872
varav omvända repor	3 288	-	-	-	-	-	-	3 288
Utlåning till allmänheten	39 083	130 252	89 676	95 255	157 575	146 231	-	658 072
varav omvända repor	9 050	-	-	-	-	-	-	9 050
Övrigt	23 607	-	-	-	-	-	165 262	188 869
varav aktier och andelar	13 156	-	-	-	-	-	-	13 156
varav fordringar på fondlikvider	10 451	-	-	-	-	-	-	10 451
Summa tillgångar	612 284	279 890	169 951	300 386	415 201	178 072	165 262	2 121 046
Skulder till kreditinstitut	146 767	41 623	12 408	354	1 505	5 994	56 189	264 840
varav repor	-	-	-	-	-	-	-	0
varav inlåning från centralbanker	42 352	24 075	13	-	-	-	2 316	68 756
In- och upplåning från allmänheten	7 435	7 731	3 731	3 645	589	66	815 993	839 190
varav repor	-	-	-	-	-	-	-	0
Emitterade värdepapper ³	92 228	260 213	138 236	81 949	155 342	8 803	-	736 771
varav säkerställda obligationer	-	-	-	-	-	-	-	0
varav certifikat och andra värdepapper med ursprunglig löptid understigande ett år	59 297	199 372	63 516	-	-	-	-	322 185
varav seniora obligationer och andra värdepapper med ursprunglig löptid överstigande ett år	32 931	60 841	74 720	81 949	155 342	8 803	-	414 586
Efterställda skulder	15 655	6 495	27	824	22 839	7 748	-	53 588
Övrigt	9 108	-	-	-	-	-	179 167	188 275
varav korta positioner	6 195	-	-	-	-	-	-	6 195
varav fondlikvidskulder	2 913	-	-	-	-	-	-	2 913
Summa skulder	271 193	316 062	154 402	86 772	180 275	22 611	1 051 349	2 082 664
Poster utanför balansräkningen								
Finansiella garantier och ej utnyttjade lånelöften	471 534							

Derivat 2018 mkr	Upp till 30 dagar	31 dagar– 6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år	Summa
Summa derivat inflöde	262 718	425 667	113 562	142 710	323 843	89 287	1 357 787
Summa derivat utflöde	256 863	420 409	114 013	136 070	314 483	88 361	1 330 199
Netto	5 855	5 258	-451	6 640	9 360	926	27 588

Förfalloanalys för finansiella tillgångar och skulder 2017 mkr	Upp till 30 dagar	31 dagar– 6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år	Ospecificerad löptid	Summa
Kassa och tillgodohavanden i centralbanker	265 238	-	-	-	-	-	-	265 238
Belåningsbara statsskuldförbindelser ¹	126 165	-	-	-	-	-	-	126 165
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²	46 498	-	-	-	-	-	-	46 498
Utlåning till kreditinstitut	57 035	125 527	104 468	152 011	170 106	25 932	95	635 174
varav omvända repor	1 340	-	-	-	-	-	-	1 340
Utlåning till allmänheten	45 370	135 574	102 436	111 263	228 701	198 565	-	821 909
varav omvända repor	6 607	-	-	-	-	-	-	6 607
Övrigt	17 080	-	-	-	-	-	137 666	154 746
varav aktier och andelar	13 073	-	-	-	-	-	-	13 073
varav fordringar på fondlikvider	4 007	-	-	-	-	-	-	4 007
Summa tillgångar	557 386	261 101	206 904	263 274	398 807	224 497	137 761	2 049 730
Skulder till kreditinstitut	90 935	50 371	3 545	358	1 651	6 475	43 884	197 219
varav repor	126	-	-	-	-	-	-	126
varav inlåning från centralbanker	34 337	26 311	555	-	-	-	1 496	62 699
In- och upplåning från allmänheten	14 358	29 246	4 678	3 173	521	106	889 632	941 714
varav repor	0	-	-	-	-	-	-	0
Emitterade värdepapper ³	57 740	273 303	107 235	78 593	150 068	4 946	-	671 885
varav säkerställda obligationer	-	-	-	-	-	-	-	0
varav certifikat och andra värdepapper med ursprunglig löptid understigande ett år	55 690	241 017	66 379	-	-	-	-	363 086
varav seniora obligationer och andra värdepapper med ursprunglig löptid överstigande ett år	2 050	32 286	40 856	78 593	150 068	4 946	-	308 799
Efterställda skulder	392	781	25	21 316	13 984	-	-	36 498
Övrigt	6 238	-	-	-	-	-	183 895	190 133
varav korta positioner	2 085	-	-	-	-	-	-	2 085
varav fondlikvidskulder	4 153	-	-	-	-	-	-	4 153
Summa skulder	169 663	353 701	115 483	103 440	166 224	11 527	1 117 411	2 037 449
Poster utanför balansräkningen								
Finansiella garantier och ej utnyttjade lånelöften	480 598							

Derivat 2017 mkr	Upp till 30 dagar	31 dagar– 6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år	Summa
Summa derivat inflöde	271 992	408 083	70 685	148 840	320 954	78 313	1 298 867
Summa derivat utflöde	270 267	402 839	69 877	142 727	311 855	77 088	1 274 653
Netto	1 725	5 244	808	6 113	9 099	1 225	24 214

¹ Av beloppet (exklusive räntor) har 72 611 mkr (88 522) en återstående löptid som understiger ett år.² Av beloppet (exklusive räntor) har 7 047 mkr (15 402) en återstående löptid som understiger ett år.³ Av beloppet (exklusive räntor) har 480 492 mkr (431 409) en återstående löptid som understiger ett år.

För inlåningsvolym avser kolumn "Ospecificerad löptid" inlåning som är betalbar på anfordran. Tabellen innehåller ränteflöden vilket innebär att balansraderna inte är avstämningsbara mot moderbolagets balansräkning.

M3 Räntenetto

mkr	2018	2017
Ränteintäkter		
Utlåning till kreditinstitut och centralbanker	6 478	5 181
Utlåning till allmänheten	19 897	18 144
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	386	188
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	810	676
Derivatinstrument	1 816	-949
Övriga ränteintäkter	1 165	1 212
Summa	30 552	24 452
Ränteintäkter redovisade i nettoresultat av finansiella transaktioner	-193	224
Summa ränteintäkter	30 745	24 228
<i>varav ränteintäkter enligt effektivräntemetoden samt räntor på derivat för säkring</i>	<i>29 915</i>	<i>23 792</i>
Leasingintäkter	724	538
Räntekostnader		
Skulder till kreditinstitut och centralbanker	-1 428	-1 332
In- och upplåning från allmänheten	-1 775	-1 554
Emitterade värdepapper	-12 827	-9 124
Derivatinstrument	5 250	6 307
Efterställda skulder	-1 542	-1 411
Övriga räntekostnader	-2 214	-1 721
Summa	-14 536	-8 835
Räntekostnader redovisade i nettoresultat av finansiella transaktioner	-301	-395
Summa räntekostnader	-14 235	-8 440
<i>varav räntekostnader enligt effektivräntemetoden samt räntor på derivat för säkring</i>	<i>-12 528</i>	<i>-7 086</i>
Räntenetto	17 234	16 326
Avskrivningar enligt plan för finansiella leasingavtal ¹	-651	-480
Samlat räntenetto inklusive avskrivningar enligt plan för finansiella leasingavtal	16 583	15 846

¹ Redovisas i posten Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar.

På raderna Derivatinstrument ingår räntenetto som är hänförligt till tillgångar och skulder som säkras. Dessa kan ha både positiv och negativ inverkan på ränteintäkter och räntekostnader.

M4 Erhållna utdelningar

mkr	2018	2017
Utdelningar på aktier och andelar	372	686
Utdelningar från intresseföretag	2	5
Utdelningar från koncernföretag	545	1 200
Erhållna koncernbidrag	10 104	11 814
Summa	11 023	13 705

M5 Provisionsnetto

mkr	2018	2017
Courtage och övriga värdepappersprovisioner	657	861
Fonder	1 227	1 955
Depå och övrig kapitalförvaltning	709	437
Rådgivning	170	186
Betalningar	3 526	3 314
Ut- och inlåning	1 007	957
Garantier	387	381
Övrigt	523	504
Summa provisionsintäkter	8 206	8 595
Värdepapper	-303	-462
Betalningar	-1 626	-1 489
Övrigt	-59	-52
Summa provisionskostnader	-1 988	-2 003
Provisionsnetto	6 218	6 592

Provisionsintäkter avser intäkter från avtal med kunder. Intäkter från Courtage och övriga värdepappersprovisioner, Rådgivning, Betalningar samt Ut- och Inlåning redovisas huvudsakligen när tjänsterna utförs, det vill säga vid en viss tidpunkt. I Betalningar ingår kortutgivning och kortinlösen. Intäkter från Fonder, Depå och övrig kapitalförvaltning, Försäkringar och Garantier redovisas huvudsakligen i takt med att dessa tjänster utförs, det vill säga linjärt över tid.

M6 Nettoresultat av finansiella transaktioner

mkr	2018	2017
Upplupet anskaffningsvärde	200	163
<i>varav lån</i>	200	163
<i>varav räntebärande värdepapper</i>	0	
<i>varav emitterade värdepapper</i>	0	0
Verkligt värde via övrigt totalresultat	0	
<i>varav förväntade kreditförluster</i>	-1	
Finansiella instrument tillgängliga för försäljning (IAS 39)		8
Verkligt värde via resultaträkningen, verkligt värdeoptionen	-129	
<i>varav räntebärande värdepapper</i>	-129	
Övriga finansiella instrument till verkligt värde över resultaträkningen (IAS 39)		-554
<i>varav räntebärande värdepapper</i>		-524
<i>varav lån</i>		-30
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt inkl valutakurseffekter	991	
Handel, derivat, valutakurseffekt m.m (IAS 39)		1 757
Säkringsredovisning	-42	-35
<i>varav nettoresultat säkringar av verkligt värde</i>	-3	-8
<i>varav ineffektivitet i kassaflödessäkringar</i>	-39	-27
Summa	1 020	1 339

M7 Övriga rörelseintäkter

mkr	2018	2017
Hysesintäkter	24	22
Andra rörelseintäkter	2 781	1 668
Summa	2 805	1 690

M8 Personalkostnader

mkr	2018	2017
Löner och arvoden	-7 968	-7 734
Socialavgifter	-1 900	-1 861
Pensionskostnader ¹	-1 236	-369
Avsättning till vinstandelssystem	-794	-727
Andra personalkostnader	-357	-247
Summa	-12 255	-10 938

¹ Uppgift om pensionskostnaderna visas i not M38.

Löner och arvoden	2018	2017
mkr		
Ledande befattningshavare ² , 23 personer (23)	-95	-93
Övriga	-7 873	-7 641
Summa	-7 968	-7 734

² Executive Directors och styrelsen.

Könsfördelning %	2018		2017	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Styrelse	64	36	55	45
Executive Directors	62	38	64	36

Medelantal anställda	2018	Män	Kvinnor	2017	Män	Kvinnor
Sverige	6 803	3 258	3 545	6 519	3 132	3 387
Storbritannien	1 998	1 160	838	2 021	1 184	837
Norge	762	407	355	738	398	340
Danmark	654	325	329	644	327	317
Finland	576	248	328	573	239	334
Nederländerna	271	178	93	248	165	83
USA	59	39	20	59	39	20
Kina	75	28	47	71	27	44
Luxemburg	52	30	22	49	30	19
Singapore	33	11	22	36	9	27
Tyskland	42	21	21	42	21	21
Polen	36	14	22	38	13	25
Övriga länder	44	18	26	49	16	33
Summa	11 405	5 737	5 668	11 087	5 600	5 487

Information om principer avseende ersättningar till ledande befattningshavare i moderbolaget finns i not K8.

M9 Övriga administrationskostnader

mkr	2018	2017
Fastigheter och lokaler	-1 425	-1 379
Externa datakostnader	-2 121	-1 874
Kommunikation	-311	-285
Resor och marknadsföring	-259	-271
Köpta tjänster	-1 536	-1 258
Materialanskaffning	-163	-163
Andra omkostnader	-517	-472
Summa	-6 332	-5 702
<i>varav kostnader avseende operationell leasing</i>		
Minimileasingavgift	-995	-638
Variabel avgift	-80	-408
Summa	-1 075	-1 046

Operationell leasing är främst hänförlig till för verksamheten normala avtal avseende kontorslokaler och kontorsutrustning. Hyreskostnader avseende lokaler har normalt en variabel avgift knuten till inflation och fastighetsskatt.

Avtalade, ej uppsägbara, framtida operationella leasingavgifter fördelade på förfallotidpunkter	2018	2017
mkr		
Inom 1 år	-898	-941
Mellan 1 och 5 år	-2 872	-2 900
Senare än 5 år	-3 587	-4 800
Summa	-7 357	-8 641

Ersättning till revisorer och revisionsbolag	Ernst & Young AB		PricewaterhouseCoopers AB		KPMG
mkr	2018	2017	2018	2017	2017
Revisionsuppdraget	-13	-11	-4	-5	-2
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	-2	0	-	-	0
Skatterådgivning	-	-	-	-1	-
Övriga tjänster	-	-	-	-	-

M10 Kreditförluster

mkr	2018
Förväntade kreditförluster på poster i balansräkningen	
Årets reservering Steg 3	-1 058
Steg 3 reservering som återförts till Steg 1 eller Steg 2	246
Summa förväntade kreditförluster i Steg 3	-812
Årets nettoreservering Steg 2	85
Årets nettoreservering Steg 1	58
Summa förväntade kreditförluster i Steg 1 och Steg 2	143
Summa förväntade kreditförluster på poster i balansräkningen	-669
Förväntade kreditförluster på poster utanför balansräkningen	
Årets nettoreservering Steg 3	0
Årets nettoreservering Steg 2	26
Årets nettoreservering Steg 1	25
Summa förväntade kreditförluster på poster utanför balansräkningen	51
Bortskrivningar	
Årets konstaterade kreditförluster ¹	-2 985
Utnyttjad andel av tidigare reserverat i Steg 3	2 667
Summa bortskrivningar	-318
Återvinningar	101
Kreditförluster, netto	-835
<i>varav utlåning till allmänheten</i>	<i>-833</i>

¹ Av årets konstaterade kreditförluster omfattas 376 mkr av efterbevakning.

M10 Forts

(IAS 39)	2017
mkr	
Specifik reservering för individuellt värderade fordringar	
Årets reservering	-1 788
Återfört från tidigare gjorda reserveringar	209
Summa	-1 579
Gruppvis reservering	
Årets nettoreservering för individuellt värderade fordringar	-119
Årets nettoreservering för homogena fordringar	-
Summa	-119
Poster utanför balansräkningen	
Förluster på poster utanför balansräkningen	-12
Återföring av förluster på poster utanför balansräkningen	14
Förändring i kollektiv avsättning för poster utanför balansräkningen	-27
Summa	-25
Bortskrivningar	
Årets konstaterade kreditförluster	-1 185
Utnyttjad andel av tidigare reserveringar	1 091
Återvinningar	132
Summa	38
Kreditförluster, netto	-1 685

Poster i och utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning 2018

mkr	Brutto			Reserver		
	Steg 1	Steg 2	Steg 3 ¹	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Poster i balansräkningen						
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	243 824	-	-	0	-	-
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	1 225	-	-	0	-	-
Utlåning till kreditinstitut	840 668	397	-	-3	-8	-
Utlåning till allmänheten	581 252	27 956	5 443	-149	-331	-2 472
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	5 373	-	-	-1	-	-
Summa	1 672 342	28 353	5 443	-153	-339	-2 472
Poster utanför balansräkningen						
Eventuallförlipktelser	463 128	7 304	425	-36	-43	-
varav ansvarsförbindelser	119 488	3 069	423	-8	-12	-
varav åtaganden	343 640	4 235	2	-28	-31	-
Summa	463 128	7 304	425	-36	-43	-

¹ Bruttovolym i Steg 3 där ingen reservering gjorts på grund av säkerheter uppgår till 738 mkr.

Nyckeltal kreditförluster	
Utlåning till allmänheten	2018
Kreditförlustnivå ack, %	0,10
Total reserveringsgrad, %	0,48
Reserveringsgrad Steg 1, %	0,03
Reserveringsgrad Steg 2, %	1,20
Reserveringsgrad Steg 3, %	45,42
Andel utlåning i Steg 3, %	0,48

M10 Forts

Osäkra fordringar m m (IAS 39) mkr	2017
Osäkra fordringar	7 526
Specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar	-4 499
Reserveringar för gruppvis värderade homogena grupper av fordringar med begränsat värde	-
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar	-442
Osäkra fordringar, netto	2 585
Total reserveringsgrad för osäkra fordringar, %	65,7
Andel osäkra fordringar, %	0,18
Reserveringsgrad exkl gruppvisa reserveringar, %	59,8
Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra	728
Osäkra fordringar som under året omklassificerats till normallån	13

FÖRÄNDRINGSANALYSER

Förändring av reserv för förväntade kreditförluster, poster i balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning 2018

mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Reserv vid årets ingång	-258	-519	-4 499	-5 276
Bortbokningar	74	136	264	474
Bortskrivningar	0	25	2 642	2 667
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	-62	-579	-29	-670
Förändringar i modell/riskparametrar	29	156	0	185
Valutaeffekt m m	-4	-20	-35	-59
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	-31	-30	-11	-72
Förflyttning till Steg 1	-8	21	0	13
Förflyttning till Steg 2	51	-126	1	-74
Förflyttning till Steg 3	56	597	-805	-152
Reserv vid årets utgång	-153	-339	-2 472	-2 964

Förändring av reserv för förväntade kreditförluster, utlåning till allmänheten 2018

mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Reserv vid årets ingång	-254	-516	-4 499	-5 269
Bortbokningar	73	135	264	472
Bortskrivningar	0	25	2 642	2 667
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	-59	-577	-29	-665
Förändringar i modell/riskparametrar	28	155	0	183
Valutaeffekt m m	-3	-20	-35	-58
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	-29	-29	-11	-69
Förflyttning till Steg 1	-8	20	0	12
Förflyttning till Steg 2	47	-121	1	-73
Förflyttning till Steg 3	56	597	-805	-152
Reserv vid årets utgång	-149	-331	-2 472	-2 952

Förändring av reserv för förväntade kreditförluster, poster utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning 2018

mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Reserv vid årets ingång	-67	-71	0	-138
Bortbokningar	9	13	0	22
Bortskrivningar	-	-	-	-
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	6	-20	-	-14
Förändringar i modell/riskparametrar	18	23	-	41
Valutaeffekt m m	-1	-1	-	-2
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	-9	-1	-	-10
Förflyttning till Steg 1	-3	7	-	4
Förflyttning till Steg 2	7	-20	-	-13
Förflyttning till Steg 3 ¹	4	27	-	31
Reserv vid årets utgång	-36	-43	-	-79

¹ Ansvarsförbindelser och åtaganden som vid årets ingång var klassificerade i Steg 1 eller Steg 2 men som vid periodens utgång är utnyttjade, ingår vid rapporteringstillfället som en tillgång i balansräkningen. Vid förflyttning av sådana avtal till Steg 3 redovisas reserverat belopp i motsvarande tabell för poster i balansräkningen.

Förändringsanalysen visar nettoeffekten på reserven i angivet steg per förklaringspost under perioden. Effekten av bortbokningar och bortskrivningar beräknas på ingående balans. Effekten av omvärdering till följd av förändringar i modell/riskparametrar samt valutaeffekt mm beräknas innan eventuell förflyttning av nettobeloppet mellan steg. Nyutgivna eller förvärvade tillgångar och förflyttade belopp mellan stegen redovisas efter att effekten av övriga förklaringsposter beaktats. Förflyttningsraderna anger effekten på reserven i angivet steg.

Under 2018 har beräkningsunderlaget kompletterats vilket påverkat de beräknade resultaten, och effekten redovisas på raden "Förändring i modell/riskparametrar".

Under året har inga väsentliga modellförändringar införts. Förväntad effekt av planerade modellförändringar 2019 har beaktats i reserven under perioden med en modellbaserad manuell justering av reserven för företagsexponeringar i Steg 1 och Steg 2. Effekten redovisas tills den implementeras på raden "Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk", tillsammans med övriga justeringar. Förklaringsposterna identifieras på kundnivå per kreditgivare och land.

M10 Forts

Förändring av reserv för sannolika kreditförluster 2017 (IAS 39)				
mkr	Reserv för individuellt värderade fordringar	Gruppvis reserv individuellt värderade fordringar	Reserv gruppvis värderade homogena fordringar	Summa reserv för sannolika kreditförluster
Reserv vid årets ingång	-4 107	-328	-	-4 435
Årets reservering	-1 788	-119	-	-1 907
Återfört från tidigare reserveringar	209	-	-	209
Utnyttjat för konstaterade förluster	1 091	-	-	1 091
Valutaeffekt m m	96	5	-	101
Reserv vid årets utgång	-4 499	-442	-	-4 941

Förändring av bruttovolymer, poster i balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning 2018				
mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Volym vid årets ingång	1 667 693	23 611	8 627	1 699 931
Bortbokningar	-380 230	-10 617	-1 304	-392 151
Bortskrivningar	-11	-37	-2 892	-2 940
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	246 418	6 354	-897	251 875
Förändringar i modell/riskparametrar	-	-	-	-
Valutaeffekt m m	27 867	670	89	28 626
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	116 989	3 750	58	120 797
Förflyttning till Steg 1	14 704	-14 517	-187	-
Förflyttning till Steg 2	-20 719	21 056	-337	-
Förflyttning till Steg 3	-369	-1 917	2 286	-
Volym vid årets utgång	1 672 342	28 353	5 443	1 706 138

Förändring av bruttovolymer, utlåning till allmänheten 2018				
mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Volym vid årets ingång	768 640	23 483	8 486	800 609
Bortbokningar	-281 423	-10 567	-1 304	-293 294
Bortskrivningar	-11	-37	-2 892	-2 940
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	-833	6 085	-753	4 499
Förändringar i modell/riskparametrar	-	-	-	-
Valutaeffekt m m	10 604	658	89	11 351
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	90 684	3 688	54	94 426
Förflyttning till Steg 1	14 424	-14 238	-186	-
Förflyttning till Steg 2	-20 464	20 801	-337	-
Förflyttning till Steg 3	-369	-1 917	2 286	-
Volym vid årets utgång	581 252	27 956	5 443	614 651

Förändring av bruttovolymer, poster utanför balansräkningen som är föremål för nedskrivningsprövning 2018				
mkr	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Summa
Volym vid årets ingång	468 905	7 752	936	477 593
Bortbokningar	-78 738	-3 167	-19	-81 924
Bortskrivningar	0	0	-45	-45
Omvärdering till följd av förändring i kreditrisk	24 220	5 558	-571	29 207
Förändringar i modell/riskparametrar	-	-	-	-
Valutaeffekt m m	4 783	396	12	5 191
Nyutgivna eller förvärvade tillgångar	40 319	515	1	40 835
Förflyttning till Steg 1	13 312	-13 294	-18	-
Förflyttning till Steg 2	-9 631	9 651	-20	-
Förflyttning till Steg 3	-42	-107	149	-
Volym vid årets utgång	463 128	7 304	425	470 857

Förändringsanalysen avseende bruttovolymer visar, i likhet med analysen av reserv, effekten av valda förklaringsposter på volymerna i angivet steg. Posterna för förflyttning mellan stegen och "Nyutgivna eller förvärvade tillgångar" anger beloppen i angivet steg vid periodens utgång. Övriga poster anger effekten i det steg som var gällande vid periodens ingång.

M10 Forts

KÄNSLIGHETSANALYSER

Känslighetsanalys makroscenarier

Beräkningen av förväntade kreditförluster enligt IFRS 9 tillämpar framåtblickande information i form av makroscenarier. Den förväntade kreditförlusten är ett sannolikhetsvägt genomsnitt av de beräknade prognoserna över tre scenarier. Prognosen i det neutrala scenariet vägs med 70 %, medan de två alternativa scenarierna vägs med en upp- och nedgång i ekonomin med 15 % vardera. I tabellen nedan presenteras de högsta, lägsta och genomsnittliga årsvisa prognoserna för några av de centrala makroekonomiska riskfaktorerna per hemmamarknad och scenario för de kommande fem åren. Dessa har legat till grund för beräkningar av förväntade kreditförluster i Steg 1 och Steg 2 per den 31 december 2018.

Makroekonomiska riskfaktorer	Lägsta			Genomsnittliga			Högsta		
	Negativt	Neutralt	Positivt	Negativt	Neutralt	Positivt	Negativt	Neutralt	Positivt
BNP-tillväxt									
Sverige	-0,40	1,60	1,70	1,89	2,00	2,11	2,50	2,20	3,20
Norge	0,10	1,50	1,20	1,60	1,69	1,81	2,21	2,40	3,30
Danmark	-0,90	0,70	1,10	1,39	1,48	1,59	1,81	1,81	2,50
Finland	-0,70	1,20	1,10	1,56	1,66	1,77	1,95	1,95	3,10
Nederländerna och övriga Europa	-0,40	1,30	1,00	1,20	1,32	1,42	1,70	1,63	2,80
USA	0,80	1,30	1,80	1,95	1,98	2,02	2,50	2,35	2,44
Övriga länder	2,90	3,00	3,00	3,10	3,13	3,15	3,50	3,52	3,61
Arbetslöshetsindex									
Sverige	6,30	6,30	5,90	6,80	6,66	6,58	7,70	6,70	6,70
Norge	3,50	3,40	2,80	3,61	3,50	3,39	4,30	3,53	3,53
Danmark	4,50	4,50	4,30	5,60	5,44	5,31	6,70	5,50	5,50
Finland	6,90	6,90	6,20	7,09	6,93	6,82	8,35	7,23	7,23
Nederländerna och övriga Europa	7,80	7,80	7,10	8,02	7,85	7,72	9,50	8,20	7,93
USA	3,70	3,70	3,70	4,65	4,61	4,57	5,60	5,30	5,00
Övriga länder	5,59	5,59	5,59	6,01	5,99	5,97	6,35	6,10	6,00
Styrräntan									
Sverige	0,00	0,21	0,21	2,55	2,72	2,82	3,30	3,30	3,30
Norge	0,50	1,21	1,21	2,48	2,67	2,78	3,10	3,10	3,10
Danmark	0,00	0,14	0,14	2,38	2,53	2,61	3,20	3,20	3,20
Finland	0,00	0,00	0,00	2,38	2,53	2,61	3,20	3,20	3,20
Nederländerna och övriga Europa	0,00	0,00	0,00	2,38	2,53	2,61	3,20	3,20	3,20
USA	2,08	2,38	2,58	2,89	2,92	2,94	3,10	3,10	3,10
Övriga länder	3,00	3,09	3,09	3,74	3,75	3,76	4,10	4,10	4,10
Fastighetsprisindex, kommersiella fastigheter									
Sverige	-8,72	-6,13	-9,55	-1,47	-1,43	-1,33	7,71	9,52	12,34
Norge	-9,49	-8,21	-9,28	-1,82	-1,70	-1,51	4,19	6,29	8,67
Danmark	-9,21	-7,55	-6,79	-2,24	-2,05	-1,84	3,13	4,22	5,33
Finland	-7,89	-6,27	-5,73	-1,06	-0,98	-0,86	7,99	5,14	6,23
Nederländerna och övriga Europa	-5,95	-3,61	-6,51	0,64	0,48	0,49	2,73	4,07	5,85
USA	1,30	-3,98	1,30	1,98	0,60	1,98	2,35	2,00	2,35
Övriga länder	-0,40	1,30	1,00	1,20	1,32	1,42	1,70	1,63	2,80
Fastighetsprisindex, bostadsfastigheter									
Sverige	-2,63	-0,72	-0,14	2,00	2,10	2,18	4,64	2,99	3,55
Norge	-1,70	1,00	1,73	2,60	2,68	2,76	3,80	3,00	3,00
Danmark	-1,90	1,50	1,00	2,28	2,37	2,47	2,70	2,60	4,20
Finland	-1,50	0,75	0,80	2,10	2,18	2,25	2,70	2,50	2,80
Nederländerna och övriga Europa	0,20	1,50	1,60	2,28	2,37	2,45	2,50	3,10	4,00
USA	0,20	1,50	1,60	2,28	2,37	2,45	2,50	3,10	4,00
Övriga länder	0,20	1,50	1,60	2,28	2,37	2,45	2,50	3,10	4,00

Tabellen nedan visar procentuell ökning respektive minskning av reserven för förväntade kreditförluster i Steg 1 och Steg 2 per den 31 december, om det negativa respektive positiva scenariot tilldelats sannolikheter om 100%.

%	Procentuell ökning av reserv vid negativt scenario		Procentuell minskning av reserv vid positivt scenario	
Sverige	3,55		-3,05	
Norge	1,78		-1,97	
Danmark	1,40		-1,45	
Finland	2,72		-2,54	
Nederländerna	0,14		-0,13	
USA	0,52		-0,51	
Övriga länder	1,45		-1,37	

M10 Forts

Känslighetsanalys betydande ökning av kreditrisk

Tabellen nedan visar hur reserven för förväntade kreditförluster i Steg 1 och Steg 2 per den 31 december 2018 påverkas om det gränsvärde som tillämpas för kvoten mellan återstående kreditrisk beräknat vid rapportering och första redovisningstillfället var satt till 0,5 enheter lägre respektive högre än det tillämpade gränsvärdet 2,5. En minskning av gränsvärdet med 0,5 enheter skulle öka antalet lån som överförs från Steg 1 till Steg 2 och också öka reserven för förväntade kreditförluster. En ökning av gränsvärdet med 0,5 enheter skulle ha motsatt effekt. Banken använder både kvantitativa och kvalitativa indikatorer för att bedöma betydande ökning av kreditrisk. För utförligare information, se not K2 avsnitt Kreditrisk.

Gränsvärde	Förändring av den totala reserven för Steg 1 och Steg 2, %
2	3,53
2,5	0,00
3	-3,31

KREDITEXPONERING PER PD-INTERVALL**Poster i balansräkningen fördelat på pd-intervaller 2018**

pd-värde ¹	Bruttovolym, mkr		
	Steg 1	Steg 2	Steg 3
0,00 till <0,15	1 431 555	5 612	-
0,15 till <0,25	99 433	2 032	-
0,25 till <0,50	65 134	2 129	-
0,50 till <0,75	25 118	968	-
0,75 till <2,50	42 614	6 580	-
2,50 till <10,00	7 795	8 419	-
10,00 till <100	693	2 613	-
100 (fallissemang)	-	-	5 443
Summa	1 672 342	28 353	5 443

Utlåning till allmänheten fördelat på pd-intervaller 2018

pd-värde ¹	Bruttovolym, mkr		
	Steg 1	Steg 2	Steg 3
0,00 till <0,15	497 561	5 534	-
0,15 till <0,25	34 560	2 004	-
0,25 till <0,50	22 639	2 099	-
0,50 till <0,75	8 730	954	-
0,75 till <2,50	14 812	6 488	-
2,50 till <10,00	2 709	8 301	-
10,00 till <100	241	2 576	-
100 (fallissemang)	-	-	5 443
Summa	581 252	27 956	5 443

Poster utanför balansräkningen fördelat på pd-intervaller 2018

pd-värde ¹	Bruttovolym, mkr		
	Steg 1	Steg 2	Steg 3
0,00 till <0,15	400 362	3 209	-
0,15 till <0,25	24 240	430	-
0,25 till <0,50	16 858	458	-
0,50 till <0,75	7 667	143	-
0,75 till <2,50	12 477	1 088	-
2,50 till <10,00	1 476	1 432	-
10,00 till <100	48	544	-
100 (fallissemang)	-	-	425
Summa	463 128	7 304	425

¹ Avser 12-månaders pd-värde vid rapporteringstillfället.

Tillgångar övertagna för skyddande av fordran mkr	2018	2017
Fastigheter	46	96
Lös egendom	0	-
Aktier och andelar	0	-
Redovisat värde	46	96

M11 Bokslutsdispositioner

mkr	2018	2017
Förändring av överavskrivning inventarier och leasingobjekt	210	-
Förändring av överavskrivning inkråmsgoodwill	122	115
Summa	332	115

M12 Utlåning till kreditinstitut

mkr	2018	2017
Utlåning i svenska kronor		
Banker	12 047	8 493
Övriga kreditinstitut	528 146	468 582
Summa	540 193	477 075
Utlåning i utländsk valuta		
Banker	34 861	44 940
Övriga kreditinstitut	266 042	142 003
Summa	300 903	186 943
Reservering för förväntade kreditförluster	-11	-
Reservering för sannolika kreditförluster (IAS 39)		-
Summa utlåning till kreditinstitut	841 085	664 018
<i>varav upplupna ränteintäkter¹</i>	<i>1 072</i>	
<i>varav omvända repor</i>	<i>3 286</i>	<i>4 911</i>
<i>varav efterställda</i>	<i>21 719</i>	<i>21 718</i>

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Moderbolaget".

Medelvolymer		
mkr	2018	2017
Utlåning till kreditinstitut i svenska kronor	531 180	508 434
Utlåning till kreditinstitut i utländsk valuta	223 313	176 595
Summa	754 493	685 029
<i>varav omvända repor</i>	<i>7 497</i>	<i>9 890</i>

M13 Utlåning till allmänheten

mkr	2018	2017
Utlåning i svenska kronor		
Hushåll	34 943	38 354
Företag	165 370	161 268
Riksgälden	120	1 831
Summa	200 433	201 453
Utlåning i utländsk valuta		
Hushåll	105 324	163 361
Företag	308 894	435 818
Riksgälden	-	-
Summa	414 218	599 179
Reservering för förväntade kreditförluster	-2 952	-
Reservering för sannolika kreditförluster (IAS 39)		-4 941
Summa utlåning till allmänheten	611 699	795 691
<i>varav upplupna ränteintäkter¹</i>	<i>1 038</i>	
<i>varav omvända repor</i>	<i>9 050</i>	<i>6 607</i>
<i>varav efterställda</i>	<i>1 221</i>	<i>1 197</i>

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Moderbolaget".

Medelvolymer, exkl Riksgälden		
mkr	2018	2017
Utlåning till allmänheten i svenska kronor	208 299	209 972
Utlåning till allmänheten i utländsk valuta	633 910	579 857
Summa	842 209	789 829
<i>varav omvända repor</i>	<i>13 648</i>	<i>12 295</i>

M14 Räntebärande värdepapper

	2018			2017		
	Redovisat värde	Verkligt värde	Nominellt värde	Redovisat värde	Verkligt värde	Nominellt värde
mkr						
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	118 918	118 918	117 680	125 887	125 887	124 379
varav upplupna ränteintäkter ¹	314					
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	50 993	50 993	45 324	46 220	46 220	43 857
varav upplupna ränteintäkter ¹	203					
Summa	169 911	169 911	163 004	172 107	172 107	168 236
varav efterställda	20	20		30	30	

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Moderbolaget".

Räntebärande värdepapper fördelade på emittent	2018			2017		
	Redovisat värde	Verkligt värde	Nominellt värde	Redovisat värde	Verkligt värde	Nominellt värde
mkr						
Stat	118 918	118 918	117 680	125 887	125 887	124 379
Kreditinstitut	12 972	12 972	12 265	18 533	18 533	17 811
Bostadsinstitut	32 981	32 981	28 979	26 460	26 460	24 799
Övrigt	5 040	5 040	4 080	1 227	1 227	1 247
Summa	169 911	169 911	163 004	172 107	172 107	168 236

Räntebärande värdepapper som är föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9		2018
mkr		
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m		
Verkligt värde via övrigt totalresultat		405
Upplupet anskaffningsvärde		819
Summa bruttovolymer		1 224
Reservering för förväntade kreditförluster avseende instrument värderade till upplupet anskaffningsvärde		0
Summa redovisat värde		1 224
Reservering för förväntade kreditförluster redovisat i verkligt värdereserven i eget kapital		0
Obligationer och andra räntebärande värdepapper		
Verkligt värde via övrigt totalresultat		5 373
Summa redovisat värde		5 373
Reservering för förväntade kreditförluster redovisat i verkligt värdereserven i eget kapital		-1

Medelvolymer		2018	2017
mkr			
Räntebärande värdepapper		206 191	181 917

M15 Aktier och andelar

	2018	2017
mkr		
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	11 316	
Innehav för handel (IAS 39)		11 903
Verkligt värde via övrigt totalresultat	1 840	
Tillgängliga för försäljning (IAS 39)		1 170
Summa aktier och andelar	13 156	13 073

Innehav klassificerade till verkligt värde via övrigt totalresultat/Tillgängliga för försäljning (IAS 39)		2018	2017
mkr			
Asiakastieto Group Oy		545	-
BEC		432	393
Euroclear plc		381	349
Visa Inc		207	18
Visa Sweden Ekonomisk Förening		-	147
Övriga innehav		275	263
Summa		1 840	1 170

Handelsbanken klassificerar ovanstående aktieinnehav till verkligt värde via övrigt totalresultat då dessa inte innehas i handelssyfte. Under året erhöll Handelsbanken endast utdelningar för aktier som fortfarande ägs vid rapporteringsperiodens slut. Utdelningarna uppgår till 218 mkr och redovisas i resultaträkningen som Övriga utdelningsintäkter. Under året har Banken avyttrat innehav i DLR Kredit, Swift och Chaps Clearing Company Ltd om totalt 5 mkr. Skälet till avyttringarna var i huvudsak omallokeringar samt att aktierna justerats i förhållande till andelarna.

För information om orealiserat och realiserat resultat under 2018 för eget kapitalinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat, se Förändring av eget kapital Moderbolag. Fram till och med den 31 december 2017 redovisades dessa innehav som finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning, se not K1 och M34.

M16 Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag

Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag mkr	2018	2017
Intresseföretag, icke-noterade	213	193
Koncernföretag, icke-noterade	72 054	47 109
Summa	72 267	47 302

Intresseföretag	Organisations-nummer	Säte	Antal aktier	Ägarandel, %	Redovisat värde, mkr	
					2018	2017
Bankomat AB	556817-9716	Stockholm	150	20,00	67	67
BGC Holding AB	556607-0933	Stockholm	25 382	25,38	80	80
Dyson Group plc	00163096	Sheffield	74 333 672	27,00	21	
Finansiell ID-teknik BID AB	556630-4928	Stockholm	12 735	28,30	24	24
Getswish AB	556913-7382	Stockholm	10 000	20,00	21	21
Upplysningscentralen UC AB	556137-5113	Stockholm				1
USE Intressenter AB	559161-9464	Stockholm	2 448	24,48	0	
Summa					213	193

Koncernföretag	Organisations-nummer	Säte	Antal aktier	Ägarandel, %	Redovisat värde, mkr	
					2018	2017
Handelsbanken Finans AB¹	556053-0841	Stockholm	1 550 000	100	11 672	11 672
Kredit-Inkasso AB ²	556069-3185	Stockholm				
Handelsbanken Finans (Shanghai) Financial Leasing Co., Ltd	310101717882194	Shanghai		100		
Stadshypotek AB¹	556459-6715	Stockholm	162 000	100	26 870	26 870
Handelsbanken Fondbolagsförvaltning AB	556070-0683	Stockholm	10 000	100	1	1
Handelsbanken Fonder AB	556418-8851	Stockholm		100		
Handelsinvest Investeringsförvaltning A/S	12930879	Köpenhamn		100		
Xact Kapitalförvaltning AB	556997-8140	Stockholm		100		
Handelsbanken Liv Försäkrings AB	516401-8284	Stockholm	100 000	100	6 189	6 189
SHB Liv Försäkringsaktiebolag	2478149-7	Helsingfors		100		
Handelsbanken Fastigheter AB	556873-0021	Stockholm		100		
Ecster AB	556993-2311	Stockholm	50 000	100	850	850
Handelsbanken plc¹	11305395	London	5 050 401	100	24 087	
Heartwood Wealth Management Limited ³	04132340	London	1 319 206	100		489
Optimix Vermogensbeheer N.V.	33194359	Amsterdam	10 209	100	655	629
Add Value Fund Management BV	19196768	Amsterdam		80		
Övriga dotterbolag						
EFN Ekonomikanalen AB	556930-1608	Stockholm	100	100	0	0
Ejendomsselskabet af 1. maj 2009 A/S	59173812	Hillerød	2 700 000	100	200	200
Forva AS	945812141	Oslo	4 000 000	100	1	1
AB Handel och Industri	556013-5336	Stockholm	100 000	100	104	104
Handelsbanken Markets Securities, Inc. ¹	11-3257438	New York	1 000	100	82	37
Handelsbanken Rahoitus Oy ⁴	0112308-8	Helsingfors	37 026 571	100	1 276	
Handelsbanken Skadeförsäkrings AB	516401-6767	Stockholm	1 500	100	31	31
Lokalbolig A/S	78488018	Hillerød	540 000	57,45	1	1
Rådstuplass 4 AS	910508423	Bergen	40 000	100	0	0
Svenska Re S.A.	RCS Lux B-32053	Luxemburg	20 000	100	35	35
Lila stugan i Stockholm AB	556993-9084	Stockholm	50	100	0	0
Blå stugan i Stockholm AB	556993-9357	Stockholm	50	100	0	0
Summa					72 054	47 109

Förteckningen över koncernföretag omfattar direktägda dotterbolag samt större dotterbolag till dessa.

¹ Kreditinstitut.

² Under 2018 har bolaget sålts.

³ Fram till december 2018 var detta bolag dotterbolag direkt till Handelsbanken AB.

⁴ Fram till maj 2018 var detta bolag dotterbolag till Handelsbanken Finans AB.

M17 Derivatinstrument

mkr	Nominellt belopp/löptid			Nominellt belopp		Positiva marknadsvärden		Negativa marknadsvärden	
	upp till 1 år	mer än 1 år upp till 5 år	mer än 5 år	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Derivat för handel									
Ränterelaterade kontrakt									
Optioner	10 507	33 376	2 805	46 688	60 159	160	382	225	436
FRA/terminer	1 196 540	267 593	0	1 464 133	1 426 258	85	179	462	72
Swappar	549 218	1 483 603	438 610	2 471 431	2 452 914	26 689	30 782	27 700	31 584
Valutarelaterade kontrakt									
Optioner	41 762	1 141	33	42 936	81 944	238	346	344	410
Terminer	100 400	6 651	1 662	108 713	97 015	1 188	1 087	792	1 004
Swappar	566 010	207 310	41 774	815 094	715 214	18 046	16 541	16 565	17 539
Aktierelaterade kontrakt									
Optioner	8 379	4 666	94	13 139	25 560	534	1 541	779	1 800
Terminer	1 217	0	0	1 217	1 141	5	1	0	5
Swappar	9 817	5 516	52	15 385	14 891	742	122	587	465
Råvarurelaterade kontrakt									
Optioner	1 637	701	39	2 377	386	178	8	324	201
Terminer	13 715	3 404	0	17 119	13 014	671	557	1 016	537
Kreditrelaterade kontrakt									
Swappar	485	4 258	1 355	6 098	8 183	252	288	246	115
Summa	2 499 687	2 018 219	486 424	5 004 330	4 896 679	48 788	51 834	49 040	54 168
Derivat för marknadsvärdesäkringar									
Ränterelaterade kontrakt									
Swappar	15 141	56 946	2 323	74 410	73 506	25	43	241	125
Summa	15 141	56 946	2 323	74 410	73 506	25	43	241	125
Derivat för kassaflödessäkringar									
Ränterelaterade kontrakt									
Swappar	72 501	263 307	28 076	363 884	306 156	5 861	6 323	2 360	2 193
Valutarelaterade kontrakt									
Swappar	63 178	176 848	14 168	254 194	362 660	25 485	22 389	2 405	5 196
Summa	135 679	440 155	42 244	618 078	668 816	31 346	28 712	4 765	7 389
Summa derivatinstrument	2 650 507	2 473 515	530 991	5 696 818	5 639 001	80 159	80 589	54 046	61 682
varav börshandlade derivat				1 060 603	1 069 100	745	492	1 127	1 075
varav OTC-derivat clearade via CCP				2 335 104	2 055 920	17 488	14 717	14 121	15 574
varav OTC-derivat ej clearade via CCP				2 301 111	2 513 981	61 926	65 380	38 798	45 033
Kvittade belopp				-2 241 073	-2 071 229	-21 050	-20 822	-17 820	-19 911
Nettobelopp				3 455 745	3 567 772	59 109	59 767	36 226	41 771
Valutafördelning av marknadsvärden									
SEK						-111 747	-97 301	40 309	37 883
USD						296 695	113 350	-48 975	-167 553
EUR						156 637	208 058	63 778	113 574
Övriga						-261 426	-143 518	-1 066	77 778
Summa						80 159	80 589	54 046	61 682

I noten presenteras derivatkontrakt brutto. Kvittade belopp består av det kvittade marknadsvärdet och tillhörande nominella belopp på kontrakt för vilka det finns en legal rätt och avsikt att reglera avtalade kassaflöden netto (däribland clearade kontrakt). Dessa kontrakt nettoredovisas i balansräkningen per motpart och valuta.

Positiva skillnader mellan det värde som räknats fram med en värderingsmodell vid det första redovisningstillfället och transaktionspriset (dag 1-resultat) periodiseras över derivatets löptid. Vid årsskiftet uppgick sådana ännu ej resultatförda dag 1-resultat till 602 mkr (638).

M18 Säkringsredovisning

Derivat som utgör säkringsinstrument avseende ränte- och valutakursrisk i kassaflödessäkring per 31 december 2018

Riskkategori och typ av säkringsredovisning mkr			
	Upp till 1 år	1-5 år	Över 5 år
Kassaflödessäkring			
Ränterisk			
Ränteswappar betalar fast ränta och erhåller rörlig ränta			
Nominellt belopp	9 829	67 520	14 160
Genomsnittlig fast ränta %	1,22	0,85	0,99
Ränteswappar betalar rörlig ränta och erhåller fast ränta			
Nominellt belopp	62 672	195 787	13 916
Genomsnittlig fast ränta %	2,73	2,50	1,98
Valutakursrisk			
Valutarelaterade derivat EUR/NOK			
Nominellt belopp	-	40 184	-
Genomsnittlig valutakurs EUR/NOK	-	0,1172	-
Valutarelaterade derivat USD/GBP			
Nominellt belopp	6 012	29 252	879
Genomsnittlig valutakurs USD/GBP	1,6033	1,3913	1,3157
Valutarelaterade derivat USD/NOK			
Nominellt belopp	16 220	43 356	368
Genomsnittlig valutakurs USD/NOK	0,1561	0,1289	0,1326
Valutarelaterade derivat USD/SEK			
Nominellt belopp	20 868	15 952	-
Genomsnittlig valutakurs USD/SEK	0,1135	0,1201	-
Valutarelaterade derivat AUD/USD			
Nominellt belopp	4 740	8 949	796
Genomsnittlig valutakurs AUD/USD	1,0819	1,3823	1,3928
Valutarelaterade derivat övriga valutar			
Nominellt belopp	15 338	39 155	12 125
Summa	135 679	440 155	42 244

Belopp hänförliga till säkringsinstrumenten samt ineffektiviteten i säkringsredovisningen per 31 december 2018

Riskkategori och typ av säkringsredovisning	Redovisat värde			Förändring i verkligt värde som använts för att beräkna ineffektivitet för 2018	Värdeföränd- ring avseende säkrings- instrumenten som redovisas i övrigt totalresultat	Ineffektivitet som redovisas i resultat- räkningen	Post i resultaträkningen som inkluderar ineffektivitet	Omklassifi- cerat från säkrings- reserven till resultat- räkningen
	Nominellt belopp säkrings- instrument	Tillgångar	Skulder					
mkr								
Kassaflödessäkring								
Ränterisk								
Ränteswappar betalar fast ränta och erhåller rörlig ränta	91 509	579	792	Derivatinstrument	-21	-21	- Nettoresultat av finansiella transaktioner	-
Ränteswappar betalar rörlig ränta och erhåller fast ränta	272 375	5 282	1 568	Derivatinstrument	-421	-421	- Nettoresultat av finansiella transaktioner	-
Valutakursrisk ¹								
Valutarelaterade derivat EUR/DKK	3 797	4	12	Derivatinstrument	45	45	- Nettoresultat av finansiella transaktioner	-
Valutarelaterade derivat EUR/GBP	12 331	1 333	-	Derivatinstrument	75	75	- Nettoresultat av finansiella transaktioner	-
Valutarelaterade derivat EUR/NOK	40 184	4 625	-	Derivatinstrument	-53	-44	-9 Nettoresultat av finansiella transaktioner	-
Valutarelaterade derivat USD/GBP	36 143	4 007	-	Derivatinstrument	240	246	-6 Nettoresultat av finansiella transaktioner	-
Valutarelaterade derivat USD/NOK	59 944	8 922	-	Derivatinstrument	320	320	- Nettoresultat av finansiella transaktioner	-
Valutarelaterade derivat USD/SEK	36 820	2 104	14	Derivatinstrument	115	115	- Nettoresultat av finansiella transaktioner	-
Valutarelaterade derivat AUD/USD	14 485	-	1 548	Derivatinstrument	-22	-22	- Nettoresultat av finansiella transaktioner	-
Valutarelaterade derivat övriga valutar	50 490	4 490	831	Derivatinstrument	512	536	-24 Nettoresultat av finansiella transaktioner	-
Summa	618 078	31 346	4 765		790	829	-39	

¹ Vid analys utifrån ett säkringsredovisningssyfte beaktas omvandlingen till moderbolagets funktionella valuta, svenska kronor, genom att nominella derivatben imputeras i säkringsrelationerna. De imputerade derivatbenen är inte inkluderade i de nominella volymerna i tabellen ovan.

M18 Forts

Säkrade poster per 31 december 2018

Riskkategori och typ av säkringsredovisning mkr	Förändring i värde som använts för att beräkna ineffektivitet för 2018	Säkringsreserv	Belopp som kvarstår i säkringsreserven från säkringsförhållanden där säkringsredovisning inte längre tillämpas
Kassaflödessäkring			
Ränterisk			
Emitterade värdepapper till rörlig ränta	21	-377	-
Utlåning till allmänheten till rörlig ränta	421	2 171	-
Valutakursrisk			
Emitterade värdepapper EUR samt internlån DKK, GBP och NOK	-276	-644	-
Emitterade värdepapper USD samt internlån GBP och NOK	-700	181	-
Emitterade värdepapper AUD	-5	-9	-
Emitterade värdepapper och internlån övriga valutor	-290	-605	-
Summa	-829	717	-

Derivat som utgör säkringsinstrument avseende ränterisk i säkring av verkligt värde per 31 december 2018

Riskkategori och typ av säkringsredovisning mkr	Upp till 1 år	1-5 år	Över 5 år
Säkring av verkligt värde			
Ränterisk			
Ränteswappar betalar fast ränta och erhåller rörlig ränta			
Nominellt belopp	15 141	56 946	2 323
Genomsnittlig fast ränta %	-0,22	0,12	0,62

Derivat som utgör säkringsinstrumenten samt ineffektiviteten i säkringsredovisningen per 31 december 2018

Riskkategori och typ av säkringsredovisning	Nominellt belopp säkrings- instrument	Redovisat värde säkringsinstrument		Balanspost i vilken säkrings- instrument ingår	Förändring i verkligt värde som använts för att beräkna ineffektivitet för 2018	Ineffektivitet som redovisas i resultaträkningen	Post i resultaträkningen som inkluderar ineffektivitet
		Tillgångar	Skulder				
mkr							
Säkring av verkligt värde							
Ränterisk							
Ränteswappar betalar fast ränta och erhåller rörlig ränta	74 410	25	241	Derivatinstrument	-131	-4	Nettoresultat finansiella transaktioner

Säkrade poster per 31 december 2018.

Riskkategori och typ av säkringsredovisning	Redovisat värde säkrad post		Ackumulerad justering till verkligt värde som ingår i det redovisade värdet för den säkrade posten		Balanspost i vilken den säkrade posten ingår	Förändring i värde som använts för att beräkna ineffek- tivitet för 2018	Upplupet belopp för justeringar av säkring av verkligt värde som kvarstår i balansräkningen för säkrade poster som inte längre justeras för föränd- ringar i verkligt värde
	Tillgångar	Skulder	Tillgångar	Skulder			
mkr							
Säkring av verkligt värde							
Ränterisk							
Utlåning till allmänheten till fast ränta	74 652		191		Utlåning till allmänheten	127	

M19 Kvittning av finansiella instrument

2018 mkr	Derivat	Återköpsavtal samt ut- låning av värdepapper	Totalt
Finansiella anläggningstillgångar som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	80 159	20 571	100 730
Kvittade belopp	-21 050	-7 155	-28 205
Redovisat värde i balansräkningen	59 109	13 416	72 525
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-12 604	-	-12 604
Mottagna finansiella säkerheter	-38 698	-13 416	-52 114
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	-51 302	-13 416	-64 718
Nettobelopp	7 807	-	7 807
Finansiella skulder som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	54 046	7 155	61 201
Kvittade belopp	-17 820	-7 155	-24 975
Redovisat värde i balansräkningen	36 226	-	36 226
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-12 604	-	-12 604
Ställda finansiella säkerheter	-1 766	-	-1 766
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	-14 370	-	-14 370
Nettobelopp	21 856	-	21 856
2017			
mkr	Derivat	Återköpsavtal samt ut- låning av värdepapper	Totalt
Finansiella tillgångar som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	80 589	22 178	102 767
Kvittade belopp	-20 822	-9 309	-30 131
Redovisat värde i balansräkningen	59 767	12 869	72 636
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-16 838	-	-16 838
Mottagna finansiella säkerheter	-30 023	-12 869	-42 892
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	-46 861	-12 869	-59 730
Nettobelopp	12 906	-	12 906
Finansiella skulder som är föremål för kvittning, nettningsavtal eller liknande avtal			
Bruttobelopp	61 682	9 435	71 117
Kvittade belopp	-19 911	-9 309	-29 220
Redovisat värde i balansräkningen	41 771	126	41 897
Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen			
Finansiella instrument, nettningsavtal	-16 838	-	-16 838
Ställda finansiella säkerheter	-2 974	-126	-3 100
Summa av belopp som inte har kvittats i balansräkningen	-19 812	-126	-19 938
Nettobelopp	21 959	-	21 959

M20 Immateriella tillgångar

2018 mkr	Inkräms- goodwill	Internt utvecklad programvara	Totalt 2018
Anskaffningsvärde vid ingången av året	2 298	2 819	5 117
Anskaffningsvärde på tillkommande immateriella tillgångar	-	658	658
Avyttringar och utrangeringar	-	-241	-241
Valutaeffekt	85	3	88
Anskaffningsvärde vid utgången av året	2 383	3 239	5 622
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-1 912	-595	-2 507
Avyttringar och utrangeringar	-	104	104
Årets avskrivningar enligt plan	-128	-245	-373
Årets nedskrivningar	-	-4	-4
Valutaeffekt	-68	-2	-70
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-2 108	-742	-2 850
Redovisat värde	275	2 497	2 772

Under 2018 har utvecklingskostnader uppgående till 1 609 mkr (1 503) kostnadsförts.

2017 mkr	Inkräms- goodwill	Internt utvecklad programvara	Totalt 2017
Anskaffningsvärde vid ingången av året	2 281	2 231	4 512
Anskaffningsvärde på tillkommande immateriella tillgångar	-	645	645
Avyttringar och utrangeringar	-	-56	-56
Valutaeffekt	17	-1	16
Anskaffningsvärde vid utgången av året	2 298	2 819	5 117
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-1 779	-465	-2 244
Avyttringar och utrangeringar	-	56	56
Årets avskrivningar enligt plan	-121	-177	-298
Årets nedskrivningar	-	-9	-9
Valutaeffekt	-12	0	-12
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-1 912	-595	-2 507
Redovisat värde	386	2 224	2 610

M21 Fastigheter, inventarier och leasingobjekt

Fastigheter, inventarier och leasingobjekt mkr	2018	2017
Inventarier	545	765
Fastigheter	140	130
Leasingobjekt	4 704	1 831
Egendom övertagen för skyddande av fordran	45	96
Summa	5 434	2 822

I posten Egendom övertagen för skyddande av fordran ingår fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde i enlighet med koncernens redovisningsprinciper för tillgångar som övertagits för skydd av fordran, se not K1. Det verkliga värdet på fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde uppgår till 45 mkr (96). Realiserade värdeförändringar på dessa fastigheter har påverkat årets resultat med 0 mkr (-1). Värdering av privatbostäder bygger i allt väsentligt på marknadsobservationer av jämförbara fastighetsköp på den aktuella orten. Värdering av kommersiella fastigheter bygger på diskontering av framtida kassaflöden och baseras på antaganden om bland annat hyresnivå, vakansgrad, drift- och underhållskostnader, direktavkastningskrav och kalkylränta. I värderingen tas även hänsyn till fastighetens skick, läge och alternativanvändning. Banken har som princip att alltid använda en oberoende godkänd värderingsman vid värdering av affärs- och kontorsfastigheter samt industrifastigheter. Värdering som enbart bygger på marknadsobservationer 43 mkr (96) klassificeras som nivå 2 i den värderingshierarki som beskrivs i not K1. Värdering som har ett väsentligt inslag av egna antaganden 2 mkr (1) klassificeras som nivå 3 i värderingshierarkin. Realiserade värdeförändringar i nivå 3 avseende fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde har påverkat årets resultat med 0 mkr (-1). Årets försäljning av fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde uppgår till 49 mkr (246), varav 1 mkr (7) var klassade som nivå 3 innan försäljningen. Nya fastigheter har tillkommit under året med 2 mkr (2), varav 0 mkr (0) klassats som nivå 3.

Inventarier mkr	2018	2017
Anskaffningsvärde vid ingången av året	2 032	1 896
Anskaffningsvärde på tillkommande under året	342	388
Förändring genom rörelseöverlåtelse under året	-531	0
Avyttringar och utrangeringar	-275	-238
Valutaeffekt	49	-14
Anskaffningsvärde vid utgången av året	1 617	2 032
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-1 267	-1 215
Ackumulerade avskrivningar genom rörelseöverlåtelse under året	270	0
Årets avskrivningar enligt plan	-316	-301
Avyttringar och utrangeringar	272	230
Valutaeffekt	-31	19
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-1 072	-1 267
Redovisat värde	545	765

M21 Forts

Fastigheter mkr	2018	2017
Anskaffningsvärde vid ingången av året	221	210
Ny- och ombyggnation	17	11
Anskaffningsvärde vid utgången av året	238	221
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-91	-85
Årets avskrivningar enligt plan	-7	-6
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-98	-91
Redovisat värde	140	130

Leasingobjekt mkr	2018	2017
Anskaffningsvärde vid ingången av året	3 276	3 289
Förändring genom rörelseöverlåtelse under året	-64	-
Anskaffat genom rörelseförvärv under året	4 628	104
Anskaffningsvärde på tillkommande under året	1 283	648
Avyttringar och utrangeringar	-841	-625
Valutaeffekt	101	-140
Anskaffningsvärde vid utgången av året	8 383	3 276
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-1 445	-1 468
Akkumulerade avskrivningar genom rörelseöverlåtelse under året	44	-
Akkumulerade avskrivningar genom rörelseförvärv under året	-1 735	-58
Årets avskrivningar enligt plan	-1 166	-464
Årets nedskrivningar	-10	0
Avyttringar och utrangeringar	677	504
Valutaeffekt	-44	41
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-3 679	-1 445
Redovisat värde	4 704	1 831

Fördelning av framtida minimileaseavgifter på förfallotidpunkter mkr	Inom 1 år	Mellan 1 och 5 år	Senare än 5 år	Summa
2018				
Fördelning av framtida minimileaseavgifter	1 236	3 109	595	4 940
2017				
Fördelning av framtida minimileaseavgifter	209	1 424	574	2 207

Leasingobjekten består huvudsakligen av fordon och maskiner. Leasingobjekten skrivs av under leasingavtalets löptid enligt annuitetsmetoden. Den variabla delen av leasingintäkten som ingår i årets resultat uppgår till 44 mkr (44).

M22 Övriga tillgångar

mkr	2018	2017
Fondlikvidfordringar	10 451	4 007
Övrigt	15 459	14 800
Summa	25 910	18 807

M23 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

mkr	2018	2017
Upplupna ränteintäkter ¹		2 867
Övriga upplupna intäkter	1 811	1 452
Förutbetalda kostnader	665	566
Summa	2 476	4 885

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Moderbolaget".

M24 Skulder till kreditinstitut

mkr	2018	2017
Skulder i svenska kronor		
Banker	43 174	56 321
Övriga kreditinstitut	30 409	19 256
Summa	73 583	75 577
Skulder i utländsk valuta		
Banker	140 403	111 944
Övriga kreditinstitut	47 749	6 301
Summa	188 152	118 245
Summa skulder till kreditinstitut	261 735	193 822
<i>varav upplupna räntekostnader¹</i>	212	
<i>varav repor</i>	-	-

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Moderbolaget".

Medelvolymer		
mkr	2018	2017
Skulder till kreditinstitut i svenska kronor	78 728	138 874
Skulder till kreditinstitut i utländsk valuta	176 224	119 924
Summa	254 952	258 798
<i>varav repor</i>	237	321

M25 In- och upplåning från allmänheten

Inlåning från allmänheten		
mkr	2018	2017
Inlåning i svenska kronor		
Hushåll	351 450	323 066
Företag	229 046	222 451
Riksgälden	-	-
Summa	580 496	545 517
Inlåning i utländsk valuta		
Hushåll	64 995	106 844
Företag	163 678	244 645
Riksgälden	-	-
Summa	228 673	351 489
Summa inlåning från allmänheten	809 169	897 006
Upplåning från allmänheten		
mkr	2018	2017
Upplåning i svenska kronor	21 306	12 336
Upplåning i utländsk valuta	9 360	32 059
Summa upplåning från allmänheten	30 666	44 395
Summa in- och upplåning från allmänheten	839 835	941 401
<i>varav upplupna räntekostnader¹</i>	767	
<i>varav repor</i>	-	-

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Moderbolaget".

M25 Forts

Medelvolymer mkr	2018	2017
Inlåning från allmänheten		
Inlåning från allmänheten i svenska kronor	568 313	522 219
Inlåning från allmänheten i utländsk valuta	385 349	355 294
Summa	953 662	877 513
Upplåning från allmänheten		
Upplåning från allmänheten i svenska kronor	31 863	26 414
Upplåning från allmänheten i utländsk valuta	82 674	128 846
Summa	114 537	155 260
<i>varav repor</i>	<i>12 239</i>	<i>7 889</i>

M26 Emitterade värdepapper

mkr	2018		2017	
	Redovisat värde	Nominellt belopp	Redovisat värde	Nominellt belopp
Certifikat				
Certifikat i svenska kronor	1 040	1 556	2 369	2 147
<i>varav upplupet anskaffningsvärde</i>	-	-	-	-
<i>varav verkligt värde obligatoriskt</i>	1 040	1 556		
<i>varav för handel (IAS 39)</i>			2 369	2 147
Certifikat i utländsk valuta	426 314	426 284	411 420	411 088
<i>varav upplupet anskaffningsvärde</i>	425 104	425 087	409 164	409 158
<i>varav verkligt värde obligatoriskt</i>	1 210	1 197		
<i>varav för handel (IAS 39)</i>			2 256	1 930
Summa	427 354	427 840	413 789	413 235
Obligationslån				
Obligationslån i svenska kronor	11 107	10 688	15 752	15 791
<i>varav upplupet anskaffningsvärde</i>	11 107	10 688	15 752	15 791
Obligationslån i utländsk valuta	278 070	276 714	225 096	225 259
<i>varav upplupet anskaffningsvärde</i>	278 070	276 714	225 096	225 259
Summa	289 177	287 402	240 848	241 050
Summa emitterade värdepapper	716 531	715 242	654 637	654 285
<i>varav upplupna räntekostnader¹</i>	<i>2 250</i>			

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Moderbolaget".

mkr	2018	2017
Emitterade värdepapper vid årets ingång	654 637	648 977
Emitterade	938 857	1 061 752
Återköpta	-2 954	-4 356
Förfallna	-855 460	-1 022 230
Överlåtna	-54 838	
Valutaeffekter m m	36 289	-29 506
Emitterade värdepapper vid årets utgång	716 531	654 637

Medelvolymer mkr	2018	2017
Svenska kronor	15 296	19 996
Utländsk valuta	728 635	657 830
Summa	743 931	677 826

M27 Korta positioner

mkr	2018	2017
Korta positioner värderade till verkligt värde		
Aktier	1 731	659
Räntebärande värdepapper	4 432	1 413
Summa	6 163	2 072
<i>varav upplupna räntekostnader¹</i>	32	

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Moderbolaget".

Medelvolym		
mkr	2018	2017
Svenska kronor	13 683	11 269
Utländsk valuta	530	256
Summa	14 213	11 525

M28 Skatter

Uppskjutna skattefordringar		
mkr	2018	2017
Fastigheter och inventarier	2	5
Säkringsinstrument	84	84
Övrigt	199	194
Summa	285	283

Uppskjutna skatteskulder		
mkr	2018	2017
Fastigheter och inventarier	19	18
Säkringsinstrument	500	525
Övrigt	9	39
Summa	528	582
Netto uppskjutna skatteskulder	243	299

Förändring av uppskjutna skatter 2018				
mkr	Ingående balans	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Utgående balans
Fastigheter och inventarier	13	4	-	17
Säkringsinstrument	441	-10	-16	415
Övrigt	-155	-34	-	-189
Summa	299	-40	-16	243

Förändring av uppskjutna skatter 2017				
mkr	Ingående balans	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Utgående balans
Fastigheter och inventarier	5	8	-	13
Säkringsinstrument	762	-5	-316	441
Övrigt	-126	-29	-	-155
Summa	641	-26	-316	299

M28 Forts

Redovisade skattekostnader i resultaträkningen		
mkr	2018	2017
Aktuell skatt		
Årets skattekostnad	-4 029	-4 550
Justering av skatt hänförlig till tidigare år	-16	-138
Uppskjuten skatt		
Förändringar i temporära skillnader	40	26
Summa	-4 005	-4 662
Skatt beräknat som 22% på årets resultat före skatt	-3 929	-4 477
Skillnad	-76	-185
Skillnaden förklaras av skatteeffekt avseende följande poster		
Diverse ej avdragsgilla kostnader	-59	-37
Ej avdragsgill ränta på efterställda skulder	-310	-283
Ej skattepliktiga reavinst och utdelningar	346	340
Annan skattesats i utlandet	-93	-28
Övrigt	40	-177
Summa	-76	-185

M29 Avsättningar

mkr	Avsättning för poster utanför balansräkningen ¹	Övriga avsättningar ²	Summa 2018	Summa 2017
Avsättningar vid 2017 års utgång	95	51	146	
Effekt av övergång till IFRS 9	43		43	
Avsättningar vid årets ingång	138	51	189	429
Avsatt under året		10	10	298
lanspråktaget		-22	-22	-567
Återfört		-9	-9	-14
Nettoförändring av förväntade kreditförluster	-59		-59	
Avsättningar vid årets utgång	79	30	109	146

¹ Avsättning för poster utanför balansräkningen avser reserv för förväntade kreditförluster, se not M10 och M37.

² Under Övriga avsättningar redovisas de belopp som avsatts för reglering av de anspråk som riktats mot banken.

M30 Övriga skulder

mkr	2018	2017
Fondlikvidskulder	2 913	4 153
Övrigt	9 131	8 593
Summa	12 044	12 746

M31 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

mkr	2018	2017
Upplupna räntekostnader ¹		3 902
Övriga upplupna kostnader	1 670	1 903
Förutbetalda intäkter	585	1 110
Summa	2 255	6 915

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Moderbolaget".

M32 Efterställda skulder

mkr	2018	2017
Förlagslån i svenska kronor	8 691	8 350
Förlagslån i utländsk valuta	42 394	24 546
Summa	51 085	32 896
varav upplupna räntekostnader ¹	1 193	

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Moderbolaget".

Medelvolymer	2018	2017
mkr		
Förlagslån i svenska kronor	8 758	8 177
Förlagslån i utländsk valuta	35 428	24 637
Summa	44 186	32 814

Specifikation, förlagslån		Ursprungligt nominellt belopp av respektive valuta	Räntesats, %	Utestående belopp
Emissionsår/förfall	Valuta			
I svenska kronor				
Svenska förlagslån ¹		10 825		8 691
Summa				8 691
I utländsk valuta				
2014/tidsbunden ²	EUR	1 500	2,656	15 772
2015/evigt ³	USD	1 200	5,250	11 171
2018/tidsbunden ²	EUR	750	1,250	7 746
2018/tidsbunden ²	EUR	750	1,630	7 705
Summa				42 394

Summa efterställda skulder **51 085**

¹ Svenska förlagslån understiger vart och ett för sig 10% av de totala efterställda skulderna. I summan ingår ett evigt förlagslån till rörlig ränta, vilket är ett konvertibelt förlagslån på nominellt 3,2 mkr riktat till koncernens anställda på marknadsmässiga villkor. Lånet har ingen status som regleringsmässigt kapital men kan omvandlas till Handelsbankenaktier. Banken har rätt att begära konvertering när som helst, och innehavaren har rätt att begära konvertering mellan den 1 maj och den 30 november 2019 till den justerade konverteringskursen 102,19 kr. Den initiala konverteringskursen har justerats för utdelningar och aktiesplit under löptiden. Om kärnprimärkapitalrelationen för banken eller beräknad enligt den konsoliderade situationen faller under 7% sker automatisk konvertering. För upplysningar avseende övriga svenska förlagslån, se not K50.

² För ytterligare upplysning om förlagslån i EUR, se not K50.

³ För ytterligare upplysning om förlagslån i USD, se not K50.

mkr	2018	2017
Förlagslån vid årets ingång	32 896	33 400
Emitterade	15 498	2 994
Återköpta	0	-1
Förfallna	-	-2 989
Valutaeffekter m m	2 691	-508
Förlagslån vid årets utgång	51 085	32 896

M33 Obeskattade reserver

mkr	2018	2017
Akkumulerade överavskrivningar inventarier och leasingobjekt	627	318
Akkumulerade överavskrivningar inkråmsgoodwill	259	365
Summa	886	683

M34 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder

2018	Verkligt värde via resultaträkningen					Summa redovisat värde	Verkligt värde
	Obligatoriskt	Verkligt värdeoptionen	Derivat identifierat som säkrings-instrument	Verkligt värde via övrigt totalresultat	Upplupet anskaffningsvärde		
mkr							
Tillgångar							
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker					243 824	243 824	243 824
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	2 567	115 127		405	819	118 918	118 918
Utlåning till kreditinstitut	21 731				819 354	841 085	850 090
Utlåning till allmänheten					611 699	611 699	613 327
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	11 892	33 728		5 373		50 993	50 993
Aktier och andelar	11 316			1 840		13 156	13 156
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	5 181				59	5 240	5 240
Derivatinstrument	32 481		26 628			59 109	59 109
Övriga tillgångar	19				25 891	25 910	25 910
Summa	85 187	148 855	26 628	7 618	1 701 646	1 969 934	1 980 567
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag						72 267	
Icke finansiella tillgångar						11 498	
Summa tillgångar						2 053 699	
Skulder							
Skulder till kreditinstitut					261 735	261 735	264 096
In- och upplåning från allmänheten					839 835	839 835	839 918
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		5 181			59	5 240	5 240
Emitterade värdepapper	2 250				714 281	716 531	720 568
Derivatinstrument	33 091		3 135			36 226	36 226
Korta positioner	6 163					6 163	6 163
Övriga skulder	20				12 024	12 044	12 044
Efterställda skulder					51 085	51 085	51 081
Summa	41 524	5 181	3 135		1 879 019	1 928 859	1 935 336
Icke finansiella skulder						2 892	
Summa skulder						1 931 751	

2017 (IAS 39)	Värderat till verkligt värde i RR uppdelat på		Derivat identifierat som säkrings-instrument	Lån och andra fordringar	Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Övriga finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
	Innehav för handel	Övrigt ¹						
mkr								
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker				226 314			226 314	226 314
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	7 349	117 575			963		125 887	125 887
Utlåning till kreditinstitut				664 018			664 018	672 737
Utlåning till allmänheten		377		795 314			795 691	796 728
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	13 261	27 566			5 393		46 220	46 220
Aktier och andelar	11 903				1 170		13 073	13 073
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken		4 951		54			5 005	5 005
Derivatinstrument	33 163		26 604				59 767	59 767
Övriga tillgångar	16			18 791			18 807	18 809
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	102	450		4 330	4		4 886	4 886
Summa	65 794	150 919	26 604	1 708 821	7 530		1 959 668	1 969 426
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag							47 302	
Icke finansiella tillgångar							5 906	
Summa tillgångar							2 012 876	
Skulder								
Skulder till kreditinstitut						193 822	193 822	195 613
In- och upplåning från allmänheten						941 401	941 401	939 956
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		4 951				54	5 005	5 005
Emitterade värdepapper	4 625					650 012	654 637	660 468
Derivatinstrument	35 796		5 975				41 771	41 771
Korta positioner	2 072						2 072	2 072
Övriga skulder	12					12 734	12 746	12 747
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	13					6 902	6 915	6 915
Efterställda skulder						32 896	32 896	33 887
Summa	42 518	4 951	5 975			1 837 821	1 891 265	1 898 434
Icke finansiella skulder							728	
Summa skulder							1 891 993	

¹ Klassificerats att värderas till verkligt värde.

M35 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde

Finansiella instrument värderade till verkligt värde 2018				
mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m				
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	2 507	60	-	2 567
Verkligt värde via resultaträkningen, verkligt värdeoptionen	115 127	-	-	115 127
Verkligt värde via övrigt totalresultat	405	-	-	405
Utlåning till kreditinstitut	-	21 731	-	21 731
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	11 298	594	-	11 892
Verkligt värde via resultaträkningen, verkligt värdeoptionen	33 728	-	-	33 728
Verkligt värde via övrigt totalresultat	5 373	-	-	5 373
Aktier och andelar				
Verkligt värde via resultaträkningen, obligatoriskt	9 530	1 786	-	11 316
Verkligt värde via övrigt totalresultat	545	238	1 057	1 840
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	4 697	-	484	5 181
Derivatinstrument	421	58 864	-176	59 109
Summa	183 631	83 273	1 365	268 269
Skulder				
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	4 697	-	484	5 181
Emitterade värdepapper	-	2 250	-	2 250
Derivatinstrument	501	35 901	-176	36 226
Korta positioner	6 060	103	-	6 163
Summa	11 258	38 254	308	49 820

Redogörelse för tillämpade principer återfinns i not K40.

Finansiella instrument värderade till verkligt värde 2017 (IAS 39)				
mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m				
Innehav för handel	7 212	137	-	7 349
Klassificerade att värderas till verkligt värde	117 575	-	-	117 575
Tillgängliga för försäljning	963	-	-	963
Utlåning till allmänheten	-	364	13	377
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Innehav för handel	12 360	901	-	13 261
Klassificerade att värderas till verkligt värde	27 566	-	-	27 566
Tillgängliga för försäljning	4 990	403	-	5 393
Aktier och andelar				
Innehav för handel	7 944	3 959	-	11 903
Klassificerade att värderas till verkligt värde	-	-	-	-
Tillgängliga för försäljning	-	49	1 121	1 170
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	4 487	-	464	4 951
Derivatinstrument	364	59 490	-87	59 767
Summa	183 461	65 303	1 511	250 275
Skulder				
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	4 487	-	464	4 951
Emitterade värdepapper	-	4 625	-	4 625
Derivatinstrument	377	41 482	-88	41 771
Korta positioner	2 013	59	-	2 072
Summa	6 877	46 166	376	53 419

Redogörelse för tillämpade principer återfinns i not K40.

M35 Forts

Förändring av innehav i finansiella instrument i nivå 3 2018

mkr	Aktier och andelar	Derivat- tillgångar ¹	Derivat- skulder ¹	Utlåning till allmänheten	Tillgångar där kunden står värde- förändringsrisken	Skulder där kunden står värde- förändringsrisken
Redovisat värde per 2017-12-31	1 121	-87	88	13	464	-464
Effekt av övergång till IFRS 9	-	-	-	-13	-	-
Redovisat värde vid årets ingång	1 121	-87	88	-	464	-464
Nyanskaffningar	24	-20	14	-	-	-
Återköp/avyttrat	-	-	4	-	-	-
Förfallet	-5	10	-	-	-	-
Orealiserad värdeförändring i resultaträkningen	25	-107	100	-	-	-
Orealiserad värdeförändring i övrigt totalresultat	-108	-	-	-	20	-20
Förflyttning från nivå 1 eller 2	-	-3	3	-	-	-
Förflyttning till nivå 1 eller 2	-	31	-33	-	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	1 057	-176	176	-	484	-484

Förändring av innehav i finansiella instrument i nivå 3 2017

mkr	Aktier och andelar	Derivat- tillgångar ¹	Derivat- skulder ¹	Utlåning till allmänheten	Tillgångar där kunden står värde- förändringsrisken	Skulder där kunden står värde- förändringsrisken
Redovisat värde vid årets ingång	1 575	-	-	17	762	-762
Nyanskaffningar	24	-	-	-	-	-
Återköp/avyttrat	-1	-	-	-	-318	318
Förfallet	-	-	-	-5	-	-
Orealiserad värdeförändring i resultaträkningen	-	-	-	-	20	-20
Orealiserad värdeförändring i övrigt totalresultat	-477	-	-	-	-	-
Förflyttning från nivå 1 eller 2	-	-87	88	1	-	-
Förflyttning till nivå 1 eller 2	-	-	-	-	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	1 121	-87	88	13	464	-464

¹ Derivat som rapporteras i nivå 3 utgörs av en delkomponent i ett huvudinstrument. Klassificeringen av huvudinstrumentet styr om delkomponenten klassificeras som tillgång eller skuld. Delkomponent med negativt verkligt värde klassificeras som tillgång om det verkliga värdet för huvudinstrumentet i sin helhet är positivt. Delkomponent med positivt verkligt värde klassificeras som skuld om det verkliga värdet för huvudinstrumentet i sin helhet är negativt.

Verkligt värde på finansiella instrument redovisade till upplupet anskaffningsvärde 2018

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	243 824	-	-	243 824
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	557	262	-	819
Utlåning till kreditinstitut	33 684	790 724	3 951	828 359
Utlåning till allmänheten	301	15 642	597 384	613 327
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	-	59	-	59
Summa	278 366	806 687	601 335	1 686 388
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	73 878	190 218	-	264 096
In- och upplåning från allmänheten	824 794	15 124	-	839 918
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	-	59	-	59
Emitterade värdepapper	296 005	422 313	-	718 318
Efterställda skulder	-	51 081	-	51 081
Summa	1 194 677	678 795	-	1 873 472

Verkligt värde på finansiella instrument redovisade till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde 2017

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	226 314	-	-	226 314
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	-	-	-	-
Utlåning till kreditinstitut	40 347	630 272	2 118	672 737
Utlåning till allmänheten	606	18 211	777 534	796 351
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	-	-	-
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	-	54	-	54
Summa	267 267	648 537	779 652	1 695 456
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	54 753	140 860	-	195 613
In- och upplåning från allmänheten	895 153	44 803	-	939 956
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	-	54	-	54
Emitterade värdepapper	205 060	450 783	-	655 843
Efterställda skulder	-	33 887	-	33 887
Summa	1 154 966	670 387	-	1 825 353

M36 Ställda och mottagna säkerheter samt överförda finansiella tillgångar

För egna skulder ställda säkerheter mkr	2018	2017
Kontanter	5 797	7 845
Statspapper och obligationer	35 641	29 968
Utlåning till allmänheten	-	-
Aktier	451	940
Övrigt	509	473
Summa	42 398	39 226
<i>varav panter som fritt kan återkallas av banken</i>	<i>27 056</i>	<i>23 465</i>

Övriga ställda säkerheter mkr	2018	2017
Kontanter	480	183
Statspapper och obligationer	40 632	26 618
Utlåning till allmänheten	-	2 244
Aktier	6 664	5 114
Övrigt	241	248
Summa	48 017	34 407
<i>varav panter som fritt kan återkallas av banken</i>	<i>38 919</i>	<i>26 083</i>

Med Övriga ställda säkerheter avses säkerheter som ställts för förpliktelser som ej redovisas i balansräkningen.

Mottagna säkerheter

Som en del av ingångna omvända återköpsavtal och värdepapperslån har koncernen accepterat säkerheter som kan säljas eller pantsättas vidare till tredje part. Det verkliga värdet av sådana accepterade säkerheter uppgick till 29 122 mkr (29 232) vid räkenskapsårets slut, varav säkerheter till ett värde av 8 034 mkr (13 716) var sålda eller pantsatta till tredje part.

Överförda finansiella tillgångar redovisade i balansräkningen mkr	2018		2017	
	Redovisat värde	Redovisat värde motsvarande skuld	Redovisat värde	Redovisat värde motsvarande skuld
Aktier, värdepappersutlåning	7 115	486 ¹	6 054	1 086 ¹
Aktier, övrigt	-	-	-	-
Statspapper och obligationer, repor	7 141	-	5 172	126
Statspapper och obligationer, övrigt	262	-	263	-
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	547	547	522	522
Summa	15 065	1 033	12 011	1 734

¹ Mottagen kontantsäkerhet.

M37 Eventualförpliktelser

mkr	2018	2017
Ansvarsförbindelser		
Garantiförbindelser, krediter	37 860	50 552
Garantiförbindelser, övriga	80 454	64 023
Oåterkalleliga rembursor	4 645	6 057
Övrigt	21	21
Summa	122 980	120 653
<i>varav föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9</i>	<i>122 980</i>	
Åtaganden		
Kreditlöften	271 214	287 706
Outnyttjad del av beviljade räkningskrediter	116 947	131 159
Övrigt ¹	83 373	61 733
Summa	471 534	480 598
<i>varav föremål för nedskrivningsprövning enligt IFRS 9</i>	<i>347 877</i>	
Summa eventualförpliktelser	594 514	601 251
Reservering för förväntade kreditförluster redovisad som avsättning, se not M29	79	
Reservering för sannolika kreditförluster redovisad som avsättning (IAS 39), se not M29		95

¹ I raden Övrigt ingår interna likviditetssäkringar till dotterbolag på 63 594 mkr (39 649).

Ansvarsförbindelser

Ansvarsförbindelserna består i huvudsak av olika typer av garantiförbindelser. Kreditgarantier ges till kunder för att garantera åtaganden i andra kredit- och pensionsinstitut. Övriga garantier utgörs främst av kommersiella garantier såsom anbudsgarantier, garantier avseende förskottbetalningar, garantier under ansvarstiden och exportrelaterade garantier. Ansvarsförbindelser omfattar också outnyttjade oåterkalleliga importrembursor och bekräftade exportrembursor. Dessa transaktioner ingår i bankens tjänster och är till stöd för bankens kunder. I tabellen anges garantiernas nominella belopp.

Twister

Handelsbanken är föremål för krav i ett antal tvistemål som drivs i allmän domstol. Bankens bedömning är att tvistemålen i allt väsentligt kommer att utfalla till bankens fördel. Tvistebeloppen bedöms inte kunna få en väsentlig inverkan på bankens ställning eller resultat.

M38 Pensionsförpliktelser

mkr	2018	2017
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde	26 868	28 838
Pensionsförpliktelser	31 712	30 978
Pensionsnetto¹	-4 844	-2 140

Pensionsförpliktelser har beräknats enligt Finansinspektionens föreskrifter, vilket innebär att skuld i Sverige är beräknad enligt tryggandelagen, och motsvarande utländska förpliktelser har beräknats utifrån lokal reglering. Förvaltningstillgångarna innehas av Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse, Pensionskassan SHB, Försäkringsförening och liknande juridiska personer avseende utfästelser i bankens filialer i Storbritannien och Tyskland. Då varken Pensionskassans tillgångar eller försäkringsteknisk avsättning finns fördelad på arbetsgivare som har försäkring hos Pensionskassan ingår ingen av dessa i tabellen ovan. I Pensionskassan SHB, Försäkringsförening uppgår pensionsförpliktelserna till 6 904 mkr (6 145) och marknadsvärdet av tillgångarna till 12 132 mkr (13 000). Överskottet i Pensionskassan SHB, Försäkringsförening uppgår således till 5 228 mkr (6 855).

Av det verkliga värdet på förvaltningstillgångarna i Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse avser 10 458 mkr (10 897) avsättningar som gjorts under åren 1989–2004 till en särskild kompletterande pension (SKP). I förpliktelserna ingår utfästelse avseende SKP med samma belopp som förvaltningstillgångarnas verkliga värde. En del av denna utfästelse, 7 919 mkr (8 265), är villkorad.

¹ Med hänsyn till att överskottet i Pensionskassan SHB, Försäkringsförening kan utnyttjas för att täcka moderbolagets pensionsförpliktelser, samt att delar av utfästelsen är villkorad, redovisas inte ett underskott som en skuld i balansräkningen för 2018.

Pensionskostnader		
mkr	2018	2017
Utbetalda pensioner	-522	-483
Pensionspremier	-663	-382
Socialavgifter	-38	7
Ersättning från pensionsstiftelse	480	545
Avsättning till pensionsstiftelse	-492	-56
Summa pensionskostnader	-1 235	-369

Nästa års förväntade utbetalda pensioner avseende förmånsbestämda pensionsplaner uppgår till 687 mkr. Kostnaderna för pensionspremier innehåller premier för BTPK (avgiftsbestämd pension) med 89 mkr (85).

Förvaltningstillgångar		
mkr	2018	2017
Ingående balans	28 838	27 051
Avkastning	-1 982	2 276
Avsättning till pensionsstiftelse	492	56
Ersättning från pensionsstiftelse	-480	-545
Utgående balans	26 868	28 838
Procentuell avkastning på förvaltningstillgångar	-7%	8%

Pensionsförpliktelser		
mkr	2018	2017
Ingående balans	30 978	30 689
Teknisk avgift	1 199	962
Ränta	203	333
Värdesäkring	444	119
Förtida pensionering	48	165
Utbetalda pensioner	-595	-661
Ändrade antaganden	603	341
Värdeförändring villkorad förpliktelse	-346	-387
Effekt av planändring	-30	-801
Beståndsöverlåtelse	-571	-
Annan förändring av kapitalvärdet	-222	218
Utgående balans	31 712	30 978

Fördelning av förvaltningstillgångar		
mkr	2018	2017
Aktier och andelar	25 180	28 066
Räntebärande värdepapper	1 801	1 070
Övriga förvaltningstillgångar ²	-112	-298
Summa	26 868	28 838

I Sverige utgår ålderspension från och med 65 års ålder enligt pensionsavtal mellan BAO och Finansförbundet/SACO-förbunden med 10% av årslönen, upp till 7,5 inkomstbasbelopp. På lönedel i inkomstbasbeloppsintervall 7,5–20 utgår ålderspension med 65% och i inkomstbasbeloppsintervall 20–30 med 32,5% av årslönen. På lönedel överstigande 30 inkomstbasbelopp utgår ingen ålderspension. Värdet av pensionsförpliktelserna beräknas årligen, per balansdagen, på försäkringstekniska grunder.

I Storbritannien stängdes den förmånsbestämda pensionsplanen den 28 februari 2018 och all nyintjäning av pension sker fr.o.m. den 1 mars 2018 i en avgiftsbestämd plan. För vidare information se not K8.

I Sverige är de mest väsentliga beräkningsantagandena dödligheten och diskonteringsräntan. Dödlighetsantagandet och diskonteringsräntan följer antagandena i tryggandelagens grunder. Diskonteringsräntan är 0,4% (0,4%) efter skatt och antaganden om omkostnader. Pensionsförpliktelserna i de utländska filialerna är beräknade enligt lokala redovisningskrav.

² I övriga förvaltningstillgångar ingår en skuld avseende ännu ej utbetald gottgörelse.

M39 Tillgångar och skulder i valuta

2018 mkr	SEK	EUR	NOK	DKK	GBP	USD	Övriga valutor	Totalt
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavande hos centralbanker	56	133 057	3 548	505	1	105 765	892	243 824
Utlåning till kreditinstitut	540 185	48 861	62 920	72 072	105 699	10 120	1 228	841 085
Utlåning till allmänheten	199 328	154 864	168 628	51 867	6 967	23 716	6 329	611 699
<i>varav företag</i>	164 605	99 729	138 018	34 245	6 890	23 608	4 930	472 025
<i>varav hushåll</i>	34 723	55 135	30 610	17 622	77	108	1 399	139 674
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	86 386	7 139	5	2	-	24 567	819	118 918
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	40 048	2 122	1 217	-	558	7 048	-	50 993
Övriga ej valutafördelade poster	187 180							187 180
Summa tillgångar	1 053 183	346 043	236 318	124 446	113 225	171 216	9 268	2 053 699
Skulder								
Skulder till kreditinstitut	73 583	108 705	8 135	8 763	35 745	16 790	10 014	261 735
In- och upplåning från allmänheten	601 802	103 464	64 082	43 708	3 527	20 142	3 110	839 835
<i>varav företag</i>	239 733	82 795	42 588	23 990	2 220	18 457	2 644	412 427
<i>varav hushåll</i>	362 069	20 669	21 494	19 717	1 308	1 684	466	427 407
Emitterade värdepapper	12 147	187 023	913	86	24 649	460 169	31 544	716 531
Efterställda skulder	8 691	31 223	-	-	-	11 171	-	51 085
Övriga ej valutafördelade poster, inkl eget kapital	184 513							184 513
Summa skulder och eget kapital	880 736	430 415	73 130	52 557	63 921	508 272	44 668	2 053 699
Valutafördelade övriga tillgångar och skulder (netto)		84 447	-163 041	-71 758	-49 268	336 988	35 456	
Nettoposition i valuta		75	147	131	36	-68	56	377

Bankens syn på valutarisiktagande framgår av not K2.

2017 mkr	SEK	EUR	NOK	DKK	GBP	USD	Övriga valutor	Totalt
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavande hos centralbanker	83	85 625	3 916	2 139	84 768	48 079	1 704	226 314
Utlåning till kreditinstitut	473 660	49 356	60 787	67 386	1 299	9 671	1 859	664 018
Utlåning till allmänheten	200 197	141 086	154 696	51 324	213 212	28 183	6 993	795 691
<i>varav företag</i>	162 059	96 721	125 022	33 201	143 351	27 952	6 188	594 494
<i>varav hushåll</i>	38 138	44 365	29 674	18 123	69 861	231	805	201 197
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	97 468	6 853	-	1	-	20 804	761	125 887
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	33 582	2 383	1 090	-	1 378	7 787	-	46 220
Övriga ej valutafördelade poster	154 746							154 746
Summa tillgångar	959 736	285 303	220 489	120 850	300 657	114 524	11 317	2 012 876
Skulder								
Skulder till kreditinstitut	75 576	64 785	14 435	10 299	3 401	18 899	6 427	193 822
In- och upplåning från allmänheten	557 852	104 787	57 635	39 561	146 397	29 977	5 192	941 401
<i>varav företag</i>	222 992	86 380	37 200	22 309	98 280	27 637	4 667	499 465
<i>varav hushåll</i>	334 860	18 407	20 435	17 252	48 117	2 340	525	441 936
Emitterade värdepapper	18 121	179 340	1 132	556	90 063	335 895	29 530	654 637
Efterställda skulder	8 350	14 751	-	-	-	9 795	-	32 896
Övriga ej valutafördelade poster, inkl eget kapital	190 120							190 120
Summa skulder och eget kapital	850 019	363 663	73 202	50 416	239 861	394 566	41 149	2 012 876
Valutafördelade övriga tillgångar och skulder (netto)		78 497	-147 090	-70 354	-60 659	280 037	29 880	
Nettoposition i valuta		137	197	80	137	-5	48	594

M40 Upplysningar om närstående

Fordringar på och skulder till närstående	Dotterbolag		Intresseföretag		Övriga närstående	
mkr	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Utlåning till kreditinstitut	786 883	604 978	-	-	-	-
Utlåning till allmänheten	1 131	1 151	774	875	-	-
Derivat	1 068	3 697	-	-	-	-
Övriga tillgångar	10 263	12 591	43	51	4	7
Summa	799 345	622 417	817	926	4	7
Skulder till kreditinstitut	72 068	23 694	-	-	-	-
In- och upplåning från allmänheten	9 159	7 457	98	298	252	406
Derivat	18 867	16 895	-	-	-	-
Efterställda skulder	0	0	-	-	654	668
Övriga skulder	126	90	-	-	66	56
Summa	100 220	48 136	98	298	972	1 130
Eventualförpliktelser	28 578	43 433	-	-	6 904	6 145
Derivat, nominella värden	372 757	433 986	-	-	-	-

Närstående – intäkter och kostnader	Dotterbolag		Intresseföretag		Övriga närstående	
mkr	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Ränteintäkter	3 472	3 052	8	9	0	0
Räntekostnader	-268	-207	0	0	-72	-72
Provisionsintäkter	0	12	0	3	-	-
Provisionskostnader	0	-	-248	-258	-	-
Nettoreultat av finansiella poster värderade till verkligt värde	0	-	0	0	-	-
Övriga intäkter	1 805	1 568	1	1	19	14
Övriga kostnader	-308	-303	-54	-57	-	-
Summa	4 701	4 122	-293	-302	-53	-58

Specifikation över dotterbolagen och intresseföretagen finns i not M16. Intresseföretagens verksamhet består av att utföra olika typer av tjänster i anknytning till de finansiella marknaderna. I gruppen övriga närstående ingår följande företag: Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse, Svenska Handelsbankens Personalstiftelse och Pensionskassan SHB, Försäkringsförening (pensionskassan). Företagen anlitar Svenska Handelsbanken AB för sedvanliga bank- och redovisningstjänster. Upplysningar om aktieägartillskott till koncern- och intresseföretag lämnas i not M16.

Pensionskassans utfästelser till anställda i dotterbolag garanteras av moderbolaget, det vill säga om pensionskassan inte skulle kunna betala sina åtaganden så är moderbolaget skyldigt att ta över och betala åtagandet. Pensionskassans förpliktelser uppgår till 6 904 mkr (6 145). Svenska Handelsbanken AB har begärt ersättning av Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse uppgående till 480 mkr (545) avseende pensionskostnader och 455 mkr (450) avseende särskild kompletterande pension samt av Svenska Handelsbankens Personalstiftelse uppgående till 25 mkr (24) för personalförfrämjande åtgärder.

Information om krediter till ledande befattningshavare samt om ledande befattningshavares villkor och ersättningar i övrigt framgår av not K8.

M41 Förslag till vinstdisposition

Styrelsen föreslår en utdelning om 5,50 kronor (7,50 kronor för 2017 varav 5,50 i ordinarie utdelning). Styrelsens förslag till vinstdisposition finns på sidan 177.

M42 Aktieinformation

31 december 2018					
Aktieslag	Antal	% av kapital	% av röster	Aktiekapital	Kvotvärde
Serie A	1 908 923 831	98,19	99,82	2 958 831 938	1,55
Serie B	35 251 329	1,81	0,18	54 639 560	1,55
	1 944 175 160	100,00	100,00	3 013 471 498	

M43 Händelser efter balansdagen

Inga väsentliga händelser har inträffat efter balansdagen.

M44 Bildande av brittiskt dotterbolag

Före den 1 december 2018 bedrevs bankens verksamhet i Storbritannien i filialform. Efter Brexit-omröstningen beslutade banken att bilda ett helägt dotterbolag i Storbritannien, Handelsbanken plc. Den 1 december 2018 överläts huvuddelen av den brittiska filialens affärsverksamhet till Handelsbanken plc. Nedan visas i kolumnen Proforma per den 31 december hur jämförelse-siffrorna skulle ha sett ut om den brittiska filialen överlätit sina tillgångar och skulder till dotterbolaget före utgången av år 2017. I proforma har den brittiska filialens poster exkluderats, och moderbolaget förutsätts äga aktier i det brittiska dotterbolaget. Vidare har alla koncerninterna poster återlagts som externa. De balansposter som förändrats väsentligt på grund av överlåtelsen är specificerade i noter med proformasiffror, se nedan.

Balansräkning Moderbolaget mkr	2018	Proforma 2017	Publicerat 2017
TILLGÅNGAR			
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	243 824	141 547	226 314
Belåningsbara statsskuldförbindelser m.m.	118 918	125 887	125 887
Utlåning till kreditinstitut	841 085	755 268	664 018
Utlåning till allmänheten	611 699	581 863	795 691
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	50 993	46 220	46 220
Aktier och andelar	13 156	13 073	13 073
Aktier i koncern- och intresseföretag	72 267	69 077	47 302
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	5 240	5 005	5 005
Derivatinstrument	59 109	59 780	59 767
Immateriella tillgångar	2 772	2 452	2 610
Fastigheter och inventarier	5 434	2 554	2 822
Aktuella skattefordringar	531	258	191
Uppskjutna skattefordringar	285	283	283
Övriga tillgångar	25 910	17 991	18 807
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	2 476	4 397	4 886
Summa tillgångar	2 053 699	1 825 655	2 012 876
SKULDER OCH EGET KAPITAL			
Skulder till kreditinstitut	261 735	233 239	193 822
In- och upplåning från allmänheten	839 835	780 733	941 401
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	5 240	5 005	5 005
Emitterade värdepapper m m	716 531	590 528	654 637
Derivatinstrument	36 226	41 775	41 771
Korta positioner	6 163	2 072	2 072
Aktuella skatteskulder	-	-	-
Uppskjutna skatteskulder	528	582	582
Avsättningar	109	118	146
Övriga skulder	12 044	11 803	12 746
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	2 255	6 021	6 915
Efterställda skulder	51 085	32 896	32 896
Summa skulder	1 931 751	1 704 772	1 891 993
Obeskattade reserver	886	683	683
Aktiekapital	3 013	3 013	3 013
Överkursfond	5 629	5 629	5 629
Andra fonder	8 272	7 725	7 320
Balanserad vinst	90 293	88 147	88 552
Årets resultat	13 855	15 686	15 686
Summa eget kapital	121 062	120 200	120 200
Summa skulder och eget kapital	2 053 699	1 825 655	2 012 876

M44 Forts

UTLÅNING TILL ALLMÄNHETEN

mkr	2018	Proforma 2017	Publicerat 2017
Utlåning i svenska kronor			
Hushåll	34 943	37 920	38 354
Företag	165 370	161 261	161 268
Riksgälden	120	1 831	1 831
Summa	200 433	201 012	201 453
Utlåning i utländsk valuta			
Hushåll	105 324	93 349	163 361
Företag	308 894	291 575	435 818
Riksgälden	-	-	-
Summa	414 218	384 924	599 179
Reservering för förväntade kreditförluster	-2 952		
Reservering för sannolika kreditförluster (IAS 39)		-4 073	-4 941
Summa utlåning till allmänheten	611 699	581 863	795 691
varav upplupna ränteintäkter ¹	1 038		
varav omvända repor	9 050	6 607	6 607
varav efterställda	1 221	1 197	1 197

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Moderbolaget".

Medelvolymer, exkl Riksgälden mkr	2018	Proforma 2017	Publicerat 2017
Utlåning till allmänheten i svenska kronor	208 299	209 564	209 972
Utlåning till allmänheten i utländsk valuta	633 910	378 195	579 857
Summa	842 209	587 759	789 829
varav omvända repor	13 648	12 295	12 295

IN- OCH UPPLÅNING FRÅN ALLMÄNHETEN

Inlåning från allmänheten mkr	2018	Proforma 2017	Publicerat 2017
Inlåning i svenska kronor			
Hushåll	351 450	323 042	323 066
Företag	229 046	222 379	222 451
Riksgälden	-	-	-
Summa	580 496	545 421	545 517
Inlåning i utländsk valuta			
Hushåll	64 995	58 547	106 844
Företag	163 678	146 620	244 645
Riksgälden	-	-	-
Summa	228 673	205 167	351 489
Summa inlåning från allmänheten	809 169	750 588	897 006
Upplåning från allmänheten mkr	2018	Proforma 2017	Publicerat 2017
Upplåning i svenska kronor	21 306	12 336	12 336
Upplåning i utländsk valuta	9 360	17 809	32 059
Summa upplåning från allmänheten	30 666	30 145	44 395
Summa in- och upplåning från allmänheten	839 835	780 733	941 401
varav upplupna räntekostnader ¹	767		
varav repor	-	-	-

¹ Från och med 2018 är presentationen av upplupna räntor förändrad, se "Ändrad presentation upplupna räntor Moderbolaget".

M44 Forts

Medelvolymer mkr	2018	Proforma 2017	Publicerat 2017
Inlåning från allmänheten			
Inlåning från allmänheten i svenska kronor	568 313	522 137	522 219
Inlåning från allmänheten i utländsk valuta	385 349	218 755	355 294
Summa	953 662	740 892	877 513
Upplåning från allmänheten			
Upplåning från allmänheten i svenska kronor	31 863	26 414	26 414
Upplåning från allmänheten i utländsk valuta	82 674	112 300	128 846
Summa	114 537	138 714	155 260
<i>varav repor</i>	<i>12 239</i>	<i>7 889</i>	<i>7 889</i>

M45 Övergång till IFRS 9

I tabellen nedan visas omklassificering av tillgångar och skulder vid övergången till IFRS 9 samt den initiala effekten på eget kapital den 1 januari 2018.

						varav omvärderings- effekt med anledning av nya regler för klassificering och värdering	varav omvärderings- effekt med anledning av nya regler för nedskrivning
mkr	IAS 39 Klassificering 31 dec 2017	IFRS 9 Klassificering 1 jan 2018	IAS 39 Redovisat värde 31 dec 2017	IFRS 9 Redovisat värde 1 jan 2018	Effekt på eget kapital 1 jan 2018		
Finansiella tillgångar							
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	Lån och andra fordringar	Upplupet anskaffningsvärde	226 314	226 314			
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	7 349	7 349			
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	Värderat till verkligt värde i RR, övrigt	Verkligt värde via RR, verkligt värdeoptionen	117 575	117 575			
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Verkligt värde via övrigt totalresultat	201	201			
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	1) Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Upplupet anskaffningsvärde	762	762			
Utlåning till kreditinstitut	2) Lån och andra fordringar	Upplupet anskaffningsvärde	642 300	642 295	-5		-5
Utlåning till kreditinstitut	3) Lån och andra fordringar	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	21 718	21 755	37	37	
Utlåning till allmänheten	4) Värderat till verkligt värde i RR, övrigt	Upplupet anskaffningsvärde	377	353	-24	-24	
Utlåning till allmänheten	2) Lån och andra fordringar	Upplupet anskaffningsvärde	795 314	794 986	-328		-328
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	13 261	13 261			
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Värderat till verkligt värde i RR, övrigt	Verkligt värde via RR, verkligt värdeoptionen	27 566	27 566			
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Verkligt värde via övrigt totalresultat	5 393	5 393			
Aktier och andelar	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	11 903	11 903			
Aktier och andelar	6) Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Verkligt värde via övrigt totalresultat	1 170	1 170			
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	5) Värderat till verkligt värde i RR, övrigt	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	4 951	4 951			
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	Lån och andra fordringar	Upplupet anskaffningsvärde	54	54			
Derivatinstrument	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	33 163	33 163			
Derivatinstrument	Derivat identifierat som säkringsinstrument	Derivat identifierat som säkringsinstrument	26 604	26 604			
Övriga tillgångar	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	16	16			
Övriga tillgångar	Lån och andra fordringar	Upplupet anskaffningsvärde	18 791	18 791			
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	102	102			
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Värderat till verkligt värde i RR, övrigt	Verkligt värde via RR, verkligt värdeoptionen	450	450			
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Lån och andra fordringar	Upplupet anskaffningsvärde	4 330	4 330			
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Verkligt värde via övrigt totalresultat	4	4			
Summa finansiella tillgångar			1 959 668	1 959 348	-320	13	-333
Fastigheter, inventarier och leasingobjekt	2)		2 822	2 819	-3		-3
Icke finansiella tillgångar	7)		50 386	50 467	81	-3	84
Summa tillgångar			2 012 876	2 012 634	-242	10	-252
Finansiella skulder							
Skulder till kreditinstitut	Övriga finansiella skulder	Upplupet anskaffningsvärde	193 822	193 822			
In- och upplåning från allmänheten	Övriga finansiella skulder	Upplupet anskaffningsvärde	941 401	941 401			
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	Värderat till verkligt värde i RR, övrigt	Verkligt värde via RR, verkligt värdeoptionen	4 951	4 951			
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	Övriga finansiella skulder	Upplupet anskaffningsvärde	54	54			
Emitterade värdepapper	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	4 625	4 625			
Emitterade värdepapper	Övriga finansiella skulder	Upplupet anskaffningsvärde	650 012	650 012			
Derivatinstrument	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	35 796	35 796			
Derivatinstrument	Derivat identifierat som säkringsinstrument	Derivat identifierat som säkringsinstrument	5 975	5 975			
Korta positioner	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	2 072	2 072			
Övriga skulder	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	12	12			
Övriga skulder	Övriga finansiella skulder	Upplupet anskaffningsvärde	12 734	12 734			
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Värderat till verkligt värde i RR, handel	Verkligt värde via RR, obligatoriskt	13	13			
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Övriga finansiella skulder	Upplupet anskaffningsvärde	6 902	6 902			
Efterställda skulder	Övriga finansiella skulder	Upplupet anskaffningsvärde	32 896	32 896			
Summa finansiella skulder	8)		1 891 265	1 891 265			
Avsättningar	9)		146	188	42		42
Övriga icke finansiella skulder			582	582			
Summa skulder			1 891 993	1 892 035	42		42
Obeskattade reserver							
			683	683			
Aktiekapital			3 013	3 013			
Överkursfond			5 629	5 629			
Andra fonder	10)		7 320	7 321	1		1
Balanserad vinst	11)		88 552	88 267	-285	10	-295
Årets resultat			15 686	15 686			
Summa eget kapital			120 200	119 916	-284	10	-294
Summa skulder och eget kapital			2 012 876	2 012 634	-242	10	-252

M45 Forts

I tabellen nedan visas övergången från modellen för inträffade kreditförluster i IAS 39 till förväntade kreditförluster i IFRS 9 vid övergången till IFRS 9 den 1 januari 2018.

Specifikation av övergång till IFRS 9, nya regler för nedskrivning			
mkr	IAS 39 Inträffade kreditförluster 31 dec 2017	IFRS 9 Förväntade kreditförluster 1 jan 2018	Effekt på balanserad vinst med anledning av nya regler för nedskrivning
IAS 39			
Inträffade kreditförluster 31 dec 2017			
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar	-442		442
Gruppvisa reserveringar för poster utanför balansräkningen	-95		95
Specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar	-4 499		4 499
IFRS 9			
Förväntade kreditförluster 1 jan 2018			
Förväntade kreditförluster Steg 1, tillgångar till upplupet anskaffningsvärde		-258	-258
Förväntade kreditförluster Steg 2, tillgångar till upplupet anskaffningsvärde		-519	-519
Förväntade kreditförluster Steg 3, tillgångar till upplupet anskaffningsvärde		-4 499	-4 499
Förväntade kreditförluster för poster utanför balansräkningen Steg 1		-67	-67
Förväntade kreditförluster för poster utanför balansräkningen Steg 2		-71	-71
Förväntade kreditförluster för poster utanför balansräkningen Steg 3		0	0
Förväntade kreditförluster för skuldinstrument till verkligt värde via övrigt totalresultat Steg 1		-1	-1
Skatteeffekt vid övergång till IFRS 9		84	84
Summa	-5 036	-5 331	-295

¹ Enligt IAS 39 redovisades vissa obligationer som innehas för likviditetsändamål som tillgångar tillgängliga för försäljning. Enligt IFRS 9 redovisas dessa till upplupet anskaffningsvärde eftersom affärsmodellen för dessa innehav är att erhålla avtalsenliga kassaflöden och kassaflödena endast utgör betalningar av kapitalbelopp och ränta.

² IFRS 9:s regelverk för nedskrivning har medfört en högre kreditförlustreserv för tillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde.

³ Enligt IAS 39 redovisades vissa förlagslån till upplupet anskaffningsvärde. Enligt IFRS 9 redovisas dessa obligatoriskt till verkligt värde via resultaträkningen eftersom affärsmodellen för dessa innehav inte är att erhålla avtalsenliga kassaflöden och kassaflödena inte endast utgör betalningar av kapitalbelopp och ränta.

⁴ Enligt IAS 39 redovisades vissa lån till verkligt värde via resultaträkningen genom verkligt värdeoptionen. Enligt IFRS 9 redovisas dessa till upplupet anskaffningsvärde eftersom affärsmodellen för dessa innehav är att erhålla avtalsenliga kassaflöden och kassaflödena endast utgör betalningar av kapitalbelopp och ränta.

⁵ Enligt IAS 39 klassificerades tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken till verkligt värde via resultaträkningen genom verkligt värde optionen, då dessa förvaltades och resultatet utvärderades utifrån verkliga värden. Enligt IFRS 9 ska dessa tillgångar obligatoriskt redovisas till verkligt värde via resultaträkningen.

⁶ Handelsbanken har valt att kategorisera vissa aktieinnehav som inte innehas i handelssyfte till verkligt värde via övrigt totalresultat. Dessa aktieinnehav är långsiktiga och av strategisk vikt för bankverksamheten i koncernen. Innehaen var tidigare klassificerade som finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning.

⁷ Skatteeffekt vid övergången till IFRS 9.

⁸ Inga finansiella skulder har omvärderats p.g.a. ändrad klassificering till IFRS 9.

⁹ IFRS 9:s regelverk för nedskrivning har medfört en högre kreditförlustreserv för poster utanför balansräkningen.

¹⁰ IFRS 9:s regelverk för nedskrivning har medfört en reservering för kreditförluster för skuldinstrument värderade till verkligt värde via övrigt totalresultat.

¹¹ Total effekt på balanserade vinstmedel vid övergången till IFRS 9 uppgår till -366 mkr före skatt, varav 13 mkr är hänförlig till de nya reglerna för klassificering och värdering och -379 mkr till de nya reglerna för nedskrivning.

M46 Kapitaltäckning

Handelsbankenkoncernens kapitaltäckning beskrivs i not K50. Specifika upplysningar över kapitaltäckningen för moderbolaget presenteras nedan. För definitioner se sidan 250.

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013. Exkluderade rader bedöms ej relevanta för Handelsbanken vid tidpunkt för publicering.

Kapitalbas under övergångsperioden		2018		2017	
		Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordning (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordning (EU) nr 575/2013	Förordning (EU) nr 575/2013 artikelhänvisning	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	Belopp på upplysningsdagen
mkr		Belopp på upplysningsdagen			Belopp på upplysningsdagen
Kärnprimärkapital: instrument och reserver					
1	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	8 177	26.1, 27, 28, 29, EBA-förteckningen 26.3		8 177
	Varav: aktiekapital	8 177	EBA-förteckningen 26.3		8 177
	Varav: konvertibler		EBA-förteckningen 26.3		
2	Ej utdelade vinstmedel	95 457	26.1 c		93 456
3	Ackumulerat annat totalresultat (och andra reserver, för att inkludera orealiserade vinster och förluster enligt tillämpliga redovisningsstandarder)	3 539	26.1		2 745
5a	Delårsresultat netto efter avdrag för förutsebara kostnader och utdelningar som har verifierats av personer som har en oberoende ställning	3 161	26.2		1 104
6	Kärnprimärkapital före lagstiftningsjusteringar	110 334			105 482
Kärnprimärkapital: lagstiftningsjusteringar					
7	Ytterligare värdejusteringar (negativt belopp)	-193	34, 105		-150
8	Immateriella tillgångar (netto efter minskning för tillhörande skatteskulder) (negativt belopp)	-2 514	36.1 b, 37		-2 245
11	Reserver i verkligt värde relaterade till vinster eller förluster på kassaflödessäkringar	-564	33.1 a		87
12	Negativa belopp till följd av beräkningen av förväntade förlustbelopp	-3 068	36.1 d, 40, 159		-1 823
14	Vinster eller förluster på skulder som värderas till verkligt värde och som beror på ändringar av institutets egen kreditstatus	-	33.1 b		-
15	Förmånsbestämda pensionsplaner (negativt belopp)	-	36.1 e, 41		-
16	Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna kärnprimärkapitalinstrument (negativt belopp)	-508	36.1 f, 42		-569
19	Institutets direkta, indirekta och syntetiska innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-	36.1 i, 43, 45, 47, 48.1 b, 49.1-49.3, 79		-
21	Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter minskning av tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda) (negativt belopp)	-	36.1 c, 38, 48.1 a		-
22	Belopp som överskrider tröskelvärdet på 15% (negativt belopp)	-	48.1		-
23	Varav: institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn när institutet har en väsentlig investering i de enheterna	-	36.1 i, 48.1 b		-
25	Varav: uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader	--	36.1 c, 38, 48.1 a		-
25a	Förluster för innevarande räkenskapsår (negativt belopp)	-	36.1 a		-
25b	Förutsebara skatter som är relaterade till kärnprimärkapitalposter (negativt belopp)	-	36.1 l		-
27	Avdrag från kvalificerade primärkapitaltillskott som överskrider institutets primärkapitaltillskott (negativt belopp)	-	36.1 j		-
28	Sammanlagda lagstiftningsjusteringar av kärnprimärkapital	-6 847			-4 700
29	Kärnprimärkapital	103 487			100 782

M46 Forts

Kapitalbas under övergångsperioden		2018		2017	
		Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordning (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordning (EU) nr 575/2013		Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	
		Belopp på upplysningsdagen		Belopp på upplysningsdagen	
Förordning (EU) nr 575/2013 artikelhänvisning					
Primärkapitaltillskott: instrument					
30	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	10 701		9 794	
32	Varav: klassificerade som skulder enligt tillämpliga redovisningsstandarder	10 701		9 794	
33	Belopp för kvalificerade poster som avses i artikel 484.4 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från primärkapitaltillskottet	2 352	2 352	2 352	2 352
36	Primärkapitaltillskott före lagstiftningsjusteringar	13 053		12 146	
Primärkapitaltillskott: lagstiftningsjusteringar					
37	Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna primärkapitaltillskottsinstrument (negativt belopp)	-400	-400	-400	-400
40	Institutets direkta och indirekta innehav av primärkapitaltillskottsinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp över tröskelvärde på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)			-	
42	Avdrag från kvalificerade supplementärkapital som överstiger institutets supplementärkapital (negativt belopp)			-	
43	Summa lagstiftningsjusteringar av primärkapitaltillskott	-400		-400	
44	Primärkapitaltillskott	12 653		11 746	
45	Primärkapital (primärkapital = kärnprimärkapital + primärkapitaltillskott)	116 140		112 528	
Supplementärkapital: instrument och avsättningar					
46	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	33 704		17 745	
50	Kreditriskjusteringar	0			
51	Supplementärkapital före lagstiftningsjusteringar	33 704		17 745	
Supplementärkapital: lagstiftningsjusteringar					
52	Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna supplementärkapitalinstrument och efterställda lån (negativt belopp)	-15 379		-	
55	Institutets direkta och indirekta innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-1 129		-1 129	
57	Summa lagstiftningsjusteringar av supplementärkapital	-16 508		-1 129	
58	Supplementärkapital	17 196		16 616	
59	Totalt kapital (totalt kapital = primärkapital + supplementärkapital)	133 336		129 144	
60	Summa riskvägda tillgångar	624 981		470 353	
Kapitalrelationer och buffertar					
61	Kärnprimärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	16,6		21,4	
62	Primärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	18,6		23,9	
63	Summa kapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	21,3		27,5	
64	Institutsspecifika buffertkrav (krav på kärnprimärkapital i enlighet med artikel 92.1 a plus krav på kapitalkonservationsbuffert och kontryckisk kapitalbuffert, plus systemriskbuffert, plus buffert för systemviktiga institut (buffert för globala systemviktiga institut eller andra systemviktiga institut) uttryckt som en procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	4,0	Kapitalkravsdirektivet 128, 129, 130	3,7	
65	Varav: krav på kapitalkonservationsbuffert	2,5		2,5	
66	Varav: krav på kontryckisk kapitalbuffert	1,5		1,2	
67	Varav: krav på systemriskbuffert	0,0		0,0	
67a	Varav: buffert för globalt systemviktigt institut eller för annat systemviktigt institut	0,0	Kapitalkravsdirektivet 131	0,0	
68	Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	12,1	Kapitalkravsdirektivet 128	16,9	

M46 Forts

Kapitalbas under övergångsperioden		2018		2017
		Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordning (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordning (EU) nr 575/2013	Förordning (EU) nr 575/2013 artikelhänvisning	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013
mkr		Belopp på upplysningsdagen		Belopp på upplysningsdagen
Kapitalrelationer och buffertar				
72	Direkta och indirekta innehav av kapital i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner)	0	36.1 h, 45, 46, 56 c, 59, 60, 66 c, 69, 70	2
73	Institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner)	-	36.1 i, 45, 48	-
75	Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter minskning av tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda)	-202	36.1 c, 38, 48	-200
Tak som ska tillämpas på inkludering av avsättningar i supplementärkapitalet				
76	Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av schablonmetoden (före tillämpningen av taket)	-	62	-
77	Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt schablonmetoden	1 085	62	1 796
78	Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av internmetoden (före tillämpningen av taket)	-	62	-
79	Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt internmetoden	2 885	62	1 614
Kapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang (får endast tillämpas mellan den 1 januari 2013 och den 1 januari 2022)				
80	Nuvarande tak för kärnprimärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	58	484.3, 486.2 och 486.5	116
81	Belopp som utesluts från kärnprimärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	-	484.3, 486.2 och 486.5	-
82	Nuvarande tak för primärkapitaltillskottsinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	2 445	484.4, 486.3 och 486.5	4 890
83	Belopp som utesluts från primärkapitaltillskott på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	-	484.4, 486.3 och 486.5	-
84	Nuvarande tak för supplementärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	1 481	484.5, 486.4 och 486.5	2 963
85	Belopp som utesluts från supplementärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	-	484.5, 486.4 och 486.5	-

M46 Forts

EU OV1 – Översikt av riskvägda exponeringsbelopp		Riskvägda exponeringsbelopp		Minimikapitalkrav
mkr		2018	2017	2018
	1 Kreditrisk (exklusive motparts kreditrisk) ¹	554 678	400 077	44 374
Artikel 438 c och d	2 Varav schablonmetoden	86 460	143 334	6 917
Artikel 438 c och d	3 Varav den grundläggande internmetoden	46 138	44 818	3 690
Artikel 438 c och d	4 Varav den avancerade internmetoden	171 461	200 793	13 717
Artikel 438 d	5 Varav den kapitalrelaterade internmetoden inom ramen för den enkla riskviktade metoden eller den interna modellen	250 619	11 132	20 050
Artikel 107	6 Motparts kreditrisk	12 603	12 640	1 008
Artikel 438 c och d	7 Varav marknadsvärdering	12 598	12 632	1 008
Artikel 438 c och d	8 Varav ursprunglig exponering			
	9 Varav schablonmetoden			
	10 Varav metoden med interna modeller			
Artikel 438 c och d	11 Varav riskexponeringsbelopp för bidrag till en central motparts obeståndsfond	5	8	0
Artikel 438 c och d	12 Kreditvärdighetsjustering	5 218	4 891	418
Artikel 438 e	13 Avvecklingsrisk	0	0	0
Artikel 449 o i)	14 Värdepapperiseringsexponeringar utanför handelslagret (efter taket)	51	22	4
	15 Varav internmetoden	51	22	4
	16 Varav den interna formelbaserade metoden			
	17 Varav internmetoden			
	18 Varav schablonmetoden			
Artikel 438 e	19 Marknadsrisk	9 765	10 310	781
	20 Varav schablonmetoden	9 765	10 310	781
	21 Varav den interna modellen			
Artikel 438 e	22 Stora exponeringar			
Artikel 438 f	23 Operativ risk	42 666	42 413	3 413
	24 Varav basmetoden			
	25 Varav schablonmetoden	42 666	42 413	3 413
	26 Varav internmätningssmetoden			
Artikel 437.2, artikel 48 och artikel 60	27 Belopp under trösklarna för avdrag (föremål för riskviktnings på 250 procent)			
Artikel 500	28 Justering av minimigränsen			
	29 Summa	624 981	470 353	49 998

¹ Finansinspektionen har ändrat metod för det svenska riskviktsgolvet på 25% som tidigare låg som ett pelare 2 krav men som från den 31 december 2018 numera ligger som ett pelare 1 krav i enlighet med artikel 458 CRR.

EU MR1 – Marknadsrisk som behandlas enligt schablonmetoden		2018		2017	
		a	b	a	b
mkr		Risikexponeringsbelopp	Kapitalkrav	Risikexponeringsbelopp	Kapitalkrav
Direkta produkter					
Ränterisk		9 552	764	10 089	808
varav generell risk		7 888	631	7 145	572
varav specifik risk		1 664	133	2 944	236
Aktiekursrisk		84	7	113	9
varav generell risk		27	2	34	3
varav specifik risk		54	5	74	6
varav fonder		3	0	5	0
Valutakursrisk		-	-	-	-
Råvarurisk		85	7	60	5
Optioner					
Scenariometod		43	3	48	3
varav ränterisk		4	0	5	0
varav aktiekursrisk		39	3	43	3
varav valutakursrisk		-	-	-	-
varav råvarurisk		0	0	0	0
Värdepapperisering (specifik risk)		-	-	-	-
Avvecklingsrisk		1	0	0	0
Summa		9 765	781	10 310	825

M46 Forts

Kapitaltäckningsanalys %	2018	2017
Kärnprimärkapitalrelation, CRR	16,6	21,4
Primärkapitalrelation, CRR	18,6	23,9
Total kapitalrelation, CRR	21,3	27,5
Totalt riskvägt exponeringsbelopp, CRR, mkr	624 981	470 353
Kapitalbas i förhållande till kapitalkrav enligt Basel I-golv		249
Institutspecifika buffertkrav	4,0	3,7
varav krav på kapitalkonservingsbuffert	2,5	2,5
varav krav på kontracyklisk buffert	1,5	1,2
varav krav på systemriskbuffert		
Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert	12,1	16,9

Förändringen i riskvägt exponeringsbelopp och kapitaltäckningsrelationer beror på att det svenska bolånegolvet har flyttat från Pelare 2 till Pelare 1.

Kreditriskexponeringar godkända för internmetoden	Exponeringsbelopp		Riskvägt exponeringsbelopp		Kapitalkrav		Genomsnittlig riskvikt i %	
mkr	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Statsexponeringar	342 337	330 648	5 288	5 355	423	428	1,5	1,6
Företagsexponeringar	552 532	686 291	171 687	208 680	13 735	16 694	31,1	30,4
Företagsutlåning	533 519	669 111	168 701	205 280	13 496	16 422	31,6	30,7
varav övrig utlåning, internmetod utan egna skattningar av LGD och KF	116 583	108 923	33 721	32 154	2 698	2 572	28,9	29,5
varav övrig utlåning, internmetod med egna skattningar av LGD och KF	416 936	560 188	134 980	173 126	10 798	13 850	32,4	30,9
varav stora företag	142 949	152 484	52 874	58 121	4 230	4 650	37,0	38,1
varav medelstora företag	51 024	67 891	27 091	34 780	2 167	2 782	53,1	51,2
varav fastighetsbolag	222 963	339 813	55 015	80 225	4 401	6 418	24,7	23,6
Motpartsrisk	19 013	17 180	2 986	3 400	239	272	15,7	19,8
Bostadsrättsföreningar	24 861	24 422	3 873	4 580	310	366	15,6	18,8
Hushållsexponeringar	159 262	152 864	28 252	24 357	2 260	1 949	17,7	15,9
Privatpersoner	141 311	134 301	21 795	18 663	1 744	1 493	15,4	13,9
varav fastighetskrediter	96 137	76 003	13 353	9 942	1 068	795	13,9	13,1
varav övriga	45 174	58 298	8 442	8 720	676	698	18,7	15,0
Små företag	17 951	18 563	6 457	5 694	516	456	36,0	30,7
Institutsexponeringar	85 987	72 223	14 726	13 929	1 178	1 114	17,1	19,3
Institutsutlåning	17 123	16 332	5 508	5 232	441	419	32,2	32,0
Motpartsrisk	68 864	55 891	9 218	8 697	737	696	13,4	15,6
varav repor och värdepapperslån	10 379	7 667	455	173	36	14	4,4	2,3
varav derivat	58 485	48 224	8 763	8 524	701	682	15,0	17,7
Aktieexponeringar	67 853	3 010	250 619	11 132	20 050	891	369,4	369,9
varav börsnoterade aktier	545	4	1 581	13	126	1	290,0	290,0
varav övriga aktier	67 308	3 006	249 038	11 119	19 924	890	370,0	370,0
Motpartslösa exponeringar	741	990	741	990	59	79	100,0	100,0
Positioner i värdepapperisering	22	20	51	22	4	2	229,2	106,0
varav traditionell värdepapperisering	22	20	51	22	4	2	229,2	106,0
varav syntetisk värdepapperisering	-	-	-	-	-	-	-	-
Summa internmetoden	1 233 595	1 270 468	475 237	269 045	38 019	21 524	38,5	21,2
Riskviktsgolv Svenska bolån**			5 331		426			
Totalt Internmetoden med effekt av riskviktsgolv Svenska bolån	1 233 595		480 568		38 445		39,0	

Kreditriskexponeringar enligt schablonmetoden ¹	Exponeringsvärde		Riskvägt exponeringsbelopp		Kapitalkrav		Genomsnittlig riskvikt i %	
mkr	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Stater och centralbanker	353	196	0	-	0	-	0,0	0,0
Kommuner	25	-	5	-	0	-	20,0	0,0
Multilaterala utvecklingsbanker	183	568	0	-	0	-	0,0	0,0
Internationella organisationer	-	35	-	-	-	-	-	0,0
Institut	749 317	611 949	13 811	938	1 105	75	1,8	0,2
Företag	8 919	9 348	8 828	9 252	706	740	99,0	99,0
Hushåll	4 100	16 675	3 044	12 469	244	997	74,2	74,8
Säkerheter i fastigheter	51 383	106 316	18 459	38 158	1 477	3 063	35,9	35,9
Fallerade exponeringar	268	350	279	420	22	34	103,8	119,8
Aktier	27 973	67 185	37 354	76 515	2 988	6 121	133,5	113,9
varav börsnoterade aktier	-	-	-	-	-	-	-	-
varav övriga aktier	27 973	67 185	37 354	76 515	2 988	6 121	133,5	113,9
Övriga poster	5 300	6 411	4 984	5 942	399	476	94,0	92,7
Summa schablonmetoden	847 821	819 033	86 764	143 694	6 941	11 496	10,2	17,5

¹ Uppgifter om kapitalkrav för exponeringsklasser där det förekommer exponeringar.

M46 Forts

Minimikrav på nedskrivningsbara skulder (MREL)

MREL krav uttryckt som andel av totala skulder och kapitalbas (SFS 2015:1016). Minimikravet på nedskrivningsbara skulder och kapitalbas bestäms i bankens resolutionsplan av resolutionsmyndigheten RKG, i samarbete med FI. För 2018 är Totala skulder och kapitalbas baserat på siffror från det tredje kvartalet.

mkr	2018	2017
MREL krav	95 601	101 636
Nedskrivningsbara skulder och kapitalbas	274 268	240 633
Totala skulder och kapitalbas	2 268 389	1 971 672
%	2018	2017
MREL krav som procent av totala skulder och kapitalbas	4,8	5,5
Nedskrivningsbara skulder och kapitalbas som procent av totala skulder och kapitalbas	12,1	12,2

LRCOm: Bruttosoliditetsgrad – gemensam upplysning	2018	2017
mkr		
Exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat och transaktioner för värdepappersfinansiering)		
Poster i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och förvaltningstillgångar)	1 981 911	1 941 459
Tillgångsbelopp som dragits av för att fastställa kärnprimärkapital	-6 847	-4 699
Sammanlagda exponeringar i balansräkningen (med undantag för derivat, transaktioner för värdepappersfinansiering och förvaltningstillgångar)	1 975 064	1 936 759
Derivatexponeringar		
Återanskaffningskostnad förbunden med samtliga derivattransaktioner (dvs netto av medräkningsbar kontantvariationsmarginal)	8 183	10 963
Tilläggsbelopp för potentiell framtida exponering förbundet med samtliga derivattransaktioner (marknadsvärdering)	33 835	31 302
Exponering fastställd enligt ursprunglig åtagandemetod	-	-
Gross-up för derivatsäkerhet vid avdrag från tillgångar i balansräkningen i enlighet med den tillämpliga redovisningsramen	-	-
Avdrag för fordringar på kontantvariationsmarginal i derivattransaktioner	-5 418	-7 785
Undantagen central motpartsdel i handelsexponeringar som är clearade med denna motpart	-	-
Justerat effektivt teoretiskt belopp för skriftliga kreditderivat	5 774	7 766
Justerat effektivt teoretiskt kompensations och tilläggsavdrag för skriftliga kreditderivat	-	-366
Sammanlagda derivatexponeringar	42 374	41 879
Exponeringar i transaktioner för värdepappersfinansiering		
Bruttotillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering (utan godkännande av nettning) efter justering för försäljningstransaktioner	12 679	11 650
Nettade belopp för kontantsskulder och kontantfordringar i bruttotillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering	-	-
Motpartens kreditriskexponering mot tillgångar i transaktioner för värdepappersfinansiering	3 850	2 199
Undantag för transaktioner för värdepappersfinansiering: Motpartens kreditriskexponering i enlighet med artikel 429b 4 och artikel 222 i förordning (EU) nr 575/2013	-	-
Exponeringar mot förmedlade transaktioner	-	-
Undantagen central motpartsdel av exponeringar mot transaktioner för värdepappersfinansiering som är clearade med motparten	-	-
Sammanlagda exponeringar i transaktioner för värdepappersfinansiering	16 529	13 849
Andra poster utanför balansräkningen		
Poster utanför balansräkningen i teoretiska bruttobelopp	517 183	542 726
Justeringar för konvertering till kreditkvaliteter	-335 815	-351 822
Övriga exponeringar utanför balansräkningen	181 368	190 904
Undantagna exponeringar		
Undantag för exponeringar inom gruppen (individuellt nivå) i enlighet med artikel 429.7 i förordning (EU) nr 575/2013 (i och utanför balansräkningen)	-699 237	-626 486
Undantagna exponeringar i enlighet med artikel 429.14 i förordning (EU) nr 575/2013 (i och utanför balansräkningen)	-	-
Kapital- och sammanlagda exponeringar		
Primärkapital	116 140	112 528
Sammanlagda exponeringar i bruttosoliditetsgrad	1 516 097	1 556 905
Bruttosoliditetsgrad		
Bruttosoliditetsgrad	7,66%	7,20%
Val av övergångsarrangemang och belopp för förvaltningsposter som har tagits bort från balansräkningen		
Val av övergångsarrangemang för definitionen av kapitalmättet	Transitional	Transitional
Belopp för förvaltningsposter som har tagits bort från balansräkningen i enlighet med artikel 429.13 i förordning (EU) nr 575/2013	-	0

LRSum: Sammanfattande avstämning av redovisningstillgångar och exponeringar i bruttosoliditetsgrad	2018	2017
mkr		
Sammanlagda tillgångar enligt offentliga finansiella rapporter	2 053 699	2 012 876
Justerings för enheter som har konsoliderats för redovisningsändamål men som inte omfattas av konsolidering under tillsyn	-	0
Justerings för förvaltningstillgångar som redovisas i balansräkningen i enlighet med den tillämpliga redovisningsramen, men som är undantagna från exponeringsmättet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.13 i förordning (EU) nr 575/2013	-	0
Justerings för finansiella derivatinstrument	-16 735	-17 888
Justerings för transaktioner för värdepappersfinansiering	3 850	2 199
Justerings för poster utanför balansräkningen (dvs konvertering till kreditkvaliteter för exponeringar utanför balansräkningen)	181 368	190 904
Justerings för exponeringar inom gruppen som inte omfattas av exponeringsmättet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.7 i förordning (EU) nr 575/2013	-699 237	-626 486
Justerings för exponeringar inom gruppen som inte omfattas av exponeringsmättet för bruttosoliditetsgrad i enlighet med artikel 429.14 i förordning (EU) nr 575/2013	-	-
Andra justeringar	-6 847	-4 699
Summa exponeringsmätt för bruttosoliditetsgrad	1 516 098	1 556 905

Styrelsens och vd:s underskrifter

Härmed försäkras att koncernredovisningen har upprättats i enlighet med de internationella redovisningsstandarder som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder, att moderbolagets årsredovisning har upprättats i enlighet med god redovisningssed för aktiemarknadsbolag, att års- och koncernredovisningen ger en rättvisande bild av koncernens och moderbolagets ställning och resultat samt att förvaltningsberättelsen ger en rättvisande översikt över utvecklingen av moderbolagets och koncernens verksamhet, ställning och resultat samt beskriver väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som moderbolaget och de övriga företag som ingår i koncernen står inför.

STOCKHOLM DEN 5 FEBRUARI 2019

Pär Boman
styrelseordförande

Fredrik Lundberg
vice ordförande

Jon Fredrik Baksaas
styrelseledamot

Hans Biörck
styrelseledamot

Kerstin Hessius
styrelseledamot

Jan-Erik Höög
styrelseledamot

Ole Johansson
styrelseledamot

Lise Kaae
styrelseledamot

Bente Rathe
styrelseledamot

Charlotte Skog
styrelseledamot

Anders Bouvin
verkställande direktör

Revisionsberättelse

Till årsstämman i Svenska Handelsbanken AB (publ)
Org nr 502007-7862

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Svenska Handelsbanken AB (publ) för år 2018. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår på sidorna 6–233 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets finansiella ställning per den 31 december 2018 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av koncernens finansiella ställning per den 31 december 2018 och av dess finansiella resultat och

kassaflöde för året enligt International Financial Reporting Standards (IFRS), såsom de antagits av EU, och lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

En bolagsstyrningsrapport har upprättats. Förvaltningsberättelsen och bolagsstyrningsrapporten är förenliga med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar, och bolagsstyrningsrapporten är i överensstämmelse med lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och koncernen.

Våra uttalanden i denna rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen är förenliga med innehållet i den kompletterande rapport som har överlämnats till moderbolagets revisionsutskott i enlighet med Revisorsförordningens (537/2014) artikel 11.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav. Detta innefattar att, baserat på vår bästa kunskap och övertygelse, inga förbjudna tjänster som avses i revisorsförordningens (537/2014) artikel 5.1 har tillhandahållits det granskade bolaget eller, i förekommande fall, dess moderföretag eller dess kontrollerade företag inom EU.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

SÄRSKILT BETYDELSEFULLA OMRÅDEN

Särskilt betydelsefulla områden för revisionen är de områden som enligt vår professionella bedömning var de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen för den aktuella perioden. Dessa områden behandlades inom ramen för revisionen av, och i vårt ställningsstagande till, årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet, men vi gör inga separata uttalanden om dessa områden. Beskrivningen nedan av hur revisionen genomfördes inom dessa områden ska läsas i detta sammanhang.

Vi har fullgjort de skyldigheter som beskrivs i avsnittet Revisorns ansvar i vår rapport om årsredovisningen också inom dessa områden. Därmed genomfördes revisionsåtgärder som utformats för att beakta vår bedömning av risk för väsentliga fel i årsredovisningen och koncernredovisningen. Utfallet av vår granskning och de granskningsåtgärder som genomförts för att behandla de områden som framgår nedan utgör grunden för vår revisionsberättelse.

Reservering för förväntade kreditförluster

Detaljerade upplysningar och beskrivning av området lämnas i årsredovisningen och koncernredovisningen. Kreditriskexponeringar och dess hantering beskrivs i not K2 från sid 87. Koncernens redovisade förväntade kreditförluster specificeras i not K10. Upplysningar avseende moderbolaget finns i not M2 och M10. För området relevanta redovisningsprinciper för koncernen beskrivs i not K1, avsnitt 10 på sid 76. Av not M1 framgår att moderbolagets redovisningsprinciper avseende kreditgivning och reserveringar för förväntade kreditförluster överensstämmer med koncernens redovisningsprinciper.

Beskrivning av området

Per den 31 december 2018 uppgår utlåning till allmänheten till 2 189 092 (611 699) mkr i koncernen (moderbolaget) vilket motsvarar 74 (30) % av totala tillgångar. Den totala kreditriskexponeringen, inklusive åtaganden utanför balansräkningen, uppgår till 3 344 744 (2 520 142) mkr. Reservering för förväntade kreditförluster för utlåning till allmänheten uppgår till 3 801 (2 952) mkr varav 864 (480) mkr baseras på modellbaserade beräkningar (Steg 1 och 2) och

2 937 (2 472) mkr på individuella bedömningar (Steg 3). Banken utför justeringar för modellberäknade reserver i Steg 1 och 2 för att beakta effekter från faktorer som inte bedöms fångas upp av modellen.

Förlustreserven ska värderas på ett sätt som återspeglar ett objektivt och sannolikhetsvägt belopp som bestäms genom att utvärdera ett intervall av möjliga utfall och baseras på tidigare händelser, nuvarande förhållanden och prognoser för framtida ekonomiska förutsättningar.

Reserveringen kräver att Banken gör bedömningar och antaganden av exempelvis kriterier för att identifiera en väsentlig ökning i kreditrisk och metoder för att beräkna förväntade kreditförluster. Givet komplexiteten vid beräkningen och att det kräver att Banken gör bedömningar och antaganden har värdering av reserven för förväntade kreditförluster ansetts vara ett särskilt betydelsefullt område.

Hur detta område beaktades i revisionen

Vi har utvärderat huruvida Bankens bedömning av sannolikhet för fallissemang, förlust vid fallissemang, exponering vid fallissemang och förväntad kreditförlust samt väsentlig ökning av kreditrisk är i enlighet med IFRS 9.

Vi har erhållit förståelse för och testat utformningen av nyckelkontroller i kreditprocessen inklusive kreditbeslut, kreditgranskning, ratingklassificering samt identifiering och fastställande av krediter som bedöms vara i fallissemang. Vi har även testat kontroller avseende

inläsning av modelldata och generella IT-kontroller inklusive behörighetshantering för dessa system. Vår bedömning är att dessa nyckelkontroller är designade, implementerade och operativt effektiva och vi har därför bestämt att vi kan förlita oss på dessa nyckelkontroller i vår revision.

Vidare har vi utmanat bankens initiala och aktuella kreditrating för ett stickprov av krediter. Vi har testat att data från underliggande system som används i modellen är fullständig och korrekt. Vi har granskat och bedömt modellen som används inklusive antagande och parameter

samt kontrollerat modellens funktionalitet. Vi har även granskat och bedömt utfall av de modellvalideringar som har utförts och bedömt rimligheten i den makroekonomiska data som används. Vi har bedömt rimligheten i de manuella justeringar som utförts av Banken. I vår revision har vi använt våra interna modellspecialister för att bistå oss i de granskningsåtgärder vi utfört.

Vi har även granskat att lämnade upplysningar i de finansiella rapporterna angående kreditrisk är ändamålsenliga.

Värdering av finansiella instrument där marknadspriser saknas

Detaljerade upplysningar och beskrivning av området lämnas i årsredovisningen och koncernredovisningen. Finansiella instrument värderade till verkligt värde beskrivs i not K40 för koncernen och M35 för moderbolaget. För området relevanta redovisningsprinciper för koncernen beskrivs i not K1, avsnitt 9 på sid 76. Av not M1 framgår att moderbolagets redovisningsprinciper avseende finansiella instrument värderade till verkligt värde överensstämmer med koncernens redovisningsprinciper.

Beskrivning av området

Banken har finansiella instrument där aktuella marknadspriser saknas varför verkligt värde bestäms utifrån värderingsmodeller som bygger på marknadsdata. Dessa finansiella instrument kategoriseras i nivå 2 enligt IFRS värderingshierarki. Svenska Handelsbanken har även i viss omfattning finansiella instrument vars värdering till verkligt värde bestäms utifrån värderingsmodeller där värdet påverkas av indata som inte går att verifiera med externa marknadsuppgifter. Dessa finansiella instrument kategoriseras i nivå 3 enligt IFRS värderingshierarki.

Koncernen (moderbolaget) har finansiella tillgångar och finansiella skulder i nivå 2 om 64 926 (83 273) mkr respektive 20 476 (38 524) mkr. Finansiella tillgångar och skulder i nivå 3 uppgår till 1 443 (1 365) mkr respektive 308 (308) mkr.

Finansiella instrument i nivå 2 utgörs främst av derivatkontrakt, däribland ränteswappar och olika typer av linjära valutaderivat, samt företagsobligationer. Dessa instrument värderas med värderingsmodeller som bygger på marknadsräntor och andra marknadspriser. Finansiella instrument i nivå 3 utgörs främst av noterade aktier i gemensamägda bolag, placeringstillgångar i försäkringsrörelsen samt vissa derivatkontrakt som värderas med icke-observerbara data. Givet komplexiteten vid beräkningar och att det kräver att Banken gör bedömningar har värdering av finansiella instru-

ment där marknadspriser saknas bedömts vara ett särskilt betydelsefullt område.

Hur detta område beaktades i revisionen

Vi har utvärderat huruvida Bankens metod för värdering av finansiella instrument där marknadspriser saknas inklusive klassificering i värderingshierarki är i enlighet med IFRS 13.

Vi har testat nyckelkontroller i värderingsprocessen, innefattande bankens fastställande och godkännande av antaganden och metoder som använts i modellbaserade beräkningar, kontroller av datakvalitet samt förändringshantering avseende interna värderingsmodeller. Vi har även testat generella IT-kontroller inklusive behörighetshantering för dessa system. Vår bedömning är att dessa nyckelkontroller är designade, implementerade och operativt effektiva och vi har därför bestämt att vi kan förlita oss på dessa nyckelkontroller i vår revision.

Vidare har vi bedömt och utmanat de metoder och antaganden som används vid värdering av finansiella instrument där marknadsvärden saknas. Vi har jämfört värderingsmodellerna mot värderingsriktlinjer och branschpraxis. Vi har jämfört använda antaganden med lämpliga referensvärden och priskällor och undersökt betydande avvikelser. Vi har kontrollerat rimligheten i beräkningarna genom att stickprovsvis utföra egna oberoende värderingar. I vår revision har vi använt våra interna värderingsspecialister för att bistå oss i de granskningsåtgärder vi utfört.

Vi har även granskat att lämnade upplysningar i de finansiella rapporterna angående värdering av finansiella instrument till verkligt värde är ändamålsenliga.

Annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen

Det tryckta årsredovisningsdokumentet innehåller även annan information än den formella årsredovisningen och koncernredovisningen och återfinns på sidorna 4–5 och 239–252. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för denna andra information.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen och koncernredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen och koncernredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och, vad gäller koncernredovisningen, enligt IFRS såsom de antagits av EU. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Styrelsens revisionsutskott ska, utan att det påverkar styrelsens ansvar och uppgifter i övrigt, bland annat övervaka bolagets finansiella rapportering.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska

beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller,

om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.

- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- inhämtar vi tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett uttalande avseende koncernredovisningen. Vi ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Vi är ensamt ansvariga för våra uttalanden.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Vi måste också förse styrelsen med ett uttalande om att vi har följt relevanta yrkesetiska krav avseende oberoende, och ta upp alla relationer och andra förhållanden som rimligen kan påverka vårt oberoende, samt i tillämpliga fall tillhörande motåtgärder.

Av de områden som kommuniceras med styrelsen fastställer vi vilka av dessa områden som varit de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen, inklusive de viktigaste bedömda riskerna för väsentliga felaktigheter, och som därför utgör de för revisionen särskilt betydelsefulla områdena. Vi beskriver dessa områden i revisionsberättelsen såvida inte lagar eller andra författningar förhindrar upplysning om frågan.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Ötöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning av Svenska Handelsbanken AB (publ) för år 2018 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets och koncernens verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av moderbolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlopande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation

är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, lagen om bank- och finansieringsrörelse, lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt

omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat styrelsens motiverade yttrande samt ett urval av underlagen för detta för att kunna bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Ernst & Young AB, Jakobsbergsgatan 24, 111 24 Stockholm, utsågs till Svenska Handelsbanken AB (publ)s revisor av bolagsstämman den 21 mars 2018 och har varit bolagets revisor sedan 28 april 1998.

PricewaterhouseCoopers AB, Torsgatan 21, 113 97 Stockholm, utsågs till Svenska Handelsbanken AB (publ)s revisor av bolagsstämman den 21 mars 2018 och har varit bolagets revisor sedan 29 mars 2017.

Stockholm den 15 februari 2019

Ernst & Young AB

Jesper Nilsson
Auktoriserad revisor

PricewaterhouseCoopers AB

Johan Rippe
Auktoriserad revisor

Handelsbanken

Kontaktuppgifter

Webbadress: handelsbanken.se där inget annat anges.

CENTRALA HUVUDKONTORET

Anders Bouvin, koncernchef
Carina Åkerström, stf koncernchef
Mikael Hallåker, Centrala huvudkontoret
Göran Stille, Centrala huvudkontoret
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00
 handelsbanken.se
 Organisationsnummer: 502007-7862

HANDELSBANKENS STYRELSE

Klas Tollstadius, styrelsens sekreterare
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

ENHETER OCH STABER VID CENTRALA HUVUDKONTORET

BUSINESS SUPPORT CAPITAL MARKETS

Joakim Jansson, chef
 Blasieholmstorg 11
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP AUDIT

Tord Jonerot, chef
 Blasieholmstorg 12
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP COMMUNICATIONS & SUSTAINABILITY

Elisabet Jamal Bergström, chef
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP COMPLIANCE

Pål Bergström, chef
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP CREDITS

Per Beckman, chef
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP FINANCE

Rolf Marquardt, CFO
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP FINANCIAL CRIME PREVENTION

Hannu Saari, chef
 Torsgatan 14
 106 35 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP HR

Stina Petersson, chef
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP INFRASTRUCTURE

Klas Bornälv, chef
 Torsgatan 14
 106 35 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP IT

Agneta Lilja, CIO
 Torsgatan 14
 106 35 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP IT OPERATIONS & DEVELOPMENT

Juha Rantamaa, chef
 Tegelluddsvägen 10
 115 82 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP LEGAL

Martin Wasteson, chef
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

GROUP RISK CONTROL

Maria Hedin, CRO
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

AFFÄRSOMRÅDEN

HANDEL & E-TJÄNSTER

Yonnie Bergqvist, chef
 Katarinavägen 15
 103 14 Stockholm
 08-701 10 00

HANDELSBANKEN INTERNATIONAL

Richard Johnson, tf chef
 Blasieholmstorg 11
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

MARKETS & ASSET MANAGEMENT

Dan Lindwall, tf chef
Christina Nyman, chefsekonom
 Blasieholmstorg 11
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

PENSION & LIFE

Louise Sander, chef
 Blasieholmstorg 12
 Box 1325
 111 83 Stockholm
 08-701 71 00

DOTTERBOLAG

ECSTER AB

Yonnie Bergqvist, chef
 Katarinavägen 15
 103 14 Stockholm
 08-701 46 67
 Organisationsnummer: 556993-2311

EFN

Mikaela Strand, chef
 Blasieholmstorg 12
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00
 efn.se
 Organisationsnummer: 556930-1608

HANDELSBANKEN FINANS

Pauline Edström, tf chef
 Torsgatan 12–14
 106 35 Stockholm
 08-701 46 00
 Organisationsnummer: 556053-0841

HANDELSBANKEN FONDER

Carl Cederschiöld, chef
 Blasieholmstorg 12
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00
 Organisationsnummer: 556418-8851

HANDELSBANKEN LIV

Louise Sander, chef
 Blasieholmstorg 12
 Box 1325
 111 83 Stockholm
 08-701 71 00
 Organisationsnummer: 516401-8284

HANDELSBANKEN PLC

Mikael Sørensen, chef
 3 Thomas More Square
 London E1W 1WY, Storbritannien
 +44 (0)20 757 880 00
 handelsbanken.co.uk

HANDEL & INDUSTRI

Magnus Sternbrink, chef
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00
 Organisationsnummer: 556013-5336

HEARTWOOD

Tracey Davidson, chef
 No.1 Kingsway
 London WC2B 6AN, Storbritannien
 +44 (0)20 704 513 20
 Organisationsnummer: 4132340

OPTIMIX

Ton Schoemaker, chef
Jaap Westerling, chef
 Johannes Vermeerstraat 14
 1071 DR Amsterdam, Nederländerna
 +31 (0)20 570 30 30
 Organisationsnummer: 33194359

STADSHYPOTEK

Maria Lidström Andersson, chef
 Torsgatan 12
 106 35 Stockholm
 08-701 54 00
 Organisationsnummer: 556459-6715

XACT KAPITALFÖRVALTNING

Pär Nürnberg, chef
 Blasieholmstorg 12
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00
 Organisationsnummer: 556997-8140

**HUVUDKONTOR HEMMAMARKNADER,
 REGIONBANKER OCH AFFÄRSSTÖD**
NORRA SVERIGE

Magnus Ericson, chef
 Storgatan 48
 Box 1002
 901 20 Umeå
 090-15 45 00

MELLANSVERIGE

Pontus Åhlund, chef
 Nygatan 20
 Box 196
 801 03 Gävle
 026-17 20 60

STOCKHOLM

Carina Åkerström, chef
 Arsenalsgatan 9
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

VÄSTRA SVERIGE

Katarina Ljungqvist, chef
 Södra Hamngatan 35
 405 40 Göteborg
 031-774 80 00

SYDÖSTRA SVERIGE

Anders Fagerdahl, chef
 Södergatan 10
 205 40 Malmö
 040-24 50 00

AFFÄRSSTÖD SVERIGE

Katarina Berner Frösdal, COO
 Nybrokajen 13
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

HUVUDKONTOR UK

Mikael Sørensen, chef
 3 Thomas More Square
 London E1W 1WY, Storbritannien
 +44 (0)20 757 880 00
 handelsbanken.co.uk

NORRA STORBRITANNIEN

Ingela Forsberg, chef
 101 Barbirolli Square
 Manchester M2 3BG, Storbritannien
 +44 (0)16 160 202 00
 handelsbanken.co.uk

YORKSHIRE OCH**NORDÖSTRA STORBRITANNIEN**

Suzanne Minifie, chef
 No. 1 Whitehall Riverside, 4th floor
 Leeds LS1 4BN, Storbritannien
 +44 (0)11 338 601 00
 handelsbanken.co.uk

CENTRALA STORBRITANNIEN

Nick Lowe, chef
 Two Colmore Square
 38 Colmore Circus, 3rd floor
 Queensway
 Birmingham B4 6BN, Storbritannien
 +44 (0)12 121 291 74
 handelsbanken.co.uk

SYDVÄSTRA STORBRITANNIEN

Chris Teasdale, chef
 1100 Parkway North
 Stoke Gifford
 Bristol BS34 8YU, Storbritannien
 +44 (0)11 793 110 08
 handelsbanken.co.uk

SÖDRA STORBRITANNIEN

John Hodson, chef
 3 Thomas More Square
 London E1W 1WY, Storbritannien
 +44 (0)20 757 880 00
 handelsbanken.co.uk

DANMARK

Lars Moesgaard, chef
 Havneholmen 29
 DK-1561 København V, Danmark
 +45 (0)46 79 12 00
 handelsbanken.dk

FINLAND

Nina Arkilahti, chef
 Östersjögatan 11-13
 FI-00180 Helsingfors, Finland
 +358 (0)10 444 11
 handelsbanken.fi

NORGE

Dag Tjernsmo, chef
 Tjuvholmen Allé 11
 Postboks 1342 Vika
 NO-0113 Oslo, Norge
 +47 (0)22 39 70 00
 handelsbanken.no

NEDERLÄNDERNA

Jens Wiklund, chef
 Kantoorgebouw Vesta
 Herikerbergweg 181
 NL-1101 CN Amsterdam, Nederländerna
 +31 (0)204 127 600
 handelsbanken.nl

Kontor och kontorschefer

HANDELSBANKEN NORRA SVERIGE

Styrelse

Direktör **Bob Persson** Frösön, ordförande
 Direktör **Richard Bergfors** Stockholm
 Bankdirektör **Magnus Ericson** Umeå
 Styrelseordförande **Annika Högström** Luleå
 Direktör **Ulf Larsson** Sundsvall
 Direktör **Markus Skog Olsson** Umeå
 Professor Umeå universitet **Agneta Marell** Umeå
 Banktjänsteman **Anna Mattsson** Luleå, (P)*

Chef

Magnus Ericson Umeå

Kontor/chef för kontoret

Arvidsjaur **Therese Scott**
 Bjurholm **Sofie Jakobsson**
 Boden **Ellinor Lundström**
 Bredbyn **Kari Pessa**
 Bräcke **Per Stålhandske**
 Burträsk **Anton Olofsson**
 Byske **Eva Berggren**
 Delsbo **Örjan Källman**
 Dorotea **Thomas Rönnberg**
 Fränsta **Caroline Jungell**
 Gällivare **Johan Larsson**
 Hammarstrand **Linda Nordvall**
 Haparanda **Maria Mörk**
 Hede **Mattias Sundt**
 Holmsund **Oscar Nordin**
 Hudiksvall **Thony Nylund**
 Husum **Veronica Egnor**
 Härnösand **Åsa Starfelt Nilsson**
 Jokkmokk **Johan Larsson**
 Järpen **Jenny Strand**
 Järsjö **Mikael Stridh**
 Kalix **Maria Mörk**
 Kiruna **Lisbeth Aidanpää**
 Kramfors **Thomas Kassman**
 Krokom **Henrik Lindqvist**
 Kvissleby **Niclas Södergren**
 Liden **Amanda Eriksson**
 Lit **Henrik Lindqvist**
 Ljusdal **Mikael Stridh**
 Luleå
 Gammelstad **Petter Eriksson**
 Storgatan **Jimmy Vikström**
 Örnaset **Petter Eriksson**
 Lycksele **Anna Karin Öhnerud**
 Malå **Therese Scott**
 Matfors **Caroline Jungell**
 Nordanstig **Rose-Marie Hildingsson**
 Nordingrå **Thomas Kassman**
 Nordmaling **Veronica Egnor**

Norsjö **Anna Karin Öhnerud**
 Pajala **Maria Grym**
 Piteå **Stefan Uddström**
 Ramsele **Sofia Bodin**
 Robertsfors **Anton Olofsson**
 Råneå **Petter Eriksson**
 Skellefteå **Eva Berggren**
 Skönsberg **Per Pettersson**
 Sollefteå **Sofia Bodin**
 Sorsele **Therese Scott**
 Storuman **Anna-Karin Öhnerud**
 Strömsund **Lars-Erik Olsén**
 Sundsvall **Owe Sundin**
 Sveg **Jörgen Andersson**
 Svenstavik **Bengt Nilzén**
 Sävar **Catharina Olsson**
 Timrå **Amanda Eriksson**
 Ullånger **Thomas Kassman**
 Umeå
 City **Anders Sundström**
 Teg **Catharina Olsson**
 Västra **Henrik Lundström**
 Vilhelmina **Thomas Rönnberg**
 Vindeln **Sofie Jakobsson**
 Vännäs **Sofie Jakobsson**
 Ånge **Michaela Morén**
 Åre **Jenny Strand**
 Åsele **Thomas Rönnberg**
 Älvsbyn **Katarina Rutberg**
 Örnköldsvik **Kari Pessa**
 Östersund **Petter Dahlin**
 Överkalix **Maria Grym**
 Övertorneå **Maria Grym**

HANDELSBANKEN MELLANSVERIGE

Styrelse

Direktör **Ulf Bergkvist** Insjön, ordförande
 Direktör **Torsten Engwall** Gävle
 Direktör **Peter Larson** Gävle
 Direktör **Monica Oldenstedt** Västerås
 Direktör **Arne Skoglund** Uppsala
 Banktjänsteman **Morgan Särnblad** Orsa, (P)*
 Bankdirektör **Pontus Åhlund** Gävle

Chef

Pontus Åhlund Gävle

Kontor/chef för kontoret

Alfta **Anna Ekström**
 Arboga **Larry Andersson**
 Avesta **Andreas Borgefors**
 Bergby **Anna Ternstedt**
 Bollnäs **Thomas Frykberg**
 Borlänge **Henrik Bergenström**
 Bålsta **Susanne Lund**
 Edsbyn **Anna Ekström**, tf
 Enköpings **Lars Olsson**
 Eskilstuna **Johan Gustavsson**
 Fagersta **Sara Runeberg**
 Falun **Henrik Ragnarsson**
 Fjögsta **Anders Hedvall**
 Flen **Staffan Krause**
 Frövi **Mikael Jansson**
 Gagnef **Anders Rehn**
 Grängesberg **Andreas Byrén**
 Gävle City **Svante Larsson**
 Hallsberg **Mats Kagerup**
 Hallstavik **Catarina Lyshag**
 Hedemora **Jonas Lund**
 Hedesunda **Erik Mattsson**
 Insjön **Oskar Ahlén**
 Katrineholm **Robert Dalhammer**
 Kilafors **Pernilla Flink Westh**
 Knivsta **Agneta Stureson**
 Kolbäck **Niklas Johansson**
 Kopparberg **Lena Ragnarsson Vöks**
 Kumla **Michael Johnsson**
 Kungsör **Marco Crantz**
 Köping **Anette Holmsten**
 Leksand **Anders Ekström**
 Lima **Lena Eggens**
 Lindsberg **Maria Ekdahl**
 Ludvika **Andreas Abraham**
 Malung **Sofie Stafås**
 Mockfjärd **Jenny Åkerström**
 Mora **Jürgen Smolle**
 Norberg **Håkan Bjurling**
 Norrtälje **Mats Sagström**
 Ockelbo **Johan Björk**
 Orsa **Anette Skoglund**
 Pålshoda **Mats Kagerup**
 Rimbo **Helena Kolström**
 Rättvik **Maria Holmberg**
 Sala-Heby **Ulrika Björklund**, tf

Sandviken **Fredrik Nordkvist**
 Sigtuna **Jonas Wåhlstedt**
 Skinnskatteberg **Petter Andersson**, tf
 Skultuna **Cecilia Robertsson**, tf
 Skutskär **Magnus Sjökvist**
 Skärplinge **Susanne Kontturi**
 Stora Tuna **Susanne Jansson**
 Storvik **Björn Tröjbom**
 Strängnäs **Katharina Schramm Hellmark**
 Säter **Patrik Nylén**
 Söderhamn **Joakim Frithiof**
 Tierp **Anders Estman**
 Torsåker **Pernilla Strömberg**
 Uppsala
 Boländerna **Magnus Ternstedt**
 City **Micael Lindström**
 Luthagen **Ann-Sofie Sivander**
 Rosendal **Kristina Carlsson**
 Vansbro **Fredrik Hallqvist**
 Västerås
 City **Therese Massaro**
 Emausgatan **Cecilia Robertsson**, tf
 Köpingsvägen **Mats Söderlund**
 Östermälarsstrand **Johanna Landin**
 Örebro
 Drottningparken **Anders Forsgren**
 Ekersgatan **Kristina Dahl**
 Stortorget **Kenneth Vallin**
 Österbybruk **Ann Robertsson**
 Östervåla **Thomas Forsgren**
 Östhammar **Anna Lydell Bjälmén**

Mötesplatser

Knivsta
 Alsike **Agneta Stureson**
 Lindsberg
 Nora **Maria Ekdahl**
 Lima
 Sälen **Lena Eggens**
 Mora
 Älvdalen **Jürgen Smolle**
 Sala-Heby
 Heby **Ulrika Björklund**, tf
 Strängnäs
 Mariefred **Katharina Schramm Hellmark**

(P)* = personalrepresentant

HANDELSBANKEN STOCKHOLM

Styrelse

Direktör **Ulf Lundahl** Stockholm, ordförande
 Direktör **Johnny Alvarsson** Hägersten
 Direktör **Ingall Berglund** Solna
 Direktör **Siv Malmgren** Stockholm
 Direktör **Katarina Martinson** Stockholm
 Banktjänsteman **Anne Reis** Stockholm, (P)*
 Bankdirektör **Carina Åkerström** Stockholm

Chef

Carina Åkerström Stockholm

Kontor/chef för kontoret

Alviks Torg **Malin Meijer**
 Arbetargatan **Ulrika Staffas Nordqvist**
 Brommaplan **Charlotta Hallqvist Lindström**
 Dalarö **Anna Brannefalk**
 Djursholm **Carl-Gustav Moberg**
 Ekerö **Patrik Lönnstad**
 Farsta **Camilla Sandgren Esgård**
 Gamla Stan **Carl-Magnus Gustafsson**
 Globen **Lena Stenmark**
 Gnesta **Asta Beyerl**
 Gustav Adolfs Torg **Anders Lindegren**
 Gärdet **Anna Gustafsson**
 Götgatsbacken **Cecilia Hallqvist**
 Hammarby **Sara Hellström**
 Haninge **Maria Sjöstedt**
 Hemse **Helena Leo**
 Hornsberg **Marika Hedblom**
 Hornsgatan **Tommie Jonsson**
 Huddinge **Jenny Löw Borsos**
 Humlegården **AnneMarie Dahlstedt**
 Hägersten **Eva Kallur**
 Hässelby Gård **Sofie Ehrström**
 Högalid **Mårten Larsson**
 Jakobsberg **Anna Andersson**
 Järna **Håkan Samuelsson**
 Karlaplan **Cecilia Carlberg**
 Karlavägen **Nahir Oussi**
 Kista **Hans Lundin**
 Kungsholmstorg **Anders Friman**
 Kungsträdgården **Johan Palm**
 Kungsängen **Karin Åkerblom Lingois**
 Käratorp **Jessica Nirvin**
 Lidingö
 Centrum **Mikael Gustafson**
 Larsberg **Magnus Blomqvist**
 Marieberg **Lotta Adestam**
 Marievik **Anna Blomstergren**
 Märsta **Johanna Estman Larsson**
 Mörbj Centrum **Daniel Spangenberg**
 Nacka Forum **Anki Lenksjö**
 Norrmalmstorg **Ola Arvidsson**
 Nyköping **Jens Fransson**
 Nynäshamn **Åsa Wenngren**
 Näsby Park **Cecilia Sonntag**
 Odengatan **Catarina Thunstedt**
 Odenplan **Tommie Jonsson**
 Renstiernas Gata **Martin Nordfeldt**
 S:t Eriksplan **Jesper Ringblom**
 Salem **Niclas Landbergsson**
 Saltjö-Boo **Johanna Lagerbäck**

Skanstull **Johan Hilmersson**
 Skärholmen **Marcus Axelsson**
 Slite **Britt Nordström**
 Sollentuna **Fredrik Andersson**
 Solna
 Arenastaden **Lisa Spangenberg**
 Frösunda **Richard Sköllersten**
 Solna Centrum **Mats Liebgott**
 Solna Strand **Martin Björgell**
 Spånga **Agneta Gustafsson**
 Stockholm Sergel **Maria Hellberg**
 Storgatan **Tommie Jonsson**
 Strandvägen **Mats Ernberg**
 Stureplan **Peter Sturesson**
 Stuvsta **Kristin Elofsson**
 Torsholmen **Jan Larsson**
 Sveavägen **Anna Karlsson**
 Södertälje **Bengt Bohman**
 Tessinparken **Lars Ebersson**
 Torsgatan **Torsten Johansson**
 Trosa **Malin Lindgren**, tf
 Trångsund **Mattias Lindmark**
 Tullinge **Kristina Jansenberger**
 Tyresö **Kjell Andersson**
 Täby Centrum **Johan Grah**
 Upplands Väsby **Carl-Fredrik Boija**
 Vallentuna **Fredrik Enander**
 Vanadisplan **Stina Marklund**
 Vasagatan **Christer Örtengren**
 Vaxholm **Stina Andersen**
 Visby
 Adelsgatan **Linda Ewald**
 Öster **Carl Oscar Sjöström**
 Vällingby **Eric Nolerstedt**
 Värmdö **Ulrika Kallur**
 Västerhaninge **Mats Nordling**
 Åkersberga **Per Karlsson**
 Årsta **Linda Norman Monteil**
 Älvsjö **Jesper Hellström**
 Östermalmstorg **Jan Larsson**
 Östra Station **Forrest Humphries**

Mötesplatser

Gärdet
 Norra Djurgårdsstaden **Anna Gustafsson**
 Hemse
 Klintehamn **Helena Leo**
 Slite
 Fårösund **Britt Nordström**

HANDELSBANKEN VÄSTRA SVERIGE

Styrelse

Direktör **Claes Larsson** Göteborg, ordförande
 Finansdirektör **Peter Claesson** Kullavik
 Banktjänsteman **Camilla Hansson** Alingsås, (P)*
 Verkställande direktör **Carin Kindbom** Västra Frölunda
 Direktör **Håkan Larsson** Göteborg
 Bankdirektör **Katarina Ljungqvist** Västra Frölunda
 Direktör **Vilhelm Schottenius** Varberg
 Direktör **M Johan Widerberg** Göteborg
 Kommunikationsdirektör **Kina Wileke** Göteborg

Chef

Katarina Ljungqvist Västra Frölunda

Kontor/chef för kontoret

Ale **Anna-Lisa Jansson**
 Alingsås **Jonas Sandberg**
 Anderstorp **Per Risberg**
 Arvika **Peter Johansson**
 Bollebygd **Anders Roos**
 Borås
 Borås City **Joakim Antonsson**
 Viared **Caroline Fensby**
 Falkenberg **Kristian Gårdenfelt**
 Falköping **Andreas Blick**
 Filipstad **Martin Olsson**
 Fristad **Carina Larsson**
 Gislaved **Per Risberg**
 Göteborg
 Almedal **Anna-Lena Ranhö**
 Avenyn **Veronica Wallin Johansson**
 City **Martin Henriksson**
 Eriksberg **Kent Larsson**
 Frölunda **Patrik Niklasson**
 Första Långgatan **Anders Olausson**
 Gårda **Marie Erlandson**
 Lilla Bommen **Anna Fägersten**
 Lindholmen **Jonas Almhöjd**
 Sisjön **Christian Sjöberg**
 Torslanda **Johan Zachrisson**
 Volvo **Maria Lager**
 Örgryte **Linda Hellsten**
 Övre Husargatan **Anna Ekstrand**
 Hagfors **Anna Bengtsson**
 Halmstad **Magnus Landbring**
 Herrljunga **Ulf Carrick**
 Hjo **Martin Drebin**
 Huskvarna **Cecilia Antonsson**
 Jönköping **Jens Claesson**
 Karlskoga **Per Forsman**
 Karlstad **Fredrik Ekenberg**
 Kristinehamn **Torbjörn Låth**
 Kungsbacka **Anders Blomqvist**
 Kungälv **Lena Gillholm**
 Laholm **Magnus Jurvin**

Landvetter **Anja Börve**
 Lerum **Anna Green**
 Lidköping **Magnus Kvammarker**
 Lilla Edet **Ann Bengtsson**
 Ljungby **Thomas Eldh**
 Markaryd **Maria Larsson**
 Mariestad **Katarina Lindholm**
 Mölndal **Johan Martinsson**
 Mölnlycke **Lena Uhrlander**
 Partille **Sara Larsson**
 Skara **Anna-Lena Andersson**
 Skövde **Martin Drebin**
 Stenungsund **Fredrik Holmgren**
 Strömstad **Johan Rosengren**
 Sunne **Dennis Göransson**
 Svenljunga **Therese Ekelund**
 Säffle **Stefan Ejnesjö**
 Tibro **Martin Drebin**
 Tidaholm **Andreas Blick**
 Torsby **Anna Bengtsson**
 Tranemo **Therese Ekelund**
 Trollhättan **Ingela Karlsson**
 Uddevalla **Marie Kaptein**
 Ulricehamn **Martin Ekman**
 Vaggeryd **Inger Ågren**
 Vara **Maj Rudell**
 Varberg **Alexander Tureson**
 Värgholm **Lars-Göran Pettersson**
 Vänersborg **Peter Kornesjö**
 Värnamo **Jonas Flink**
 Åmål **Stefan Ejnesjö**
 Årjäng **Peter Johansson**
 Älvsborg **Allison Åsblom**

Mötesplatser

Göteborg Volvo
 Arendal **Maria Lager**
 Kungsbacka
 Kungälv **Anders Blomqvist**

(P)* = personalrepresentant

HANDELSBANKEN SYDÖSTRA SVERIGE

Styrelse

Direktör **Charlotta Falvin** Genarp, ordförandeDirektör **Santhe Dahl** VäxjöBankdirektör **Anders Fagerdahl** MalmöBanktjänsteman **Pia Håkansson** Ystad, (P)*Direktör **Bengt Kjell** HelsingborgDirektör **Claes Lindqvist** VikenDirektör **Johan Mattsson** TomelillaDirektör **Anders Ohlner** MalmöDirektör **Sten Peterson** KatrineholmDirektör **Mikael Roos** Malmö

Chef

Anders Fagerdahl Malmö

Kontor/chef för kontoret

Alvesta **Patrick Carlsson**Borensberg **Anders Hättström**Borgholm **Christin Abrahamsson**Båstad **Lars-Olof Ottosson**Eksjö **Anna Gyllenhammar**Emmaboda **Annie Almlöf**Eslöv **David Möller**Finspång **Ingela Nyrén**Färjestaden **Ida Petersson**

Helsingborg

Norr **Göran Pelvén**Stortorget **Göran Pelvén**Hultsfred **Berit Lundqvist**Hässleholm **Jonas Bondesson**Höganäs **Gunilla Voss**Högsby **Jonas Petersson**Höllviken **Cecilia Wahlberg**Höör **David Möller**Kalmar **Johan Lorentzon**Karlshamn **Catharina Lydell**Karlskrona **Peter Andersson**Klippan **Alexandra Paulsson**Kristianstad **Rebecca Thörnqvist**Kävlinge **Dag Olsson**Lammhult **Maj-Lis Pettersson**Landskrona **Per-Ove Kamlund**

Linköping

City **Michael Sterne**Törnby **Anders Spång**Lomma **Erik Hultgren**

Lund

City **Peter Andersson**Ideon **Cecilia Leijgård**

Malmö

City **Erik Bredberg**Fosie **Anders Persson**Fridhem **Göran Camitz**Hyllie **Anders Persson**Limhamn **Roger Håkansson**Stortorget **Pernilla Hanseurp**Triangeln **Jonas Darte**Öster **Magnus Björk**Mjölby **Karl Gustafsson**Motala **Anders Hättström**Mönsterås **Jonas Petersson**

Norrköping

Drottninggatan **Cicki Törnell**Fjärilsgatan **Marika Ronnerheim**Nybro **Annie Almlöf**Nässjö **Malin Häggström**Osby **Fredrik Roghner**Oskarshamn **Jonas Petersson**Ronneby **Kati Gidlöf**Simrishamn **Andreas Jeppsson**Sjöbo **Thomas Hansson**Skanör **Maria Hägerström**Staffanstorps **Mårten Edlund**Svedala **Isabel Almqvist**Sävsjö **Jörgen Asp**Söderköping **Maria Hoonk**Sölvesborg **Anita Svensson Barba**Tingsryd **Annelie Johansson**Tomelilla **Mia Kristell**Torsås **Johan Lorentzon**Tranås **Mattias König**Trelleborg **Katerina Bosevska**Vadstena **Anders Hättström**Veberöd **Hans-Åke Mårtensson**Vellinge **Cecilia Wahlberg**Vetlanda **Jörgen Asp**Vimmerby **Hans Will**Virserum **Berit Lundqvist**Vollsjo **Thomas Hansson**Västervik **Thomas Rörstrand**Växjö **Maj-Lis Pettersson**Ystad **Mia Kristell**Åhus **Daniel N Högstedt**Åseda **Marie-Louise Mobelius**Åtvidaberg **Michael Sterne**Älmhult **Fredrik Roghner**Ängelholm **Irene Andersson**

HANDELSBANKEN NORRA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Handelsbanken plc.

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Sørensen** London,

CEO Handelsbanken UK, ordförande

Bankdirektör **Ingela Forsberg** ManchesterBankdirektör **Mikael Hallåker** Sollentuna

Chef

Ingela Forsberg Manchester

Kontor/chef för kontoret

Aberdeen **Neil Clark**Altrincham **Ian Noke**Blackburn **Philip Skupski**Bolton **Sean Greenhalgh**Burnley **Simon Joyce**Bury **Catherine Joynt**Carlisle **Jason Smith**Chester **David Barker**Chorley **Julie Monks**Dundee **Neil Clark**, tfDunfermline **Jim Donnelly**

Edinburgh

Charlotte Square **Lesley Dunlop**West End **Iain Henderson**

Glasgow

Finnieston **David Waddell**St Vincent Street **George Shanks**Heswall **Keith Lowe**Inverness **Hamish Boag**Kendal **Mike Fell**Lancaster **Alison Norfolk**

Liverpool

Duke Street **Stephen Jones**Exchange Station **John Williams**Lytham **Kevin Sanderson**

Manchester

Spinningfields **Phil Basten**Trinity Way **John Burke**Oldham **Scott Parkinson**Penrith **Richard Lancaster**Perth **Hamish Boag**, tfPreston **David Warbrick**Southport **Andrew Pearson**Stirling **Jim Donnelly**Stockport **Lisa Dobson**Warrington **James Barron**Wigan **Adam Short**Wilmslow **Anthony Flynn**

(P)* = personalrepresentant

HANDELSBANKEN YORKSHIRE OCH NORDÖSTRA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Handelsbanken plc.

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Sørensen** London,
CEO Handelsbanken UK, ordförande
Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sollentuna
Bankdirektör **Suzanne Minifie** Leeds

Chef

Suzanne Minifie Leeds

HANDELSBANKEN CENTRALA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Handelsbanken plc.

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Sørensen** London,
CEO Handelsbanken UK, ordförande
Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sollentuna
Bankdirektör **Nick Lowe** Birmingham

Chef

Nick Lowe Birmingham

Kontor/chef för kontoret

Barnsley **Peter Gray**
Beverley **Anna Adcock**
Bradford **Andy Cook**
Castleford **Amy Walker**
Chesterfield **Phil Walker**
Darlington **Tom Ramshaw**
Doncaster **Sarah Smith**
Durham **David Allenson**
Gateshead **Brian Foreman**
Grimsby **Di Jones**
Halifax **Ian Mason**
Harrogate **James Cornell**
Hexham **David Wilson**
Huddersfield **Tony Jones**
Hull
Hesslewood **Tim Kitching**
Marina Court **Tim Kitching**
Ilkley **Sue Toulson**
Leeds
The Embankment **David Brady**
Headingley **Andrew Lowther**
Wellington Street **Andrew Shakeshaft**

Middlesbrough **John Martinson**
Morpeth **David Elliot**
Newcastle upon Tyne **Granville Kelly**
Northallerton **David Thompson**
Rotherham **Sarah Hanson**
Scarborough **Steve Halliday**
Scunthorpe **Matthew Hawcroft**
Sheffield
Barker's Pool **Stephen Tweedle**
Tudor Square **Clare Ibbotson**
Stockton-on-Tees **David Filby**
Sunderland **Nicola Boardman**
Tynemouth **Mark Humphreys**
Wakefield **Paul Drysdale**
Wetherby **Sue Toulson**
York **Christopher Ibbotson**

Kontor/chef för kontoret

Banbury **Paul Graham**
Bedford **Mick Valerio**
Birmingham
Newhall St **David Hastings**
Temple Row **Stephen Ellis**
Bromsgrove **Mark Turner**
Burton-on-Trent **Judith Brown**
Bury St Edmunds **Martin Fish**
Cambridge
Milton Road **Paul Smith**
Hills Road **David Rundle**
Colwyn Bay **Gareth Jones**
Coventry **Andy McCabe**
Crewe **Sharon Wooliscroft**
Derby **Ian Morris**
Edgbaston **Michael Alldread**
Hitchin **Graham Pigott**
Ipswich **Andrew Pike**
Leamington Spa **Dani Coe**
Leicester **John Clay**
Lincoln **John Gell**
Loughborough **Emma Donson**

Luton **Paul Graham**, tf
Mansfield **Darryn Evans**
Milton Keynes **Derek Bell**
Newark **Vakant**
Northampton **Mark Charteress**
Norwich **Ian Hall**
Nottingham
Ropewalk **Larick Walker**
West Bridgford **Ian Davys**
Peterborough **Julian Turner**
Rugby **Brett Salisbury**
Shrewsbury **Lindsay Pearson**
Solihull **Tom Queenan**
Stafford **Helen Yates**
Stourbridge **Adam Pearson**, tf
Stratford-upon-Avon **Andrew Smith**
Stoke-on-Trent **Martin Randall**
Tamworth **Andrew Mair**
Walsall **Stephen Breen**
Wolverhampton **Paul Jones**
Worcester **Andrew Smith**, tf
Wrexham **Vicky Varley**

HANDELSBANKEN SYDVÄSTRA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Handelsbanken plc.

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Sørensen** London,
CEO Handelsbanken UK, ordförande
Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sollentuna
Bankdirektör **Chris Teasdale** Bristol

Chef

Chris Teasdale Bristol

Kontor/chef för kontoret

Abingdon **David Cook**
Ascot **Richard Payton**
Aylesbury **Faisal Khan**
Barnstaple **Peter Larcombe**
Basingstoke **Julie Hurst**
Bath **Simon Cropper**
Bodmin **Leon Sargeant**
Bournemouth **Jeremy Tollworthy**
Bridgend **Illyd Francis**
Bristol
Bristol Aztec West **Steve Howell**
Clifton **Jo Norton**
Queen Square **Martin Bidgood**
Cardiff **Neil Humphreys**
Cheltenham **Stephanie Hughston**
Chichester **Jonathan Hughes**
Chippenham **Shaun Bradshaw**
Cirencester **Di Pitts**
Dorchester **Andrew Denning**
Exeter **Darren Galliford**
Farnham **Kevin Heppell**
Frimley **Mark Clinkskel**
Gloucester **Emma Gray**
Guildford **Richard James**

Henley-on-Thames **Kerry Martin**
Hereford **David Cleaves**
High Wycombe **Sarah Dean**
Newbury **Geoff Dann**
Newport **Craig Wyer**
Oxford
West Way **Graham Beith**
Parkway **Bob Wood**
Petersfield **Sean Kanavan**
Plymouth **Darren Edwards**
Poole **Mark Robertson**
Portishead **Steve Carter**
Portsmouth **Phil Dedman**
Reading **Jack Miller**
Salisbury **Graham Renshaw**
Southampton **Andy Taylor**
Swansea **Martin Griffiths**
Swindon **Jon Hemming**
Taunton **Peter Kirby**
Truro **Elizabeth Stansfield**
Wells **Martin Williams**
Winchester **John Gornall**
Windsor **Mark Bradbury**
Yeovil **Jim Durrant**

HANDELSBANKEN SÖDRA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Handelsbanken plc.

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Sørensen** London,
CEO Handelsbanken UK, ordförande
Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sollentuna
Bankdirektör **John Hodson** London

Chef

John Hodson London

Kontor/chef för kontoret

Ashford **David Kiernan**
Bishop's Stortford **Stephen Hills**
Brighton **Simon Nicholson**
Bromley **Chris Pye**
Canterbury **Andy Davies**
Chatham **Gavin Coleman**
Chelmsford **Tim Paddon**
Colchester **Russell Felstead**
Crawley **Simon Briggs**
Croydon **Mike O'Neill**
Dartford **Trevor Adams**
Ealing **Chris Ttoui**
Eastbourne **Neil Hooper**
Enfield **Adrian Bennett**
Epsom **Phil Hunt**
Harrow **Anthony Fogden**
Haywards Heath **David Barden**
Hertford **Debbie Chilton**
Hove **Niky Hunt**
Islington **Paul Cooledge**
Kingston **Peter Wylde**
London
Belgravia **Julian Reynolds**
Blackheath **Raff Gallo**
Chelsea **Geoff Harrison, tf**
Chiswick **Dermot Jordan**
Clapham **Jason May**
Finchley **Steve Smith**

Hampstead **Matthew Ireland, tf**
Holborn **Jonathan Crony**
Kensington **Geoff Harrison, tf**
Large Corporate branch **Toni Virtanen**
Liverpool Street **Mark Earlam**
London Bridge **David Boaden**
Marylebone **Andrew Rowlands**
Mayfair **Mark Plummer**
Moorgate **Ross Simmons**
Queen's Park **Steve MacDonald**
Stratford **Kirti Mistry**
West End **Roy Budgett**
Maidstone **Jeremy Brett**
Redhill **Clive Martin**
Richmond **Neil Higgs**
Romford **Andy Walker**
Sevenoaks **Nick Brooker**
Southend-on-Sea **Phil Clark**
Staines-upon-Thames **Carol Albert**
St Albans **Bill Whittemore**
Tunbridge Wells **Nick Green**
Watford **Andrew Samarasinghe**
Weybridge **Tim Tostevin**
Wimbledon **Michelle Groome**

Mötesplatser

London Blackheath
Canary Wharf **Raff Gallo**

HANDELSBANKEN DANMARK

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial Köpenhamn.

Styrelse

CFO **John Vestergaard** Ikast, ordförande
 Bankdirektör **Göran Stille** Stockholm, vice ordförande
 Bankdirektör **Lars Moesgaard** Hellerup
 Banktjänsteman **Helle Rank** Aalborg, (P)*
 Chefsjurist **Sanne Weidner** Aarhus
 Direktör och partner **Lise Westphal** Köpenhamn
 Partner **Steen Winther-Petersen** Köpenhamn

Chef

Lars Moesgaard Hellerup

Kontor/chef för kontoret

Aalborg
 City **Ole Dahl Nielsen**
 Syd **Kristian Mark Pedersen**
 Aarhus
 Aarhus City **Morten Andersen**
 Aarhus Nord **Lars Graugaard**
 Aarhus Syd **Jacob Balling**
 Allerød **Jens Karlsson**
 Amager **Jakob Pilegaard Hansen**
 Aulum **Gerda Kviesgaard**
 Ballerup **Flemming Rumler**
 Birkerød **Steen Hirschsprung**
 Brande **Henrik Overgaard**
 Charlottenlund **Michael Petersen**
 Esbjerg **Jan Plantener**
 Farum **Jeanett Schultz Brix**
 Fredensborg **Kjeld Aunstrup**
 Fredericia **Brian Sørensen**
 Frederiksberg
 Frederiksberg **Jan Rasmussen**
 Frederiksberg Vest **Carina Falck Hansen**
 Frederikssund **Michael Tøgersen**
 Frederiksværk **Alan Nielsen**
 Give **Kathrine Vesterager Andersen**
 Grindsted **Thomas Lindal Pedersen**
 Hammerum **Vibeke Hestbek**
 Helsingør **Steen Malmqvist**
 Helsingør **Michael Hartoft**
 Herlev **Morten Rotvit**
 Herning
 City **Arnth Stougaard**
 Fredhøj **Bruno Hansen**

Hillerød **Dennis Grouleff**
 Holstebro **Helle Bjerre**
 Horsens **Martin Skovgaard Larsen**
 Hørsholm **Allan Kandrup**
 Ikast **Kenneth Kristiansen**
 Karup **Kenneth Kristiansen**
 Kgs. Lyngby **Preben Bjerrekær**
 Kibæk **Nadja Schack Fucke**
 Kolding **Carsten Johansen**
 København
 City **Gorm Ejmfors-Björkmann**
 Large Corporates **Knud Jacobsen**
 Vest **Jan Arup**
 Østerbro **Lars Hoffmann**
 Køge **Maj-Britt Nielsen**
 Lemvig **Peter Tornbo**
 Lyngby **Hatice Bakke**
 Odense **Klaus Rydal**
 Roskilde **Steen Hansen**
 Sdr. Felding **Frank Jensen**
 Silkeborg **Stefan Brochmann**
 Slagelse **Henrik Eg**
 Slangerup **Ida Riisberg Mikkelsen**
 Stenløse **Klaus Møller Hansen**
 Struer **Poul Bakkegaard**
 Sunds **Lars Christian Lauth Hansen**
 Vejle **Carsten Hjortflod**
 Viborg **Henrik Toft Mathiasen**
 Videbæk **Michael Frisk Sørensen**

HANDELSBANKEN FINLAND

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial Helsingfors.

Styrelse

Vice häradshövding **Matti Vuoria** Helsingfors, ordförande
 Bankdirektör **Göran Stille** Stockholm, vice ordförande
 Bankdirektör **Nina Arkilahti** Esbo
 Direktör **Esa Korvenmaa** Helsingfors
 Direktör **Bjarne Mitts** Esbo
 Direktör **Pirjo Repo** Helsingfors
 Direktör **Leena Saarinen** Helsingfors
 Banktjänsteman **Pekka Vasankari** Vanda, (P)*

Chef

Nina Arkilahti Helsingfors

Kontor/chef för kontoret

Borgå **Tuija Nuutinen**, tf
 Ekenäs **Anders Sandbacka**
 Esbo
 Hagalund **Aku Dunderfelt**
 Mattby **Juha-Lassi Laisi**
 Helsingfors
 Alexen **Tuija Nuutinen**
 Böle **Risto Mäkeläinen**
 Gräsviken **Outi Vesanto**
 Hertonäs **Hanna Kuvaja**
 Kampen **Sami Hoffrén**
 Large Corporates **Riitta Hallila**
 Munksnäs **Jarkko Pöysti**
 Hyvinge **Henri Uronen**
 Jakobstad **Jörgen Blomqvist**
 Joensuu **Mauri Kujanen**
 Jyväskylä **Jesse Järvinen**
 Karleby **Mikael Wiklund**
 Kuopio **Timo Väisänen**
 Kymmenedalen **Joonas Heinonen**
 Lahtis
 Askonkatu **Jaana Repo-Kemppinen**
 Vapaudenkatu **Matti Nieminen**
 Mellanbyland **Ilkka Arenius**
 Rovaniemi **Sami Hiltunen**
 Satakunta **Tero Järvisjö**
 Seinäjoki **Esa Alkio**, tf
 St. Michel **Jussi Myllymäki**
 Södra Karelen **Arto Valjakka**
 Tammerfors
 Kuninkaankatu **Tarja Suvisalmi**
 Kyttälä **Ilari Tyrkkö**
 Tavastehus **Auli Lehtomäki**
 Torneå **Matti Tapio**
 Uleåborg **Jari Itkonen**
 Vanda
 Aviapolis **Mari Govenius**
 Dickursby **Pauli Ranta**
 Vasa **Frej Björres**
 Åbo
 Kuppi **Teemu Alanko**
 Salutorget **Risto Vihula**

Mötesplatser

Kymmenedalen
 Kouvola **Joonas Heinonen**

(P)* = personalrepresentant

HANDELSBANKEN NORGE

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial Oslo.

Styrelse

Direktör **Bjørn Flatgård** Kolbotn, ordförande
 Bankdirektör **Göran Stille** Stockholm, vice ordförande
 Egenföretagare **Linda Bernander Silseth** Nesøya
 Banktjänsteman **Christer Enersen** Slemmestad, (P)*
 Direktör **Ivar Rusdal** Egersund
 Adm. dir. **Dag Tangevald-Jensen** Oslo
 Bankdirektör **Dag Tjernsmo** Oslo

Chef

Dag Tjernsmo Oslo

Kontor/chef för kontoret

Arendal **Trond Røisland**
 Asker **Kirsti Jensås**
 Bergen
 Fana **Kristian H. Knudsen**
 Fyllingsdalen **Gottlieb Gullaksen**
 Kokstad **Jarle Hundven**
 Minde **Margunn Kolle**
 Sentrum **Geir Flaa**
 Vest **Tore Svein Nese**
 Åsane **Mette Skaug**
 Bodø **Tore Halvorsen**
 Drammen **Hege Kristiansen**
 Fredrikstad **Tove Anita R Torp**
 Halden **Espen Lerkerød**
 Hamar **Lars Erik Jevanord**
 Haugesund **Knut Børge Lunde**
 Jæren **Rolf Inge Knutsen**
 Jessheim **Inger Kyhen**
 Kolbotn **Hanne Bjørnå Berntsen**
 Kongsberg **Håvard Røed Langerud**
 Kristiansand **Vidar Akselsen**
 Larvik **Bodil Hansen**
 Lillehammer **Thomas Næstad Moe**
 Lillestrøm **Paal Tollefsen**
 Lysaker **Glenn Steinbo**
 Mo i Rana **Svenn Harald Johannesen**
 Molde **Jørund Alme**

Moss **Willy Fossum**
 Oslo
 Grev Wedels plass **Thomas B. Tresselt**
 Large Corporates **Harald Søreide**
 Majorstuen **Jannike Johansen**
 Nydalene **Marius Bretteville**
 Olav Vs gate **Eirik Arnesen**
 Bryn **Ole Hellevik**
 Skøyen **Thomas Stousland**
 Økern **Ronny Myreng**
 Sandefjord **Hans Jørgen Ormar**
 Sandnes **Sindre Bergsagel**
 Sandvika **Cecilie Tvedt**
 Sarpsborg **Tormod Sørum**
 Ski **Geir Anders Sundnes**
 Skien **Mårten Jacobsson**
 Stavanger
 Sentrum **Lynn Sperb**
 Straen **Ole Henry Slette**
 Tromsø **Raymond Brendeløkken**
 Trondheim
 Heimdal **Ola Grotte**
 Leangen **Ole-Martin Smedseng**
 Søndregate **Ola Grotte**
 Tønsberg **Per Skustad**
 Ålesund **Steinar Krøvel**

HANDELSBANKEN NEDERLÄNDERNA

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken AB, filial Nederländerna.

Styrelse

Bankdirektör **Göran Stille** Stockholm, ordförande
 Bankdirektör **Per Jansson** Stockholm
 Bankdirektör **Jens Wiklund** Amstelveen

Chef

Jens Wiklund Amstelveen

Kontor/chef för kontoret

Alkmaar **Ronald Smit**
 Alphen aan den Rijn **Marcel Palsgraaf**, tf
 Amersfoort **Jeroen Ammerdorffer**
 Amsterdam
 Amstel **Lars Vissers**
 Centrum **Jasper Klok**
 Zuid **Daniël van Til**
 Apeldoorn **Jeroen Altena**
 Arnhem **Patricia Schwalbach**
 Bergen op Zoom **Jeroen Wiertz**
 Breda **Edwin Boonk**
 Den Haag **Marc de Brey**
 Eindhoven **Pieter van de Koolwijk**
 Emmen **Norbert van de Lande**
 Groningen **Erwin van der Steur**
 Haarlem **Nicole Broersma**
 Het Gooi **Laurens de Jong**

Laren **Sharon Peeters**
 Leeuwarden **Tammo Oosterhof**
 Maastricht **Tim Neu**
 Rijnmond Zuid **Wim Tieleman**
 Roermond **Luc Geisen**
 Rotterdam **Riewing van Eerden**, tf
 Schiphol **Caroline Mesters**
 's-Hertogenbosch **Nicole van Rijmenam**
 Tilburg **Pieter van de Koolwijk**, tf
 Twente **Martijn Peters**
 Utrecht **Robert van der Kolk**
 Zwolle **Peter Hulsbergen**

Mötesplatser

Schiphol
 Amstelveen **Caroline Mesters**

(P)* = personalrepresentant

KONTOR UTANFÖR NORDEN, STORBRITANNIEN OCH NEDERLÄNDERNA

Verksamheten bedrivs i Svenska Handelsbanken med filial i respektive land.

Estland

Landschef **Annika Nordström**
Tallinn **Jan Nurminen**

Frankrike

Landschef **Peggy Paul**
Nice **Anna Jansson-Clauzier**

Kina

Landschef **Mikael Westerback**
Hongkong **David Haqvinsson**
Shanghai **Mikael Westerback**

Lettland

Landschef **Annika Nordström**
Riga **Martins Freibergs**

Litauen

Landschef **Annika Nordström**
Vilnius **Paulius Zagurskis**

Luxemburg

Landschef **Peggy Paul**

Polen

Landschef **Marzena Zahlin**

Singapore

Landschef **Robert Radway**

Tyskland

Landschef **Michael Green**

USA

Landschef **Susanna Svartz**

REPRESENTANTKONTOR

Beijing

Representant **Joakim Hedhill**

Jakarta

Representant **Erik Milfors**

Kuala Lumpur

Representant **Abhinash Murukesvan**

Marbella

Representant **Vibeke Toustrup Bonne**

Mumbai

Representant **Ashish Gupta**

Sydney

Representant **Robert Karlsson**

Taipei

Representant **Amy Chen**

Zürich

Representant **Andreas Wedar**

STYRELSE DOTTERBOLAG

ECSTER**

Styrelse

Bankdirektör **Göran Stille** Stockholm, ordförande
Verkställande direktör **Yonnie Berqvist** Täby
Banktjänsteman **Eva Eldebrink** Strängnäs, (P)*
Banktjänsteman **Benny Johansson** Stockholm
Bankdirektör **Agneta Lilja** Drottningholm

Verkställande direktör **Ecster**
Yonnie Berqvist

EFN**

Styrelse

Bankdirektör
Elisabet Jamal Bergström Danderyd, ordförande
Bankdirektör **Magnus Berglund** Saltsjöbaden
Banktjänsteman **Carl Bjurling** Enskede
Bankdirektör **Joakim Jansson** Sundbyberg
Bankdirektör **Ulf Köping-Höggård** Lidingö
Bankdirektör **Katarina Ljungqvist** Västra Frölunda

Verkställande direktör **EFN**
Mikaela Strand

HANDEL & INDUSTRI**

Styrelse

Bankdirektör **Göran Stille** Stockholm, ordförande
Bankdirektör **Michael Green** Stockholm
Verkställande direktör **Magnus Sternbrink** Bromma

Verkställande direktör **Handel & Industri**
Magnus Sternbrink

HANDELSBANKEN FINANS**

Styrelse

Bankdirektör **Göran Stille** Stockholm, ordförande
Bankdirektör **Martin Blåvarg** Stockholm
Banktjänsteman **Marie Järvås** Hägersten, (P)*
Bankdirektör **Erik de la Motte** Helsingborg

Tillfällig verkställande direktör **Handelsbanken Finans**
Pauline Edström

HANDELSBANKEN FONDER**

Styrelse

Bankdirektör **Michael Green** Stockholm, ordförande
Direktör **Helen Fasth Gillstedt** Djursholm
Direktör **Malin Hedman Björkmo** Lidingö
Banktjänsteman **Robert Lundin** Stockholm, (P)*
Direktör **Lars Seiz** Antibes, Frankrike
Bankdirektör **Göran Stille** Stockholm

Verkställande direktör **Handelsbanken Fonder**
Carl Cederschiöld

HANDELSBANKEN LIV**

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sollentuna, ordförande
Bankdirektör **Katarina Berner Frösdal** Stockholm
Counsel **Viveca Classon** Stockholm
Bankdirektör **Göran Stille** Stockholm
Försäkringstjänsteman **Anna Hjelmberg** Järfälla, (P)*
Bankdirektör **Joakim Jansson** Sundbyberg
Bankdirektör **Tobias Lindhe** Uppsala
Bankdirektör **Anders Ohlner** Malmö

Verkställande direktör **Handelsbanken Liv**
Louise Sander

HANDELSBANKEN PLC**

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sollentuna, ordförande
CFO **Martin Björnberg** London
Non Executive Director **Tanya Castell** Inverness-shire
Non Executive Director **John Ellacott** West Yorkshire
Non Executive Director **Maureen Laurie** East Sussex
Bankdirektör **Ulrica Stolt Kirkegaard** Stocksund
CEO **Mikael Sørensen** London

Verkställande direktör **Handelsbanken plc**
Mikael Sørensen

HEARTWOOD**

Styrelse

Head **Michael Broom** Devon, ordförande
Head **Noland Carter** Oxfordshire
CEO **Tracey Davidson** London
Head **Simon Dixon** Battle

Verkställande direktör **Heartwood**
Tracey Davidson

OPTIMIX**

Styrelse

Jens Wiklund Amsterdam, ordförande
Edwin van Essen Almere
Gert van Wakeren Soest

STADSHYPOTEK**

Styrelse

Bankdirektör **Mikael Hallåker** Sollentuna, ordförande
Direktör **Michael Bertorp** Stockholm
Banktjänsteman **Helena Håkansson** Färjestaden, (P)*
Bankdirektör **Johanna Lundberg** Uppsala
Bankdirektör **Göran Stille** Stockholm
Bankdirektör **Helena Öström Nimander** Enebyberg

Verkställande direktör **Stadshypotek**
Maria Lidström Andersson

XACT KAPITALFÖRVALTNING**

Styrelse

Bankdirektör **Per Beckman** Lidingö, ordförande
Direktör **Michael Bertorp** Stockholm
Direktör **Gunnar Båtelsson** Sandviken
Banktjänsteman **Maria Lönnqvist** Bromma, (P)*
Direktör **Åsa Magnusson** Stockholm
Direktör **Lena Munkhammar** Solna
Bankdirektör **Jörgen Oldensand** Märsta

Verkställande direktör **XACT Kapitalförvaltning**
Pär Nümborg

(P)* = personalrepresentant

** För fullständigt firmanamn, se not M16.

Definitioner och förklaringar

ALTERNATIVA NYCKELTAL

Bankens finansiella rapporter innehåller alternativa nyckeltal som Handelsbanken bedömer ger värdefull information till läsaren, eftersom de används av koncernledning för intern styrning och resultatuppföljning samt även för jämförelser mellan rapportperioder.

Alternativa nyckeltal (Alternative Performance Measures) är finansiella mått över resultatutveckling, finansiell ställning eller kassaflöde som varken definieras i IFRS eller i kapitaltäckningsregelverket. Dessa behöver inte vara jämförbara med liknande nyckeltal som presenteras av andra bolag. Beräkningar av vissa nyckeltal finns redovisade i Faktaboken som finns tillgänglig på handelsbanken.se/ir.

ANDEL OSÄKRA FORDRINGAR (IAS 39)

Osäkra fordringar netto i relation till total utlåning till allmänheten och kreditinstitut (exklusive banker). Osäkra fordringar redovisas utan avdrag för de säkerheter som finns för att säkerställa fordran.

ANDEL UTLÅNING I STEG 3 (IFRS 9)

Utlåning till allmänheten i Steg 3 netto i relation till brutto utlåning till allmänheten.

EKONOMISKT KAPITAL (EC)

Ekonomiskt kapital (Economic Capital) är en modell för beräkning av ekonomiskt kapital som i ett mått fångar koncernens samlade risker och anger det kapital som med en mycket hög sannolikhet ska täcka oväntade förluster eller värdeminskningar.

JUSTERAT EGET KAPITAL PER AKTIE

Eget kapital vid årets slut reducerat med eget kapitaleffekten av kassaflödessäkringar och minoritetens andel av eget kapital. Justerat eget kapital divideras sedan med antalet stamaktier vid årsskiftet, reducerat med återköp. I förekommande fall tas hänsyn till utspädningsseffekt.

K/I-TAL

Summa kostnader i relation till summa intäkter. I segmentsredovisningen inkluderas resultatutdelningen i summa intäkter.

KREDITFÖRLUSTNIVÅ (IAS 39)

Kreditförluster och värdeförändringar på övertagen egendom i relation till utlåning till allmänheten och kreditinstitut (exklusive banker) samt övertagen egendom och kreditgarantier vid årets början.

KREDITFÖRLUSTNIVÅ (IFRS 9)

Kreditförluster på utlåning till allmänheten i relation till utlåning till allmänheten vid årets början.

OSÄKRA FORDRINGAR (IAS 39)

Fordringar klassificeras som osäkra om kontrakterade kassaflöden sannolikt inte kommer att fullföljas. Varje fordran som ger upphov till specifik reservering ingår i osäkra fordringar med sitt fulla belopp även om delar täcks av säkerheter.

P/E-TAL

Börskurs vid årets slut dividerad med resultat per aktie.

RESERVERINGSGRAD EXKLUSIVE GRUPPVISA RESERVERINGAR (IAS 39)

Totala reserveringar exklusive gruppvisa reserveringar i relation till brutto osäkra fordringar.

RESERVERINGSGRAD STEG 1 (IFRS 9)

Reserveringar i Steg 1 på utlåning till allmänheten i relation till utlåning till allmänheten i Steg 1, brutto.

RESERVERINGSGRAD STEG 2 (IFRS 9)

Reserveringar i Steg 2 på utlåning till allmänheten i relation till utlåning till allmänheten i Steg 2, brutto.

RESERVERINGSGRAD STEG 3 (IFRS 9)

Reserveringar i Steg 3 på utlåning till allmänheten i relation till utlåning till allmänheten i Steg 3, brutto.

RESULTAT PER AKTIE

Årets resultat hänförligt till stamaktieägarna dividerat med genomsnittligt antal utestående aktier. I förekommande fall tas hänsyn till utspädningsseffekt.

RÄNTABILITET PÅ ALLOKERAT KAPITAL

Segmentets rörelseresultat efter resultatutdelning beräknat med skattesatsen 22 procent i relation till genomsnittet av årets kvartalsvisa allokerade kapital.

RÄNTABILITET PÅ EGET KAPITAL

Årets resultat i relation till genomsnittligt eget kapital. Genomsnittligt eget kapital för de fyra senaste kvartalen justeras för värdeförändringar på finansiella tillgångar klassificerade som tillgängliga för försäljning, derivat i kassaflödessäkringar, omvärderingseffekter av förmånsbestämda pensionsplaner samt ett vägt genomsnitt av nyemission, utdelning samt återköp av egna aktier.

RÄNTABILITET PÅ TOTALT KAPITAL

Årets resultat i relation till genomsnittet av de fem senaste kvartalens balansomslutning.

RÄNTEMARGINAL

Periodens räntenetto uppräknat till helår, i relation till genomsnittliga totala tillgångar.

TOTALAVKASTNING

Summan av årets aktiekursförändring och utbetald utdelning per aktie dividerad med aktiekursen vid utgången av föregående år.

TOTAL RESERVERINGSGRAD (IFRS 9)

Totala reserveringar på utlåning till allmänheten i relation till brutto utlåning till allmänheten.

TOTAL RESERVERINGSGRAD FÖR OSÄKRA FORDRINGAR (IAS 39)

Totala reserveringar i relation till brutto osäkra fordringar.

NYCKELTAL DEFINIERADE I KAPITALTÄCKNINGSGRÄNSEN

BRUTTOSOLIDITETSGRAD

Primärkapitalet i relation till totala tillgångar inklusive vissa poster utanför balansräkningen omräknade med konverteringsfaktorer definierade i schablonmetoden samt regleringsmässiga justeringar från kapitalbasen.

EXPONERINGSBELOPP

Exponeringsbelopp (Exposure at default) är det belopp som ska kapitaltäckas. Beloppet beräknas inklusive räntor och avgifter. Belopp för poster utanför balansräkningen omräknas med konverteringsfaktor (KF). För derivat beräknas exponeringsbelopp som positivt MTM (mark-to-market) plus värdeförändringsrisk, det vill säga nominellt belopp multiplicerat med uppräkningsfaktor.

EXPONERINGSVÄRDE

Exponeringsvärde är detsamma som exponeringsbelopp. Begreppet exponeringsvärde används inom schablonmetoden för kreditrisk.

KAPITALBAS/TOTALT KAPITAL

Kapitalbasen består av summan av primärkapital och supplementärt kapital.

KAPITALKRAV

Lagstadgat kapitalkrav innebär att institut som lyder under CRR ska ha en kärnprimärkapitalrelation på minst 4,5 procent, en primärkapitalrelation på minst 6 procent och en total kapitalrelation på minst 8 procent. Detta innebär att kapitalbasen för respektive relation måste uppgå till den angivna procentandelen av riskexponeringsbeloppet. För definitioner av respektive kapitalbasbelopp, se Kärnprimärkapital, Primärkapital och Totalt kapital. Tillsynsmyndigheten kan utöver de generella kraven lägga till institutsspecifika krav i enlighet med regelverkets andra delar.

KONVERTERINGSFAKTOR (KF)

Den faktor som används vid beräkning av exponeringsbelopp för outnyttjade checkkrediter, kreditlöften, garantier och andra åtaganden utanför balansräkningen.

KREDITVÄRDIGHETSGRÄNSEN (CVA)

Kreditvärdighetsjusteringsrisk (Credit Valuation Adjustment) mäter risken att marknadsvärdet på ett derivat minskar beroende på att kreditvärdigheten hos motparten försämras. Kreditvärdighetsjustering är en komponent i regelverket för värdering av derivat. Justeringen av värdet baseras på motpartens kreditvärdighet. En exponering mot en motpart med sämre kreditvärdighet ska ha ett lägre redovisat värde än motsvarande exponering mot en motpart med bättre kreditvärdighet. Kreditrisk i detta sammanhang innebär att om en given motparts kreditvärdighet försämras minskar omedelbart värdet i balansräkningen på alla derivattransaktioner med positivt marknadsvärde mot denna motpart, och därmed minskar bankens eget kapital. För att ta höjd för denna risk i kapitaltäckningen har kreditvärdighetsjusteringsrisk införts som en del av kapitaltäckningsreglerna.

KÄRNPRIMÄRKAPITAL

Kärnprimärkapital är en delkomponent av kapitalbasen och består i huvudsak av eget kapital. Avdrag görs för bland annat upparbetad utdelning, goodwill och andra immateriella tillgångar samt skillnaden mellan förväntad förlust och gjorda reserveringar för sannolika kreditförluster.

KÄRNPRIMÄRKAPITALRELATION

Kärnprimärkapital i relation till totalt riskvägt exponeringsbelopp.

KÄRNPRIMÄRKAPITALRELATION TILLGÄNGLIGT ATT ANVÄNDAS SOM BUFFERT

Kärnprimärkapitalrelation efter avdrag för den del av kärnprimärkapitalet som krävs för att uppfylla samtliga formella kapitalkrav.

LIKVIDITETSTÄCKNINGSGRAD (LCR)

Högkvalitativa likvida tillgångar i relation till ett beräknat nettolikviditetsutflöde under en period av 30 dagar.

PRIMÄRKAPITAL

Kärnprimärkapital inklusive primärkapitaltillskott.

PRIMÄRKAPITALRELATION

Primärkapital i relation till totalt riskvägt exponeringsbelopp.

PRIMÄRKAPITALTILLSKOTT

Primärkapitaltillskott utgörs av eviga förlagslån som uppfyller de krav som anges i förordning (EU) nr 575/2013 och därmed får räknas med i primärkapitalet.

RISKEXPONERINGSBELOPP

Kapitalkrav enligt CRR multiplicerat med 12,5. Riskexponeringsbelopp används i samband med marknadsrisker och operativa risker.

RISKVIKT

Mått för att beskriva hur riskfylld en exponering beräknas vara enligt kapitaltäckningsregelverket.

RISKVÄGT EXPONERINGSBELOPP

Exponeringsbelopp multiplicerat med riskvikt. Riskvägda exponeringsbelopp används i samband med kreditrisker inklusive motpartsrisker.

SUPPLEMENTÄRT KAPITAL

Supplementärt kapital är en delkomponent av kapitalbasen och består huvudsakligen av förlagslån som uppfyller de krav som anges i förordning (EU) nr 575/2013 för att räknas med i supplementärkapitalet.

TOTAL KAPITALRELATION

Totalt kapital i relation till totalt riskvägt exponeringsbelopp.

TOTALT RISKVÄGT EXPONERINGSBELOPP

Totalt riskvägt exponeringsbelopp är summan av riskexponeringsbelopp och riskvägda exponeringsbelopp.

FÖRKLARINGAR

AVKASTNINGSDELNING

Avkastningsdelning innebär att försäkringsbolaget erhåller 10 procent av totalavkastningen i avkastningsdelning då totalavkastningen överstiger den garanterade räntan i försäkringar med garanterad ränta.

BENCHMARKEFFEKT

Avser den skillnad i matchning av räntebindningstid mellan ut- och upplåningen som uppstår då Stadshypoteks emissioner förfaller med nio månaders intervall samtidigt som nyutlåningen till kund sker på daglig basis. Effekten varierar mellan kvartalen men går mot noll över en längre tidsperiod.

CRR

EU:s kapitalkravsförordning för kreditinstitut och värdepappersföretag: Förordning (EU) nr 575/2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag.

ENGÅNGSPOSTER

Engångsposter är poster som Handelsbanken bedömer vara av engångskaraktär. Dessa specificeras i Handelsbankens faktabok, som finns tillgänglig på handelsbanken.se/ir.

ITRAXX

ITRAXX Financials är ett index över CDS-spreadarna (Credit Default Swaps) för de 25 största obligationsemitenterna inom bank- och försäkringssektorn i Europa och beskriver den genomsnittliga premie som en investerare kräver för att acceptera kreditrisk på bolagen.

OTC-DERIVAT

Over-the-counter-derivat är oclearade skräddarsydda derivat.

PREMIEINKOMST

Begrepp inom bankens försäkringsrörelse som i huvudsak betecknar summan av under året inbetalda försäkringspremier.

RISKRESULTAT

Begrepp inom bankens försäkringsrörelse. Årets riskresultat är skillnaden mellan de avgifter som bolaget tar ut för att täcka försäkringsrisker (död, livslängd, sjukdom och olycksfall) och den faktiska kostnaden för inträffade försäkringsfall.

SOCIALAVGIFTER

Avgifter för finansiering av system för social trygghet. Omfattar arbetsgivaravgifter och särskild löneskatt samt motsvarande skatter och avgifter i utlandet.

SOLVENSKVOT

Begrepp inom försäkringsrörelsen. Solvenskvoten är kapitalbasen delad med erforderlig solvensmarginal och mäter vilken marginal bolaget har för att kunna stå för sina åtaganden. Kvoten för vinstutdelande livbolag kan inte jämföras med kvoten för ömsesidiga livbolag.

SÄRSKILDA POSTER

Särskilda poster är sådana poster som tenderar att variera över rapportperioder och som Handelsbanken har preciserat för att underlätta jämförelsen av resultatutvecklingen, exempelvis Avsättning till vinstandelsstiftelsen Oktogonen.

